LLYFR GWEDDI Gyffredin,

A

Gweinidogaeth y Sacramentau, a chynneddfau a Ceremoniau eraill yr Eglwys, yn ol arfer Eglwys *Lloegr*.

Ynghyd a'r Psallwyr neu Psalmau DAFYDD.

A Brintiwyd yn *Llundain*, gan *S. Dover*, tros *Edward Ffowks* a *Phetr Bodvel*. MDCLXIV.

Cum Privilegio.

This is yᵉ Common Prayer Booke in Welsh, as it was altered in Anno Domini, 1662; & then approvid, & confirmid by Act of Parliament.

Y Bannau or Llyfr hvvn.

YR Actau am unffurfiad Gweddi Gyffredin.
Y Rhag-ymadrodd.
Am waſanaeth yr Eglwys.
Am Ceremoniau.
Y Drefn pa wedd yr appwyntir y Pſallwyr iw ddarllain.
Y Drefn pa wedd yr appwyntir y Rhannau eraill o'r Scrythyr lân iw Darllain.
Tabl o'r Llithiau a'r Pſalmau priodol.
Y Calendar gyda Thabl y Llithiau.
Tablau, a Rheolau am y Gwyliau a'r Ymprydiau trwy'r holl flwyddyn.
Y Drefn am Weddi Foreuol.
Y Drefn am Brydnhawnawl Weddi.
Credo S. Athanaſius.
Y Litani.
Gweddiau, a Diolwch ar amryw achoſion.
Y Collectau, yr Epiſtolau, ar Efengylau a arferir wrth Finiſtriad y Cymmun bendigedig, trwy'r flwyddyn.
Trefn Miniſtriad y Cymmun bendigaid.
Trefn Bedydd Public a Phrifat.
Trefn Bedydd y rhai mewn oedran addfedach.
Y Catechiſm, gyda Threfn Conffirmiad Plant.
Trefn Priodas.
Gofwy a Chymmun y Clâf.
Trefn Claddedigaeth y marw.
Diolwch Gwragedd yn ol eſcor plant.
Comminaſiwn, neu, Gyhoeddiad Ilidawgrwydd a Barnedigaethau Duw yn erbyn Pechaduriad.
Y Pſallwyr.
Trefn Gweddiau iw harfer ar y Môr.
Y Drefn ar modd i Ordeinio Eſcobion, Offeiriaid a Diaconiaid.

Act am Unffurfiad GVVEDDI-GYFFREDIN A Gwaſanaeth yn yr EGLWYS, A Miniſtriad y SACRAMENTAV.

Le yr ydoedd ar farwolaeth ein diweddar ardderchawg Arglwydd Brenin *Edward* y chweched, vnffunyd dreſn ar gyffredin waſanaeth a gweddi, a miniſtriad y Sacramentau, Rhithia, a defodau, yn apos yn Eglwys Loegr, yr hon dreſn a oſodaſid allan yn vn llyfr, a elwid, *Llyfr gweddi gyffredin, a miniſtriad y Sacramentau, a Chynneddfau eraill a Ceremoniau yn Eglwys Loegr:* wedi eu hawdurdodi drwy Act o Barliament wedi ei gynnal yn y bummed ar chweched flwyddyn o'n dywededic ardderchawg Arglwydd Frenin *Edward* y chweched, tituledic, *Act am unffurfiad Cyffredin weddi, a miniſtriad y Sacramentau*, yr hon a repeliwyd, ac a gymmerwyd ymmaith drwy Act o Barliament yn y flwyddyn gyntaf o deyrnaſiad ein harddderchawg Arglwyddes Frenhines *Mari*, i fawr adfail dyledus anrhydedd Duw, ac anghyſſur i broffeſſ-wyr gwirionedd Crefydd Criſt.

Enacter gan hynny drwy awdurdod y Parliament preſennol hwn, fod y ddywededic ſtatut o Ddirymiad, a phob dim cynnwyſedic ynddi o ran y dywededic lyfr yn unic, a'r gwaſanaeth, a miniſtriad y Sacramentau, cynnedfau, a Ceremoniau cynnwyſedic neu oſodedic yn, neu gan y dywededic lyfr; yn ofer, ac yn ddirym, yn ol, a chwedi gwyl Genedigaeth S. *Joan* Fedyddiwr nefaf i ddyfod. A bod y dywededic lyfr, a threſn y

Act am Unffurfiad

Gwaſanaeth, a Miniſtriad y Sacramentau, cynneddfau a Ceremoniau, ynghyd a'r cytnewidion, a'r ychwanegion a chwanegwyd ynddo, ac a oſlodwyd drwy yr ſtatut hon, yn ſefyll, ac yn bod, yn ol, a chwedi y ddywededic wyl Genedigaeth Sanct *Ioan* Fedyddiwr, mewn cyflawn rym ac effect, yn ol tenur ac effect yr ſtatut hon: Er dim ac y ſydd yn y ddywededic ſtatut o ddirymmiad i'r gwrthwyneb.

A phellach enacter gan uchelder y Frenhines, ynghyd a chydſynniad yr Arglwyddi a'r Cyffredin ſydd wedi ymgynnull yn y Parliament preſennol hwn, a chan awdurdod yr un-rhyw, fod pob un, a chwbl o'r Gwenidogion ym-mhob Eglwys Gadeiriol, a phlwyfol, neu mewn lle arall o fewn y Deyrnas hon o Loegr, Cymbru, ac ardaloedd yr un-rhyw, neu eraill o arglwyddiaethau y Frenhines, yn ol, a chwedi Gwyl Genedigaeth Sanct *Ioan* Fedyddiwr neſaf i ddyfod, yn rhwymedic i ddywedyd ac i arfer y Plygain, Goſper, gweinidogaeth Swpper yr Arglwydd, a miniſtriad pob un o'r Sacramentau, a'r holl Gyffredin, a chyhoedd weddi au eraill, yn y cyfryw drefn a ffurf ac a adroddir yn y dywededic lyfr, felly wedi ei awdurdodi gan Barliament yn y ddywededic bummed a'r chweched flwyddyn o deyrnaſiad Brenin *Edward* y chweched, gyd ag un newidiad neu anghwanegiad o ryw Lithiau iw harfer ar bob Sul yn y flwyddyn, ffurf y Letani wedi ei newidio a'i gorrectio, a dwy ſentens yn unic wedi ei anghwanegu wrth roddi y Sacrament i'r Cymmunolion, ac nid arall, neu ym modd amgen. Ac o bydd i neb rhyw Berſon, Vicar, neu arall pa wenidog bynnac, a ddylei, neu a fydd iddo ganu, neu ddywedyd y weddi gyffredin, a goffawyd yn y dywededic lyfr, neu miniſtrio y Sacramentau, yn ol, a chwedi Gwyl Nadalic, S. *Ioan* Fedyddi-wr neſaf i ddyfod, wrthod arferu y dywededic weddiau cyffredin, neu miniſtrio y Sacramentau, yn y cyfryw Eglwys Gadeiriol, neu Eglwys blwyfol, neu leoedd eraill, ac y dylei efe miniſtrio yr un rhyw, yn y cyfryw ffurf a threfn ac a adroddir, ac a ddatcenir yn y dywededic lyfr, neu o'i wirfodd, neu o anhydynder (gan ſefyll yn hynny) arferu o ryw eraill gynneddfau a Ceremoniau, Trefn, ffurf neu wedd ar wenidogaeth Swpper yr Arglwydd, ar gyhoedd neu yn ddirgel, neu Blygain, Goſper miniſtriad y Sacramentau, neu eraill weddiau ar oſteg, amgen nac a adroddir ac a ddeclarir yn y dywededic lyfr (*Gweddi ar oſteg yn athrwy yr holl Act hon, a ddeallir y weddi ſydd i eraill ddyfod iddi iw gwrando, mewn Eglwyſau cyffredin, neu Capelau dirgel, neu Oratoriau, yr hon a elwir yn gyffredin Gwaſanaeth yr Eglwys*) neu bregethu, declario, neu lefaru dim oll er diſtadlu, neu ammerchi y dywededic Lyfr, neu ddim ar y ſydd ynddo, neu ryw barth o honaw, a bod o hynny yn gyfraith-lawn wedi ei farnu yn ol cyfreithiau y Deyrnas hon, trwy verdict deuddeng-wr, neu trwy ei gyffes ei hun, neu trwy hynod eglurdab y weithred, efe a gyll ac a fforfetia i uchelder y Frenhines, ei hetifeddion, a'i ſucceſſoriaid, am ei gamwedd cyntaf, broffit ei holl renti yſprydawl neu bromoſionau yn dyfod, neu yn cyfodi yn y flwyddyn neſaf ar ol ei gonvictiad: A bod helyd i'r neb a gonvictier felly, am yr unrhyw gamwedd, ddioddef carchar dros yſpaid chwemis, heb na meichiau na maynpriſ. A bod i'r cyfryw un, ac a gonvictier un-waith am un camwedd herwydd y pethau a grybwyllwyd, os byd iddo gwedi ei gonuictiad cyntaf, dracheſn droſeddu, a bod o hynny yn y ffurf ddywededic yn gyfraith-lawn wedi ei gonuictio, yna bod i'r un rhyw ddyn am ei ail camwedd ddioddef carchar dros yſpaid un flwyddyn

yddyn gyfan,' a hefyd bod ei ddepreifio *Ipſo facto*, o'i holl bromoſionau Yſprydol. A bod yn gyfreith-lawn i bob Patron, neu roddwr, cwbl, a phob un o'r promoſianau yſprydol hynny, neu neb un o honynt, breſentio, neu golatio i'r un rhyw, megis pe byddei y nebun, neu yr neb rhai a droſeddo felly wedi marw Ac o bydd i neb un, neu i neb rhai yn ol ei gonuictio ddwywaith yn y ffurf ragddywededic droſeddu yn erbyn neb un o'r rhagbwylledigion y drydedd waith, a bod o hynny yn y ffurf ragddywededic yn gyfreithlawn wedi ei gonuictio, yná y neb a droſeddo felly, ac a gonfictier y drydedd waith, a ddepreifir *Ipſo facto*, o'i holl bromoſionau yſprydol, a hefyd gorſod iddo ddioddef carchar tra fyddo byw.

Ac os bydd y neb a droſeddo, ac a gonuictier yn y ffurf ragddywededic, oblegit yr un o'r petheu a grybwyllwyd, heb rent iddo, ac heb ganddo bromoſioneu yſprydol: Yna bod i'r unrhyw wr hwnnw a drofſeddo felly, ac a gonuictier, am y troſedd cyntaf, ddioddef charchar tros y flwyddyn gyfan nefaf ar ol ei ddywededic gonfictiad, heb na meichieu na mainpriſ. Ac os y cyfryw un, heb iddo ddim promoſioneu yſprydol wedi ei gonuictiad cyntaf, a droſedda drachefn mewn dim oblegid y petheu a grybwyllwyd, ac yn y ffurf ddywededic yn gyfreith-lawn a gonvictier o hynny, yna bod i'r cyfryw un hwnnw, am ei ail droſedd ddioddef carchar tra fyddo byw.

Ac ſe a ordeiniwyd, ac a enactiwyd drwy yr awdurdod a ddywedpwyd uchod, o bydd i ryw un, neu ryw rai, pwy bynnac ſont, wedi y dywededic wyl o Enedigaeth Joan Fedyddiwr nefaf i ddyfod, mewn un rhyw Enterlud, Chwareon, Caniadau, Rhimmynnau, neu dryw eraill eiriau agored, ddeclario neu ddywedyd dim rhyw beth er diſtadlu, diyſtyru, a dirmygu yr un rhyw lyfr, neu ddim a gynhwyfir ynddo, neu neb rhan o honaw, neu drwy ffact agored gweithred, neu drwy fygythiau agored, gymmell neu beri, neu ryw fodd arall brocurio neu gynnal neb Perſon, Vicar, neu weinidog arall, mewn un Eglwys, Gadeiriol, neu Eglwys blwyfol, neu mewn Capel, neu mewn un lle arall, i ganu, neu i ddywedyd Gweddi gyffredin neu agored, neu Weini un Sacrament, yn amgenach neu mewn gwedd a ffurf amgen, nac a oſodwyd yn y dywededic lyfr, neu drwy yr un o'r dywededic foddion, yn anghyfreithlawn rwyſtro, neu luddias i neb Perſon, Vicar neu Weinidog arall, mewn un Eglwys Gadeiriol, neu blwyfol, Capel neu mewn un lle arall, i ganu neu ddywedyd Gweddi gyffredin neu agored, neu Finiſtrio y Sacramentau, neu neb o honynt, yn y cyfryw wedd a ffurf ac a grybwyllwyd yn y dywededic lyfr: Yna bod i bob rhyw un, wedi yn gyfreithlawn ei gonuictio o hynny, yn y ffurf ddywededic, fforffettio i'r Frenhines ein Goruchel Arglwyddes ei hetifeddion, a'i ſucceſſoriaid, am y troſedd cyntaf, gan Morc.

Ac os bydd i ryw un, neu i ryw rai, a gonuictiwyd un-waith am y cyfryw droſedd, droſeddu drachefn yn erbyn neb un o'r troſeddion diwethaf a adroddwyd, ac iddynt fod yn y ffurf ddywededic yn gyfreithlawn wedi eu confictio. Yna bod i'r un rhyw un felly yn troſeddu ac yn gonfictiedic, am yr ail droſedd fforffettio i'n Goruchel Arglwyddes Frenhines, ei hetifeddion, a'i ſucceſſoriaid bedwar cant o forciau. Ac o bydd i neb, wedi iddo yn y ffurf ddywededic fod ddwywaith yn gonfictiedic o neb troſedd yn perthynu i'r troſeddion diwethaf a adroddwyd, droſeddu y drydedd waith, a bod o

hynny, yn y ffurf uchod, yn gyfreithus wedi ei gonfictio? bod yna i bob un yn troſeddu felly, am ei drydedd droſedd fforfettio i'n Goruchel Arglwyddes Frenhines ei holl dda a chatelaeth, a dioddef carchar yn ei fyw. Ac o bydd i ryw un, neu i ryw rai, yr hwn am ei droſedd cyntaf o herwydd y petheu a grybwyllwyd gael ei gonfictio yn y ffurf ddywededic, na thalo y ſwm taladwy o'rym ei gonfictiad, yn y cyfryw wedd a ffurf ac y dirper talu yr unrhyw, o fewn chwech wythnos neſaf, yn ol ei gonfictiad, bod yna i bob un a gonfictier felly, ac heb dalu yr unrhyw, am y troſedd cyntaf yn lle y ſwmm dywededic, ddioddef ei garcharu dros yſpaid chwe-mis, heb na meichiau na maynprif. Ac o bydd i ryw un, neu i ryw rai, yr hwn am yr ail droſedd herwydd y petheu a grybwyllwyd, a gonfictier yn y ffurf ddywededic, na thalo y ſwmm dywededic, taladwy drwy rym ei gonfictiad, a'r Statut hon yn y cyfryw wedd a ffurf ag y dyleir talu yr un-rhyw o fewn chwech wythnos cyntaf ar ol ei ail confictiad: bod yna i bob rhyw un felly a gonfictiwyd, ac heb felly dalu yr unrhyw, am yr un-rhyw ail droſedd, yn lle y dywededic ſwmm, gael dioddef ei garcharu dros yſpaid 12. mis, heb na meichiau na maynpryf. Ac yn ol a chwedi y ddywededic wyl Natalic S. *Joan* Fedyddi-wr neſaf i ddyfod, fod i bawb oll yn gwbl, ac y ſydd yn preſſwylio o fewn y deythas, hon, neu le arall o arglwyddiaethau Mawredd y Frenhines yn ddieſceulus, ac yn ffydd-lawn, oddi eithr bod eſcus cyfreithiol a rheſymmol i fod ymaith, wneuthur eu goreu ar fynychu iw Heglwys blwyf, neu Gapel defodedic, neu o'ran rhwyſtr reſymmol rhag hynny, i ryw fan arferedic, lle y byddo Gweddi gyffredin, a chyfryw waſanaeth Duw yn arferedic, yn y cyfryw amſer rhwyſtr, ar bob Sul a dyddiau eraill ordeiniedic ac arferedic iw cadw megis yn wyliau, ac yna, ac yno aros yn dreſnus, ac yn bwyllog ar hyd amſer y weddi gyffredin, pregethau neu arall Waſanaeth Duw a arferer, neu a finiſtrer yno, dan boen coſpedigaeth gan Cenſurau yr Eglwys, a hefyd dan boen, fod i bob un yn troſeddu felly fforffettio am bob cyfryw droſedd ddeuddec ceiniog iw codi gan wardeniaid y plwyf y gwneler y cyfryw droſedd ynddo i fwyniant y tlodion o'r un-rhyw blwyf, o dda, tiroedd, a thyddynnau y cyfryw droſedd-wr, drwy atafael. Ac er mwyn iawn gyflawni y pethau hyn, y mae rhagorawl Fawredd y Frenhines, yr Arglwyddi temporol, a'r holl gyffredin cynnulledic yn y Parliament preſennol, yn Enw Duw yn ddifrifol yn erchi, ac yn gorchymyn i'r holl Archeſcobion, Eſcobion, ac eraill Ordinariaid, ar iddynt ymoſod hyd yr eithaf o'i gwybodaeth, ar fod dyledus a gwir gyflawni y petheu hyn yn gwbl trwy eu holl Eſcobaethau, a'u Curiau, fel y byddo iddynt atteb ger bron Duw, am gyfryw ddrygau a phlâau, ac y gallo yr holl-gyfoethog Dduw yn gyfiawn boeni ei bobl am dufirmygu ei ddaionus a'i iachus Gyfraith. Ac er mwyn bod awdurdod yn yr achos hyn, Bydded ym mhellach enactiedic gan y ddywededic awdurdod, fod i bawb oll o'r Arch-eſcobion, Eſcobion, a phawb eraill o'i ſwyddogion hwy, yn arferu awdurdod Eglwyſic, yn gyſtal mewn lleoedd eſempt ac aneſempt o fewn eu heſcobaethau, gael llawn feddiant ac awdurdod gan yr Act hon i adffurfio, coſpi, a phoeni wrth Cenſurau yr Eglwys, oll a phob dyn a droſeddant o fewn yr un o'u ſwydogaethau, neu o'u heſcobaethau hwynt, wedi y dywededic wyl Nadalic S. *Joan* Fedyddiwr neſaf i ddyfod, yn erbyn yr Act hon a'r Statut: Er neb arall gyfraith, Statut, Prifleg, braint, neu ragweliad cyn na hyn wedi ei wneutheur neu ei ddioddef i'r gwrthwyneb, yn ddiwrthladd.

Ac

Gweddi-Gyffredin.

Ac fe a ordeiniwyd ac a enactiwyd gan y rhac ddywededic awdurdod, bod i bawb oll o'r Juſtuſiaid Oyer Determiner, neu juſtuſiaid Aſſiſ, gael cwbl ſeddiant ac awdurdod ym-mhob un o'i hagored, a'i cyffredin Seſſionau, i ymofyn, gwrando, a therfynu pob rhyw droſſedd a gommittier, neu a wneler yngwrthwyneb i un pwngc a gynhwyſir yn yr Act gyndrychiol hon, o fewn terfynau y Commiſſiwn a roddir iddynt, a gwneuthur proceſſ i eſecutio yr un-rhyw, megis ag y gallant wneuthur am neb un a enditier ger en bron hwy am ſarhaed neu yn gyfraith-lawn a gonfictiwyd o hynny.

Profidier yn waſtad, ac enacter gan yr awdurdod ddywededic, fod i bawb oll o'r Arch-eſcobion, ac Eſcobion, allu bob amſer ac amſerau wrth ei rydd-did a'i fodd, ymwaſcu ac ymgyſſylltu, gan rym yr Act hon, a'r dywededic Juſtuſiaid o Oyer a Determiner, neu a'r dywededic Juſtiſiaid o Aſſiſ, ym mhob un o'r dywededic agored a Chyffiedin Seſſiwnau a gynnalier mewn neb rhyw le o'i Eſcobaeth, er mwyn ac i ymofyn, gwrando, a therfynu y cam-weddau dywededic.

Profidier hefyd, ac Enactier trwy yr awdurdod ragddywededic, bod y llyfrau y fo o'r dywededic waſanaeth, ar goſt a ſiars plwyfolion pob plwyf ac Eglwyſau Cadeiriol, wedi eu darparu a'i caffael cyn y ddywededic wyl Natalic, *Joan* Fedyddi-wr neſaf yn canlyn: a bod i'r holl gyfryw blwyfeu ac Eglwyſi Cadeiriol neu leoedd eraill, lle y darparer, ac y caffer y dywededic lyfrau cyn gwyl Nadalic, Sanct *Joan* Fedyddiwr, o fewn tair wythnos wedi darpar a chaffael y dywededic lyfrau, ymarfer o'r dywededic waſanaeth a'i fynychu yn ol yr act hon.

Ac enactier ym-mhellach wrth yr awdurdod ddywededic, na byddo un amſer rhag llaw, rhwyſtro neb un, neu neb rhai, nac ym modd arall ei foleſtu, neu am neb o'r camweddau a gofiwyd uchod, a gommittier neu a wneler rhag llaw, yngwrthwyneb i'r Act hon, oddieithr iddo ef, neu hwynt yn troſeddu felly, fod o hynny yn ditiedic yn y Seſſiwn gyffredin neſſaf, a gynnalier ger bron y cyfryw Juſtuſiaid o Oyer a Determiner, neu Juſtuſiad o Aſſiſ, yn neſaf yn ol committio y rhyw droſedd yngwrthwyneb i Denur yr Act hon.

Profidier yn waſtad, ac ordeinier, ac enacter trwy yr awdurdod ragddywededic am gwbl oll o Arglwyddi y Parliament, am y drydedd droſedd a gofiwyd uchod, bod eu treio hwy trwy eu gogyfurdd.

Profidier hefyd, ac ordeinier, ac enacter gan yr awdurdod ragddywededic, fod i Faior Llundain, ac i Faiorau eraill, Bailiaid, a phenſwyddogion eraill, o bawb oll o'r dinaſoedd, Borwcheu, a Threfi corphoredic o fewn y deyrnas hon, Cymru, a marſoedd yr un-rhyw, i'r rhai nid yw Juſtuſiaid o Aſſiſ yn cyrchu yn gyffredin, gaffael cwbl ſeddiant ac awdurdod trwy rym yr Act hon, i ymofyn, i wrando a therfynu y troſeddau a ddywedpwyd uchod, a phob un o honynt bob blwyddyn o fewn pymtheng-nhiwrnod wedi Gwyl y Paſc, a Sanct Michael Archangel, yn y cyfryw fodd, a ffurf ag y mae yr Juſtuſiaid o Aſſiſ, ac Oyer a Determiner yn gallu gwneuthur.

Profidier yn waſtad, ac ordeinier, ac enactier trwy y ragddywededic awdurdod, fod i gwbl, ac i bob un o'r Archeſcobion ac Eſcobion a phob un o'i Canghell-wyr, Commiſſariaid, Archdiaconiaid, ac eraill Ordinariaid, y rhai ſy iddynt yn hanredawl ſwyddogaeth Eglwyſic, gael cwbl ſeddiant ac awdurdod trwy rym yr Act hon, yn gyſtal i ymofyn yn eu Viſitaſion, Seneddau,

Act am Vnffurfiad

neu mewn lle arall o fewn eu ſwyddogaeth, ar ryw amſer arall a lle, i gymmeryd cynuddiadau ac informaſiwnau am oll, a chwbl a goſſawyd uchod, a wnaethpwyd, a gommittiwyd neu a berpetratiwyd o fewn terfynau eu ſwyddogaethau preſtaſon, ac o raill Cenſurau a, phroceſſau, yn y cyfryw ffurf ag yn-mlaen llaw a arferwyd yn y cyffelyb ddigwyddion gan Eglwyſic gyfreithiau y Frenhines.

Profidier hefyd yn waſtad ac enactier, bod i bwy bynnac a droſeddo yn y petheu a grybwyllyd, ac yn gyntaf a dderbynio goſpedigaeth gan yr Ordinari, a thyſtiolaeth ganddo o hynny tan ſêl y dywededic Ordinari, Na byddo am yr un droſedd ei ail confictio ger bron yr Juſtuſiad. A'r un modd, ac eſe wedi derbyn am y dywededic droſedd yn gyntaf goſp gan yr Juſtuſiaid, ni bydd iddo am yr un troſedd ail derbyn coſp gan yr Ordinari: er dim a gynhwyſit yn yr Act hon i'i grwthwyneb.

Profidier yn waſtad a bid yn actiedic, bod cyfryw addurnau yr Eglwys a'r Gwenidogion, iw cynnal a'u cadw yn arfer, fel yr oedd yn yr Eglwys hon o Loegr drwy awdurdod Parliament yn yr ail flwyddyn o deyrnaſiad Brenin *Edward* y chweched, hyd oni gymmerer trefn arall yn hynny gan awdurdod Mawredd y Frenhines, ynghyd a chyngor ei Comiſſionariaid, goſodedic ac awdurdodedic dan ſêl fawr Loegr, am achoſion Eglwyſic, neu ſêl Metropolitan y Deyrnas hon. A hefyd o damwain arferu rhyw ddirmyg neu ammarch yn Ceremoniau a chynnedfau yr Eglwys, gan gamarfer y trefnau a oſſodwyd yn y llyfr hwn: bod i Orucheldeb y Frenhines, allu trwy gyngor y dywededic Commiſſionariaid, neu yr Metropolitan, ordeinio, a chyhoeddi y cyfryw anghwaheg Ceremoniau neu gynnedfau ac a fyddo fwyaf er derchafiad gogoniant Duw, adeilad ei Eglwys, a dyledus barch ar ſanctaidd ddirgeledigaethau Crift, a'i Sacramentau.

Ac yn-mhellach enacter gan yr awdurdod ragddywededic, fod holl gyfreithiau, ſtatutau, ac ordinhadau, yn y rhai, neu drwy y rhai y mae rhyw fath arall ar wafanaeth, miniſtriad y Sacramentau, neu Gyflredin weddi, wedi eu terfynu, eu cadarnhau, neu eu goſod allan iw harferu o fewn y Deyrnas hon, neu arall o arglwyddiaethau, neu wledydd y Frenhines, o hyn allan yn llwyr ofer, ac heb ddim grym,

Act

Act am Unffurfiad GVVEDDIAU-PUBLIC, A

Miniſtriad y Sacramentau, a chynneddfau a Ceremoniau eraill: Ac am ſefydlu y ffurf ar wneuthur, Vrddo, a Cheſſgru Eſcobion, Offeiriaid, a Diaconiaid yn Eglwys Loegr.

XIV. CARL. II.

YN gymmaint a bôd yn y flwyddyn gyntaf i'r ddiweddar Frenhines *Elizabeth* ûn Unffurfiol Drefn ar waſanaeth a Gweddi Gyffredin, ac Adminiſtriad y Sacramentau, a Chynneddfau, a Ceremoniau yn Eglwys *Loegr*, (gyſſon i Air Duw, ac i arfer y Brif Eglwys gynt) gwedi ei chyfeiliaw gan yr Anrhydeddus Eſcobion ac Eglwys-wyr, yr hon a oſodwyd allan mewn ûn Llyfr, a elwid, *Llyfr Gweddi Gyffredin, a Miniſtriad y Sacramentau, a Chynnedfau, a Ceremoniau eraill yn Eglwys Loegr*: Ac a orchymmynwyd eu harfer trwy Act o Barliament a gynnalied, yn y ddywededig flwyddyn gyntaf i'r ddywededig ddiweddar Frenhines, yr hon a elwid, *Act am Unffurfiad Gweddi Gyffredin, a Gwaſanaeth yn yr Eglwys, a Miniſtriad y Sacramentau*, tra diddanawl i bawb oll, a chwenychent fyw mewn buchedd Griſtianogol, a thra buddiol i Stât y Deyrnas hon, ar yr hon ni thywelltir Trugaredd, Grâs a Bendith yr Holl-alluog Duw, mewn ûn môdd mor rhwydd ac Ehelaeth, a thrwy weddiau Cyffredin, a dyladwy arfer y Sacramentau, ac aml bregethu yr Efengyl gyda Duwiolder y Gwrandawyr. Ac er hyn ei gyd, y mae etto o fewn amrafael fannau o'r Deyrnas hon llaws (mawr) o Bobl trwy ddilyn eu Trachwantau

chwantau a byw heb wybodaeth, a Gwîr ofn Duw, ynt o'u gwirfodd a thrwy ymbleidio yn ymattal ac yn gwrthod dyfod yw Heglwyfau plwyfol ac i fannau cyhoedd eraill lle yr arferer Gweddi Gyffredin, Miniſtriad y Sacramentau, a phregethau Gair Duw ar y Suliau, a dyddiau eraill, a ordeiniwyd eu cadw a'u cynnal yn wyliau: Ac o herwydd codi a chynnyrchu llawer anfad Gynddrygedd ac anwaſtadfod tra bu amſeroedd y diweddar anffawdus flinderau, drwy ddirfawr a thramgwyddus ſceuluſdra Gweinidogion yn y ddywededic Drefn Gwaſanaeth, neu Liturgi cyhoeddedig, a gorchymmyuedig megis y dyweded uchod; A llaweroedd a dywyſwyd i ymranniadau a Schiſmau, i fawr adfail ac anair diwylledic Grefydd Eglwys *Loegr*, ac enbydrwyd eirif o eneidiau.

Fel na bo felly rhagllaw, a thuag at ſefydlu heddwch yr Eglwys, a diroſtwng yr annhymerau preſennawl a ddigwyddaſant arnom drwy ammhwynt yr amſeroedd, Bu i Fawrhydi y Brenin (yn ol ei Ddeclaraſiwn ar y pummed ar hugain o Fis Hydref, ûn Mîl chwe-chant a thri-ugain) ganiadhau ei Gommiſſiwyn tan Sêl fawr *Loegr* i anrhaſel Eſcobion a Diſnyddion eraill, i fwrw golwg o newydd ar y Llyfr Gweddi Gyffredin, ac i baratoi y cyfryw newidiad ac arddodiad a farnent gymmwys i'w cyflwyno. A chwedi hyn, a'r Confocaſionau o'r ddwy Dalaith, Caer Gaint a Chaer Efrawc wedi eu gwyſio a'u cynnill (ac yn awr yn eiſtedd) Rhyngodd fôdd iw Fawrhydi ef awdurdodi a gorchymmyn i Rhaglwiaid y Synneddau hynny, ac i eraill Eſcobion ac Eglwys-wyr fwrw ail ſylliad ar y dywedic Lyfr Gweddi Cyffredin, a Llyfr ffurf a Gwêdd urddo a Chyſſegru Eſcobion, Offeiriaid a Diaconiaid, a bod iddynt ar ôl dwys Yſtyriaeth anghwanegu a newid yn mhôb ûn o'r ddau Lyfr y cyfryw bethau fel y gwelent yn gymmwys a Chymheſſur, a dwyn a Chyflwno yr unrhyw yn Scrifennedig ger bron ei Fawrhydi ef, o ran cael ymmhellach eu cymeradwyo a'u cadarnhâu ganddo ef.

A chwedi hyn, y Rhaglawiaid, Eſcobion ar Eglwys-wyr hynny o'r ddwy Dalaith, ar ôl dwys a Chyflawn fyfyrdod, a fwriaſant ddichlyn olwg ar y dywededig Lyfrau, ac a newidiaſant ryw bethau a farnent yn gymmwys iw dodi ynddynt, ac a anghwanegaſant ymbell weddi at y dywededig Lyfr Gweddi Gyffredin, i'w harfer ar ryw briodol achlyſur a ddigwyddei, ac a gyflwynaſant yr unrhyw yn Scrifennedig ger bron ei Fawrhydi ef, mewn ûn Llyfr, a gyſenwir, *Llyfr Gweddi Gyffredin, a Miniſtriad y Sacramentau, ac eraill Gynneddfau a Ceremoniau yr Eglwys, yn ol arfer Eglwys* Loegr, *ynghyd a'r Pſallwyr, neu Pſalmau Dafydd, wedi eu nodi megis y maent hwy i'w canu, neu i'w dywedyd mewn Eglwyſau, a'r ffurf a'r môdd y gwneir, yr Urddir, ac y Cyſſegrir Eſcobion, Offeiriaid a Diaconiaid*: Yr hyn ôll pan yſtyriaſai Grâs y Brenin yn ddyledus, a fu gymmeradwy a bodlawn ganddo, ac a orchymmynodd at y Parliament preſennol y ddywededig Lyfr Gweddi Gyffredin, a ffurf Urddiad a Chyſſegriad Eſcobion Offeiriaid a Diaconiaid, gyda'r newidiadau ac Anghwanegion a wneuthwyd ac a Breſentiwyd i'w Fawrhydi gan y dywededig Seneddau i fôdd yr (Unig) Lyfr a Bwyntier i'w arfer gan bawb a Finiſtriant ymmhôb Eglwys Gadeiriawl a Cholegawl, ac ymhob Cappel, ac ymmhôb Cappel claſſau ac Awlau o'r ddwy Uwniferſiti, ac ynghlaſſau *Eton* a *Chaer-wynt*, ac ymmhôb Eglwys Blwyfol a Chappel o fewn Teyrnas *Loegr*, Arglwyddiaeth Cymbru, a Thref *Berwick* a'r *Twêd*, a chan bawb a wnant, neu y Gyſſegrant Eſcobion Offeiriaid neu Ddiaconiaid, o fewn

neb

nêb ûn o'r dywededig Leoedd, tan y cyfryw gyfraith a phoen a farno Dau-Dy y Parliament yn gymmwys. Ac o herwydd nad oes dim ſuddiolach tuag at ſefydlu heddwch y Naſiwn hon, yr hyn a ddymuna phôb Dyn Dâ, nac i barch ein Crefydd, a'i hamlhaad, na Chydundeb Cyffredinawl, yngwaſanaeth Public yr Hollalluog Dduw. Ac fel y gallo pôb Dyn o fewn y Deyrnas wybod yn ficcr y Rheol, yr hon y Dylei, ei dilyn yn y Gwaſanaeth Public, a Miniſtriad y Sacramentau, a Chynneddfau a Ceremoniau eraill Eglwys Loegr, a'r môdd a Chan bwy y (gwneir ac y) dylid Gwneuthur, Urddo a Chyſſegru Eſcobion, Offeiriaid a Deaconiaid,

Enacter gan odidoccaf fawrhydi y Brenin, trwy Gyngor a Chyda chydſynniad yr Arglwyddi Yſprydol a Llygawl, a'r Cyffredin ymgynnulledig yn y Parliament preſennol, a thrwy Awdurdod yr unrhyw, Bod yr holl Weinidogion (Eglwyſig) a phôb ûn o honynt ymmhob Eglwys; neu Gappel Gadeiriol a Chlaſſawl, a phlwyfol, ac ymmhob Cappel, a phôb lle Gwaſanaeth Public arall o fewn Teyrnas Loegr, Arglwyddiaeth Cymbru a Thref Berwic ar Twêd, yn Rhwymedig i ddywedyd ac arfer y Weddi Foreuol, y Weddi Brydnhawnol, Gweinidogaeth a Miniſtriad y Ddau Sacrament, a phob Gwaſanaeth arall Public a Chyffredin yn y cyfryw Dreſn a ffurf a grybwyllir yn dywededig Lyfr, Arddodedig a Chyſſylledig a'r Act breſſennol, ac a elwir, *Llyfr Gweddi Gyffredin, a Miniſtriad y Sacramentau a Chynneddfau a Ceremoniau eraill yr Eglwys, yn ôl arfer Eglwys Loegr, gyda'r Pſallwyr neu Pſalmau Dafydd wedi eu nodi megis ag y maent hwy i'w canu, neu i'w dywedyd yn yr Eglwyſau; a'r ffurf a'r môdd y Gwneir, yr Urddir, ac y Cyſſegrir Eſcobion Offeiriaid a Diaconiaid*; A bod darllain yn gyhoedd ac ar oſteg, y Gweddiau Boreuol a Phrydnhawnol a gynnhwyſir ynddo, ar bob dydd yr Arglwydd, ac ar bôb dydd arall ac achlyſur, ac ar bôb pryd pwyntiedig ynddo gan bôb Gweinidog neu Guwrat ymmhob Eglwys, Cappel, a phob rhyw lle Gwaſanaeth Public, o fewn y Deyrnas hon o Loegr a'r lleoedd dywededig.

Ac er mwyn cyflym gyflawniad yr Unffurfiad ar Public Waſanaeth Duw, (y ſydd mor ddeſyfiedig) ymmhellach Enacter trwy'r Awdurdod Rhagddywededig, fod i bôb Parſon, Ficcar, a phob rhyw Weinidog pwy-bynnac y ſydd yr awr hon yn Dal ac yn mwynhau ûn Rhent neu Bromoſiwn o fewn Teyrnas Loegr a'r Lleoedd Rhagddywededig, Ddarlain yn gyhoeddawl, yn bublic ac ar oſteg yn yr Eglwys, Cappel, neu le Gwaſanaeth Public yn perthyn i'w Rent neu Bromoſiwn, ar ryw ddydd yr Arglwydd o flaen Gwyl Sanct *Bartholomeus* yr hwn y ſydd ym mlwyddyn ein Harglwydd Dduw, Mil, a Chwechant, a dwy a Thriugain, y Weddi Foreuol a Phrydnhawnol, bwyntiedig i'w ddarllain, ac yn ôl y dywededig Lyfr Gweddi Gyffredin ar yr anſeroedd pwyntiedig ynddo. A bod iddo ar ol eu darllain felly yn gyhoedd ac ar oſteg, Ddeclario yngwydd y Gynnulleidfa ymgynnulledig yno, ei diffuant gydſyniad, a Chymmodlonedd i arferu phob peth cynnwyſiedig a gorchymmynedig yn y dywededig Lyfr, yn y geiriau hyn ac nid erail.

Act am Unffurfiad

YDD wyfi A. B. *yn declario ymma fy niffuant Gyd-ſynniad a Chymmodlonedd i'r pethau oll ac i bôb pêth cynnwyſiedig a gorchymmynedig yn, a Chan y Llyfr a elwir*, Llyfr Gweddi-Cyffredin a Miniſtriad y Sacramentau, ac eraill Gynneddfau a Ceremoniau yr Eglwys, yn ol arfer Eglwys Loegr; gidar Pſallwyr neu Pſalmau Dafydd, wedi eu nodi i'w canu, neu i'w dywedyd yn yr Eglwyſau, a'r ffurf neu fôdd y Gwneir, yr Urddir, ac y Cyſſegrir Eſcobion, Offeiriad a Deaconiad.

A bôd i bôb Rhyw un, a eſceuluſo neu a wrthodo wneuthur hyn o fewn y Rhagddywededig amſer (oddieithr bôd rhwyſtr cyfreithlawn yngolwg a ſynniad yr Ordinari o'r lle) neu (os y cyfryw rwyſtr a ddigwydd) o fewn ûn Mis ar ol ſymmud y cyfryw rwyſtr, i ddiſuddio (*Ipſo facto*) o'i holl Bromoſionau Yſprydol: A bôd yn gyfreithlawn o hynny allan, i bôb Pâtron a Donor y cwbl, a phôb ûn o'r dywededig Bromoſionau Yſprydol yn ôl Hawl a Thitl pob ûn, Breſentio a Gorchymmyn i'r unrhyw megis pe bai, yr hwn, neu yr rhai a gamweddant neu a eſceuluſaſant hynny, wedi marw.

Ac Enactier ymmhellach gan, yr Awdurdod ddywededig, fod i bod ûn yr hwn o hyn allan a breſentier, neu a gyflêir neu a ddoder mewn nêb rhyw Rent Eglwyſig, neu Bromoſiown, o fewn Teyrnas Loegr a'r Lleoedd Rhagddywededig, Ddarlain yn gyhoedd, ac ar oſteg, yn yr Eglwys, Cappel, neu le Gwaſanaeth Public yn perthyn i'w ddywededig Rent neu Bromoſiwn, ar ryw ddydd yr Arglwydd o fewn y Ddau ſis neſaf ar ol y byddo ſeddiannol ar y dywededig Rent Eglwyſic, neu Bromoſiwn, y Gweddiau Boreuol a Phrydnhawnol pwyntiedig i'w darllain yn y ac yn ol y dywededig Lyfr Gweddi Cyffredin, ar yr amſeroedd pwyntiedig ynddo: Gwedi eu darllain felly, ddeclario yn gyhoedd ac ar oſteg ger bron y Gynnulleidfa cyd-gyſſylltedig yno, ei ddiffuant Gyd-ſynniad ac ymgymmodlonedd i arferu'r holl bethau a gynhwyſir ac a orchymmynnir ynddo yn ol y Llyfr Rhagbwyntiedig; A bod i bawb ac i bob ûn a eſceuluſo (oddieithr bod rhwyſtr Cyfreithlawn yngolwg a barn yr Ordinari o'r fan) neu a wrthodo wneuthur hyn o fewn yr amſer rhagddywededig, neu (os digwydd y cyfryw rwyſtr) o fewn ûn Mis ar ol ſymmud y cyfryw rwyſtr i ddiſuddio (*Ipſo facto*) o'i holl Renti Eglwyſic ai Bromoſionau dywededig: A bod yn Gyfreithlawn o hynny allan i bob Patron a Donor, oll a phob ûn o'r dywededig Renti Eglwyſic a Phromoſionau neu ryw un o honynt (fel y bo hawl a Theitl pob ûn, Breſentio a Chyfleu i'r unrhyw megis pe bai yr hwn neu yr rhain a gamweddant neu a eſceuluſant felly, wedi marw.

Ac Enactier ymmhellach trwy'r Awdurdod Rhagddywededig, Am bob Lleoedd lle bo'r Eglwſwr Priodor o ryw Barſonoliaeth neu Ficcariaeth neu Rent a Chûr yn preſwylio ar ei Rent, ac yn cadw Curat, dano Rhaid yw i'r Incumbent ei hun (oni bydd Rhwyſtr Cyfreithlawn ymmarn Ordinari y fan) ddarllain yn Bublic ac ar oſteg un-waith (o leiaf) bob Mis, y Gweddiau Cyffredin a'r Gwaſanaeth gorchymmynnedig yn a thrwy y Llyfr dywededig, Ac (o bydd cyfraid) finiſtrio pob ûn o'r Ddau Sacrament, ac eraill Gynnedfau'r Eglwys, yn yr Eglwys Blwyf, neu Gappel a berthyn i'r unrhyw Barſonoliaeth Ficcariaeth neu Benefic, yn y cyfryw ddull,

modd

modd a ffurf ag a bwyntir wrth y Llyfr dywededig tan boen colli Swm pum-pynt am bob camwedd i raid y Tlodion o'r Plwyf, pan y Conficter ef trwy ei Gyffesiad ei hun, neu trwy Brofedigaeth dau Dyst Credadwy ar eu Llw ger bron dau Ustus o heddwch o'r Sir, y Ddinas, neu Dref Gorphol lle gwneler y Camwedd (yr hwn Lw y mae yr Act hon yn Awdurdodi yr Ustusiaid dywededig i'w finistrio) Ac yn neffyg taledigaeth cyn pen dég-niwrnod, i'w godi trwy attafael a gwerthu Dâ a Chattelau y Trosedd-wr, drwy warrant y dywededig Ustusiaid gan Wardeiniaid yr Eglwys neu Olygwyr Tlodion y Plwyf dywededig, gan adferu a fo tros ben i'r perchennog.

Ac Enactier ynmhellach, a thrwy'r Awdurdod Rhagddywededig, gorchymmynnir i bob Deon, Canon a Phrebendari pob Eglwys Gadeiriawl neu Golasawl, a phob Meistr, a Phen, Brodyr, Capplan a Thiwtor ac ymhob Clâs, Awl, yscol, neu Elusendy, a phob Proffessor Public a Darlleniwr ymhob ûn o'r Ddwy Universiti, ac ymmhob Colâs mewn man arall, a phob Parson, Ficcar, Lecturwr; a phob un arall mewn Urddau Cyssegrol, a phob Meistr Yscol, yn cadw Yscol Public neu Breifat, a phob ûn yn dyscu ac yn Athrawu nêb ryw Ieuenctyd mewn un Ty neu Deulu Preifat, megis Tiwtor neu Feistr-yscol, yr hwn ar y dydd cyntaf o fai a fydd ym mlwyddyn ein Harglwydd Dduw, Mil, Chwechant a dwy a thri-ugain, neu a fyddo ryw amser yn ol hynny Incumbent neu Feddiannol o nêb ryw Ddeoniaeth, Canoniaeth, Prebend, Meistryddiaeth, Pennaethyddiaeth, Brodoriaeth lle Proffessor neu ddarlleniwr, Parsonoliaeth, Ficcariaeth neu ryw oruchasiaeth Eglwysic, neu Bromosiwn arall, neu ar un lle Curat, Lectur, Yscol, neu a ddysco, neu a Athrawiaetho nêb ryw Jeuenctyd, mal Tutor neu Feistr-yscol: Roddi ei Law wrth y Declarasiwn neu gydnabod isod, a hyn cyn dydd Gwyl Sanct *Bartholomeus* a fyddo ym Mlwyddyn ein Harglwydd, Mil, Chwechant a dwy a Thri-ugain, neu ar, neu o flaen ei admissiwn i fod yn Incumbent, neu i gael meddiant ar neb ryw Bromosiwn a grybwyllir uchod.

Y Dd wyf, A. B. *yn declario nad yw Gyfreithlawn ar liw na rhith yn y Byd, codi Arfau yn erbyn y Brenin, a bod yn ffaidd gennif yr ymmadrodd Bradus hwnnw, am godi Arfau trwy ei Awdurdod ef yn ei erbyn ef ei hun, neu yn erbyn y cyfryw rai a Awdurdodir ganddo, ac y Cwbl-ddilynaf Lityrgi Eglwys Loegr, megis y mae yn osodedig y tryd hyn trwy gyfraith: Ac ydd wyf yn Declario fy mod yn dal nad oes dim rhwym arnaf, nac ar nêb arall oddiwrth y Llw o elwir yn Gyffredin* Y Solemn Lêg a Chyfunant *i argeisio neb ryw gyfnewid neu aralliad llywodraeth yn yr Eglwys nac yn y Stât, ac mai llw anghyfreithlawn ydoedd yr unrhyw, a'r cyfryw a gymmhellwyd ar Ddeiliaid y Deyrnas, yngwrthwyneb i hadnabyddus gyfreithiau a Breintiau y Deyrnas hon.*

Act am Unffurfiad

A phob ûn o'r dywededig Feiſtriaid, ac eraill Bennau Brodorion, Capplanniaid, a Thuwtoriaid arwen ymmhob Clâs, Awl, neu ymmhob Clâs Awl neu Dy-Ddyſc, a phob proffeſſydd a Darllennydd Public o fewn ûn o'r ddwy Uniferſiti, a ddyd ei Law wrth y dywededig Ddeclaraſiwn a Chyd-nabod-lythyr ger bron y Rhag-Ganghellwr o'r ddwy-lyw Uniferſiti, a fo y pryd hwnnw, neu ger bron ei ddepuwti ef a phob ûn arall a orchymmynnir ſybſcreibio y Declaraſiwn a'r Cydnabod-lythyr uchod, a ddyd ei law wrtho ger bron ei Arch-Eſcob, Eſcob, neu Ordinari yr Eſcobaeth, tan boen bôd i bwy un bynnac o'r Rhagddywededig Ddynion na ddodo ei Enw wrth y Cyfryw ſybſcripſion golli a fforffetio ei Ddeoniaeth, Canonliaeth, Prebendiaeth, Meiſtrioliaeth, Pennaethiaeth, Brodoriaeth, Proffeſſoriaeth, Darllennyddiaeth, Parſonoliaeth, Ficcariaeth, Goruwchafiaeth neu Bromoſiwn Eglwyſic, Cuwradiaeth, Lecturwr, ac Yſcol, a bod o hono yn llwyr-anolo a difreſtner ef yn Ebrwydd o'r unrhyw, a bydded pob rhyw ûn Ddeoniaeth, Canoniaeth, Prebendiaeth, Meiſtriolaeth Pennacthyddiaeth, Brodoriaeth, Proffeſſoriaeth, Darllennyddiaeth, Parſonoliaeth, Ficcariaeth, Goruwchafiaeth neu Bromoſiwn Eglwyſic, Cuwradiaeth, Lectur, ac yſcol yn wâg, megis pe bai yr hwn na ſybſcreibiodd, wedi marw a threngu.

Ac os bydd i nêb ûn Meiſtr-Yſcol na neb arall yn dyſcu neu Athrawiaethu jeuenctyd mewn rhyw Dy, neu Deuly Preifat, megis Tiwtor nen Feiſtr-Yſcol, cyn caffael Leiſens gan ei Arch-Eſcob, Eſcob, neu Ordinari yr Eſcobaeth, yn ol cyfreithiau a Statutau y Deyrnas hon (am yr hon Leiſens, nid rhaid iddo dalu uchlaw Swllt) a Chyn iddo wneuthur y cyfryw ſubſcribſion a Chynabod-lythyr, megis y Rhagddywededig; yna Bid i bôb cyfryw Feiſtr-yſcol neu arall yn dyſcu, neu yn Athrawiaethu megis uchod, ddioddef Carchar dri Mis am y Troſedd cyntaf, heb na machniaeth na mainpris: Ac am bob ail ac arall Droſedd efe a ddioddef Dri Mis o Garchar heb na machniaeth na mainpris, ac a ddirwyir hefyd mewn pum-punt i Râs y Brenin.

Ac wedi y gwnelo pob ryw Barſon, Ficcar, Cuwrat, a Lecturydd y cyfryw ſubſcribſion rhaid iddo ddirprwyo ſertifficat dan law a ſêl ei Arch-Eſcob, Eſcob, neu Ordinari y Deioſes (hwythau a Ordeinier drwy hyn, ac a Orchymmynnir i wneuthur a rhoddi yr unrhyw i'r neb a'i goſynno) a rhaid iddo ei ddarllain yn gyhoedd ac ar oſteg, ynghyd a'r Declaraſiwn neu Gydnabod-Lythyr uchod, ar ryw Ddydd yr Arglwydd o fewn Tri Mis neſat, o fewn ei Eglwys Blwyf, y bo yn Gweini yuddi o flaen y Gynnulleidfa ymgynnulledig yno ar *B*ryd Gwaſanaeth Duw, Tan boen bôd i bob ûn na wnelo hynny golli y cyfryw ei *B*arſonoliaeth, Ficcariaeth neu Rent, Cuwradiaeth neu Lecturiaeth yn llwyr anolo, ac a'i difeddienir yn ddiannod o'r unrhyw; A bod y cyfryw Barſonoliaeth, Ficcariaeth neu Rent, Cuwradiaeth neu Lecturiaeth yn wâg, megis pe bai efe wedi trengu.

Profeidier yn oeſtad ado heibio ar ol y pummed dydd ar hugaiu o Fawrth a fydd yn oedran ein Harglwydd *D*duw, Mil, Chwechant, a dwy â phedwar-ugain, yn y declaraſiwn neu Gydnabod-lythyr uchod, a ddylid ei ſubſcreibio a'i ddarllain felly, y geirau hyn yn *canlyn*.

Ac

Gweddiau-Public.

AC ydwyf yn declario fy môd yn dal nad oes dim Rhwymedigaeth arnaf nac ar nêb arall oddiwrth y llw a elwir yn gyffredin, Y Solemn Lêg a Chyfenant *i argeiſio nêb ryw eilyddiaeth, neu gyfnewid Llywodraeth yn yr Eglwys, nac yn y Stât: Ac mai llw anghyfreithlawn ydoedd yr unrhyw, o'r cyfryw ag a gymmhellwyd ar ddeiliaid y frenhiniaeth hon, yngwrthwyneb i eglur Gyfreithiau a rhydid y Deyrnas hon.*

Fel na bo nêb ûn o'r rhai rhagddywededig yn rhwym o hynny allan i ſubſcreibio neu ddarllain y rhan honno o'r Declaraſiwn neu Gydnabod-Llythr uchod.

Profeidier yn oeſtad a Bid Actiedig, na bo i nêb ar ol Gwyl S. *Bartholomeus* yr hwn a fydd ymmlwyddyn oedran ein Harglwydd, Mil, Chwechant, a dwy, a thri-ugain, yr hwn y ſydd yr awr hon Incumbent, ac yn mwynhaû Parſonoliaeth, Ficcariaeth neu Rent, ac nad yw euſys mewn Urddau Sanctol, drwy Urddiad Eſcob, ſeddu, dal, ueu fwynhaû y cyfryw Barſonoliaeth, Ficcariaeth, Rhent a Chûr, neu Bromoſiwn Eglwyſig arall o ſewn Teyrnas Loegr, neu Arglwyddiaeth *Cymbru*, neu Dref *Berwic* ar *Dwêd*, eithr eſe a lwyr ddiſwyddir ac a difuddir yn ddiannod o'r unrhyw, a'i holl Bromoſionau Eglwyſic a fyddant weigion un-modd a phe bai eſe wedi trengu a marw.

Ac Enactier ymmhellach drwy'r Awdurdod rhagddywededig; na allo nêb pwy bynnac fyddo, o hynny allan gael ei ddwyn i neb-rhyw Barſonoliaeth, Ficcariaeth, Rhent, neu Bromoſiwn, neu Oruchafiaeth Eglwyſig arall beth-bynnac: Ac na feiddied nêb Gyſſegru a Miniſtrio y Sacrament Bendigedig, hyd pan Urdder ef yn Offeiriad yn ol y ffurf a'r môdd pwyntiedig yn y Llyfr dywededig, oddieithr ei fôd o'r blaen wedi ei wneuthur yn Offeiriad drwy Urddiad Eſcob, tan boen fforffettio am bób Troſedd ſwm Cant punt, (y naill hanner i Fawredd y Brenin, a'r hanner arall i'w rannu yn union rhwng Tlodion y Plwyf, lle gwneler y Troſedd. A phwy bynnac ûn neu ychwaneg a holo am yr unrhyw drwy Gwyn Dylêd, Bil, neu Infformaſiwn yn ûn o Lyſoedd Record Grâs y Brenhin, yn yr hwn ni Chaniadheir nac aſſwyn, na nawdd nac ymwyſtlad Cyfraith;) A chael ei ddifreinio mal na allo ei gymeryd nai dderbyn i Urdd Offeiriad dros dymp ûn ſlwyddyn gyſan neſaf yn canlyn.

Profeidier na chyrrhaeddo y Poenau yn yr Act ymma, i Alltudion a Dieithriaid o Eglwyſau y Refformaſiwn trâmôr, cynnifer a ydynt, neu a fyddant Gymeredic gan ein Harglwydd Frenin, ei Etifeddion a'i Sycceſſoriaid yn *Lloegr*.

Profeidier yn oeſtad na Thyfo Teitl i nêb i orchymmyn neu i Breſentio trwy Laps ar ûn gweili neu ddiſwyniant *ipſo facto*, drwy Rym y Statut ymma, namyn yn nherfyn chwe mîs ar ol derbyn o'r Patron rybudd o'r cyfryw weili neu ddiſwyniant oddiwrth yr Ordinari, neu ar ol darllain yn gyhoedd y cyfryw Farn Diſwyniant yn Eglwys Blwyf y Rhent, Parſonilaeth, neu Ficcariaeth a wneler yn wâg, neu y ddiſwynheir yr Incumbent o honi drwy Rym yr Act Breſennol.

Ac Enactier ymmhellach drwy'r Awdurdod ragddywededig na arfeter ûn ffurf neu Dreſn Gweddiau Cyffredin, Miniſtriad y Sacramen-

tau, Cynnedfau, neu Ceremoniau, yn gyhoedd mewn ûn Eglwys, Cappel, neu le Public arall o fewn un Colâs neu Awl o fewn yr ûn o'r Ddwy Uniferſiti, neu Golaſau *Weſtminſter*, *Caerwynt* ac *Eaton*, nag o fewn ûn o honynt, amgen nag a Ordeinier ac a appwyntier eu harferu drwy'r Llyfr dywededig. A bod i bôb Llywodraethwr neu Ben Preſennawl ar bôb Colas neu awl yn y Ddwy Uniferſiti, ac ar Golaſau *Weſtminſter*, *Caerwynt* ac *Eaton* o fewn ûn Mîs ar ôl Gwyl S. *Bartholomeus*, a fydd ym mlwyddyn oedran ein Harglwydd, Mil, Chwechant, a Dwy a Thri-ugain: Ac i bôb Llywodraethwr a phen o bob ûn o'r Colaſau ac Awlau dywededig a ddewiſir, neu a appwyntir rhagllaw o fewn ûn mîs nefaf ar ol ei Electiwn, neu Golaſiwn, neu Admiſſiwn i'r unrhyw Lywodraeth neu Bennaethyddiaeth, ſubſcreibio yn Bublic ac yn gyhoedd o fewn yr Eglwys, Cappel, neu le Public arall o'r unrhyw Golâs neu Awl; ac yngwydd y Brodorion a'r Yſcolheigion o'r unrhyw, neu'r nifer mwyaf o honynt a fo trigiannol yno y pryd hwnnw, Subſcreibio i'r namyn ûn deugain Articlau y ffydd, a Grybwyllir yn y Statut a wnaethpwyd yn y drydydd flwyddyn ar ddêg o Deyrnaſſiad y ddiweddar Frenhines *Elizabeth*, ac i'r Llyfr dywededig, a Declario ei ddiffuant Gyd-undab, Cyd-ſynniad ai Gymmodlonedd i'r dywededig Articlau, ac i'r unrhyw Lyfr, ac i ymarfer o'r holl Weddiau, Cynneddfau, ffurfiau a Threfnau a appwyntir ac a gynhwyſir yn y Llyfr dywededig yn ôl y ffurf ddywededig: A bod i bawb o'r cyfryw Lywodraethwyr, a Phennau o'r cyfryw Golaſau ac Awlau, ac i bob ûn o honynt y fydd, neu y fyddo mewn Urddau Sanctol, ddarllain unwaith (o leiaf) bôb Chwarter blwyddyn (oni bydd rhwyſtr cyfreithlon) yn y bublic ac ar Oſteg, y Weddi a Gwaſanaeth Boreuol pwyntiedig yn y dywededig Lyfr i w darllain, yn Eglwys, Cappel neu le Public arall o'r unrhyw, tan boen colli, a'i orfodogaethu o gwbl fydd ar ei helw yn perthyn i'r unrhyw Lywodraeth neu Bennaethyddiaeth dros dalm chwe Mîs gan y fyſytor neu Fyſyſtoriaid yr unrhyw Golas neu Awl. Ac os rhyw Lywodraethwr neu Bennaethydd ar ryw Golas neu Awl a orfodogwyd am na ſybſcreibiaſai i'r unrhyw Articlau a Llyfr, neu am na ddarllainiaſai y weddi a'r Gwaſanaeth Boreuol megis y rhagddywedwyd, ni ſybſcreibia i'r Articlau a'r Llyfr dywededig, ac ni ddeclaria ei Gymmodlonrwydd iddynt megis y rhagddywedwyd, ac ni ddarllyn y foreuol Weddi a Gwaſanaeth, megis y rhagddywedwyd ar ben y chwe mîs nefaf ar ol y cyfryw ei orfodaeth neu yn gynt, yna Bid y cyfryw Lywodraeth neu Bennaethyddiaeth yn ebrwydd yn wâg a diddymmedig.

Profeidier yn oeſtad, a bydd cyfreithlawn arfer y weddi Foreuol a Phryduhawnol, a'r holl weddiau eraill a Gwaſanaeth pwyntiedig trwy'r Llyfr dywededig ynghappelau neu Leoedd public eraill o Golaſau ac Awlau y Ddwy Uniferſiti, yn Gholaſau *Weſtminſter*, *Caerwynt*, ac *Eaton*, ac yn *Seneddau Eglwyſwyr* y Ddwy Dalaith, yn Lladin, er dim a gynhwyſir yn yr Act hon yn y Gwrthwyneb.

Ac Enacteir ymmhellach drwy'r Awdurdod Rhagddywededig, na fydded nêb, ac na dderbynnier neb megis Lecturwr, ac na Chynhwyſir, ac na oddefer, ac na Chaniadhaer i neb Bregethu megis Lecturwr,

rwr, neu i Bregethu neu ddarllain ûn Bregeth neu Lectur mewn un Eglwys, Cappel, neu le Gwasanaeth Public arall o fewn y Deyrnas hon o Loegr neu Arglwyddiaeth Cymbru, a Thref Berwic ar Dwêd, odieithr iddo yn gyntaf, gael Cymmeradwyaeth a thrwydded Arch-Escob y Dalaith neu Escob y Dioses, neu (os bydd Gwag yr Escobaeth) Gardian y Spiritualiti tan sêl, a darllain yngwydd yr unrhyw Arch-Escob, Escob, neu'r Gardian, y namyn ûn deugain Articlau y ffydd a grybwyllir yn y Statut y drydydd flwyddyn ar ddêg i'r ddiweddar Frenhines *Elizabeth*, ynghyd a'r Declarasiwn o'i diffuant gydsynniad a'r unrhyw. A bod i bawb a phôb ûn, yr hwn yn awr y sydd, neu a fyddo rhagllaw Leisensedig, Asseignedig pwyntiedig, neu dderbynniedig megis Lecturwr, i bregethu ar ryw dydd-gwaith o'r wythnos o fewn ûn Eglwys, Cappel, neu le Gwasanaeth Public o fewn y Deyrnas hon o Loegr, neu'r Lleoedd rhagddywededig, ar yr amser cyntaf y pregetho ddarllain (o flaen ei Bregeth yn amlwg, yn Bublic ac yn gyhoedd y Gweddiau Cyffredin a'r Gwasanaeth, pwyntiedig yn y Llyfr dywededig i'w ddarllain, ar y pryd hwnnw o'r dydd, ac yn y pryd a'r man hwnnw ddeclario ei Gydsynniad a'i Gymmodlonedd i'r Llyfr dywededig, ac i ymarfer ar holl Weddiau Cynneddfau, Ceremoniau, ffurfiau a Threfnau cynnwysiedig ac appwyntiedig ynddo, yn ol y ffurf rhagbwyntiedig yn yr Act hon: Ac heiyd ddarllain ar y dydd Lectur cyntaf ô bôb mis yn canlyn, tra arhoso yn Lecturwr neu Bregethwr yno, yn y lle pwyntiedig i'r cyfryw Lectur neu Bregeth o flaen ei ddywededig Lectur neu Bregeth, yn amlwg, ar osteg, a thrwy barch y Gweddiau Cyffredin, a'r Gwasanaeth pwyntiedig yn y Llyfr dywededig i'w ddarllain ar y pryd hwnnw o'r dydd, y bo pregethu yr unrhyw Lectur neu bregeth arno: Ac yn ôl eu darllain felly, bod iddo Ddeclario yn yr amlwg, ac ar osteg yngwydd y Gynnulleidfa ymgyssylltedig yno, ei ddiffuant Gydsynniad, Cysswyn a Chymmodlonedd i'r Llyfr dywededig, ac i arferu'r holl Weddiau, Cynneddfau a Ceremoniau, ffurfiau a Threfniadau cynnwysedig ac appwyntiedig ynddo, yn ôl y Dull rhagddywededig: A bôd i bawb ac i bob ûn, a esceuluso neu a ommeddo wneuthur felly, gael ei anghymmwyso i bregethu y *Lectur* neu'r Bregeth honno, nac yr ûn arall, nac yn honno, nac yn ûn arall Eglwys, Cappel, neu le Gwasanaeth Public hyd pan ddarllennio yn yr amlwg, ar osteg, a thrwy barch y Gweddiau Cyffredin a'r Gwasanaeth pwyntiedig trwy'r *Llyfr* dywededig, a Chydymffurfio ymmhôb pwne i'r pethau pwyntiedig a Gorchymmynnedig ynddo, yn ol perwyl gwir-osteg a dirnadaeth yr Act hon.

Providier yn oestad, os mewn rhyw Eglwys neu Gappel Gadeiriol neu Golegawl y pregether y Bregeth, neu *Lectur* ddywededig, digonol sydd i'r Lecturwr dywededig, Ddeclario ar Osteg ar yr amser rhagddywededig ei Gydsynniad a'i Gyssondeb i oll a gynhwysir yn y Llyfr dywededig, yn ôl y Dull Rhagddywededig.

Ac Enactier ymmhellach drwy'r Awdurdod rhagddywededig; Os bydd i neb, a anghymmwysiwyd drwy'r Act hon i bregethu ûn Lectur neu Bregeth, *Bregethu un Lectur neu Bregeth* tra y trigo ac yr arhoso yn anghymmwysedig; yno pawb a phôb ûn a drosseddo felly, a ddioddef

Act am Unffurfiad

am bôb cyfryw drofedd, garchar drî mîs yn y carchar Cyffredin, heb na mâch na mainpris: Ac fe all dau Uftus o heddwch o bôb fwydd o'r Deyrnas hon a'r lleoedd rhagddywededig, pôb Maior neu Benfwyddog arall, o bôb Dinas neu Dref freiniol o fewn yr unrhyw, ar Sertificat Ordinari y lle iddo ef neu hwynthwy, am y Trofedd a wnâed a Gorchymmynnir ymma iddynt, yn gyfattebol Gommitio y cyfryw Drofeddwr neu Drofeddwyr i Geol y Sir, y Ddinas, neu Dref freiniol.

Profidier yn oeftad ac Enactîer ymmhellach drwy'r Awdurdod ragddywededig, Am gynnifer gwaith ag y bo pregethu ûn bregeth neu Lectur, bod Darllain y Gweddiau Cyffredin a'r Gwafanaeth pwyntiedig yn y Llyfr dywededig i'w ddarlain, ar y Pryd hwnnw o'r dydd, yn Bublic, ar ofteg a Thrwy barch gan tyw Offeiriad neu Ddiacon, yn yr Eglwys, Cappel neu le Gwafanaeth Public, lle pregethir y dywedig bregeth neu Lectur, cyn pregethu y cyfryw bregeth neu Lectur: A bod o'r Lecturwr, a fe i bregethu y pryd hwnnw, yn Bresennol with eu darllain.

Profidier eifoes na Chyrrhaedd yr Act hon i ûn Eglwys-Uniferfiti o fewn y Deyrnas hon, pan, a chynnifer gwaith ag y Pregethir neu y darllennir ûn bregeth neu Lectur yn yr unrhyw Eglwyfi, nac yn yr ûn o honynt, fef megis pregeth neu Lectur Bublic yn yr Uniferfiti, nad aller pregethu a darllain, y Pregethau a'r Lecturau hynny yn y cyfryw ddefod a modd ac y Pregethid, ac y darlennid yr unrhyw gynt: Er yr Act hon, ac er dim a gynhwyfir ynddi, a'r ddim-ryw fôdd yn y gwrthwyneb.

Ac Enactîer ymmhellach drwy'r Awdurdod Rhagddywededig, y bydd yr amrafael gyfreithiau dâ, a Statutau y Deyrnas hon, a wnaethpwyd o'r blaen, ac a ynt hyd yn hyn, mewn grym am Unffurfiad Gweddî, a Miniftriad y Sacramentau o fewn y Deyrnas hon o Loegr a'r Lleoedd rhagddywededig mewn llawn grym a nerth i bôb, a phob rhyw berwyl a diben er fefydlu a Chadarnhaû y Llyfr dywededig, a elwir, *Llyfr Gweddi-Cyffredin A Miniftriad y Sacramentau, a Chynneddfau a Ceremoniau eraill yr Eglwys, yn ôl arfer Eglwys Loegr, gyda'r Pfallwyr neu Pfalmau Dafydd, notedig i'w Canu a'u dywedyd yn yr Eglwyfiau; a ffurf a Dull Gwneuthuriad, Ordeiniad a Chyffegriad Efcobion Offeiriaid, a Diaconiad*, a grybwyllir yma ymmlaenllaw i'w Cyfflylltu a'u harddodi at yr Act hon; Ac hwy a gymmhwyfir, a arferir, a gwneir defnydd o honynt er cofpi pôb camwedd yn erbyn y Cyfreithiau dywededig ynghymlehgyd y Llyfr Rhagddywededig, ac nid arall.

Profidier yn oeftad, ac Enactîer ymmhellach drwy'r Awdurdod ragddywededig, bôd yn yr holl Weddiau, Litaniau, a Cholectau, y fy'n perthyn i'r Brenin, y Frenhines, neu'r Frenhinawl Heppil, cyfnewidio ac arallu yr Henwau o amfer bwygilyd, a'u cymmhwyfo at yr Archlefffur preffennol, yn ol cyfarwyddiad Awdurdod Gyfreithlawn.

Profidier hefyd, ac Enacteir drwy'r Awdurdod ragddywededig, Bôd Caffael a meddu, ar Gôft a thraul y Plwyfolion o bôb Eglwys Blwyf a Chappel, Eglwys-Gadeiriol, Colas ac Awl, un Copi wedi ei gywir Breintio o'r Llyfr dywededig, *Llyfr Gweddi Cyffredin, a Miniftriad y Sacramentau a Chynneddfau a Ceremoniau eraill yr Eglwys, yn ol arfer*

EGLWYS

Gweddiau-Public.

EGLWYS-LOEGR, gyda'r Pſallwyr neu Pſalmau Dafydd, nodedig i'w canu neu i'w dywedyd yn yr Eglwyſau; A ffurf a Dull Gwneuthuriad Ordeiniad, a Chyſſegriad Eſcobion, Offeiriaid a Diaconiaid, cyn dydd Gwyl S. *Bartholomeus* ymmlwyddyn [oedran] ein Harglwydd, Mîl, Chwechant a Dwy a Thri-ugain, tan boen fforffettio Tair pynt bôb mîs tra bont heb eu cael, gan bob Plwyf neu Gappelaniaeth, Eglwys-Gadeiriol, Colâs, ac Awl a eſceuluſant hyn.

Profidier yn oeſtad, ac Enactier drwy'r Awdurdod ragddywededig, Bod i Eſcobion Henfford, Llan-Ddewi, Llan Elwy, Bangor a Llan-Dâf a'u Sycceſſoriaid, Dreſnyddio yn eu plîth eu hunain (er iechyd Enaid i'r preiddiau a ddodwyd tan eu gwiliadwriaeth) Gyfieithu y Llyfr a gyd-glymmir a'r Act hon yn gywir, ac yn gyfrdo i Jaith y *Britanniaid*, ſef y *Cymbru*, a bod preintio yr unrhyw wedi ei Gyfiethu felly, ac wedi ei olygu, ei chwilio, a'i gymmeradwyo ganddynt o leiaf gan ryw Dri o honynt i iawn gyfryw riſedi, modd y galler cael ûn o'r Llyfrau dywededig wedi ei gyfieithu a'i Breintio felly, i bob Eglwys-Gadeiriol, Colaſawl a phlwyfawl, ac i bob Cappel anwes o fewn pob ûn o'r Dioſeſau dywededig a lleoed *Yn-Ghymbru* lle y mae 'r Jaith Gymbraec yn gynnefin ac yn gyffredin, cyn Calan Mai, Mîl, Chwechant a phump a Thri-Ugain. A Chwedi preintio a Chyffredino y Llyfr dywededig wedi ei gyfieithu felly, Bod i'r Gweinidogion a'r Cuwradiaid drwy holl Gymbru o fewn y Dioſeſau dywededig lle mae'r Jaith Gymbraeg yn Gyffredinawl, Arfer a dywededyd cyfan Waſanaeth Duw, yn y Fritonaeg neu Gymraeg, ar y cyfryw ddull a ffurf ag a Orchymmynnir yn ol y Llyfr a gyflylltir a'r Act hon i'w harferu yn y Saeſonaeg heb amgenu dim mewn ûn Dreſn neu ffurf oddiwrth y Llyfr Saeſonaeg dywededig: Am yr hwn Lyfr wedi ei gyfieithu a'i Breintio felly, y Wardeiniaid o bob ûn or Plwyfau dywededig a dalant allan o Arian y Plwyf yn eu llaw, tuag at Waſanaeth pob rhyw Eglwyſau, a Chaniadheir iddynt yr ûnrhyw ar eu cyfrif: A bod i'r Eſcobion dywededig, ac i'w Sycſeſſoriaid, neu o leiaf i ryw dri o honynt oſod, ac appwyntio y prîs, ar yr hyn y gwerthir. A Bod prynnu a Chael ymmhob Eglwys trwy Gymru, y bo cael Llyfr Gweddi-Gyffredin yn Gymraeg, trwy Rym yr Act hon, ûn Llyfr arall o Weddi Gyffredin yn Saeſonaeg cyn dydd calan Mai, Mîl Chwechant a phedair a Thri-ugain, A'r ûn Llyfr i aros yn waſtadol, mewn rhyw Leoedd cymmheſſur yn yr Eglwyſau dywededig, modd y gallo cynnifer ag au deallant gyrchu attynt, ar bob amſer tymherus, i ddarllain a Chwilio yr unrhyw, fel y gallo hefyd y Sawl nad ynt yn deall yr Jaith ddywededig, wrth gyd-yſtyried y ddwy-iaith ddyfod yn haws i ddeall y Saeſonaeg; er dim yn yr Act hon i'r gwrthwyneb. Ac nes y galler danfon a Chael Copiau preintiedig o'r Llyfr dywededig yn gyfreithiol fel uchod, Arferer y ffurf Gweddi Gyffredin a Sefydlwyd drwy Barliament cyn gwneuthur yr Act ymma, mal cyn hyn ynghyfryw Leoedd o Gymru lle na ddeellir y Saeſonaeg yn Gyffredinol.

Ac fel y Cadwer yn ddiogel, ac y cynnhalier byth Goppiau Cywir a pherffaith o'r Act hon ac o'r Llyfr Cyflylltedig gyda hi, ac er ymgadw oddiwrth bob ymrefymmau rhagllaw; Am hynny Enacteir trwy'r

Act am Unffurfiad

Awdurdod rhagddywededig, Fod i bob Deon a Chapter o bob Eglwys Gadeiriol a Cholaſawl o fewn Lloegr a Chymru, Gaffael tan Sêl Fawr *Loegr* ar eu côſt a'u traul eu hunain ûn Coppi cywir a pherffaith o'r Act hon, ac o'r Llyfr dywededig cyn y pummed dydd ar hugain o fis Rhagfyr, mîl Chwechant a Dwy a Thri-ugain; I'w gadw ac i'w gynnal gan y Deoniaid a'i Chapterau dywededig, au Sycleſſoriaid yn ddiogel tros byth. Ac hefyd i'w ddwyn allan a'i ddangos ymmhob Llys Record, cynnifer gwaith ag y gelwir arnynt i hynny drwy Gyfraith. Rhodder hefyd Gopiau Cywir a pherffaith o'r Act hon ac o'r unrhyw Lyfr i bob ûn o'r Llyſſoedd yn *Weſtminſter*, ac i'r Twr-Gwyn, i'w cadw a'u cynnal byth, gyda Recordau y Llyſſoedd dywededig, a Chyda Recordau y Twr-Gwyn, i'w dwyn hefyd i olwg ac i'w dangos ymhob Llys lle bo'r achos yn gofyn, A'r Llyfrau dywededig hyn a angreffir tan Sêl Fawr Loegr, a eſamier gan y cyfryw wyr a appwyntio Grâs y Brenin i hynny tan Sêl Fawr Loegr, ac a gymmharir a'r Llyfr Originol arddodedig iſod. A Bîd iddynt allu i Gorrectio a Chyweirio drwy yſcrifen pob bai trwy gamgymmeriad y Preintiwr yn Preintio yr unrhyw Lyfr, a phôb pêth cynnwyſiedig ynddo: Ac hwy a ſiccrhâant mewn yſcrifen tan eu llaw a'u Sêl, neu dan Law a Sêl rhyw dri o honynt, yn niwedd yr un Llyfr, eſamio a Chymharu o honynt y Llyfr hwnnw a'u bôd yn canfod i fôd ef yn Gopi cywir a pherffaith: A'r Llyfrau dywededig a phôb ûn o honyut a Siamplerwyd fêl hyn tan Sêl Fawr Loegr, megis y rhagddyweded a dybir, a gymmerir, a fernir ac a eſponir eu bôd yn ddâ ac yn ddigonawl yn y Gyfraith i bob rhyw ddibennau a pherwylion beth bynnac ac y gyfrifir yn Recordau dâ, megis y Llyfr hwn ei hun arddodedig iſod; Er neb ryw Gyfraith neu ddefod ar nêb ryw fôdd yn y gwrthwyneb.

Profidier hefyd na bydd yr Act hon na dim cynhwyſiedig ynddi yn argyweddus neu niweidiol i freiniol Broffeſſawl y Gyfraith yn yr Uniferſiti o *Rydychen*, am a berthynno i Brebendiaeth *Shipton*, yn Eglwys Gadeiriol *Sarum*, unedig a Chyſſylltedig at le yr ûn Proffeſſor i'r Brenin o amſer bwy gilydd, gan y ddiweddar Frenin *Jaco* o Goffadwriaeth wynfydedig.

Profidier yn oeſtad lle mae yr unfed Articl ar Bymtheg ar hugain, o'r namyn ûn deugain Articlau, y cyttunwyd arnynt gan yr Arch-Eſcobion, ac Eſcobion y Ddwy Dalaith, a'r holl Eglwyſwyr yn y Confocaſiwn a gynhalied yn *Llundain* yn oedran ein Harglwydd, Mîl pum Cant a dwy a Thri-ugain, er mwyn gochelyd amryw opinionau, ac er ſefydlu Cydfynniad yn y gwir Grefydd, yn y geiriau hyn yn canlyn, ſef,

Bod Llyfr Cyſſegriad Arch-Eſcobion ac Eſcobion, ac o Urddiad Offeiriaid a Diaconiaid a oſodwyd allan yn amſer Brenin Edward *y Chweched, ac a Gonffyrmied yr un amſer drwy Awdurdod Parliament, yn cynnwys pôb pêth rheidiol i'r cyfryw Gyſſegriad ac Urddiad ac nad oes ynddo ddim o hono ei hun; gaugrefyddol nag annuwiol, o herwydd paham, pwy bynnag a Gyſſegrwyd neu a Ordeiniwyd yn ôl Cynneddfau y Llyfr hwnnw, er yr ail flwyddyn i'r Rhagddywededig Frenin* Edward *hyd yr awr hon, neu a Gyſſegrer neu a Ordeinier yn ol yr unrhyw Gynneddfau: Ni a farnwn fod y cyfryw oll wedi eu Cyſſegru a'u Hordeinio yn union, yn weddus, ac yn Gyfreithlawn.*

O

Gweddiau-Public.

O herwydd pa ham Enactier, A Bid Enactiedig drwy'r Awdurdod ragddywededig, Bod pob Sybſcripſiwn a rodder neu a wneler o hyn allan gan bôb Diacon Offeiriad neu Eglwyſ-wr neu arall pwybynnag a gymmhellir drwy'r Act hon neu ryw Gyfraith arall y ſy'n awr mewn grym i ſybſereibio i'r Articlau dywededig, a ddirnedir ac a gymmerir i gyrrhaeddyd, ac a gyfeiryth (hyd a berthyno i'r dywededig Unfed Articl ar bymtheg a'r hugain at y Llyfr a gynnwys ffurf a Dull gweuthur, Urddo, a Chyſſegru Eſcobion, Offeiriaid a Diaconiaid a grybwyllir yn yr Act hon, yn y rhyw fôdd a Dull ag y cyrrhaeddai cyn hyn i'r Llyfr a oſodaſid allan yn amſer Brenin *Edward* y chweched, yr hwn a grybwyllir yn y ddywededig Unfed Articl a'r bymtheg a'r hugain. Er dim yn y dywededig Articl, neu yn nêbun Statut, Act neu Ganon arall a ydoedd neu a wnaethpwyd o'r blaen, mewn ûu môdd yn y gwrthwyneb.

Profidier hefyd Bôd arferu a Chadw a'r droed etto yn Eglwys Loegr, y Llyfr Gweddi Gyffredin a Miniſtriad y Sacramentau, a Chynneddfau a Ceremoniau eraill yr Eglwys hon o Loegr, ynghyd a ffurf a Dull Ordeinio a Chyſſegru Eſcobion, Offeiriaid a Diaconiaid, yr hwn fu yn arferedig hyd yn hyn, ac yn ei herwydd a ſefydlwyd drwy Act Parliament yn gyntaf yn yr wythfed flwyddyn i'r Frenhines *Elizabeth*, hyd Ddydd-gwyl Sanct *Bartholomeus* a fydd ymmlwyddyn ein Harglwydd Dduw, Mil, Chwechant a dwy a Thri-ugain.

Y

RHAGYMADRODD.

Doethineb Eglwys Loegr *ydoedd, er pan gyntaf y lluniwyd iddi Liturgi Public, Cadw cyfrwngedd y ddau eithaf, na byddai ry-ſyth i wrthod, na rhy hy-blyg i oddef cyfnewid arno. Canys, megis o'r naill duy mae prawf Sathredig yn dangos, dyfu o amrafael anghymmwyſderau, lle cyfnewidiwyd (heb fod anghenrhaid eglur yn peri) y pethau drwy bwyll da a ſefydliaſid, A'r rhai hynny gan mwyaf yn amlach, a dwyſach, na'r drygau, a amcanwyd eu diwygio drwy y cyfryw newidiad. Felly, o'r tu arall, yn gymmaint a bod ffurfiau goſodedig o Waſanaeth Duw, a'r cynneddfau, a'r Ceremoniau pwyntiedig iw harfer ynddo yn bethau Indiffrent, a newidiadwy, ac a gyffeſsir eu bod felly, Rheſwm yw eu newid a'u hailweddu a'r ddwys a phwyſfawr yſtyr, yn ol ag y bo amryw angen yr amſeroedd a'r achlyſyrau yn gofyn, modd y gwelo gwyr o Awdurdod o amſer bwygilydd fod yn rheidiol neu yn fuddiol, Felhyn y gwelwn ganihadu o'r Eglwys yn Nheyrnaſiad amrafael Dywyſogion o Goffa-*

o Goffadwriaeth bendigedig, er pan ddechreuodd y Reffformaſiwn, ar iawn a dwys yſtyriau yn ei Chymmeli hynny, wneuthur y cyfryw newidiadau mewn rhyw bethau ag a farnwyd yn eu priod amſeroedd yn gymmwys. Eithr fal y bu yn oeſtad ſaſadwy, yr holl Rannau cyfannol ac hanfodol o honi yn unhyd heddyw, (yn gyſtadl yn y defnyddiau pennaf, ag yn ei lluniaethiad a'i threfn) ac a ſaſant etto yn gadarn ac yn ddi yſcog, er anturiau ofer, a rhuthrau rhychwyllt a wnaed i'w herbyn gan rai anwaſtad, ac a ddangoſaſant bob amſer ychwaneg o ſerch i'w hewyllys a'u helw priod nag o'r ddyled y ſydd arnynt i'r Public.

Trwy ba foddion anaddas, ac i ba ddibennion trwch, y daeth bwrw heibio arfer y Liturgi (er ei bod yn Orchymmynedig drwy gyfreithiau y Deyrnas, y cyfryw na repeliwyd erioed etto) dros amſeroedd y diweddar helbul trwch anhappus, Rhy yſpys yw i'r Byd, ac nid oes gennym Ewyllys ymma i'w hadgoffau. Eithr pan, ar ddedwydd Edfrydiad Gras y Brenin, y ddoeddt ebygol ymmlith pethau eraill, y dychwelai hefyd ar un-waith Arfer y Liturgi (canys er-ioed ni ddiddymnwyd hi drwy gyfraith) oni wneid cais cyflym i'w Rhag-flaenu hi; y rhai a'u gwnaethant yn fwyaf Rhan o'u gorchwyl, tan y Gam-rwyſc ddiweddar, i ddwyn y Gwerin i ddiflaſſu arni hi, hwy a ganfuant y perthynai iddynt am y dalai eu Cymmeriad da, a'u helw (oddieithr iddynt rwyddgydnabod eu hamryfuſedd, yr hyn beth an-hawdd iawn dwyn y cyfryw wyr i'w wneuthur) a'u llawn egni wrth-ladd ei dwyn hi i fewn eilwaith. A thuag at hynny y taned ar lled liawſ o Bampledau yn er-

Y Rhag-ymadrodd.

byn y Llyfr Gweddi Gyffredin, yr ad-rifwyd yr hen wrthreſymmau, ac a arddodwyd rhai o newyddchwaneg nag a wneithid o'r blaen fel ydd ai yn umchwyddeu nifer. Ar fyr, llawer taer-ymgais a wnaeth pwyd at Ras a Mawredd y Brenin am gael adchwilio y Llyfr dywededic, a chael newid ynddo, ac ychwanegu atto y cyfryw bethau a dybygid yn gymmwys er eſmwythdra i dyner gydwybodau (y gweinidiaid) yr hyn beth ein Harglwydd Frenin o'i ddiwiol duedd i roddi Bodlonrwydd (cymhelled a thrwy reſwm y gellid diſgwil) i'w ddeiliaid oll; o ba bygoeledd bynnac, yn rhwydd-raſol a ganiadhaodd.

Yn yr hon ail-olygiad ni a ymroeſom i gadw yr unrhyw ardymmer a welwn ei harferu ar y cyffelyb achos yn y cyn-amſeroedd. Am hynny, o'r amrafael newidiau a ddygwyd ger ein bron, bwriaſom heibio gynnifer oll yn gyſtadl a dywyſent afiwydd ar eu hol (megis yn dirgel daro ar ryw Athrawiaeth oſodedic, neu ryw ddefod ganmoladwy yn Eglwys Loegr, neu yn hytrach holl Eglwys Gatholic Criſt,) a'r cyfryvv na arvvyddoccaent ddim eithr oeddynt lvvyr-wagſaw a gorwag. Ond y cyfryvv nevvidiadau a ddygvvyd attom (gan bvvy bynnag i anbariih, neu i ba ervvyl bynnag) a vvelem ar ryvv feſur yn lleſavvl a buddiol, nyni o vvir barodrvvydd evvyllys a ymfodlonaſom ynddynt: nid o hervvydd ein cymmell trvvy nerth argument i hynny i'n hargyoeddi y gorfyddai gvvneuthur y nevvidiadau dyvvededig. Canys llawn-ddiogel yw genym yn ein meddyliau (ac wele ni ymma yn proffeſſu hynny i'r Byd oll) nad yw y llyfr, megis yr ydoedd o'r blaen wedi ei ſefydlu drwy gyſraith, yn cynnwys ynddo ddim ymgwrthwyneb i Air Duw, nac i bur Athrawi-

tharwiaeth, na dim na allo Gwr Duwiol a chydwybod dda ei arfer ac ymddaroſtwng iddo, ac na ellir ei iawn-amddiffyn yn erbyn pwy bynnac ai gwrthwyneppo; os caniadheir iddo, gymmeriad cyfiawn a hy-gar, y cyfryw o wir iawnder cyffredin a ddylid ei roddi i bob yſcryfennadau Dynion, yn enwedig y cyfryw a oſodir allan trwy awdurdod, ac yn gyfartal a'r cyfieithiadau rhagoraf o'r Scrythyr-lan ei hun. Am hynny ein diben cyffredinol ni yn hyn o waith ydoedd, nid bodloni nac un blaid nac arall yn neb rhyw un o'u gofynnion anrheſymmol, ond i wneuthur yr hyn ir eithaf o'n dealldwriaeth ni, a ddirnadaſom y tueddai fwyaf at ddeffynniad Heddwch ac undeb yn yr Eglwys, i beri parch ac i annog i Duwioldeb a Defoſiwn ym mhublic waſanaeth Duw; ac i dorri ymaith achlyſur oddiwrth y ſawl a geiſiant ganllaw i wrth ddadleu a chynnhennu yn erbyn Liturgi yr Eglwys. Ac am a berthyn i'r amrywiadau oddi-wrth y Llyfr cyntaf, pa un bynnag a'i trwy gyfnewidiad, anghwanegiad neu fodd arall, gwaſanaethed hyn o gyfrif yn gyffredinol. Gwnaethpwyd y rhan fwyaf or cyfnewidiadau, naill, yn gyntaf er manylach gyfarwyddo y gwenidogion ar bob rhan o waſanaeth Duw, a hyn a wneir yn bennaf yn y Calenderau a'r Rubricau, neu yn ail er adrodd yn briodolach ryw eiriau neu ddywediadau a arferwyd gynt drwy leferydd cyſſonach i Dafodiaith yr amſerau preſennol, ac er mwyn egluro yn amlyccach, ryw eiriau a dywediadau eraill a ddygent arwyddoccaad amwys, neu a oeddynt hylithr i gamgymmeriad. Neu yn drydydd, er adrodd yn rhucclach y cyfryw Rannau or Scythyr-lan, a ddoded o fewn y Liturgi, y rhai yn awr a dreſnwyd i'w darllain; yn enwedic yn yr Epiſtolau ar Efengylau, ac amrafael leoedd eraill, yn ol cyfieithiad diweddaf y Bibl. A barnwyd

yn gymmheſur anghwanegu yn eu gweddus leoedd, ryw weddiau, a ffurfiau o ddiolwch, wedi eu cymmhwyſo i achlyſurau priodol; yn Bennodawl, i'r ſawl y ſy' ar y Mor, gyda gwaſanaeth am fedydd y ſawl a ynt o oedran addfedach; yr hai er nad oeddynt mor angenrheidiol pan luniwyd y llyfr cyntaf, er hynny o herwydd cynnyddiad Anabaptyſm, a ymluſcodd i'n myſc ni drwy benrhydd-der yr amſerodd diweddar, a aethant yr awr hon yu amgenrheidiol, ac a allant fod yn fuddiol rhag llaw i fedyddio prioddorion yn ein Planwledydd tra-mor, ac eraill a droer i'r ffydd. Od oes a ddeiſyfio cyfrif yſpyſach o bob cyfnewidiad yn un rhan o'r Lityrgi cymmered y Boen i gyd-gymharu, y llyfr hwn a'r cyntaf: nid oes amau na chaiff weled yn eglur yr achos a oedd o'r cyfnewid.

Achan i ni ymegnio fel hyn i dalu ein dyledſwydd yn hyn o orchwyl pwyſfawr megis tan olwg Duw, ac i gymeradwyo ein purdeb yn y peth (hyd a oedd ynom) i Gydwybodau pawb oll; er bod yn yſpys i ni mai ammhoſſibl iw bodloni pawb (pan ſo'r fath amrywiaeth o Athrylith, o ffanſi, ac o briod elw yn y Byd) ac nad allwn ddiſgwl y bydd i wyr o yſprydoedd Terfyſcus, gorphwyllus a chyndynniog ymfodloni i ddim o'r dull ymma, a ellir i wneuthur gan neb arall ond ganddynt hwy eu hunain: er hynny i gyd y mae gennym obaith da am a gyflwynir ymma, oc a examnied yn ddiwyd iawn ac a ddiheurwyd gan Gonfocaſiwnau y ddwy Dalaith y derbyn nir ef hefyd ac y cymmerir yn dda gan gynnifer oll o feibion Eglwys Loegr a ydynt ſobr, heddychol a gwir Gydwybodus.

Am

Am Wasanaeth yr Eglwys.

Nil bu erioed ddim wedi ei ddychymmygu mor ddiball, neu wedi ei gyfnerthu mor gadarn, drwy synhwyr dyn, yr hwn mewn yspaid amser nis llygriwyd: megis, ymmhlith pethau eraill, y mae yn eglur ddigon wrth y gweddiau cyffredin yn yr Eglwys, y rhai a elwir yn sathredic, Gwasanaeth Duw. Bonedd a dechreuad cyntaf pa rai, pes chwilid am danynt ym-mysc gwaith yn hen dadau, fe geid gweled nad ordeiniwyd y gwasanaeth hwnnw, onid er amcan daionus, ac er mawr dderchafiad duwioldeb. Canys hwynt hwy a dresnasaut y matter felly, fel y darllennid yr holl Fibl trosto (neu y rhan fwyaf o hono) un-waith yn y flwyddyn: gan amcanu wrth hynny, fod i'r Gwyr llen, ac yn enwedic i'r sawl a fyddent weinidogion y Gyunulleidfa, allu (trwy fynych ddarllen a myfyrio gair Duw) fod wedi ymddarparu i dduwioldeb, a bod befyd yn aplach i annog eraill trwy ddysceidiaeth iachus, i'r un peth, ac i allu gorthrechu dadl y rhai a wrthwynebent y gwirionedd. Ac ym-mhellach, fel y gallei yr bobl (trwy glywed beunydd ddarllen yr Scrythyr lan yn yr Eglwys) gynnyddu yn wastad fwy-fwy mewn gwybodaeth am Dduw, a dyfod i garu yn gynhesach ei wir Gresydd ef.

Ond er ys talm o flynyddoedd, y darfu newidio, torri, ac esceuluso y dywyol a'r weddus dresn yma o waith yr hen Dadau, trwy blannu i mewn yn eu lle, Hystoriau amheus, Legendau, Attebion, Gwersi, Adwerfi gweigion, Caffodwriaethau, a Seneddolion megis yn gyffredinol pan ddechreuid un flwyfr o'r Bibl, cyn darfod darllein tair neu bedair pennod o honaw, y cwbl onid hynny a adewid heb ei ddarllen. Ac yn y wedd hon y dechreuid llyfr Esai yn yr Adfent, a llyfr Geneſis yn Septuagesima: eithr eu dechreu a wneid yn unic, heb orphen eu darllen byth. A'r un ffunyd yr arferid am lyfrau eraill or Scrythyr lan. A thyd a hynny lle mynnei S. Paul, fod dywedyd cyfryw iaith wrth y bobl yn yr Eglwys ac a allant hwy ei deall a chaffael lleſhad o'i chlywed; y gwasanaeth yn yr Eglwys hon o Loegr (er ys llawer o flynyddoedd) a ddarllenwyd yn lladin i'r bobl, yr hwn nid oeddent hwy yn ei ddeall: ac felly yr oedynt yn unic yn clywed a'u clustiau, ond eu calonnau, a'u hyspryd, a'u meddwl oedd yn ddiadeilad oddi wrtho. Ac heb law hynny, er darfod i'r hen Dadau barthu y Psalmau yn saith ran, a phob un o hynynt a elwid Nocturn, yn awr er yn hwyr o amser, ychydig o honynt a ddywedid beunydd, gan eu mynych ad-ddywedyd, a gadu y darn arall heibio, heb yngan un-gair. Gyd a hynny, nifeiri a chaledrwydd y Rheolau y rhai a elwid y Pica, ac amrafael gyfnewidiau gwasa-

naeth, oedd yr achos, fod mor galed ac mor rhwysgrus drot at gysnodeu y llyfr yn unics megis yn synych o amser y byddei mwy o drallod yn chwilio am y peth a ddarllennid, nag yn ei ddarllen wedi ei gael. Felly wrth ystyried yr anghymhesurwydd hynny, se a osodir yma y cyfryw dresn, sel y diwygir yr un-rhyw bethau. Ac er mwyn parodrwydd yn y matter yma, y tynnwyd Calender i'r un-rhyw burpas, yr han sydd eglur a hawdd ei ddeall, yn-mha un (hyd y gellid) y gosodwyd allan wedd i ddarllen yr Scrythyr lan, sel y gweler pob peth mewn tresn, heb wahanu un darn o honi oddi-wrth ei gilydd. Ac oblegit hyn y torred ymmaith Anthemau, Responsau, Insitatoriau, a chyfryw wag bethau amherthynasol ac oedd yn torri gwrs cyfan ddarllemad yr Scrythyr. Eto gan nad oes fodd amgen, na byddo angenrheidiol bod ymbell reol: am hynny y gosydwyd yma ryw reolau, y rhai megis nad ydynt onid ychydig o nifer, felly y maent yn rhwydd, ac yn hawdd eu deall. Wrth hynny y mae i chwi yma ffurf ar weddio (tu ag at am ddarllen yr Scrythur lan) yn gwbl gyffon a meddwl ac amcan yr hen Dadau, ac o lawer yn fwy proffidiol, a chymmwys na'r un yr oeddid yn ddiweddar yn ei arfer. Y mae yn fwy proffidiol, o achos bod yma yn gadu allan lawer o bethau, o ba sawl y mae rhai heb fod yn wir, rhai yn amheus, rhai yn wag ac o ofer-goel; ac nid ydys yn ordeinio darllen dim onid Pur-wir air Duw, yr Scythyr lan, neu yr cyfryw a seilir arni yn eglur, a hynny yn y cyfryw iaith a thresn ag y sydd esmwythaf a hawsaf eu deall gan y darllen-wyr, a'r gwrandaw-wyr.

Y mae hefyd yn fwy cymmwynasol, yn gystal o herwydd ei fyrred, ac a herwydd eglured ei dresn, ac o herwydd bod y rheolau yn ychydig o nifer ac yn hawdd. A chyd a hynny, wrth y dresn hon, nid rhaid i'r Curadiaid un llyfr arall iw gwasanaeth cyffredin, ond y llyfr hwn a'r Bibl. O herwydd pa ham, nid rhaid i'r bobl fyned mewn cymeint o draul am lyfrau ag y byddent amser a fu.

A lle bu ym-mlaen llaw amrafael mawr wrth ddywedyd a chanu yn yr Eglwysi o fewn y Deyrnas hon, Rhai yn canlyn arfer Salisburi, rhai arfer Henfford, rhai arfer Bangor, rhai arfer York, a rhai eraill arfer Lincoln: yn-awr o hyn allan ni bydd i'r holl deyrnas ond un arfer. Ac o barna neb fod y ffordd hon yn fwy poenus, o achos bod yn rhaid darllen pob peth ar y llyfr, lle o'r blaen o herwydd mynych ddywedyd, y gwyddent lawer peth ar dafod leferydd, eithr os y cyfryw rai a gydbwysant eu llafur, ynghyd a'r gwybodaeth a gaffant beunydd wrth ddarllen ar y llyfr, ni wrthodant hwy y boen wrth weled meint y budd a dyf o hyn yma.

Ac yn gymmaint ag na ellir gosod dim gan-mwyaf mor eglur, ag na chysotto petruster wrth ymarfer o honaw: I oestegu pob cyfryw amrafael (o chysyd yr un) ac am ddosparth pob rhyw betruster ynghylch y modd a'r wedd y mae deall a gwneuthur, a chwplau pob peth a gynhwysir yn y llyfr hwn; y partiau a fyddont yn ammeu felly, neu a fyddont yn cymmeryd dim mewn amrafael foddion, a ant at Escob yr Escobaeth, yr hwn wrth ei ddoethineb a rydd dresn, er llonyddu, a heddychu y ddadl, trwy na byddo y dresn hounno yn wrthwyneb i ddim ar y sydd yn y llyfr hwn. Ac o bydd Escob yr Escobaeth mewn dim petruster, yna gall ese anfon am hysbysrwydd at yr rc Abescob.

Er

ER bod yn oſodedic, ſod pob peth a'r a ddarllenir neu a genir yn yr Eglwys, yn yr iaith Gamberaec, er mwyn adeiladu y Gynnulleidfa: er hynny nid ydys yn meddwl, pan ddywedo neb Blygain a Goſper wrtho ei hun, na ddichon eſe eu dywedyd ym-mha iaith bynnac a ddeallo.

A phob Offeiriad a Diacon ſydd rwymedic i ddywedyd beunydd y foreuol, ar Bryd-nhawnol weddi, naill ai yn nailltuol ai ar oſteg, oddi-eithr bod rhwyſtr arnynt trwy glefyd neu o ran achos arall tra-anghentheidiol.

A'r Curad, ſef y periglor, a ſo yn gwaſanaethu ym-mhob Eglwys blwyf neu Gapel, ac eſe gartref, heb luddias rheſymol arno, rhaid iddo ddywedyd y gwaſanaeth hwnnw, yn yr Eglwys blwyf neu y Cappel lle y bo eſe yn gwaſanaethu a bod canu cloch iddo ar amſer cymheſur, cyn iddo ddechreu, modd y gallo y neb a fyddo ganddo ddeſoſion ddyfod i wrando gair Duw, ac i weddio gyd ag ef.

Am Ceremoniau,

Pa ham y ddiddymmwyd Rhai ac y cedwir eraill.

OR Ceremoniau arferedic yn yr Eglwys, ac y bu eu Codiad a Ordeinhad Dyn, Dychymygwyd Rhai ar y cyntaf, o feddwl Duwiol, ac i berwyl da; eithr trowyd o'r diwedd i wagedd ac ofergoelion. Eraill a ddaethant i fewn i'r Eglwys drwy ddevotion annisbwyll, ac o zêl heb wybodaeth; Ac o herwydd cyd-ddwyn, a hwynt ar y cyntaf, cynnyddafant i'w Gamarferu mwy-fwy beunydd, a'r rhai hyn a haeddafant nid yn unic oblegid eu hafles, ond hefyd oblegid iddynt ddallu y Bobl yn ddirfawr, a chaddugo gogoniant duw, eu torri ymmaith, a'u bwrw heibio yr llwyr, y mae eraill, y rhai er eu dychymmyg gan Ddyn, etto Gweled yn dda eu cadw, er mwyn trefn weddus yn yr Eglwys (i'r hyn beth y dychymmygwyd hwy gyntaf) nid yn llai, nac o herwydd eu bod yn gwafanaethu i Adeiladadaeth, at yr hwn (medd yr Apoftl) y dylid cyfeirio pob peth a wneler yn yr Eglwys.

Ac er nad yw cadw neu efcculufo Ceremoni, o honi ei hûn, ond peth dyfyr; etto nid bai bychan yngolwg duw, yw trofeddu a thorri Urdd a Rheolaeth Gyffredin, trwy gyndynrwydd a dirmyg. Gwneler pob peth yn eich myfc (medd S. *Paul*) mewn trefn weddaidd a dyladwy. Yr hon Drefn nid eiddo pobl brivat, ei appwyntio; am hynny na chymmered neb arno, ac na ryfyged Bwyutio, na newid ûn Order public neu Gyffredin o fewn Eglwys Grift, ond a elwir i hynny, ac a awdurdodir yn gyfreith-lawn.

A chan fod yn awr amryw feddyliau gan bobl o'n hamfer ni, hyd pan debygo Rhai yn fatter mawr o Gydwybod, ymado ag un drull o'r lleiaf o'u Ceremoniau hwy, y maent felly wedi ymroddi i'w hen ddefodau; y mae Rhai hefyd o'r ty arall a'u gwyn gymmaint ar bob ammheuthun mal y chwenychent newyddu pob peth, a dirmygunt yr hên cymmhelled, na fydd dim wrth eu bôdd hwy, ond y fy newydd-beth; Gwelwyd yn gymmwys na edrychid cymmaint am foddhau a bodloni yr ûn o'r ddwy-lyw, ag ar wneuthur wrth fodd duw, ac ar lés pob ûn o honynt hwy: Ac etto fel na rwyftrer neb, a allen i fodloni a Rhefwm eglur, Gofodir i lawr yma Achofion pennodawl, pa ham y bwriwyd ymaith Rai o'r Ceremoniau gnottedic, a pha ham yr attelir ac y cedwir eraill etto ymmhellach.

Rhai

Am Ceremoniau.

Rhai a fwriwyd ymmaith, Oblegid Cynnyddaſai eu gorllanw a'u hamlder yn y dyddiau diweddaraf hyn, hyd onid aethai ei baich yn anoddef: Am y rhai y cwynodd S. *Auguſtin* yn ei amſer ef, gynnyddu eu rhifedi mor ddirfawr, hyd onid oedd Stât y bobl griſtianogawl, mewn gwaeth cyflwr o'u plegid, nag oedd eiddo'r Juddewon. Ac eſe a gynghorodd fwrw ymmaith y fâth iau a baich, tra gwaſannethai'r amſer i wneuthur hynny yn ddiſtaw heb derfyſc. Eithr Beth a ddywedaſai St. *Auguſtin*, pe gwelſei y Ceremoniau a arferid yn ddiweddar yn ein plith ni, i'r rhai nid oedd y lliaws a arferid yn ei amſer ef i'w gyſtadlu, cymmaint oedd gorllawn liaws ein Ceremoniau a bagad o honynt mor dywyll, hyd pan oeddynt yn dyſyſcu ac yn tywyllu, yn hytrach nag yn mynegu, ac yn goſod allan ddaioni Criſt i ni. Heb law hyn i gyd, nid cyfraith Ceremonial yw Efengyl Criſt (ſel ydd oedd rhan fawr o Gyfraith *Moſes*) eithr ffydd i waſanaethu duw, nid ynghaethiwed Figur, neu gyſcod, eithr yn rhydd-did yr yſpryd, gan ymfodloni i gynnifer o Ceremoniau ag a waſanaetha i drefn weddaidd, a Rheolaeth dduwiol, a'r cyfryw a ynt gymmwys i gyffroi, pwl feddwl dyn i gofio ei ddyled i dduw, drwy ryw arwydd eglur ac amlwg, i'w hadailadaeth. Ymhellach etto, yr achos pwyſ-fawroccaf o ddiddymmu rhai Ceremoniau, camarferwyd hwy cyn belled, mewn rhan o herwydd ddallineb gaugrefyddol y rhai anghywraint ac annyſgedic ac mewn rhan drwy annigonawl gybydd-dra y cyfryw a geiſient eu helw a'u budd eu hunain, yn hytrach na Gogoniant duw, ſel nad oedd haiach fôdd i ſymmud y Camarferau, ar peth yn ſefyll. Eithr yn awr, am y Rhai ond autur a Rwyſtrir, o herwydd cadw etto rai o'r hen Ceremoniau, Os yſtyriant nad yw boſſibl, cynnal Trefn a Rheolaeth heddychlawn yn yr Eglwys, heb rai Ceremoniau, cant yn hawdd weled, fod achos cyfreithlawn iddynt newid eu meddyliau; Ac os mawr ganddynt fôd yr ûn o'r rhai hen yn ſefyll, ac yn well ganddynt lunio y cwbl o newydd. Eithr gan iddynt ganiadu mai cymmwys yw cael rhyw Ceremoniau, diau, lle gellir yn dda arfer yr hên, nid oes Reſwm iddynt argoeddi yr hen, yn unic am eu bod yn hen, heb ddad-cuddio eu gwall ſynwyr eu hunain, canys os ſelly y mae, hwy a ddylent roddi parch iddynt o herwydd eu heneiddwydd, os mynnant ddangos fod yn hoffach ganddynt undeb a chordiad, nag Innovationau, a newydd-wyniau, yr hyn (cymmhelled ag y gall hynny gyttuno a goſod allan Ffydd Griſt) y ſydd bob amſer î'w ochelyd. ymmhellach etto, I'r cyfryw ni bydd achos cyfiawn i feio ar y Ceremoniau a adawyd. Canys megis y bwriwyd allan, y rhai a gamarferid fwyaf, ac a oeddynt yn faich ar Gydwybodau dynion heb achos: Felly y lleill a gedwir er mwyn Rheolaeth ac Ordr, ac a ellir ar achoſion cyfiawn eu hamgenu a'u newidio, am hynny nid ydynt i'w barnu yn Unfrî a chyfraith dduw, ymmhellach drachefn, nid ynt Ceremoniau tywyll nac aflafar, ond a oſodir allan ſel y gallo pob dyn ddirnad beth y maent yn ei arwyddoccau, ac i ba ddeunydd y maent yn gwaſanaethu; ſel nad rhaid fawr unon y camarferir hwy rhagllaw, ſel y lleill o'r blaen. Ac yn gwneuthur hyn, nid ym yn condemnio un Genedl arall, nac yn goſod dim, namyn i'n cenedl ein hûn; Canys Cymheſur yw yn ein barn ni, fod i bob Gwlad arferu y cyfryw Ceremoniau, a welont hwy yn oreu i dderchafu Anrhydedd a Gogoniant duw, a thebyccaf i ddwyn eu pobl i fuchedd berffaith a duwiol, heb nag amryfuſedd na choelgrefydd, A dodi o honynt ymmaith, Bethau eraill a ganfyddant o amſer bwy gilydd eu camarferu, megis yn ſynych y digwydda ar amrafael foddion, mewn amfael wledydd yn Ordinhadau Dynion.

Y DREFN

Yr appwyntir darllain y Pſallwyr.

Y Pſallwyr a ddarllennir unwaith bob mis, ſel yr appwyntir yno, ar foreuol a phrydnawnol weddi. Eithr yn Chwefror y ddarllenir yn unig hyd yr wythfed ar hugain, neu y 29. o'r mis.

A lle y mae i Fis *Ionawr, Mawrth, Mai, Gorphenhaf, Awſt, Hydref*, a *Rhagfyr*, xxxi. o ddyddiau bob un; ſe a ordeiniwyd fod darllein y dydd diwethaf o'r miſoedd hynny, y Pſalmau a ddarllenwyd y dydd o'r blaen, ſel y gallo y Pſalmau ddechreu drachefn ar y dydd cyntaf o'r mis a ſyddo'n canlyn.

A lle y cyfrennir y 119. Pſalm yn ddwy rann ar hugain, a'i fod yn rhyhir iw darllain ar unwaith; ſe a drefnwyd na bo darllain uwch law pedair neu bump o'r rhannau hynny ar yr un amſer.

Ac ar ddiwedd pob Pſalm, a phob rhann o'r 119. Pſalm, repetier yr Hymn yma,

Gogoniant i'r Tad, ac i'r Mab, ac i'r Yſpryd glan; Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſſoedd. Amen.

Noda, fod y Pſallwyr yn canlyn doſparthiad yr Hebræaid, a chyfieithiad y Bibl mawr Seiſnig, gwedi ei oſod allan, ai arferu yn amſer Brenin *Hen. 8. Ed. 6.*

Y DREFN

Pa wedd yr appwyntiwyd bod darllain y rhann arall o'r Scrythyr lân.

YR hen Deſtament a oſodwyd yn llithoedd cyntaf ar foreu. a phrydnhawn weddi, ac felly y rhann fwyaf o hono a ddarllennir bob blwydd yn unwaith fel yr appwyntir yn y Calender.

Y Teſtament newydd a oſodwyd yn ail llithoedd ar foreu a phrydnhawn weddi, ac a ddarllenir droſto mewn trefn bob blwyddyn deirgwaith, heb law 'r Epiſtolau a'r Efangylon: oddieithr Datcuddiad Ioan, o'r hwn y goſoddwyd bod rhyw Lithoedd priod ar amrafael wylian.

Ac i wybod pa lithoedd a ddarllenir bob dydd, myn gâel y dydd o'r mis yn y Calandar yn canlyn, ac yno y cei ddeall y pennodau a ddarllennir yn llithoedd ar foreu a pryd-nhawn weddi; oddieithr y gwyliau ſymmudol yn unig, y rhai nid ynt yn y Calander, a'r anſymmudol, lle y gadewir Blangc yngholofn y llithiau. Llithiau priod i'r holl ddyddiau hynny a geir yn y Tabl o'r llithiau priod.

A rhaid yw nodi hyn yma, pa bryd bynnac y byddo Pſalmau priod, neu lithoedd, wedi eu goſod, yna a Pſalmau a'r Llithoedd goſodedig yn y Calendar a (os amgenant) faddeuir tros yr amſer hynny.

Rhaid yw nodi hefyd, fod y Colect, yr Epiſtol, a'r Efengyl, a oſodir ar y Sul, yu gwaſanaethu tros yr holl wyrhnos rhag llaw, lle ni's trefnwyd yn amgenach yn y llyfr hwn.

Pen-

Pennodau nailltuol, neu Briodol, i'w darllen ar Foreuol a Phrydnhawnol Weddi ar y Suliau a Gwyliau eraill trwy'r holl flwyddyn.

Llithau priodi'r Suliau.

Suliau yr Adfent.	*Plygain.*	*Gosper.*
Y cyntaf.	Esai i.	Esai ii.
ii.	v.	xxiv.
iii.	xxv.	xxvi.
iv.	xxx.	xxxii.
Suliau gwedi Natalic Crist.		
Y cyntaf.	xxxvii.	xxxviii.
ii.	xli.	xliii.
Suliau gwedi'r Ystwyll.		
Y cyntaf.	xliv.	xlvi.
ii.	li.	liii.
iii.	lv.	lvi.
iv.	lvii.	lviii.
v.	lix.	lxiv.
vi.	lxv.	lxvi.
Septuagesim	Gen. i.	Gen. ii.
Sexagesima.	iii.	vi.
Quinquages	ix. h. 20. w.	xii.
Y Grawys.		
Y Sul cynt.	xix. h. w. 30	xxii.
ii.	xxvii.	xxxiv.
iii.	xxxix.	xlii.
iv.	xliii.	xlv.
v.	Exod. iii.	Exod. v.

Grawys.	*Plygain.*	*Gosper.*
Sul vi.		
1. Llith.	Exod. ix.	Exod. x.
2 Llith.	Matth. xxvi.	Heb. v. hyd w. ii.
Dydd Pasc.		
1. Llith.	Exod. xii.	Exod. xiv.
2. Llith.	Rhuf. iii.	Act ii. h. w. 22.
Suliau gwedi'r Pasc.		
Y cyntaf	Num. xvi.	Numb. xxii.
ii.	xxiii, xxiv.	xxv.
iii.	Deut. iv.	Deut. v.
iv.	vi.	vii.
v.	viii.	ix.
Y Sul-gwedi'r Derchafael.	xii.	xiii.
Y Sul-gwyn.		
1. Llith.	Deut. xvi. hyd w. 18.	Esai xi.
2. Llith.	Act. x. gw. 34	Act. xix. hyd w. 21.
Sul y Drindod.		
1. Llith.	Gen. i.	Gen. xviii.
2. Llith.	Matth. iii.	1 Joan v.
Suliau gwedi'r Drindod		
Y cyntaf.	Josua x.	Josua xxiii.
ii.	Barn iv.	Barn v.
iii.	1 Sam. ii.	2 Sam. iii.
iv.	xii.	xiii.
v.	xv.	xvii.
vi.	2 Sam. xii.	2 Sam. xix.
vii.	xxi.	xxiv.

Suliau

Sulian gwedi'r Drindod	Plygain.	Gosper.
viii.	1 Bren. xiii.	1 Bren. xvii.
ix.	xviii.	xix.
x.	xxi.	xxii.
xi.	2 Bren. v.	2 Bren. ix.
xii.	x.	xviii.
xiii.	xix.	xxiii.
xiv.	Jerem. v.	Jerem. xxii.
xv.	xxxv.	xxxvi.
xvi.	Ezek. ii.	Ezec. xiii.
xvii.	xiv.	xviii
xviii.	xx.	xxiv.
xix.	Dan. iii.	Dan. vi.
xx.	Joel. ii.	Mic. vi.
xxi.	Abac. ii.	Dihareb. i.
xxii.	Dihar. ii.	iii.
xxiii.	xi.	xii.
xxiv.	xiii.	xiv.
xxv.	xv.	xvi.
xxvi.	xvii.	xix.

Llithau Priodol nev neillduol i bob dydd Gwyl.

	Plygain.	Gosper.
S. *Andreas.*	Dihar. xx.	Dihar. xxi.
S. *Thomas yr Apostol.*	xxiii.	xxiv.
Natalic CRIST.		
1. Llith.	Esai.ix. hyd w. 8.	Esai vii. gw. 10. hyd w. 17.
2. Llith.	Luc. ii. hyd w. 15.	Titus iii. gw. 4. hyd w. 9.
S. *Stephan.*		
1. Llith.	Diha. xxviii	Pregeth. iv.
2. Llith.	Act. 6. gw. 8 a'r vii. ben. hyd w. 30.	Act. vii. gw. 30. hyd w. 55.
S. *Joan.*		
1. Llith.	Eccles. v.	Eccles. vi.
2. Llith.	Datc. i.	Datc. xxii.
Dydd y Gwirioniaid.	Jer. xxxi. hyd w. 18.	Doeth. i.
Dydd yr Enwaediad.		
1 Llith.	Gen. xvii.	Deut. x. gw. 12.
2. Llith.	Rhuf. ii.	Colos. 11.

Ystwyll.	Plygain.	Gosper.
1. Llith.	Isai lx.	Esai xlix.
2 Llith.	Lu. iii. h. w 23	Joanii. h. w. 12
Troad S. Paul.	Doeth v.	Doeth. vi.
1. Llith.	Act. xxii. hyd w. 22.	Act. xxvi.
2. Llith.		
Pvredigaeth Mair Forwyn.	Doeth. ix.	Doeth xii.
S. *Matthias*	xix.	Eccluſ. i.
Cennadwri ein Harglwyddes.	Eccluſ. ii.	iii.
Dydd Mercher cyn y Pasc.		
1. Llith.	Ose xiii.	Ose xiv.
2. Llith.	Joanxi. gw. 45	
Dydd Jau cyn y Pasc.		
1. Llith.	Dan. ix.	Jerem. xxxi.
2. Llith.	Joan xiii.	
Gwnener y Croglith.		
1. Llith.	Gen. xxii. hyd w. 20	Esai liii.
2. Llith.	Joan xviii.	1 Pet. ii.
Nos Basc.		
1. Llith.	Zac. ix. (50	Exod. xiii.
2. Llith.	Lu. xxiii. gw.	Heb. iv.
Dydd Llun Pasc.		
1. Llith.	Exod. xvi.	Exod. xvii.
2. Llith.	Matth. xxviii.	Act. iii.
Dydd Mawrth Pasc.		
1. Llith.	Exod. xx.	Exod. xxxii.
2. Llith.	Luc xxiv. hyd w. 13.	1 Cor. xv.
S. *Marc.*	Eccluſ. iv.	Eccluſ. v.
S. *Philip a S. Jacob.*		
1. Llith.	vii.	ix.
2. Llith.	Joan i. gw. 43	
Dydd y Derchafael.		
1. Llith.	Deut. x.	2 Bren. ii.
2. Llith.	Luc. xxiv. gw. 44.	Eph. 4. hyd w. 17.
Dydd Llun y Sul-gwyn.		
1. Llith.	Gen. xi. hyd w. 10.	Num. xi. gw. 16. hyd w. 30.
2. Llith.	1 Cor. xii.	1 Co. 14. h. w. 26

Dydd Marwth y Sulgwyn.	*Plygain.*	*Gosper.*
1. Llith.	1 Sam. xix. gw. 18.	Deut. xxx.
2 Llith.	1 Thess. v. gw. 12. hyd w. 24.	1 Joan iv. hyd w. 14.
S. *Barnabas.*		
1. Llith.	Eccluſ. x.	Eccluſ. xii.
2. Llith.	Act. xiv.	Act. xv. h. w. 36.
S. *Joan Fedyddiwr.*		
1. Llith.	Malac. iii.	Malac. iv.
2. Llith.	Math. iii.	Mat. xiv. h. w. 13
S. *Petr.*		
1. Llith.	Eccluſ. xv.	Eccluſ. xix.
2. Llith.	Act. iii.	Act. iv.

	Plygain.	*Gosper.*
S. *Jaco.*	Eccluſ. xxi.	Eccluſ. xxii.
S. *Bartholomeus.*	xxiv.	xxix.
S. *Matthew.*	xxxv.	xxxviii.
S. *Mihangel*		
1. Llith.	Gen. xxxii.	Dan. x. gw. 5.
2. Llith.	Act. xii. hyd w. 20.	Jud. gw 6. hyd w. 16.
S. *Luc.*	Eccluſ. li.	Job i.
S. *Simon a S. Jud.*	Job xxiv. a'r xxv.	xlii.
Holl Sainct.		
1. Llith.	Doeth. iii. h. w. 10.	Doeth. v. hyd w. 17.
2. Llith.	Heb. xi. gw. 33 a Ph. 12. h. w. 7	Datc. xix. hyd w. 17.

Pſalmau Priod ar Ddyddiau pennodol.

	Plygain.	*Gosper.*
Dydd-Natalic.	Pſal. xix.	lxxxix.
	xlv.	cx.
	lxxxv.	cxxxii.
Dydd Mercher y Llud.	vi.	cii.
	xxxii.	cxxx.
	xxxviii.	cxliii.
Dydd Gwener y Crogl.	xxii.	lxix.
	xl.	lxxxviii.
	liv.	
Dydd-Paſc.	ii.	cxiii.
	lvii.	cxiv.
	cxi.	cxviii.
Dydd y Derchafael.	viii.	xxiv.
	xv.	xlvii.
	xxi.	cviii.
Y Sul-gwyn.	xlviii.	civ.
	lxviii.	cxlv.

Ys Calendar.

JONAWR ſydd iddo xxxj. o ddydiau

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOR EUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
2	1	A	Calend.	Enwaediad ein Harg.				
	2	b	4. No.		Gen. 1,	Matth. 1.	Gen. 2.	Rhuf. 1.
10	3	c	3. No.		3.	2.	4.	2.
	4	d	Pri. No.		5.	3.	6.	3.
19	5	e	Non.		7.	4.	8.	4.
8	6	f	8. Id.	Yſtwyll.				
	7	g	7. Id.		9.	5.	12.	5.
16	8	A	6. Id.	Lucian Offeir a Merth.	13.	6.	14.	6.
5	9	b	5. Id.		15.	7.	16.	7.
	10	c	4. Id.		17.	8.	18.	8.
13	11	d	3. Id.		19.	9.	20.	9.
2	12	e	Pri. Id.		21.	10.	22.	10.
	13	f	Idus.	Hilari Eſc. a Chonſſeſt.	23.	11.	24.	11.
10	14	g	19 Ca. Ch		25.	12.	26.	12.
	15	A	18. Ca.		27.	13.	28.	13.
18	16	b	17. Ca.		29.	14.	30.	14.
7	17	c	16. Ca.		31.	15.	32.	15.
	18	d	15. Ca.	Prifc. Morwyn, a Merth	33.	16.	34.	16.
15	19	e	14. Ca.		35.	17.	37.	1 Cor. 1.
4	20	f	13. Ca,	Fabian Eſc. o Ruf. a Mer.	38.	18.	39.	2.
	21	g	12 Ca.	Agnes Mor. o Ruf. a Mer	40.	19.	41.	3.
12	22	A	11 Ca.	Vinc. Dcon. o ſpa. a Mer	42.	20.	43.	4.
1	23	b	10 Ca.		44.	21.	45.	5.
	24	c	9 Ca.		46.	22.	47.	6.
9	25	d	8 Ca.	Troad. S. Paul.				
	26	e	7 Ca.		48.	23.	49.	7.
17	27	f	6 Ca.		50.	24.	Exod. 1.	8.
6	28	g	5 Ca.		Exod. 2.	25.	3.	9.
	29	A	4 Ca.		4.	26.	5.	10.
13	30	b	3 Ca.	Br. Charls Ferth.	*6.	27.	7.	11.
3	31	c	Prid. Ca.		8.	28.	9	12.

Noda, y Darllenir (*) *Exodus* vi. yn unig hyd wers 14.

Y Calendar.

CHWEFROR ſydd iddo xxviii. o ddyddiau.

I'r Lleuad ymae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
	1	d	Calend.	Ympryd.	Exod. 10.	Marc 1.	Exod. 11.	1 Cor. 13
11	2	e	4 No.	Pured. y Fen. Fair wyr.		2.		14.
12	3	f	3 No.	Blaſ. Eſc. a Mer. o Arm.	12.	3.	13.	15.
8	4	g	Pri. No.		14	4.	15.	16.
	5	A	Non.	Aga. Mor. a Mer. o Siſil.	16.	5.	17.	2 Cor. 1.
16	6	b	8 Id.		18.	6.	19.	2.
5	7	c	7 Id.		20.	7.	21.	3.
	8	d	6 Id.		22.	8.	23.	4.
13	9	e	5 Id.		24.	9.	32.	5.
2	10	f	4 Id.		33.	10.	34.	6.
	11	g	3 Id.		Levit. 18	11.	Levit. 19	7.
10	12	A	Pri. Id.		20.	12.	26.	8.
	13	b	Idus.		Num. 11.	13.	Num. 12.	9.
18	14	c	16 Ca. Ma	Valentein, Eſc. a Mer.	13.	14.	14.	10.
7	15	d	15 Ca.		16.	15.	17.	11.
	16	e	14 Ca.		20.	16.	21.	12.
15	17	f	13 Ca.		22.	Lu. i. h. 39	23.	13.
4	18	g	12 Ca.		24.	1. 39.	25.	Galat. 1.
	19	A	11 Ca.		27.	2.	30.	2.
12	20	b	10 Ca.		31.	3.	32.	3.
1	21	c	9 Ca.		35.	4.	36.	4.
	22	d	8 Ca.		Deut. 1.	5.	Deut. 2.	5.
9	23	e	7 Ca.	Ympryd.	3.	6.	4.	6.
	24	f	6 Ca.	S. Matthias Apoſt. a M.		7.		Epheſ. 1.
17	25	g	5 Ca.		5.	8.	6.	2.
6	26	A	4 Ca.		7.	9.	8.	3
	27	b	3 Ca.		9.	10.	10.	4.
14	28	c	Pri. Ca.		11.	11.	12.	5.
	29				13.	Math. 7.	14.	Rhuf. 12

MAWRTH

Y Calendar.

MWRTH-fydd iddo xxxi. o ddyddiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
3	1	d	Calend.	Dafydd Arc. Esc. Mene.	Deut. 15.	Luc 12.	Deut. 16.	Ephes. 6.
	2	e	6 No.	Ced neu Chad. Es. Litc.	17.	13.	18.	Phil. 1.
11	3	f	5 No.		19.	14.	20.	2.
	4	g	4 No.		21	15.	22.	3.
19	5	A	3 No.		24.	16.	25.	4.
8	6	b	Pri. No.		26.	17.	27.	Colos. 1.
	7	c	Non.	Perpetua Maurit. Merth	28.	18.	29.	2.
16	8	d	8 Id.		30.	19.	31.	3.
5	9	e	7 Id.		32.	20.	33.	4.
	10	f	6 Id.		34.	21.	Josu 1.	1 Thes. 1
13	11	g	5 Id.		Josu. 2.	22.	3.	2.
2	12	A	4 Id.	Greg. M. Es. Rhuf. a Ch.	4.	23.	5.	3.
	13	b	3 Id.		6.	24.	7.	4.
10	14	c	Pri. Id.		8.	Joan 1.	9.	5
	15	d	Idus.		10.	2.	23	2 Thes. 1
18	16	e	17 Ca. Ebr.		24.	3.	Barn 1.	2.
7	17	f	16 Ca.		Barn. 2.	4.	3.	3.
	18	g	15 Ca.	Edw. Br. Saeson y Gorll.	4.	5.	5.	1 Tim. 1.
15	19	A	14 Ca.		6.	6.	7.	2,3.
4	20	b	13 Ca.		8.	7.	9.	4.
	21	c	12 Ca.	Benedict Abad.	10.	8.	11.	5.
12	22	d	11 Ca.		12.	9.	13.	6.
1	23	e	10 Ca.		14.	10.	15.	2 Tim 1
	24	f	9 Ca.	ympryd.	16.	11.	17.	2.
20	25	g	8 Ca.	Cennadwri Mair.		12.		3.
	26	A	7 Ca.		18.	13.	19.	4.
17	27	b	6 Ca.		20.	14.	21.	Titus 1.
6	28	c	5 Ca.		Ruth 1.	15.	Ruth 2.	2,3
	29	d	4 Ca.		3.	16.	4.	Philem.
14	30	e	3 Ca.		1 Sam. 1.	17.	1 Sam. 2.	Hebr. 1.
3	31	f	Pri. Ca.		3.	18.	4.	2.

Y Calendar.

EBRILL ſydd iddo xxx. o ddydiau.

I'r Lleuad y mae xxix.

					BOR EUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
		g	Calend.		1 Sam. 5.	Joan 19.	1 Sam. 6.	Heb. 8.
11	2	A	4. No.		7.	20.	8.	4.
	3	b	3. No.	Richard Eſco. Chicheſt.	9.	21.	10.	5.
19	4	c	Pri. No.	Ambros Eſcob Milan.	11.	Act. 1.	12.	6.
8	5	d	Non.		13.	2.	14.	7.
16	6	e	8. Id.		15.	3.	16.	8.
5	7	f	7. Id.		17.	4.	18.	9.
	8	g	6. Id.		19.	5.	20.	10.
13	9	A	5. Id.		21.	6.	22.	11.
2	10	b	4. Id.		23.	7.	24.	12.
	11	c	3. Id.		25.	8.	26.	13.
10	12	d	Pri. Id.		27.	9.	28.	Jaco. 1.
	13	e	Idus.		29.	10.	30.	2.
18	14	f	18. Ca. Ma.		31.	11.	2 Sam. 1.	3.
7	15	g	17. Ca.		2 Sam. 2	12.	3.	4.
	16	A	16. Ca.		4.	13.	5.	5.
15	17	b	15. Ca.		6.	14.	7.	1 Petr. 1.
4	18	c	14. Ca.		8.	15.	9.	2.
	19	d	13. Ca.	Alpheg Arch Eſc. Cant.	10.	16.	11.	3.
12	20	e	12 Ca.		12.	17.	13.	4.
1	21	f	11 Ca.		14.	18.	15.	5.
	22	g	10 Ca.		16.	19.	17.	2 Petr. 1.
9	23	A	9 Ca.	St. Georg, Ferthyr.	18.	20.	19.	2.
	24	b	8 Ca.		20.	21.	21.	3.
17	25	c	7 Ca.	S. Marc Eſang. a Mert.		22.		1 Joan 1.
6	26	d	6 Ca.		22.	23.	23.	2.
	27	e	5 Ca.		24.	24.	1 Bre. 1.	3.
14	28	f	4 Ca.		1 Bren. 2.	25.	3	4.
3	29	g	3 Ca.		4.	26.	5.	5.
	30	A	Prid. Ca.		6.	27.	7.	2, 3. Joan.

Y Calendar.

MAI ſydd iddo xxxi. o ddyddiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
2	1	b	Calend.	S. Philip a S. Jaco Apo.				Jud.
	2	c	6 No.	(a Merth.	1 Bren. 8.	Actau 28.	1 Bren. 9.	Rhuf. 1.
29	3	d	5 No.	Caffael y Groes.	10.	Matth. 1.	11.	2.
8	4	e	4 No.		12.	2.	13.	3.
	5	f	3 No.		14.	3.	15.	4.
16	6	g	Pri. No.	S. Joan Hſan. ante port.	16.	4.	17.	5.
5	7	A	Non.	(Latin.	18.	5.	19.	6.
	8	b	8 Id.		20.	6.	22.	7.
13	9	c	7 Id.		22.	7.	2 Bren. 1.	8.
2	10	d	6 Id.		2 Bren. 2.	8.	3.	9.
	11	e	5 Id.		4.	9.	5.	10.
10	12	f	4 Id.		6.	10.	7.	11.
	13	g	3 Id.		8.	11.	9.	12.
18	14	A	Pri. Id.		10.	12.	11.	13.
7	15	b	Idus.		12.	13.	13.	14.
	16	c	17 Ca. Meh		14.	14.	15.	15.
25	17	d	16 Ca.		16.	15.	17.	16.
4	18	e	15 Ca.		18.	16.	19.	1 Cor. 1.
	19	f	14 Ca.	Dunſtan Arch. Eſc. Cant.	20.	17.	21.	2.
24	20	g	13 Ca.		22.	18.	23.	3.
1	21	A	12 Ca.		24.	19.	25.	4.
	22	b	11 Ca.		Ezra. 1.	20.	Ezra. 3.	5.
9	23	c	10 Ca.		4.	21.	5.	6.
	24	d	9 Ca.		6.	22.	7.	7.
17	25	e	8 Ca.		9.	23.	Nehe. 1.	8.
6	26	f	7 Ca.	Auguſt. Eſc. cyntaf Can.	Nehe. 2.	24.	4.	9.
	27	g	6 Ca.	Anrhyd. Bed.	5.	25.	6.	10.
14	28	A	5 Ca.		8.	26.	9.	11.
3	29	b	4 Ca.	CHARL'S II. ei Nawd.	10.	27.	13.	12.
	30	c	3 Ca.	(a'i Ddychw.	Eſther 1.	28.	Eſther 2.	13.
22	31	d	Pri. Ca.		3.	Marc. 1.	4.	14.

Yr Calendar.

MEHEFIN ſydd iddo xxx. o ddydiau.

I'r Lleuad y mae xxix.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
	1	e	Calend.	Nicom. Off. a M. o Ruf.	Eſther 5.	Marc 2.	Eſth 6.	1 Cor. 15.
19	2	f	4. No.		7.	3.	8.	16.
	3	g	3. No.		9.	4.	Job 1.	2 Cor. 1.
8	4	A	Pri. No.		Job 2.	5.	3.	2.
16	5	b	Non.	Boniff. Eſ. a M. o Mentz.	4.	6.	5	3
5	6	c	8. Id.		6.	7.	7.	4.
	7	d	7. Id.		8.	8.	9.	5.
13	8	e	6. Id.		10.	9.	11.	6.
2	9	f	5. Id.		12.	10.	13.	7.
	10	g	4. Id.		14.	11.	15.	8.
10	11	A	3. Id.	S. Barnabas Ap. a Mer.				
18	12	b	Pri. Id.		16.	12.	17,18.	9.
7	13	c	Idus.		19.	13.	20.	10.
	14	d	18. Ca. Go		21.	14.	22.	11.
15	15	e	17. Ca.		23.	15.	24,25.	12
4	16	f	16. Ca.		26,27.	16.	28.	13.
	17	g	15. Ca.	S. Alban, Merthyr.	29.	Luc 1.	30.	Galat. 1.
12	18	A	14. Ca.		31.	2.	32.	2.
1	19	b	13. Ca,		33.	3.	34.	3.
	20	c	12 Ca.	Ymſym. Ed. Br. Saeſ. Go	35.	4.	36.	4.
9	21	d	11 Ca.		37.	5.	38.	5.
	22	e	10 Ca.		39.	6.	40.	6.
17	23	f	9 Ca.	Pmpzpd.	41.	7.	42.	Epheſ. 1.
6	24	g	8 Ca.	Nata. S. Joan Fedydd				
	25	A	7 Ca.		Dihar 1.	8.	Dihar 2.	2.
14	26	b	6 Ca.		3.	9.	4.	3.
3	27	c	5 Ca.		5.	10.	6.	4.
	28	d	4 Ca.	Pmpzpd.	7.	11.	8	5.
11	29	e	3 Ca.	S. Peter Apoſt. a Merth				
	30	f	Prid. Ca.		9.	12.	10.	6.

GORPHENAF

Yr Calendar.

GORPHENAF ſydd iddo xxxi. o ddyddiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
19	1	g	Calend.		Dihar. 11	Luc 13.	Dihar. 12	Phil. 1.
8	2	A	6 No.	Ymwel.y Fen. Fair For.	13.	14.	14.	2.
	3	b	5 No.		15.	15.	16.	3.
16	4	c	4 No.	Ymſymud. S. Mart. Etc.	17	16.	18.	4.
5	5	d	3 No.	a Chyff.	19.	17.	20.	Coloſ. 1.
	6	e	Pri. No.		21.	18.	22.	2.
13	7	f	Non.		23.	19.	24.	3.
2	8	g	8 Id.		25.	20.	26.	4.
	9	A	7 Id.		27.	21.	28.	1 Theſ. 1
20	10	b	6 Id.		29.	22.	31.	2.
	11	c	5 Id.		Eccleſ. 1.	23.	Eccleſ. 2	3.
18	12	d	4 Id.		3.	24.	4.	4.
7	13	e	3 Id.		5.	Joan 1.	6.	5
	14	f	Pri. Id.		7.	2.	8.	2 Theſ. 1
15	15	g	Idus.	Swith. E. Caerw. ei Ymſ	9.	3	10.	2.
4	16	A	17 C. Awſt		11.	4.	12.	3.
	17	b	16 Ca.		Jer. 1.	5.	Jerem. 2.	1 Tim. 1
12	18	c	15 Ca.		3.	6.	4.	2,3.
1	19	d	14 Ca.		5.	7.	6.	4.
	20	e	13 Ca.	Marg. Mor. a Mer. o Ant	7.	8.	8.	5.
9	21	f	12 Ca.	Mair Magdalen.	9.	9.	10.	6.
	22	g	11 Ca.		11.	10.	12.	2 Tim. 1.
17	23	A	10 Ca.		13.	11.	14.	2.
6	24	b	9 Ca.	ymp[illegible].	15.	12.	16.	3.
	25	c	8 Ca.	S. Jaco Apoſt. a Martth.		13.		4.
14	26	d	7 Ca.	S. Ann, Mam. y Fen. Fair	17.	14.	18.	Titus 1.
3	27	e	6 Ca.	(Forwyn	19.	15.	20.	2,3
	28	f	5 Ca.		21.	16.	22.	Philem.
11	29	g	4 Ca.		23.	17.	24.	Hebr. 1.
	30	A	3 Ca.		25.	18.	26.	2
19	31	b	Pri. Ca.		27.	19.	28.	3.

Y Calendar.

AWST ſydd iddo xxxi. o ddydiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
8	1	c	Calend.		Jer 2 9	Joan 20.	Jer. 30.	Heb. 4.
16	2	d	4 No.		31.	21.	32.	5.
3	3	e	3 No.		33.	Act. 1.	34.	6.
	4	f	Pri. No.		35	2.	36.	7.
23	5	g	Non.		37.	3.	38.	8.
12	6	A	8 Id.	Ymrithiad ein Harglw.	39.	4.	40.	9.
	7	b	7 Id.	Enw'r Jeſu.	41.	5.	42.	10.
20	8	c	6 Id.		43.	6.	44.	11.
	9	d	5 Id.		45, 46.	7.	47.	12.
28	10	e	4 Id.	S.Laur. Archdi. Rh.a M.	48.	8.	49.	13.
7	11	f	3 Id.		50.	9.	51.	Jaco 1.
	12	g	Pri. Id.		52.	10.	Galarn. 1	2.
25	13	A	Idus.		Galarn. 2	11.	3.	3
4	14	b	19 C. Medi		4.	12.	5.	4.
	15	c	18 Ca.		Ezec. 2.	13.	Ezec. 3.	5.
12	16	d	17 Ca.		6.	14.	7.	1 Petr. 1
1	17	e	16 Ca.		13.	15.	14.	2.
	18	f	15 Ca.		18.	16.	33.	3.
9	19	g	14 Ca.		34.	17.	Dan. 1.	4.
	20	A	13 Ca.		Dan. 2.	18.	3.	5.
17	21	b	12 Ca.		4.	19.	5.	2 Petr. 1.
6	22	c	11 Ca.		6.	20.	7.	2.
	23	d	10 Ca.	Ympryd.	8.	21.	9.	3.
24	24	e	9 Ca.	S. Barthol. Apoſt. a Mer.		22.		1 Joan 1
3	25	f	8 Ca.		10.	23.	11.	2.
	26	g	7 Ca.		12.	24.	Hoſ. 1.	3.
11	27	A	6 Ca.		Hoſ. 2, 3.	25.	4.	4.
	28	b	5 Ca.	S. Auguſt. Epc. Hip. C. D	5, 6	26.	7.	5.
19	29	c	4 Ca.	Dibennu S. Joan Fedyd.	8.	27.	9.	2, 3 Joan
8	30	d	3 Ca.		10.	28.	11.	Jud
	31	e	Pri. Ca.		12.	Matth. 1.	13.	Rhuf. 1.

MEDI

Y Calendar.

MEDI ſydd iddo xxx. o ddyddiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
26	1	f	Calend.	Silin, Abad a Chyfeſſwr.	Hoſ. 14.	Mat. 2.	Joel 1.	Rhuf. 2.
5	2	g	4. No.		Joel 2.	3.	3.	3
	3	A	3. No.		Amos 1.	4.	Amos 2.	4.
13	4	b	Pri. No.		3.	5.	4.	5.
2	5	c	Non.		5.	6.	6.	6.
	6	d	8. Id.		7.	7.	8.	7.
10	7	e	7. Id.	Enurchus Etçob. Orle.	9.	8.	Obadiah	8.
	8	f	6. Id.	Natal. y Fend. Fair For.	Jonah 1.	9.	Jon. 2,3	9.
18	9	g	5. Id.		4.	10.	Mic. 1.	10.
7	10	A	4. Id.		Mic. 2.	11.	3.	11.
	11	b	3. Id.		4.	12.	5.	12
15	12	c	Pri. Id.		6.	13.	7	13.
4	13	d	Idus.		Nah. 1.	14.	Nah. 2.	14.
	14	e	18 C. Hydr	Dydd y Groes-Sancta.	3.	15.	Hab. 1.	15.
12	15	f	17. Ca.		Hab. 2.	16.	3.	16.
1	16	g	16. Ca.		Zeph. 1.	17.	Zeph. 2.	1 Cor. 1.
	17	A	15. Ca.	Lambert Eſc. a Merth.	3.	18.	Agge 1.	2.
9	18	b	14. Ca.		Agge 2.	19.	Zec. 1.	3.
	19	c	13. Ca.		Zec. 2,3	20.	4,5	4.
17	20	d	12 Ca.	[illegible].	6.	21.	7.	5.
6	21	e	11 Ca.	S. Matth. Ap. Efan. a M.		22.		6.
	22	f	10 Ca.		8.	23.	9.	7.
14	23	g	9 Ca.		10.	24.	11.	8.
3	24	A	8 Ca.		12.	25.	13.	9.
	25	b	7 Ca.		14.	26.	Mal. 1.	10
11	26	c	6 Ca.	S. Cypr. Ar. Eſ. Car. a M	Mal. 2.	27.	3.	11
19	27	d	5 Ca.		4.	28.	Iob. 1.	12.
8	28	e	4 Ca.		Tob. 2.	Marc 1.	3.	13.
	29	f	3 Ca.	S. Mich. a'r holl Angyli.		2.		14
	30	g	Prid. Ca.	S. Jerom. Off. Cyff. a Do	4.	3.	6.	15.

Y Calendar.

HYDREF ſydd iddo xxxi. o ddydiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
16	1	A	Calend.	Remigius Eſc. Rhems.	Tobit 7.	Marc 4.	Tobit. 8	1 Cor. 16.
1	2	b	6. No.		9.	5.	10.	2 Cor. 1.
13	3	c	5. No.		11.	6.	12	2.
2	4	d	4. No.		13.	7.	14	3
	5	e	3. No.		Judeth 1.	8.	Judeth 2	4.
10	6	f	Pri. No.	Ffyad, Mor. a Mer.	3.	9.	4.	5.
	7	g	Non.		5.	10.	6.	6.
18	8	A	8. Id.		7.	11.	8.	7.
7	9	b	7. Id.	S. Denys Ar. Eſc. a Mer	9.	12.	10.	8.
	10	c	6. Id.		11.	13.	12.	9.
15	11	d	5. Id.		13.	14.	14.	10.
4	12	e	4. Id.		15.	15.	16	11.
	13	f	3. Id.	Ymſym. Br. Edw. yCyff.	Doeth 1.	16.	Doeth. 2.	12
12	14	g	Pri. Id.		3.	Lu. 1. h. 39	4.	13.
1	15	A	Idus.		5.	1. 39.	6.	Galat. 1.
	16	b	17 C. Tach		7.	2.	8.	2.
9	17	c	16. Ca.	Etheldred Morwyn.	9.	3.	10.	3.
	18	d	15. Ca.	S. Luc Efangylwr.		4.		4.
17	19	e	14. Ca.		11.	5.	12.	5.
6	20	f	13. Ca,		13.	6.	14.	6.
	21	g	12 Ca.		15.	7.	16.	Epheſ. 1.
14	22	A	11 Ca.		17.	8.	18.	2.
3	23	b	10 Ca.		19.	9.	Ecclus 1	3.
	24	c	9 Ca.		Ecclus. 2.	10.	3.	4.
11	25	d	8 Ca.	Criſpin Merth.	4.	11.	5.	5.
	26	e	7 Ca.		6.	12.	7.	6.
22	27	f	6 Ca.	Ympŷyd.	8.	13.	9.	Phil. 1.
8	28	g	5 Ca.	S. Sim. a S. Jud. Ap. a M.		14.		2.
	29	A	4 Ca.		10.	15.	11.	3.
26	30	b	3 Ca.		12	16.	13.	4.
5	31	c	Prid. Ca.	Ympŷyd.	14	17.	15.	Col. 1.

TACHWEDD

Y Calendar.

TACHWEDD. sydd iddo xxix o ddyddiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

					BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
					1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
	1	d	Calend.	Dydd yr holl Sanct.				
13	2	e	4 No.		Eccles. 16	Luc. 18.	Eccluſ. 17	Coloſ. 2.
2	3	f	3 No.		18.	19.	19.	3.
	4	g	Pri. No.		20.	20.	21.	4.
20	5	A	Non.	Brady Papiniaid.	22.	21.	23.	1 Theſ. 1.
	6	b	8 Id.	Leonard Cyffeſſwr.	24.	22.	(a) 25.	2.
28	7	c	7 Id.		27.	23.	28.	3.
7	8	d	6 Id.		29.	24.	(b) 30.	4.
	9	e	5 Id.		31.	Joan. 1	32.	5.
25	10	f	4 Id.		33.	2.	34.	2 Theſ. 1.
4	11	g	3 Id.	S. Martin Eſc. a Cnyff.	35.	3.	36.	2.
	12	A	Pri. Id.		37.	4.	38.	3.
12	13	b	Ium.	Britius Eſcob.	39.	5.	40.	1 Tim. 1.
1	14	c	18 C. Rhag		41.	6.	42.	2, 3.
	15	d	17 Ca.	Machutus Eſcob.	43.	7.	44.	4.
9	16	e	16 Ca.		45.	8.	(c) 46.	5.
	17	f	15 Ca.	Huw Eſcob Lincoln.	47.	9.	48.	6.
17	18	g	14 Ca.		49.	10.	50.	2 Tim. 1.
6	19	A	13 Ca.		51.	11.	Baruc. 1.	2.
	20	b	12 Ca.	Edmund, Brenin a Mer.	Baruc. 2.	12.	3.	3.
24	21	c	11 Ca.		4.	13.	5.	4.
3	22	d	10 Ca.	Cicilia, Morwyn a Mer.	6.	14.	Hiſt. Suſa	Titus. 1.
	23	e	9 Ca.	S. Clem. I. Eſc. R. a M.	Bela'r D.	15.	Iſa. 1.	2, 3.
11	24	f	8 Ca.		Iſa. 2.	16.	3.	Philem.
22	25	g	7 Ca.	Catherin Mor. a Merth.	4.	17.	5.	Heb. 1.
	26	A	6 Ca.		6.	18.	7.	2.
8	27	b	5 Ca.		8.	19.	6.	3.
	28	c	4 Ca.		10.	20.	11.	4.
30	29	d	3 Ca.	[illegible]	12.	21.	13.	5.
5	30	e	Pri. Ca.	S. Andreas Apo. a Mer.		Act. 1.		6.

Noda, y darlleninr (a) Eccluſ. 25. yn unig hyd wers. 13. ac (b) Eccluſ. 30. yn unig hyd wers. 18. a (c) Eccluſ. 46. yn unig hyd wers. 20.

Yr Calendar.

RHAGFYR ſydd iddo xxxi o ddydiau.

I'r Lleuad y mae xxx.

				BOREUOL Weddi.		Prydnhawnol Weddi.	
				1 Llith.	2 Llith.	1 Llith.	2 Llith.
	1	f	Calend.	Iſai. 14.	Act. 2.	Iſa. 15.	Heb. 7.
13	2	g	4. No.	16.	3.	17.	8
2	3	A	3. No.	18.	4.	19.	9.
10	4	b	Pri. No.	20, 21.	5.	22	10.
	5	c	Non.	23.	6.	24.	11.
18	6	d	8. Id.	Nicol. Eſc. M. yn Lycia	25. 7 hyd 30.	26.	12.
7	7	e	7. Id.		27. 7. 30.	28.	13.
	8	f	6. Id.	Yndd. y Fend. Fair For.	29. 8.	30.	Jaco 1.
15	9	g	5. Id.		31. 9.	32.	2.
4	10	A	4. Id.		33 10.	34.	3.
	11	b	3. Id.		35. 11.	36.	4.
12	12	c	Pri. Id.		37. 12.	38	5.
1	13	d	Idus.	Luci Morwyn a Merth.	39. 13.	40.	1 Pet. 1.
	14	e	19 C. Jon.		41. 14.	42.	2.
9	15	f	18. Ca.		43. 15.	44.	3.
	16	g	17. Ca.	O Sapientia.	45. 16.	46.	4.
17	17	A	16. Ca.		47. 17	48.	5.
6	18	b	15. Ca.		49. 18.	50.	2 Pet. 1.
	19	c	14. Ca.		51. 19.	52.	2.
14	20	d	13. Ca.	ympryd.	53. 20.	54.	3.
3	21	e	12 Ca.	S. Thomas Ap. a Mer.	21.		1 Joan 1.
	22	f	11 Ca.		55. 22.	56.	2.
11	23	g	10 Ca.		57. 23.	58.	3.
	24	A	9 Ca.	ympryd.	59. 24.	60.	4.
19	25	b	8 Ca.	Dydd Notalic Criſt.			
8	26	c	7 Ca.	S. Stephan y M. cyntaf.			
	27	d	6 Ca.	S. Joan Ap. ac Efang.			
16	28	e	5 Ca.	Dydd y Gwirioniaid.	25.		5.
	29	f	4 Ca.		61. 26.	62.	2 Joan.
	30	g	3 Ca.		63. 27.	64.	3 Joan.
13	31	A	Prid. Ca.	Silveſter Eſc. Rhufein.	65. 28.	66.	Jud.

TABLAU

TABLAU a THREFNAU
O'R
Gwyliau Symmudol, a Di-ſymmudol.

Ynghyd a'r dyddian Ympryd ac Arbedrwydd trwy'r holl flwyddyn.

TREFN i wybod pa bryd y maer Gwyliau ſymmudol yn dechreu.

DYdd-Paſc (ar ba un y mae'r llaill yn ſefyll) yw bôb amſer y Sûl cyntaf wedi'r llawn Lleuad a ſyrthio neſaf ar ôl yr Unfed dydd ar hugain o Fawrth. Ac ôs digwydd y llawn Lleuad ar Ddydd-Sûl, Dydd-Paſc yw y Sûl ar ôl.

Sûl yr Adfent yw bôb amſer y Sûl neſaf at Wyl S. *Andreas*, par ûn bynnac a'i cyn a'i gwedi.

Sul	Septuageſima, Sexageſima, Quinquageſima, Quadrageſima	Sydd	Naw, Wyth, Saith, Chwech	Wythnos cyn y Paſc.
Sul y Gweddiau, Dydd y Derchafael, Y Sul-gwyn, Sul y Drindod		Sydd	Bum wythnos, Ddeugain nhydd, Saith wythnos, Wyth wythnos	Gwedi 'r Paſc.

Tabl o'r holl wyliau ac ſydd i'w cadw yn Eglwys Loegr trwy'r flwyddyn.

HOll Suliau yn y flywyddyn.

Dydd Gŵyl

- Enwaediad ein Harglwydd IESU GRIST.
- Yr Ystwyll.
- Troad S. paul.
- Puredigaeth y Fendigedic Forwyn.
- S. Matthias yr Apoſtol.
- Cennadwr y Fendigedic Forwyn.
- S. Marc yr Efangylwr.
- S. Philip a S. Iaco yr Apoſtolion.
- Derchafael ein Harglwydd Jeſu Griſt.
- S. Barnabas.
- Natalic S. Ioan Fedyddiwr.
- S. Petr yr Apoſtol.
- S. Jaco yr Apoſtol.
- S. Bartholomeus yr Apoſtol.
- S. Matthew yr Apoſtol.
- S. Mihangel a'r holl Angylion.
- S. Luc. yr Efangylwr.
- S. Simon a S. Iud yr Apoſtolion.
- Yr Holl Sainct.
- S. Andreas yr Apoſtol.
- S. Thomas yr Apoſtol.
- Natalic ein Harglwydd.
- S. Stephan y Merthyr.
- S. Ioan yr Efangylwr.
- Y Sancteidd-lan Wirioniaid.

Dydd-lun, a Dydd-Mawrth. } Paſc.. { Dydd-lun a Dydd-mawrth. } Sul-gwyn.

Tabl o'r nos-wyliau a'r dyddiau Ympryd ac Arbedrwydd, i'w cadw yn y flwyddyn.

Y Nos-wyl cyn

- Natalic ein Harglwydd.
- Puredigaeth y Fendigedic Fair Forwyn.
- Cennadwri y Fendigedic Fair Forwyn.
- Dydd-Paſc.
- Dydd Derchafael.
- Pentecoſt.
- S. Matthias.

Y Nos-wyl cyn

- S. Joan Fedyddiwr.
- S. Petr.
- S. Jaco.
- S. Bartholomeus.
- S. Matthew.
- S. Simon a S. Jud.
- S. Andreas.
- S. Thomas.
- Yr holl Sainct.

Noda, os ſyrth rhyw un o'r dyddiau gwyliau hyn ar dydd-lun, yna 'r Noſ-wyl a gedwir a'r ddydd Sadwrn, ac nid ar y Sul neſaf o'i flaen.

Dyddiau

Dyddiau Ympryd neu Arbedrwydd.

I. Y Deugein-nydd Grawys.

II. Dyddiau y Cyd-coriau ar y pedwr amſer,

yr rhai ynt, Dydd Merchur, Dydd-Gwener, a Dydd Sadwrn ar oll { y Sûl cyntaf o'r Grawys. / Gwyl y Pentecoſt. / y 14. o *Fedi*. / y 13. o *Ragfyr*.

III. Tridiau y Gweddiau, yr rhai yw Dydd-llun, Dydd-mawrth, a Dydd-gwener o flaen Sanctaidd Ddydd-Jou, neu Dderchafael ein Harglwydd.

IV. Pôb Dydd-gwener yn y flwyddyn, onid Dydd Natalic Criſt.

Rhyw ddyddiau Solemn, ar ba rai yr aypwyntir Gweinidogaethau neilltuol.

I. Y Pnmed Dydd o Dachwedd, yr hwn oedd dydd-Frâd y Papaniaid.

II. Y Degfed ar hugain o Jonawr, yr hwn oedd ddydd Merthyrolaeth *Charls* y Cyntaf.

III. Y Nawfed Dydd ar hugain o Fai, yr hwn oedd Ddydd Natalic a Dychweliad *Charls* yr Ail.

Tabl o'r Gwyliau Symmudol, wedi ei gylchu tros Ddeugain mlynedd.

Oedran Yr Arglwydd.	Y Prif.	Yr Epact	Llythyren Sul.	Suliau Wedi'r Ychwan.	Sul Septuagesima.	Y dydd gyntaf o'r Gra.	Dydd Pasc.	Sul y Gweddiau.	Dydd y der chafed.	Y Sul-gwyn	Sulau wedi'r Drindod	Sul yr Adfent.
1661	9	9	F	4	Chw. 10	Ch. 27.	Ebr. 14	Mai. 19	Mai. 23	Meh. 2	24	Rha. 1
1662	10	20	E	2	Jon. 26	12	Ma. 30.	4	8	Mai. 18	26	Tac. 30
1663	11	1	D	5	Chw. 15	Ma. 4.	Ebr. 19	24	28	Meh. 7	23	29
1664	12	12	C B	4	7	Ch. 24.	10	15	19	Mai. 29	24	27
1665	13	23	A	2	Jon. 22.	8	Ma. 26.	Ebr. 30	4	14	27	Rha. 3.
1666	14	4	G	5	Chw. 11	28	Ebr. 15.	Mai. 20	24	Meh. 3	24	2.
1667	15	15	F	3	3	20	7.	12	16	Mai. 26	25	1
1668	16	26	E D	1	Jon. 19.	5	Ma. 22.	Ebr. 26	Ebr. 30	10	27	Tac. 29
1669	17	7	C	4	Chw. 7	24	Ebr. 11	Mai. 16	Mai. 20	30	24	28.
1670	18	18	B	3	Jon. 30.	16	3.	8	12	22	25	27.
1671	19	29	A	6	Chw. 19	Ma. 8	23.	28	Meh. 1	Meh. 1	23	Rha. 3.
1672	1	11	G F	4	4	Ch. 21.	7.	12	Mai. 16	Mai. 26	25	1.
1673	2	22	E	2	Jon. 16.	12	Ma. 30.	4	8	18	26	Tac. 30
1674	3	3	D	5	Chw. 15	Ma. 4	Ebr. 19	24	28	Meh. 7	23	29.
1675	4	14	C	3	Jon. 31.	Ch. 17.	4.	9	13	Mai. 23	25	28.
1676	5	25	B A	2	23	9	Ma. 26.	Ebr. 30	4	14	27	Rha. 3.
1677	6	6	G	5	Chw. 11	28	Ebr. 15	Mai. 20	24	Meh. 3	24	2.
1678	7	17	F	2	Jon. 27.	13	Ma. 31.	5	9	Mai. 19	26	1
1679	8	28	E	5	Chw. 16	Ma. 5.	Ebr. 20	25	29	Meh. 8.	23	Tac. 30
1680	6	9	D C	4	8	Ch. 25.	11	16	20	Mai. 30	24	28.
1681	10	20	B	3	Jon. 30.	16	3	8	12	22	25	27.
1682	11	1	A	5	Chw. 12	Ma. 1	16	21	25	Meh. 4.	24	Rha. 3
1683	12	12	G	4	4	Ch. 21.	8	13	17	Mai. 27	25	2.
1684	13	23	F E	2	Jon. 27	13	Ma. 30.	4	8	18	26	Tac. 30
1685	14	4	D	5	Chw. 15	Ma. 4.	Ebr. 19	24	28	Meh. 7.		29.
1686	15	15	C	3	Jon. 31.	Ch. 17.	4.	9	13	Mai. 23	25	28.
1697	16	26	B	2	23	9	Ma. 27.	1	5	15	26	27.
1688	17	7	A G	5	Chw. 12	Ma. 1.	Ebr. 15	20	24	Meh. 3.	24	Rha. 2.
1689	18	18	F	2	Jon. 27	Ch. 13.	Ma. 31.	5	9	Mai. 19	26	1.
1690	19	29	E	5	Chw. 16	5.	Ebr. 29	25	29	Meh. 8	23	Tac. 30
1691	1	11	D	4	8	Ch. 25.	12.	17	21	Mai. 31	24	29.
1692	2	22	C B	2	Jon. 24	10	Ma. 27.	1	5	15	26	27.
1693	3	3	A	5	Chw. 12	Ma. 1.	Ebr. 16.	21	25	Meh. 4.	24	Rha. 3.
1694	4	14	G	4	4	Ch. 21.	8	13	17	Mai. 27	25	2.
1695	5	25	F	1	Jon. 20	6	Ma. 24.	Ebr. 28	2	12	27	1.
1696	6	6	E D	4	Chw. 9	26	Ebr. 12	Mai. 17	21	31	24	Tac. 29
1697	7	17	C	3	Jon. 31	17	4.	9	13	23	25	28.
1698	8	28	B	6	Chw. 20	Ma. 9.	24	29	Meh. 2.	Meh. 12	22	27.
1699	9	9	A	4	5	Ch. 22.	9	14	Mai. 18	Mai. 28	25	Rha. 3.
1700	10	20	G F	3	Jon. 28	14.	Ma. 31.	5	9	19	26	1.

Noda, fod cyfrifolaeth Blwyddyn ein Harglwydd, yn Eglwys *Loegr*, yn dechreu y Pummed Dydd ar hugain o Fawrth.

I gael

I gael y Paſc tros byth.

Y Prif.	A.	B.	C.	D.	E.	F	G
I.	Ebril. 9.	10.	11.	12.	6.	7.	8
II.	Maw.26.	27	28.	29.	30.	31.	Ebr. 1.
III.	Ebr. 16.	17	18.	19.	20	14.	15.
IV.	Ebr. 9.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
V.	Maw.26.	27	28.	29.	23.	24.	25.
VI.	Ebr. 16.	17	11.	12.	13	14.	15.
VII.	Ebr. 2.	3.	4.	5.	6.	M.31	Ebr. 1.
VIII.	Ebr. 23.	24	25.	19.	20.	21.	22.
IX.	Ebr. 9.	10.	11.	12.	13.	14.	8.
X.	Ebr. 2.	3.	Maw.28.	29.	30.	31.	Ebr. 1.
XI.	Ebr. 16.	17	18.	19.	20.	21.	22.
XII.	Ebr. 9.	10.	11.	5.	6.	7.	8.
XIII.	Maw.26.	27	28.	29.	30.	31.	25.
XIV.	Ebr. 16.	17	18.	19.	13.	14.	15.
XV.	Ebr. 2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
XVI.	Maw.26.	27	28.	22.	23.	24.	25.
XVII.	Ebr. 16.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
XVIII.	Ebr. 2.	3.	4.	5.	Maw.30.	31.	Ebr. 1.
XIX.	Ebr. 23.	24	18	19.	20.	21.	22.

℔ PAn gaffoch chwi Lythyren y Sûl yn y llin uchaf, cynhaliwch eich llygad tua 'r iſder oddiwrth yr unnrhyw, oni ddeloch yn gymwys gydferbyn a'r Prif: ac yno mae 'n dangos pa Fis a pha ddydd o'r Mis y digwydd y Paſc y flwyddyn honno. Ond nodwch, fôd henw 'r Mis gwedi ei oſod ar y Llaw aſwy: neu yn union gydgyfer a'r ffigur, ac ni chanlyn, fel mewn Tablau eraill trwy deſcynniad, ond trwy gydgyferbynniad.

Y Drefn

Y DREFN
AM
Foreuol a Prydnhawnol
WEDDI

I'w dywedyd beunydd a'i harferu trwy'r flwyddyn.

Foreuol a'r Brydnhawnol weddi a arferir yn y mann cynnefodig o'r Eglwys Cappel, neu Ganghell; Oddiethr I Ordinari y lle, farnu yn amgenach. A'r canghellau a gant sefyll yn y wedd yr oeddynt o'r blaen.

A'c yma noder, fod yn rhaid cadw a chynnal Addurniadau 'r Eglwys a'i gwenidogion a'r bob amser o'i Gwenidogaeth yn unwedd ac yr oeddynt yn Eglwys Loegr trwy Awdurdod y parliament yn yr ail flwyddyn o deyrnasiad Brenin Edwart y chweched.

Y DREFN AM Weddi Foreuol,

Bôb dŷdd trwy'r Flwyddyn.

C Ar ddechreu y Weddi Foreuol, darllened y Gwenidog a llêf vchel ryw ûn neu ychwaneg o'r ſynhwyrau hyn o'r Scrythur lân, y rhai ſŷdd yn canlyn. Ac yno dyweded yr hyn ſydd ſcrifennedig ar ôl y Sentenſiau.

RAn ddychWelo yr annuWiol oddiWrth ei ddrygioni yr hWn a Wnaeth, a gWneuthur barn a chyfiaWnder, hWnnW a geidW yn fyW ei Enaid. Ezek. 18. 27.

Yr Wyf yn cydnabod fy nghamWeddau: a'm pechod ſydd yn Waſtad ger fy mron. Pſal. 51. 3.

Cuddia dy Wyneb oddiWrth fy mhechodau: a delea fy holl anWireddau. Pſal. 51. 9.

Aberthau DuW ydynt yſpryd drylliedig: calon ddrylliog, gyſtuddiedig, O DduW, ni ddirmygi. Pſal. 51. 17.

RhWygWch eich calon, ac nid eich dillad; ac ymchWelWch at yr ArglWydd eich DuW: O herWydd graſlaWn Joel. 2. 13.

A a thru-

a thrugarog yw efe, hwyrfrydic i ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg.

Dan. 9. 9, 10. Gan yr Arglwydd ein Duw y mae trugareddau a maddeuant, er gwrthryfelu o honom i'w erbyn; Ni wrandasom ychwaith ar lais yr Arglwydd ein Duw, i rodio yn ei gyfreithiau ef, y rhai a roddodd efe o'n blaen ni.

Jerem. 10. 24. Cospa fi, Arglwydd, etto mewn barn, nid yn dy lid, rhag it fy ngwneuthur yn ddiddim.

Psalm. 6. 1. S. Matth. 3. 2. Edifarhewch, canys nesaodd teyrnas nefoedd.

S. Luk. 15. 18. 19. Mi a godaf, ac a âf at fy nhâd, ac a ddywedaf wrtho, Fy Nhâd, pechais yn erbyn y Nef, ac o'th flaen di-thau; ac nid ydwyf deilwng i'm galw yn Fab i ti.

Psalm. 143. 2. Na ddos i farn a'th was, o herwydd ni chyfiawnheir neb byw yn dy olwg di.

1 S. Joa. 1. 8, 9. Os dywedwn, nad oes ynom bechod, yr ydym yn ein twyllo ein hunain, a'r gwirioned nid yw ynom. Os cyfaddefwn ein pechodau, ffyddlon yw efe, fel y maddeuo i ni ein pechodau, ac i'n glanhâo oddiwrth bôb anghyfiawnder.

Y anwyl gariadus frodyr, y mae yr Scrythur lân yn ein cynhyrfu mewn amrafael fannau, i gydnabod ac i gyffesu ein aml bechodau a'n anwiredd, ac na wnelem na' i' cuddio na i' celu rhag wydd yr Holl-alluog Dduw ein Tâd nefol, eithr eu cyffesu a gostyngedic, isel, edifarus, ac bfudd galon, er mwyn caffael o honom faddeuant am danynt, trwy ei anfeidrol ddaioni a'i drugaredd ef. A chyd dylem ni bob amser addef yn ostyngedic ein pechodau ger bron Duw; Etto ni a ddylem yn bennaf wneuthur hynny pan ymgynhullom i gyd-gyfarfod, i dalu diolch am yr aml ddaioni a dderbyniasom ar ei law ef, i ddatcan ei haeddedicca foliant, i wrando ei sanctaiddiaf air ef, ac i erchi y cyfryw bethau ac a fyddo cymmwys ac anghenrheidiol, yn gystal ar les y corph a'r enaid. O herwydd paham myfi a erfyniaf ac a attolygaf i chwi,

cynnifer

cymmifer ac y ſydd yma yn breſſenol, gyd-cymmu a myfi, a chalon bûr, ac a lleferydd oſtyngedic, hyd yngoſteddfa y nefol râd, gan ddywedyd ar fyol i.

¶ Cyffes gyffredin i'w dywedyd gan yr holl gynnulleidfa ar ôl y Gwenidog, gan oſtwng ar eu gliniau oll.

Oll-alluog Ddduw, a thrugarocca Dâd, Ni a aethom ar gyfeiliorn allan o'th ffyrdd di, fel defaid ar gyfgoll; Nyni a ddilynaſom ormod ar amcanion, a thwantau ein calonnau ein hunain: Nyni a wnaethom yn erbyn dy ſancteiddiol gyfreithiau: Nyni adawſom heb wneuthud y pethau, a ddyleſym eu gwneuthur, ac a wnaethom y pethau ni ddyleſym eu gwneuthur; Ac nid oes iechyd ynom, eithr tydi o Argl Wydd, cymmer drugaredd arnom ddrwg Weithred-wyr truain, Arbet ti hwynt Wy, o Ddduw, y rhai ſy yn cyffeſſu eu beiau; Cyweiria di y ſawl ſydd yn edifarus: Yn ol dy addewidion a yſpyſſwyd i ddyn, yng Hyſt Jeſu ein Hargl Wydd. A chanmatta drugaroccaf Dâd er ei fwyn ef, fyw o honom rhac llaw newn duwiol, bnion a ſobr fuchedd, i ogoniant dy ſanctaiddiol Enw: Amen.

¶ Y Gollyngdod neu faddeuant pechodau, i'w datcan gan y gwenidog yn vnic, yn ei ſefyll, a'r bobl etto ar eu gliniau.

R holl-Alluog Ddduw, Tâd ein Hargl Wydd Jeſu Grift, yr hwn ni ddeiſyf farwolaeth pechadur, eithr yn hyttrach ymchwelyd o honaw oddi wrth ei anwiredd, a byw: ac a roddes allu a gorchymyn i'w wenidogion, i ddeclario ac i fynegu i'w bobl ſydd yn edifarus, ollyngdod a maddeuant am eu pechodau: Efe a bardyna, ac a ollwng y rhai oll ſy wîr edifeiriol, ac yn ddiffuant yn credu i'w ſanctaiddiol E-

fengyl ef. Herwydd paham attolygwn ni iddo ganiadtau i ni wir edifeirwch, a'i Yspryd glân, fel y byddo bodlon ganddo y pethau ydd ydym y pryd hyn yn ei gwneuthur, a bod y darn arall o'n bywyd rhac llaw yn bûr, ac yn sanctteiddiol, megis y delom o'r diwedd i'w tawenydd tragywyddol, trwy Jesu Grist ein Hargliwydd.

¶ Attebed y bobl yma ac ar ddiwedd pob un o'r gweddiau eraill. Amen.

¶ Yna y gostwng y Gwenidog ar ei liniau, ac a ddywed weddi yr Arglwydd a llêf vchel, a'r bobl hefyd ar eu gliniau, yn ei dywedyd gydag ef, yn y fan yma, ac ym hâ le bynnag yr arferir hi yn y gwasanaeth.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sanctteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Canys eiddot ti yw'r Deyrnas a'r gallu, a'r gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

¶ Yna y dywaid ef yn yr un môdd.

Arglwydd agor ein gwefusau.

Atteb.

A'n genau a fynega dy foliant.

Offeiriad.

Duw bryssia i'n cynnorthwyo.

Atteb.

Arglwydd pryssura i'n cymmorth.

¶ Yna a'r bobl yn eu sefyll yr Offeiriad a ddywed.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Atteb.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awrhon, ac y bydd

y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Offeiriad.

Molwch yr Arglwydd.

Atteb.

Moliannus fydd Enw'r Arglwydd.

C. Yna y dywedir, neu y cenir y Psalm hon sy'n canlyn, oddieithr ar Ddydd Pasc, ar yr hwn y mae Anthem arall gwedi ei appwyntio; ac a'r y namyn un ugainfed dydd o bob mis, ni ddarlleuir mono yn y fan hon, ond yn arferol gylch y Psalmau.

DEuwch, canwn i'r Arglwydd: ymlawenhawn yn nerth ein hiechyd. *Venite, exultemus Domino.* Psal. 95.

Deuwn ger ei fron ef a diolch: canwn yn llafar iddo â psalmau.

Canys yr Arglwydd sydd Ddduw mawr: a Brenin mawr ar yr holl ddduwiau.

Oblegid yn ei law ef y mae gorddyfnderau y ddaiar: ac efe biau uchelder y mynyddoedd.

Y mor sydd eiddo, canys efe a'i gwnaeth: a'i ddwylaw a luniasant y sych-dir.

Deuwch addolwn, a syrthiwn i lawr, a golygwn ger bron yr Arglwydd ein gwneuthurwr.

Canys efe yw ein Duw ni: a ninneu yn bobl ei borfa ef, a defaid ei ddwylaw.

Heddyw o gwrandewch ar ei lef erydd, na chaledwch eich calonnau: megis yn yr ymryson fa, fel yn nydd profedigaeth yn yr anialwch.

Lle y temptiodd eich tadau fi: y profasant fi, a gwelsant fy ngweithredoedd.

Deugain mlynedd yr ymeylonais a'r genhedlaeth hon, a dywedais: pobl gyfeiliornus yn eu calonnau ydynt hwy, canys nid adnabuant fy ffyrdd.

Wrth y rhai y tyngais yn fy llid: na ddelent i'm gorphwyffa.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân: Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Boreuawl Weddi.

¶ Yn ol hyn y dilyn rhyw Psalmau mewn trefn, megis yr appwyntiwyd. Ac ar ddiwedd pob Psalm drwy yr flwyddyn, a'r un modd ar ddiwedd *Benedictus*, *Benedicite*, *Magnificat*, a *Nunc dimittis*, y dywedir,

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mab, ac i'r Yspryd glan.

Atteb.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

¶ Yna y darllenir, yn llawn llythyr, a lleferydd uchel y llith gyntaf, gwedi ei chymeryd allan o'r hên Destament; megis ac yr appwyntiwyd wrth y Calender, oddieithr bod llithiau priod wedi asseinio i'r dydd hwnnw. Y gwenidog a ddarllenno, safed, ac ymchweled, megis y galler ei glywed yn oreu gan bawb oll ar a fo yn bresennol. Ac yn ol hynny y dywedir neu cenir yr Hymn a elwir, *Te Deum laudamus*, yn gamberaec beunydd trwy'r holl flwyddyn.

¶ O flaen pob llith y Gwenidog a ddywed, *Yma y dechreu yn dechreu y cyfryw Bennod neu adnod o'r cyfryw Bennod o'r llyfr a'r llyfr.* Ac ar ol pob llith, *Yma y terfyn y llith gyntaf neu ail.*

Te Deum Laudamus.

TI Dduw a foliwn : ti a gydnabyddwn yn Arglwydd.

Yr holl ddaiar a'th fawl di : y Tâd tragywyddawl.

I'r nat ti yllefa yr holl Angylion : y nefoedd a'r holl nerthoedd o'u mewn.

Arnat ti y llefa Cherubin a Seraphin : â lleferydd ddibaid.

Sanct, Sanct, Sanct : Arglwydd Dduw Sabaoth.

Nefoedd a daiar lydd yn llawn : o'th ogoniant.

Gogoneddus gôr yr Apostolion : a'th fawl di.

Molianus nifer y Prophwydi : a'th fawl di.

Arddercha wg lu y Merthyri : a'th fawl di.

Yr Eglwys lan trwy'r holl fyd : ath addef di.

Y Tâd o anfreidiawl fawredd.

Dy

Boreuawl VVeddi.

Dy anrhydeddus Wir : ac unic Fab.
Hefyd yr Yspryd glan : y diddan-wr.
Ti Chriſt : yw Brenin y gogoniant.
Ti yw tragywyddol : Fâb y Tâd.
Pan gymmeraiſt arnat waredu dyn : ni ddiyſtyraiſt fru y Wyryf.
Pan orchfygaiſt holl nerth angeu : yr agoraiſt deyrnas nef i bawb a gredant.
Ti ſydd yn eiſtedd ar ddeheu-law Duw : y ngogoniant y Tâd.
Ydd ym ni yn credu mai tydi a ddaw : yn farn-wr arnom.
Can hynny yr attolygwn i ti gynnorthwyo dy weiſion : y rhai a brynaiſt a'th werth-fawr waed.
Pâr iddynt gael eu cyfrif gyd â'th Saint : yn y gogoniant tragywyddol.
Arglwydd cadw dy bobl : a bendithia dy etifeddiaeth.
Llywia hwy : a dyrcha hwy yn dragywyddd.
Beunydd ac fych y clodforwn dydi.
Ac anrhydeddwn dy Enw : byth ac yn oes oeſoedd.
Teilynga Arglwydd : ein cadw y dydd hwn yn ddibechod.
Arglwydd trugarhâ wrthym : trugarhâ wrthym.
Arglwydd poed dy drugaredd a ddêl arnom : megis ydd ym yn ymddiried ynot.
Arglwydd ynot yr ymddiriedais : n'aui gwradwydder yn dragywyddd.

¶ Neu'r canniad hwn : *Benidicite omnia opera Domini.*

CHwychwi holl weithredoedd yr Arglwydd, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch ef yn dragyfwyddd. *Benidicite.*

Chwychwi Angelion yr Arglwydd bendithiwch yr Arglwydd, molwch ef, a mawrhewch ef yn dragywyddd.

Chwychwi nefoedd, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywyddd.

Chwy-

Boreuawl VVeddi,

ChWychWi yr dyfroedd ſydd vWchben y ffurfafen, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi nerthoedd yr ArgluWydd, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi haul a lleuad, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi ſer y nefoedd, bendithiWch yr ArgluWydd molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi gafodau a gWlith, bendithiWch yr ArgluWydd; molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi Wyntoedd Duw, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi dân a gWres, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi aiaf a hâf, bendithiWch yr ArgluWydd molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi Wlithoedd a rheWoedd, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi rew ac oerfel, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi iâ ac eira, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi noſau a dyddiau, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi oleuni a thyWyllWch, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

ChWychWi fellt a chymylau, bendithiWch yr ArgluWyd: molWch ef, a mawrheWch yn dragyWwydd.

Bendithied y ddaiar yr ArgluWydd: moled ef, a mawrhaed yn dragyWwydd.

ChWychWi fynyddoedd a bryniau, bendithiWch yr ArgluWydd: molWch ef, a mawrheWch, yn dragyWwydd.

ChWychWi oll Wyddion bethau ar y ddaiar, bendithiWch

dithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi ffynhonnau, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi foroedd a llifeiriaint, bendithiwch yr Arglwydd, molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi for-filod, ac oll ac ſydd yn ymſymmudo yn y dyfroedd, bendithiwch yr Arglwydd, molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi oll adar yr awyr, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi oll anifeiliaid ac yſcrublaid, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi blant dynion, bendithiwch yr Arglwydd: molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Bendithied Iſrael yr Arglwydd : moled ef a mawrhaed yn dragywydd.

Chwychwi offeiriaid yr Arglwydd, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi waſanaeth-wyr yr Arglwydd, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi yſprydion ac eneidiau y cyfiawn, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi y rhai ſanctaidd a goſtyngedig o galon, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Chwychwi Ananias, Azarias, a Miſael, bendithiwch yr Arglwydd : molwch ef, a mawrhewch yn dragywydd.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſoedd, Amen.

Boreuawl Weddi.

¶ Yna y darllenir yn yr un môdd yr ail llith, gwedi ei chymeryd allan o'r Teſtament newydd. Ac wedi hynny yr Hymn ſy' n canlyn, Oddiethr, pan ddigwydd ei ddarllen ymmhennod y Dydd, neu yn yr Efengyl ar Ddydd S. Joan. Fedyddiwr.

Benedictus. Luk. 1. 68.

BEndiged fyddo Arglwydd Dduw'r Iſrael: canys efe a ymwelodd, ac a brynodd ei bobl.

Ac a ddercha fodd iechydwriaeth nerthol i ni: yn nhy Ddafydd ei wa-ſanaeth-wr.

Megis y dywedodd trwy enau ei ſanctaidd brophwydi: y rhai oedd o ddechreuad y byd.

Yr anfonei efe i ni ymwared rhag ein gelynion; ac oddi-wrth ddwylo pawb o'n digaſogion.

I gwnai efe drugaredd a'n tadau; ac y cofiai ei ſanctaidd gyfammod:

A'r llw yr hwn a dyngodd efe wrth ein Tâd Abra-ham: ſef bod iddo ganiadtau i ni gwedi ein ymwared oddi wrth ddwylo ein gelynion, allu i waſanaethu ef yn ddiofn.

Mewn ſancteiddrwydd a chyfiawnder ger ei fron ef holl ddyddiau ein bywyd.

A thitheu fâb a elwir yn brophwyd i'r Goruchaf; canys ti a ei o flaen wyneb yr Arglwydd, i baratoi ei ffyrdd ef,

Ac i roddi gwybodaeth iechydwriaeth iw bobl ef; gan faddeu eu pechodau,

O herwyd tirion deb trugaredd ein Duw; trwy yr hon yr ymwelodd â ni godiad haul o'r uchelder:

I roddi llewyrch i'r rhai ſy' yn eiſtedd mewn tywy-llwch a chyſcod angeu, ac i gyfeirio ein traed i ffordd tangneddyf.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechreu, mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad, yn oes oeſoedd. Amen.

Neu

Boreuawl Weddi.

℣ Neu yr Pſalm hwn.

Enwch yn llafar i'r Arglwydd, yr holl ddaiar: Gwaſanaethwch yr Arglwydd mewn llawenydd, deuwch yn ei wydd ef mewn gorfoledd. *Jubilate Deo* Pſal. 100.

Gwybyddwch mai yr Arglwydd ſydd Ddduw: efe a'n gwnaeth, ac nid ni ein hunain: ei bobl ef ydym, a defaid ei borfa.

Ewch i mewn iw byrth ef â diolch, ac iw ſyloedd â molyant gennwch, diolchwch iddo, a chlodforwch ei Enw.

Canys daionus yw yr Arglwydd, a'i drugaredd ſydd yn dragywydd, a'i wirionedd a bery o genhedlaeth i genhedlaeth byth.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb ac i'r Yſpryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn des deloedd. Amen.

℣ Yna y cenir neu dywedir Credo 'r Apoſtolion gan y Gwenidog, a'r bobl yn eu ſefyl. Oddieithr y dyddiau hynny yn unig, ar y rhai yr appoyntiwyd Credo S. *Athanaſius* iw ddarllain.

Credaf yn Nuw Dâd oll gyfoethawg, Creawdr nef a daiar. Ac yn Yeſu Grift ei un Mâb ef, ein Harglwydd ni: yr hwn a gâed trwy yr Yſpryd glân, a ned o Fair forwyn: a ddioddefodd dan Pontius Pilatus, a groeſhoeliwyd, a fu farw ac a gladdwyd a ddiſcynnodd i uffern, y trydydd dydd y cyfododd o feirw; a eſcynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eiſtedd ar ddeheu-law Dduw Dâd oll gyfoethawg, Oddi yno y daw i farnu byw a meirw. Credaf yn yr Yſpryd glân, yr Eglwys lân gatholic, Cymmun y ſainct, Maddeuant pechodau, Cyfodiad y cnawd, a'r bywyd tragywydol. Amen.

Boreuawl Weddi.

℣ Ac yn ôl hynny, y gweddiau ſy yn canlyn, a phawb yn goſtwng yn ddefoſionol ar eu gliniau, y Gwenidog yn gyntaf a lefara â llef uchel.

Yr Arglwydd a fo gyda chwi.
Atteb.
A chyda 'th yſpryd dithau.
Y Gwenidog.
Gweddiwn.
Arglwydd trugarhá wrthym.
Criſt trugarhâ wrthym.
Arglwydd trugarhá wrthym.

℣ Yna y Gwenidog, a'r yſcolheigion, a'r bobl, a ddywedant weddi yr Arglwydd â lleferydd vchel.

EIn Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſancteiddier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Amen.

℣ Yna y Gwenidog yn ei ſefyll a ddywaid.
Arglwydd dangos dy drugaredd arnom.
Atteb.
A chaniadha i ni dy iechydwriaeth.
Offeiriad.
Arglwydd cadw y Brenhin.
Atteb.
A gwrando ni yn drugarog pan allwom arnat.
Offeiriad.
Gwiſc dy weinidogion ag iawnder.
Atteb.
A gwna dy ddewiſol bobl yn llawen.
Offeiriad.
Arglwydd cadw dy bobl.

Atteb.

Boreuawl Weddi.

Atteb.

A bendithia dy etifeddiaeth.

Offeiriad.

Arglwydd dyro dangneddyf yn ein dyddiau.

Atteb.

Can nad oes neb arall, a ymladd trosom, onid tydi Dduw yn unic.

Offeiriad.

Duw glanha ein calonnau ynom.

Atteb.

Ac na chymmer dy Yspryd glân oddi wrthym.

℄ Yna y canlyn tri Cholect; Y cyntaf o'r dydd, yr hwn a fydd yr un ac a appwyntir ar y Cymmun. Yr ail, am dangneddyf. Y trydydd, am râd i fyw yn dda. Ar ddau Golect ddiweddaf ni chyfnewidir byth; onid eu dywedyd beunydd ar y Foreuol Weddi, trwy yr holl flwyddyn, fel y canlyn, a phawb ar eu gliniau.

℄ Yr ail Colect am dangneddyf.

DUw, yr hwn wyt Awdur tangneddyf, a charwr cyttundeb, yr hwn o'th iawn adnabod, y mae ein buchedd dragywydd yn lefyll arnaw, a'th wasanaeth yw gwir fraint: Amddeffyn nyni dy ostyngedig weision, rhag holl ruthrau ein gelynion; fell y gallom trwy gwbl ymddiried yn dy amddiffyn di, nac ofnom allu neb gwrthwyneb-wyr: trwy nerth Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Boreuawl Weddi.

℄ Y trydydd Colect am gael rhâd.

Arglwydd nefol Dâd, Holl alluog, a thragywyddol Duw, yr hwn a'n cedwaiſt yn ddiangol hyd ddechreu 'r dydd heddyw, amddiffyn nyni yndo a'th gadarn allu, a chaniadhâ na ſyrthiom y dydd hwn mewn un pechod, ac nad elom mewn neb rhyw berygl, eithr bod ein holl weithredoedd wedi eu trefnu a'u llywiaw wrth dy lywodraeth, i wneuthur yn waſtad y peth ſydd gyñawn yn dy olwg di, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

℄ Mewn Corau a mannau, lle 'r arferont ganu, yma y canlyn yr Anthem.

℄ Yna y pum Weddi ſy'n canlyn a ddarllenir yma, oddieithr pan ddarllenir y Letani; Ac yna y ddwy olaf yn unig a ddarllenir fel y maent gwedi eu cyfleû yno.

℄ Gweddi tros Fawrhydi y Brenin.

Arglwydd ein Tâd nefol, goruchel, a galluoc, Brenin y Brenhinoedd, Arglwydd yr Arglwyddi, unic lywiawdr y Tywyſogion, yr hwn wyt o'th eiſteddle yn edrych ar holl drigolion, y ddaiar, ni a attolygwn, ac a erfyniwn i ti, edrych o honot yn ddarbodus ar ein graſuſaf ddaionus Arglwydd Frenhin Charles, ac felly ei gyflawni ef o rad dy ſanctaidd Yſpryd, fel y bo iddo yn waſtadol bwyſo at dy feddwl, a rhodio yn dy ffordd, cynnyſcaeddda ef yn helaeth â doniau nefol, caniadhâ iddo mewn llwyddiant ac iechyd hir hoedl, nertha ef, modd y gallo oreſcyn, a gorchfygu ei holl elynion, ac o'r diwedd yn ôl y fuchedd hon, bod iddo fwynhaû llawenydd a dedwyddyd tragywyddol, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

℄ Gwe-

Boreuawl VVeddi.

℄ Gweddi tros y Frenhinawl Deulû.

Oll-alluog Ddvw, ffynnon pob daioni, yr ydym ni yn ostyngedig yn attolwg i ti fendithio ein gralulaf Frenhines, Caththerin, Vari y Fanfrenhines, Jago 'r Dûc o Efrawg, a'r holl Frenhinol Deulu. Cynnysgaeddâ hwy â'th Yspryd glân, cyfoethoga hwy â'th nefol râs, llwydda hwy a phob dedwyddwch, a dwg hwy i'th dragywyddol deyrnas, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

℄ Gweddi tros yr Eglwys-wyr, a'r bobl.

Oll-gyfoethog a thragywyddol Ddvw yr hwn wyt yn unic yn gwneuthur rhyfeddodau, danfon i lawr ar ein Escobion a Churadiaid a'r holl gynnulleidfâon a orthymynnwyd tan eu gofal hwynt, tarhol Yspryd dy râd, ac fel y gallont wîr ryngu bodd i ti, tywallt arnynt ddyfal wlith dy fendith: Caniadhâ hyn Arglwydd, er anrhydedd ein dadleu-wr, a'n cyfryng-wr Jesu Grist. Amen.

℄ Gweddi o waith S. *Chryſoſtom.*

Oll-alluog Ddvw, yr hwn a roddaist i ni râd y pryd hyn, drwy gyfundeb a chyd-gyfarch i weddio arnat, ac wyt yn addo pan ymgynnullo dau neu dri yn dy Enw, bod i ti ganiadhaû eu gofynion: cyflawna yr awr hon, o Arglwydd, ddymuniad a deilyfiad dy weision, fel y bo nwyaf buddiol iddynt, gan ganiadhâu i ni yn y byd hwn wybo-

Boreuawl VVeddi,

Wybodaeth am dy Wirionedd, ac yn y byd a ddaw, bywyd tragywyddol. Amen.

2 Cor. xiii. 14.

RHad ein Hargl Wydd Jesu Grist, a serch Duw, a chymdeithas yr Yspryd glân, a fyddo gyda ni oll byth bythoedd. Amen.

¶ Yma y diwedd Trefn y Foreuol Weddi trwy'r Flwyddyn.

Y DREFN

Y DREFN AM Weddi Bryd-nhawnol,

Bôb dydd trwy'r Flwyddyn.

¶ Ar ddechreu y Weddi bryd-nhawnol, darllened y Gwenidog a llêf vchel ryw ûn neu ychwaneg o'r ſynhwyrau hyn o'r Scrythur lân, y rhai ſydd yn canlyn. Ac yno dyweded yr hyn ſydd ſcrifennedig ar ôl y Sentenſiau.

An ddychwelo yr annuwiol oddiwrth ei ddrygioni yr hwn a wnaeth, a gwneuthur barn a chyfiawnder, hwnnw a geidw yn fyw ei Enaid. Ezek. 18. 27.

Yr wyf yn cydnabod fy nghamweddau: a'm pechod ſydd yn waſtad ger fy mron. Pſal. 51. 3.

Cuddia dy wyneb oddiwrth fy mhechodau: a dilea fy holl anwireddau. Pſal. 51. 9.

Aberthau Duw ydynt yſpryd drylliedig: calon ddrylliog, gyſtuddiedig, O Ddduw, ni ddirmygi. Pſal. 51. 17.

Rhwygwch eich calon, ac nid eich dillad: ac ymchwelwch at yr Arglwydd eich Duw: O herwydd graſiawn Joel. 2. 13.

¶ a thru-

a thrugarog yw efe, hiby rcydi i ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg.

Dan. 9. 9, 10. Gan yr Arglwydd ein Duw y mae trugareddau a maddeuant, er gwrthryfelu o honom i'w erbyn; ni wrandasom yehwaith ar lais yr Arglwydd ein Duw, i rodio yn ei gyfreithau ef, y rhai a roddodd efe o'n blaen ni.

Jerem. 10. 24. Cospa fi, Arglwydd, ecto mewn barn, nid yn dy lid, rhag it fy ngwneuthur yn ddiddim.

Psalm. 6. 1. Edifarhewch, canys nesaodd teyrnas nefoedd.

S. Matth. 3. 2. Mi a godaf, ac a âf at fy nhâd, ac a ddywedaf wrtho,

S. Luk. 15. 18. 19. Fy Nhâd, pechais yn erbyn y Nef, ac o'th flaen di-nhau; ac nwyach nid ydwyf deilwng i'm galw yn fab i ti.

Psalm. 143. 2. Na ddos i farn a'th was, o herwydd ni chyfiawnheir neb byw yn dy olwg di.

1 S. Joa. 1. 8, 9. Os dywedwn, nad oes genym pechod, yr ydym yn ein twyllo ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynom. Os cyfaddefwn ein pechodau, ffyddlon yw efe, fel y maddeuo i ni ein pechodau, ac i'n glanhâo oddiwrth bob anghyfiawnder.

Y anwyl gariadus frodyr, y mae yr Scrythur lân yn ein cynhyrfu mewn amrafael fannau, i gydnabod ac i gyffesu ein aml bechodau a'n anwiredd, ac na wnelem na' i' cuddio na i' celu yng'lwydd yr Hollalluog Ddduw ein Tâd nefol, eithr ein cyffesu a gostyngedic, ifel, edifarus, ac vfudd galon, er mwyn caffael o honom faddeuant am danynt, trwy ei anfeidrol ddaioni a'i drugaredd ef. A chyd bylem ni bob amfer addef yn oftyngedic ein pechodau gar bron Duw; Etto ni a ddylem yn bennaf wneuthur hynny pan ymgynhullom i gyd-gyfarfod, i dalu diolch am yr aml ddaioni a ddangofodd i ni a'n hâf ef, i moliannu ei hreddfdicaf foliant, i wrando ei fanctaidd air ef, ac i erchi y cyfrywbethau ac a fydd cymmwys ac angheurheidiol, yn gyntaf ar les yr enaid a'r corph.

O herwydd pahanu myfi a ewfynnaf ac a attolygaf i chwi, cynnifer

Pryd-nhawnol Weddi

cynnifer ac y ſydd yma yn brefſenol, gyd-tynnu a myfi, a chalon bûr, ac a lleferydd oſtyngedic, hyd yngoſteddfa y nefol râd, gan ddywedyd ar fy ol i.

℣ Cyffes gyffredin i'w dywedyd gan yr holl gynnulleidfa ar ôl y Gwenidog, gan oſtwng ar eu gliniau oll.

Dd-alluog Ddduw, a thrugaroccaf Dâd, Ni a aethom ar gyfeiliorn allan o'th ffyrdd di, fel defaid ar gyfrgoll; Nyni a ddilynaſom ormod ar amcanion, a chwantau ein calonnau ein hunain: Nyni a wnaethom yn erbyn dy ſancteiddiol gyfreithiau: Nyni adawſom heb wneuthud y pethau, a ddyleſym eu gwneuthur, ac a wnaethom y pethau ni ddyleſym eu gwneuthur; Ac nid oes iechyd ynom, eithr tydi o Argluydd, cymmer drugaredd arnom ddrwg weithred-wyr truain, Arbet ti hwynt-wy, o Ddduw, y rhai ſy'yn cyffeſſu eu beiau; Cyweiria di y ſawl ſydd yn edifarus: Yn ol dy addewidion a ylyſſwyd i ddyn, yng Hriſt Jeſu ein Hargluydd. A channiattâ drugaroccaf Dâd er ei fwyn ef, fyw o honom rhac llaw mewn duwiol, vnion a ſobr fuchedd, i ogoniant dy ſancteiddiol Enw: Amen.

℣ Y Gollyngdod neu faddeuant pechodau, i'w datcan gan y gwenidog yn vnic, yn ei ſefyll, a'r bobl etto ar eu gliniau.

R holl-Alluog Ddduw, Tâd ein Hargluydd Jeſu Griſt, yr hwn ni ddeiſyf farwolaeth pechadur, eithr yn hyttrach ymchwelyd o honaw oddi wrth ei anwiredd, a byw: ac a roddes allu a gorchymyn i'w wenidogion, i ddeclario ac i fynegu i'w bobl ſydd yn edifarus, ollyngdod a maddeuant am eu pechodau: Efe a bardyna, ac a ollwng y rhai oll ſy wir edifeiriol, ac yn ddiffuant yn credu i'w ſancteiddiol E-

fengyl ef. Herwydd paham attolygwn ni iddo ganiadtau i ni wir edifeirwch, a'i Yspryd glân, fel y byddo bodlon ganddo y pethau ydd ydym y pryd hyn yn eu gwneuthur, a bod y darn arall o'n bywyd rhac llaw yn bûr, ac yn ſancteiddiol, megis y delom o'r diwedd i'w tawenydd tragywyddol, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd.

¶ Attebed y bobl yma ac ar ddiwedd pob un o'r gweddiau eraill. Amen.

¶ Yna y goſtwng y Gwenidog ar ei liniau, ac a ddywed weddi yr Arglwydd a llêf vchel, a'r bobl hefyd ar eu gliniau, yn ei dywedyd gydag ef, yn y fan yma, ac ym hale bynnag yr arferir hi yn y gwaſanaeth.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſanctеiddier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Canys eiddot ti yw'r Deyrnas a'r gallu, a'r gogoniant yn oes oeſoedd. Amen.

¶ Yna y dywaid ef yn yr un môdd.

Arglwydd agor ein gwefuſau.

Atteb.

A'n genau a fynega dy foliant.

Offeiriad.

Duw bryſſia i'n cynnorthwyo.

Atteb.

Arglwydd pryſſura i'n cymmorth.

¶ Yna a'r bobl yn eu ſefyll yr Offeiriad a ddywed.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Atteb.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awrhon, ac y bydd

y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Offeiriad.

Molwch yr Arglwydd.

Atteb.

Moliannus fyddo Enw'r Arglwydd.

¶ Yna y dywedir, neu cenir y Psalmeu mewn trefn, megis yr appwyntiwyd hwy. Yna llith o'r hên Destament, megis ac yr appwyntiwyd. Yn ol hynny *Magnificat* neu Gân y Forwyn fendigedic, yn Gamber-aec, megis y canlyn.

Y enaid a fawrhâ yr Arglwydd: a'm hyspryd a lawenychodd yn Nuw fy Jachawdr. *Magnificat.* Luk. 1. 46.

Canys efe a edrychodd: ar ostyngeidrwydd ei wasanaethyddes.

Dyledus wele o hyn allan: yr holl genhedlaethau a'm geilw yn wynfydedic.

Canys yr hwn sydd Alluog a wnaeth i mi fawredd: a sanctaidd yw ei Enw ef.

A'i drugaredd sydd yn oes oesoedd: ar y rhai a'i hofnant ef.

Efe a ddangosodd nerth a'i fraich: efe a wasgarodd y rhai beilchion ym mwriadau eu calonnau.

Efe a dynnodd i lawr y cedyrn o'u heisteddfau ac a dderchafodd y rhai isel-radd.

Efe a lanwodd y rhai newynog a phethau da: ac a anfonodd ymmaith y rhai goludog mewn eisiau.

Efe a gynnorthwyodd ei was Jsrael, gan gofio ei drugaredd: (fel y dywedodd wrth ein tadau, Abraham a'i hâd) yn dragwydd.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Pryd-nhawnol Weddi.

℣ Neu ynteu y Pſalm hon; Oddieithr ar y nawfed dydd ugain o'r mis, pan ddarllenir ef ar drefn gyffredin y Pſalmau.

Cantate Domino, Pſ. 98.

CEnwch ir Arglwydd ganiad newydd, canys efe a wnaeth bethau rhyfedd: a'i ddeheu-law, ac a'i fraich ſanctaidd y parodd iddo ei hûn iechyd wriaeth.

Yſpyſſodd yr Arglwydd ei iechydwriaeth: a datcuddiodd ei gyfiawnder yngolwg y cenhedloedd.

Coſiodd ei drugaredd, a'i wirioned i dŷ Iſrael: a holl derfynau y ddaiar a welſant iechydwriaeth ein Duw ni.

Cenwch yn llafar i'r Arglwydd, yr holl ddaiar: llefwch, ac ymlawenhewch, a chenwch.

Cenwch ir Arglwydd gyd a'r delyn: ſef gyd a'r delyn, a llef canmoliaeth.

Cenwch yn llafar o flaen yr Arglwydd y Brenin: ar yr ud-cyrn, a ſain trwmpet.

Rhûed y môr, ac ſydd ynddo, y byd, ar rhai a drigant o'i fewn.

Cûred y llifeiriaint eu dwylo: a chyd-ganed y mynyddoedd o flaen yr Arglwydd, canys efe a ddaeth i farnu y ddaiar.

Efe a farna yr byd mewn cyfiawnder: ar bobloedd mewn uniondeb.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oeloedd. Amen.

℣ Yna llith o'r Teſtament newydd megis yr appwyntir: Ac yn ol hynny *Nunc dimittis*, neu Gân *Simeon*, yn Gamber-aec, megis y canlyn.

Nunc demittis, Luk. 2. 29.

✠:✠✠:✠R awrhon Arglwydd y gollyngi dy Was ✠ Y ✠ mewn tangneddyf, yn ôl dy air.
✠ Canys fy llygaid a welſant dy iechyd-
✠:✠✠:✠ wriaeth,
Yr hon a baratoaiſt ger bron wyneb yr holl bobl.

J fôd

Pryd-nhawnol Weddi

I fôd yn oleuni i oleuo y Cenhedloedd ac yn ogoniant i'th bobl Iſrael.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

¶ Neu yr Pſalm hon Oddiethr ar y deuddegfed dydd o'r Mis.

DUw a drugarhao wrthym, ac a'n bendithio, a thywynned ei wyneb arnom, a thrugarhaed wrthym. *Deus miſereatur, Pſ. 67.*

Fel yr adwaener dy ffordd ar y ddaiar, a'th iechydwriaeth ymmhlith yr holl genhedloedd.

Molianned y bobl di ô Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Llawenhaed y cenhedloedd a byddant hyfryd, canys tydi a ferni y bobl yn uniawn, ac a lywodraethi y Cenhedloedd ar y ddaiar.

Molianned y bobl di ô Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Yna yr ddaiar a rydd ei ffrwyth: a Duw, ſef, ein Duw ni, a'n bendithia.

Duw a'n bendithia: a holl derfynau yr ddaiar a'i hofnant ef.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

¶ Yna

Pryd-nhawnol Weddi

℣ Yna y cenir neu dywedir Credo 'r Apoſtolion gan y Gwenidog, a'r bobl yn eu ſefyl:

Redaf yn Nuw Dâd oll gyfoethawg, Creawdr nef a daiar. Ac yn Jeſu Grist ei un Mâb ef, ein Harglwydd ni: yr hwn a gâed trwy yr Yſpryd glân, a aned o Fair forwyn: a ddioddefodd dan Bontius Pilatus, a groeſhoeliwyd, a fu farw ac a gladdwyd a ddiſcynnodd i uffern, y trydydd dydd y cyfododd o feirw; a eſcynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eiſtedd ar ddeheu-law Duw Dâd oll gyfoethawg, Oddi yno y daw i farnu byw a meirw. Credaf yn yr Yſpryd glân, yr Eglwys lân gatholic, Cymmun y ſainct, Maddeuant pechodau, Cyfodiad y cnawd, a'r bywyd tragywyddol. Amen.

℣ Ac yn ôl hynny, y gweddiau ſy yn canlyn, a phawb yn goſtwng yn ddefoſionol ar eu gliniau, y Gwenidog yn gyntaf a lefara â llef uchel.

Yr Arglwydd a fo gyda chwi.

Atteb.

A chyda 'th Yſpryd dithau.

Y Gwenidog.

Gweddiwn.

Arglwydd trugarhá wrthym.

Criſt trugarhâ wrthym.

Arglwydd trugarhá wrthym.

℣ Yna y Gwenidog, a'r yſcolheigion, a'r bobl, a ddywedant weddi yr Arglwydd â lleferydd vchel.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain

ni

ni i brofedigaeth ; Eithr gwaret ni rhag drwg : Amen.

℣ Yna y Gwenidog yn ei fefyll a ddywaid.

Arglwydd dangos dy drugaredd arnom.

Atteb.

A chaniadha i ni dy iechydwriaeth.

Offeiriad.

Arglwydd cadw y Brenhin.

Atteb.

A gwrando ni yn drugarog pan allwom arnat.

Offeiriad.

Gwisc dy Wenidogion ag iawnder.

Atteb.

A gwna dy ddewisol bobl yn llawen.

Offeiriad.

Arglwydd cadw dy bobl.

Atteb.

A bendithia dy etifeddiaeth.

Offeiriad.

Arglwydd dyro dangneddyf yn ein dyddiau.

Atteb.

Can nad oes neb arall, a ymladd trosom, onid tydi Ddduw yn unic.

Offeiriad.

Duw glanha ein calonnau ynom.

Atteb.

Ac na chymmer dy Yspryd glân oddi wrthym.

℣ Yna y canlyn tri Cholect ; Y cyntaf o'r dydd. Yr ail, am dangneddyf. Y trydydd, am gynhorthwy yn erbyn pob perygl, fel y canlyn yma rhac llaw. Ar ddau Golect ddiwethaf a ddywedir bob dydd ar bryd-hawnol Weddi, heb gyfnewid.

Pryd-nhawnol Weddi.

℄ Yr ail Colect ar y bryd-nhawnol weddi.

DUw oddi wrth ba un y daw pob addûned sanctaidd, pob cyngor da, a phob gweithred gyfiawn, dyro i'th wasanaeth-ddynion y rhyw dangnefddyf a'r na ddichon y byd ei roddi; modd y gallo ein calonnau ymroi i ufyddhau i'th orchymynion; a thrwy dy amddeffyniad i ni rhag ofn ein gelynion, allu o honom dreulio ein hamser mewn heddwch a thangneddyf, drwy haeddedigaethau Jesu Grist ein Jachawdr. Amen.

℄ Y trydydd Colect am gynnorthwy yn erbyn pob peryglon.

GOleua ein tywyllwch, ni a attolygwn i ti o Arglwydd; a thrwy dy fawr drugaredd amddeffyn nyni rhag pob perygl ac enbydrwydd y nôs hon; er serch ar dy un Mab ein Jachawdr Jesu Grist. Amen.

℄ Mewn Corau a mannau, lle 'r arferont ganu, yma y canlyn yr Anthem.

℄ Gweddi tros Fawrhydi y Brenin.

OArglwydd ein Tâd nefol, goruchel, a galluoc, Brenin y Brenhinoedd, Arglwydd yr Arglwyddi, unic lywiawdr y Tywysogion, yr hwn wyt o'th eisteddle yn edrych ar holl drigolion, y ddaiar, ni a attolygwn, ac a erfyniwn i ti, edrych o honot yn ddarbodus ar ein grasusaf ddaionus Arglwydd Frenhin Charles, ac felly ei gyflawni ef o rad dy sanctaidd Yspryd, fel y bo iddo yn wastadol bwyso at dy feddwl, a rhodio yn dy ffordd, cynnyscaeddda ef yn helaeth

laeth â doniau nefol, caniadhâ iddo mewn llwyddiant ac iechyd hir hoedl, nertha ef, modd y gallo orefcyn, a gorchfygu ei holl elynion, ac o'r diwedd yn ôl y fuchedd hon, bod iddo fwynhau llawenydd a dedwyddyd tragywyddol, trwy Jefu Grift ein Harglwydd. Amen.

℄ Gweddi tros y Frenhinawl Deulû.

Oll-alluog Ddduw, ffynnon pob daioni, yr ydym ni yn oftyngedig yn attolwg i ti fendithio ein gralufaf Frenhines, Caththerin, Mari y Famfrenhines, Jago 'r Dûc o Efrawg, a'r holl Frenhinol Deulu. Cynyfgaeddâ hwy â'th Yfpryd glân, cyfoethoga hwy â'th nefol râs, llwydda hwy a phob dedwyddwch, a dwg hwy i'th dragywyddol deyrnas, trwy Jefu Grift ein Harglwydd. Amen.

℄ Gweddi tros yr Eglwys-wyr, a'r bobl.

Oll-gyfoethog a thragywyddol Ddduw yr hwn wyt yn unic yn gwneuthur rhyfeddodau, danfon i lawr ar ein Efcobion a Churadiaid a'r holl gynnulleidfâon a orchymynnwyd tan eu gofal hwynt, iachol Yfpryd dy râd, ac fel y gallont wîr ryngu bodd i ti, tywallt arnynt ddyfal wîth dy fendith: Caniadhâ hyn Arglwydd, er anrhydedd ein dadleu-wr, a'n cyfryng-wr Jefu Grift. Amen.

℄ Gweddi o waith S. *Chryfoftom.*

Oll-alluog Ddduw, yr hwn a roddaift i ni râd y pryd hyn, drwy gyfundeb a chyd-gyfarch i weddio arnat, ac wyt yn addo pan ymgynnullo dau neu dri yn dy Enw, bod i ti ganiadhaû eu gofynion: cyflawna yr awr hon, o Arglwydd, ddymuniad a deifyfiad dy weifion, fel y bo niwyaf buddiol iddynt, gan ganiadhâu i ni yn y byd hwn

Pryd-nhawnol Weddi.

wybodaeth am dy wirionedd, ac yn y byd a ddaw, bywyd tragywyddol. Amen.

2 Cor. xiii. 14.

RHad ein Harglwydd Jesu Grist, a serch Duw, a chymdeithas yr Yspryd glân, a fyddo gyda ni oll byth bythoedd. Amen.

CYma y diwedd Trefn y bryd-nhawol Weddi trwy'r Flwyddyn.

Quicunque Vult.

¶ Ar y Gwyliau hyn, ſef, dydd Natalic Chriſt, dydd-gwyl Yſtwyll, dyddgwyl Fathias; dydd Paſc, y Derchafael, y Sulgwyn, dyddgwyl Ioan ſedyddi-wr, Sainct Jacob, Sainct Bartholomeus, S. Matthew, S. Simon a S. Jud, S Andreas, a Sul y Drindod; y cenir neu y dywedir ar y Weddi Foreuol, yn lle Credo 'r Apoſtolion, y Gyffes hon o'nffyddGriſtianogawl, a elwir yn Gyffredin, Credo S. Athanaſius, gan y Gwenidog a'r bobl yn ſefyll.

Wy bynnac a fynno fod yn gadwedic: o flaen dim rhaid iddo gynnal y ffydd gatholic.

Yr hon ffydd, onis ceidw pôb dyn yn gyfan, ac yn ddihalog: diammeu y collir ef yn dragywydd.

A'r ffydd gatholic yw hon, bod i ni addoli un Duw yn Drindod, a'r Drindod yn undod.

Nid cymmyſcu o honom y perſonau: na gwahanu y ſylwedd.

Canys un perſon ſydd i'r Tâd, arall i'r Mâb: ac arall i'r Yſpryd glân.

Eithr Duwdod y Tâd, y Mâb, a'r Yſpryd glân ſydd unrhyw: gogoniant gogyfuwch, mawrhydi gogyd-tragywyddol.

Unrhyw yw'r Tâd, unrhyw yw'r Mâb; unrhyw yw'r Yſpryd glân.

Digreêdic Dâd, digreêdic Fâb: digreêdic Yſpryd glân.

Quicunque Vult.

Anfeluredig Dad, anfeluredic Fâd, anfeluredig yſpryd glân.

Tragywyddol Dâd, tragywyddol Fâb : tragywyddol Yſpryd glân.

Ac etto nid ydynt dri tragywyddolion ; onid vn tragywyddol.

Ac felnad ynt dri anfeluredigion, na thri digreêdigion : onid vn digreêdic, ac vn anfeluredig.

Felly yn gyffelyb, Holl-alluog yw'r Tâd, Holl-alluog yw'r Mâb : Holl-alluog yw'r Yſpryd glân.

Ac etto nid ynt dri Holl-alluogion : onid vn Holl-alluog.

Felly y Tâd ſy' Dduw, y Mâb ſy' Dduw : a'r Yſpryd glân ſy' Dduw.

Ac etto nid ynt dri Duwiau : onid un Duw.

Felly y Tâd ſydd Arglwydd, y Mâb ſydd Arglwydd; a'r Yſpryd glân ſydd Arglwydd.

Ac etto nid ynt dri Arglwyddi ; namyn vn Arglwydd.

Canys fel i'n cymhellir trwy y griſtianogaidd wirionedd : i gyfaddef bod pob perſon o honaw ei hûn yn Dduw, ac yn Arglwydd ;

Felly i'n gwaherddir trwy'r Gatholic Grefydd : i ddywedyd, bod tri Duwiau, neu dri Arglwyddi.

Y Tâd ni wnaethpwyd gan neb : ni's crewyd, ac ni's cenhedlwyd.

Y Mâb y ſydd o'r Tâd yn vnic : heb ei wneuthur, na'i greû, eithr wedi ei genhedlu.

Yr Yſpryd glân ſydd o'r Tâd a'r Mâb : heb ei wneuthur, na'i greû, na'i genhedlu, eithr yn deilliaw.

Wrth hynny, vn Tâd y ſydd, nid tri Thâd, vn Mâb, nid tri Mâb ; vn Yſpryd glân, nid tri o Yſprydion glân.

Ac yn y Drindod hon, nid oes vn cynt, neu gwedi ei gilydd : nid oes vn mwy na llai na'i gilydd.

Eithr yr holl dri pherſonau ydynt ogyd-tragywyddol : a gogyfuwch.

Ac felly ym mhob peth, fel y dywedpwyd vchod : yr vndod yn y Drindod, a'r Drindod yn yr vndod ſydd i'w haddoli.

Pwy

Quicunque Vult.

PWy bynnac gan hynny a fynno fod yn gadwedig: ſynied kelly o'r Drindod.

Y mae hefyd yn anghenrhaid er mwyn tragywyddol iechydwriaeth: credu o ddyn yn ffyddlawn am gnawdoliaeth ein Hargl Wydd Jeſu Grist.

Canys yr iawn ffydd yw, credu, a chyffeſſu o honom: fod ein Harglwydd ni Jeſu Grist, Fab Duw, yn Dduw ac yn ddyn.

Duw o ſylwedd y Tad, wedi ei genhedlu cyn na'r oeſoedd: a dyn, o ſylwedd ei fam, wedi ei eni yn y byd.

Perffaith Dduw, a pherffaith ddyn, o enaid rheſymol: a dynol, gnawd yn hanfod.

Gogyfuwch a'r Tad oblegid ei Dduwdod: a llai na'r Tad, oblegid ei ddyndod.

Yr hwn, er ei fod yn Dduw, ac yn ddyn: er hynny, nid yw efe ddau, onid un Chriſt.

Un, nid trwy ymchwelyd y Duwdod yn gnawd: onid gan gymmeryd y dyndawd at Dduw.

Un i gyd oll, nid gan gymmyſcu y ſylwedd: onid trwy undod perſon.

Canys fel y mae yr enaid rheſymol a'r cnawd yn un dyn: felly Duw a dyn ſydd un Chriſt.

Yr hwn a ddioddefodd tros ein iechydwriaeth: a ddeſcynnodd i uffern, a gyfododd y trydydd dydd o feirw.

Eſcynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eiſtedd ar ddeheu-law'r Tad, Duw holl-alluog: oddi yno y daw i farnu byw a meirw.

Ac ar ei ddyfodiad, y cyfyd pob dyn yn eu cyrph eu hunain: ac a roddant gyfrif am eu gweithredoedd priawd.

A'r rhai a wnaethant dda, a ânt i'r bywyd tragywyddol: a'r rhai a wnaethant drwg, ir tân tragywyddol.

Hon yw'r ffydd gatholic: yr hon pwy bynnac a'r ni's creto yn ffyddlon, ni all efe fod yn gadwedic.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechreu, mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oeſoedd. Amen.

¶ Yma y canlyn y Letani, neu ymbyliau cyffredinol iw canu neu iw dywedyd ar ol y Foreuol Weddi ar y Suliau, y Merchurau, ar Gwenerau, ac ar amserau eraill; pan orchmynner gan yr Ordinari.

DUw Tad o'r Nef: trugarha wrthym wir bechaduriaid.

Duw Tâd o'r nef : trugarhâ wrthym, &c.

Duw Fâb, bryn-wr y byd : trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Duw Fâb, bryn-wr byd : trugarhâ wrthym, &c.

Duw Yspryd glan, yn deilliaw oddi-wrth y Tad a'r Mab; trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Duw Yspryd glân, yn deilliaw oddi-wrth, &c.

Y gogoned, lan, fendigaid Drindod, tri pherson, ac un Duw: trugarha wrthym wir bechaduriaid.

Y gogoned, lân, fendigâid Drindod, tri pherson, &c.

Na chofia Arglwydd ein anwiredd, nac anwiredd ein rhieni, ac na ddyro ddial am ein pechodau : arbed nyni Arglwydd daionus, arbed dy bobl a brynaist a'th werth-fawr waed, ac na lidia wrthym yn dragywydd.

Arbet ni Arglwydd daionus.

Oddi wrth bob drwg ac anffawd, oddi-wrth bechod, oddi-wrth ystryw a chyrch y cythrael, oddiwrth dy lid, ac oddi-wrth farnedigaeth dragywyddol.

Gwaret

Y Letani.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth bob dallineb calon, oddi-wrth falchder, a gwag ogoniant, a ffûg sancteiddrwydd, oddiwrth genfigen, digasedd, a bwriad drwg, a phob angharidoldeb.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth anniweirdeb, a phob pechod marwol, ac oddi-wrth holl dwyll y byd, y cnawd, ar cythrael.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth fellt a thymestl, oddi-wrth blâ, haint, y nodeu, a newyn, oddi-wrth ryfel ac ymladd, ac oddiwrth angau disyfed.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth bob terfysc, dirgel frâd, a gwrthryfel, oddi-wrth bob ffals ddysceidiaeth, opinion annuwiol a schism, oddi-wrth galedrwydd calon, a dirmyg ar dy air a'th orchymmyn.

Gwaret nyni Arglwydd daionus.

Trwy ddirgelwch dy gnawdoliaeth, trwy dy sanctaidd enedigaeth, a'th emwaediad, trwy dy fedydd, dy ympryd, a'th brofedigaeth.

Gwaret nyni Arglwydd daionus.

Trwy dy ddirfawr ing, a'th chwys gwaedlyd, drwy dy grôg a'th ddioddefaint, drwy dy werthfawr angau a'th gladdedigaeth, drwy dy anrhydeddus gyfodiad, a'th escynniad, a thrwy ddyfodiad yr Yspryd glân.

Gwaret nyni Arglwydd daionus.

Yn holl amser ein trallod, yn holl amser ein gwynfyd, yn awr angeu, ac yn nydd y farn.

Gwaret nyni Arglwyd daionus.

Nyni bechaduriaid a attolygwn i ti ein gwrando, ô Arglwydd Ddduw, a theilyngu o honot gadw, rheoli, a llywodraethu dy lân Eglwys gatholic, yn y ffordd union.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gadw a nerthu i'th wir addoli mewn iawnder a glendid buchedd, dy Wasanaeth-wr Charles ein grasusaf Frenhin a'n pen-llywydd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot lywodraethu ei galon yn dy ffydd,

ofn, a chariad, ac iddo ymddiried byth ynot, ac ymgais yn wastad a'th anrhydedd, a'th ogoniant.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot ei amddyn a'i gadw, gan roddi iddo fuddugoliaeth ar ei holl elynion.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw ein grasusaf Frenhines Catherin, y Fam-frenhines Mari, Jago 'r Dûc o Efrawg a'r holl Frenhinawl deulu.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot lewyrchu yr holl Escobion Offeiriaid a Diaconiaid, ag iawn wybodaeth a deall dy air: ac iddynt hwy trwy eu pregeth a'u buchedd, ei fynegu a'i ddangos yn ddyladwy.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gynnyscaeddu Arglwyddi 'r Cyngor, a'r holl fonedd â grâs, doethineb, a deall.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw y pen-swyddogion, gan roddi iddynt râs i wneuthur cyfiawnder, ac i faentumio yr gwir.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw dy holl bobl.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i bob cenhedlaeth, undeb, tangneddyf a chyd-gordio.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i ni galon i'th garu ac i'th ofni, ac i fyw yn ddiesculus yn ôl dy orchymynion.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i'th bobl ychwaneg o râd, i wrando yn ufydd dy air ac iw dderbyn o bur ewyllys, ac i gynhyrchu ffrwyth yr Yspryd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot ddwyn i'r ffordd wir, bawb ar a aeth ar gyfeiliorn ac a dwyllwyd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot nerthu y rhai sy yn sefyll, a chonfforddio a chynnorthwyo y rhai sy' â gwan galon, a chyfodi y sawl a syrthiant, ac o'r diwedd curo i lawr Satan tan ein traed.

Nyni

Litanï.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gymmorth, a helpio, a diddanu pawb ar y ſydd mewn perigl, anghenoctid a thrwblaeth.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gadw pawb a'r ſydd yn ymdaith ar fôr na thîr, pob gwraig wrth eſcor plant, pob clwyfus a rhai bychain, a tholltrio wrth bawb a hyddo mewn caethiwed a charcharr.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot amddeffyn ac yngeleddu y plant anuddiaid, a'r gwragedd gweddwon, a phawb y ſydd yn unic, ac yn goddef pwys plaid orthrech.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot drugarhau wrth bob dyn.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot faddeu i'n gelynion, erlynwyr, ac yſcliandr-wŷr, a throi eu calonnau.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi a chadw er ein lles, amſerol ffrwythau y ddaiar, modd y caffom mewn amſer dyledus eu mwynhau.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i ni wîr edifeirwch, a maddeu i ni ein holl bechodau, ein eſceuluſtra, a'n hanwybod, an tynhyſcaeddu, â rhâd dy Yſpryd glân, i weithau ein buchedd yn ôl dy air ſanctaidd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Mâb Duw: attolygwn i ti ein gwrando.

Mâb Duw: attolygwn i ti ein gwrando.

Oen Duw, yr hwn wyt yn dileu pechodau yr byd.

Caniadhâ i ni dy dy dangneddyf.

Oen Duw, yr hwn wyt yn dileu pechodau yr byd.

Trugarhâ wrthym.

Chriſt clyw nyni.

Chriſt clyw nyni.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Chriſt trugarhâ wrthym.

Chriſt trugarhâ wrthym.

Y Letani.

Arglwydd trugarhâ wrthym.
Arglwydd trugarhâ wrthym.

¶ Yna y dywed yr Offeiriad a'r bobl gidag ef weddi'r Arglwydd.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg: Amen.

Offeiriad.

Arglwydd na wna â nyni yn ôl ein pechodau.

Atteb.

Ac na obrwya ni yn ôl ein anwireddau.

¶ Gweddiwn.

Ni Tâd trugarog, yr hwn nid wyt yn dirmygu uchenaid caeth gystuddiedic, nac addunedy gorthrymmedic: cymmorthwya yn drugarog ein gweddiau, y rhai yddym ni yn eu gwneuthur ger dy fron yn ein trallod a'n blin-fyd, pa bryd bynnac y gwascant arnom: a gwrando ni yn rasusol, fel y bo i'r drygau hynny, y rhai y mae ystrywiau a dichell diafol neu ddyn yn eu gwneuthur i'n herbyn, fyned yn ofer, a thrwy ragluniaeth dy ddaioni di, iddynt fod yn wascaredic, modd na'n briwer dy weision drwy erlyn neb, a gallu o honom byth ddiolch i ti yn dy lân Eglwys, trwy Jesu Grist ein harglwydd.

Argl-

Yr Ectania.

Arglwydd, cyfot, cymmorth ni, a gwaret ni er mwyn dy Enw.

DDuw, ni a glywsom â'n clustiau, â'n tadau a fynegasant i ni y gwerthfawrogedd ardderchawg a wnaethost yn eu dyddiau, ac yn y cynfyd o'u blaen hwy.

Arglwydd, cyfod, cymmorth ni, a gwaret ni er mwyn dy enrhydedd.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Atteb.

Megis ydd oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Rhag ein gelynion amddiffyn ni, Crist.

Yn rasol edrych ar ein poenedigaethau.

Yn dosturus ystyria wrth drymder ein calonnau.

Yn drugarog maddeu bechodau dy bobl.

Yn garedigol gan drugaredd gwrando ein gweddiau

Jesu Fab Dafydd, trugarhâ wrthym.

Yr awr hon a phob amser teilynga ein gwrando o Crist.

Yn rasol clyw ni o Criſt yn rasol clyw nyni ô Arglwydd Griſt.

Offeiriad.

Arglwydd dangos dy drugaredd arnom.

Atteb.

Fel yddym yn ymddiried ynot.

℣ Gweddiwn.

Ni a attolygwn i ti ô Arglwydd Dad, yn drugarog edrych ar ein gwendid, ac er gogoniant dy Enw, ymchwel oddi wrthym yr holl ddrygau a ddarfu i ni o wir gyfiawnder eu haeddu, a chaniadhâ fod ini yn ein holl drallod ddodi ein cyfan ymddiried a'n gobaith yn dy drugaredd, ac byth dy wasanaethu mewn sancteiddrwydd, a phurdeb buchedd, i'th anrhydedd a'th ogoniant trwy ein unig gyfryngwr a'n dadleu-wr Jesu Crist ein Harglwydd. Amen.

Yn Letani.

¶ Gweddi o waith S. *Chryſoſtom.*

HOll-alluog Dduw, yr hwn a roddaiſt i ni râd y pryd hyn, drwy gyfundeb a chyd-gyfaith i weddiarniat, ac yr wyt yn addo pan fyno dau neu dri o honynt gytuno dan, neu dri yn dy Enw, bod i ti ganiadhau eu gofyniona cyflawna yr awr hon, o Arglwydd, dymuniad a deiſyfiad dy Weiſion, fel y bo niwyaf buddiol iddynt, gan ganiadhau i ni yn yr byd hwn wybodaeth am dy Wirioneddau, ac yn y byd a ddaw, bywyd tragywyddol. Amen.

2 Cor. xiii. 14.

RHad ein Harglwydd Jeſu Griſt, a ſerch Duw, a chymdeithas yr Yſpryd glân, a fyddo gyda ni oll byth bythoedd. Amen.

¶ Yma y diwedd y Letani.

Gwed-

Gweddiau a Diolwch
AR AMRYW ACHOSION,
iw harfer o flaen y ddwy Weddi ddiwaethaf o'r Letani, neu ar y Foreuol a'r Brydnhawnol Weddi.

GVVEDDIAV.

ℂ Am Law.

ODduw nefol Dâd, yr hwn drwy dy Fâb Jesu Grist, a addewaist i bawb a geision dy Deyrnas a'th gyfiawnder, bob peth angenrheidiol iw cynhaliaeth corphorol: dankon i ni wrth ein hangenoctid, ni a attolygwn i ti, gyfryw dywydd a chafodydd ardymherus, modd y gallom dderbyn ffrwythau y ddaiar, i'n mwynant ni, ac i'th urddunant titheu, trwy Jesu Grist ein hargiwydd, Amen.

ℂ Am Dywydd teg.

HOllalluog Argiwydd Dduw, yr hwn am bechod dyn a foddaist unwaith yr holl fyd, oddieithr wyth-nyn o bobl, ac yn ôl hynny o'th fawr drugaredd a addewaist na's destrywit felly byth drachefn, yn ostyngedic, ni a attolygwn i ti, er i ni am ein anwireddau haeddu

Y Letani.

eddu pla o law a dyfroedd, etto wrth ein gwir edifeirwch, danfon i ni y cyfryw dowydd a hinon, fel y gallom dderbyn ffrwythau yr ddaiar mewn amser dyladwy, a dyscu trwy dy gospedigaeth wellhau ein bucheddau, ac am dy warder roddi i ti foliant a gogoniant, trwy Jesu Grist ein hargl wydd. Amen.

℄ Ar amser drudaniaeth a newyn.

Dduw Tâd o'r Nef, drwy ddaw̃n pa un y disgyn y glaw, y mae y ddaiar yn ffrwythlaw̃n, yr hilia anifeiliaid, ac yr amlhâ yr yscod: edrych, attolwg, ar adfyd dy bobl, a chaniadhâ am y prinder ar drudaniaeth ydd ym ni yr awrhon yn ei ddioddef, yn gwbl gyfion am ein anwiredd, iddo drwy dy drugarog ddaioni di, ymchwelyd yn rhâd ac yn helaethrwydd, er cariad ar Jesu Grist ein hargl wydd, i'r hwn gyd â thydi a'r Yspryd glân, y bo anrhydedd a gogoniant, yn oes oesoed. Amen.

℄ Neu hon.

Dduw Drugarog Dâd, yr hwn yn amser Eliseus y Prophwyd a drosaist yn ddisymmwth y prinder a'r Drudaniaeth yn Samaria yn helaethrwydd a Rhâd, Cymmer drugaredd arnom fel y bo i ni, y rhai am ein pechodau a boenir yr awrhon a'r cyffelyb adfyd, dderbyn yr unfath drydol gymmorth: Trwy dy nefol fendith, pâr gynnyrch ar ffrwythau y ddaiar, a chaniadta fod, i ni sy'n derbyn dy haelionus law̃nder, arferu yr unrhyw i'th ogoniant di i gymmorth eraill y sy'n dwyn eisieu, ac i'n diddanwch ein hunain, trwy Jesu Grist ein hargl wyd. Amen.

℄ Ar

Gweddiau.

ℂ Ar amſer Rhyfel a therfyſcau. ℑ

Oll-alluog Ddduw, Brenin yr holl Frenhinoedd, a phen-llywiawdr pob peth, yr hwn ni ddichon neb creadur wrthladd ei nerth, i'r hwn y perthyn o gyſtawnder golpi pechaduriaid, a bod yn drugarog wrth y rhai a fyddont wir edifeiriol: Cadw a gwared nyni, yn oſtyngedic ni attolygwn i ti, rhag dwylaw ein gelynion, goſtwng eu balchder tôla eu drygioni, a gwradwydda eu bwriadau, modd y gallom yn arfogion gan dy amddeffyn di, fod byth yn gadwedic rhag pob perygl, i'th ogoneddu di yr hwn wyt unic rodd-wr pob buddugoliaeth a goruchafiaeth, drwy haeddedigaethau dy un Mâb Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

ℂ Yn amſer plâ cyffredin, neu glefyd.

Oll-alluog Ddduw, yr hwn yn dy lid yn yr aniallwch a anfonaiſt blâ ar dy bobl dy hûn, oblegid eu gwarſythmi au gwrthryfel yn erbyn Moſes ac Aaron, ac hefyd yn amſer y Brenin Dafydd a leddaiſt a phlâ y nodau ddengmil a thrugainmil, ac yn y man gan gofio dy drugaredd a faddeuaiſt i'r lleill: Trugarha wrthym wir bechaduriaid, y rhai y darfu i ddirfawr haint a marwolaeth ymweled a ni, fel megis y pryd hynny y derbyniaiſt gymmodaeth, ac y gorchymynaiſt i'th Angel beidio a cholpi, felly bod yn awr yn deilwng gennit wrthladd oddiwrthym y blâ a'r gofidus haint yma trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Gweddiau.

℣ Yn wythnos y Cyd-coriau iw dywedyd bob dydd, tros y rhai a fyddant i dderbyn urddau Cyſſegredic.

Oll-alluog Ddduw, ein Tâd nefawl, yr hwn a bryniaſt it Eglwys gyſſredinol, trwy werthfawr waed dy anwyl Fâb, Edrych yn ddarbodus ar yr unrhyw; ac ar hyn o amſer cyfarwydda a llywia feddyliau dy weiſion yr Eſcobion a Bugeiliaid dy braidd, fel na ddodant ddwylo yn ebrwydd ar nêb, eithr bod iddynt ddewis yn ffyddlawn ac yn bwyllog rai cymmwys i walanaethu yn ſanctaidd wenidogaeth dy Eglwys. A dyro o'th Râs a'th fendith nefawl i'r ſawl a urdder i bob ſwyddyddiaeth ſanctaidd-lân, fel y bo iddynt trwy eu buchedd ai hathrawiaeth oſod allan dy ogoniant, ac hyffrorddio iachydwriaeth pawb oll, trwy Jeſu Grift ein hargl wydd. Amen.

℣ Neu hyn.

Duannog Ddduw, rhoddwr pob da wn daionus yr hwn o'th Ddduwiol ddarbodaeth a oſodaiſt amrafael Raddau yn dy Eglwys, Ni attolygwn yn ufudd i ti, roddi o'th Râs i'r ſawl oll a Alwer i bob ſwydd a Gweinyddiaeth yn yr unrhyw; ac felly cyflawna hwynt a'th wir athrawiaeth, a chynyſcaedda hwynt a diniweidrwydd buchedd, fel y gwalanaethont yn ffyddlon ger dy fron, i ogoniant dy ddirfawr Enw, ac er lles i'th Eglwys ſanctaidd, trwy Jeſu Grift ein hargl wydd. Amen.

℣ Gwed-

Gweddiau.

℣ Gweddi tros oruchel, Lŷs y Parliament, i'w dywedyd tra fônt yn eiſtedd.

Dduw graſuſaf, yu ufudd attolygwn i ti, megis tros y Deyrnas hon yn gyffredinol, felly yn enwedic tros yr uchel Lŷs Parliament yngynnulledic yr awr hon tan ein duwiolaf a'n graſuſaf Arglwydd Frenhin; Deilyngu o honot lywio a llwyddo eu holl ymgynghoriadau er derchafiad i'th ogoniant, er daioni i'th Eglwys, ac er diogelwch, anrhydedd a llwyddiant i'n Harglwydd Frenhin, a'i Deyrnaſoedd: Trwy eu llafur hwy felly trefner a gwaſtattâer pob peth ar y ſail orau a chadarnaf, fel y bo Heddwch a Dedwyddwch, Gwirionedd a Chyfiawnder, ffydd a Duwioldeb yn ſefydlog, yn ein plith trwy'r holl Genhedlaethau. Hyn a phob peth arall anghenrhaid iddynt hwy, i ni, ac i'th Eglwys ôll, yddymi yn oſtyngedic yn eu herfyn yn Enw a chyfryngdod Jeſu Grift ein Harglwydd a'n Jachawr bendigedig. Amen.

℣ Colect neu Weddi tros bob ſtât o ddynion iw harfer pan na bo pwyntiedig dywedyd y Letani.

Arglwydd, Creawr a Cheidwad pob dŷn, yn oſtyngedig attolygwn i ti tros bob ſtât a grâdd o ddynion, ar fod yn wiw gennit ysbyſu iddynt dy ffyrdd, dy iechydwriaeth i'r holl Genhedloedd. Yn bennaf erfynniwn arnat tros lwyddiannus ſtât yr Eglwys Gatholic, fel gan gael ei harwain a'i llywio gan dy ysbryd graſuſol, y caffo pawb yn eu proffeſſu, ac yn eu galw eu hunain yn Grifiianogion eu tywys ar hŷd ffordd y gwirionedd, a chynnal y ffydd mewn undeb ysbryd, rhwymyn tangnheddyf ac uniondeb buchedd. Yn ddiweddaf, ni a orchymynnwn i'th Dadawl ymgeledd y rhai oll a gyſtuddir mewn un modd,

neu ſydd yn gyfyng arnynt mewn meddwl, corph neu ſtât [* yn enwedig y ſawl tros pa rai y dymunir ein gweddiau] ryngu bodd i ti eu diddanu, a'u cynnorth, yn ol anghenrheidiau pob un, gan roddi iddynt ammynedd dan eu dioddefiadau, a dedwyddol ymwared o'u holl gyſtuddiau. A hyn a erfyniwn er mwyn Jeſu Grift. Amen.

* Hyn a ddywedir pan ddymuno neb wediau y gynnelleidfa.

¶ Gweddi a ellir ei dywedyd ar ol pob un o'r rhai o'r blaen.

DDuw, yr hwn biau o naturiaeth a phriodoldeb, drugarhâu yn waſtad a maddeu, derbyn ein ufudd weddiau ac er ein bod ni yn rhwym gan gaethiwed cadwynau ein pechodau, er hynny dattoder ni gan doſturi dy drugaredd, er anrhydedd Jeſu Grift ein cyfryngwr a'n dadleu-wr. Amen.

Ffurfiau o Dalu diolch.

ℂ Diolwch cyffredinawl.

Dilalluog Ddduw, Tâd y trugareddau, ydym ni dy weision annheilwng yn rhoddi i ti ddiolch gostyngeiddiaf a ffyddlonaf am dy ŵll ddaioni a'th Drugareddau i ni ac i bob dyn [* yn arbennig i'r rhai y sy' yr awr hon yn ewyllysio offrymmu it' eu moliannau a'u diolch a'm y tosturi a ryglyddaist iddynt yn ddiweddar] Ni a'th fendithiwn am ein Creâdigaeth, am ein Cadwraeth, ac am holl fendithion y bywyd hwn, Eithr uwchlaw pob dim am dy anfeidrol gariad ym mhrynedigaeth y byd trwy ein hargl̃wydd Jesu Grist, am y moddion o Râs, ac am obaith Gogoniant. Ac ni attolygwn i ti roddi i ni y cyfryw ddwys ac iawn ymsynniad ar dy holl Drugareddau, fel y bo ein calonnau yn ddiffuant yn ddiolchgar, ac fel y mynegom dy foliant, nid a'n gwefusau yn unig, eithr yn ein bucheddau, trwy ymroddi i'th wasanaeth, a trwy rodio ger dy fron mewn sanctaidd rwydd ac unioneb tros ein holl ddyddiau, trwy Jesu Grist ein hargl̃wydd, i'r hwn gyda thydi a'r Yspryd glân bid yr holl anrhydedd ar gogoniant byth byth oedd. Amen.

* Dywedder hyn pan fo neb un a weddiwyd trosto yn deisyf talu diolch.]

ℂ Am gael glaw.

Ddduw ein Tâd nefol, yr hwn dros dy rasol ragluniaeth wyt yn peri i'r glaw cynnar a'r diweddar ddisgyn ar y ddaiar, fel y gallo ddwyn ffrwyth er mwyniant dyn: yr ydym ni yn rhoi i ti ostyngedic ddiolch fod yn wiw gennit wrth ein dirfawr

anghenrhaid, ddanfon i ni o'r diwedd law hyfryd ar dy etifeddiaeth, a'i hireiddio pan oedd ſych, i'n mawr ddiddanwch ni dy weiſion anwiw, ac i ogoniant dy ſanctaid Enw, trwy dy drugareddau yn Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

ℂ Am dywydd têg.

Arglwydd Ddduw, yr hwn yn gyſtawn a'n daroſtyngaiſt ni dros dy ddiweddar bla o anfeidrol law a dyfroedd, ac yn dy drugaredd a gymmhorthaiſt ac a ddiddenaiſt ein heneidiau, drwy y tymmhoraidd â'r bendigedig gyfnewid ymmia ar dywydd, Nyni a foliannwn ac a ogoneddwn dy ſanctaidd Enw dros dy drugaredd hyn, ac a ddatcanwn byth dy drugareddau, o genhedlaeth i genhedlaeth, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

ℂ Am helaethrwydd.

Drugaroccaf Dâd, yr hwn o'th raſlon ddaioni a wrandewaiſt ddefoſionol weddiau dy Eglwys, ac a droaiſt ein prinder ni a'n drudaniaeth yn rhâd ac yn helaethrwydd: yr ydym yn rhoi i ti oſtyngedig ddiolch am dy ragorol haelioni hynny, ac yn attolwg i ti barhau dy garedigrwydd ymmia tu ag attom, fel y rhoddo ein tir i ni ei ffrwythau torethog, i'th ogoniant di a'n diddanwch ninnau, trwy Jeſu Grist ein Arglwydd. Amen.

Diolychiadau.

ℂ Am heddwch ac ymwared oddiwrth ein gelynion.

Dll-alluog Ddvw, yr hvn vvyt gadarn dvvr ymddiffyn i'th veiſion, rhag vvyneb eu gelynion; yr ydym ni yn thoddi i ti foliant a diolch am ein hymwared ni oddiwrth y mawr a'r amlvg beryglon oedd i'n hamgylchu, yr ydym ni yn cydnabod mai dy ddaioni di yvv, na'n rhoddvvydd ni i fynu yn yſclyfaeth iddynt hvvy ac yn attolvvg i ti yn vvaſtadol barhau dy gyfryvv dvvgareddau tu ac attom, fel y gallo yr holl fyd vvybod mai tydi yvv ein hachubvvr a'n cadarn vvaredvvr ni, drvvy Jeſu Gvſt ein hargl vvydd, Amen.

ℂ Am Edfryd heddvvch cyffredinol gartref.

Ragyvvyddol Ddvvw ein Tâd nefol, yr hvvn yn unig vvyt yn gvvneuthur i ddynion fod yn unfryd mevvn ty, ac yn goſtegu cynddeiriogrvvydd y vverin angerddol ac afreolus, Ni a fenditheivvn dy Envv ſanctaidd, Deilyngu o honot lonyddu y cythryfvvl terfyſcus a gyffrovvyd yn ddiweddar yn ein plith: Ac yn ufuydd yr attolygvvn i ti ganiathau i bob rhai o honom râs i roddi o hyn allan yn oſtyngedig i'th orchymmynion ſanctaidd, a chan fyvv mevvn buchedd ddiſtaw a heddychol ymhob dvvvioldeb a goneſtrvvydd i offrymmu yn ddibaid i ti ein haberth o foliant a diolchgarvvch am dy dvvgareddau hyn tuag attom, trvvy Jeſu Gvſt ein hargl vvydd. Amen.

Diolychiadau.

℄ Am ymwared oddi-wrth blâ y nodau, neu neb ryw gle-fyd arall,

Arglwydd Dduw, yr hwn a'n harchollaist ni am ein pechodau, ac a'n diffeiaist am ein hanwireddau drwy dy ddiweddar ymweliad gorthrwm ac ofnadwy, ac etto ynghanol dy fardnedigaeth a gofiaist dy drugaredd, ac a achubaist ein heneidiau allan o safn angau: yr ydym ni yn offrwm i'th dadol ddaioni ein hunain, ein heneidiau a'n cyrph, y rhai a waredaist di, i fod yn aberth byw iol i ti, gan foliannu a mawrygu yn wastadol dy drugareddau ynghanol yr Eglwys, trwy Jesu Grist ein Harglwydd, Amen.

℄ Neu hyn.

R ydym ni yn ostyngedig yn cyfaddef ger dy fron di, ô drugaroccaf Dad, y gallasei yr holl gospedigaethau a fygythir yn dy gyfraith, yn gyfiawn ddilcyn arnom ni, o herwydd ein hanni droseddau a chaledwch ein calonnau: Etto gan fod yn wir gennit o'th dyner drugaredd, ar ein gwan a'n annheilwng ymddarostyngiad ni, esmwythau y plâ niweidiol, a'r hwn yn ddiweddar i'n custuddiwyd, ac edfryd llef gorfoledd ac iechydwriaeth yn ein cyfaneddau: yr ydym ni yn offrwm i'th ddiwiol fawredd, aberth moliant a diolch, gan glodfori a mawrygu dy ogoneddus Enw o herwydd dy ymgeledd a'th ragddarbodaeth drosom, drwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Y Col-

Y
Colectau, Epiſtolau, a'r Efengylau,
A arferir trwy'r FLWYDDYN.

℄ Noda, am y Colect a appwyntir i bob Sûl, a Gwyl y bo iddo Noſwyl, neu Ucher-wyl, y dywedir ef, ar y gwaſanaeth Pryd-nhawnol ar y Noſwyl.

℄ Y Sul cyntaf yn Adfent.

Y Colect.

Oll-alluog Ddduw, dyro râd i nyni i ymwrthod a gweithredoedd y tywyllwch, a i wiſco arfau y goleuni, yn-awr yn amſer y fuchedd farwol hon, (pryd y daeth dy Fâb Jeſu Grift i ymweled â nyni mewn mawr oſtyngeiddrwydd) fel y byddo i ni yn y dydd diweddaf, pan ddelo efe drachefn yn ei ogoneddus fawredd, i farnu byw a meirw, gyfodi i'r fuchedd anfarwol, trwyddo ef, yr hwyn ſydd yn byw, ac yn teyrnaſu gyd â thi a'r Yſpryd glân, yr awr hon ac yn dragywydd. Amen.

Sul Adfent j.

Y Colect hwn a ddywedir beunydd gida'r Colectau eraill yn Adfent hyd Nos Nadolig,

Yr Epistol.

Rom. 13.8.

A fyddwch yn nyled neb o ddim, ond o garu bawb ei gilydd : canys yr hwn sydd yn caru arall, a gyflawnodd y Gyfraith. Canys hyn, Na odineba; na ladd na ladratta, na ddwg gam dystiolaeth, na thrachwanta; ac od oes [un] gorchymmyn arall, y mae wedi ei gynnwys yn gryno yn yr ymadrodd hwn, Câr dy gymmydog fel ti dy hun. Cariad ni wna ddrwg i'w gymmydog ; am hynny, cyflawnder y Gyfraith yw cariad. A hyn gan wybod yr amser, ei bod hi weithian yn bryd i ni i ddeffroi o gyscu : canys yr awr hon y mae ein iechydwriaeth ni yn nês, nâ phan gredasom. Y nôs a gerddodd ym mhell, a'r dydd a nesaodd ; ani hynny bwriwn oddiwrthym weithredoedd y tywyllwch, a gwiscwn arfau y goleuni. Rhodiwn yn weddus, megis wrth liw dydd : nid mewn cyfeddach, a meddwdod : nid mewn cyd-orwedd ac anlladrwydd, nid mewn cynnen, a chenfigen : eithr gwiscwch am danoch yr Arglwydd Jesu Grist, ac na wnewch ragddarbod tros y cnawd, er mwyn cyflawni ei chwantau ef.

Yr Efengyl.

S. Mat. 21.1

Phan ddaethant yn gyfagos i Jerusalem, a'u dyfod hwy i Bethphage i fynydd yr Olewydd, yna yr anfonodd yr Jesu ddau ddiscybl, gan ddywedyd wrthynt, ewch i'r pentref sydd ar eich cyfer, ac yn y man chwi a gewch assyn yn rhwym, ac ebol gydâ hi : gollyngwch hwynt, a dygwch attafi. Ac os dywed neb ddim wrthych, dywedwch y mae yn rhaid i'r Arglwydd wrthynt, ac yn y man efe a'u denfyn

denfyn hŵynt, A hyn oll a wnaethpŵyd, fel y cyflawnid yr hyn a ddywedaſid trŵy 'r prophŵyd, yn dywedyd, Dywedwch i ferch Sion, wele dy frenhin, yn dyfod i ti yn addfŵyn, ac yn eiſtedd ar aſſyn, ac ebol, llŵdn aſſyn arferol â'r iau. Y diſcyblion a aethant ac a wnaethant fel y gorchmynaſei 'r Jeſu iddynt. A hŵy a ddygaſant yr aſſyn a'r ebol, ac a ddodaſont eu dillad arnynt, ac a'i goſodaſant ef i eiſtedd ar hynny. A thyrfa ddirfawr a danaſant eu dillad ar y ffordd: eraill a dorraſant gangau o'r gwŷdd, ac a'u tanaſant ar hyd y ffordd. A'r torfeydd y rhai oedd yn myned o'r blaen, a'r rhai oedd yn dyfod ar ôl a lefaſant, gan ddywedyd; Hoſanna i Fâb Dafydd: bendigedig yw 'r hŵn ſydd yn dyfod yn Enw yr Arglwydd: Hoſanna yn y goruchafion. Ac wedi ei ddyfod ef i mewn i Jeruſalem, y ddinas oll a gynnhyrfodd gan ddywedyd, pŵy yw hŵn? A'r torfeydd a ddywedaſant, hŵn y'w Jeſu, y prophŵyd o Nazareth yn Galilea. A'r Jeſu a aeth i mewn i Deml Ddŵw, ac a daflodd allan bawb a'r oedd yn gwerthu ac yn prynu yn y Deml, ac a ddymchwelodd i lawr fyrddau y newid-wyr arian, a chadeiriau y rhai oedd yn gwerthu colomennod: Ac a ddywedodd wrthynt, ſcrifennŵyd, tŷ gweddi y gelwir fy nhŷ i, eithr chwi a'i gwnaethoch yn ogof lladron.

Yr ail Sûl yn Adfent.

Y Colect.

YGwynfydedic Arglwydd, yr hŵn a beraiſt yr holl Scrythur lân yn ſcrifennedic er mŵyn ein athrawiaeth, a'n addyſc ni: Caniadhâ fod i ni yn y cyfryw fodd ei gwrando, ei darllain, ei chwiliaw, a'i diſcu, ac i'n mewn ei mŵynhâu, fel y ga-

llom trwy ammynedd a diddanwch dy gyllegredic air, gofleidio ac yngynnal wyth fendigaid obaith y fuchedd dragywyddol, yr hon a roddaiſt i ni, yn ein Jachawdr Jeſu Grift. Amen.

Yr Epiſtol.

Rom. 15.4.

A bethau bynnag a ſcrifennwyd o'r blaen, er addyſc i ni yr ſcrifennwyd hwynt, fel trwy ammynedd a diddanwch yr Scrythyrau, y gallem gael gobaith. A Duw yr ammynedd a'r diddanwch a roddo i chwi fynied yr un peth tu ag at ei gilydd yn ôl Crift Jeſu : Fel y galloch, yn un-fryd, o un genau, ogoneddu Duw, a Thâd ein Hargl wydd Jeſu Grift. D herwydd pa ham, derbyniwch ei gilydd, megis ac y derbyniodd Crift ninnau, i ogoniant Duw, Ac yr wyf yn dywedyd, Wneuthur Jeſu Grift yn weinidog i'r enwaediad, er mwyn gwirionedd Duw, er mwyn cadarnhau yr addewidion a [wnaethpwyd] i'r tadau. Ac fel y byddei i'r Cenhedloedd ogoneddu Duw am ei drugaredd, fel y mae yn ſcrifennedig ; Am hyn y cyffeſaf i ti ym mhlith y Cenhedloedd, ac y canaf i'th Enw. A thrachefn y mae yn dywedyd ; Ymlawenhewch Genhedloedd, gyd ai bobl ef. A thrachefn, molwch yr Argl wydd yr holl genhedloedd, a chlodforwch ef yr holl bobloedd. A thrachefn y mae Eſaias yn dywedyd, Fe fydd gwreiddyn o Jeſſe ac hwn a gyfyd i lywodraethu y Cenhedloedd : ynddo ef y gobeithia y Cenhedloedd. A Duw 'r gobaith a'ch cyflawno o bôb llawenydd a thangneddyf gan gredu, fel y cynyddoch mewn gobaith, trwy nerth yr Yſpryd glân.

Sul Adfent iij.

Yr Efenfyl.

Bydd arwyddion yn yr haul, a'r lleu- S.Luc.21.
ad, a'r ſer ac ar y ddaiar ing Cen- 25.
hedloedd gan gyfyng-gyngor; a'r môr a'r tonnau yn rhuo, a dynion yn llewygu gan ofn, a diſgwil am y pethau ſy yn dyfod ar y ddaiar: oblegid nerthoedd y nefoedd a yſcydlirir. Ac yna y gwelant Fab y dyn yn dyfod mewn cwmmwl, gyda gallu a gogoniant mawr. A phan ddechreuo 'r pethau hyn ddyfod, edrychwch i fyny, a chodwch eich pennau canys y mae eich ymwared yn neſau. Ac efe a ddywedodd ddammeg iddynt, Edrychwch ar y figyſ-bren, ar holl brenau; pan ddeilliant hwy weithian, chwi a welwch, ac a wyddoch o honoch eich hun, fod yr haf yn agos. Felly chwithau, pan welochy pethau hyn yn digwydd, gwybyddwch fod teyrnas Dduw yn agos. Yn wir nieddaf i chwi, nid â yr hon heibio, hid oni ddêl y cwbl i ben. Y nef a'r ddaiar a ânt heibio, ond fy ngeiriau i nid ânt heibio ddim.

Y trydydd Sul yn Adfent.

Y Collect.

Argluydd Jeſu Grist, yr hwn ar dy ddyfodiad cyntaf a anfonaiſt dy genadwr i baratoi dy ffordd o'th flaen, Caniadtâ i weinidogion a goruchwilwyr dy ddirgeledigaethau feily baratoi ac arloeſi dy ffordd gan dröi calonnau y rhai anufudd i ddoethineb y Cyfiawn, fel ar dy ail Dyfodiad i farnu'r byd i'n caffer yn bobl gymmeradwy yn dy

Sül Adfent iij.

olwg di, yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu gyda 'r Tâd a'r Yspryd glân byth yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

Yr Epistol.

1 Cor.4.11

FElly cyfrifed dyn nyni, megis gweinidogion i Grist, a goruchwyl-wyr ar ddirgeledigaethau Duw. Am ben hyn, yr ydys yn disgwil mewn goruchwyl-wyr gael un yn ffyddlon. Eithr gennyf i bychan iawn ym fy marnu gennych chwi, neu gan farn dyn: ac nid wyf chwaith yn fy marnu fy hun. Canys ni wn i ddim arnaf fy hun; ond yn hyn ni'm cyfiawnhâwyd, eithr yr Arglwydd yw 'r hwn sydd yn fy marnu. Am hynny, na fernwch ddim cyn yr amser, hyd oni ddelo yr Arglwydd, yr hwn a oleua ddirgelion y tywyllwch, ac a eglura fwriadau y calonnau, ac yna y bydd y glôd i bôb un gan Dduw.

Yr Efengyl.

S.Mat.11.2

AC Joan, pan glybu yn y carchar weithredoedd Crist, wedi dankon dau o'i ddiscyblion, a ddywedodd wrtho, Ai tydi yw'r hwn sy 'n dyfod, ai yn arall yr ydym yn ei ddisgwil? A'r Jesu a attebodd, ac a ddywedodd wrthynt, Ewch, a mynegwch i Joan y pethau a glywch ac a welwch. Y mae 'r deillion yn gweled eil-waith, a'r cloffion yn rhodio, a'r cleifion-gwahanol wedi eu glanhau, a'r byddariaid yn clywed: y mae y meirw yn cyfodi, a'r tlodion yn cael pregethu 'r Efengyl iddynt, A dedwydd yw 'r hwn ni rwystrir ynoti. Ac a hwy yn myned ymmaith, yr Jesu a ddechreuodd ddywedyd wrth y bobloedd am Joan, Pa beth yr aethoch allan i'r anialwch i edrych am dano? a'i corsen yn ysgwyd gan wynt? Eithr pa beth yr aethoch allan i'w weled? ai

dyn

Sul Adfent iiij.

dyn wedi ei wiſco â dillad eſmwyth: wele, y rhai ſy yn gwiſco dillad eſmwyth, mewn tai brenhinoedd y maent. Eithr pa beth yr aethoch allan i'w weled? ai prophwyd? ie, meddaf i chwi, a mwy nâ phrophwyd. Canys hwn ydyw efe am yr hwn yr ſcrifennwyd,, Wele, yr ydwyfi yn anfon fy nghennad o flaen dy wyneb, yr hwn a barotâa dy ffordd o'th flaen.

Y pedwerydd Sul yn Adfent.

Y Colect.

DErcha Arglwydd, attolwg i ti dy gadernid, a thyred i'n plith, as a mawr nerth cymmorth ni, fel gan fod arnom, O herwydd ein pechodau a'n hanwiredd, ddirfawr luddias a rhwyſtr i redeg yr yrfa a oſodir o'n blaen, bydded i'th ddaionus râd ti ein gwared ni yn ebrwydd trwy ddiwygiad dy fâb a'n harglwydd, i'r hwn gyda thi a'r Yſpryd glân y byddo anrhydedd a gogoniant yn oes oeſoedd. Amen.

Yr Epiſtol.

LAwenhewch yn yr Arglwydd yn waſtadol: a thrachefn meddaf, llawenhewch. Bydded eich arafwch yn hyſpys i bôb dyn. Y mae 'r Arglwydd yn agos. Na ofelwch am ddim: eithr ym mhôb peth mewn gweddi ac ymbil, gyd â diolchgarwch, gwneler eich deiſyfiadau chwi yn hyſpys ger bron Duw. A thangneddyf Ddduw yr hwn ſydd uwch law pob deall, a geidw eich calonnau a'ch meddyliau yn Griſt Jeſu. Phil. 4. 4.

Yr

Sul Adfent iiij.

Yr Efengyl.

S. Joa. 1. 19. HOn yw tyſtiolaeth Joan, pan anfonodd yr Iddewon o Jeruſalem Offeiriaid a Leſiaid, i ofyn iddo, Pwy wyt ti? Ac efe a gyffeſodd, ac ni wadodd, a chyffeſodd, Nid myfi yw'r Criſt. A hwy a ofynnaſant iddo Beth ynteu? ai Elias wyt ti? Yntef a ddywedodd, Nage. Ai'r Prophwyd wyt ti? Ac efe a attebodd, Nage. Yna y dywedaſant wrtho, Pwy wyt ti? fel y rhoddom atteb i'r rhai a'n danfonodd. Beth yr wyt ti yn ei ddywedyd am danat dy hun? Eb efe, Myfi yw llef yn gwaeddi yn y diffaethwch. Uniawnwch ffordd yr Arglwydd, fel y dywedodd Eſay y Prophwyd. Ar rhai a anfonaſid, oedd o'r Pharifæaid. A hwy a ofynnaſant iddo, ac a ddywedaſant wrtho. Pa ham gan hynny yr wyt ti yn bedyddio, onid yd-wyt ti na'r Criſt nac Elias, na'r Prophwyd? Joan a attebodd iddynt, gan ddywedyd, Myfi fy' yn bedyddio â dwfr, ond y mae un yn ſefyll yn eich plith chwi: yr hwn nid adwaenoch chwi: Efe yw'r hwn ſydd yn dyfod ar fy ôl i, yr hwn a aeth o'm blaen: yr hwn nid ydwyfi deilwng i ddattod carrei ei eſcid. Y pethau hyn a wnaethpwyd yn Bethabara, y tu hwnt i'r Jorddonen, lle yr oedd Joan yn bedyddio.

Gene-

Genedigaeth ein Harglwydd neu Dydd Natalic Criſt.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn a roddaiſt i ni dy unig anedig Fâb i gymeryd ein anian arno, i'w eni ar gyfer i'r amſer yma o forwyn bûr: Caniadhâ i ni fod wedi ein hadgenhedlu, a'n gwneuthur yn blant i ti trwy fabwys a rhâd, a pheunydd ein hadnewyddu trwy dy lân Yſpryd, trwy yr un-rhyw ein Harglwydd Jeſu Grиſt, yr hwn ſydd yn byw ac yn teyrnaſu gyd â thi a'r unrhyw Yſpryd byth yn ûn Duw yn oes oeſoedd. Amen.

Yr Epiſtol.

DUw, wedi iddo lefaru lawer gwaith a llawer modd gynt wrth y tadau trwy y prophwydi, yn y dyddiau diweddaf hyn a lefarodd wrthym ni yn ei Fâb, Yr hwn a wnaeth efe yn etifedd pôb peth, trwy'r hwn hefyd y gwnaeth efe y bydoedd. Yr hwn ac efe yn ddiſclairdeb ei ogoniant ef, ac yn wir lun ei berſon ef, ac yn cynnal pôb peth trwy air ei nerth, wedi puro ein pechodau ni trwyddo ef ei hun, a eiſteddodd ar ddeheu-law y mawredd, yn y goruwchlêodd: wedi ei wneuthur o hynny yn well nâ'r Angelion, o gymmaint ac yr etifeddodd efe Enw mwy rhagorol Heb. 1. 1.

ná hŵynt hŵy. Canys wrth hŵy o'r Angelion, y dywedodd efe un amser: fy Mâb ydŵyt ti, myfi heddyw a'th genhedlais di. A thrachefn, Myfi a fyddaf iddo ef yn Dâd ac efe a fydd i mi yn Fab. A thrachefn pan yw yn dŵyn y cyntaf-anedig i'r byd, y mae yn dywedyd. Ac addoled holl Angelion Duw ef. At am yr Angelion y mae yn dywedyd, Yr hŵn fydd yn gwneuthur ei Angelion yn ysprydion, a'i weinidion yn fflam dân: Ond wrth y Mâb, Dy orsedd-faingc di, o Dduw, fydd yn oes oesoedd: teyrnwialen uniondeb, yw teyrnwialen dy deyrnas di. Ti a geraist gyfiawnder, ac a gasseaist anwiredd, am hynny i'th eneiniodd Duw; sef dy Dduw di ag oleŵ gorfoledd tu hŵnt i'th gyfeillion. Ac Tydi yn y dechreuad, Arglwydd, a sylfaenaist y ddaiar, a gwaith dy ddwylo di yw y nefoedd. Hŵynt hŵy a ddarfyddant, ond tydi fydd yn parhâu: a hŵynt hŵy oll fel dilledyn a heneiddiant. Ac megis gwisc y plygi di hŵynt, a hŵy a newidir: ond tydi yr un ydŵyt, a'th flynyddoedd ni phallant.

Yr Efyngyl.

S. Joan 1. 1.

Yn y dechreuad yr oedd y Gair, a'r Gair oedd gŷd â Duw, a duw oedd y Gair. Hŵn oedd yn y dechreuad gŷd â Duw. Trwyddo ef y gwnaethpwyd pôb peth; ac hebddo ef, ni wnaethpwyd dim a'r a wnaethpwyd. Yndo ef yr oedd bywyd, a'r bywyd oedd oleuni dynion: A'r goleuni fydd yn llewyrchu yn y tywyllwch, a'r tywyllwch nid oedd yn ei amgyffred. Yr ydoedd gŵr wedi ei anfon oddi wrth Dduw a'i enw Joan: Hŵn a ddaeth yn dystiolaeth, fel y tystiolaethei am y goleuni, fel y credai pawb trwyddo ef. Nid efe oedd y goleuni, eithr efe a anfonasid fel y tystiolaethei am y goleuni. Hŵn ydoedd y gwir oleuni, yr hŵn fydd yn goleuo pôb dŷn, a'r y fydd yn dyfod i'r byd. Yn y byd yr oedd efe, a'r byd a wnaethpwyd trwyddo ef; a'r byd nid adnabu ef. At ei eiddo ei hun y daeth, a'r eiddo ei hun ni dderbyniasant

niaſant ef. Ond cymmer ac a'i derbyniaſant ef, efe a roddes iddynt allu i fôd yn feibion i Dduw, ſef i'r ſawl a gredant yn ei enw ef. Y rhai ni aned o waed; nac o ewyllys y cnawd, nac o ewyllys gŵr, eithr o Dduw. A'r Gair a wnaethpwyd yn gnawd, ac a drigodd yn ein plith ni, (ac ni a welſom ei ogoniant ef, gogoniant megis yr unig-anedig oddi wrth y Tâd) yn llawn grâs a gwirionedd.

Dydd gwyl Sanct Stephan.

Y Colect.

CAniadta i ni O Arglwydd, yn em holl ddioddefiadau yma ar y ddaiar, o herwydd tyſtiolaeth i'th Wirionedd di, edrych yn ddyfal tua'r nef, a thrwy ffydd gael canfod y gogoniant a ddatcuddir, ac yn llawn o'r yſpryd glân, ddyſgu caru a bendithio ein herlidwyr drwy eſampl dy gyn-Ferthyr S. Stephan, yr hwn a weddiodd tros ei arteithwyr arnat ti, O Jeſu Wynfydedic, yr hwn wyt yn eſtyll ar ddeheu-law Dduw i gymmorth y rhai oll y ſydd yn dioddef er dy fwyn di, ein unig Cyfryngwr a'n Dadleuwr. Amen.

¶ Yna y canlyn y Colect o'r Natalig, yr hwn a ddywedir yn oeſtad hyd ucher-wyl Dydd Calan.

Yn lle yr Epiſtol.

¶ Stephan yn gyflawn o'r yſpryd glân, a edrychodd yn ddyfal tu a'r nef, ac a welodd ogoniant Duw, a'r Jeſu yn ſefyll ar ddeheu-law Dduw. Ac efe a ddywedodd; Wele, mi a welaf y nefoedd yn agored, a Mâb y dyn yn ſefyll a'r ddeheu-law Dduw. Act. 7. 55.

S. Stephan.

Ddu\W. Yna y gwaeddasant â llef uchel, ac a gaeasant eu clustian, ac a ruthrasant yn unfryd arno, ac a'i bwriasant allan o'r ddinas, ac a'i llabyddiasant, a'r tystion a ddodasant eu dillad wrth draed dyn ieuange a elwid Saul. A hwy a labyddiasant Stephan, ac efe yn galw a'r Ddu\W, ac yn dywedyd, Arglwydd Jesu derbyn fy Yspryd. Ac efe a ostyngodd ar ei liniau, ac a lefodd â llef uchel Arglwydd na ddod y pechod hyn yn eu herbyn. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a hunodd.

Yr Efengyl.

S.Mat.23. 34.

WEle yr ydwyf yn anfon attoch brophwydi, a doethion, ac Scrifennyddion; a rhai o honynt a leddwch, ac a groeshoeliwch, a rhai o honynt a ffrewyllwch yn eich Synagogau ac a erlidiwch o dref i dref: fel y delo arnoch chwi yr holl waed cyfiawn a'r a ollyngwyd ar y ddaiar, o waed Abel gyfiawn, hyd waed Jerharias fab Barachias, yr hwn a laddasoch rhwng y Deml a'r allor. Yn wir meddaf i chwi daw hyn oll ar y genhedlaeth hon. Jerusalem, Jerusalem, yr hon wyt yn lladd y prophwydi, ac yn llabyddio y rhai a ddanfonir attat, pa fawl gwaith y mynnaswn, gasclu dy blant ynghyd, megis y casci iâr ei chywion tan ei hadenydd, ac ni's mynnech: Wele, yr ydys yn gadel eich ty i chwi yn anghyfanedd. Canys meddaf i chwi, Ni'm gwelwch yn ôl hyn hyd oni ddywedoch, Bendigedig yw yr hwn sydd yn dyfod yn Enw yr Arglwydd.

Dydd Gwyl S. Joan Efangylwr.

Yr Colect.

ARglwydd trugarog ni a attolygwn i ti fwrw dy ddisclair beldr goleuni ar dy Eglwys, fel y bo iddi wedi ei goleuo gan athrawiaeth dy wynfydedic Apostol ac Efangylwr

S. Joan Efengylwr.

gylwyr S. Joan, allu rhodio felly yngoleuni dy wirionedd, fel y byddo iddi yn' y dilwedd ddyfod i oleuni bywyd tragywyddol trwy Jesu Grist ein harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

R hyn oedd o'r dechreuad, yr hyn a a gly wsom, yr hyn a welsom â'n llygaid, yr hyn â edrychasom arno ac a deimlodd ein dwylo am air y bywyd: (Canys y bywyd a eglurhawyd, ac ni a welsom, ac ydym yn tystiolaethu, ac yn mynegu i chwi y bywyd tragywyddol, yr hwn oedd gyd â'r Tâd, ac a eglurhawyd i ni,) yr hyn a welsom ac a glywsom yr ydym yn ei fynegu ichwi, fel y caffoch chwithau hefyd gymdeithas gyd â ni: a'n cymdeithas ni yn wir fydd gyd a'r Tad, a chyd â'i Fab ef Jesu Grist. A'r pethau hyn yr ydym yn eu scrifennu attoch, fel y byddo eich llawenydd yn gyflawn. A hon yw'r genadwri a glywsom ganddo ef, ac yr ydym yn ei hadrodd i chwi, mai goleuni yw Duw, ac nad oes ynddo ddim tywyllwch. Os dywedwn fôd i ni gymdeithas ag ef, a rhodio yn y tywyllwch, celwyddog ydym, ac nid ydym yn gwneuthur y gwirionedd. Eithr os rhodiwn yn y goleuni, megis y mae efe yn y goleuni, y mae i ni gymdeithas â'i gilydd, a gwaed Jesu Grist ei Fab ef, sydd yn ein glânhau ni oddi wrth bob pechod. Os dywedwn nad oes ynom bechod yr ydym yn ein twyllo ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynom. Os cyfaddefwn ein pechodau, ffyddlon yw efe, a chyfiawn, fel y maddeuo i ni ein pechodau, ac i'n glanhâo oddi wrth bob anghyfiawnder. Os dywedwn na phechasom yr ydym yn ei wneuthur ef yn gelwyddog â'i air ef nid yw ynom. 1 Joan 1.1.

S. Joan Efengylwr.

Yr Efengyl.

S. Joan 21. 19.

YR Jeſu a ddywedodd wrth Betr, Canlyn fi. A Phetr a dródd, ac a welodd y diſcybl yr oedd yr Jeſu yn ei garu, yn canlyn: yr hwn hefyd a bwyſaſei ar ei ddwyfron ef ar ſwpper, ac a ddywedaſei: Pwy, Arglwydd, yw yr hwn a'th fradycha di? Pan welodd Petr hwn, efe a ddywedodd wrth yr Jeſu, Arglwydd, ond beth a wna hwn? Yr Jeſu a ddywedodd wrtho, Os mynnaf iddo aros hyd oni ddelwyf, beth [yw] hynny i ti? canlyn di fy-ſi. Am hynny yr aeth y gair ymma allan ym mhlith y brodyr, na fyddei y diſcybl hwnnw farw: ac ni ddywedaſei yr Jeſu wrtho, na fyddei efe farw; ond, Os mynnaf iddo aros hyd oni ddelwyf, beth [yw] hynny i ti? Hwn yw'r diſcybl ſydd yn tyſtiolaethu am y pethau hyn: ac a ſcrifennodd y pethau hyn, ac ni a wyddom fód ei dyſtiolaeth ef yn wir. Ac y mae hefyd lawer o bethau eraill a wnaeth yr Jeſu, y rhai pe ſcrifennid hwy bób yn un ac yn, nid wyf yn tybied y cynhwyſei y byd y llyfrau a ſcrifennid.

Dy'gwyl y Gwirioniaid.

Y Colect.

Dll-alluog Ddduw, yr hwn o enau plant bychain, a rhai yn ſugno a beraiſt nerth, ac a wnaethoſt i blant aflafar dy ogoneddu trwy farw, Mar weiddia a lladd bob rhyw anwiredd ynom, a nertha ni a'th Rás, fel trwy fuchedd ddiniweid a ffydd ddiyſcog hyd angeu y gogonethom dy enw bendigedig trwy Jeſu Griſt ein Harglwydd. Amen.

Yn

Dydd y Gwirioniad.

Yn lle yr Epiſtol.

AC mi a edrychais, ac wele Oen yn ſefyll ar fynydd Sion, a chyd ag ef bedair mil, a ſaithugain-mil, a chanddynt Enw ei Dâd ef yn ſcrifennedig yn eu talcennau. Ac mi a glywais lef o'r nêf, fel llêf dyfroedd lawer, ac fel llêf taran fawr; ac mi a glywais lêf telynorion yn canu ar eu telynau. a hwy a ganaſant megis caniad newydd ger bron yr orſedd-faingc, a cher bron y pedwar anifail, a'r Henuriaid: ac ni allodd nêb ddyſcu y gân, ond y pedair mil a'r ſaithugain-mil, y rhai a brynwyd oddi ar y ddaiar. Y rhai hyn yw y rhai ni halogwyd â gwragedd: canys gwyryfon ydynt: y rhai hyn yw y rhai ſy'n dilyn yr Oen, pa le bynnag yr elo: y rhai hyn a brynwyd oddi wrth ddynion, yn flaen-ffrwyth i Dduw ac i'r Oen: Ac yn eu genau ni chaed twyll: canys difai ydynt ger bron gorſedd-faingc Duw. Datc. 14. 1.

Yr Efengyl.

ANgel yr Arglwydd a ymddangoſodd i Joſeph mewn breuddwyd, gan ddywedyd Cyfod, cymmer y mâb bychan a'i fam, a ffo i'r Aipht, a bydd yno hyd oni ddywedwyf i ti; canys ceiſio a wna Herod y mâb bychan, i'w ddifetha ef. Ac yntau pan gyfododd a gymmerth y mâb bychan a'i fam o hŷd nôs, ac a giliodd i'r Aipht. Ac a fu yno hyd farwolaeth Herod fel, y cyflawnid yr hyn a ddywedpwyd gan yr Arglwydd, trwy'r prophwyd gan ddywedyd, O'r Aipht y gelwais fy mâb. Yna Herod pan weles ei ſiommi gan y doethion, a ffrommodd yn aruthr, ac a ddanfonodd ac a laddodd yr holl fechgyn oedd yn Bethlehem, ac yn ei holl gyffiniau, o ddwy-flwydd oed, a than hynny wrth yr amſer yr ymofynnaſei efe yn fanwl S. Mat. 2. 13

á'r doethion. Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedasid gan Jeremias y prophwyd, gan ddywedyd, Llef a glybûwyd yn Rama, Galar, ac wylofain, ac ochain mawr, Rachel yn wylo am ei phlant, ac ni fynnei ei chyfluro, am nad oeddynt.

Y Sul gwedi y Natalig.

Y Collect.

HOll-alluog Ddduw, yr hwn a roddaist i ni dy unig-anedig Fâb i gymeryd ein anian arno, i'w eni ar gyfer i'r amser yma o forwyn bûr: Caniadhâ i ni fod wedi ein hadgenhedlu, a'n gwneuthur yn blant i ti trwy fabwys a rhâd, a pheunydd ein hadnewyddu trwy dy lân Yspryd, trwy yr un-rhyw ein Harglwydd Jesu Grist, yr hwn sydd yn byw ac yn teyrnasu gyd â thi a'r unrhyw Yspryd byth yn un Duw yn oes oesoedd. Amen.

Yr Epistol.

Gal. 4. 1.

AHyn yr wyf yn ei ddywedyd: dros gynmaint o amser ac y mae y'r etifedd yn fachgen, nid oes dim rhagor rhyngddo a gwâs, er ei fôd yn Arglwydd ar y cwbl. Eithr y mae efe tan ynigeledd-wŷr a llywodraeth-wyr, hyd yr amser a osodwyd gan y Tâd. Felly ninnau hefyd, pan oeddym fechgyn, oeddym gaethion tan wyddorion y byd: Ond pan ddaeth cyflawnder yr amser, y danfonodd Duw ei Fab, wedi ei wneuthur o wraig wedi wneuthur tan y Ddeddf: Fel y prynei y rhai oedd tan y Ddeddf, fel y derbyniem y mabwysiad.

Ac

Y Sulgwedi'r Natalig.

Ac o herwydd eich bôd yn feibion, yr anfonodd Duw Yspryd ei Fâb i'ch calonnau chwi yn llefain, Abba Dâd. Felly nid wyti mwy yn wâs, ond yn fâb: ac os mâb, etifedd hefyd i Dduw trwy Grist.

Yr Efenfyl.

Genedigaeth yr Jesu Grist oedd fel hyn: wedi dywreddio Mair ei fam ef á Joseph cyn eu dyfod hwy ynghyd, hi a gafwyd yn feichiog o'r Yspryd glân. A Joseph ei gŵr hi, gan ei fod yn gyfiawn, ac heb ewyllysiodd ei rhoi hi ymmaith yn dirgel. Ac efe yn meddwl y pethau hyn, wele, Angel yr Arglwydd a ymddangosodd iddo mewn breuddwyd, gan ddywedyd, Joseph mab Dafydd, nac ofna gymmeryd Mair dy wraig, oblegid yr hyn a genhedlwyd ynddi, sydd o'r Yspryd glân. A hi a escor ar fab, a thi a elwi ei enw ef Jesu, oblegid efe a wared ei bobl oddiwrth eu pechodau (A hyn oll a wnaethpwyd fel y cyflawnid yr hyn a ddywedyd, Wele, Morwyn a fydd feichiog, ac a escor ar fab, a hwy a alwant ei enw ef Emmanuel, yr hyn, o'i gyfieithu, yw, Duw gyd á ni) A Joseph pan ddeffroes o gwsc a wnaeth megis y gorchymynasei Angel yr Arglwydd iddo, ac a gymmerodd ei wraig. Ac nid adnabu efe hi, hyd oni escorodd hi ar ei mâb cyntaf-anedig, a galwodd ei enw ef Jesu. S.Mat. 1. 18

Dydd Calan.

Dydd Enwaediad Crist.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw yr hwn a wnaethoſt i'th wynfydedic Fâb dderbyn enwaediad, a bod yn ufudd i'r Ddeddf er mwyn dyn: Caniadhâ i ni ſawn enwaediad yr yſpryd, fel y bo i'n calonnau, a'n holl aelodau, wedi eu marwolaethu oddi wrth fydol a chnawdol anwydau, allu ymmhob rhyw beth ufuddhau i'th wynfydedic ewyllys, trwy 'r un-rhyw by Fâb Ieſu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

Rom. 4. 8.

DEdwydd yw y gwr nid yw yr Arglwydd yn cyfrif pechod iddo. A ddaeth y dedwyddolwch hwn, gan hynny, ar yr Enwaediad yn unig, ynteu ar y di-enwaediad hefyd? Canys yr ydym yn dywedyd ddarfod cyfrif ffydd i Abraham yn gyfiawnder. Pa fodd gan hynny y cyfrifwyd hi? Ai pan oedd yn yr Enwaediad, ynteu yn y di-enwaediad. Nid yn yr Enwaediad, onid yn y di-enwaediad. Ac efe a gymmerth arwydd yr Enwaediad yn inſel cyfiawnder y ffydd, yr hon oedd ganddo yn y di-enwaediad, fel y byddei efe yn dâd pawb a gredent, yn y di-enwaediad, fel y cyfrifid cyfiawnder iddynt hwythau hefyd: ac yn dâd yr Enwaediad, nid i'r rhai o'r Enwaediad yn unig, onid i'r ſawl hefyd a gerddant ilwybrau ffydd Abraham ein tâd ni, yr hon oedd ganddo yn y di-enwaediad. Canys nid trwy y Ddeddf y daeth yr addewid i Abraham, neu i'w hâd, y byddei ef yn etifedd y byd, eithr trwy gyfiawnder ffydd. Canys os y rhai ſydd o'r Ddeddf,

yw

Dydd Calan.

y'r etifeddion, gwnaed ffydd yn ofer, a'r addewid yn ddirym.

Yr Efengyl.

ABu, pan aeth yr Angelion ymaith oddiwrth y bugeil-ddynion i'r nêf, ddywedyd o honynt wrth ei gilydd, awn ninnau hyd Bethlehem, a gwelwn y peth hyn a wnaethpwyd, yr hwn a hyspysodd yr Arglwydd i ni. A hwy a daethant ar frys, ac a gawsant Mair, a Joseph, a'r dyn bach yn gorwedd yn y preseb. A phan welsant, hwy a gyhoeddasant y gair, a ddywedasid wrthynt am y bachgen hwn. A phawb a'r a'u clywsant, a ryfeddasant am y pethau a ddywedasid gan y bugeiliaid wrthynt. Eithr Mair a gadwodd y pethau hyn oll, gan eu hystyried yn ei chalon. A'r bugeiliaid a ddychwelasant gan ogoneddu, a moliannu Duw, am yr holl bethau a glywsent, ac a welsent, fel y dywedasid wrthynt. A phan gyflawnwyd wyth niwrnod i enwaedu ar y dyn bach, galwyd ei enw ef Jesu, yr hwn a henwasid gan yr Angel, cyn ei ymddwyn ef yn y groth. S. Luk. 2. 15

¶ Yr un Colect, Epistol, ac Efengyl, a gaiff wasanaethu bob dydd ar ol hyn hyd at yr Ystwyll.

Dy' gwyl Yſtwyl.

Dy'gwyl Yſtwyll neu'r Seren-wyl ſef ymddat-gudd Criſt ir Cenheddloedd.

Y Colect.

DUw yr hŵn trwy dywyſogaeth ſeren a ddangoſaiſt dy unig-anedig Fâb i'r cenhedloedd. Caniadtâ yn drugarog i ni y ſawl ydym i'th adnabod yr awr hon drwy ffydd, allu yn ôl y fuchedd hon gael mwyniant dy ogoneddus Ddeuwdod, trwy Jeſu Grîſt ein Hargiwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

Epheſ. 3. 1. RHwyn hyn myſi Paul carcharor Jeſu Grîſt troſoch chwi y cenhedloedd, os clywſoch am orchwyliaeth gràs Duw, yr hon a roddwyd i mi tu ag attoch chwi: mai trwy ddatcuddiad yr hyſpyſod efe i mi y dirgelwch (megis yr yſcrifennais o'r blaen ar ychydig eiriau, wrth yr hyn y gellwch pan ddarllenoch wybod fy neall i yn-nirgelwch Crîſt) yr hŵn yn oeſoedd eraill nis eglurwyd i feibion dynion, fel y mae 'r awr hon wedi ei ddatcuddio i'w ſanctaidd Apoſtolion a'i Brophwydi trwy'r Yſpryd, y byddai y cenhedloedd yn gyd-etifeddion, ac yn gyd-gorph, ac yn gyd-gyfrannogion o'i addewid ef yn Grîſt trwy'r Efengyl, i'r hon i'm gwnaed i yn weinidog yn ôl rhodd gràs Duw, yr hŵn a roddwyd i mi yn ôl grymmus weithrediad ei allu ef. I mi, y llai nâ'r lleiaf o'r holl ſainct y rhoddwyd y gràs hyn, i efengylu, ymmyſc y cenhedloedd anchwiliadwy olud Crîſt, ac i egluro i bawb beth yw cymdeithas y dirgelwch

gelwch yr hwn oedd guddiedig o ddechreuad y byd yn Nuw, yr hwn a greawdd bob peth trwy Jesu Grist. Fel y byddai'r awron yn hysbys i'r tywysogaetheu, ac i'r awdurdodau yn y nefolion leoedd trwy'r Eglwys, fawr amryw ddoethineb Duw; yn ôl yr arfaeth dragywyddol yr hon a wnaeth efe yn Grist Jesu ein hargl wydd ni: yn yr hwn y mae i ni hyfdra, a dyfodfa mewn hyder trwy ei ffydd ef.

Yr Efengyl.

A Chwedi geni yr Jesu yn Bethlehem Judêa yn nyddiau Herod frenhin, wele, doethion a ddaethant o'r dwyrain i Jerusalem, gan ddywedyd, pa le y mae yr hwn a anwyd yn frenhin yr Iddewon? canys gwelsom ei seren ef yn y dwyrain, a daethom i'w addoli ef. Ond pan glybu Herod frenhin efe a gyffrowyd, a holl Jerusalem gyd ag ef. Ac wedi dwyn ynghyd yr holl Arch-offeiriaid, ac y scrifennyddion y bobl, efe a ymofynnodd â hwynt pa le y genid Crist. A hwy a ddywedasant wrtho, yn Bethlehem Judêa; canys felly yr scrifenwyd trwy'r prophwyd. A thitheu Bethlehem tir Juda, nid lleiaf wyt ymmhlith tywysogion Juda: canys o honot ti y daw tywysog, yr hwn a fugeilia fy mhobl Israel. Yna Herod wedi galw y doethion yn ddirgel a'u holodd hwynt yn fanwl am yr amser yr ymddangosasei y seren. Ac wedi eu danfon hwy i Bethlehem, efe a ddywedodd; ewch, ac ymofynnwch yn fanwl am y mâb bychan, a phan gaffoch ef, mynegwch i mi, fel y gallwyf finneu ddyfod, a'i addoli ef. Hwythau wedi clywed y brenhin a aethant; ac wele, y seren a welsent yn y dwyrain a aeth o'u blaen hwy, hyd oni ddaeth hi a sefyll goruwch y lle 'r oedd y mâb bychan. A phan welsant y seren, llawenhasant â llawenydd mawr rhos ben. A phan ddaethant i'r tŷ, hwy a welsant y mâb bychan gyd â Mair ei fam, a hwy a syrthiasant i lawr ac a'i haddolasant ef, ac wedi egoryd eu trysorau, S. Mat. 2. 1.

rau, a offrymmaſant iddo anrhegion, aur, a thûs, a myrr. Ac wedi eu rhybuddio hwy gan Dduw trwy freuddwyd, na ddychwelent at Herod, hwy a aethant drachefn i'w gwlâd ar hŷd ffordd arall.

Y Sul cyntaf gwedi'r Yſtwyll.

Y Colect.

ARglwydd, nyni a attolygwn i ti dderbyn yn drugarog weddiau dy bobl ſydd yn galw arnat: a chaniadhâ iddynt ddeall a gwybod yr hyn a ddylent ei wneuthur, a chael hefyd râd a gallu yn ffyddlon i wneuthur yr vnrhyw, trwy Jeſu Grîſt ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

Rom. 21.1.

AM hynny yr wyf yn attolwg i chwi, frodyr, er trugareddau Duw, roddi o honoch eich cyrph yn aberth byw, ſanctaidd, cymmeradwy gan Dduw yr hyn yw eich rheſymmol waſanaeth chwi. Ac na chyd-ymffurfiwch â'r byd hwn, eithr ymnewidiwch trwy adnewyddiad eich meddwl, fel y profoch beth yw daionus a chymmeradwy, a pherffaith ewyllys Duw. Canys yr wyf yn dywedyd, trwy y grâs a roddwyd i mi, wrth bob un ſydd yn eich plith, na byddo i neb uchel-ſynied yn amgen nag y dylid ſynied, eithr ſynied i ſobrwydd fel y rhannodd Duw i bob un feſur ffyd. Canys megis y mae gennym aelodau lawer mewn un corph, ac nad oes gan yr holl aelodau yr un ſwydd; felly ninnau, a ni yn llawer, ydym un yn Grîſt, a phôb un yn aelodau i'w gilydd.

Yr

Y Sulgwedi'r Ystwyll.

Yr Efengyl.

RHieni yr Jesu a aent i Jerusalem bob blwyddyn, ar wyl y Pasc. A phan oedd, ese yn ddeuddeng mlwydd oed wedynt hwy a aethant i fynu i Jerusalem, yn ol defod yr wyl. Ac wedi gorphen y dyddiau, a hwy yn dychwelyd, arhosodd y bachgen Jesu yn Jerusalem, ac ni wyddai Joseph a'i fam ef. Eithr gan dybied ei fod ef yn y fintai, hwy a aethant daith diwrnod, ac a'i ceisiasant ef ymhlith eu cenedl a'i cydnabod. A phryd na chawsant ef, hwy a ddychwelasant i Jerusalem, gan ei geisio ef. A bu, yn ol tri-diau, gael o honynt hwy ef yn y Deml, yn eistedd ynghanol y Doctoriaid, yn gwrando arnynt, ac yn eu holi hwynt. A synnu a wnaeth ar bawb a'r a'i clywsant ef, o herwydd ei ddeall ef a'i atrebion. A pham welsant ef, bu arutha ganddynt: a'i fam a ddywedodd wrtho, Fy mab, pa ham y gwnaethost felly a ni? wele, dy dad a minneu yn ofnus a'th geisiasom ni. Ac ese a ddywedodd wrthynt, Pa ham y ceisiech fi? oni wyddech fod yn rhaid i mi fod ynghylch pethau a perthyn i'm Tad? A hwy ni ddeallasant y gair a ddywedasei ese wrthynt. Ac ese a aeth i waered gyd a hwynt, ac a ddaeth i Nazareth, ac a fu ostyngedig iddynt. A'i fam ef a gadwodd yr holl eiriau hyn yn ei chalon. A'r Jesu a gynnyddodd mewn doethineb, a thyrpholaeth, a ffafor gyd a Duw a dynion. S. Luk. 2.4.

Yr ail Sulgwedi'r Ystwyll.

Y Colect.

HOll-alluog a thragywyddol Dduw, yr hwn wyt yn llywiaw pob peth yn y nef a'r ddaear, clyw yn drugarog eirchion dy bobl, A chaniadha i ni dy dangnefedd, holl ddyddiau ein bywyd, trwy Jesu Grist ein Hargiwydd. Amen.

Yr

Y Sulgwedir Yſtwyll.

Yr Epiſtol.

Rom. 12. 6.

An ſŵd i ni amrywiaeth ddoniau, yn ôl y gràs a roddwyd i ni, pa un bynnag ai prophwydoliaeth, prophwydoled yn ôl cyſſondeb y ffydd: Ai gweinidogaeth, byddwn ddyfal yn y weinidogaeth; neu'r hwn ſydd yn athrawiaethu, yr athrawiaeth, neu'r hwn ſydd yn cynghori, yn y cynghor; yr hwn ſydd yn cyfrannu, [gwnaed] mewn ſymlrwydd: yr hwn ſydd yn llywodraethu, mewn diwydrwydd; yr hwn ſydd yn trugarhâu, mewn llawenydd. Bydded cariad yn dî-ragrith: caſewch y drwg, a glynwch wrth y da. Mewn cariad brawdol byddwch garedig i'ch gilydd. Yn rhoddi parch yn blaenori eu gilydd. Nid yn ddiog mewn diwydrwydd, yn wreſog yn yr Yſpryd, yn gwaſanaethu yr Arglwydd. Yn llawen mewn gobaith, yn ddioddefgar mewn cyſtudd yn dyfal-barhau mewn gweddi, yn cyfrannu i gyfreddiau'r Saint, ac yn dilyn lletteugarwch. Bendithiwch y rhai ſy yn eich ymlid: bendithiwch, ac na felldithiwch. Byddwch lawen gyd â'r rhai ſydd lawen; ac wylwch gyd â'r rhai ſy'n wylo. Byddwch yn unfryd â'i gilydd: heb roi eich meddwl a'r uchel-bethau: eithr yn gyd-oſtyngedig â'r rhai iſel-radd.

Yr Efengyl.

S. Joan 2. 1.

'R trydydd dydd yr oedd priodas yn Cana Galilæa: a mam yr Jeſu oedd yno. A galwyd yr Jeſu hefyd a'i ddiſcyblon i'r briodas. A phan ballodd y gwin, mam yr Jeſu a ddywedodd wrtho ef, Nid oes ganddynt mo'r gwin. Jeſu a ddywedodd wrthi, Beth ſydd i mi a thi wraig? ni ddaeth fy awr i eto. Ei fam ef a ddywedodd wrth y gwaſanaethwyr, Beth bynnag a ddywedo efe wrthych, gwnewch. Ac yr oedd yno chwech o ddyfr-

Y ſtaen

eſtri meini, Wedi eu goſod, yn ỽl defod puredigaeth yr Iddewon, y rhai a ddalient bob ỽn, ddau ffircyn neu dri. Jeſu a ddyỽedodd ỽrthynt, Llenwch y dyfrlestri o ddỽfr. A hỽy a'u llanwaſant hyd yr ymyl. Ac efe a ddyỽedodd ỽrthynt, Gollyngwch yn awr, a dygwch at lywodraeth-ỽr y wledd. A hỽy a ddygaſant. A pan brofodd llywodraeth-ỽr y wledd y dỽfr a wnaethid yn win, (ac ni wyddei a ba le yr ydoedd, eithr y gwaſanaeth-wyr, y rhai a ollyngaſent, y dỽfr, a wyddent) llywodraeth-ỽr y wledd a alwodd ar y priod-fab, ac a ddyỽedodd wrtho. Pôb dyn a eſyd y gwin da yn gyntaf, ac wedi iddynt yfed yn dda, yna un a fo gwaeth: titheu a gedwaiſt y gwin da hyd yr awr hon. Hyn o ddechreu gwyrthiau a wnaeth yr Jeſu yn Cana Galilæa, ac a eglurodd ei ogoniant, a'i ddiſcyblion a gredaſant yndo.

Y Trydydd Sûl gwedi'r Yſtwyll.

Y Colect.

HOll-alluog a thragywyddol Dduw, edrych yn drugarog ar ein gwendid; ac yn holl beryglon, a'n anghenion, eſtyn dy ddeheulaw i'n cymmorth, ac i'n hamddeffyn, trwy Jeſu Griſt ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

A fyddwch ddoethion yn eich tŷb eich hunain. Na thelwch i neb ddrwg am ddrwg. Darperwch bethau onest yn golwg pôb dyn. Os yw boſſibl, hyd y mae ynoch chwi, byddwch heddychlawn â phôb dyn. Nac ymddielwch, rai anwyl, onid rho- Rom. 12. 16

ddwch le i ddigofaint: canys y mae yn ſcrifennedig, I mi y mae dial, myfi a dalaf, medd yr Arglwydd. Am hynny, os dy elyn a newyna, portha ef, os ſycheda, dyro iddo ddiod; canys wrth wneuthur hyn, ti a bentyrri farwor tanllyd ami ei ben ef. Na orchfyger di gan ddrygioni, eithr gorchfyga di ddrygioni trwy ddaioni.

Yr Efengyl.

S. Mat. 8. 1

GWedi dyfod yr Jeſu i wared o'r mynydd torfeydd lawer a'i canlynaſant ef. Ac wele, un gwahan-glwyfus a ddaeth, ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglwydd, os mynni, ti a elli fy nglanhau i. A'r Jeſu a eſtynnodd ei law, ac agyffyrddodd ag ef, gan ddywedyd, Mynnaf, glanhaer di. Ac yn y fan ei wahan-glwyf ef a lanhawyd. A dywedodd yr Jeſu wrtho, Gwêl na ddywedych wrth neb: eithr dôs, dangos dy hun i'r offeiriad, ac offrymma y rhodd a orchymynnodd Moſes, er tyſtiolaeth iddynt. Ac wedi dyfod yr Jeſu i mewn i Capernaum, daeth atto ganwriad, gan ddeiſyfu arno, a dywedyd, Arglwydd, y mae fy ngwâs yn gorwedd gartref yn glaf o'r parlys, ac mewn poen ddir-fawr. A'r Jeſu a ddywedodd wrtho, Mi a ddeuaf, ac a'i hiachâf ef. A'r canwriad a attebodd, ac a ddywedodd, Arglwydd, nid ydwyfi deilwng i ddyfod o honot tan fy nghongl-wyd: eithr yn unig dywed y gair, a'm gwâs a iachêir. Canys dyn ydwyf finnau tan awdurdod, a chennif filwyr tanaf; a dywedaf wrth hwn cerdda, ac efe a â, ac wrth arall, Tyred, ac efe a ddaw: ac wrth fy ngwâs, Gwna hyn ac efe a'i gwna. A'r Jeſu pan glybu, a ryfeddodd, ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yn canlyn, Yn wir meddaf i chwi, ni chefais gymmaint ffydd, na ddim yn yr Iſrael. Ac yr ydwyf yn dywedyd i chwi, dawddalwer o'r dwyrain a'r gorllewin, ac a eiſteddant gyd ag Abraham, ac Iſaac, a Jacob, yn nheyrnas nefoedd; ond plant y deyrnas a deflir i'r tywyllwch eithaf: yno y bydd wylo-

fain

fain a rhingcian dannedd. A dywedodd yr Jeſu wrth y canwriad, dos ymmaith, a megis y credaiſt bydded i ti. A'i was a iachawyd yn yr awr honno.

Y pedwerydd Sul gwedi'r yſtwyll.

Y Collect.

DAw, yr hwn a wyddoſt ein bod ni wedi ein gosod mewn cymmaint a chynniver o berygion, ac nas gallwn o herwydd gwendid dynol, ſefyll bob amſer yn uniawn: caniadhâ i ni y cyfryw dy nerth a'th nodded i'n cynnorth ymhob perigl, ac i'n harwain trwy bob profedigaeth, trwy Jeſu Grist ein hargiwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

YMddarostynged pob enaid i'r awdurdodau goruchel; canys nid oes awdurdod onid oddiwrth Dduw: a'r awdurdodau ſydd, gan Dduw y maent wedi eu hordeinio. Am hynny, pwy bynnac ſydd yn ymoſod yn erbyn yr awdurdod, ſydd yn gwrthwynebu ordinhâd Duw: a'r rhai a wrthwynebant, a dderbyniant farnedigaeth iddynt eu hunain. Canys tywyſogion nid ydynt ofn i weithredoedd da, eithr i'r rhai drwg. A fynni di nad ofnech yr awdurdod? gwna'r hyn ſydd dda; a thi a gai glôd ganddo. Canys gweinidog Duw ydyw ef i ti er daioni; eithr os gwnei ddrwg, ofna; canys nid yw efe yn dwyn y cleddyf yn ofer. Oblegid gweinidog Duw yw efe, dialudd ilid i'r hwn ſydd yn gwneuthur drwg. Herwydd pa ham, anghenrhaid yw ymddarostwng, nid yn unic o herwydd ilid, eithr o herwydd cydwybod Rom. 13. 1.

hefyd. Canys am hyn yz ydych yn talu teyznged hefyd; oblegid gwaſanaethwyz Duw ydynt hwy, yn gwilied ar hyn ymma, Teiwch gan hynny i bawb [eu] dyledion, teyznged i'r hwn y mae teyznged [yn ddyledus,] toll i'r hwn y mae toll; ofn i'r hwn y mae ofn; parch i'r hwn y mae parch [yn ddyledus:]

Yr Efengyl.

S.Mat.8.23

AC wedi iddo fyned i'r llong, ei ddiſcyblion a'i canlynaſant ef. Ac wele, bu cynnwyf mawz yn y mòz, hyd oni chuddiwyd y llong gan y tonnau: eithz efe oedd yn cyſcu. A'i ddiſcyblion a ddaethant atto, ac a'i deffroeſant, gan ddywedyd, Arglwydd cadw ni, darfu am danom. Ac efe a ddywedodd wzthynt, Pa ham yz ydych yn ofnus, o chwi o ychydig ffydd? Yna y cododd efe, ac y ceryddodd y gwyntoedd a'r mòz, a bu dawelwch mawz. A'r dynion a ryfeddaſant, gan ddywedyd, Pa ryw un yw hwn, gan fòd y gwyntoedd hefyd ar mòz yn ufuddhau iddo? Ac wedi ei ddyfod ef i'r lan arall i Wlad y Gergeſiaid, dau ddiellig a gyfarfuant ag ef, y rhai a ddeuent, o'z beddau, yn dra ffyzntg, fel na allai neb fyned y ffozdd honno. Ac wele, hwy a lefaſant, gan ddywedyd, Jeſu fab Duw, beth ſydd i ni a wnelom â thi? a ddaethoſt ti ymma i'n poeni ni cyn yr amſer? Ac yz oedd yn mhell oddi wzthynt genfaint o fòch lawer yn pòri. A'r cythzeuliaid a ddeiſyfiaſant arno, gan ddywedyd, Os bwzi ni allan, caniadha i ni fyned ymmaith i'r genfaint fòch. Ac efe a ddywedodd wzthynt, Ewch, A hwy wedi myned allan, a aethant i'r genfaint fòch. Ac wele, yr holl genfaint fòch a ruthzodd tros y dibyn i'r mòz, ac a fuant feirw yn y dyfroedd, A'r meichiaid a ffoeſant: ac wedi eu dyfod hwy i'r ddinas, hwy a fynegaſant bòb peth, a pha beth a ddarfuaſei i'r rhai diellig. Ac wele, yr holl ddinas a ddaeth allan i gyfarfod â'r Jeſu: a phan ei gwelſant, attolygaſant iddo ymadael o'u cyffiniau hwynt.

Y pu-

Sul Ynhwyll.

Y pumed Sul gwedi'r ynhwyll.

Y Colect.

ARglwydd, ni a attolygwn i ti gadw dy Eglwys a'th deulu yn wastad yn dy wir grefydd, fel y gallont hwy oll y ſawl ſydd yn ymgynnal yn unic wrth obaith dy nefol rad, wyth gael nawdd dy ddiogel amddiffyn, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

MEgis etholedigion Duw, ſanctaidd ac anwyl, gwiſcwch am danoch yntyſceuoedd trugareddau, cymmwynaſgarwch, goſtyngeiddrwydd, addfwynder, ymaros: gan gyd-ddwyn a'i gilydd a maddeu i'w gilydd, os bydd gan neb gweryl yn erbyn neb: megis ac y maddeuodd Crist i chwi, felly gwnewch chwithau. Ac am ben hyn oll, gwiſcwch gariad, yr hwn yw rhwymyn perffeithrwydd. A llywodraetheed tangneddyf Duw yn eich calonnau, i'r hwn hefyd i'ch galwyd yn un corph: a buddwch ddiolchgar. Preſwylied gair Crist ynoch yn helaeth, ym mhob doethineb: gan ddyſcu, a rhybuddio ba'wb ei gilydd mewn pſalmau, a hymnau ac odlau yſpryddol, gan ganu trwy ras yn eich calonnau i'r Arglwydd. A pha beth bynnag a wneloch ar air, neu ar weithred gwnewch bob peth yn Enw'r Arglwydd Jeſu, gan ddiolch i Dduw a'r Tâd trwyddo ef. Col. 3. 12.

Sul Yſtwyll vj.

Yr Efengyl.

S. Mat. 13. 24.

Eyrnas nefoedd ſydd gyffelyb i ddyna hauodd hâd da yn ei faes. A thra yr oedd y dynion yn cyſcu, daeth ei elyn ef, ac a hauodd efrau ym-mlith y gwenith, ac a aeth ymmaith. Ac wedi i'r eginyn dyfu, a dwyn ffrwyth, yna'r ymddangoſodd yr efrau hefyd. A gweiſion gwyr y tŷ a ddaethant, ac a ddywedaſant wrtho, Arglwydd, oni hauaiſt ti hâd da yn dy faes? o ba le gan hynny y mae'r efrau ynddo? Yntef a dywedodd wrthynt, Y gelyn ddyn a wnaeth hyn. A'r gweiſion a ddywedaſant wrtho. A fynni di gan hynny i ni fyned, a'u caſclu hwynt? Ac efe a ddywedodd, na fynnaf: rhag i chwi wrth gaſclu, 'r efrau, ddiwreiddio 'r gwenith gyd â hwynt? Gadewch i'r ddau gyd-dyfu hyd y cynhaiaf: ac yn amſer y cynhaiaf: y dywedaf wrth y medel-wyr. Ceſclwch yn gyntaf yr efrau, a rhwymwch hwynt yn yſcubau, i'w llwyr loſci, ond ceſclwch y gwenith im hyſcubor.

Y chweched Sul gwedi'r yſtwyll.

Y Colect.

ODduw, Bendigedig Fâb yr hwn a ymddangoſodd, fel y dattodai weithredoedd Diafol, ac y gwnae ni yn feibion i Dduw, ac yn etifeddion bywyd tragwyddol, Caniadhâ i ni, attolygwn i ti, gan fod gennym y gobaith hyn ein puro ein hunain, megis y mae ynteu yn bur; fel pan yr ymddangoſo eilwaith gyda nerth a gogoniant mawr, i,n gwneler yn gyffelyb

iddo

Sul Yſtwyll xj.

ôdo ef yn ei dragwyddol a'i ogoneddus deyrnas; ymha un gyda thi, O Dâd, a chyda thi, O Yſpryd glân y mae efe yn byw ac yn teyrnaſu byth yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

Yr Epiſtol.

GWelwch pa fâth gariad a roes y Tâd arnom, fel i'n gelwid yn feibion i Dduw: oblegid hyn nid edwyn y byd chwi, oblegid nad adnabu efe ef. Anwyliad, yr awrhon meibion i Dduw ydym, ac nid amlygwyd, etto beth a fyddwn: eithi ni a wyddom pan ymddangoſo ef, y byddwn gyffelyb iddo: oblegid ni a gawn ei weled ef megis ac y mae. Ac y mae pôb ûn ſydd ganddo y gobaith hyn ynddo ef, yn ei buro ei hun, megis y mae yntef yn bûr. Pôb ûn ac ſydd yn gwneuthur pechod, ſydd hefyd yn gwneuthur anghyfraith: oblegid anghyfraith yw pechod. A chwi a wyddoch ymddangoſo o honaw ef, fel y dilai ein pechodau ni: ac ynddo ef nid oes bechod. Pôb ûn ac ſydd yn aros ynddo ef, nid yw yn pechu: pôb ûn ac ſy'n pechu ni'n gwelodd ef, ac nis adnabu ef. O blant bychain, na thwylled neb chwi: yr hwn ſydd yn gwneuthur cyfiawnder, ſydd gyfiawn, megis y mae yntef yn gyfiawn. Yr hwn ſydd yn gwneuthur pechod, o ddiafol y mae: canys y mae diafol yn pechu o'r dechreuad. I hyn yr ymddangoſodd Mâb Duw, fel y dattodai weithredoedd diafol. 1 S. Joan 3. 1.

Yr Efengyl.

NA os dywed neb wrthych, wele dymma Grift, neu dymma: na chredwch. Canys cyfyd gau-Griſtiau, a gau-brophwydi, ac a roddant arwyddion mawrion a rhyfeddodau, fyd dim thwyllant, pe bydden boſibl, ie yr etholedigion. Wele, rhag-dywedais i chwi. S. Mat. 24. 23.

i chwi. Am hynny os dywedant wrthych, Wele, y mae efe yn y diffaethwch, nac ewch allan. Wele, yn yr Stafelloedd; na chredwch. Oblegid fel y dâw y fellten o'r dwyrain, ac y tywynna hyd y gorllewin, felly hefyd y bydd dyfodiad Mâb y dyn. Canys pa le bynnag y byddo y gelain, yno'r ymgaſcl yr eryrod. Ac yn y fan, wedi gorthrymder y dyddiau hynny, y tywyllir yr haul, a'r lleuad ni rydd ei goleuni, a'r ſer a ſyrth o'r nêf, a nerthoedd y nefoedd a ysgydwir. Ac yna'r ymddengys arwydd Mâb y dyn yn y nêf: ac yna y galara holl lwythau'r ddaiar, a hwy a welant Fâb y dyn yn dyfod ar gymmylau'r nêf, gyda nerth a gogoniant mawr. Ac efe a ddenfyn ei Angylion a mawr Sain Ud-corn: a hwy a gaſclant ei etholedigion ef yngkŷd o'r pedwar gwynt, o eithafoedd y nefoedd, hyd eu heithafoedd hwynt.

Y Sul a elwir Septuageſima, neu y trydydd Sûl cyn y Grawys.

Y Colect.

ARglwydd, ni a attolygwn i ti wrando yn ddarbodus weddiau dy bobl, fel y byddo i ni y rhai a goſpir yn gyſiawn am ein camweddau, allu yn drugarog gael ein ymwared gan dy ddaioni di, er gogoniant dy Enw, trwy Jeſu Grist ein iachawdwr, yr hwn ſydd yn byw, ac yn teyrnaſu gyda thi a'r yſprŷd glân byth, yn un Duw heb drangc na gorphen, yn oes oeſoedd, Amen.

Yr Epiſtol.

1 Cor. 9.4. NI wyddoch chwi fod y rhai ſy yn rhedeg mewn gyrfa, i gyd yn rhedeg, ond bod un yn derbyn y gamp. Felly rhedwch fel y caffoch afael. Ac y mae pob un a'r ſydd yn ymdrechu, yn ymgadw ym mhob peth; a hwynt-

hwynt-hwy yn wir, fel y derbyniont goron lygredig, eithr nyni, un anllygredig. Yr wyfi gan hynny felly yn rhedeg, nid megis ar anian; felly yr wyf yn ymdrechu, nid fel un yn curo yr awyr. Ond yr wyfi yn colpi fy nghorph, ac yn ei ddwyn yn gaeth; rhag i mi mewn unmodd, wedi i mi bregethu i eraill, fod fy hun yn anghymmeradwy.

Yr Efengyl.

TEynas nefoedd ſydd debyg i wr o berchen ty, yr hwn a aeth allan a hi yn dyddhau, i gyflogi gweithwyr i'w win-llan. Ac wedi cytuno a'r gweithwyr yr ceiniog y dydd, efe a'u hanfonodd hwy i'w win-llan. Ac efe a aeth allan ynghylch y drydedd awr, ac a welodd eraill yn ſefyll yn segur yn y farchnadfa: ac a ddywedodd wrthynt, Ewch chwithau i'r win-llan, a pha beth bynnag a fyddo cyfiawn, mi a'i rhoddaf i chwi. A hwy a aethant ymmaith. Ac efe a aeth allan drachefn ynghylch y chweched a'r nawfed awr, ac a wnaeth yr un modd. Ac efe a aeth allan ynghylch yr unfed awr ar ddeg, ac a gafas eraill yn ſefyll yn segur, ac a ddywedodd wrthynt, Pa ham y ſefwch chwi ymma ar hyd y dydd yn segur? Dywedaſant wrtho, Am na chyflogodd neb nyni. Dywedodd yntef wrthynt. Ewch chwithau i'r win-llan, a pha beth bynnag fyddo cyfiawn, chwi a'i cewch. A phan aeth hi yn hwyr, arglwydd y win-llan a ddywedodd wrth ei oruchwiliwr, Galw'r gweithwyr, a dyro iddynt eu cyflog, gan ddechreu o'r rhai diweddaf, hyd y rhai cyntaf. A phan ddaeth y rhai a gyflogaſid ynghylch yr unfed awr ar ddeg, hwy a gawſant bob un geiniog. A phan ddaeth y rhai cyntaf, hwy a dybiaſant y caent fwy: A hwythau a gawſant bob un geiniog. Ac wedi iddynt gael, grwgnach a wnaethant yn erbyn gwr y ty, gan ddywedyd, Un awr y gweithiodd y rhai olaf hyn, a thi a'u gwnaethoſt hwynt yn gyfal a nnnau, y rhai a

S.Mat.20.1

ddygaſom bŵys y dydd a'r gwrês Yntef a attebodd ac a ddywedodd wrth ûn o honynt Y cyfaill, nid ydwyf yn gwneuthur cam â thi: onid er ceiniog y cytunaiſt â mi? Cymmer yr hyn ſydd eiddot, a dôs ymmaith: yr ydwyf yn ewyllyſio rhoddi i'r olaf hŵn megis i titheu. Ai nid cyfreithlawn i mi wneuthur a fynnwyf a'r eiddof fy hun? neu a ydyw dy lygad di yn ddrwg, am fy môd i yn dda? Felly y rhai olaf fyddant yn flaenaf, a'r rhai blaenaf yn olaf: canys llawer ſy wedi eu galw, ac ychydig wedi eu dewis.

Y Sul a elwir Sexageſima, neu 'r all Sûl cyn y Grawys.

Y Colect.

OArglwydd Ddduw, yr hwn a weli nad yn ni yn ynddiried mewn un weithred a wnelom: Cadwa yn drugarog ſod i ni drwy dy nerth, gael ein amddeffyn rhag pob gwrthwynebiad, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

2 Cor. 11. 19

YR ydych yn goddef ffyliaid yn llawen, gan fod eich hun yn ſynhwyrol. Canys yr ydych yn goddef, os bydd un i'ch caethiwo, os bydd un i'ch llwyr ſwyſta, os bydd un yn cymmeryd gennych, os bydd un yn ymddercha ſu, os bydd un yn eich taro chwi ar eich wyneb. Am amharch yr ydwyf yn dywedyd, megis pe buaſem ni weiniaid: eithr yn mha beth bynnag y mae neb yn hŷf, mewn ffolineb yr wyf yn dywedyd, hŷf wyf finneu hefyd. Ai Hebreaid ydynt hwy? felly finneu. Ai Iſraeliaid ydynt hwy? felly finneu.

ſinneu. Ai hâd Abraham ydynt hwy: kelly ſinneu. Ai gweinidogion Crist ydynt hwy: yr ydwyf yn dywedyd yn ffôl, mwy wyf fi. Mewn blinderau yn helaethach, mewn gwialennodian tros ſefur, mewn carcharau yn amlach, mewn marwolaethau yn fynych. Gan yr Iddewon bumwaith y derbyniais ddeugain gwialennod onid un. Teirgwaith i'm curwyd â gwiail; unwaith i'm llabyddiwyd; teirgwaith y torrodd llong arnaf; noſwaith a diwrnod y bum yn y dyfn-fôr. Mewn teithiau yn fynych, ym mheryglon llif-ddyfroedd; ym mheryglon lladron; ym mheryglon fy nghenedl fy hun; ym mheryglon gan y Cenhedloedd; ym mheryglon yn y ddinas; ym mheryglon yn yr anialwch; ym mheryglon ar y môr; ym mheryglon ym mhlith brodyr gâu. Mewn llafur a lludded: mewn anhunedd yn fynych; mewn anwyd a noethni, heb law y pethau ſy yn digwydd oddi allan, yr ymoſod yr hwn ſydd arnaf bennydd, y gofal tros yr holl Eglwyſi. Pwy fy wan, nad wyf finneu wan? pwy a drangwyddir, nad wyf finneu yn llofci? Os rhaid ymffroſtio, mi a ymffroſtiaf am y pethau ſy yn perthyn i'm gwendid. Duw, a Thâd ein Hargl Wydd ni Jeſu Grist, yr hwn ſydd fendigedig yn oes oeſoedd, a wyr nad wyf yn dywedyd celwydd.

Yr Efengyl.

Wedi i lawer a bobl ymgynnull yng- S. Luk. 8. 4.
hŷd, a chyrchu atto o bôb dinas, eſe a ddywedodd ar ddammeg. Yr hâuwr a aeth allan i hâu ei hâd: ac wrth hâu, peth a ſyrthiod ar ymyl y ffordd, ac a ſathrwyd, ac ehediaid y nef a'i bwyttaodd. A pheth arall a ſyrthiodd ar y graig, a phan eginodd, y gwywodd, am nad oedd iddo wlybwr. A pheth arall a ſyrthiodd yn myſc drain, a'r drain a gydtyfaſant, ac a'i tagaſant ef. A pheth arall a ſyrthiodd ar dir da, ac a eginodd, ac a ddug ffrwyth ar ei ganfed. Wrth ddywedyd y pethau hyn eſe a lefodd, Y neb ſydd a chluſtiau gan-

Quinquageſima.

ddo i wrando, gwrandawed. A'i ddiſcyblion a ofynnaſant iddo, gan ddywedyd, Pa ddammeg oedd hon? Yntef a ddywedodd, I chwi y rhoddwyd gwybod dirgeloedd teyrnas Duw, eithr i eraill ar ddamhegion, fel yn gweled na welant, ac yn clywed na ddeallant. Ac dymma'r ddammeg. Yr hâd yw gair Duw. A'r rhai ar ymyl y ffordd, ydyw y rhai ſy yn gwrando: wedi hynny y mae diafol yn dyfod, ac yn dwyn ymmaith y gair o'u calon hwynt, rhag iddynt gredu a bôd yn gadwedig A'r rhai ar y graig, yw y rhai pan glywant, a dderbyniant y gair yn llawen: a'r rhai hyn nid oes ganddynt wreiddyn, y rhai ſydd yn credu tros amſer, ac yn amſer profedigaeth yn cilio. A'r hwn a ſyrthiodd ym myſc drain, yw y rhai y wrandawſant, ac wedi iddynt fyned ymmaith, hwy a dagwyd gan ofalon, a golud, a meiyſwedd buchedd ac nid ydynt yn dwyn ffrwyth i berffeithrwydd. A'r hwn ar y tir da, yw y rhai hyn, y rhai â chalon hawddgar a da ydynt yn gwrando y gair, ac yn ei gadw, ac yn dwyn ffrwyth trwy amynedd.

Y Sul a elwir Quinquageſima, neu'r Sûl neſaf o flaen y Grawys.

Y Colect.

O Argliwydd, yr hwn a'n dyſcaiſt, na thâl dim ein holl weithredoedd a wnelom heb gariad perffaith; anfon dy Yſpryd glân, a thywallt yn ein calonnau ragorol ddawn cariad-perffaith, gwir rwymyn tangneddyf, a holl rinweddau da, heb yr hwn pwy bynnac ſydd yn byw a gyfrifir yn farw ger dy fron di, Caniadhâ hyn er mwyn dy un Mâb Jeſu Criſt. Amen.

Yr

Quinquageſima.

Yr Epiſtol.

RHeſtarwn â thafodau dynion, ac Angelion, ac heb fôd gennif gariad, yr wyf fel efydd yn ſeinio neu ſymbal yn tingcian. A phe byddei gennif brophwydoliaeth, a gwybod o honof y dirgelion oll, a phob gwybodaeth; a phe bai gennif yr holl ffydd, fel y gallwn ſymmudo mynyddoedd, ac heb fôd gennif gariad; nid wyfi ddim. A phe porthwn y tlodion â'm holl dda, a phe rhoddwn fy nghorph i'm llofci, ac heb gariad gennif, nid yw ddim lleſâd i mi. y mae cariad yn hir-ymaros, yn gymwynaſcar; cariad nid yw yn cynſugennu, nid yw cariad yn ymffroſtio, nid yw yn ymchwyddo; nid yw yn gwneuthur yn anweddaid; nid yw yn ceiſio yr eiddo ei hun; ni chythruddir; ni feddwl ddrwg; nid yw lawen am anghyfiawnder, onid cyd-lawenhau y mae a'r gwirionedd. Y mae yn dioddef pob dim, yn credu pob dim, yth ni chwympm ymnaith: eithr pa un bynnag ai prophwydoliaethau, hwy a ballant, ai tafodau, hwy a beidiant: ai gwybodaeth, hi a ddiflanna. Canys o ran y gwyddom, ac o ran yr ydym yn prophwydo: Eithr pan ddelo yr hyn ſydd berffaith, yna yr hyn ſydd o ran a ddilêir. Pan oeddwn fachgen, fel bachgen y llefarwn, fel bachgen y deallwn, fel bachgen y meddyliwn: ond pan aethym yn wr, mi a roes heibio bethau bachgennaidd. Canys gweled yr ydym yr awrhon trwy ddrych mewn dammeg, Ond yna, wyneb yn wyneb, Yn awr yr adwaen o ran, ond yna yr adnabyddaf megis i'm hadwaenir. Yr awr hon y mae yn aros ffydd, gobaith, cariad; y tri hyn, a'r mwyaf o'r rhai hyn yw cariad. 1 Cor. 13. 1.

Y dydd jo'r Grawys.

Yr Efengyl.

S. Luk. 18. 13.

R Jesu a gymmerodd y deuddeg attò ac a ddywedodd wrthynt, Wele, yr ydym ni yn myned i fynu i Jerusalem, a chyflawnir pôb peth a'r sydd yn scrifennedig trwy'r prophwydi, am Fâb y dyn. Canys efe a draddodir i'r cenhedloedd, ac a watwerir ac a amherchir, ac a boerir arno: ac wedi iddynt ei fflangellu y lladdant ef, a'r trydydd dydd efe a adgyfyd. A hwy ni ddeallasant ddim o'r pethau hyn, a'r gair hwn oedd guddiedig oddi wrthynt, ac ni wybuant y pethau a ddywetpwyd. A bu, ac efe yn nesau at Jericho, i ryw ddyn dall fod yn eistedd yn ymyl y ffordd yn cardotta. A phan glybu efe y dyrfa yn myned heibio, efe a ofynnodd pa beth oedd hyn. A hwy a ddywedasant iddo, mai Jesu o Nazareth oedd yn myned heibio. Ac efe a lefodd, gan ddywedyd, Jesu fâb Dafydd trugarhâ wrthif. A'r rhai oedd yn myned o'r blaen a'i ceryddasant ef i dewi: eithr efe a lefodd yn fwy o lawer: Mâb Dafydd trugarhâ wrthif. A'r Jesu a safodd, ac a orchymynnodd ei ddwyn ef atto: a phan ddaeth yn agos, efe a ofynnodd iddo, gan ddywedyd. Pa beth a fynni di i mi ei wneuthur i ti? Yntef a ddywedodd, Arglwydd, cael o honof fy ngolwg. A'r Jesu a ddywedodd wrtho. Cymmer dy olwg; dy ffydd a'th iachâodd. Ac allan o law y cafodd efe ei olwg, ac a'i canlynodd ef, gan ogoneddu Duw: a'r holl bobl pan welsant, a roesant foliant i Dduw.

Y Dydd cyntaf o'r Grawys, yr hwn a elwir yn gyffredin Dydd Merchur y Lludw.

Y Colect.

HOll gyfoethog a thragywyddol Dduw, yr hwn ni chasheî ddim a'r a wnaethost, ac a faddeui bechodau pawb y sy edifeiriol; crêa a gwna ynom

ynom newydd a drylliedig galonnau; fel y bo i ni gan ddyledus ddoluriaw am ein pechodau, a chyfaddef ein trueni, allu caffael gennit, Duw yr holl drugaredd gwbl faddeuant a goliygdod, trwy Jesu Grist ein hargliwydd. Amen.

¶ Y Colect hwn a ddarllenir bob dydd o'r grawys ar ôl y Colect, a appwyntir i'r Diwrnod.

Yn lle yr Epistol.

DYchwelwch attafi â'ch holl galon, ag ympryd hefyd at ag wylofain, ac a galar. A rhwygwch eich calonnau, ac nid eich dillad, ac ymchwelwch at yr Argliwydd eich Duw: herwydd graslawn, a thrugarog yw efe, hwyrfrydig i ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg. Pwy a wyr a dry efe ac edifarhau, a gweddil bendith ar ei ol, lef, diwyd offrwm, a diod offrwm i'r Argliwydd eich Duw? Cenwch udcorn yn Sion, cyllegrwch ympryd gelwch gymmanfa, ceiclwch y bobl, cyllegrwch y gymmanfa, cynnhullwch yr henuriaid, ceiclwch y plant, a'r rhai yn sugno bronnau: deued y priod-fab allan o'i stafell, a'r briod-ferch allan o stafell ei gwely. Wyled yr offeiriad, gweinidogion yr Argliwydd, rhwng y porth a'r allor, a dywedant: Arbed dy bobl ô Argliwydd, ac na ddyro dy etifeddiaeth i warth i lywodraethu o'r cenhedlhedd arnynt: pa ham y dywedent ymmhlith y bobloedd, pa le y mae eu Duw hwynt? Joel. 2. 12.

Yr Efenyl.

PAn ymprydioch, na fyddwch fel y rhagrith-wyr, yn wyneb-drist: canys anffurfio eu hwynebau y maent, fel yr ymddangolont i ddynion eu bod yn ymprydio: yn wir meddaf ichwi, ymaent yn derbyn eu gwobr. Eithr pan ymprydiech di, enneinia dy S. Mat. 6. 16.

dy ben, a golch dy wyneb, fel nad ymddangoſech i ddynion dy fôd yn ymprydio, ond i'th Dâd yr hwn ſydd yn y dirgel a'th Dâd yr hwn ſydd yn gweled yn y dirgel, a dâl i ti yn yr amlwg. Na thryſſorwch i'wch dryſſorau ar y ddaiar, lle y mae gwyfyn a rhwd yn llygru, a lle y mae lladron yn cloddio trwodd, ac yn lladratta. Eithr tryſſorwch i'wch dryſſorau yn y nef lle nid oes na gwyfyn na rhwd yn llygru, a lle ni's cloddia lladron trwodd, ac ni's lladrattânt. Canys lle y mae eich tryſſor yno y bydd eich calon hefyd.

Y Sul cyntaf yn y Grawys.

Y Collect.

OArglwydd, yr hwn er ein mwyn a ymprydiaiſt ddeugain nhiwrnôd, a deugain nhôs, dyro i ni râd i ymarfer o gyfryw ddiwreſt, fel y byddo i ni gan oſtwng ein cnawd i'r yſpryd, byth ufuddhau i'th ddewiol annog, mewn iawnder a gwîr ſancteiddrwydd, i'th anrhydedd, a'th ogoniant, yr hwn wyt yn byw, ac yn teyrnaſu, gyd â'r Tâd, a'r Yſpryd glân yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

Yr Epiſtol.

2 Cor. 6.1.

NYni gan gydweithio, ydym yn attolwg i chwi, na dderbynioch râs Duw yn ofer: (Canys y mae efe yn dywedyd, Mewn amſer cymmeradwy i'th wrandewais, ac yn nydd iechydwriaeth i'th gynhorthwyais: wele yn awr yr amſer cymmeradwy, wele yn awr ddydd yr iechydwriaeth.) heb roddi dim achos tramgwydd mewn dim, fel na feier ar y weinidogaeth. Eithr gan ein dangos ein hunain ym mhob peth, fel gweinidogion Duw, mewn ammynedd

nedd niaẃr, mewn eyfiuddiant, mewn anghenion, mewn cyfyngderau, mewn gwiatemmodiau, mewn carcharau, mewn terfyscau, mewn poenau, mewn gwiliadwriaethau, mewn ympryddiau, mewn purdeb, mewn gwybodaeth, mewn hir-ymaros, mewn tirionderb yn yr Yspryd glan, mewn cariad di-ragrith, mewn gair y gwirionedd, yn nerth Duw, trwy arfau cyfiawnder, ar ddeheu, ac ar aswy, trwy barch ac amharch, trwy anglod a chlòd, megis twyllwyr ac er hynny yn eir-wir: megis an-adnabyddus, ac er hynny yn adnabyddus; megis yn meirw ac wele byw ydym; megis wedi ein cerydu, a heb ein lladd, megis wedi ein tristau, bŷth yn ddiflas yn tragwyddol, megis yn diodion, ond yn cyfoethogi lawer: megis heb ddim ennym, ond eiddo yn meddiannu pob peth.

Yr Efengyl.

Na yr Iesu a ar weiniwyd i fynu i'r anialwch gan yr Yspryd, iw demtio gan ddiafol. Ac wedi iddo ymprydio ddeugain nhiwrnod a deugain nos, yn ol hynny eke a newynodd. A'r temptiwr pan ddaeth atto, a ddywedodd, Os mab Duw wyt ti, arch i'r cerrig hyn fod yn fara. Ac yntef a atcebodd, ac a ddywedodd, Scrifennwyd, Nid ar fara yn unig y bydd byw dyn, ond trwy bob gair a ddaw allan o enau Duw, yna y cymmerth diafol ef i'r ddinas sanctaidd, ac a'i gosodod ef ar binacl y temi, ac a ddywedodd wrtho. Os mab Duw wyt, bwrw dy hun i lawr, canys scrifennwyd, mi a roddaf ei orchymmyn i'w Angelion am danat, a'u dwylo a'th dderbyniant rhag taro o honot ti dy droed wrth gareg. Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Scrifennwyd drachefn, Na themtia yr Arglwydd dy Dduw. Eilwaith y cymmerth diafol ef i fynydd tra uchel, ac a ddangosodd iddo holl deyrnasoedd y byd, a'u gogoniant. Ac a ddywedodd wrtho, hyn oll a roddaf ti, os syrthi i lawr a'm haddoli i. Yna yr Iesu a ddywedodd wrtho, ymmaith Satan:

S.Mat. 4. 1.

canys ſcrifennwyd, yr Arglwydd oy Ddvw a addeu, ac ef yn vnig a wnaeth, Pyr y gadawodd diafol ef: ac wele, Angelion a ddaethant ac a weinidiasant iddo.

Yr ail Sul o'r grawys.

Y Coleth.

HOll-alluog Dduw, yr hwn wyt yn gwybod nad oes gennym ddim mewn ddiaint o'n nerth ein hunain i'n cynnorthwy ein hunain: cadw di ni oddifewn ac oddiallan, ſef enaid a chorph fel yr amddeffyner ni rhag pob gwrthwynebiad a drygioni i'r corph, a rhag pob dryg feddwl a wna niwed i'n chyfnuwf i'r enaid, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

1 Theſ. 4. 1. YN uchellach gan hynny, frodyr, yr ydym yn attolwg i chwi, ac yn deifyf yn yr Arglwydd Jeſu, megis y derbyniaſoch genny m pa fodd y dylech rodio a bodloni Dduw, ac i chwi gerdded fyth fyth. Canys chwi a wyddoch pa orchymynion a roddaſom i chwi trwy'r Arglwydd Jeſu. Canys hyn yw ewyllys Dduw, ſef eich ſancteiddiad chwi, ar ymgadw o honoch rhag godineb: ar fedrn a wbo ai o honoch feddianny ei leftr ei hun mewn ſancteiddrwydd, a pharch: nid mewn gwyn trachwant, megis y Cenhedloedd, y rhai nid adwaenant Dduw. Na bydded i neb orthrymmu ac ymlyfio ei frawd mewn dim: canys dialudd yw'r Arglwydd am y rhai hyn oll megis y dywedaſom i chwi o'r blaen, ac y tyſtiaſom.

Canys

Y iij Sul o'r Grawys.

Canys ni allwodd Duw nyni i aflendid, ond i ſanctei-ddyſwydd. Am hynny y neb ſydd yn dirmygu, nid dyn y mae yn ei ddirmygu, ond Duw, yr hwn hefyd a rodes ei Yſpryd glân i ni.

Yr Efengyl.

A'R Jeſu a aeth oddi yno, ac a giliodd i dueddau Tyrus a Sidon. Ac wele, gwraig o Ganaan a ddaeth o'r parthau hynny, ac a lefodd, gan ddywedyd wrtho, Trugarha wrthif, o Arglwydd, Fab Dafydd, y mae fy merch yn ddrwg ei hwyl gan gythrael. Eithr nid attebodd efe ddi un gair. A daeth ei ddiſcyblion atto, ac a attolygaſant iddo, gan ddywedyd, Gollwng hi ymmaith, canys y mae hi yn ulefain ar ein hôl. Ac efe a attebodd, ac a ddywedodd, Ni'm danfonwyd ond at ddefaid colledig ty Jſrael. Ond hi a ddaeth, ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Arglwydd cynnorth fi. Ac efe a attebodd, ac a ddywedodd, Nid da cymmeryd bara y plant, a'i fwrw i'r cŵn. Hithau a ddywedodd, Gwir yw Arglwydd: canys y mae'r cŵn yn bwyttta o'r briwſion ſy'n ſyrthio oddi ar fwrdd eu harglwyddi. Yna yr attebodd yr Jeſu, ac a ddywedodd wrthi, Ha wraig, mawr yw dy ffydd: bydded i ti fel yr wyt yn ewyllyſio. A'i merch a iachawyd o'r awr honno allan. S. Mat. 15. 27.

Y trydydd Sul o'r Grawys.

Y Colect.

NI a attolygwn i ti, Holl-alluog Duw, edrych o honot ar ddeiſyfiadau dy ufudd weiſion, ac eſtyn deheu-law dy fawredd i fod yn ymwared i ni yn erbyn ein gelynion, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

Epheſ. 5. 1. BYddwch ddilynwyr Duw, fel plant anwyl: a rhodiwch mewn cariad, megis y carodd Crist ninnau, ac a'i rhoddodd ei hun trosom ni yn offrwm ac yn aberth i Dduw, o arogl peraidd. Eithr godineb, a phôb aflendid, nen gybyddia, na bendber cymmaith yn eich plith, megis y gweddei i Saint: na lerthedd, nac ymmadrodd ffôl, na chwerthin-ddigrifwch, pethau nid ydynt weddus; eithr yn hytrach rhoddi diolch. Canys yr ydych chwi yn gwybod hyn, am bôb puttein-wr, neu aflan, neu gybydd, yr hwn ſydd ddelw-addolwr, nad oes iddynt etifeddiaeth yn nheyrnas Crist a Duw. Na thwyllied neb chwi â geiriau ofer: canys oblegid y pethau hyn y mae digofaint Duw yn dyfod ar blant yr anufudd-dod. Na fyddwch gan hynny gyfrannogion â hwynt. Canys yr oeddech chwi gynt yn dywyllwch, ond yn awrhon goleuni yr ydych yn yr Arglwydd: rhodiwch fel plant y goleuni, (canys ffrwyth yr Yſpryd ſydd ym mhôb daioni, a chyfiawnder, a gwirionedd.) Gan brofi beth ſydd gymmeradwy gan yr Arglwydd. Ac na fyddwch gydgyfeillach â gweithredoedd anffrwythlawn y tywyllwch, eithr yn hytrach argyoeddwch hwynt. Canys hwnt yw adeg y pethau a wneir ganddynt hwy yn ddirgel. Eithr pôb peth, wedi 'r argyoeddir, a eglurir gan y goleuni: canys beth bynnag ſydd yn egluro, goleuni yw. O herwydd pa ham y mae efe yn dywedyd, Deffro di yr hwn wyt yn cyſcu, a chyfod oddi wrth y meirw; a Chriſt a oleua i ti.

Yr Epiſtol.

S. Luk. 11. 14. AC yr oedd efe yn bwrw allan gythrael, a hwnnw oedd fud: a hi wedi i'r cythrael, fyned allan, i'r mudan lefaru: ar bobloedd a ryfeddasant. Eithr rhai o honynt a ddywedasant, Trwy Beelzebub pennaeth y cythreuliaid y mae efe yn bwrw allan gythreuliaid.

Ac

Ac eraill gan ei demtio, a geisiasant ganddo arwydd o'r nef. Yntef yn gwybod eu meddyliau hwynt, a ddywedodd wrthynt, Pôb teyrnas wedi ymrannu yn ei herbyn ei hun, a anghyfanneddir: a thŷ yn erbyn tŷ, a syrth, Ac os Satan hefyd sydd wedi ymrannu yn ei erbyn ei hun, pa fodd y saif ei deyrnas ef: gan eich bôd yn dywedyd, mai trwy Beelzebub yr wyfi yn bwrw allan gythreuliaid. Ac os trwy Beelzebub yr wyfi yn bwrw allan gythreuliaid, trwy bwy mae eich plant chwi yn eu bwrw hwynt allan: am hynny y byddant hwy yn farn-wyr arnoch chwi. Eithr os myfi trwy fys Duw, ydwyf yn bwrw allan gythreuliaid diammau ddyfod teyrnas Dduw attoch chwi. Pan fyddo un cryf arfog yn cadw ei neuadd, y mae yr hyn sydd ganddo mewn heddwch. Ond pan ddêl un cryfach nag ef arno, a'i orchfygu, efe a ddwg ymmaith ei holl arfogaeth ef, yn yr hon yr oedd yn ymddiried ac a ran ei anrhaith ef. Y neb nid yw gyd â mi, sydd yn fy erbyn: a'r neb nid yw yn casclu gyd â mi, sydd yn gwasgaru. Pan êl yr yspryd allan allan o ddyn, efe a rodia mewn lleoedd sychion, gan geisio gorphywysfa: a phryd na chaffo, efe a ddywed. Mi a ddychwelaf i'm tŷ o'r lle y daethum allan, A phan dêl y mae yn ei gael wedi ei ysgubo a'i daclus, Yna yr â ef ac y cymmer attto saith yspryd eraill, gwaethmag eef ei hun. A hwy a ânt i mewn, ac a arhosiant ynoi a dibrydd y dyn hwnnw fydd gwaeth nâ'i ddechreuad. A bu fel yr oedd efe yn dywedyd hyn, rhyw wraig o'r dyrfa a gododd ei llêf, ac a ddywedodd wrtho. Gwyn fyd y groth a'th ddug di, a'r bronnau a sugnaist. Dyd efe a ddywedodd, Yn hytrach gwyn fyd y rhai sydd yn gwrando gair Duw, ac yn ei gadw.

Y iv Sul o'r Grawys.

Y Pedwerydd Sûl o'r Grawys.

Y Colect.

GAniadhá, ni attolygwn i ti Holl-alluog Dduw, fod i ni y rhai a haeddaſom gael ein poeni am ein dryg weithredoedd, trwy gonffordd dy rad ti, allu yn drugarog gael hawsthad, trwy ein hargluydd a'n iachawdwr Jeſu Griſt. Amen.

Yr Epiſtol.

Gal. 4. 21.

DYwedwch i mi y rhai ydych yn chwennych bôd tan y Ddeddf, onid ydych chwi yn clywed y Ddeddf? Canys mae yn ſcrifennedig fôd i Abraham ddau fab; un o'r Walanaeth-ferch, ac un o'r Rhaig-rydd. Eithr yr hwn oedd o'r Walanaeth-ferch a aned yn ôl y cnawd: a'r hwn oedd o'r Rhaig-rydd, trwy'r addewid. Yr hyn bethau ydynt meibion allegori: canys y rhain yw y ddau Destament, un yn ddiau o fynydd Sina, yn cenhedlu i gaethiwed, yr hon yw Agar: Canys yr Agar yma, yw mynydd Sina yn Arabia, ac y mae yn cyfateb i'r Jeruſalem ſydd yn awr, ac y mae yn gaeth hi a'i phlant. Eithr y Jeruſalem honno uchod, ſydd rydd, yr hon yw ein mam ni oll. Canys ſcrifennedig yw, Llawenhâ di yr amlhantadwy, yr hon nid wyt yn eſcor: canys i'r unic y mae llawer mwy o blant nag i'r hon y mae iddi wr. A ninneu, frodyr, megis yr oedd Jſaac, ydym blant yr addewid. Eithr megis y pryd hynny, yr hwn a anwyd yn ôl y cnawd a erlidiai yr hwn a anwyd yn ôl yr yſpryd: felly yr awrhon hefyd. Ond beth y mae 'r Scrythur yn ei ddywedyd? Bwrw allan y Walanaeth-ferch,

ferch, a'i mab: canys ni chaiff mab y walanaeth-ferch etifeddu gyd a mab y wraig rydd. Felly frodyr, nid plant i'r walanaeth-ferch ydym, onid i'r wraig rydd.

Yr Efyngyl.

YR Jesu a aeth tros fôr Galiæa, S. Joan 6. 1.
hwnnw yw môr Tiberias A thyrfa fawr a'i canlynodd ef, canys hwy a welsent ei arwyddion, y rhai a wnaethei ef ar y cleifion. A'r Jesu a aeth i fynu i'r mynydd, ac a eisteddodd yno gyd a'i ddisgyblion. A'r Pasc, gwyl yr Iddewon, oedd yn agos. Yna'r Jesu a ddercha'odd ei lygaid, ac a welodd fôd tyrfa fawr yn dyfod atto, ac a ddywedodd wrth Philip, O ba le y prynwn ni fara, fel y caffo y rhai hyn fwyta? (A hyn a ddywedodd efe ith brofi ef. canys efe a wyddei beth y bwriedei efe ei wneuthur.) Philip a'i hatebodd yr Arglwydd pan ca[illegible] ninnau a fwrio pob un o honynt [illegible] Un o'i ddisgyblion a ddywedodd wrtho, Andreas brawd Simon Pedr, Y mae ynma rywfachgenyn, a canddo bum torth haidd, a dau bysgodyn: ond beth yw hynny rhwng cymmaint? A'r Jesu a ddywedodd, Gwnewch i'r dynion eistedd i lawr. Ac yr oedd gwair lawer yn y fan honno. Felly y gwyr a eisteddasant i lawr, ynghylch pum mil o nifer. A'r Jesu a gymmerth y torthau, ac wedi rhoddi diolch, efe a'u rhannodd i'r disgyblion, a'r disgyblion i'r rhai oedd yn eistedd; felly hefyd o'r pysgodyn cymmaint ac a fynnasant. Ar ôl eu digoni hwy, efe a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Casclwch y briwfwyd gweddill, fel na choller dim. Am hynny hwy a'i casclasant, ac a lanwasant ddeuddeg basgedaid o'r briwfwyd, o'r pum torth haidd, a weddasei gan y rhai a fwyttasent. Yna y dynion, pan welsant yr arwydd a wnaethei 'r Jesu, a ddywedasant, Hwn yn ddiau yw y Prophwyd oedd ar ddyfod i'r byd.

Y pu-

Y vv Sûl o'r Grawys.

Y pummed Sûl o'r Grawys.

Yr Colect.

NI a attolygwn i ti holl alluog Dduw, [illegible] rych o honot yn dangarog [illegible] y bo iddynt trwy dy fawr [illegible] byth eu dyfwodzaethu a'i [illegible] maid a chorph, trwy [illegible] Hargtwydd. Amen.

Yr Epistol.

Heb. 9. 11. CRist wedi dyfod yn Archoffeiriad daioni pethau a fyddent, trwy Dabernacl mwy a pherffeithiach, nid wneith llaw, hynny yw, nid o'r adeiladaeth hwnnw, nid chwaith trwy waed geifr a lloi, eithr trwy ei waed ei hun yr aeth efe unwaith i mewn i'r Cyssegr, gan gaelu yn dragywyddol rhyddhad. Oblegid os yrydd gwaed teirw a geifr, a lludw anner wedi ei daenellu ar y rhai halogedig, yn sancteiddio i bureiddiad y cnawd: pa faint mwy y bydd i waed Crist, yr hwn trwy yr Ysprydd dragywyddol, a'i hoffrwm unodd ei hun yn ddifai i Dduw, buro eich cydwybod chwi oddi wrth weithredoedd meirwon, i wasanaethu y Duw byw? Ac am hynny y mae efe yn Gyfrwng y Cyfammod newydd, megis trwy fod marwolaeth yn ymwared oddi wrth y troseddau, oedd tan y Cyfammod cyntaf, y cai y rhai a alwyd dderbyn addewid yr etifeddiaeth dragywyddol.

Yr

Y v Sul o'r Grawys.

Yr Efengyl.

PWy o honoch a'm argyoeddai o bechod? ac od wyfi yn dywedyd y gwir, pa ham nad ydych yn credu i mi? Y mae yr hwn fydd o Dduw, yn gwrando geiriau Duw: am hynny nid ydych chwi yn eu gwrando, am nad ydych o Dduw. Yna 'r atteb odd yr Iddewon, ac y dywedafant wrtho ef, Ond da yr ydym ni yn dywedyd, mai Samaritan wyt ti, a bôd gennit gythrael? Yr Iefu a atteb odd, Nid oes gennif gythrael, ond yr wyfi yn anrhydeddu fy Nhâd, ac yr ydych chwithau yn fy ni-anrhydeddu inneu. Ac nid wyfi yn ceifio fy ngogoniant fy hun: y mae a'i cais, ac a farn. Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, os ceidw neb fy ymadrodd i, ni wel efe farwolaeth yn dragywydd. Yna y dywedodd yr Iddewon wrtho. Yr awron y gwyddom fod gennit gythrael: bu Abraham farw, a'r Prophwydi, ac meddi di, Os ceidw neb fy ymadrodd i, nid archwaetha efe farwolaeth yn dragywydd. Ai mwy wyt ti nag Abraham ein tad ni, yr hwn a fu farw? a'r prophwydi a fuant feirw: pwy yr wyt ti yn dy wneuthur dy hun. Yr Iefu a atteb odd, Os wyfi yn fy ngogoneddu fy hun, fy ngogoniant i nid yw ddim: fy Nhâd yw 'r hwn fydd yn fy ngogoneddu i, yr hwn yr ydych chwi, yn dywedyd mae eich Duw chwi yw. Ond nid adnabuoch chwi ef: eithr myfi a'i hadwaen ef: ac os dywedaf nad adwaen ef, myfi a fyddaf debyg i chwi, yn gelwyddog: ond mi a'i hadwaen ef, ac yr wyf yn cadw ei ymadrodd ef. Gorfoledd oedd gan eich tâd Abraham weled fy nydd i: ac efe a'i gwelodd hefyd, ac a lawenychodd. Yna y dywedodd yr Iddewon wrtho, Nid wyt ti ddengmlwydd a deugain etto, ac a welaift ti Abraham? Yr Iefu a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, cyn bod Abraham, yr wyf fi. Yna hwy a godafant gerrig iw taflu atto ef. A'r Iefu a ymguddiodd, ac a aeth allan o'r Deml. S. Joan 8. 46

Y Sul o flaen y Pasc.

Y Sûl nesaf o flaen y Pasc.

Y Colect.

HOll-gyfoethog a thragywyddol Dduw, yr hwn o'th garedigol serch ar ddyn, a ddanfonaist dy Fâb ein Jachawdr Jesu Grist i gymmeryd arnaw ein cnawd, ac i ddioddef angau ar y groes, fel y gallai bob rhyw ddyn ddilyn esampl ei fawr ostyngeiddrwydd ef; Canniadhâ o'th drugaredd fod i ni ganlyn esampl ei ddioddefaint, a bod yn gyfrannogion o'i gyfodiad, trwy yr unrhyw Jesu Grist ein Arglwydd. Amen.

Yr Epistol.

Phil. 2. 5.

BYdded ynoch y meddwl ymma, yr hwn oedd hefydd y ngrist Jesu: yr hwn ac efe yn ffurf Duw, ni thybiodd yn drais fôd yn ogyfuwch â Duw: eithr efe a'i di-brisioddei hun, gan gymmeryd arno agwedd gwâs, ac a wnaed mewn cyffelybiaeth dynion: a'i gael mewn dull fel dyn, efe a'i darostyngodd ei hun, gan fôd yn ufydd hyd angeu, Je angeu 'r groes. O herwydd pa ham Duw a'i tra-derchafodd yntef, ac a roddes iddo Enw, yr hwn sydd goruwch pôb Enw: fel yn Enw Jesu y plygei pôb glin o'r nefolion, a'r daiarolion a than-ddaiarolion bethau: ac y cyffesei pob tafod fôd Jesu Grist yn Arglwydd, er gogoniant Duw Tâd.

Yr

Y Sul oflaen y Pasc.

Yr Efengyl.

phan ddaeth y boreu, cyd-ymgynghorodd, yr holl Arch-offeiriaid, a Henuriaid y bobl, yn erbyn yr Jesu, fel y rhoddent ef i farwolaeth. Ac wedi iddynt ei rwymo, hwy a'i dygasant ef ymmaith, ac a'i traddodasant ef i Pontius Pilat y rhaglaw. Yna pan welas Judas, yr hwn a'i bradychodd ef, ddarfod ei gondemnio ef, bu edifar ganddo, ac a ddug drachefn y deg ar hugain arian i'r Arch-offeiriaid, a'r Henuriaid, gan ddywedyd. Pechais, gan fradychu gwaed gwirion. Hwythau a ddywedasant Pa beth yw hynny i ni: edrych di. Ac wedi iddo daflu 'r arian yn y Deml, efe a ymadawodd, ac a aeth, ac a ymgrogodd. A'r Arch-offeiriaid a gymmeradasant yr arian, ac a ddywedasant, Nid cyfreithlawn i ni eu bwrw hwynt yn y drysorfa: canys gwerth gwaed ydyw. Ac wedi iddynt gyd-ymgynghori, hwy a brynasant â hwynt faes y crochenydd, yn gladdfa dieithriaid. Am hynny y galwyd y maes hwnnw, Maes y gwaed, hyd heddyw. (Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedpwyd trwy Jeremias y prophwyd, gan ddywedyd, A hwy a gymmeradasant y deg ar hugain arian, pris y prisiedig, yr hwn a brynasant gan feibion Israel, Ac a'u rhoesant hwy am faes y crochenydd, megis y gorchymynodd yr Arglwydd i mi.) A'r Jesu a safodd ger bron y rhaglaw: a'r rhaglaw a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Ai ti yw Brenin yr Iddewon? A'r Jesu a ddywedodd wrtho, Yr wyt ti yn dywedyd. A phan gyhuddid ef gan yr Arch-offeiriaid a'r Henuriaid, nid attebodd efe ddim. Yna y dywedodd Pilat wrtho, Onid clywi di faint o bethau y maent hwy yn eu tystiolaethu yn dy erbyn di? Ac nid attebodd efe iddo un gair: fel y rhyfeddodd y rhaglaw yn fawr. Ac ar yr wyl honno yr arferai y rhaglaw ollwng yn rhydd i'r bobl un carcharor, yr hwn a fynnent. Ac yna yr oedd ganddynt

S. Mat. 27. 1.

garcharor hynod. a elwid Barabbas. Wedi iddynt gan hynny ymgasclu ynghyd, Pilat a ddywedodd wrthynt, Pa un a fynnwch i mi ei ollwng yn rhydd i chwi: Barabbas, ai yr Iesu, yr hwn a elwir Crist? Canys efe a wyddei mai o genfigen y traddodsent ef, Ac efe yn eistedd ar yr orsedd-faingc, ei wraig a ddanfonodd atto, gan ddywedyd, Na fydded i ti a wnelych a'r Cyfiawn hwnnw: canys goddefais lawer heddyw mewn breuddwyd o'i achos ef. A'r Archoffeiriaid a'r Henuriaid, a berswadiasant y bobl, fel y gofynnent Barabbas, ac y difethent yr Iesu. A'r rhaglaw a attebodd, ac a ddywedodd wrthynt, Pa un o'r ddau a fynnwch i mi ei ollwng yn rhydd i chwi? hwythau a ddywedasant, Barabbas. Pilat a ddywedodd wrthynt, Pa beth gan hynny a wnaf i'r Iesu, yr hwn a elwir Christ? hwythau oll a ddywedasant wrtho, Croes-hoelier ef. A'r rhaglaw a ddywedodd, Ond pa ddrwg a wnaeth efe? hwythau a lefasant yn fwy, gan ddywedyd, Croes-hoelier ef. A Philat, pan welodd nad oedd dim yn tycio, ond yn hytrach bod cynnwrf, a gymmerth ddwfr, ac a olchodd ei ddwylo ger bron y bobl, gan ddywedyd, Di-euog ydwyf o'r gwaed yr yfiawn hwnnw: edrychwch chwi. A'r holl bobl a attebodd, ac a ddywedodd Bydded ei waed ef arnom ni, ac ar ein plant. Yna y gollyngodd efe Barabbas yn rhydd iddynt; ond yr Iesu a fflangellodd efe, ac a'i rhoddes i'w groes-hoelio. Yna milwyr y rhaglaw a gymmeralasant yr Iesu i'r dadleudy, ac a gynnullasant atto yr holl fyddin. A hwy a'i diosgasant ef, ac a roesant am dano fantell o scarlat: A chwedi iddynt blethu coron o ddrain, hwy ai gosodasant ar ei ben ef, a chorsen yn ei law ddehau: ac a blygasant eu gliniau ger ei fron ef, ac a'i gwatwaresant, gan ddywedyd, Henffych well, Brenin yr Iddewon. A hwy a boerasant arno, ac a gymmerasant y gorsen, ac a'i tarawsant ar ei ben. Ac wedi ydynt ei watwar, hwy a'i diosgasant ef o'r fantell, ac a'i gwisgasant a'i ddillad ei hun, ac a'i dygasant ef ymmaith i'w groes-hoelio. Ac fel yr oeddynnt yn myned allan, hwy a gawsant ddyn o Cyrene, a'i enw

Simon,

Simon, hwn a gymmhellasant i ddwyn ei groes ef. A phan ddaethant i le a elwid Golgotha, yr hwn a elwir Lle 'r benglog, hwy a roesant iddo iw yfed finegr yn gymmyscedig â bustl: ac wedi iddo ei brofi, ni fynnodd efe yfed. Ac wedi iddynt ei groes-hoelio ef, hwy a rannasant ei ddillad, gan fwrw coelbren: er cyflawni y peth a ddywetpyd trwy 'r prophwyd, Hwy a rannasant fy nillad yn eu plith, ac ar fy ngwisc y bwriasant goel-bren. A chan eistedd hwy a'i gwiliasant ef yno. A gosodasant hefyd uwch ei ben ef, ei achos yn scrifennedig, HWN YW IESU, BRENIN YR IDDEWON, yna y croeshoeliwyd gyd ag ef ddau leidr, un ar y llaw ddehau, ac un ar yr asswy. A'r rhai oedd yn myned heibio a'i cablasant ef, gan ysgwyd eu pennau, a dywedyd; Ti yr hwn a ddinistri 'r Deml, ac a'i hadeiliedi mewn tridiau, gwared dy hun: os ti yw Mâb Duw, descyn oddi ar y groes. A'r un modd yr Arch-offeiriaid hefyd, gan watwar, gyd a'r Scrifennyddion a'r Hemuriaid, a ddywedasant, Efe a waredodd eraill, ei hunan ni's gall efe si waredu: os brenin Israel yw, descynned yr awron oddi ar y groes, ac ni a gredwn iddo. Yn ddiriedodd yn Nuw: gwared efe ef yr awron, os efe a'i mynn ef: canys efe a ddywedodd, Mâb Duw ydwyf. Ar un peth hefyd a edliwiodd y lladron iddo, y rhai a groes-hoeliasid gyd ag ef. Ac o'r chwech awr y bu tywyllwch ar yr holl ddaiar, hyd y nawfed awr. Ac ynghylch y nawfed awr y llefodd yr Iesu â llef uchel, gan ddywedyd, Eli, Eli, Lamma sabachthani: hynny yw, fy Nuw, fy Nuw, pa ham i'm gadewaist? A rhai o'r sawl oedd yn sefyll yno, pan glywsant, a ddywedasant, Y mae hwn yn galw am Elias. Ac yn y fan, un o honynt a redodd, ac a gymmerth yspwnn, ac a'i llanwodd o finegr, ac a'i rhoddes ar gorsen, ac a'i diododd ef. Ar llall a ddywedasant, Gwrando, edrychwn a ddaw Elias i'w waredu ef. A'r Iesu, wedi iefain drachefn â llef uchel, a ymadawodd â'r Yspryd. Ac wele, llen y Deml a rwygwyd yn ddau, oddi fynu hyd i waered: a'r ddaiar a grynodd, a'r meini a holltwyd. A'r beddau a agorwyd:

a llawer o gyrph y saint a hunasent, a gyfodasant, ac a ddaethant allan o'r beddau ar ôl ei gyfodiad, ef, ac a aethant i mewn i'r ddinas sanctaid, ac a ymddangosasant i lawer. Dnd y canwriad, a'r rhai oedd gyd ag ef yn gwilied yr Iesu, wedi gweled y ddaiargryn a'r pethau a wnaethid, a ofnasant yn fawr, gan ddywedyd, Yn wir Mâb Duw ydoedd hwn.

Dydd llun o flaen y Pasc.

Yn lle yr Epistol.

Isa. 63. 1.

PWy yw hwn yn dyfod o Edom, yn gôch ei ddillad o Bozrah: hwn sydd hardd yn ei wisc, yn ymdaith yn amlder ei rym: myfi yr hwn a lefaraf mewn cyfiawnder, ac wyf gadarn i iachâu. Pa ham yr ydwyd yn gôch dy ddillad, a'th wiscoedd fel yr hwn a sathrei mewn gwin-wryf? Sethrais y gwinwryf fy hunan, ac o'r bobl nid oedd un gyd â mi: canys mi a'i sathraf hwynt yn fy nig, ac a'i mathraf hwynt yn fy llidiawgrwydd; a'u gwaed hwynt a daenellir ar fy nillad, a'm holl wiscoedd a lychwinaf. Canys dydd dial sydd yn fy nghalon, a blwyddyn fy ngwaredigion a ddaeth. Edrychais hefyd, ac nid oedd gynnorthwywr; rhyfeddais hefyd am nad oedd gynhaliwr; yna fy mraich fy hun a'm hachubodd, a'm llidiawgrwydd a'm cynhaliodd. Ac mi a sathraf y bobl yn fy nig, ac a'i meddwaf hwynt yn fy llidiawgrwydd: a'u cadernid a ddescynnaf i'r llawr. Cofiaf drugareddau yr Arglwydd, a mollant Duw, yn ol yr hyn oll a roddodd Duw i ni, ac amlder ei ddaioni i dŷ Israel, yr hyn a roddodd efe iddynt yn ôl ei dosturiaethau, ac yn ôl amlder ei drugareddau. Canys efe a ddywedodd, diau fy mhobl ydynt hwy, meibion ni ddywedant

wedant gelwydd, felly ·efe a·aeth yn iachawdr iddynt. Yn eu holl gystudd hwynt efe a gystuddiwyd, ac Angel ei gydrycholdeb a'u hachubodd hwynt; yn ei gariad, ac yn ei drugaredd y gwaredodd efe hwynt: efe a'u dygodd hwynt, ac a'u harweiniodd yr holl ddyddiau gynt. Hwythau oeddynt wrth·ryfel·gar, ac a ofidiasant ei Yspryd sanctaidd ef, am hynny y trôdd efe yn elyn iddynt, ac yr ymladdodd yn eu herbyn, Yna y cofiodd efe y dyddiau gynt, Moses a'i bobl, gan ddywedyd, mae 'r hwn a'u dygodd hwynt i fynu o'r môr, gyd â bugeiliaid ei braidd: mae 'r hwn a osododd ei Yspryd sanctaidd o'i fewn ef: Yr hwn a'u tywysodd hwynt â deheu·law Moses, ac a'i ogoneddus fraich, gan hollti y dyfroedd o'u blaen hwynt, i wneuthur iddo ei hun Enw tragywyddol: yr hwn a'i harweiniodd hwynt trwy y dyfnderau, fel march yn yr ymialwch, fel na thramgwyddynt: fel y delcyn anifail i'r dyffryn y gwna Yspryd yr Arglwydd iddo orphywys: felly y tywysaist dy bobl, i wneuthur i't Enw gogoneddus. Edrych o'r nefoedd, a gwêl, o annedd dy sansteiddrwydd, a'th ogoniant: mae dy zêl, a'th gadernid, llugogrwydd dy dosturiaethau, a'th drugareddau tu ac attaf: a ymattaliasant: Canys ti yw ein tâd ni, er nad edwyn Abraham ni, ac nà'n cydnebydd Israel, ti Arglwydd yw ein tâd ni, ein gwaredudd: dy Enw sydd erioed. Pa ham Arglwydd y gwnaethost i ni gyfeiliorni allan o'th ffyrdd: ac y caledaist ein calonnau oddiwrth dy ofn: dychwel er mwyn dy weision, llwythau dy etifeddiaeth. Tros ychydig ennyd y meddiannodd dy bobl sanctaidd; ein gwrthwyneb·wŷr a sathrasant dy Gyssegr di Ny·ni ydym eiddot ti, erioed ni buost yn arglwyddiaethu arnynt hwy, ac ni elwid dy enw arnynt.

Y llun o flaen y Pasc.

Yr Efengyl.

S.Mar.14.1 AC wedi deu-ddydd yr oedd y Pasc, a gwyl y bara croyw: a'r Arch-offeiriaid a'r Scrifennyddion a geisiasant pa fodd y dalient ef trwy dwyll, ac y lladdent ef. Eithr dywedasant, Nid ar yr wyl, rhag bôd cynnwrf ym mhlith y bobl. A phan oedd efe yn Bethania, yn nhŷ Simon y gwahan-glwyfus, ac efe yn eistedd i fwyta, daeth gwraig a chanddi flwch o ennaint, o nard gwlyb gwerth-fawr, a hi a dorrodd y blwch, ac a'i tywalltodd ar ei ben ef. Ac yr oedd rhai yn anfodlon ynddynt eu hunain, ac yn dywedyd, I ba beth y gwnaethpwyd y golled hon o'r ennaint? Oblegid fe a allasid gwerthu hwn uwchlaw trychan ceiniog, a'u rhoddi i'r tlodion A hwy a ffromnasant yn ei herbyn hi. A'r Jesu a ddywedodd, Gedwch iddi; pa ham y gwnewch flinder iddi? hi a wnaeth weithred dda arnafi. Canys bob amser y cewch y tlodion gyd á chwi, a phan fynnoch y gellwch wneuthur da iddynt hwy: ond myfi ni chewch bob amser. Hyn a allodd hon, hi a'i gwnaeth: hi a achubodd y blaen i eneinio fyng-horph erbyn y claddedigaeth. Yn wir meddaf i chwi, pa le bynnag y pregether yr Efengyl hon, yn yr holl fyd, yr hyn a wnaeth hon hefyd, a adroddir er coffa am deni. A Judas Iscariot, un o'r deudeg, a aeth ymmaith at yr Arch-offeiriaid, i'w fradychu ef iddynt. A phan glywsant, fe fu lawen ganddynt, ac a addawsant roi arian iddo. Yntef a geisiodd pa fodd y gallai yn gymmwys ei fradychu ef. A'r dydd cyntaf o wyl y bara croyw, pan aberthent y Pasc, dywedodd ei ddiscyblion wrtho; I ba le yr wyt ti yn ewyllysio i ni fyned i baratoi i ti, i fwytta y Pasc? Ac efe a anfonodd ddau o'i ddiscyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Ewch i'r ddinas, a chyfarfydd á chwi ddyn yn dwyn steneid o ddwfr: dilynwch ef. A pha le bynnag yr êl i mewn dywedwch wrth wr y tŷ, Fôd yr Athro yn dywedyd, Pa le y mae 'r llettŷ, lle y gallwyf, mi a'm discyblion, fwytta 'r Pasc? Ac efe a ddengys i chwi

oruwch-

orwch-stafell fawr wedi ei thanu, yn barod yno paratowch i ni. A'i ddiscyblion a aethant, ac a ddaethant i'r ddinas. Ac a gawsant megis y dywedasei efe wrthynt, ac a baratoesant y Pasc. A phan aeth hi yn hwyr efe a ddaeth gyd â'r deuddeg. Ac fel yr oeddynt yn eistedd, ac yn bwytta, yr Iesu a ddywedodd, Yn wir meddaf ichwi, un o honoch yr hwn sydd yn bwytta gyd â mi, a'm bradycha i. Hwythau a ddechreuasant drist âu, a dywedyd wrtho bôb un ac un. Ai myfi? ac arall, Ai myfi? Ac efe a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Un o'r deuddeg, yr hwn sydd yn gwlychu gyd â mi yn y ddysgl yw efe. Mab y dyn yn wir sydd yn myned ymmaith, fel y mae yn scrifennedig am dano, ond gwae 'r dyn hwnnw trwy 'r hwn y bradychir Mâb y dyn: da fuasai i'r dyn hwnnw pe na's ganesid. Ac fel yr oeddynt yn bwytta, yr Iesu a gymerodd fara, ac a'i bendithiodd, ac a'i torrodd, ac a'i rhoddes iddynt, ac a ddywedodd, Cymmerwch, bwyttewch, hwn yw fy ngorph. Ac wedi iddo gymmeryd y cwppan, a rhoi diolch, efe a'i rhoddes iddynt: a hwynt oll a yfasant o honaw. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Hwn yw fy ngwaed i o'r Testament newydd, yr hwn a dywellir tros lawer. Yn wir yr wyf yn dywedyd wrthych, nad yfaf mwy o ffrwyth y winwydden, hyd y dydd hwnnw, pan yfwyf ef yn newydd yn nheyrnas DdUw. Ac wedi iddynt ganu mawl, hwy a aethant allan i fynydd yr Olewydd. A dywedodd yr Iesu wrthynt, Chwi a rwystrir, oll o'm plegid i, y nos hon: canys scrifennedig yw, Tarawaf y bugail, a'r defaid a wascerir. Eithr wedi i mi adgyfodi, mi a âf o'ch blaen chwi i Galilæa. Ond Petr a ddywedodd wrtho, Pe byddai bawb wedi eu rhwystro, etto ni byddaf fi. A dywedodd yr Iesu wrtho, Yn wir yr ydwyf yn dywedyd i ti, heddyw o fewn y nos hon, cyn canu o'r ceiliog ddwywaith y gwedi fi deirgwaith. Ond efe a ddywedodd yn helaethach o lawer. Pe gorfyddai i mi farw gyd â thi, ni th wadaf ddim. A'r un modd y dywedasant oll. A hwy a ddaethant i le yr oedd ei enw Gethsemane: ac efe a ddywedodd wrth ei ddiscyblion, Eisteddwch ymma tra fyddwyf yn gweddio. Ac efe a gymmerth gyd ag ef

Petr, ac Jaco, ac Joan, ac a ddechreuodd ymofidio, a thristau yn ddirfawr. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y mae fy enaid yn athrist hyd angeu: arhoswch ymma, a gwiliwch. Ac efe a aeth ychydig ym-mlaen, ac a syrthiodd ar y ddaiar, ac a weddiodd, o bai bossibl, ar fyned yr awr honno oddi wrtho. Ac efe a ddywedodd, Abba Dâd, pob peth sydd bossibl i ti; tro heibio y cwppan hwn oddi wrthif: eithr nid y peth yr ydwyfi yn ei ewyllysio, ond y peth yr ydwyt ti. Ac efe a ddaeth, ac a'u cafodd hwy yn cysgu, ac a ddywedodd wrth Petr, Simon, ai cysgu yr wyti? oni allit wilio un awr? Gwiliwch, a gweddiwch rhag eich myned mewn temtasiwn; yr yspryd yn ddiau sydd barod; ond y cnawd sydd wan. Ac wedi iddo fyned ymmaith drachefn, efe a weddiodd, gan ddywedydd yr un ymadrodd. Ac wedi iddo ddychwelyd, efe a'u cafodd hwynt drachefn yn cysgu, (canys yr oedd eu llygaid hwynt wedi trymhau) ac ni wyddent beth a attebent iddo. Ac efe a ddaeth y drydedd waith ac a ddywedodd wrthynt, Cyscwch weithian, a gorphwyswch: digon yw, daeth yr awr: wele, yr ydys yn bradychu Mâb y dyn i ddwylo pechaduriad. Cyfodwch, awn; wele, y mae yr hwn sydd yn fy mradychu yn agos. Ac yn y man, ac efe etto yn llefaru, daeth Judas, un o'r deuddeg, a chyd ag ef dyrfa fawr â chleddyfau a ffynn, oddi wrth yr Arch-offeiriaid, a'r Scrifennyddion, a'r Henuriaid. A'r hwn ai bradychodd ef a roddasai arwydd iddynt, gan ddywedyd, Pwy bynnac a gusanwyf, hwnnw yw; deliwch ef, a dygwch ymmaith yn sicr. A phan ddaeth, yn ebrwydd efe a aeth atto, ac a ddywedodd Rabbi, Rabbi, ac a'i cusanodd ef. A hwythau a roesant eu dwylo arno, ac a'i daliasant ef. A rhyw un o'r rhai oedd yn sefyll ger llaw, a dynnodd ei gleddyf, ac a darawodd was yr Arch-offeiriad, ac a dorrodd ymmaith ei glust ef. A'r Jesu a attebodd, ac a ddywedodd wrthynt, Ai megis at leidr y daethoch allan, a chleddyfau, ac a ffyn i'm dala i? Yr oeddwn i beunydd gyd â chwi yn athrawiaethu yn y Deml, ac ni'm daliasoch: ond rhaid yw cyflawni 'r Scrythyrau. A hwynt oll a'i gadawsant ef, ac a ffoesant. A rhyw wr ieuangc oedd yn ei ddilyn ef, wedi ymwisco

â lli-

âlliain main ar ei gorph noeth, a'r gwŷr ieuaingc a'i daliasant ef. A hwn a adawodd y lliain, ac a ffôdd oddi wrthynt yn noeth, a hwy a ddygasant yr Iesu at yr Arch-offeiriad: a'r holl Arch-offeiriaid, a'r Henuriaid, a'r Scrifennyddion, a yngasclasaut gyd ag ef. A Phetr a'i canlynodd ef o hirbell, hyd yn llys yr Arch offeiriaid: ac yr oedd efe yn eistedd gyd â'r gwasanaethwŷr, ac yn ymdwymno wrth y tân. A'r Arch-offeiriad, a'r holl gyngor, a geisiasant dystiolaeth yn erbyn yr Iesu i'w roi ef i farwolaeth, ac ni chawsant. Canys llawer a ddygasant, gau dystiolaeth yn ei erbyn ef, eithr nid oedd eu tystiolaethau hwy yn gysson. A rhai a gyfodasant, ac a ddygasant gam-dystiolaeth yn ei erbyn ef, gan ddywedyd, Ni a'i clywsom ef yn dywedyd, Mi a ddinistriaf y Deml hon o waith dwylo ac mewn tridiau yr adeiliadaf arall, heb fôd o waith llaw. Ac etto nid oedd eu tystiolaeth hwy felly yn gysson. A chyfododd yr Arch-offeiriad yn y canol, ac a ofynnodd i'r Iesu, gan ddywedyd, Oni attebi di ddim: beth y mae y rhai hyn yn ei dystiolaethu yn dy erbyn: Ac efe a dawodd, ac nid attebodd ddim. Drachefn yr Arch-offeiriad a ofynnodd iddo, ac a ddywedodd wrtho, Ai tydi yw Crist, Mâb y Bendigedig: A'r Iesu a ddywedodd, Myfi yw: a chwi a gewch weled Mâb y dyn yn eistedd a'r ddeheu-law y gallu, ac yn dyfod ynghymmylau y nef. Yna 'r Arch-offeiriad, gan rwygo ei ddillad, a ddywedodd. Pa raid i ni mwy wrth dystion: Chwi a glywsoch y gabledd: beth dybygwch chwi: A hwynt oll a'i condemniasant ef, ei fôd yn euog o farwolaeth. A dechreuodd rhai boeri arno, a chuddio ei wyneb, a'i gernodio, a dywedyd wrtho, Prophwda. A'r gweinidogion a'i tarawsant ef â gwiail. Ac fel yr oedd Petr yn y llys i wared, daeth un o forwynion yr Arch-offeiriad: a phan ganfu hi Betr yn ymdwymno, hi a edrychodd arno, ac a ddywedodd Titheu hefyd oeddit gyd â'r Iesu o Nazareth. Ac ef a wadodd, gan ddywedyd, Nid adwaen i, ac ni wn i beth yr wyt yn ei ddywedyd. Ac efe a aeth allan i'r porth: a'r ceiliog a ganodd. A phan welodd y llangces ef drachefn hi a ddechreuodd

chreuodd ddywedyd wrth y rhai oedd yn sefyll yno, y mae hwn yn un o honynt, Ac efe a wadodd drachefn. Ac ychydig wedi, y rhai oedd yn sefyll ger llaw a ddywedasant wrth Petr drachefn, Yn wir yr wyti yn uno honynt, canys Galilæad wyt, a'th leferydd sydd debyg. Ond efe a ddechreuodd regu, a thyngu, Nid adwaen i y dyn ymma yr ydych chwi yn dywedyd am dano. A'r ceiliog a ganodd yr ail waith a Phetr a gofiodd y gair a ddywedasei 'r Jesu wrtho, Cyn canu o'r ceiliog ddwywaith, ti am gwedi deir-gwaith. A chan ystyried hynny efe a wylodd.

Dydd mawrth nesaf o flaen y Pasc.

Yn lle yr Epistol.

Esa. 50. 5.

YR Arglwydd Dduw a agorodd fy nghlust, a minneu ni wrthwynebais, ac ni chiliais yn fy ôl. Fy nghorph a roddais i'r cur-wyr, a'm cernau i'r rhai a dynnai 'r blew, ni chuddiais fy wyneb oddiwrth wradwydd, a a phoeredd. O herwydd yr Arglwydd Dduw a'm cymmorth, am hynny ni'm cywilyddir. Agos yw 'r hwn a'm cyfiawnhâ; pwy a ymryson â mi? safwn ynghyd. Pwy yw fy ngwrthwynebwr? nessaed attaf. Wele 'r Arglwydd Dduw a'm cynnorthwya. pwy yw 'r hwn a'm bwrw yn euog? Wele hwynt oll a heneiddiant fel dilledyn, gwyfyn a'u hysla hwynt. Pwy yn eich mysc sydd yn ofni 'r Arglwydd: yn gwrandaw ar lais ei wâs ef, yn rhodio mewn tywyllwch, ac heb lewyrch iddo? gobeithied yn enw 'r Arglwydd, ac ymddizieded yn ei Dduw. Wele chwi oll y rhai ydych yn cynneu tân, ac yn eich amgylchu eich hunain â gwreichion: rhodiwch wrth lewyrch eich tân, ac wrth y gwreichion a gynneuasoch; o'm llaw i y bydd hyn i chwi; mewn gofid y gorweddwch.

Yr

Ymawrth oflaen y Paſc

Yr Efengyl.

AC yn y fan y boreu, yr yngynghorodd yr Arch offeiriaid gyd â'r Henuriaid, a'r Scrifennyddion, a'r holl gyngor, ac wedi iddynt rwymo 'r Jeſu, hwy a'i dygaſant ef ymmaith, ac a'i traddodaſant at Pilat. A gofynnodd Pilat iddo Ai ti yw Brenin yr Jddewon? Yntef a attebodd, ac a ddywedodd wrtho, Yr wyt ti yn dywedyd. A'r Arch-offeiriaid a'i cyhuddaſant ef o lawer o bethau, Eithr nid attebodd efe ddim. A Philat drachefn a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Onid attebi di ddim? wele faint o bethau y maent yn eu tyſtiolaethu yn dy erbyn. Ond yr Jeſu etto nid attebodd ddim, fel y rhyfeddodd Pilat. Ac ar yr wyl honno y gollyngai efe yn rhydd iddynt un carcharor, yr hwn a ofynnent iddo. Ac yr oedd un a elwid Barabbas, yr hwn oedd yn rhwym gyd â'u gyd-terfyſcwyr, y rhai yn y derfyſc a wnaethent lofruddiaeth. A'r dyrfa gan grochlefain, a ddechreuodd ddeiſyf arno wneuthur fel y gwnaethai bôb amſer iddynt. A Philat a attebodd iddynt gan ddywedyd, A fynnwch chwi i mi ollwng yn rhydd i chwi Frenin yr Jddewon? (Canys efe a wyddai mai o gynfigen y traddodaſai yr Arch-offeiriaid ef) A'r Arch-offeiriaid a gynhyrfaſent y bobl, fel y gollyngai efe yn hytrach Barabbas yn rhydd iddynt. A Philat a attebodd, ac a ddywedodd drachefn wrthynt, Beth gan hynny a fynnwch i mi ei wneuthur i'r hwn yr ydych yn ei alw Brenin yr Jddewon? A hwythau a lefaſant drachefn, Croeſ-hoelia ef. Yna Pilat a ddywedodd wrthynt, Ond pa ddrwg a wnaeth efe? A hwythau a lefaſant fwy-fwy, Croeſ-hoelia ef. A Philat yn chwennych bodloni 'r bobl, a ollyngodd yn rhydd iddynt Barabbas, a'r Jeſu wedi iddo ei fflangellu, a draddododd efe i'w groeſ-hoelio. A'r milwyr a'i dygaſant ef i fewn y llys, a elwir Prætorium: a hwy a alwaſant ynghŷd yr holl fyddin, ac a'i gwiſcaſant ef â phor-

S. Mar. 15. 1.

phor, ac a blethasant goron o ddrain, ac a'i dodasant am ei ben: ac a ddechreusant gyfarch iddo, Hanffych well, Brenin yr Jddewon. A hwy a gurasant ei ben ef â chorsen, ac a boerasant arno, a chan ddodi eu gliniau i lawr, a'i haddolasant ef. Ac wedi iddynt ei watwar ef, hwy a ddiosgasant y porphor oddi am dano, ac a'i gwisgasant ef â'i ddillad ei hun, ac a'i dygasant allan iw groes-hoelio. A hwy a gymmellasant un Simon o Cyrene, yr hwn oedd yn myned heibio, wrth ddyfod o'r wlâd, sef tad Alexander a Rufus, i ddwyn ei groes ef. A hwy a'i harweiniasant ef i le a elwid Golgotha: yr hyn o'i gyfieithu yw, Lle 'r benglog; ac a roesant iddo i'w yfed win myrrhllyd: eithr efe ni's cymmerth. Ac wedi iddynt ei groes-hoelio, hwy a rannasant ei ddillad ef, gan fwrw coel-bren arnynt, beth a gai bob un, A'r dydedd awr oedd hi, a hwy a'i croes-hoeliâsant ef. Ac yr oedd yscrifen ei achos ef wedi ei hargraphu, BRENIN YR IDDEWON. A hwy a groes-hoeliasant gyd ag ef ddau leidr; un ar y llaw ddeheu, ac un ar yr asswy iddo. A'r Scrythur a gyflawnwyd, yr hon a ddywed, Ac efe a gyfrifwyd gyd â'r rhai anwir. A'r rhai oedd yn myned heibio a'i cablasant ef gan yscwyd eu penneu, a dywedyd, Och, tydi yr hwn wyt yn dinistrio y Deml, ac yn ei hadeiliadu mewn tridiau; gwared dy hun, a descyn oddi ar y groes, A'r un modd yr Archoffeiriaid hefyd yn gwatwar' a ddywedasant wrth ei gilydd, gyd â'r Scrifennyddion. Eraill a waredodd ef ei hun ni's gall ei wared. Descynned Crist Brenin yr Jsrael, yr awr hon oddi ar y groes, fel y gwelom, ac y credom, A'r rhai a groes-hoeliasid, gyd ag ef, a'i difenwasant ef. A phan ddaeth y chweched awr, y bu tywyllwch ar yr holl ddaiar, hyd y nawfed awr. Ac ar y nawfed awr y dolefodd yr Jesu â llef uchel, gan ddywedyd, Eloi, Eloi, lamma ſabâchthani, yr hyn o'i gyfieithu yw; Fy Nuw, fy Nuw, pa ham i'm gadewaist? A rhai o'r rhai a safent ger llaw, pan glywsant, a ddywedasant Wele, y mae efe yn galw ar Elias. Ac un a redodd, ac a lanwodd yspwnn yn llawn o finegr, ac a'i dododd ar gorsen, ac a'i diododd ef, gan

ddy-

Y merch. o flaen y Paſc

ddywedyd, Peidiwch, edrychwn a ddaw Elias i'w dynnu ef i lawr. A'r Jeſu a lefodd â llef uchel, ac a ymadawodd â'r Yſpryd. A llen y Deml a rwygwyd yn ddwy, oddi fynu hyd i wared. A phan welodd y Canwraid, yr hwn oedd yn ſefyll gerllaw gyferbyn ag ef, ddarfod iddo yn llefain felly ymado â'r Yſpryd, efe a ddywedodd, Yn wir Mâb Duw oedd y dyn hwn.

Dydd merchur o flaen y Paſc.

Yr Epiſtol.

LLe byddo Teſtament, rhaid yw dig- wyddo marwolaeth y Teſtament- Heb. 9. 16.
wr. Canys wedi marw dynion y mae Teſtament mewn grym, oblegid nid oes etto nerth ynddo, tra fyddo y Teſtament-wr yn fyw. O ba achos ni chyſſegrwyd y cyntaf heb waed. Canys gwedi i Moſes adrodd yr holl orchymmyn, yn ôl y gyfraith, wrth yr holl bobl, efe a gymmerodd waed lloi a geifr, gyd â dwfr, a gwlân porphor, ac yſſop, ac a'i taenellodd ar y llyfr, a'r bobl oll: gan dywedydd, Hwn yw gwaed y Teſtament a orchymynnodd Duw i chwi. Y Tabernacl hefyd, a holl leſtri y gwaſanaeth, a daenellodd efe a gwaed; yr un modd. A chan mwyaf trwy waed y purir pob peth wrth y Gyfraith ac heb ollwng gwaed nid oes maddeuant. Rhaid oedd gan hynny i bortreiadau y pethau ſyn y nefoedd, gael eu puro a'r pethau hyn: a'r pethau nefol eu hunain ag aberthau gwell nâ'r rhai hyn. Canys nid i'r Cyſſegr o waith llaw, portreiad y gwir Gyſſegr yr aeth Chriſt i mewn, ond i'r nêf ei hun, i ymddangos yn awr ger bron Duw troſom ni: nac fel yr offrymmei ef ei hun yn fynych, megis y mae yr Arch-offeiriad yn myned i mewn i'r Cyſſegr bob blwyddyn, â gwaed arall: oblegid yna rhaid fuaſei iddo yn fynych ddioddef er dechreuad y byd: eithr yr aw-

awron unwaith yn niwedd y byd yr ymddangoſes efe, i ddeleu pechod, trwy ei aberthu ei hun. Ac megis y goſodwyd i ddynion farw unwaith, ac wedi hynny bôd barn: felly Criſt hefyd, wedi ei offrymmu unwaith i ddwyn ymmaith bechodau llawer, a ymddengys yr ail waith heb pechod, i'r rhai ſy yn ei ddiſgwyl, er iechydwriaeth.

Yr Efengyl.

S. Luk. 22. 1.

Neſſaodd gwyl y bara croyw, yr hon a elwir y Paſc. A'r Arch-offeiriaid a'r Scrifennyddion a geiſiaſant pa fodd y difethent ef: oblegid yr oedd arnynt ofn y bobl. A Satan a aeth i mewn i Judas, yr hwn a gyfenwid Iſcariot, yr hwn oedd o rifedi'r deuddeg. Ac efe a aeth ymmaith ac a ymddiddanodd a'r Arch-offeiriaid, a'r blaenoriaid, pa fodd y bradychei efe ef iddynt. Ac yr oedd yn llawen ganddynt: a hwy a gyttunaſant ar roddi arian iddo. Ac efe a addawodd: ac a geiſiodd amſer cyfaddas iw fradychu ef iddynt, yn abſen y bobl. A daeth dydd y bara croyw, ar yr hwn yr oedd rhaid lladd y Paſc. Ac efe a anfonodd Petr ac Joan, gan ddywedyd, Ewch, paratowch i ni'r Paſc, fel y bwyttaom. A hwy a ddywedaſant wrtho, Pa le y mynni baratoi o honom? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Wele, pan ddeloch i mewn i'r ddinas, cyferfydd â chwi ddyn yn dwyn ſteneid o ddwfr: canlynwch ef i'r tŷ lle yr el efe i mewn; a dywedwch wrth wr y tŷ, Y mae 'r Athro yn dywedyd wrthit, Pa le y mae 'r lletty, lle y gallwyf fwytta 'r Paſc gyd â'm diſcyblion? Ac efe a ddengys i chwi oruwch-yſtafell fawr, wedi ei thanu: yno paratowch. A hwy a aethant, ac a gawſant fel y dywedaſei efe wrthynt, ac a baratoeſant y Paſc; a phan ddaeth yr awr, efe a eiſteddodd i lawr, a'r deuddeg Apoſtol gyd ag ef. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Mi a chwennychais yn fawr fwytta 'r Paſc hwn gyd â chwi, cyn dioddef o honof. Canys yr ydwyf yn dywedyd i chwi,

Ni

Ymerch.o flaen y Pasc.

Ni fwyttâf fi mwyach o honaw, hyd oni chyflawner yn nheyrnas Ddnw. ac wedi iddo gymmeryd y cwppan, a rhoddi diolch, efe a ddywedodd, Cymmerwch hwn, a rhennwch yn eich plith. Canys yr ydwyf yn dywedyd i chwi, nad yfaf o ffrwyth y winwydden, hyd oni ddêl teyrnas Ddnw. Ac wedi iddo gymmeryd bara, a rhoi diolch, efe a'i torrodd, ac a'i rhoddes iddynt, gan ddywedyd, Hwn yw'r yw fy nghorph, yr hwn yr ydys yn ei roddi trosoch: gwnewch hyn er cofia am danaf. Yr un modd y cwppan hefyd wedi swpperu, gan ddywedyd. Y cwppan hwn yw'r Testament newydd yn fy ngwaed i, yr hwn yr ydys yn ei dywallt trosoch. Eithr wele law'r hwn sydd yn fy mradychu, gyd a mi ar y bwrdd. Ac yn wir, y mae Mâb y dyn yn myned, megis y mae wedi ei benniaethu: eithr gwae'r dyn hwnnw, trwy'r hwn y bradychir efe. Hwythau a ddechreuasant ymofyn yn eu plith eu hun, pwy o honynt oedd yr hwn a wnai hynny. A bu ymryson yn eu plith, pwy o honynt a dybygid ei fôd yn fwyaf. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Y mae brenhinoedd y cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt: a'r rhai sy meiwn awdurdod arnynt, a elwir yn bendefigion, Ond na fyddwch chwi felly: eithr y mwyaf yn eich plith chwi, bydded megis yr ieuangaf, a'r pennaf, megis yr hwn sydd yn gweini. Canys pa un fwyaf, ai'r hwn sydd yn eistedd ar y bwrdd, ai'r hwn sydd yn gwasanaethu? onid yr hwn sydd yn eistedd ar y bwrdd? eithr yr ydwyfi yn eich mysc, fel un yn gwasanaethu. A chwy-chwi yw y rhai a arhosasoch gyd â mi yn fy mhrofedigaethau. Ac yr wyfi yn ordeinio i chwi deyrnas, megis yr ordeiniodd fy Nhâd i minneu: fel y bwyttaoch ac yr yfoch ar fy mwrdd i yn fy nheyrnas; ac yr eisteddoch ar orseddfeydd, yn barnu deuddegllwyth Israel. A'r Arglwydd a ddywedodd, Simon, Simon, wele, Satan a'th geisiodd chwi, i'ch nithio fel gwenith: eithr mi a weddiais trosot, na ddiffygiei dy ffydd di: ditheu pan i'th droer, cadarnhâ dy frodyr. Ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd yr ydwyfi yn barod i fyned gyd â thi i garchar, ac i angeu. Yntef a ddywedodd, Yr wyf yn dywedyd i ti Petr, Na

chân y ceiliog heddyw, nes i ti wadu dair gwaith yn adwieni fi. Ac efe a ddywedodd wrthynt, pann i'ch anfonais heb na phwrs, na chod, nac escidiau: a fu arnoch eisieu dim? A hwy a ddywedasant Na ddim, Yna y dywedodd wrthynt, Ond yn awr y neb sydd ganddo bwrs, cymmered, a'r un modd god: a'r neb nid oes ganddo, gwerthed ei bais, a phrynued gleddyf. Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, fod yn rhaid etto gyflawni ynof y peth hyn a scrifennwyd, sef, A chyd â'r anwir y cyfrifwyd efe. Canys y mae diben i'r pethau am danaf. A hwy a ddywedasant, Arglwydd, wele ddau gleddyf yma. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Digon yw. Ac wedi iddo fyned allan, efe a aeth, yn ôl ei arfer, i fynydd yr Olewydd: a'i ddisciblion hefyd a'i canlynasant ef. A phan ddaeth efe i'r man, efe a ddywedodd wrthynt, Gweddiwch nad eloch mewn profedigaeth. Ac efe a ymnodd oddi wrthynt tu ag ergyd careg, ac wedi iddo fyned ar ei liniau efe a weddiodd, gan ddywedyd, O Dad, os ewyllysi droi heibio y cwppan hwn oddi wrthif: er hynny nid fy ewyllys i ond yr eiddot ti a wneler. Ac Angel o'r nef a ymddangosodd iddo, yn ei nerthu ef. Ac efe mewn ymdrech meddwl, a weddiodd yn ddyfalach, a'i chwys ef oedd fel defnynnau gwaed, yn descyn ar y ddaear. A phan gododd efe a'i weddi, a dyfod at ei ddisciblion, efe a'u cafodd hwynt yn cyscu gan dristwch: ac a ddywedodd wrthynt, Pa ham yr ydych yn cyscu? codwch, a gweddiwch nad eloch mewn profedigaeth. Ac efe etto yn llefaru, wele dyrfa, a hwn a elwir Judas, un o'r deuddeg, oedd yn myned o'i blaen hwynt, ac a nesaodd at yr Iesu, iw gusanu ef. A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Judas, ai â chusan yr wyt ti yn bradychu Mâb y dyn? A phan welodd y rhai oedd yn ei gylch ef, y peth oedd ar ddyfod, hwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, a darawn ni â chleddyf? A rhyw un o honynt a darawodd was yr Arch-offeiriad, ac a dorrodd ymmaith ei glust ddehau ef. Ar Iesu a attebodd ac a ddywedodd, Goddefwch hyd yn hyn, Ac efe a gyffyrddodd â'i glust, ac a'i iachaodd ef. A'r Iesu a ddywedodd wrth yr Arch-offeiriaid, a blaenoriaid y

Deml.

Deml. A'r Henuriaid, y rhai a ddaethant atto, Ai fel at leidr y daethoch chwi allan â chleddyfau, ac a ffyn? Pan oeddwn beunydd gyd â chwi yn y Deml, nid estynnasoch ddwylo i'm herbyn: eithr hon yw eich awr chwi, a gallu 'r tywyllwch. A hwy a'i daliasant ef, ac a'i harweiniasant, ac a'i dygasant i mewn i dŷ 'r Arch-offeiriad. A Phetr a ganlynodd o hirbell. Ac wedi iddynt gynneu tân ynghanol y neuadd, a chydeistedd o honynt, eisteddodd Petr yntef yn eu plith hwynt. A phan ganfu rhyw langces ef yn eistedd wrth y tân, a dal sulw arno, hi a ddywedodd, yr oedd hwn hefyd gyd ag ef. Yntef a'i gwadodd ef, gan ddywedyd, O wraig, nid adwaen i ef. Ac ychydig wedi, un arall a'i gwelodd ef, ac a ddywedodd, Yr wyt titheu hefyd yn un o honynt A Phetr a ddywedodd, O ddyn, nid ydwyf. Ac ar ôl megis yspaid un awr rhyw un arall a daerodd gan ddywedyd, Mewn gwirionedd, yr oedd hwn hefyd gyd ag ef: canys Galilæad yw. A Phetr a ddywedodd, y dyn, ni's gwn beth yr wyt yn ei ddywedyd, Ac yn y man, ac efe etto yn llefaru, canodd y ceiliog. A'r Arglwydd a drôdd, ac a edrychodd ar Betr: a Phetr a gofiodd ymadrodd yr Arglwydd, fel y dywedasei efe wrtho Cyn canu o'r ceiliog, y gwedi fi deir-gwaith. A Phetr a aeth allan ac a wylodd yn chwerw-dost. A'r gwŷr oedd yn dal yr Jesu, a'i gwatwarasant ef, gan ei daro, Ac wedi iddynt guddio ei lygaid ef, hwy a'i tarawsant ef ar ei wyneb, ac a ofynnasant iddo, gan ddywedyd, Prophwyda, Pwy yw 'r hwn a'th darawodd di? A llawer o bethau eraill gan gablu, a ddywedasant yn ei erbyn ef. A phan aeth hi yn ddydd, ymgynnullodd Henuriaid y bobl, a'r Arch-offeiriaid, a'r Scrifenyddion, ac a'i dygasant ef i'w Cyngor hwynt, gan ddywedyd, Ai ti yw Crist? dywed i ni. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Os dywedaf i chwi, ni chredwch ddim; ac os gofynnaf hefyd i chwi, ni'm hattebwch, ac ni'm gollyngwch ymmaith. Yn ôl hyn y bydd Mâb y dyn yn eistedd ar ddeheu-law gallu Duw. A hwy oll a ddywedasant, Ai Mâb Duw gan hynny ydwyti? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Yr ydych chwi yn dywedyd fy nôd. Hwythau a ddywedasant, Pa raid i ni mwy-

Dydd Jou o flaen y Paſc

ach wrth dyſtiolaeth: canys clywſom ein hunain o'i enau ef ei hun.

Dydd Iou o flaen y Paſc.

Yr Epiſtol.

1 Cor. 11. 17.

WRth ddywedyd hyn, nid ydwyf yn eich canmol, eich bod yn dyfod ynghŷd, nid er gwell, ond er gwaeth. Canys yn gyntaf, pan ddeloch ynghŷd yn yr Eglwys, yr ydwyf yn clywed fod amrafaelion yn eich mysc chwi, ac o ran yr wyfi yn credu: Canys rhaid yw bôd hefyd hereſiau yn eich mysc; fel y byddo y rhai cymmeradwy yn eglur yn eich plith chwi. Pan fyddoch chwi gan hynny yn dyfod ynghŷd i'r un lle, nid bwyta ſwpper yr Arglwydd ydyw hyn Canys y mae pôb un wrth fwytta yn cymmeryd ei ſwpper ei hun o'r blaen, ac un ſydd a newyn arno, ac arall ſydd yn feddw. Onid oes gennych dai i fwytta ac i yfed? Ai dirmygu yr ydych chwi Eglwys DdUw? A gwradwyddo y rhai nid oes ganddynt? Pa beth a ddywedaf wrthych? a ganmolaf i chwi yn hyn? nid wyf yn eich canmol Canys myfi a dderbyniais gan yr Arglwydd yr hyn hefyd a draddodais i chwi; bod i'r Arglwydd Jeſu y nos y bradychwyd ef, gymmeryd bara. Ac wedi iddo ddiolch, efe a'i torrodd, ac a ddywedodd, Cymmerwch, bwyttewch, hwn yw fy nghorph, yr hwn a dorrir troſoch: gwnewch hyn er coffa am danaf. Yr un modd efe a gymmerodd y cwppan wedi ſwpperu, gan ddywedyd, Y cwppan hwn yw 'r Teſtament newydd yn fy ngwaed; gwnewch hyn cynniferr gwaith bynnac yr yfoch, er coffa am danaf: Canys cynniferr gwaith bynnac y bwytaoch y bara hwn, ac yr yfoch y cwppan hwn, y dangoſwch farwolaeth yr Arglwydd hyd oni ddelo. Am hynny, pwy bynnac a fwytâo y bara hwn, neu a yfo gwppan yr Argl-

Dydd Jou o flaen y Paſc

Arglwydd yn annheilwng, euog fydd o gorph a gwaed yr Arglwydd. Eithr holed dyn ef ei hun, ac felly bwytaed o'r bara, ac yfed o'r cwppan. Canys yr hwn fydd yn bwytta, ac yn yfed yn anheilwng; fydd yn bwytta ac yn yfed barnedigaeth iddo ei hun, am nad yw yn iawn farnu corph yr Arglwydd. Dblegid hyn y mae llawer yn weiniaid ac yn lleſc yn eich myſc, a llawer yn huno. Canys pe iawn farnem ni ein hunain, ni'n bernid. Eithr pan i'n bernir, i'n ceryddir gan yr Arglwydd, fel na'n damner gyd â'r byd. Am hynny, fy mrodyr, pan ddeloch ynghyd i fwytta, arhoſwch ei gilydd. Eithr os bydd newyn ar neb, bwytaed gartref, fel na ddeloch ynghyd i farnedigaeth. Ond y pethau eraill mi a'u trefnaf pan ddelwyf.

Yr Efengyl.

A'R holl liaws o honynt, a gyfodaſant ac a'i dygaſant ef at Pilat; Ac a ddechreuaſant ei gyhuddo ef, gan ddywedyd, Ni a gawſom hwn yn gwyrdroi 'r bobl, ac yn gwaharddu rhoi teyrnged i Cæſar, gan ddywedyd mai efe ei hun yw Crift frenin. A Phylat a ofynnodd iddo, gan ddywedyd, Ai ti yw brenin yr Jddewon? Ac efe a attebodd iddo ac a ddywedodd, Yr wyt ti yn dywedyd. A dywedodd Pilat wrth yr Arch-offeiriaid a'r bobl, Nid wyfi yn cael dim bai ar y dyn hwn. A hwy a fuant daerach, gan ddywedyd, Y mae efe yn cyffroi 'r bobl, gan ddyſcu trwy holl Judæa, wedi dechreu o Galilæa hyd ynma. A phan glybu Pilat ſôn am Galilæa, efe a ofynnodd ai Galilæad oedd y dyn. A phan wybu efe ei fôd ef o lywodraeth Herod, efe a'i hanfonodd ef at Herod, yr hwn oedd yntef yn Jeruſalem y dyddiau hynny. A Herod, pan welodd yr Jeſu, a lawenychodd yn fawr: canys yr oedd efe yn chwennych er yſtalm ei weled ef, oblegid iddo glywed llawer am dano ef: ac yr ydoedd yn gobeithio cael gweled gwneuthur rhyw arwydd ganddo ef. Ac efe a'i holodd ef mewn llawer o eiriau: eithr

S. Luk. 23. 1

thr efe nid attebodd ddim iddo. A'r Arch-offeiriaid a'r Scrifennyddion a safasant gan ei gyhuddo ef yn haerllyg. A Herod a'i filwyr, Wedi iddo ei ddiystyru ef a'i watwar, a'i wisco â gwisc glaerwen, a'i danfonodd ef drachefn at Pilat. A'r dwythwn hwnnw yr aeth Pilat a Herod yn gyfeillion: canys yr oeddynt o'r blaen mewn gelyniaeth â'i gilydd. A Phylat, Wedi galw ynghŷd yr Arch-offeiriaid, a'r llywiawd-wyr a'r bobl, a ddywedodd wrthynt, Chwi a ddygasoch y dyn hwn attafi, fel un a fyddai yn gwyr-droi 'r bobl: ac wele, myfi a'i holais ef yn eich gŵydd chwi, ac ni chefais yn y dyn hwn ddim bai o ran y pethau yr ydych chwi yn ei gyhuddo ef am danynt: na Herod chwaith: canys anfonais chwi atto ef, ac wele, dim yn haeddu marwolaeth ni's gwnaed iddo. Am hynny mi a'i ceryddaf ef, ac a'i gollyngaf ymmaith. Canys yr ydoedd yn rhaid iddo ollwng un yn rhydd iddynt ar yr wyl. A'r holl liaws a lefasant ar unwaith gan ddywedyd, Bwrw hwn ymmaith, a gollwng i ni Barabbas yn rhydd. (Yr hwn, am ryw derfysc a wnelsid yn y ddinas, a llofruddiaeth, oedd wedi ei daflu i garchar.) Am hynny Pilat a ddywedodd wrthynt drachefn, gan ewyllysio gollwng yr Jesu yn rhydd. Eithr hwy a lefasant arno, gan ddywedyd, Croes-hoelia, croes-hoelia ef, Ac efe a ddywedodd wrthynt y drydedd waith, Canys pa ddrwg a wnaeth efe: ni chefais i ddim achos marwolaeth yndo: am hynny mi a'i ceryddaf ef, ac o'i gollyngaf yn rhydd hwythau a fuant daerion a llefau uchel, gan ddeisyfu ei groes-hoelio ef: a'u llefau hwynt a'r Arch offeiriaid a orfuant, A Phylat a farnodd wneuthur eu deisyfiad hwynt. Ac efe a ollyngodd yn rhydd iddynt yr hwn am derfysc a llofruddiaeth a fwriasid yngharchar, yr hwn a ofynnasant: eithr yr Jesu a draddododd efe iw hewyllys hwynt. Ac fel yr oeddynt yn ei arwain ef ymmaith, hwy a ddaliasant un Simon o Cyrene, yn dyfod o'r wlâd, ac a ddodasant y groes arno ef, iw dwyn ar ôl yr Jesu. Ac yr oedd yn ei ganlyn ef liaws mawr o bobl, ac o wragedd: y rhai hefyd oedd yn cwynfan, ac yn galaru o'i blegid ef. A'r Jesu wedi

troi

Dydd Iou o flaen y Pasc

troi attynt, a ddywedodd, Merched Ierusalem, nac wylwch o'ni plegid i, eithr wylwch o'ch plegid eich hun, ac oblegid eich plant: Canys wele, y mae'r dyddiau yn dyfod, yn y rhai y dywedant, Gwyn eu byd y rhai amhlantadwy, a'r crothau ni heppiliasant, a'r bronnau ni roesant sugn. Yna y dechreuant ddywedyd wrth y mynyddoedd, Syrthiwch arnom: ac wrth y bryniau, Guddiwch ni. Canys os gwnant hyn yn y pren ir, pa beth a wneir yn y crin? Ac arweiniwyd gyd ag ef hefyd ddau ddrwg-weithred-wyr eraill, iw rhoi iw marwolaeth. A phan ddaethant i'r lle a elwir Caluaria, yno y croes-hoeliasant ef, a'r drwg-weithred-wyr: un ar y llaw ddehau, a'r llall ar yr asswy. A'r Iesu a ddywedodd, O Dad, maddeu iddynt: canys ni wyddant pa beth y maent yn ei wneuthur. A hwy a rannasant ei ddillad ef, ac a fwriasant goelbren, A'r bobl a safodd yn edrych; a'r pennaethiaid hefyd gyd â hwynt, a watwaraasant, gan ddywedyd, Eraill a waredodd efe, gwared ef ei hun, os hwn yw Crist, etholedig Duw, A'r milwyr hefyd a'i gwatwaraasant ef, gan ddyfod atto, a chynnyg iddo finegr, A dywedyd, Os tydi yw brenin yr Iddewon, gwared dy hun. Ac yr oedd hefyd arcciriten wedi ei ysgrifennu uwch ei ben ef, a llythyrennau Groeg, a Lladin, ac Ebrew, HWN YW BRENHIN YR IDDEWON. Ac un o'r drwg-weithred-wyr a grogasid, a'i cablodd ef gan ddywedyd, Os tydi yw Crist, gwared dy hun a ninnau. Eithr y llall a attebodd, ac a'i ceryddodd ef, gan ddywedyd, Onid wyt ti yn ofni Duw, gan dy fod dan yr un damnedigaeth? A nyni yn wir yn gyfiawn: (canys yr ydym yn derbyn yr hyn a haeddei y pethau a wnaethom) eithr hwn ni wnaeth ddim allan o'i le, Ac efe a ddywedodd wrth yr Iesu Arglwydd cofia fi, pan ddelych i'th deyrnas. A'r Iesu a ddywedodd wrtho, Yn wir meddaf i ti, heddyw y byddi gyd â mi ym mharadwys. Ac yr oedd hi ynghylch y chweched awr, a chywyllwch a fu ar yr holl ddaiar hyd y nawfed awr. A'r haul a dywyllwyd, a llen y Demi a rwygwyd yn ei chanol. A'r Iesu gan lefain â llef uchel

a ddy-

wedodd, O Dad, i'th ddwylo di y gorchymynnaf fy yspryd. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a drengodd. A'r Canwriadpan welodd y peth a wnaethpwyd, a ogoneddodd Dduw, gan ddywedyd, Yn wir yr dyn hwn yn Wr cyfiawn. A'r holl dobloedd, y rhai a ddaethent ynghyd i edrych hyn, wrth weled y pethau a wnaethpwyd, a ddychwelasant, gan guro eu dwyfronnau. A'i holl gydnabod ef a safasant o hirbell, a'r gwragedd, y rhai a'i canlynasent ef o Galilæa, yn edrych ar y pethau hyn.

Dydd Gwener y Croc-lith.

Y Colectau.

HOll-alluog Dduw, ni a arolygwn i ti edrych o honot yn rasulol ar dy deulu hyn ymma, tros yr hwn y bu foddlawn gan ein Hargiwydd Jesu Grist gael ei fradychu, a'i roddi yn nwylaw dynion anwir, a diodef angau ar y groes, yr hwn fydd yn byw ac yn teyrnasu gyda thydi a'r Yspryd glan, byth yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

HOll-alluog a tragywyddol Dduw, trwy yspryd pa un y llywodraethir ac y sancteiddir holl gorph yr Eglwys, derbyn ein erfyniou a'n gweddiau, y rhai yr ydym ni yn eu hoffrwm get dy fron di dros bob gradd o dynion yn dy sanctaidd Eglwys fel y bo i bob aelod o honi yn ei alwedigaeth a'i wasanaeth, allu yn gywir, ac yn ddiwiol dy wasanaethu di, trwy ein Hargiwydd a'n iachawdr Jesu Grist. Amen.

O Dru-

Gwener y Croglith.

O Drugardog Ddvw, yr hwn a wnaethoſt bob dyn, ac ni chaſ-hei ddim ar a wnaethoſt, ac ni fynnit farwolaeth pechadur, onid yn hyttrach ymchwelyd o honaw a byw: trugarhâ wrth yr holl Jddewon, Twrciaid, Anffyddlonion, a Hereticiaid, a chymmer oddi wrthynt bob anwybodaeth, caledwch calon, a thremyg ar dy air, ac felly dwg hwynt adref, wynfydedic Arglwydd, at dy braidd, fel y bônt gadwedic ym-mhlith gweddillion y gwîr Jſraeliaid, a bod yn un gorlan, dan yr un bugail Jeſu Grift ein Harglwydd, yr hwn ſydd yn byw ac yn teyrnaſu, &c. Amen.

Yr Epiſtol.

Y Gyfraith, yr hon ſydd ganddi gyſcod daionus bethau i ddyfod, ac nid gwîr ddelw y pethau, ni's gall trwy yr aberthau hynny, yrhai y maent bob blwyddyn yn y cu hoffrymmu yn waſtadol, byth berffeithio y rhai a ddêl atti. Oblegid yna hwy a beidiaſent â'u hoffrymmu: am na buaſei gydwybod pechod mwy gan y rhai a addolaſent, wedi eu glanhau unwaith: Eithr yn yr aberthau hynny y mae adcoffa pechodau bob blwyddyn. Canys amhoſſibl yw i waed teirw a geifr, dynnu ymmaith bechodau. Herwydd pa ham y mae efe wrth ddyfod i'r byd, yn dywedyd; Aberth ac offrwm ni's mynnaiſt, eithr corph a gymmhwyſaiſt i mi. Offrymmau poeth, a thros bechod, ni buoſt fodlon iddynt. Yna y dywedais Wele fi yn dyfod (y mae yn ſcrifennedig yn nechreu y llyfr am danaf) i wneuthur dy ewyllys di, ô Ddvw. Wedi iddo ddywedyd uchod. Aberth, ac offrwm, ac offrymmau poeth, a thros bechod ni's mynnaiſt, ac nid ymfodlonaiſt ynddynt, y rhai yn ôl y Gyfraith a offrymmir; yna y dywedodd, Wele fi yn dyfod i wneuthur dy ewyllys di, ô Ddvw: y mae yn tynnu ymmaith y cyntaf, fel y goſodei yr ail. Trwy yr hwn ewyllys yr yd-

Heb. 10. 1.

ym ni Wedi ein ſancteiddio, trWy offrymmiad coꝛph Jeſu Gꝛiſt unWaith. Ac y mae pob offeiriad yn ſefyll beunydd yn gWaſanaethu, ac yn offrymmu yn fynych yꝛ un aberthau; y rai ni allant fyth ddileu pechodau: eithꝛ hWn, Wedi offrymmu un aberth dꝛos bechodau, yn dꝛagyWyddd a eiſteddodd ar ddeheulaW Duw:o hyn allan yn diſgWil hyd oni oſoder ei elynion ef yn dꝛoedfaingc iW dꝛaed ef. Canys ag un offrWn y perffeithiodd efe yn dꝛagyWyddol y rhai ſy Wedi eu ſanctеiddio. Ac y mae yꝛ Yſpꝛyd glân hefyd yn tyſtiolaethu i ni: canys Wedi iddo ddyWedyd o'ꝛ blaen, Dymma 'r Cyfammod, yꝛ hWn a ammodafi â hWynt ar ôl y dyddiau hynny, medd yꝛ ArglWydd, Myfi a oſodaf fy nghyfreithiau yn eu calonnau, ac a'u ſcrifennaf yn eu meddyliau: a'u pechodau a'u hanWireddau, ni chofiaf mWyach. A lle y mae maddeuant am y rhai hyn, nid oes mWyach offrWm tros bechod. Am hynny frodyꝛ, gan fôd i ni rydd-did i fyned i mewn i'r Cyſſegr trWy Waed Jeſu, ar hyd ffoꝛdd neWydd, a byWiol, yꝛ hon a gyſſegrodd efe i ni, trWy 'r llen, ſef ei gnaWd ef: a bod i ni Offeiriad maWꝛ ar dŷ ddUW: neſaWn â chalon gyWir, mewn llaWn hyder ffydd. Wedi glânhau ein calonnau oddiWꝛth gydWybod ddꝛWg, a golchi ein coꝛph â dWfr glân. DaliWn gyffes ein gobaith yn ddiſigl, canys ffyddlon yW 'r hWn a addaWood. A chyd-yſtyꝛiWn baWb ei gilydd, i ymannog i gariad a gWeithꝛedoedd da: heb eſceuluſo ein cyd-gynhulliad ein hunain, megis y mae arfer rhai, ond annog baWb ei gilydd, a hynny yn fWy, o gynnmaint a'ch bod yn gWeled y dydd yn neſau.

Yr Efengyl.

S. Joan 19. 1.

Na gan hynny y cymmerodd Pilât yꝛ Jeſu, ac a'i fflangellodd ef. A'r milWyꝛ a blethaſant goꝛon o ddꝛain, ac a'i goſodaſant ar ei ben ef, ac a roeſant Wiſc o boꝛphoꝛ am dano: ac a ddyWedaſant, Henffych Well, Bꝛenin yꝛ Iddewon, ac a roeſant iddo gernodiau. Pilat gan hynny a aeth allan dꝛachefn, ac a ddyWedodd WꝛthynT, Wele yꝛ Wyfi yn

ei

ei ddwyn ef allan i chwi, fel y gwypoch nad wyfi yn cael ynddo ef un bai. Yna y daeth yr Iesu allan, yn arwein y goron ddrain, a'r wisc borphor. A Philat a ddywedodd wrthynt, Wele y dyn. Yna yr Arch-offeiriaid a'r swyddogion, pan welsant ef, a lefasant, gan ddywedyd, Crog-hoelia, croes-hoelia ef. Pilat a ddywedodd wrthynt, Cymmerwch chwi ef a chroeshoeliwch: canys nid wyfi yn cael dim bai ynddo. Yr Iddewon a attebasant iddo, Y mae genym ni gyfraith, ac wrth ein cyfraith ni, efe a ddylei farw, am iddo ei wneuthur ei hun yn Fab Duw. A phan glybu Pilat yr ymadrodd hwnnw, efe a ofnodd yn fwy: ac a aeth drachefn i'r dadleu-dy, ac a ddywedodd wrth yr Iesu, O ba le yr wyt ti? Ond ni roes yr Iesu atteb iddo. Yna Pilat a ddywedodd wrtho, Oni ddywedi di wrthif fi? oni wyddost di fod genyf awdurdod i'th groes-hoelio di, a bod genyf awdurdod i'th ollwng yn rhydd? Yr Iesu a attebodd, Ni byddei i ti ddim awdurdod arnafi, oni bai ei fod wedi ei roddi i ti oddi uchod: am hynny yr hwn a'm traddodes i ti sydd fwy ei bechod. O hynny allan y ceisiodd Pilat ei ollwng ef yn rhydd: ond yr Iddewon a lefasant, gan ddywedyd, Os gollyngi di hwn yn rhydd, nid wyt ti yn garedig i Cesar: pwy bynnag a'i gwnelo ei hun yn frenin, y mae yn dywedyd yn erbyn Cesar. Yna Pilat pan glybu yr ymadrodd hwnt, a ddug allan yr Iesu, ac a eisteddodd ar yr orsedd-faingc, yn y lle a elwir y Palmant, ac yn Hebraeg Gabbatha. A darpar-wyl y Pasc oedd hi, ac ynghylch y chweched awr: ac efe a ddywedodd wrth yr Iddewon, Wele eich Brenin. Eithr hwy a lefasant, Ymmaith ag ef, ymmaith ag ef, croes-hoelia ef. Pilat a ddywedodd wrthynt, A groeshoeliaf fi eich Brenin chwi? Yr Arch-offeiriaid a attebasant, Nid oes genni frenin ond Cesar. Yna gan hynny efe a'i traddodes ef iddynt i'w groes-hoelio: a hwy a gymmerasant yr Iesu, ac a'i dygasant ymmaith. Ac efe gan ddwyn ei groes a ddaeth i le a elwid lle'r Benglog, ac a elwir yn Hebraeg Golgotha: lle y croes-hoeliasant ef, a dau arall gyd ag ef, un o bobtu, a'r Iesu yn y canol. A Philat a scrifennodd

ditl, ac a'i dododd ar y groes, A'r ſcriften oedd, IESU O NAZARETH, BRENIN YR IDDEWON. Y titl hwn gan hynny a ddarllennodd llawer o'r Iddewon: oblegid agos i'r ddinas oedd y fan lle y croeſ-hoeliwyd yr Iesu, ac yr oedd wedi ei ſcrifennu yn Hebrew, Groeg, a Lladin. Yna Arch-offeiriaid yr Iddewon a ddywedaſant wrth Pilat, Na ſcrifenna, Brenin Iddewon, eithr dywedyd o hono ef, Brenin yr Iddewon ydwyfi. Pilat a attebodd, Yr hyn a ſcrifennais a ſcrifennais. Yna 'r mil-wŷr wedi iddynt groeſ-hoelio yr Iesu, a gymmeraſant ei ddillad ef, (ac a wnaethant hedair rhan, i bôb milwr ran) a'i bais ef: a'i bais ef oedd ddiwnſad, wedi ei gwau o'r cwr uchaf trwyddi oll. Hwythau a ddywedaſant wrth ei gilydd, Na thorrwn hi, ond bwriwn goel-brennau am deni, eidd pwy fydd hi: fel y cyflawnid yr Scrythur fydd yn dywedyd, Rhannaſant fy nillad yn eu myſc, ac am fy mhais y bwriaſant goel-brennau. A'r milwyr a wnaethant y pethau hyn. Ac yr oedd yn ſefyll wrth groes yr Iesu, ei fam ef, a chwaer ei fam ef, Mair gwraig Cleophas, a Mair Magdalen. Yr Iesu gan hynny pan welodd ei fam, a'r diſcybl, yr hwn a garai efe, yn ſefyll ger llaw, a ddywedodd wrth ei fam, O wraig, wele dy fab. Gwedi hynny y dywedodd wrth y diſcybl, Wele dy fam. Ac o'r awr hono allan, y cymmerodd y diſcybl hi iw gartref. Wedi hynny yr Iesu yn gwybod fôd pôb peth wedi ei orphen weithian, fel y cyflawnid yr Scrythur, a ddywedodd, Y mae ſyched arnaf. Yr oedd gan hynny leſtr wedi ei oſod yn llawn o finegr: a hwy a lanwaſant ſpwnn o finegr, at a'i rhoddaſant ynghylch yſop, ac a'i dodaſant wrth ei enau ef. Yna pan gymmerodd yr Iesu y finegr, efe a ddywedodd, Gorphenwyd, a chan ogwyddo ei ben, efe a roddes i fynu yr yſpryd. Yr Iddewon gan hynny, fel nad arhoei y cyrph ar y groes ar y Sabbath, o herwydd ei bôd yn ddarpar-wyl, (canys mawr oedd y dydd Sabbath hwnnw) a ddeiſyfiaſant ar Pilat, gael torri eu heſceiriau hwynt a'u tynnu i lawr. Yna y mil-wyr a ddaethant, ac a dorraſant eſceiriau y cyntaf,

taf, a'r llall, yr hwn a groes-hoeliasid gyd ag ef. Eithr wedi iddynt ddyfod at yr Jesu, pan welsant ef wedi marw eusys, ni thorrasant ei esceiriau ef: Ond un o'r milwyr a wanod ei ystlys ef a gwaywffon, ac yn y fan daeth allan waed a dwfr. A'r hwn a'i gwelodd a dystiolaethodd, a gwir yw ei dystiolaeth: ac efe a wyr ei fod yn dywedyd gwir, fel y credoch chwi. Canys y pethau hyn a wnaethpwyd, fel y cyflawnid yr Scrythur. Ni thorrir astwn o honaw. A thrachefn, Scrythur arall sydd yn dywedyd, Hwy a edrychant ar yr hwn a wanasant.

NOS BASC.

Y Collect.

CAniadhâ, O Arglwydd, megis i'n bedyddir i farwolaeth dy fendigedic Fâb ein iachawdr Jesu Grist, fod i ni felly trwy farwolaethu yn wastad ein gwyniau llygredic gael ein claddu gydag ef, a thrwy 'r Bedd a phorth angeu fyned ymlaen, trwy ei haeddedigaethau ef, yr hwn a fu farw, ac y gladdwyd, ac a ail-gyfododd er ein mwyn, sef, dy Fâb Jesu Grist ein hargliwydd. Amen.

Yr Epistol.

GWell ydyw, os ewyllys Duw a'i mynn, i chwi ddioddef yn gwneuthur daioni, nag yn gwneuthur drygioni: Oblegit Crist hefyd unwaith a ddioddefodd tros bechodau, y Cyfiawn tros yr anghyfiawn; fel y dygei ni at Dduw, wedi ei farwolaethu yn y cnawd, eithr ei fywhau yn yr Ysprryd: 1 Pet. 3. 17.

Nos Basc.

Trwy 'r hwn yr aeth efe hefyd ac a bregethodd i'r ysprydion yngharchar y rhai a fu gynt anufudd, pan unwaith yr oedd hir-amynedd Duw yn aros yn nyddiau Noe, tra y darperid yr Arch, yn yr hon ychydig, sef wyth enaid, a achubwyd trwy ddwfr. Cyffelybiaeth cyfattebol i'r hwn sydd yr awron yn ein hachub ninnau, sef, bedydd (nid bwrw ymmaith fudreddi y cnawd, eithr ymatteb cydwybod dda tu ac at Dduw) trwy adgyfodiad Jesu Grist, yr hwn sydd ar ddeheu-law Duw, wedi myned i'r nef, a'r Angelion, a'r awdurdodau, a'r galluoedd, wedi eu darostwng iddo.

Yr Efengyl.

S. Mat. 27. 57.

WEdi ei myned hi yn hwyr, daeth gwr goludog a Arimathæa, a'i enw Joseph, yr hwn a fuasei ynteu yn ddiscybl i'r Jesu: hwn a aeth at Pilat, ac a ofynnodd gorph yr Jesu. Yna y gorchymmynnodd Pilat roddi 'r corph. A Joseph wedi cymmeryd y corph, a'i hamdodd i liain glân: ac a'i gosododd ef yn ei fedd newydd ei hun, yr hwn a dorasei efe yn y graig; ac a dreiglodd faen mawr wrth ddrws y bedd ac a aeth ymmaith. Ac yr oedd yno Mair Magdalen a Mair arall, yn eistedd gyferbyn a'r bedd. A thrannoeth, yr hwn sydd ar ôl y darpar-wyl, yr ymgynhullodd yr Arch-offeiriaid a'r Pharisæaid at Pilat, gan ddywedyd, Arglwydd, y mae yn gof gennym ddywedyd o'r twyllwr hwnnw, ac efe etto yn fyw, Wedi tridiau y cyfodaf. Gorchymmyn gan hyny gadw y bedd yn ddiogel hyd y trydydd dydd, rhag dyfod ei ddiscyblion o hŷd nos, a'i ladratta ef, a dywedyd wrth y bobl, Efe a gyfododd o feirw: a bydd yr amryfusedd diweddaf yn waeth na'r cyntaf. A dywedodd Pilat wrthynt, Y mae gennych wiliadwriaeth, ewch, gwnewch mor ddiogel, ac y medroch. A hwy a aethant, ac a wnaethant y bedd yn ddiogel, ac a seliasant y maen, gyda 'r wiliadwriaeth.

Dydd

Dydd Pasc.

C Ar Foreuol weddi, yn lle y Psalm, *Deuwch, canwn i'r Arg. &c.* y cenir, neu y dywedir yr Anthemau hyn.

CRist ein Pasc ni a aberthwyd trosom ni Am hynny cadwn wyl, nid a hên lefain, nag a lefain malais a drygioni, ond a bara croyw purdeb a gwirionedd. 1 Cor. 5.7.

CRist yn cyfodi o feirw, yr awr-hon ni bydd marw: nid arglwyddiaetha angau arno ef mwy-ach. Canys fel y bu efe farw, efe a fu farw un-waith i bechod: ac fel y mae yn fyw, byw y mae i Dduw, Felly chwithau hefyd cyfrifwch eich hunain yn feirw i bechod, eithr yn fyw i Dduw, yn Ghrist Jesu ein Harglwydd. Rhuf. 6. 9.

CRist a gyfodwyd oddiwrth y meirw, ac a wnaed yn flaen-ffrwyth y rhai a hunasant. Canys, gan fod marwolaeth trwy ddyn, trwy ddyn hefyd y mae adgyfodiad y meirw, Dblegit, megis yn Adda y mae pawb yn meirw felly hefyd yn Ghrist y bywheir pawb. 1 Cor. 15. 20.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Atteb.

Megis ydd oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Dydd Paſc.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn dr᷑wy dy unig-anedig fab Jeſu Grift, a orchfygaiſt angeu, ac a agoraiſt i ni borth y bywyd tragywyddol; yn ufudd yr attolygwn i ti, megis (dr᷑wy dy râd yſpyſlawi yn ein hachub) ydd wyt yn peri deiſyfiadau da i'n meddyliau: felly trwy dy ddyfal gymmorth, allu o honom ein dwyn i berffeith᷑wydd cyflawn, trwy Jeſu Grift ein Hargl᷑wydd, yr hwn ſydd yn byw, ac yn teyrnaſu gyda thydi a'r Yſpryd glân, byth yn un Duw hob dr᷑angr na gorphen. Amen.

Yr Epiſtol.

Coloſ. 3. 1.

OS cyd-gyfodafoch gyd a Chriſt, ceiſiwch y pethau ſydd uchod, lle y mae Criſt yn eiſtedd ar ddeheu-law Duw. Rhoddwch eich ſerch ar bethau ſydd uchod, ac nid ar y pethau ſy' ar y ddaiar, Canys meirw ydych, a'ch bywyd a guddiwyd gyd â Chriſt yn Nuw. Pan ymddangoſo Criſt, ein bywyd ni, yna hefyd yr ymddangoſwch chwithau gyd ag ef mewn gogoniant. Marwhewch gan hyn eich aelodau, y rhai ſy ar y ddaiar, godineb, aflendid, gwyn, dr᷑yg-chwant, a chybydd-dod, yr hon ſydd eu-iyn-addoliaeth: o achos yr hyn bethau y mae digofaint Duw yn dyfod ar blant yr anufudd-dod. Yn y rhai hefyd y rhodiaſoch chwithau gynt, pan oeddych yn byw ynddynt.

Yr

Dydd llun Paſc.

Yr Efengyl.

YDydd cyntaf o'r wythnos, Mair Magdalen a ddaeth y boreu, a hi etto yn dywyll, at y bedd, ac a welες y maen wedi ei dynnu ymmaith oddi ar y bedd. Yna y rhedodd hi, ac a ddaeth at Simon Petr, a'r diſcybl arall, yr hwn yr oedd yr Jeſu yn ei garu ac a ddywedodd wrthynt, Hwy a ddygaſant yr Arglwydd ymmaith o'r bedd, ac ni wyddom ni pa le y dodaſant ef. Yna Petr a aeth allan, ar diſcybl arall, a hwy a ddaethant at y bedd: ac a redaſant ill dau ynghyd: a'r diſcybl arall a redodd o'r blaen, yn gynt nâ Phetr ac a ddaeth yn gyntaf at y bedd. Ac wedi iddo grymmu, efe a ganfu y llieiniau wedi eu goſod: er hynny nid aeth efe i mewn. Yna y daeth Simon Petr yn ei ganlyn ef, ac a aeth i mewn, i'r bedd, ac a ganfu y llieiniau wedi eu goſod: a'r napcin a fuaſei am ei ben ef, wedi ei oſod, nid gyd â'r llieiniau, ond o'r nailltu, wedi ei blygu mewn lle arall. Yna yr aeth y diſcybl arall hefyd i mewn, yr hwn a ddaethei yn gyntaf at y bedd, ac a welodd, ac a gredodd. Canys hyd yn hyn ni wyddent yr Scrythur, fod yn rhaid iddo gyfodi o feirw. Yna y diſcyblion a aethant ymmaith drachefn at yr eiddynt. S. Joan 20. 1

Dydd Llun Paſc.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn drwy dy unig-anedig fâb Jeſu Grist a orchfygaiſt angau, ac a agoraiſt i ni borth y bywyd tragywyddol: yn uchudd yr attolygwn i ti, megis (drwy dy rad yſpyſol yn ein hachub) ydd wyt yn peri deiſeifiadau da i'n meddyliau, felly trwy dy ddyfal gymmorth allu o honom eu dwyn i ben da, trwy Jeſu Grist ein Arglwydd, yr hwn ſydd yn byw, ac yn teyrnaſu gydâ thydi a'r Yſpryd glân byth yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

Dydd llun Pasc.

Yn lle yr Epistol.

Act. 10.34.

Etr a agorodd ei enau, ac a ddywedodd, Yr wyf yn deall mewn gwirionedd, nad ydyw Duw dderbynwr wyneb. Ond ym mhob cenhedl, y neb sydd yn ei ofni ef ac yn gweithredu cyfiawnder sydd gymmeradwy ganddo ef. Y gair yr hwn a anfonodd Duw i blant Israel, gan bregethu tangneddyf trwy Jesu Grist, efe yw Arglwydd pawb oll. Chwychwi a wyddoch y gair a fu yn holl Judæa, gan ddechreu o Galilæa, wedi y bedydd a bregethodd Joan y modd yr eneiniodd Duw Jesu o Nazareth â'r Yspryd glân, ac â nerth, yr hwn a gerddodd o amgylch gan wneuthur daioni, ac iachau pawb a'r oedd wedi eu gorthrymmu gan ddiafol: oblegid yr oedd Duw gyd ag ef. A ninnau ydym dystion o'r pethau oll a wnaeth efe yngwlad yr Iddewon, ac yn Jerusalem, yr hwn a laddasant, ac a groes-hoeliasant ar bren, Hwn a gyfododd Duw y trydydd dydd, ac a'i rhoddes ef i'w wneuthur yn amlwg, nid i'r bobl oll, eithr i'r tystion etholedig o'r blaen gan Dduw, sef i ni, y rhai a fwytasom, ac a yfasom gyd ag ef, wedi ei adgyfodi ef o feirw. Ac efe a orchymynnodd i ni bregethu i'r bobl, a thystiolaethu mai efe yw 'r hwn a ordeiniwyd gan Dduw, yn farnwr byw a meirw. I hwn y mae'r holl Brophwydi yn dwyn tystiolaeth, y derbyn pawb a gredo ynddo ef faddeuant pechodau, drwy ei enw ef.

Yr Efenfyl.

S. Luk. 24. 13.

Ele, dau o honynt oedd yn myned y dydd hwnnw i dref a'i henw Emmaus, yr hon oedd ynghylch trugain ffâd oddi wrth Jerusalem: ac yr oeddynt hwy yn ymddiddan â'i gilydd, am yr holl bethau hyn a ddigwyddasent. A bu, fel yr oeddynt yn

yn ymddiddan, ac yn ymofyn â'i gilydd, yr Iesu ei hun hefyd a nesaodd, ac a aeth gyd â hwynt. Eithr eu llygaid hwynt a attaliwyd, fel n'as adwaenent ef. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa ryw ymadroddion yw y rhai hyn yr ydych yn eu bwrw at ei gilydd, dan rodio, ac yn wyneb-drist? Ac un o honynt a'i enw Cleophas, gan atteb a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn unig yn ymdeithydd yn Jerusalem, ac ni wybuost, y pethau a wnaethpwyd ynddi hi, yn y dyddiau hyn? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa bethau? hwythau a ddywedasant wrtho, Y pethau ynghylch Iesu o Nazareth, yr hwn oedd wr o brophwyd, galluog mewn gweithred a gair, ger bron Duw a'r holl bobl. A'r modd y traddodes yr Arch-offeiriaid a'n llywodraethwyr ni ef i farn marwolaeth, ac a'i croes-hoeliasant ef. Ond yr oeddym ni yn gobeithio mai efe oedd yr hwn a waredei 'r Israel: ac heb law, hyn oll, heddyw yw 'r trydydd dydd, er pan wnaethpwyd y pethau hyn, A hefyd rhai gwragedd o honom ni, a'n dychrynasant ni, gwedi iddynt fôd yn foreu with y bedd: a phan na chawsant ei gorph ef hwy a ddaethant, gan ddywedyd weled-o honynt weledigaeth o Angelion, y rhai a ddywedent ei fôd efe yn fyw. A rhai o'r rhai oedd gyd â nyni, a aethant at y bedd, ac a gawsant felly, fel y dywedasei y gwragedd; ond ef ni's gwelsant. Ac efe a ddywedodd wrthynt, O ynfydion, a hwyr-frydig o galon, i gredu 'r holl bethau a ddywedodd y prophwydi. Ond oedd raid i Grist ddioddef y pethau hyn, a myned i mewn i'w ogoniant? A chan ddechreu ar Moses, a'r holl brophwydi, efe a esponiodd iddynt yn yr holl Scrythyrau, y pethau am dano ei hun. Ac yr oeddynt yn nesau i'r dref lle yr oeddent yn myned: ac yntef a gymmerth arno ei fôd yn myned ym-mhellach. A hwy a'i cymmellasant ef, gan ddywedyd, Aros gyd a ni, canys y mae hi yn hwyrhau a'r dydd yn darfod. Ac efe a aeth i mewn i aros gyd â hwynt. A darfu, ac efe yn eistedd gyd â hwynt, efe a gymmerodd fara, ac a'i bendithiodd, ac a'i torrodd, ac a'i roddes iddynt. A'u llygaid hwynt, a agorwyd, a hwy a'i hadnabuant ef: ac efe a ddiflan-

nodd allan o'i golwg hWynt. A hWy a ddyWedasant wrth ei gilydd, Onid oedd ein calon ni yn llosci ynom, tra ydoedd efe yn ymddiddan â ni ar y ffordd, a thra 'r ydoedd efe yn agoryd i ni 'r Scrythyrau: A hWy a godasant yr awr honno, ac a ddychWelasant i Jerusalem, ac a gawsant yr un ar ddêg Wedi ymgasclu ynghŷd, a'r sawl oedd gŷd â hWynt, yn dyWedyd, Yr Arglwydd a gyfododd yn Wir, ac a ymddangosodd i Simon. A hWythau a adroddasant y pethau a Wnaethsid ar y ffordd, a pha fodd yr adnabuWyd ef ganddynt, Wrth dorriad y bara.

Dydd mawrth Pasc.

Y Colect.

HOll-alluog Ddu'w, yr hWn drWy dy unig-anedig fâb Jesu Grist a orchfygaist angau, ac a agoraist i ni borth y byWyd tragyWyddol: yn ufudd yr attolygWn i ti, megis (drWy dy rad yspysol yn ein hachub) ydd Wyt yn peri deisefiadau da i'n meddyliau, felly trWy dy ddyfal gymmorth allu o honom eu dWyn i ben da, trWy Jesu Grist ein Arglwydd, yr hWn sydd yn byW, ac yn teyrnasu gydâ thydi a'r Yspryd glân byth yn un Du'w heb drangc na gorphen. Amen.

Yn lle yr Epistol.

Act. 13. 26. HArWyr frodyr, plant o genedl Abraham, a'r rhai yn eich plith sydd yn ofni Du'w, i chWi y danfonWyd gair yr iechydWriaeth hon. Canys y rhai oedd yn preswylio yn Jerusalem, a'u tyWysogion, heb adnabod hWn, na lleferydd y Prophwydi, y rhai a ddarllennid bob Sabbaoth, gan ei farnu ef, a'u cyflawnasant, Ac er na chawsant ynddo ddim achos angeu,

angeu, hwy a ddymunasant ar Pilat ei ladd ef. Ac wedi iddynt gwpplau pôb peth a'r a scrifennasid am dano ef, hwy a'i descynnasant ef oddi ar y pren, ac a'i dodasant mewn bedd. Eithr Duw a'i cyfododd ef oddiwrth y meirw. Yr hwn a welwyd, dros ddyddiau lawer, gan y rhai a ddaethei i fynu gyd ag ef o Galilæa i Jerusalem, y rhai sydd dystion iddo wrth y bobl. Ac yr ydym ni yn efangylu i chwi, yr addewid a wnaed i'r tadau, ddarfod i Dduw gyflawni hwn i ni eu plant hwy, gan iddo ad-gyfoddi 'r Jesu. Megis ac yr yscrifennwyd yn yr ail Psalm, Fy mâb i ydwyt ti, myfi heddyw a'th genhedlais. Ac am iddo ei gyfodi ef o'r meirw, nid i ddychwelyd mwy i lygredigaeth, y dywedodd fel hyn, Rhoddaf i chwi sicr drugareddau Dafydd. Ac am hynny y mae yn dywedyd mewn psalm arall. Ni adewi i'th Sanct weled llygredigaeth. Canys Dafydd wedi iddo wasanaethu ei genhedlaeth ei hun trwy ewyllys Duw, a hunodd ac a ddodwyd at ei dadau, ac a welodd lygredigaeth. Eithr yr hwn a gyfodes Duw, ni welodd lygredigaeth. Am hynny, bydded hyspys i chwi, Hawŷr frodyr, mai trwy hwn yr ydys yn pregethu i chwi faddeuant pechodau. A thrwy hwn y cyflawnheir pob un sydd yn credu, oddi wrth yr holl bethau, y rhai ni allech drwy gyfraith Moses gael eich cyflawnhau oddiwrthynt. Gwiliwch gan hynny, na ddel arnoch y peth a ddywedpwyd yn y Prophwydi, Edrychwch, ô ddirmygwŷr a rhyfeddwch a diflennwch: canys yr wyf yn gwneuthur gweithred yn eich dyddiau, gwaith ni chredwch ddim, er i neb ei ddangos i chwi.

Yr Efengyl.

YR Jesu a safodd ynghanol ei ddiscyblion, ac a ddywedodd wrthynt, Tangneddyf i chwi. Hwythau wedi brawychu, ac ofni, a dybiasant weled o honynt yspryd. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Pa ham i'ch trallodir, a pha ham y mae meddyliau yn codi yn eich calonnau? Edrychwch fy nwylo a'm traed, mai myfi S. Luk. 24. 36.

myfi fy hun ydyw: teimlwch fi, a gwelwch, canys nid oes gan yspryd gnawd ac escyrn, fel y y gwelwch fôd genni fi. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a ddangosodd iddynt ei ddwylo a'i draed. Ac a hwy etto heb gredu gan lawenydd, ac yn rhyfeddu, efe a ddywedodd wrthynt, A oes gennych chwi yma ddim bwyd? A hwy a roesant iddo ddarn o byscodyn wedi ei rostio, ac o ddil mêl. Yntef a'i cymmerodd, ac a'i bwyttaodd yn eu gwydd hwynt. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Dymma 'r geiriau a ddywedais i wrthych, pan oeddwn etto gyd â chwi, bôd yn rhaid cyflawni pôb peth a scrifennwyd ynghyfraith Moses, a'r Prophwydi, a'r Psalmau, am danaf fi. Yna yr agorodd efe eu deall hwynt, fel y deallent yr scrythyrau. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Felly yr scrifennwyd, ac felly yr oedd raid i Grist ddioddef, a chyfodi o feirw y trydydd dydd: a phregethu edifeirwch, a maddeuant pechodau yn ei enw ef, ym-mhlith yr holl genhedloedd, gan ddechreu yn Jerusalem. Ac yr ydych chwi yn dystion o'r pethau hyn.

Y Sul cyntaf gwedi 'r Pasc.

Y Colect.

HOll-alluog Dâd, yr hwn a roddaist dy un Mâb i farw dros ein pechodau, ac i gyfodi drachefn dros ein cyfiawnhâd: Caniadhâ i ni felly fwrw yn-maith sur-does drygioni ac anwiredd, fel y gallom yn wastad dy wasanaethu di ymhurdeb buchedd a gwiriondeb, trwy haeddedigaethau dy un Mâb Jesu Grist ein Hargl wydd, Amen.

Y Sul j yn ol y Pasc.

Yr Epistol.

Eth bynnag a aned o Dduw, y mae yn gorchfygu 'r byd: a hon yw 'r orchafaeth sydd yn gorchfygu y byd, sef ein ffydd ni. Pwy yw 'r hwn sydd yn gorchfygu 'r byd onid yr hwn sydd yn credu mai Jesu yw Mâb Duw? Dymma yr hwn a ddaeth, trwy ddwfr a gwaed, sef Jesu Grist: nid trwy ddwfr yn unic, ond trwy ddwfr a gwaed: a'r Yspryd yw 'r hwn sydd yn tystiolaethu, oblegid yr Yspryd sydd wirionedd. Oblegid y mae tri yn tystiolaethu yn y nêf, y Tad y Gair, a'r Yspryd glân: a'r tri hyn un ydynt. Ac y mae tri yn tystiolaethu ar y ddaiar, yr Yspryd, a'r dwfr, a'r gwaed: a'r tri hyn, yn un y maent yn cyttûno. Os tystiolaeth dynion yr ydym yn ei derbyn, y mae tystiolaeth Duw yn fwy: canys hyn yw tystiolaeth Duw, yr hon a dystiolaethodd efe am ei fâb. Yr hwn sydd yn credu ym Mâb Duw, sydd ganddo y dystiolaeth ynddo ei hun: hwn nid yw yn credu i Dduw, a'i gwnaeth ef yn gelwyddog, oblegid na chredodd y dystiolaeth a dystiolaethodd Duw am ei Fâb. A hon yw 'r dystiolaeth, roddi o Dduw i ni fywyd tragywyddol, a'r bywyd hwn sydd yn ei Fab ef. Yr hwn y mae y Mâb ganddo, y mae y bywyd ganddo: a'r hwn nid yw ganddo Fâb Duw, nid oes ganddo fywyd. 1 S. Joan 5. 4.

Yr Efengyl.

Na, a hi yn hwyr y dydd cyntaf hwnnw o'r wythnos, a'r drysau yn gaead, lle yr oedd y discyblion wedi ymgasclu ynghyd, rhag ofn yr Iddewon, daeth yr Jesu, ac a safodd yn y canol. ac ddywedodd wrthynt, Tangneddyf i chwi. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a ddangosodd iddynt ei ddwylo, a'i ystlys. Yna 'r discyblion a lawenychasant, pan welsant S. Joan 20. 19.

sant yr Arglwydd. Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt drachefn, Tangneddyf i chwi, megis y danfonodd y Tad fi, yr wyf finneu yn eich danfon chwi. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a anadlodd arnynt, ac a ddywedodd wrthynt, Derbyniwch yr Yspryd glân. Pwy bynnac y maddeuoch eu pechodau, maddeuir iddynt: a'r eiddo pwy bynnac a attalioch, hwy a attaliwyd.

Yr ail Sul yn ol y Pasc.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn a roddaist dy unMâb i ni yn aberth tros bechod, a hefyd yn esampl o fuchedd dduwiol, dyro i ni dy râs fel y gallom byth yn ddiolchgar derbyn ei anfaethawl iechâd ef; a hefyd beunydd ymroi i ganlyn bendigedig lwybrau ei wir lanaf fuchedd ef trwy yr un Iesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

1 Pet. 2. 19. HYn fydd rasol, os yw neb o herwydd cydwybod i Dduw yn dwyn trist-wch, gan ddioddef ar gam. Oblegid pa glôd yw, os pan bechoch a chael eich cernodio, y byddwch dda eich ammynedd? eithr os a chwi yn gwneuthur yn dda, ac yn dioddef, y byddwch dda eich ammynedd, hyn fydd rasol ger bron Duw. Canys i hyn i'ch galwyd hefyd. oblegid Crist yntef a ddioddefodd trosom ni, gan adel i'n ni esampl, fel y canlynech ei ôl ef. Yr hwn ni wnaeth bechod, ac ni chaed twyll yn ei enau. Yr hwn pan ddifenwyd, ni ddifenwodd drachefn, pan ddioddefodd ni fygythiodd eithr rhoddodd ar y neb fydd yn barnu yn gyfiawn. Yr hwn ei hun a ddûg ein pechodau ni yn ei gorph ar y pren:

yzen: fel gwedi ein marw i bechodau, y byddem byw i gyfiawnder: trwy gleisiau yr hwn yr iachawyd chwi. Canys yr oeddych megis defaid yn myned ar gyfeiliorn: eithr yn awr chwi a ddychwelwyd at fugail ac Escob eich eneidiau.

Yr Efengyl.

CRist a ddywedodd, myfi yw 'r bugail da: y bugail da fydd yn rhoddi ei enioes dros y defaid. Eithr y gwas cyflog a'r hwn nid yw fugail, yr hwn nid eiddo y defaid, fydd yn gweled y blaidd yn dyfod, ac yn gadel y defaid, ac yn ffoi: a'r blaidd fydd yn eu fcrifio hwy, ac yn tarfu y defaid. Y mae'r gwas cyflog yn ffoi, oblegid mai gwas cyflog yw, ac nid oes ofal arno am y defaid. Myfi yw y bugail da: ac a adwaen yr eiddof fi, ac a'm hadwenir gan yr eiddo fi. Fel yr edwyn y Tad fyfi, felly yr adwaen innau y Tad: ac yr ydwyf yn rhoddi fy enioes dros y defaid. A defaid eraill fy gennif, y rhai nid ynt o'r gorlan hon: y rhai hynny hefyd fy raid i mi eu cyrchu, a'm llais i a wrandawant, a bydd un gorlan, ac un bugail.

S. Joan 10. 11.

Y Trydydd Sul yn ol y Pasc.

Yr Collect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn wyt yn dangos i bawb fy a gyfeiliornodd dd'wirioneddi, er eu dwyn i ffordd cyfiawnder, Caniadha i bawb a dderbyniem i gymdeithas crefydd Crift allu o honynt ymogelyd y cyfryw betha, ac y fydd wrthwynebid pwyfell a chanlyn y fawl betha oll ac a fydd yn cydfynio a'r unrhyw, trwy ein Harglwydd Iefu Grift. Amen.

Y Trydydd Sul yn ol y Pasc.

Yr Epistol.

1 S. Petr. 2. 11.

Anwylyd, yr wyf yn attolwg i chwi megis dieithriaid a pherchenniaid, ymgedwch oddi wrth chwantau cnawdol, y rhai sy yn rhyfela yn erbyn yr enaid: gan fod a'ch ymarweddiad yn honest ym-mysc y Cenhedloedd: fel ile maent yn eich gogannu megis drwg-awrthredwyr, y gallent o herwydd eich gweithredoedd da a welant, ogoneddu Duw yn nydd yr ymweliad. Ymddarostyngwch oblegid gorchwyl dyn i bob dyndod ordinhad, o herwydd yr Arglwydd: pa un bynnag yw i'r brenin megis goruchaf: a'i i'r llywiawdwyr, megis trwyddo ef wedi eu danfon er dial ar y drwg-weithredwyr, a mawl i'r gweithredwyr da. Canys felly mae ewyllys Duw, fod i chwi trwy wneuthur daioni, ostegu anwybodaeth dynion ffolion: megis yn rhyddion, ac nid a chydd dis gennych megis cochl malais, eithr fel gwasanaethwyr Duw. Perchwch bawb. Carwch y brawdoliaeth. Ofnwch Dduw. Anrhydeddwch y brenin.

Yr Efyngyl.

S. Joan 16. 16.

Y Dywedodd Wrth ei ddisgyblion, Pechydig ennyd, ac ni'm gwelwch a thrachefn pechydig ennyd, a chwi a'm gwelwch, am fy mod yn myned at y Tad. Am hynny y dywedodd rhai o'i ddisgyblion Wrth ei gilydd, Beth yw hyn y mae efe yn ei ddywedyd Wrthym, Pechydig ennyd, ac ni'm gwelwch: a thrachefn pechydig ennyd, a chwi a'm gwelwch: ac, Am fy mod yn myned at y Tad? Am hynny hwy a ddywedasant, Beth yw hyn y mae efe yn a ddywedyd, Pechydig ennyd? ni wyddom ni beth y mae efe yn ei ddywedyd. Canfu yr Iesu eu bod hwy yn ewyllysio gofyn iddo, ac a ddywedodd Wrthynt. Am hynny yr ydych yn ymofyn a'ch gilydd am hyn oblegid i mi ddywedyd: Pechydig ennyd ac ni'm gwelwch, a thrachefn

ychydig ennyd, a chwi a'm gwelwch, yn wir, yn wir meddaf i chwi, chwi a wylwch ac a alerwch, a'r byd a lawenycha : eithr chwi a fyddwch dryſtion, ond eich tryſtwch a droir yn llawenydd. Gwraig wrth eſcor ſydd mewn tryſtwch am ddyfod ei hawr : eithr wedi geni y plentyn, nid yw hi yn cofio ei gofid mwyach, gan lawenydd geni dyn i'r byd. A chwithau am hynny ydych yr awron mewn tryſtwch eithr mi a ymwelaf â chwi drachefn, a'ch calon a lawenycha, a'ch llawenydd ni ddwg neb oddi arnoch.

Y pedwerydd Sul yn ol y Paſc.

Y Colect.

HOll-alluog Ddduw, yr hwn yn unig biau llywodraethu afreolus chwantau a gwyniau dynion pechadurus, Caniadha i'th bobl, fod iddynt garu yr hyn yr wyt yn ei orchymyn, a deiſyfu yr hyn yr wyt yn ei addo, fel ym mhlith amrafael ddamweiniau, y byd, allu o'n calonnau gwbl aros yn y lle y mae gwir lawenydd iw gaffael, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

POb rhoddiad daionus, a phôb rhodd berffaith, oddiuchod y mae yn diſcyn oddiwrth Dâd y goleuni, gyd â'r hwn nid oes gyfnewidiad, na chyſcod troedigaeth. D'i wir ewyllys yr ynillodd efe nyni, trwy air y gwirionedd, fel y byddem ryw flaenffrwyth o'i greaduriaid ef. D achos hyn, fy mrodyr anwyl, bydded pôb dyn eſcud i wrando, diog i lefaru, diog i ddigofaint. Canys digofaint gwr, nid yw yn cyflawni cyfiawnder Duw. D herwydd pa hau, rhoddwch

S. Jaco. 1. 17.

Y v Sul yn ol y Pasc.

ddwch heibio bôb budreddi, a helaethrwydd malais a thrwy addfwynder derbyniwch yr impiedig air, yr hwn a ddichon gadw eich eneidiau.

Yr Efengyl.

S. Joan 16.5

YR Jesu a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, yn awr yr wyf yn myned at yr hwn a'm hanfonodd, ac nid yw neb o honoch yn gofyn i mi, I ba le yr wyt ti yn myned? Eithr am i mi, ddywedyd y pethau hyn i chwi, trist-wch a lanwodd eich calon. Ond yr wyfi yn dywedyd gwirionedd i chwi, buddiol yw i chwi fy myned i ymaith: canys onid â fi, ni ddaw y Diddanudd attoch: Eithr os mi á af mi a'i hanfonaf ef attoch. A phan ddêl, efe a argyoedda y byd o bechod, ac o gyfiawnder, ac o farn. O bechod, am nad ydynt yn credu ynofi: o gyfiawnder, am fy môd yn myned at fy Nhâd, ac ni'm gwelwch i mwyach: o farn, oblegid tywysog y byd hwn a farnwyd. Y mae gennif etto lawer o bethau iw dywedyd i chwi, ond ni ellwch eu dwyn yr awron. Ond pan ddêl efe, sef Yspryd y gwirionedd, ef a'ch tywys chwi i bôb gwirionedd: canys ni lefara o honaw ei hun, ond pa bethau bynnag a glywo, a lefara efe a'r pethau fy i ddyfod a fynega efe i chwi. Efe a'm gogonedda i canys efe a gymmer o'r eiddof, ac a'i mynega i chwi. Yr holl bethau fy eiddo'r Tâd ydynt eiddofi: o herwydd hyn y dywedais mai o'r eiddofi y cymmer, ac y mynega i chwi.

Pumed Sûl yn ol y Pasc.

Y Colect.

ARglwydd, oddi-wrth ba un y daw pob daioni, caniadhâ i ni dy ufudd weision, allu o honom trwy dy sanctaidd yspryd oliaeth di, fedrwi y pethau a fo union, a thrwy dy ynghyteddus dywylogaeth eu gwneuthur

yn

yn ddibennus, trwy ein Harglwydd Jesu Grist Amen.

Yr Epistol.

BYddwch wneuthur-wyr y gair, ac S. Jaco. 1. 22
nid gwrandawyr yn unic, gan eich twyllo eich hunain. Oblegid os yw neb yn wrandawr y gair, a heb fod yn wneuthur-wr, y mae hwn yn debyg i wr yn edrych ei wynebpryd naturiol mewn drych. Canys efe a'i hedrychodd ei hun, ac a aeth ymmaith, ac yn y man efe a anghofiodd pa fath ydoedd. Eithr yr hwn a edrych ar berffaith gyfraith rhydd-did, ac a barhao ynddi, hwn heb fod yn wrandawr anghofus, ond gwneuthur-wr y weithred, efe a fydd dedwydd yn ei weithred. Os yw neb yn eich mysc yn cymmeryd arno fod yn grefyddol, heb attal ei dafod, ond twyllo ei galon ei hun ofer yw crefydd hwn. Crefydd bur a dihalogedig gerbron Duw a'r Tad, yw hyn, ymweled â'r ymddifaid, a'r gwragedd gweddwon, yn eu hadfyd, a'i gadw ei hun yn ddifrycheulyd oddi wrth y byd.

Yr Efengyl.

YN wir, yn wir, meddaf i chwi, pa S. Joan 16. 23.
bethau bynnag a ofynnoch i'r Tad yn fy enw; efe a'u rhydd i chwi. Hyd yn hyn ni ofynnasoch ddim yn fy enw i: gofynnwch, a chwi a gewch fel y byddo eich llawenydd yn gyflawn. Y pethau hyn a leferais wrthych mewn damhegion: eithr y mae yr awr yn dyfod pan na leferwyf wrthych mewn damhegion mwyach, eithr y mynegaf i chwi yn eglur am y Tad. Y dydd hwnnw y gofynnwch yn fy enw: ac nid wyf yn dywedyd i chwi, y gweddiaf ar y Tad trosoch: Canys y Tad ei hun sydd yn eich caru chwi, am i chwi fy ngharu i, a chredu fy nyfod i allan oddi wrth Dduw. Mi a ddaethym allan oddi wrth y Tad ac a

ddaethym i'r byd: trachefn yr wyf yn gadel y byd ac yn myned at y Tâd. Ei ddiſcyblion a ddywedaſant wrtho, Wele, yr wyti yn awr yn dywedyd yn eglur, ac nid wyt yn dywedyd un ddammeg. Yn awr y gwyddom y gwyddoſt bôb peth, ac nad rhaid it ymofyn o neb â thi: wrth hyn yr ydym yn credu ddyfod o honot allan oddiwrth Ddduw. Yr Jeſu a'u hatteboddd hwynt, A ydych chwi yn awr yn credu? Wele, y mae yr awr yn dyfod, ac yr awron hi a ddaeth, y gwaſcerir chwi bôb un at yr eiddo, ac y gadewch fi yn unic: ac nid wyf yn unic, oblegid, y mae y Tâd gyd â myfi. y pethau hyn a ddywedais wrthych fel y caffech dangneddyf ynof. Yn y byd gorthrymder a gewch: eithr cymmerwch gyſur, myfi a orchfygais y byd.

Dydd Jou y Dyrchafael.

Y Collect.

CAniadhâ ni attolygwn i ti Holl-alluog Ddduw megis ac yr ym ni yn credu ddarfod i'th unig-anedic fab ein Harglwydd Jeſu Grift dderchafel i'r nefoedd: felly bod i ninnau â meddyl-fryd ein calon allu ymddderchafel yno, a chyd ag ef dwigo yn waſtadol, yr hwn fy'n byw ac yn teyrnaſu gyda thi a'r Yſpryd glân yn un Duw, heb drangc na gorphen. Amen.

Yn lle yr Epiſtol.

Act. 1. 1. YTraethawd cyntaf a wnaethum, ô Theophilus, am yr holl bethau a ddechreuodd yr Jeſu eu gwneuthur a'u dyſcu, hyd y dydd y derbyniwyd ef i fynu, wedi iddo trwy yr Yſpryd glân roddi gorchymmynyion i'r Apoſtolion a etholaſei. I'r rhai hefyd

yr

yr ymddangosodd efe yn fyw wedi iddo ddioddef, trwy lawer o arwyddion ffyr; gan fod yn weledig iddynt tros ddeugain nhiwrnod, a dywedyd y pethau a berthynent i deyrnas Ddduw. Ac wedi yngynnull gyd â hwynt, efe a orchymynnodd iddynt nad ymadawent o Jerusalem eithr disgwyl am addewid y Tâd, yr hwn, eb efe, a glywsoch genyfi. Oblegid Joan yn ddiau a fedyddiodd â dwfr, ond chwi a fedyddir â'r Yspryd glân, cyn nemmawr o ddyddiau. Gan hynny wedi eu dyfod hwy ynghyd, hwy a ofynnasant iddo, gan ddywedyd, Arglwydd, ai 'r pryd hyn y rhoddi drachefn y frenhiniaeth i Israel? Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ni pherthyn i chwi wybod yr amseroedd, na'r prydiau, y rhai a osodes y Tâd yn ei feddiant ei hun: eithr chwi a dderbyniwch nerth yr Yspryd glân wedi y delo efe arnoch; ac a fyddwch dystion i mi yn Jerusalem, ac yn holl Judæa, a Samaria, ac hyd eithaf y ddaiar. Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, a hwynt hwy yn edrych, efe a dderchafwyd i fynu: a chymmylau a'i derbyniodd ef allan o'u golwg hwynt. Ac fel yr oeddynt yn edrych yn ddyfal tu a'r nef, ac efe yn myned fynu, wele, dau wr a safsodd gerllaw iddynt, mewn gwisc wen: y rhai hefyd a ddywedasant, Chwi wŷr o Galilæa, pa ham yr ydych yn edrych tu a'r nef? yr Jesu hwn, yr hwn a gymmerwyd i fynu oddi wrthych i'r nêf, a ddaw felly yn yr un modd ac y gwelsoch ef yn myned i'r nef.

Yr Efengyl.

Mr Jesu a ymddangosodd i'r un ar S. Mar. 16. ddeg, a hwynt yn eistedd i fwyta, ac 14.
a dderchnodd iddynt eu hanghredi-
niaeth, a'u calon-galedrwydd; am na
chredasent y rhai a'i gwelsent ef wedi
iddo adgyfodi. Ac efe a ddywedodd wr-
thynt, Ewch yr holl fyd a phregethwch
yr efengyl i bob creadur. Yr hwn a gredo, ac a fe-
ddyddio, a fydd cadwedig: eithr yr hwn ni chredo a gon-
demnir. A'r arwyddion hyn a ganlynant y rhai a
gre-

gredant. Yn fy enw i y bwyiant allan gythreuliaid: ac à thafodau newyddion y llefarant: seirph a godant ymmaith, ac os yfant ddim marwol, ni wna iddynt ddim niwed: ar y cleifion y rhoddant eu dwylo, a hwy a fyddant iach. Ac felly yr Arglwydd, wedi llefaru wrthynt, a gymmerwyd i fynu i'r nef, ac a eisteddodd ar ddeheulaw Dduw. A hwythau a aethant allan, ac a bregethasant ym mhob man, a'r Arglwydd yn cydweithio, ac yn cadarnhau 'r gair, trwy arwyddion y rhai oedd yn canlyn.

Y Sul yn ol dydd y Dyrchafel.

Y Colect.

Dduw, frenin y gogoniant, yr hwn a ddrychefaist dy un Mâb Jesu Grist à mawr orfoledd i'th deyrnas yn y nefoedd: Attolwg i ti na ad ni yn an-niddan, eithr danfon i ni dy Yspryd glân i'n diddanu, a dyrcha ni i'r un fan lle yr aeth em Jachawdr Crist o'r blaen; yr hwn fydd yn byw, ac yn teyrnasu gyda thi a'r yspryd glân yn un Duw heb drangc na gorphenn Amen.

Yr Epistol.

1 Pet. 4. 7. Jwedd pôb peth a nesaodd: am hyny byddwch sobr, a gwiliadwrus wrth weddiau. Eithr o flaen pob peth bydded genuych gariad helaeth i'ch gilydd: canys cariad a guddia liaws o bechodau. Byddwch letygar y naill i'r llall heb rwgnach. Pôb un megis y derbyniodd rodd, cyfrenwch a'i gilydd fel daionus orchwylwyr amryw râs Duw. Os llefaru a wna neb, llefared megis geiriau Duw: os gweini

gweini y mae neb, gwnaed megis o'r gallu y mae Duw yn ei roddi: fel ym mhôb peth y gogonedder Duw trwy Jesu Grist, i'r hwn y byddo yr gogoniant a'r gallu, yn oes oesoedd. Amen.

Yr Efengyl.

PAn ddêl y Diddanudd, yr hwn a anfonaf i chwi oddi wrth y Tâd, sef Ysprŷd y gwirioneddd, yr hwn sydd yn deilliaw oddi wrth y Tâd, efe a dystiolaetha am danaf. A chwithau hefyd a dystiolaethwch am eich bôd o'r dechreuad gyd a mi. Y pethau hyn a ddywedais i chwi, fel na rwystrer chwi. Hwy a'ch bwriant chwi allan o'r Synagogau: ac y mae 'r awr yn dyfod, y tybia pwy bynnag a'ch lladdo, ei fôd yn gwneuthur gwasanaeth i Dduw. A'r pethau hyn a wnânt i chwi, oblegid nad adnabuant y Tâd, na myfi. Eithr y pethau hyn a ddywedais i chwi, fel pan ddêl yr awr, y cofioch hwynt, ddarfod i mi ddywedyd i chwi. 1 S. Pet. 1. 4.

Y Sul-gwyn.

Y Colect.

DUw, yr hwn ar gyfen i'r amser ymma addyscaist galonnau dy ffyddlonion, gan anfon iddynt lewyrch dy lân Ysprŷd: Caniadha i ni trwy yr unrhyw Ysprŷd, ddeall yr iawn farn ym-mhob peth, a byth lawenychu yn ei wynfydedic ddiddanwch ef, trwy rŷglyddau Jesu Grist ein Jachawdr, yr hwn fydd yn byw, ac yn teyrnasu gyd â thi yn undeb yr un-rhyw Ysprŷd, yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

Y Sulgwyn.

Yn lle yr Epiſtol.

Act. 2. 1.

Edi dyfod dydd y Pentecoſt, yr oeddynt hwy oll yn gytûn yn yr un lle. Ac yn ddiſymmwth y daeth ſwn o'r nêf, megis gwynt nerthol yn rhuthro, ac a lanwodd yr holl dŷ lle yr oeddynt yn eiſtedd. Ac ymddangoſodd iddynt dafodau gwahanedig megis o dân, ac efe a eiſteddodd ar bôb un o honynt, a hwy oll a lanwyd â'r Yſpryd glân, ac a ddechreuaſant lefaru â thafodau eraill, megis y rhoddes yr Yſpryd iddynt ymadrodd. Ac yr oedd yn trigo yn Jeruſalem Jddewon, gwŷr bucheddol o bôb cenedl dan y nêf. Ac wedi myned y gair o hyn, daeth y lliaws yn gŷdd, ac a drallodwyd, o herwydd bôd pôb un yn eu clywed hwy yn llefaru yn ei iaith ei hun. Synnodd hefyd ar bawb, a rhyfeddu a wnaethant, gan dywedyd wrth ei gilydd, Wele, onid Galilæaid yw y rhai hyn oll ſy yn llefaru? A pha fodd yr ydym ni yn eu clywed hwynt bôb un yn ein hiaith ein hun, yn yr hon i'n ganed ni? Parthiaid, a Mediaid, ac Elamitiaid, a thrigolion Meſopotamia a Judæa, a Chappadocia, Pontus, ac Aſia: Phrygia, a Pamphylia: yr Aipht, a pharthau Libya, yr hon ſydd ger llaw Cyrene: a dieithriaid o Rufein-wŷr, Jddewon a phroſelytiaid, Cretiaid, ac Arabiaid, yr ydym ni yn eu clywed hwynt yn llefaru yn ein iaith ni, fawrion weithredoedd Duw.

Yr Efengyl.

S. Joan 14. 15.

R Jeſu a dywedodd wrth ei ddiſcyblion, O cherwch fi, cedwch fy ngorchymynion. A mi a weddiaf ar y Tâd, ac efe a rydd i chwi Ddiddanydd arall, fel yr arhoſo gyd â chwi yn dragywyddol: Yſpryd y gwirionedd, yr hwn ni ddichon y byd ei dderbyn, am nad yw yn ei weled, nac yn ei adnabod

ef:

ef: ond chwi a'i hadwaenoch ef, o herwydd y mae yn aros gyd â chwi, ac ynoch y bydd efe. Nis gadawaf chwi yn ymddifaid: mi a ddeuaf attoch chwi. Etto ennyd bach, a'r byd ni'm gwêl mwy: eithr chwi a'm gwelwch, canys byw wyf fi, a byw fyddwch chwithau hefyd. Y dydd hwnnw y gwybyddoch fy mod i yn fy Nhâd, a chwithau ynofi, a minneu ynoch chwithau, Yr hwn fydd a'm gorchymynion i ganddo ac yn eu cadw hwynt, efe yw'r hwn fydd yn fy ngharu i a'r hwn fydd yn fy ngharu i a gerir gan fy Nhâd i: a minneu mi a'i caraf ef, ac a'm hegluraf fy hun iddo: Dywedodd Judas wrtho, nid yr Iscariot, Arglwydd, pa beth yw'r achos y mwyt ar fedr dy eglurhau dy hun i ni, ac nid i'r byd? Yr Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Os câr neb fi, efe a geidw fy ngair: a'm Tâd a'i câr yntef, a nyni a ddeuwn atto, ac a wnawn ein trigfa gyd ag ef. Yr hwn nid yw yn fy ngharu i, nid yw yn cadw fy ngeiriau: a'r gair yr ydych yn ei glywed, nid eiddofi ydyw, ond eiddo y Tâd a'm hanfonodd i. Y pethau hyn a ddywedais wrthych, a mi yn aros gyd â chwi. Etto'r Diddanudd, yr Yspryd glân, yr hwn a enfyn y Tâd yn fy enw i, efe a ddyfc i chwi yr holl bethau, ac a ddwg ar gof i chwi yr holl bethau a ddywedais i chwi. Yr wyf yn gadel i chwi dangnheddyf, fy nhangnheddyf yr ydwyf yn ei roddi i chwi: nid fel y mae y byd yn rhoddi, yr wyfi yn rhoddi i chwi: na thralloder eich calon, ac nac ofned. Clywsoch fel y dywedais wrthych, Yr wyf yn myned ymmaith, ac mi a ddeuaf attoch. Pe carech fi, chwi a lawenhaech am i mi ddywedyd, Yr wyf yn myned at y Tâd: canys y mae fy Nhad yn fwy na myfi. Ac yr awron y dywedais i chwi cyn ei ddyfod, fel pan ddel y credoch. Nid ymddiddanaf â chwi nemmawr bellach: canys tywyfog y byd hwn fydd yn dyfod, ac nyd oes iddo ddim ynofi. Ond fel y gwypo'r byd fy mod i yn caru y Tâd ac megis y gorchymynnodd y Tâd i mi, felly yr wyf yn gwneuthur.

Y Llun yn ol y Sulgwyn.

Dydd Llun yn wythnos y Sulgwyn.

Y Colect.

DUW, yr hwn ar gyfer i'r amser-gynnuad addyscaist galonnau dy ffyddloniaid, gan anfon iddynt ieithyeh dan, Ysprydi Canuadwi nyni trwy yr unrhyw Yspryd, ddeall yn iawn farn yn-mhob peth, a byth iawnhau yn ei Vwynfydedig ddiddanwch ef, trwy rygleddau Jesu Grist ein Jachawdr, yr hwn sydd yn byw, ac yn teyrnasu gyda thi yn undeb yr un-rhyw Yspryd, yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

Yn dle yr Epistol.

Act. 10.34.

PEtr a agorodd ei enau, ac a ddywedodd, Yr wyf yn deall mewn gwirionedd, nad ydyw Duw dderbyn-wyr wyneb. Ond ym mhob cenhedl y neb sydd yn ei ofni ef ac yn gweithredu cyfiawnder sydd gymmeradwy ganddo ef. Y gair yr hwn a anfonodd Duw i blant Israel, gan bregethu tangnheddyf trwy Jesu Grist, efe yw Arglwydd pawb oll. Chwychwi a wyddoch y gair a fu yn holl Judea, gan ddechreu o Galilea, wedi y bedydd a bregethodd Joan y modd yr eneiniodd Duw Jesu o Nazareth a'r Yspryd glân ac a nerth, yr hwn a gerddodd o amgylch gan wneuthur daioni, ac iachau pawb a'r oedd wedi eu gorthrymmu gan ddiafol; oblegid yr oedd Duw gyd ag ef. A nyni a ydym dystion o'r pethau oll a wnaeth efe yngwlad yr Iddewon, ac yn Jerusalem, yr hwn a laddasant, ac a groes-hoeliasant ar bren, Hwn a gyfododd Duw y trydydd dydd, ac a'i rhoddes ef i'w wneuthur

yn

yn amliwg, nid i'r bobl oll, eithr i'r tystion etholedig o'r blaen gan Dduw, sef i ni, y rhai a fwytasom, ac a yfasom gyd âg ef, wedi ei adgyfodi ef o feirw. Ac efe a orthymmynnoddi ni bregethu i'r bobl, a thystiolaethu mai efe yw 'r hwn a ordeiniwyd gan Dduw, yn farnwr byw a meirw. I hwnn y mae 'r holl Brophwydi yn dwyn tystiolaeth, y derbyn pawb a gredo ynddo ef faddeuant pechodau, drwy ei enw ef. A phetr etto yn llefaru y geiriau hyn, syrthiodd yr Yspryd glân ar bawb a oedd yn clywed y gair. Ni'r rhai a [illegible] a oeddynt yn credu, cynnifer ac a ddaethent gyd â Phetr, a synasant, am dywallt dawn yr Yspryd glân ar y cenhedloedd hefyd. Canys yr oeddynt yn eu clywed hwy yn llefaru â thafodau, ac yn mawrygu Duw. Yna yr attebodd Petr, A all neb nwdiaw dwfr, fel na fedyddier y rhai hyn, y rhai a dderbyniasant yr Yspryd glân, fel ninnau. Ac efe a orthymmynnodd eu bedyddio hwynt yn enw yr Arglwydd. Yna y deisyfasant arno aros tros ennyd o ddyddiau.

Yr Efengyl.

Ddywedodd Iesu wrth ei ddisgyblion, S. Joan 16.3
Hyn a wnant, am nad adnabuant mo'r Tad, na mi. Eithr y mae 'r dydd yn dyfod, pan feddylio pob un a'ch lladdo chwi, ei fod yn gwneuthur gwasanaeth i Dduw. Ac y pethau hyn a wnant, am nad adnabuant mo'r Tad, na mi. Eithr y mae 'r dydd yn dyfod, pan feddylio pob un a'ch lladdo chwi, ei fod yn gwneuthur gwasanaeth i Dduw.

Y mawrth yn ol y Sulg.

Dydd Mawrth yn wythnos y Sulgwyn.

Y Colect.

DUw, yr hwn ar gyfer yr amser yma a ddyscaist galonnau dy ffyddlonion, gan anfon iddynt lewyrch dy lân Yspryd: Caniadha i nyni trwy yr unrhyw Yspryd, ddeall pethau yn iawn farn ym-mhob peth, a byth ymlawenychu yn ei wynfydedic ddiddanwch ef, trwy rygliddiau Jesu Grist ein Jachawdr, yr hwn sydd yn byw a yn teyrnasu gyd â thi yn undeb yr un-rhyw Yspryd, yn un Duw heb drangc na gorphen. Amen.

Yn lle yr Epistol.

Act. 8. 14. PAn glybuyd Apostolion yn Jerusalem, ddarbyn o Samaria air Duw hwy a anfonasant attynt Pedr ac Joan, Y rhai wedi dyfod i waered, a weddiasant drostynt, ar iddynt dderbyn yr Yspryd glân. Canys eto nid oedd efe wedi syrthio ar neb o honynt onid yn unig wedi eu bedyddio yn enw yr Arglwydd Jesu. Yna hwy a ddodasant eu dwylaw arnynt, a hwy a dderbyniasant yr Yspryd glân.

Yr Efengyl.

S. Joan 10. 1. NEwir, yn wir meddaf i chwi, yr hwn nid yw yn myned i mewn drwy'r drws i gorlan y defaid, eithr sydd yn dringo ffordd arall; lleidr ac yspeiliwr yw. Ond yr hwn sydd yn myned i mewn drwy'r drws, bugail y defaid ydyw. I hwn y mae y drys-

Y mawrth yn ol y Sulg.

ſloz yn agozyd, ac y mae y defaid yn gwrando ar ei lefar ef: ac y mae efe yn galw ei ddefaid ei hun erbyn enwau, ac yn eu harwain allan. Ac wedi iddo yru allan ei ddefaid ei hun, y mae efe yn myned o'u blaen hwy: a'r defaid hyd yn oed yn canlyn ef, oblegid y maent yn adnabod ei lais ef. Ond y dieithr ni'n canlynant, eithr ffoant oddi wrtho: oblegid nad adwaenant lais dieithriaid. Y ddamhegyhon a ddywedodd yr Iesu wrthynt (ond hwy ni wybuant pa betheu a ydoedd y rhai yr oedd efe yn eu llefaru wrthynt. Am hynny yr Iesu a ddywedodd wrthynt drachefn, Yn wir, yn wir, meddaf i chwi, myfi yw drws y defaid. Cynnifer oll ac a ddaethant o'm blaen i lladron ac ysbeilwyr ynt: eithr ni wrandawsoddy defaid arnynt. Myfi yw y drws: os á neb i mewn dros fi efe a fydd cadwedig: ac efe a á i mewn ac allan, ac a gaiff borfa. Lleidr yn dyfod ond i lladratta, ac i ladd, ac i ddestrywio myfi a ddaethym fel y caent fywyd ac y caent ef yn helaethach.

Sul

Sul y Drindod.

Y Colect.

HOll-allnog a thragywyddol Dduw, yr hwn a roddaist i ni dy weision cadd gan gyffesu ar addoli y Wir ffydd, adnabod gogoniant y dragywyddol Drindod, ac yn nerth y mawrhydi fawredd i addoli yr unrhod: Nyni a attolygwn ti fod i ni trwy gadernid y ffydd hon, gael bod ddeffyn oddi-wrth bob gwrthwyneb, yr hwn wyt yn byw, ac yn teyrnasu, yn un Duw byth heb ddiwedd. Amen.

Yn lle yr Epistol.

Deut. 4. 1.

NAwr y pethau hyn yr edrychais, ac wele ddrws wedi ei agoryd yn y nêf, a'r llais cyntaf a glywais oedd fel llais udcorn yn ymddiddan â mi; gan ddywedyd, Dring i fyny yma, a mi a ddangosaf i ti y pethau sy raid eu bod ar ol hyn. Ac yn y man yr oeddwn yn yr ysprydd: ac wele, yr oedd gorsedd-faingc wedi ei gosod yn y nef, ac un yn eistedd ar yr orsedd-faingc. A'r hwn oedd yn eistedd oedd yn debyg yr olwg arno i faen Jaspis a Sardin: ac yr oedd enfys o amgylch yr orsedd-faingc, yn debyg yr olwg arno i Smaragdus. Ac ynghylch yr orsedd-faingc yr oedd pedair gorsedd-faingc ar hugain: ac ar y gorsedd-feingciau y gwelais bedwar henuriaid ar hugain yn eistedd, we-

di

di eu gwisco mewn dillad gwynion : ac yr oedd ganddynt ar eu pennau goronau aur. Ac yr oedd yn dyfod allan o'r orsedd-fainge, feilt, a charantau, a lleisiau : ac yr oedd saith o lampau tân yn llosci ger bron yr orsedd-fainge, y rhai yw saith Ysprydoedd Duw. Ac o flaen yr orsedd-fainge yr oedd môr o wydr, yn debyg i grystal : ac ynganol yr orsedd-fainge, ac yngylch yr orsedd-fainge, yr oedd pedwar anifail yn llawn o lygaid o'r tu blaen, ac o'r tu ôl. A'r anifail cyntaf oedd debyg i lew, a'r ail anifail yn debyg i lo, a'r trydydd anifail oedd ganddo wyneb fel dyn, a'r pedwerydd anifail oedd debyg i eryr yn hedeg. A'r pedwar anifail oedd ganddynt, bôb un o honynt, chwech o adenydd o'u hamgylch, ac yr oeddynt oddi fewn yn llawn llygaid : ac nid oeddynt yn gorphywys ddydd a nôs, gan ddywedyd, Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Dduw holl-allnog, yr hwn oedd, a'r hwn sydd a'r hwn sydd i ddyfod. A phan fyddo yr anifeiliaid yn rhoddi gogoniant, ac anrhydedd, a diolch, i'r hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-fainge, yr hwn fyddo yn byw yn oes oesoedd, y mae y pedwar henuriaid ar hugain yn syrthio ger bron yr hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd-fainge, ac yn addoli yr hwn sydd yn byw yn oes oesoedd : ac yn bwrw eu coronau ger bron yr orsedd-fainge, gan ddywedyd, Teilwng wyt o Arglwydd, i dderbyn gogoniant anrhydedd a gallu ; canys ti a greaist bôb peth, ac o herwydd dy ewyllys di y maent, ac y crewyd hwynt.

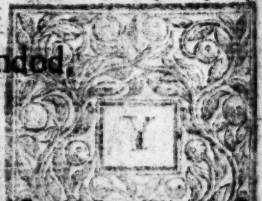
Yr Efengyl.

YR oedd dyn o'r Pharisæaid, a'i enw Nicodemus, pennaeth yr Iddewon. Hwn a ddaeth at yr Iesu liw nôs, ac a ddywedodd wrtho, Rabbi, nyni a wyddom mai dyscawdr ydwyt ti, wedi dyfod oddi wrth Dduw : canys ni allei neb wneuthur y gwrthiau hyn yr wyt ti yn eu gwneuthur, oni bai fod Duw gydag ef. Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Yn wir, yn wir, medraf i ti, oddieithr gem dyn drachefn, S. Joan 3. 1.

ſu, ni ddichon efe weled teyrnas Ddu'w. Nicodemus a ddywedodd wrtho, Pa fodd y dichon dyn ei eni, ac efe yn hen? a ddichon efe fyned i groth ei fam eilwaith, a'i eni? Iesu a attebodd ac a ddywedodd, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, oddieithr geni dyn o ddwfr ac o'r Yſpryd, ni ddichon efe fyned i mewn i deyrnas Ddu'w. Yr hyn a aned o'r cnawd, ſydd gnawd: a'r hyn a aned o'r Yſpryd, ſydd yſpryd. Na ryfedda ddywedyd o honoſi wrthit, Y mae yn rhaid eich geni drwy drachefn. Y mae'r gwynt yn chwythu lle y mynno: a thi a glywi ei ſwn-ef, ond ni wyddoſt o ba le y mae yn dyfod, nac ba le y mae yn myned: felly y mae pôb un a'r a aned o'r Yſpryd. Nicodemus a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Pa fodd y dichon y pethau hyn fôd? Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, A wyt ti yn ddyſgawdr yn Iſrael, ac ni wyddoſt y pethau hyn? Yn wir, yn wir, meddaf i ti, mai yr hyn a wyddom yr ydym yn ei lefaru, a'r hyn a welſom yr ydym yn ei dyſtiolaethu; a'n tyſtiolaeth ni nid ydych yn ei derbyn. Os dywedais i chwi bethau daearôl, a chwithau nid ydych yn credu, pa fodd, os dywedaf i chwi bethau nefol, y credwch? Ac ni eſgynnodd neb i'r nêf, oddieithr yr hwn a ddeſgynnodd o'r nêf, ſef Mâb y dyn, yr hwn ſydd yn y nêf. Ac megis y derchafodd Moſes y ſarph yn y diffaethwch, felly y mae yn rhaid derchafu Mâb y dyn: fel na choller, pwy bynnag a greddo ynddo ef, onid caffael o honaw fywyd tragywyddol.

Y Sul cyntaf gwedi'r Drindod.

Y Colect.

DUw, yr hwn wyt wir nerth i bawb oll ac yn yn ymddiried ynot, yn drugarog derbyn ein gweddiau: A chan na ddichon gwendid dyn marwol antan wneuthur dim da hebot ti, Canhadha i ni gynnwrth dy râd, fel y bo i ni gan

gadw

gadw dy orchymynion, rydigu bodd i ti ar ewyllys a gweithred: trwy Jesu Grist em harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

Anwylyd, carwn ei gilydd: oblegid cariad o Dduw y mae: a phob un ac sydd yn caru, o Dduw y ganwyd ef, ac yn nabod Duw. Yr hwn nid yw yn caru, nid adnabu Dduw: oblegid Duw cariad yw. Yn hyn yr eglurwyd cariad Duw tu ac attom ni, oblegid danfon o Dduw ei unic-anedig Fab i'r byd, fel y byddem fyw trwyddo ef. Yn hyny mae cariad, nid am i ni garu Duw oni'd am iddo ef in caru ni. ac anfon ei Fab i fod yn aberth dros ein pechodau. Anwylyd, gan felly y carodd Duw ni, minnau hefyd a ddylem garu ein gilydd. Ni welodd neb Dduw erioed: os carwn ni ei gilydd, yn mae Duw yn trigo ynom, ac y mae ei gariad ef yn berffaith ynom. Wrth hyn y gwyddom ein bod yn trigo yndo ef, ac yntef ynom ninnau, am ddarfod iddo roddi i ni o'i Yspryd. A minnau, a welsom, ac ydym yn tystiolaethu, ddarfod i'r Tad ddanfon y Mab, a fod yn Jachawdr i'r byd. Pwy bynnag a gyffesso fod Jesu yn Fab Duw, y mae Duw yn aros yndo ef, ac yntef yn Nuw. A nyni a adnabuom, ac a gredasom y cariad sydd gan Dduw tu ac attom ni. Duw cariad yw: a'r hwn sydd yn aros mewn cariad, sydd yn aros yn Nuw, a Duw yndo yntef. Yn hyn y perffeithiwyd ein cariad ni, fel y caffom hyder ddydd y farn: oblegid megis ae y mae efe, yr ydym ninnau hefyd yn y byd hwn. Nid oes ofn mewn cariad, eithr y mae perffaith gariad yn bwrw allan ofn: oblegid y mae i ofn boenedigaeth: a'r hwn sydd yn ofni ni pherffeithiwyd mewn cariad. Yr ydym ni yn ei garu ef, am iddo ef yn gyntaf ein caru ni. Os dywed neb, Yr wyf yn caru Duw, ac efe yn casau ei frawd, celwyddog yw: canys yr hwn nid yw yn caru ei frawd yr hwn a welodd, pa fodd y gall efe garu Duw yr hwn ni's gwelodd? A'r gorchym-

18. Joan 4.7

myn hwn fydd gennym oddi wrtho ef, bôd i'r hwn fydd yn caru Duw garu ei frawd hefyd.

Yr Efengyl.

6. Luk. 16. 19.

YR oedd rhyw wr goludog, ac a wisgai borphor a lliain main, ac yr oedd yn cymmeryd bŷd da yn helaeth-wych beunydd: A'r oedd hefyd ryw gardotyn, a'i enw Lazarus, yr hwn a fwriwyd wrth ei borth ef yn gorweddyd, ac yn chwennychu cael ei borthi a'r briwsion a syrthiei oddi ar fwrdd y gwr cyfoethog, ond y cŵn a ddaethant, ac a lyfasant ei gorniwydydd ef. A bu, i'r cardottyn farw, a'i ddwyn gan yr Angelion i fynwes Abraham: a'r goludog hefyd a fu farw, ac a gladdwyd. Ac yn uffern, efe a gododd ei olwg, ac efe mewn poenau, ac a ganfu Abraham o hirbell, a Lazarus yn ei fynwes. Ac efe a lefodd, ac a ddywedodd, O dâd Abraham, trugarhâ wrthif, a danfon Lazarus, i drochi pen ei fys mewn dwfr, ac i oeri fy nhafod: canys fe a'm poenir yn y fflam hon. Ac Abraham a ddywedodd, hâ fâb, cofia dti dderbyn dy bethau yn dy fywyd, ac felly Lazarus ei adfyd, ac yn awr y diddenir ef, ac y poenir ditheu. Ac heblaw hyn oll, rhyngom ni a chwithau y sicrhawyd Agendor mawr: fel na allo y rhai a fynnent, dramwy oddi yma attoch chwi, na'r rhai oddi yna, dramwy attom ni. Ac efe a ddywedodd, Yr wyf yn attolwg i ti, gan hynny, o dâd, ddanfon o honot ef i dŷ fy nhad: Canys y mae i mi bump o frodyr fel y tystiolaetho iddynt hwy, rhag dyfod o honynt hwythau hefyd i'r lle poenus hwn. Abraham a ddywedodd wrtho. Y mae ganddynt Moses a'r Prophwydi; gwrandawant arnynt hwy. Yntef a ddywedodd, Nâg ê, y tâd Abraham; eithr os â un oddi wrth y meirw attynt, hwy a edifarhânt. Yna Abraham a ddywedodd wrtho; Os ni wrandawant ar Moses a'r prophwydi, ni chredant chwaith, pe codei un oddi wrth y meirw.

Yr

Yn ail Sul ar ol y Drindod.

Yr Ail Sul gwedi y Drindod.

Y Colect.

ARglwydd, yr hwn ni phelli byth gynnorthwyo a llywodraethu y rhai yr ydwyt yn eu meithrin yn dy ddïofn Gadwriaeth, na atcolygwn i ti dy ddoethineb nodedig, a phâr i ni yn dy bob peth dy ddilyn yn dda, fel y dyfo ynom a charu dy Enw bendigedig, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

A Rybeddwch, fy mrodyr, os yw'r byd yn ein casáu ni chwi. Nyni a wyddom ddarfod ein symmud ni o farwolaeth i fywyd, oblegid ein bod yn caru y brodyr: yr hwn nid yw yn caru ei frawd, y mae yn aros ym marwolaeth. Pôb un ac sydd yn casáu ei frawd, lleiddiad ydyn yw: a chwi a wyddoch nad oes i un lleiddiad dyn fywyd tragywyddol yn aros ynddo. Yn hyn yr adnabuom gariad Duw, oblegid efe a roddodd ei einioes dros y brodyr. Eithr yr hwn sydd ganddo dda'r byd hwn, ac a welo ei frawd mewn eisieu, ac a gaeo ei ddyfnder oddi wrtho, pa fodd y mae cariad Duw yn aros ynddo ef? Fy mhlant bychain, na charwn ar air, nâc ar dafod yn unig, eithr mewn gweithred a gwirionedd. Ac wrth hyn y gwyddom ein bôd o'r gwirionedd, ac y sicrhawn ein calonnau ger ei fron ef. Oblegid os ein calon a'n condemnia, mwy yw Duw nâ'n calon, ac efe a wyr bôb peth. Anwylyd, os ein calon ni'n condemnia, y mae gennym hyder ar Dduw: a pha beth bynnag a ofynnom yr ydym yn ei dderbyn ganddo ef, oblegid ein bôd yn cadw ei orchymynion

1 S. Joan 3. 13.

ymynion ef, ac yn gwneuthur y pethau ſy yn rhyngu bodd yn ei olwg ef. A hwn yw ei orchymmyn ef: credu o honom yn Enw ei Fab ef Iesu Grist, a thra ni gilydd, megis y rhoes efe orchymmyn inni. A'r hwn ſydd yn cadw ei orchymmynion ef, ſydd yn trigo ynddo ef, ac yntef ynddo yntef: ac wrth hyn y gwyddom ei fod ef yn aros ynom, ſef o'r Yſpryd a roddes efe i ni.

Yn Eſengyl.

S. Luk. 14. 16.

RHywr a wnaeth ſwpper mawr, a wahoddodd lawer: ac a ddanfonodd ei was bryd ſwpper, i ddywedyd wrth y rhai a wahoddasid, Deuwch, canys weithian y mae pob peth yn barod. A hwy oll a ddechreuaſant yn un-fryd ymeſcuſodi, Y cyntaf a ddywedodd wrtho, Mi a brynais dyddyn, ac y mae yn rheid i mi fyned a'i weled attolwg i ti, cymmer fi yn eſcuſodol. Ac arall a ddywedodd, Mi a brynais bum iau o ychen, ac yr wyf yn myned i'w profi hwynt: attolwg i ti, cymmer fi yn eſcuſodol. Ac arall a ddywedodd, Mi a briodais wraig, ac am hynny ni's gallaf ddyfod. A'r gwas hwnnw, pan ddaeth adref, a fynegodd y pethau hyn i'w arglwydd. Yna gwr y ty wedi digio, a ddywedodd wrth ei was, dos allan ar frys i heolydd ac ystrydoedd y ddinas a dwg i mewn ymma y tlodion, a'r anafus, a'r cloffion, a'r deillion. A'r gwas a ddywedodd, Arglwydd, gwnaethpwyd fel y gorchymynnaiſt, ac etto y mae lle. A'r Arglwydd a ddywedodd wrth y gwas, Dos allan i'r prif-ffyrdd a'r caeau, a chymmell hwynt i ddyfod i mewn, fel y llanwer fy nhy. Canys yr wyf yn dywedyd i chwi, na chaiff yr un o'r gwyr hynny a wahoddwyd brofi o'm ſwpper i.

Y tryd-

Y iij Sul wedi'r Drind.

Yr trydydd Sul gwedi'r Drindod.

Y Colect.

ARgwyddo ni attolygwn i ti yn drugarog ein gwrando, a negis y rhoddaist i ni ffydd-lefydd calon wrth dy wasanaethu, rana dhâ drwy dy fawr nerth i ni gael an hamddyn a'th addawaist trwy mhob perigl ac adfyd trwy Jesu Grist ein hargiwydd, Amen.

Yr Epistol.

BYddwch bwyll yn ddiymgeledig (w) gelynion yn rhodio oddi cwmpas, gan ddiogi y maer Diafol yn gwibio yn nesau y beichiau, am yn rhoddi gras i'r rhai gostyngedig, ymbdarostyngwch gan hynny tan allaw law Duw, fel i'ch dercha fo ynghwm amser cyfaddas: gan fwrw eich holl ofal arno ef, canys y mae efe yn gofalu trosoch chwi. Byddwch sobr, gwiliwch: oblegid y mae eich gwrth-wynebwr diafol, megis llew rhuadwy, yn rhodio oddi amgylch, gan geisio y neb a allo ei lyngcu. Pa hwn gwrthwynebwch yn gadarn yn y ffydd, gan wybod fod yn cyflawni yr un blinderau yn eich brodyr, y rhai sydd yn y byd. A Duw pob gras, yr hwn a'ch galwodd chwi iw dragywyddol ogoniant trwy Grist Jesu, wedi i chwi ddioddef ychydig; a'ch perffeithio chwi, a'ch cadarnhao, a'ch cryfhao a'ch sefydlo, Iddo ef y byddo y gogoniant, a'r gallu, yn oes oesoedd. Amen.

1 S. Pet. 5. 5.

Yr

Y iv Sul wedi'r Drindod.

Yr Efengyl.

S. Luk. 15. 1

A Chyn hyn yr holl Bublicanod a'r pechaduriaid yn nesau atto ef, i wrando arno. A'r Pharisead a'r Scrifennyddion a rwgnachasant, gan ddywedyd, Y mae hwn yn derbyn pechaduriaid, ac yn bwytta gyd â hwynt. Ac efe a adroddodd wrthynt y ddameg hon, gan ddywedyd, pa ddyn o honoch a chanddo gant o ddefaid, ac os cyll un o honynt, nid yw yn ei adel yr amyn un pum ugain yn y mynialdwch, ac yn mynedar ol yr hon a gollwyd, hyd oni chaffo efe hi? Ac wedi iddo ei chael, efe a'i dyd hi ar ei ysgwyddau yn hun yn llawen. A phan ddel adref, efe a eilw ynghyd ei gyfeillion a'i gymmydogion, gan ddywedyd wrthynt, Llawenhewch gyd â mi, canys cefais fy nafad a gollasid. Yr wyf yn dywedyd i chwi, mai felly y bydd llawenydd yn y nef am un pechadur a edifarhao, mwy nag am onid un pum ugain o rai cyfiawn, y rhai nid rhaid iddynt iawnder edifeirwch. Neu pa wraig, a chanddi deg dryll o arian, os cyll hi un dryll, ni oleu gan lyfu, ac yscubo'r ty, a rheilio yn ddyfal, hyd onis caffo efe. Ac wedi iddi ei gael, hi a eilw ynghyd ei chyfeillesau a'i chymmydogesau, gan ddywedyd, Cydlawenhewch â mi, canys cefais y dryll a gollasswn. Felly, meddaf i chwi, y mae llawenydd yng wydd Angelion Duw am un pechadur a edifarhao.

Y pedwerydd Sûl gwedi'r Drindod.

Y Collect.

O Ddiw Nodd-wr pawb oll y sydd yn ddiriet ynot, heb pa un nid oes dim nerthawg, na dim sanctaidd, chwanega ac amlhâ arnom dy drugaredd fel y gallom (a thi yn

yn ilywiawdr ac yn dywysog, i ni) dreiddio drwy yr pethau bydol, modd na chollom yn llwyr y pethau tragywyddol: Caniadhâ hyn nefol Dâd, er mwyn Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

YR ydwyf yn cyfrif nad yw dioddefiadau yr amser presennol hwn, yn haeddu eu cyffelybu i'r gogoniant a ddatcuddir i ni. Canys awyddfryd y creadur sydd yn disgwil am ddadcuddiad meibion Duw. Canys y creadur sydd wedi ei ddarostwng i ofered, nid o'i fodd, eithr oblegit yr hwn a'i darostyngodd tan obaith: oblegid y rhyddheir y creadur ynten hefyd, o gaethiwed llygredigaeth, i ryddid gogoniant plant Duw. Canys ni a wyddom fod pob creadur yn cyd-ocheneidio, ac yn cyd-ofidio hyd y pryd hyn. Ac nid yn unic y creadur, ond nyniau hefyd, y rhai sydd genwyn flaen-ffrwyth yr Ysprvd, yr ydym ninnau ein hunain hefyd yn ocheneidio ynom ein hunain, gan ddisgwil y mabwysiad, sef prynedigaeth ein corph. Rhuf. 8. 18.

Yr Efengyl.

BYddwch drugarogion, megis ac y mae eich Tâd yn drugarog. Ac na fernwch ac ni'ch bernir: na chondemniwch, ac ni'ch condemnir: maddeuwch, a maddeuir ichwithau: rhoddwch, a rhoddir i chwi: mesur da dwysedig, ac wedi ei ysgwyd, ac yn myned trosodd, a roddant yn eich mynwes: canys â'r un mesur ac y mesuroch, y mesurir i chwi drachefn. Ac efe a ddywedodd ddammeg wrthynt, A ddichon y dall dywys'o'r dall? oni syrthiant ill dau yn y clawdd? Nid yw'r disgybl uwch law ei athro: eithr pob un perfaith a fydd fel ei athro. A pha ham yr wyt ti yn edrych ar y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd, S. Luk. 6. 36

ac nad ydwyt yn ystyried y trawst sydd yn dy lygad dy hun: Neu pa fodd y gelli di ddywedyd wrth dy frawd Fy mrawd, gâd i mi dynnu allan y brycheuyn sydd yn dy lygad, a thithau heb weled y trawst sydd yn dy lygad dy hun: O ragrithiwr, bwrw allan y trawst o'th lygad dy hun yn gyntaf, ac yna y gweli yn eglur dynnu allan y brycheuyn sydd yn llygad dy frawd.

Y pumed Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

CAniadhâ Arglwydd, ni a attolygwn i ti, fod chwyl i byd hwn, trwy dy reoledigaeth di gael ei drefnu mor dangneddyfol ag y gallo dy eglwys di dy wasanaethu yn llawen ym mhob duwiol heddwch, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

1 S.Pet.3.8 YDdwch oll yn unfryd, yn cyd-oddef a'i gilydd, yn cael fel brodyr, yn dyngarogion, yn flwyniadd: nid yn talu drwg am ddrwg, neu sen am sen: eithr yngwrthwyneb yn bendithio: gan wybod mai i hyn i'ch galwyd, fel yr etifeddoch fendith. Canys y neb a ewyllysio hoffi bywyd, a gweled dyddiau da, attalied ei dafod oddiwrth ddrwg, a'i wefusau rhag adrodd tŵyll. Gocheled y drwg, a gwnaed y da: ceisied heddwch, a dilyned ef. Canys y mae llygaid yr Arglwydd ar y rhai cyfiawn, a'i glustiau ef tu ac at eu gweddi hwynt: eithr y mae wyneb yr Arglwydd yn erbyn y rhai fy yn gwneuthur drwg A phwy a'ch dryga chwi, os byddwch yn dilyn yr hyn sydd

ſydd dda: Eithr o bydd i chwi hefyd ddiodef o herwydd cyfiawnder, dedwydd ydych: ond nac ofnwch rhac eu bofn hwynt, ac na'ch cynhyrfer, eithr ſancteiddiwch yr Arglwydd Dduw yn eich calonnau.

Yr Efengyl.

A hefyd a'r bobl yn pwyſo atto i wrando gair Duw, yr oedd yntef yn ſefyll yn ymyl llyn Geneſareth; Ac efe a welai ddwy long yn ſefyll wrth y llyn: a'r pyſcod-wyr a aethent allan o honynt, ac oeddynt yn golchi eu rhwydau. Ac efe a aeth i mewn i un o'r llongau, yr hon oedd eiddo Simon, ac a ddymunodd, arno wthio ychydig ddi wrth y tir: ac efe a eiſteddodd, ac a ddyſcodd y bobloedd allan o'r llong. A phan beidiodd â llefaru, ef a ddywedodd wrth Simon, Gwthia i'r dwfn, a bwriwch eich rhwydau am helfa. A Simon a attebodd, ac a ddywedodd wrtho, O feiſtr, er i ni boeni ar hyd y nôs, ni ddaliaſom ni ddim: etto ar dy air di, mi a fwriaf y rhwyd. Ac wedi iddynt wneuthur hynny, hwy a ddaliaſant liaws mawr o byſcod: a'u rhwyd hwynt a rwygodd. A hwy a amneidiaſant ar eu cyfeillion oedd yn y llong arall, i ddyfod iw cynnorthwyo hwynt: a hwy a ddaethant, a llanwaſant y ddwy long, onid oeddynt hwy ar foddi. A Simon Petr pan welodd hynny, a ſyrthiodd wrth liniau 'r Jeſu, gan ddywedyd, Dos ymmaith oddi wrthif, canys dyn pechadurus wyfi, o Arglwydd. Dbiegid braw a ddaethai arno ef, a'r rhai oll oedd gyd ag ef, o herwydd yr helfa byſcod a ddaliaſent hwy: A'r un ffunud ar Jaco Joan hefyd, meibion zebedæus, y rhai oedd gyfrannogion â Simon. A dywedodd yr Jeſu wrth Simon. Nac ofna: o hyn allan y deli ddynion. Ac wedi iddynt ddwyn y llongau i dir, hwy a adawſant bob peth, ac a'i dilynaſant ef. S. Luk. 5. 1.

Y vj Sul yn ol y Drind.

Y chweched Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

DUw, yr hwn a arlwyaist i'r rhai a'th garant gyfreyw bethau daionus ac y sydd uwch ben pob deall dyn, tywallt i'n calonau gyfreyw serch at nat, fel y bydd o i ni gan dy garu uwch law pob dim, allu mwynhau dy addewidion, y rhai sydd rhagorol nâ dim a fedrom ni vi ddeisyf: trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

Rhuf. 6. 3.

NI wyddoch chwi am gynnifer o honom ac a fedyddiwyd i Grist Jesu, ein bedyddio ni i'w farwolaeth ef? Claddwyd ni gan hynny gyd ag ef trwy fedydd i farwolaeth, fel megis ac y cyfodwyd Crist o feirw trwy ogoniant y Tâd, felly y rhodiom ninnau hefyd mewn newydd-deb buchedd. Canys os gwnaed ni yn gyd-blanhigion i gyffelybiaeth ei farwolaeth ef, felly y byddwn i gyffelybiaeth ei adgyfodiad ef. Gan wybod hyn, ddarfod croes-hoelio ein hên ddyn ni gyd ag ef, er mwyn dirymmu corph pechod, fel rhag llaw na wasanaethom bechod. Canys y mae yr hwn a fu farw, wedi ei ryddhau oddi wrth bechod. Ac os buom feirw gyd â Christ, yr ydym ni yn credu y byddwn fyw hefyd gyd ag ef. Gan wybod nad yw Crist, yr hwn a gyfodwyd oddi wrth y meirw, yn marw mwyach, nad arglwyddiaetha marwolaeth arno mwyach. Canys fel y bu efe farw, efe a fu farw unwaith i bechod: ac fel y mae yn byw, byw y mae i Dduw. Felly chwithau hefyd, cyfrifwch eich hunain yn

Y Sulvij gwedir Drind

yn feirw i bechod, eithr yn fyw i Dduw, y nGrist Jesu ein Harglwydd.

Yr Efengyl.

YR Jesu a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, oni bydd eich cyfiawnder yn helaethach nâ chyfiawnder yr Scrifennyddion, a'r Pharisæaid, nid ewch i mewn i deyrnas nefoedd. Clywsoch ddywedyd gan y rhai gynt, Na ladd: a phwy bynnag a laddo, euog fydd o farn. Eithr yr ydwyfi yn dywedyd i chwi, pôb un a ddigio wrth ei frawd heb ystyr, a fydd euog o gyngor: a phwy bynnag a ddywedo, ô ynfyd, a fydd euog o dân uffern. Gan hynny, os dygi dy rodd i'r allor, ac yno dyfod i'th gôf fôd gan dy frawd ddim yn dy erbyn, gâd yno dy rodd ger bron yr allor, a dôs ymmaith: yn gyntaf cymmoder di â'th frawd, ac yno tyred, ac offrwn dy rodd. Cytuna a'th wrthwyneb-wr, ar frys, tra fyddych ar y ffordd gyd ag ef: rhag un amser i'th wrthwyneb-wr dy roddi di yn llaw 'r barnwr, ac i'r barn-wr dy roddi at y ſwyddog, a'th daflu yngharchar. Yn wir meddaf i ti, ni ddeui di allan oddi yno hyd oni thalech y ffyrling eithaf. S.Mat.5.20

Y Seithfed Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

ARglwydd yr holl nerth a'r cadernid, yr hwn wyt Awdur a rhoddwr pob daioni, planna yn ein calonnau gariad dy Enw, ychwanega ynom wir grefydd, Maetha ni a phob daioni, ac o'th fawr drugaredd cadw ni yn yr un-rhyw, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Y Sul vj gwedi'r Drind

Yr Epiſtol.

Rhuf. 6. 19.

NI bl dull dynol yr ydWyf yn dyWedyd, oblegid gWendid eich cnaWd chWi. Canys megis ac y rhoddaſoch eich aelodau yn Weiſion i aflendid ac anWiredd, i anWiredd; felly yr aWr hon, rhoddWch eich aeodau yn Weiſion i gyfiaWnder, i ſancteiddrWydd. Canys pan oeddych yn Weiſion pechod, rhyddion oeddych oddiWrth gyfiaWnder, pa ffrWyth, gan hynny oedd i chWi y pryd hynny o'r pethau y mae arnoch yr aWr hon gyWilydd o'u plegid: canys diWedd y pethau hynny yW marWolaeth. Ac yr aWr hon, Wedi eich rhyddhau oddi Wrth bechod, a'ch gWneuthur yn Weiſion i Dduw, y mae i chWi eich ffrWyth yn ſanteiddrWydd, a'r diWedd yn fyWyd tragyWyddol. Canys cyflog pechod yW marWolaeth: eithr dawn Duw yW byWyd tragWyddol, trWy Jeſu Griſt ein hargluydd.

Yr Efengyl.

S. Mar. 8. 1.

NI y dyddiau hynny pan oedd y dyrfa yn faWr iaWn, ac heb ganddynt ddim i'W fWytta, y galWodd yr Jeſu ei ddiſcyblion atto. ac a ddyWedodd Wrthynt, Yr Wyfi yn toſturio Wrth y dyrfa, oblegid y maent hWy dridiau Weithian yn aros gyd â mi ac nid oes ganddynt ddim iW fWytta: ac os gollyngaf hWynt ymmaith ar eu cythlWng, i'W teiau eu hunain, hWy a leWygant ar y ffordd: canys rhai o honynt a ddaeth o bell. A'i ddiſcyblion ef a'i hatteba-ſant, O ba le y gall nêb ddigoni y rhai hyn â bara, ymma yn yr anialWch? Ac efe a ofynnodd iddynt, pa faWr torth ſydd gennWch? A hWy a ddyWedaſant, ſaith. Ac efe orchymynnodd i'r dyrfa eiſtedd ar y llaWr, ac a gymmerodd y ſaith dorth, ac a ddiolchodd, ac a'u torrodd hWynt, ac a'u rhoddes i'W ddiſcyblion,

fel

y golodent hwynt ger eu bronnau: a golodasant hwynt ger bron y bobl. Ac yr oedd ganddynt ychydig bysgod bychain; ac wedi iddo fendithio, efe a barodd ddodi y rhai hynny hefyd ger eu bronnau hwynt. A hwy a fwyttasant, ac a ddigonwyd: a hwy a godasant o'r briw-fwyd gweddill, saith fascedaid. A'r rhai a fwyttasent oedd ynghylch pedair mil: ac efe a'u gollyngodd hwynt ymmaith.

Yr viij. Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

ODduw, yr hwn trwy dy ddiball ragluniaeth wyt yn llywodraethu pob peth yn y nef, a'r ddaiar yn ufudd ni a attolygwn i ti ffordd oddi-wrthym bob peth niweidiol, a rhoddi o honot i ni bob peth a fyddo da ar ein lles, trwy Jesu Grist ein hargl wydd. Amen.

Yr Epistol.

YBrodyr, dyled-wyr ydym, nid i'r cnawd, i fyw yn ôl y cnawd. Canys os byw yr ydych yn ôl y cnawd, meirw fyddwch; eithr os ydych yn marweiddio gweithredoedd y corph trwy'r Yspryd, byw fyddwch. Canys y sawl a arweinir gan Yspryd Duw y rhai hyn sydd blant i Dduw. Canys ni dderbyniasoch yspryd caethiwed drachefn i beri ofn: eithr derbyniasoch yspryd mabwysiad, trwy'r hwn yr ydym yn llefain Abba Dad. Ymae yr Yspryd hwn yn cyd-dystiolaethu a'n hyspryd ni, ein bod ni yn blant i Dduw. Ac os plant, etifeddion hefyd, sef etifeddion i Dduw, a chyd-etifeddion â Christ; os ydym yn cyd-ddioddef gyd ag ef, fel i'n cyd-ogonedder hefyd. Rhuf. 8. 12.

Yr

Y ix Sul gwedi'r Drind.

Yr Efengyl.

S.Mat.7.15

Ogelwch rhag y gau brophwydi, y rhai a ddeuant attoch y ngwiscoedd defaid, ond oddi-mewn bleiddiaid rheipus ydynt hwy. Wrth eu ffrwythau yr adnabyddwch hwynt. A gascl rhai rawn-win oddiar ddrain, neu ffigys oddiar yscall: Felly pôb pren da sydd yn dwyn ffrwythau da, ond y pren drwg sydd yn dwyn ffrwythau drwg, ni ddichon pren da ddwyn ffrwythau drwg, na phren drwg ddwyn ffrwythau da. Pôb pren heb ddwyn ffrwyth da, a dorrir i lawr ac a deflir yn tân, D herwydd pa ham, wrth eu ffrwythau yr adnabyddwch hwynt. Nid pob un sydd yn dywedyd wrthif, Arglwydd Arglwydd, a ddaw i mewn i deyrnas nefoedd, ond yr hwn sydd yn y gwneuthur ewyllys fy Nhad, yr hwn sydd yn y nefoedd.

Y ix. Sûl gwedi'r Drindod.

Y Colect.

Aniadhâ i ni Arglwydd, attolwg i ti, yr ysprydoliaeth i feddwl ac i wneuthur bŷth y tryw bethau ac a fo cyfiawn, fel y bydd i ni (y rhai ni allwn hebot wneuthur dim sy'dda) allu trwoti fyw yn ôl dy ewyllys, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

1 Cor. 10.1

Ys fynnwn i chwi fod heb wybod, frodyr, fod ein tadau oll tan y cwmwl, a'u myned oll trwy y môr; a'u bedyddio hwy oll i Moses, yn y cwmwl, ac yn y môr; a bwyta o bawb o honynt yr un bwyd ysprydol, ac yfed o bawb o honynt yr yn un ddiod ysprydol:

yspryddol: (canys hwy a ystalant o'r graig yspryddol a oedd yn canlyn; a'r graig oedd Grist.) Eithr ni bu Duw fodlon i'r rhan fwyaf o honynt, canys cwympwyd hwynt yn y diffaethwch. A'r pethau hyn a wnaed yn siamplau i ni, fel na chwenitychem ddrygioni, megis ac y chwennychalant hwy. Ac na fyddwch eilun-addolwyr, megis rhai o honynt hwy, fel y mae yn scrifennedig, Eisteddodd y bobl i fwyta, ac i yfed, ac a gyfodasant i chwarae. Ac na odineban, fel y gwnaeth rhai o honynt hwy, ac y syrthiodd mewn un dydd deugain mil ar hugain. Ac na themtiwn Grist, megis ac y temtiodd rhai o honynt hwy, ac a'i destrywiwyd gan seirph. Ac na rwgnechwch, megis y gwnaeth rhai a honynt hwy, ac a'i destrywiwyd gan y dinistrydd. A'r pethau hyn oll a ddigwyddasant yn siamplau iddynt hwy, ac a scrifennwyd yn rhybudd i ninnau, ar y rhai y daeth terfynau yr oesoedd. Am hyny, yr hwn sydd yn tybied ei fod yn sefyll, edryched na syrthio. Nid ymaflodd ynoch demtasiwn, onid un dynol eithr ffyddlon yw Duw, yr hwn ni ad eich temtio uwch-law yr hyn a alloch, eithr a wna ynghyd a'r temptasiwn ddiangfa hefyd, fel y galloch ei ddwyn.

Yr Efengyl.

YN yr amser hwnnw y dywedodd Iesu wrth ei ddisgyblion, Yr oedd dyn rhyw oedd ganddo ddau wiliwr, a hwn a gyhuddwyd wrtho, ei fod efe megis yn afradloni ei dda ef. Ac efe a'i galwodd ef, ac a ddywedodd wrthyf, Beth yw hyn yr wyf yn ei glywed amdanat? dyro gyfrif o'th [illegible] canys ni elli fod mwy yn wiliwr. A'r gwiliwr a ddywedodd o fewn iddo ei hun, canys yr wyf fi yn gwneuthur? Fy arglwydd sydd yn dwyn oddi arnaf i ffordd yr wyf yn ei [illegible] wilyddus genyf. [illegible] hwyter allan o'r oruchwyliaeth, y derbynier fi i'w tai. Ac efe a alwodd attaw bob un o ddyled ei arglwydd

S. Luk. 16.1

wydd, efe a ddywedodd wrth y cyntaf, Pa faint fydd arnati o ddyled i'm harglwydd? Ac efe ddywedodd, Can mesur o olew. Ac efe a ddywedodd wrthdo, Cymer dy scrifen, ac eistedd ar frys, ac a scrifenna ddeg a deugain. Yna y dywedodd wrth un arall. A pha faint o ddyled fydd arnat tithau? Ac efe a ddywedodd, Can mesur o wenith. Ac efe a ddywedodd wrtho, Cymmer dy scrifen ac scrifenna bedwar ugain. Ar Arglwydd a ganmolodd y gorchwiliwr anghyfiawn, am iddo wneuthur yn gall: oblegid y mae plant y byd hwn yn gallach yn eu cenhedlaeth, na phlant y goleuni. Ac yr wyf yn dywedyd i chwi, Gwnewch i chwi gyfeillion o'r Mammon anghyfiawn: fel pan fo eisieu arnoch, i'ch derbynient hwy-

Yr Sul gwedi'r Colecta.

Bydded dy drugaroglon gluſtian o Arglwydd yn agored i weddiau dy ufudd weision, ac

2. Dr. Ll. 1. 5.

fel y bo i ddyn[illegible]

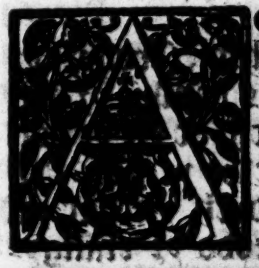
[illegible] Epiſtol.

1 Cor. 12. 1

Ac ynghylch odditiau [illegible], ni fynnwn i chwi fod heb wybod. Chwi a wyddoch mai Cenhedloedd oeddych, yn elwa ar eilunod mudion, fel i'ch tywyswyd. Am hynny yr wyf yn ysbysu i chwi, nad oes neb yn llefaru trwy Ysbryd Duw, yn galw yr Iesu yn felltigedig: ac ni all neb ddywedyd yr Arglwydd Iesu ond trwy'r Ysbryd glân.

glán. Ac y mae amryw ddoniau, eithr yr un Yspryd. Ac y mae amryw Weinidogaethau, eithr yr un Arglwydd. Ac y mae amryw weithredoedd, ond yr un yw Duw, yr hwn sydd yn gweithredu pob peth ym mhawb. Eithr eglurhâd yr Yspryd a roddir i bob un er lleshâd. Canys i un trwy yr Yspryd y rhoddir ymadrodd doethineb, ac i arall ymadrodd gwybodaeth, trwy yr un Yspryd: ac i arall ffydd, trwy yr un Yspryd: ac i arall doniau iachâu, trwy yr un Yspryd: ac i arall weithredoedd gallu, ac i arall Brophwydoliaeth, ac i arall wahaniaeth ysprydoedd, ac i arall amryw dafodau, ac i arall gyfieithiad tafodau. A'r holl bethau hyn, y mae'r un a'r unrhyw Yspryd yn eu gweithredu, gan rannu i bôb un o'r neilltu, megis y mae yn ewyllysio.

Yr Efenfyl.

EC wedi iddo ddyfod yn agos, pan We- S. Luk. 19.
iodd [illegible] 41.
gan ddywedyd, [illegible]
[illegible] yn dy ddydd hyn, [illegible]
[illegible] rhŷnt eu hoddyched: rhâg y maent
yn awr yn guddiedig oddi wrth dy lygaid. Canys y dêl y dyddiau arnat,
a'th elynion a fyddant glasbridd arth amgylch, ac a'th
amgylchant, ac a'th gwascarant o bob parth, ac a'th
wnânt yn gyd-walltad â'r llawr, a'th blantos ynthoch,
ac ni adawant yndot faen ar faen; o herwydd nad adnabuddist amser dy ymweliad. Ac efe a aeth i mewn i'r
demel, ac a ddechreuodd fwrw allan y rhai oedd yn
gwerthu ynddi, ac yn prynu, gan ddywedyd wrthynt,
Y mae yn [illegible]
chwi a'i gwnaethoch yn ogof lladron. Ac yr oedd efe
[illegible]

Yr xj. Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Collect.

DUw, yr hwn wyt yn eglwza dy holl-allwog nerth yn dwnaf gan ddangos trugaredd a thoſturi, yn drugarog dyzo i ni y cyfryw fefur o'th Râs, fel y bo i ni gan redeg at hyd ſtozm dy orchymmynion, gyrhaeddyd dy radol addewidion, a chael ein gwneuthur yn gyfrannogion o'th nefol dryſloz, trwy Jeſu Grift ein Hargliwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

1 Cor. 15. 1

YDwyf yn yſpyſu i chwi, (frodyr) yr Efengyl a bregethais i chwi, yr hon hefyd a dderbyniaſoch, ac yn yr hon yr ydych yn ſefyll, trwy yr hon hefyd i'ch ceidwir, os ydych yn dal yn eich côf â pha ymadrodd yr efengylais i chwi, oddieithr darfod i chwi gredu yn ofer: Canys mi a draddodais i chwi ar y cyntaf, yr hyn hefyd a dderbyniais, farw o Grift tros ein pechodau ni, yn ôl yr Scrythyrau, a'i gladdu, a'i gyfodi yr trydydd dydd, yn ôl yr Scrythyrau; a'i weled efgan Cephas, yna gan y deuddeg. Wedi hynny y gwelwyd ef gan fwy nâ phum-cant brodyr ar unwaith, o'r rhai y mae y rhan fwyaf yn aros hyd yr awron, eithr rhai a hunaſant. Wedi hynny y gwelwyd ef gan Jaco, yna gan yr holl Apoſtolion. Ac yn ddiweddaf oll y gwelwyd ef gennif finneu hefyd megis gan un an-nhymmig. Canys myfi yw'r lleiaf o'r Apoſtolion, yr hwn nid wyf addas i'm galw yn Apoſtol am i mi erlid Eglwys Dduw. Eithr trwy râs Duw yr ydwyf yr hyn ydwyf; a'i râs ef yr hwn a roddwyd i mi,

mi, ni bu yn ofer; ond mi a lafuriais yn helaethach nâ hwynt oll: ac nid myfi chwaith, ond gras Duw yr hwn oedd gyd â mi. Am hynny, pa un bynnag ai myfi ai hwynt hwy; felly yr ydym yn pregethu, ac felly y credasoch chwi.

Yr Efengyl.

RHi a ddywedodd y ddameg hon ir S.Mat.18.9
fyd, wrth y rhai oedd yn hyderu arnynt eu hunain eu bôd yn gyfiawn, ac yn diystyru eraill. Dau ddŷn a aeth i fynu i'r Deml i weddio; un yn pharisead, a'r llall yn Publican. Y pharisead a'r lefyll a weddiodd cyntygdd ac ef ei hun felhyn, O Dduw, yr wyf yn diolch i ti nad wyfi fel y mae dynion eraill, yn drawson, yn anghyfiawn, yn odinebwyr, neu fel y Publican hwn chwaith. Yr wyf yn cynyrdio ddwywaith yn yr wythnos, yr wyf yn degymmu cymmaint oll ac a feddaf. A'r publican gan lefyll o hirbell, ni fynnai cymmaint a chodi ei olygon tu a'r nef, eithr efe a gurodd ei ddwyfron, gan ddywedyd, O Dduw bydd drugarog wrthif bechadur. Dywedaf i chwi, aeth hwn i wared iw dŷ, wedi ei gyfiawnhau yn fwy na'r llall: canys pôb un ac fydd yn ei ddyrchafu ei hun, a ostyngir: a phôb un ac fydd yn ei ostwng ei hun, a ddyrchefir.

Yr vij. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colect.

Dduw, yr hwn yn ffyddlon wyt barotoi i wrando nâ'r rhai a weddio, ac wyt arferol o roddi nwy nag a archom, neu a ewyllysiom, cyhoeddi arnom amlder dy drugaredd, gan tad-

ſiadaeth i ni y cyfryw beth an ac y mae ein cydwybod yn ei ſyſtaf a rhoddi i ni y cyfryw ddaioneus beth an, nag yn dellwng i ni gobyn. ond trwy rygbyddon a chyfryngiad Jeſu Grift dy Fab di, a'n Harglwydd ni. Amen.

Yr Epiſtol.

2 Cor. 3. 4.

Cyfryw hyder ſydd gennym trwy Grift ar Dduw: nid o herwydd ein bod yn ddigonol o honom ein hunain, i feddwl dim megis o honom ein hunain; eithr ein digoneddrwydd ni ſydd o Dduw: yr hwn hefyd a'n gwnaeth ni yn weinidogion cymmwys y Teſtament newydd; nid o'r llythyren ond o'r yſpryd. Canys y llythyren yn lladd, ond yr yſpryd ſydd yn bywhau. Ac os bu gweinidogaeth angeu-rheidiol yn ymddangoſiad trwy lythyrenau wedi ei hyſgrythuro ar gerrig, mewn gogoniant: fel na allei plant yr Iſraeli edrych yn graff yn wyneb Moſes, gan ogoniant ei wyneb ef; yr hwn oedd yn darfod oddiwrth: pa fodd na bydd yn fwy gweinidogaeth yr yſpryd mewn gogoniant? Canys os bu gweinidogaeth damnedigaeth yn ogoniant, mwy o lawer y mae gweinidogaeth cyfiawnder yn rhagori mewn gogoniant.

Yr Efengyl.

S. Mar. 7. 31

YR Jeſu a aeth drachefn ymmaith o dueddau Tyrus a Sidon, ac a ddaeth hyd wr. Galilea, trwy ganol terfynnau Decapolis. A hwy a ddygaſant arno, un byddar ag attal dywedyd arno, ac a attolygaſant iddo dodi ei law arno ef. Ac wedi iddo ei gymmeryd ef oz nailltu allan o'z dyrfa, efe a roddes ei byſedau yn ei glustiau ef, ac wedi iddo boeri, efe a gyffyrddodd a'i dafod ef: ac edrych tua thuag at, efe a dderbyniodd, ac a ddywedodd wrtho, Effeiaths, hyny yw, ymagor. Ac yn ebrwydd yr agorwyd ei glustiau ef, a llaſgyniad y tafod a ddatodwyd,

wyd, ac efe a'i tafarodd yn eglur. Ac efe a wnaiarddodd iddynt ddywedyd i neb: ond pa mwyaf y gwnaiarddodd efe iddynt, mwy o lawer y rhoeddasant. A synnu a wnaethant yn anfeidrol, gan ddywedyd, Da y gwnaeth efe bob peth: y mae efe yn gwneuthur i'r byddair glywed, ac i'r mudion ddywedyd.

Yr xiij Sulgwed o'r Dinded.

Yn Colect.

OH allwng a thrugarog Dduw, o ras yr hwn yn unig y daw, bod i'th bobl rymoldon dy wasanaethu yn gywir ac yn ffeilvie: Caniadha, mewn ffydd yn dy wirionedd, ddy wasanaethu dros y byw gyfion, fel y rhanno genym yn y diwedd ddyrchafedigaeth, er hyn haeddedig gaethau dy Fab Iesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yn Epistol.

Abrahám y gwnaethpwyd yr addewidion, ac i'w hadeu. Nid yn dywedyd Ac i'w Hadeuon, megis am lawer: ond megis am un, Ac i'th had di, yr hwn yw Crist. A hyn yr wyf yn ei ddywedyd am y testament a gadarnhawyd o'r blaen gan Dduw yn Grist, nid yw'r gyfraith a ddaeth bedwar cant a deg a thrigain mlynedd wedi hynny, i wneuthur yr addewid yn ofer. Canys os o'r gyfraith y mae'r etifeddiaeth, nid yw hi mwyach o addewid: eithr Duw a'i rhoddes i Abraham trwy addewid. Beth gan hynny yw'r gyfraith? Fe a osodwyd o achos camweddau, hyd y delai'r had yr hwn y gwnaethid yr addewid iddo; ac a'i trefnwyd trwy law angel yn llaw cyfryngwr. A'r cyfryngwr, nid yw yn un

Gal. 3. 16.

i un

Y xiij Sul gwedi'r Drin.

i un: ond Duw fydd un. A ydyw y Ddeddf gan hynny yn erbyn addewidion Duw? Na atto Duw, canys pe rhoesid Deddf a allasai fywhau, yn wir o'r Ddeddf y buasei cyfiawnder. Eithr cyd garodd yr Scrythur bôb peth tan bechod, fel y rhoddid yr addewid trwy ffydd Jesu Grist, i'r rhai sy yn credu.

Yr Efengyl.

S. Luc. 10. 23.

GWyn fyd y llygaid sy yn gweled y pethau yr ydych chwi yn eu gweled. Canys yr wyf yn dywedyd i chwi ewyllysio o lawer o brophwydi a brenhinoedd, weled y pethau yr ydych chwi yn eu gweled, ac ni's gwelsant; a chlywed y pethau yr ydych chwi yn eu clywed, ac ni's clywsant. Ac wele rywun gyfreithiwr a gododd, gan ei demtio ef, a dywedyd, Athro, pa beth a wnaf i gael etifeddu bywyd tragwyddol? Yntef a ddywedodd wrtho, Pa beth sydd wedi ei sgrifennu yn y Gyfraith? pa fodd y darllenni di? Yntef gan atteb a ddywedodd, Ti a geri yr Arglwydd dy Dduw â'th holl galon, ac â'th holl nerth, ac â'th holl feddwl: â'th gymmydog fel di dy hun. Yntef a ddywedodd wrtho Ti a attebaist yn uniawn: gwna hyn a byw fyddi. Eithr efe, yn ewyllysio ei gyfiawnhau ei hun, a ddywedodd wrth yr Jesu, A pha un yw fy nghymmydog? A'r Jesu gan atteb a ddywedodd, Rhyw ddyn oedd yn myned i wared o Jerusalem i Jericho, ac a syrthiodd yn mysc lladron, y rhai hefyd ef a'i archollsi, a gadael ymmaith, gan ei adael yn hanner marw. Ac yr oedd yn digwydd, chwedl offeiriad a ddaeth i wared y ffordd honno, a phan ei gwelodd, efe a aeth heibio. Yr un ffunyd Lefiad hefyd wedi dyfod i'r fan a'i gwelsei ef, a aeth heibio. Eithr rhyw Samariad teithiwr, a ddaeth atto ef, a phan ei gwelodd, a dosturiodd: ac a aeth atto ac a rwymodd ei archollion ef, gan dywallt ynddynt olew a gwin, ac a'i gosododd ef ar ei anifail ei hun, ac a'i dug ef i'r lletty, ac a'i ymgeledodd. A thranoeth

noeth wrth fyned ymmaith, efe a dynnodd allan ddwy geiniog, ac a'u rhoddes i'r lletteuwr, ac a ddywedodd wrtho, Cymmer ofal trosto: a pha beth bynnag a dreuliech yn ychwaneg, pan ddelwyf drachefn mi a'i talaf i ti. Pwy gan hynny o'r tri hyn yr ydwyt ti yn tybied ei fôd yn gymmydog i'r hwn a syrthiasai ym-mhlith y lladron? Ac efe a ddywedodd, Yr hwn a wnaeth drugaredd ag ef. A'r Iesu am hynny a ddywedodd wrtho, Dôs a gwna ditheu yr un modd.

Y xiv Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

HOll-alluog a thragywyddol Dduw, dyro i ni angh waneg o ffydd, gobaith, a chariad perffaith ac fel y gallom gael yr hyn ydd wyt yn ei addo, gwna i ni garu yr hyn yr wyt yn ei orchymyn, trwy Iesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

YR wyf yn dywedyd, Rhodiwch yn yr Gal. 5. 16.
yspryd, ac na chyflawnwch drachwant y cnawd. Canys y mae y cnawd yn chwennych yn erbyn yr yspryd, a'r yspryd yn erbyn y cnawd: a'r rhai hyn a wrth-wynebant ei gilydd, fel na allech wneuthur beth bynnag a ewyllysioch. Ond os gan yr yspryd i'ch arweinir, nid ydych tan y Ddeddf hefyd, anuwg yw gweithredoedd y cnawd, y rhai yw, torr-priodas, godineb, aflendid, anllad rwydd, deilw-addoliaeth, hudygyfaredd, casineb, cynhennau, gwynfydau, llid, ymrysonau, ymraniadau, hereliau, cenfigennau. Llofruddiaeth,

Y xv Sul gwedi'r Drind.

aeth, meddwdod, cyfeddach; a chyffelyb i'r rhai hyn: am y rhai yr wyfi yn rhag-ddywedyd wrthych, megis ac y rhag-ddywedais, na chaiff y rhai fy yn gwneuthur y cyfryw bethau etifeddu teyrnas Dduw. Eithr ffrwyth yr Yſpryd, yw cariad, llawenydd, tangneddyf hirymaros cymmwynalgarwch, daioni, ffydd, addfwynder, dirwest. Yn erbyn y cyfryw nid oes Ddeddf A'r rhai fydd yn eiddo Crift, a groeſ-hoeliaſant y cnawd, a'i wyniau, a'i chwantau.

Yr Efengyl.

S. Luk. 17. 11.

Ac hefyd, ac efe yn myned i Jeruſalem fyned o hono ef trwy ganol Samaria a Galilea. A phan oedd efe yn myned i mewn i ryw dref, cyfarfu ag ef ddeg o wŷr gwahan-gleifion, y rhai a ſafaſant o hirbell, A hwy a godaſant eu llêf, gan ddywedyd, Jeſu feiſtr, trugarha wrthym. A phan welod efe hwynt, efe a ddywedodd wrthynt, Ewch a dangoſwch eich hunain i'r offeiriaid. A bu fel yr oeddynt yn myned, fe a'i glânhawyd hwynt. Ac un o honynt, pan welodd ddarfod ei iachâu, a ddychwelodd, gan foliannu Duw â llef uchel, Ac efe a fyrthiodd ar ei wyneb wrth ei draed ef, gan ddiolch iddo: a Samariad oedd efe. A'r Jeſu gan atteb a ddywedodd, Oni lânhawyd y dêg? ond pa le y mae'r naw? Ni chaed a ddychwelaſant i roi gogoniant i Dduw, ond yr eſtron hwn, Ac efe a ddywedodd wrtho, Cyfod, a dos ymmaith, dy ffydd a'th iachaodd.

Y Sul xv gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

Adw attolygwn i ti Arglwydd, dy Eglwys â'th dragywyddol drugaredd: a chan na ddichon gwendid dyn hebot ti onid fyrthio, cadw ni byth trwy dy borth oddiwrth pob peth niweidiol ac arwain ni at bob peth buddiol

wyddol i'n hiechydwriaeth, trwy Iesu Grist ein Harglwydd. Amen.

GAmelwch chwithe allythre a scrifennais atoch chwi mewn llaw fy hun, Cyn nifer acw yn ceisio ymddeccin yny cnawd, y rhai hyny yn unig y mae cymmell i'ch enwaedu, yn unig fel nad erlidier hwy oblegid croes Crist. Canys nid yw y rhai a enwaedir, eu hunain yn cadw y Ddeddf; ond ewyllysiant enwaedu arnoch chwi, fel y gorfoleddont yn eich cnawd chwi. Eithr na atto Duw i mi ymffrostio, ond yn ghroes ein Harglwydd Iesu Grist dalwy yn hwn y croes-hoeliwyd y byd i mi, a minnau i'r byd. Canys yn Ghrist Iesu ni ddichon Enwaediad ddim, na di-enwaediad, ond creadyr newydd. A chynnifer ac a rodiant yn ôl y rheol hon, tangneddyf arnynt a thrugaredd, ac ar Israel Duw. O hyn allan, na fyned neb fi: canys dwyn yr wyfi yn fy nghorph nodau 'r Arglwydd Iesu. Gras ein Harglwydd Iesu Grist a fyddo gyd â'ch yspryd chwi, frodyr. Amen.

Gal. 6. 11.

Yr Efengyl.

AMatth. 6. 24

Ni ddichon neb walanaethu dau arglwydd, canys naill ai efe a gasâ y naill, ac a gâr y llall, ai efe a ymlyn wrth y naill, ac a esceuluса 'r llall. Ni ellwch walanaethu Duw a Mammon. Am hynny meddaf i chwi, na ofelwch am eich bywyd, pa beth a fwyttaoch, neu pa beth a yfoch: nac am eich corph pa beth a wiscoch. Onid yw 'r bywyd yn fwy na'r bwyd, a'r corph yn fwy na'r dillad? Edrychwch ar adar y nefoedd: oblegid nid ydynt yn hau, nac yn medi, nac yn cywain i ysceubrau, ac y mae eich Tâd nefol yn eu porthi hwy: onid ydych chwi yn rhagorach lawer arnynt hwy? A phwy o honoch gan ofalu a

ddichon chwantegu itti tufydd ac ti fanerali: Ac
ham yr ydych chwi yn gofalu am ddillad, ylyſtyſwch
lili 'r maes, pa fodd y maent yn tyfu: nid ydynt nac yn
llafurio, nac yn nyddu; eithr yr Wyf yn dywedyd i
chwi, na phriodas Solomon yn ei
tu a'i chai hyn. Ahi hynny os dillad
ſwm y maes, yr hwn heddyw, a
fe'i teflir; pa ddillad ychwi yn
dychwi a yrhydig ffydd? Am hynny
ddywedyd, Beth a fwytawn, neu be
pha beth yr ymddilladdwn? (Canys
hyn y maes yr ymofyrdodi yn ein eiſiau) oblegid gwy
eich Tad nefol fod arnoch eiſiau yr holl bethau hyn
Eithr yn gyntaf ceiſiwch deyrnas Dduw, a'i gy
awnder ef, a'r holl bethau hyn a roddir chwi yn ya
ddiheg. Na ofelwch gan hynny tros dranoeth, c
wyr tranoeth a ofala am ei bethau ei hun, digon i
ſ bynnag ei dduwg ei hun.

Yr xvii. Sulgwedir Drindod.

Y Colect.

ARglwydd attolygwn i ti, fod i'th wastadol
dosturi ianhau ac amddiffyn dy Eglwys
d rhan na all hi barhau mewn diogelwch
heb dy ſendigedic nodded, cadw hi bythgan
dy borth a'th ddaioni, trwy Jeſu Grift ein
Arglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

Epheſ. 3.13

MI yſyf yn dymuno na wofrhaoch ob-
legid fy nilinderau i trofoch, yr hyn
ydd ych gogoniant chwi. O herwydd
hyn yr wyf yn plygu fy nglinau at
Dduw ein Harglwydd Jeſu Grift, a'r
hwn yn henwir yr holl deulu yn y ne
fa dd, ac ar y ddaear: ar roddi o hy-

naw

naw ef i chwi yn ôl cyfoeth ei ogoniant, fôd wedi ymgadarnhau mewn nerth, trwy ei Ysprydd ef, yn y dyn oddi mewn: ar fod Crist yn trigo trwy ffydd yn eich calonnau chwi; fel y galloch wedi eich gwreiddio, a'ch seilio mewn cariad, ymgryffred gyd â'r holl Saint, beth yw 'r lled, a'r hyd, a'r dyfnder a'r uchder: a gwybod cariad Crist, yr hwn sydd uwch law gwybodaeth: fel i'ch cyflawner â holl gyflawnder Duw. Yna i'r hwn a ddichon wneuthur yn ddiarhagorol, y tu hwnt i bob peth yr ydym ni yn ei ddeisyfu, neu yn ei ewyllysio, yn ôl y nerth sydd yn gweithredu ynom ni, fôdd ef y bydd y gogoniant yn yr Eglwys trwy Grist Jesu, tros yr holl genhedlaethau, hyd yn oes oesoedd. Amen.

Yr Efengyl.

A Phan ddaeth yr amser i Herod S. Luk. 7. 11.
a elwid Maun a chyd ag ef yr aeth llawer o'r ddisyblon, a thyrfa fawr. A phan ddaeth ef yn agos at borth y ddinas, wele un marw a ddygid allan, yr hwn oedd unig fab i'w fam, a honno yn weddw: a bagad o bobl y ddinas oedd gyd â hi. A'r Arglwydd pan y gwelodd hi, a gymmerodd drugaredd arni, ac a ddywedodd wrthi, Na wyla. A phan ddaeth at tynu, ef a gyffyrddodd â'r elor: (a'r rhai oedd yn ei dwyn a safasant) ac efe a ddywedodd, Y mab ieuangc, yr wyf yn dywedyd wrthyt cyfod. A'r marw a gyfododd yn ei eistedd, ac a ddechreuodd lefaru; ac efe a'i rhoddes i'w fam. Ac ofn a ddaeth ar bawb: a hwy a ogoneddasant Dduw, gan ddywedyd, y prophwyd mawr a gyfododd yn ein plith: ac ymwelodd Duw â'i bobl. A'r gair hwn a aeth allan am dano drwy holl Jwdea, a thrwy'r holl wlâd oddi amgylch.

Y xvij Sulgwedi'r Drin.

Y xvij Sul gwedi'r Drindod.

Yr Colect.

ARglwydd ni attolygn i ti fod yr râd hon amlèr yn ein calonnau, ac yn ein dylyn; a phèr o honot ti ni yn wastad yn-roddi i bob gwaithoedd dda, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

Ephes. 4. 1. DEisyf gan hynny arnoch yr wyfi y carchardy yn yr Arglwydd, ar rodio o honoch yn addas i'r alwedigaeth i'ch galwyd ynddi: gyda phob gostyngeiddrwydd ac addfwynder, ymhir a hir-ymaros, gan oddef ei gilydd mewn cariad; gan fod yn ddyfal gadw undeb yr Yspryd, yngwiliau tangneddyf. Un corph sydd, ac un Yspryd, megis ac ich galwyd yn un gobaith eich galwedigaeth. Un Arglwydd, un ffydd, un bedydd: Un Duw a Thâd oll, yr hwn sydd goruwch oll, a thrwy oll, ac ynoch oll.

Yr Efengyl.

Luk. 14. 1. BU hefyd, pan ddaeth efe i dŷ un o bennaethiaid y Pharisæaid ar y Sabbath, i fwyta bara, iddynt hwythau ei wilied ef. Ac wele, yr oedd gerbron efe ryw ddyn yn glaf o'r dropsi. A'r Jesu gan atteb a lefarodd wrth y cyfreithwyr, a'r Pharisæaid, gan ddywedyd, Ai rhydd iachâu ar y Sabbath? A thewi a wnaethant. Ac efe a'i cymmerodd atto, ac a'i iacha-

Y xviij Sul yn ol y Drin.

iachaodd ef, ac a'i gollyngodd ymmaith : ac a attebodd iddynt hWythau, ac a ddyWedodd, Allyn neu ych pa un o honoch a fyrth i bWll, ac yn ebrWydd ni's tynn ef allan ar y dydd Sabbath ? Ac ni allent roi atteb yn ei erbyn ef am y pethau hyn. Ac efe a ddyWedodd Wrth y gWahoddedigion, ddamfeg, pan ystyriodd fel yr oeddynt yn deWis yr eisteddleoedd uchaf : gan ddyWedyd Wrthynt, Pan i'th Wahodder gan neb i neithior, nac eistedd yn y lle uchaf, rhag bod un anrhydeddusach nâ thi, Wedi ei Wahodd ganddo : ac i hWn a'th Wahoddodd di ac yntef, ddyfod a dyWedyd Wrthit, Dyro le i hWn, ac yna dechreu o honot ti trWy gyWilydd gymmeryd y lle isaf. Eithr pan i'th Wahodder, dos ac eistedd yn y lle isaf, fel pan ddelo, 'r hWn a'th Wahoddodd di, y gallo efe ddyWedyd Wrthit, Y cyfaill, eistedd yn uWch i fynu : yna y bydd i ti glod yngWydd y rhai a eisteddant gyd â thi ar y bWrdd. Canys pôb un a'i derchafo ei hun, a ostyngir : a'r hWn fydd yn ei ostWng ei hun, a ddyrchefir.

Y xviij Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

O Argl Wydd, ni a attolygWn i ti gantadhau i'th bobl râd i Wrthladd profedigaethau y byd, y cnaWd a'r cythrael, ac â phur galon a meddWl i'th ddilyn di yr unic DduW trWy Jesu Grist ein Hargl Wydd. Amen.

Yr Epistol.

Y RydWyf yn diolch i'm DuW bob amser drosoch chWi, am y grâs DuW a rodded i chWi yn Ghrist Jesu : am eich bôd ymmhôb peth Wedi eich cyfoethogi ynddo ef, meWn pôb ymadrodd a phob gWybodaeth : megis y cadarnhaWyd tystiolaeth Crist ynoch. 1 Cor. 1. 4.

Y xix Sul gwedi'r Drin.

ynoch. Fel nad ydych yn bl mewn un dawn, yn dis-gwil am ddatcuddiad ein Harglwydd Jesu Grist: yr hwn hefyd a'ch cadarnhá chwi hyd y diwedd, yn ddi-argyoedd, yn nydd ein Harglwydd Jesu Grist.

Yr Efengyl.

S. Mat. 22. 34. GWedi clywed o'r Pharisæaid ddarfod i'r Jesu ostegu y Sadducæaid, hwy a ymgynnullasant ynghyd i'r un lle. Ac un o honynt yr hwn oedd gyfreithiwr, a ofynnodd iddo gan i demtio, a dywedyd, Athro pa un yw'r gorchymyn mawr yn y Gyfraith? A'r Jesu a ddywedodd wrtho. Ceri yr Arglwydd dy Dduw á'th holl galon, ac á'th holl enaid, ac á'th holl feddwl. Hwn yw'r cyntaf, a'r gorchymmyn mawr. A'r ail sydd gyffelyb iddo, Câr dy gymydog fel ti dy hun. Ar y ddau orchymmyn hyn, y mae'r holl gyfraith a'r prophwydi yn sefyll. Ac wedi ymgasclu o'r Pharisæaid ynghyd yr Jesu a ofynnodd iddynt gan ddywedyd, Beth a dybygwch chwi am Grist? mâb i bwy ydyw? dywedent wrtho, Mâb Dafydd. Dywedai yntef wrthynt, Pa fodd gan hynny y mae Dafydd yn yr Yspryd yn ei alw ef yn Arglwydd, gan ddywedyd, Dywedodd yr Arglwydd wrth fy Arglwydd. Eistedd ar fy neheu-law, hyd oni osodwyf dy elynion yn droed-fainc i'th draed ti? Os yw Dafydd gan hynny yn ei alw ef yn Arglwydd, pa fodd y mae efe yn fâb iddo? Ac ni allodd neb atteb gair iddo: ac ni feiddiodd neb o'r dydd hwnnw allan ymofyn ag ef mwyach.

Y xix. Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

O Dduw, can na allwn ni hebot ti ryngu bodd i ti o'th drugaredd caniadhá fod i'th lân Yspryd ymhob peth unioni a llywiaw ein calonnau, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr

Y xix Sul yn ol y Drind.

Yr Epiſtol.

Yn gan hynny yr wyf yn ei ddyWe- Epheſ. 4. 17
dyd, ac yn ei dyſtiolaethu yn yr Arglwydd, na rodioch chwi mwyach, fel y mae y Cenhedloedd eraill yn rhodio yn oferedd eu meddwl: wedi tywyllu eu deall, wedi ymddieithro oddi wrth fuchedd Ddnw, drwy 'r anwybodaeth ſydd ynddynt trwy ddallineb eu calon: y rhai wedi di-ddarbodi, a ymroeſant i drythyllwch, i wneuthur pôb aflendid yn un-chawant. Eithr chwychwi nid felly y dyſcaloch Grist: os bu i chwi ei glywed ef, ac os dyſcwyd chwi ynddo, megis y mae 'r gwirionedd yn yr Jeſu: dodi o honoch heibio, o ran yr ymarweddiad cyntaf yr hên ddyn, yr hwn ſydd ygredig yn ôl y chwantau twyllodrus: ac ymadnewyddu yn yſpryd eich meddwl, a gwiſco y dyn newydd, yr hwn yn ôl Duw a grewyd mewn cyfiawnder a gwir ſancteiddrwydd. O herwydd pa ham, gan fwrw ymmaith gelwydd, dywedwch y gwir bob un wrth ei gymmydog: oblegid aelodau ydym iw gilydd: Digiwch, ac na phechwch: na fachluded yr haul ar eich digofaint chwi: Ac na roddwch le i ddiafol. Yr hwn a ledratâodd, na ledratted mwyach, eithr yn hytrach cymmered boen, gan weithio â'i ddwylo yr hyn ſydd dda, fel y byddo ganddo beth iw gyfrannu i'r hwn y mae angen arno. Na ddeued un ymadrodd llygredig allan o'ch genau chwi: ond y cyfryw un ac a fyddo da i adeiladu yn fuddiol, fel y paro râs i'r gwrandawyr. Ac na thriſtewch lân Yſpryd Duw, trwy 'r hwn i'ch ſeliwyd hyd ddydd prynedigaeth. Tynner ymmaith oddi wrthych bôb chwerwedd, a llid, a dig, a llefain, a chabledd, gyd â phôb drygioni. A byddwch gymmwynaſgar iw gilydd, yn dofturiol, yn maddeu i'w gilydd, megis y maddeuodd Duw er mwyn Chriſt i chwithau.

Y xx Sul gwedi 'r Drin.

Yr Efengyl.

S. Mat. 9. 1.

R Jesu a aeth i mewn i'r llong, ac a aeth trosodd, ac a ddaeth i'w ddinas ei hun, Ac wele, hwy a ddygasant atto yr claf o'r parlys, yn gorwedd mewn gwely: a'r Jesu yn gweled eu ffydd hwy, a ddywedodd wrth y claf o'r parlys Ha fâb, cymmer gyssur, maddeuwyd i ti dy bechodau, Ac wele, rhai o'r Scrifenyddion a ddywedasant ynddynt eu hunain, y mae hwn yn cablu. A phan welodd yr Jesu eu meddyliau efe a ddywedodd, Pa ham y meddyliwch ddrwg yn eich calonnau? Canys pa un hawsaf, ai dywedyd, maddeuwyd i ti dy bechodau, ai dywedyd, cyfod a rhodia? Eithr fel y gwypoch fôd awdurdod gan fâb y dyn ar y ddaiar i faddeu pechodau (yna y dywedodd efe wrth y claf o'r parlys, cyfod, cymmer dy wely i fynu, a dos i'th dy. Ac efe a gyfodes, ag a aeth ymmaith i'w dŷ ei hun. A'r torfeydd pan welsant, rhyfeddu a wnaethant, a gogoneddu Duw, yr hwn a roesei gyfryw awdurdod i ddynion.

Yr xx. Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

Oll-gyfoethog a thrugarog Dduw, o'th ragorol ddaioni cadw ni, ni attolygwn i ti, rhag pob peth a'n dryga, fel y byddom yn barod yn enaid a chorph i allu â chalonnau rhyddion gyflawni y cyfryw bethau ac a fynnit ti eu gwneuthur, trwy Jesu Grist ein Hargl-wydd. Amen.

Yr

Y xx Sul wedi'r Drind.

Yr Epiſtol.

Gwelwch gan hynny, pa fodd y rho Epheſ. 5. 15
dioch yn ddieſceulus: nid fel annoethion, ond fel doethion; gan brynu 'r amſer, oblegid y dyddiau ſy ddrwg. Am hynny na fyddwch annoethion, eithr yn deall beth yw ewyllys yr Arglwydd. Ac na feddwer chwi gan win yn yr hyn y mae gormodedd, eithr llanwer chwi â'r Yſpryd: gan leſaru wrth ei gilydd mewn Pſalmau, a Hymnau, ac odlau yſprydol: gan ganu a phyngcio yn eich calon i'r Arglwydd: gan ddiolch yn waſtad i Dduw a'r Tâd, am bôb peth, yn enw ein Harglwydd Jeſu Grift: gan ymddarroſtwng i'w gilydd yn ofn Duw.

Yr Eſengyl.

A'R Jeſu a ddywedodd wrth ei ddiſcyb- S. Mat. 22. 2
lion, Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i ryw frenin a wnaeth briodas i'w fâb ac a ddanfonodd ei weiſion i alw y rhai a wahoddaſid i'r briodas, ac ni fynnent hwy ddyfod. Trachefn efe anfonodd weiſion eraill, gan ddywedyd. Dywedwch wrth y rhai a wahoddwyd, Wele, paratoais fy nghinio, fy ychen a'm paſcedigion a laddwyd, a phôb peth ſydd barod, deuwch i'r briodas. A hwy yn ddiyſtyrr ganddynt, a aethant ymmaith, un i'w faes, ac arall i'w faſnach. A'r llaill a ddaliaſant ei weiſion ef, ac a'u hammharchaſant, ac a'u lladdaſant. A phan glybu y brenin, efe a lidiodd, ac a ddanfonodd eu luoedd, ac a ddiniſtriodd y lleiddiaid hynny, ac a loſcodd eu dinas hwynt. Yna efe a ddywedodd wrth ei weiſion, Yn wir y briodas ſydd barod, ond y rhai a wahoddaſid nid oeddynt deilwng. Ewch gan hynny i'r prifffyrdd, a chynnifer ac a gaffoch, gwahoddwch i'r briodas. A'r gweiſion hynny a aethant

allan i'r pryf-ffyrdd, ac a gaſclaſant ynghyd gynnifer oll ac a gawſant, drwg a da : a llanwyd y briodas o wahoddedigion. A phan ddaeth y brenin i mewn i weled y gwahoddedigion, efe a ganfu yno ddyn heb wiſc priodas am dano. Ac efe a ddywedodd wrtho, Y cyfaill pa fodd y daethoſt i mewn ymma, heb fod gennit wiſc priodas Ac yntef a aeth yn fud. Yna y dywedodd y brenin wrth y gweinidogion, Rhwymwch ei draed a'i ddwylo, a chymmerwch ef ymmaith, a theflwch i'r tywyllwch eithaf : yno y bydd wylofain a rhingcian dannedd. Canys llawer ſy wedi eu galw, ac ychydig wedi eu dewis.

Yr xxj. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colect.

ODrugarog Arglwydd, ni attolygwn i'th ganiadhau i'th ffyddlawn bobl faddeuant a thangneddyf, fel y glanhaer hwynt oddwrth eu holl bechodau, ac y gwaſanaethont ti â meddwl heddychol, trwy Jeſu Griſt ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

Epheſ. 6. 10

Y mrodyr, ymnerthwch yn yr Arglwydd, ac y nghadernid ei allu ef : Gwiſcwch oll arfogaeth Duw, fel y galloch ſefyll yn erbyn cynllwynion diafol. Oblegid nid yw ein hymdrech ni yn erbyn gwaed a chnawd, ond yn erbyn tywyſogaethau, yn erbyn awdurdodau, yn erbyn bydol-lywiawdwyr tywyllwch y byd hwn, yn erbyn drygau yſprydol yn y nefolion leoedd Am hynny cymmerwch attoch holl-arfogaeth Duw, fel y galloch wrth-ſefyll yn y dydd drwg, ac wedi gorphen

phen pôb peth, ſefyll. Sefwch gan hynny wedi amgylch-wregyſu eich lwynau á gwirionedd, a gwiſco dwyfronneg cyſſawnder: a gwiſco am eich traed eſcidiau paratbad Efengyl tangneddyf. Uwch law pôb dim, wedi commeryd tarian y ffydd, â'r hwn y gellwch ddiffoddi holl biccellau tanllyd y fall, Cymmerwch hefyd helm yr iechydwriaeth, a chleddyf yr yſpryd, yr hwn yw gair Duw: gan weddio bôb amſer, á phôb rhyw weddi a deiſyfiad yn yr yſpryd, a bôd yn wiliadurus at hyn ymmia trwy bôb dyfal bara, a deiſyfiad tros yr holl Saint: a thros ſinnau, fel y rhodder i mi ymadrodd drwy agoryd fy ngenau yn hŷ, i yſpyſu dirgelwch yr Efengyl: tros yr hon yr wyf yn gennad mewn cadwyn: fel y traethwyf yn hŷ ami dani fel y perthyn i mi draethu.

Yr Efenfyl.

YR oedd rhyw bendefig yr hwn yr oedd ei fab yn glâf yn Capêrnaum. Pan glybu hwn ddyfod o'r Jeſu o Judæa i Galilæa, efe a aeth atto ef, ac a attolygodd iddo ddyfod i wared, ac iachau ei fab ef: canys yr oedd efe ymmron marw. Yna Jeſu a ddywedodd wrtho ef, Oni welwch chwi arwyddion a rhyfeddodau, ni chredwch. Y pendefig a ddywedodd wrtho ef, O Arglwyd, tyred i wared cyn marw fy machgen. Jeſu a ddywedodd wrtho ef, Dôs ymmaith; y mae dy fab yn fyw. A'r gwr a gredodd y gair a ddywedaſei Jeſu wrtho, ac efe a aeth ymmaith. Ac fel yr oedd efe yr awron yn yn myned i wared ei weiſion a gyfarfuant ag ef, ac a fynegaſant, gan ddywedyd, Y mae dy fachgen yn fyw. Yna efe a ofynnodd iddynt or awr y gwellhaſei arno, A hwy a ddywedaſant wrtho, Doe, y ſeithfed awr y gadawodd y clŷd ef. Yna y gwybu'r Tâd mai yr awr honno oedd, yn yr hon y dywedaſei Jeſu wrtho ef, Y mae dy fab yn fyw. Ac efe a gredodd, a'i holl dŷ. Yr ail arw, dd ymma dr'achefn a wnaeth yr Jeſu, wedi dyfod o Judæa i Galilæa. S. Joan 4. 46.

Y xxij Sul gwedi'r Drin.

Yr xxij. Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Collect.

ARglwydd, ni attolygwn i ti, gadw dy deulu, yr Eglwys mewn duwiolder gwastadol, fel y bo trwy dy nodded ti, iddi gael ei gwaredu oddi-wrth bob gwrthwyneb, ac yn ddefosionol ymroi i'th wasanaeth di mewn gweithreddedd da, er gogoniant i'th Enw, trwy Jesu Grist ein Hargl wydd. Amen.

Yr Epistol.

Phil. 1. 3. 'M Duw yr ydwyf yn diolch, ymmhôb toffa am danoch, bôb amser ym-mhôb deisyfiad o'r eiddof trosoch chwi oll, gan wneuthur fy nghisyfiad gyd â llawenydd: oblegid eich cymdeithas chwi yn yr Efengyl, o'r dydd cyntaf hyd yr awr hon gan fôd yn hyderus yn hyn, y bydd i'r hwn a ddechreuodd ynoch waith da, ei orphen hyd ddydd Jesu Grist: megis y mae yn iawn i mi fynied hyn am danoch oll, am eich bôd gennif yn fy nghalon, yn gymmaint a'ch bod chwi oll, yn gystal yn fy rhwymau, ac yn fy amddiffyn, a chadarnhâd yr Efengyl, yn gyfrannogion â mi o râs. Canys Duw fydd dyst i mi, mor hiraethus wyf am danoch oll yn ymysgaroedd Jesu Grist. A hyn yr wyf yn ei weddio, ar amlhau o'ch cariad chwi etto fwy-fwy, mewn gwybodaeth, a phôb fynwyr: fel y profoch y pethau fy a gwahaniaeth rhyngddynt: fel y byddoch bur a di-drangwydd hyd ddydd Crist: wedi eich cyflawni â ffrwythau cyfiawnder, y rhai fydd trwy Jesu Grist, er gogoniant a moliant i Dduw.

Y xxij Sulwedi'r Drin.

Yr Efengyl.

PEtr a ddywedodd wrth yr Jesu, Arglwydd pa sawl gwaith y pecha fy mrawd i'm herbyn, ac y maddeuaf iddo ? ai hyd seith-waith ? Yr Jesu a ddywedodd wrtho, Nid ydwyf yn dywedyd wrthit, hyd seith-waith, onid hyd ddeng-waith a thrugain seith-waith. Am hynny y cyffelybir teyrnas nefoedd i ryw frenin, a fynnei gael cyfrif, gan ei weision. A phan ddechreuodd gyfrif, fe a ddugpwyd atto un a oedd yn ei ddyled ef o ddeng-mil o dalentau. A chan nad oedd ganddo ddim i dalu, gorchymynnodd ei Arglwydd ei werthu ef, a'i wraig a'i blant, a chwbl a'r a feddei, a thalu 'r ddylêd. A'r gwas a syrthiodd i lawr, ac a'i haddolodd ef gan ddywedyd, Arglwydd, bydd ymarhous wrthif, a mi a dalaf i ti y cwbl oll. Ac Arglwydd y gwâs hwnnw a dosturiodd wrtho; ac a'i gollyngodd, ac a faddeuodd iddo y ddylêd. Ac wedi myned o'r gwas hwnnw allan, efe a gafodd un o'i gyd-weision, yr hwn oedd yn ei ddylêd ef o gan ceiniog : ac efe a ymaflodd ynddo, ac a'i llindagodd, gan ddywedyd, Tal i mi yr hyn sydd ddyledus arnat. Yna y syrthiodd ei gyd-wâs wrth ei draed ef, ac a ymbiliodd ag ef, gan ddywedyd, Bydd ymarhous wrthif, a mi a dalaf i ti y cwbl oll. Ac ni's gwnai efe : ond myned, a'i fwrw ef yngharchar, hyd oni thalei yr hyn oedd ddyledus. A phan weles ei gyd-weision y pethau a wnelsid, bu drwg dros ben ganddynt : a hwy a ddaethant, ac a fynegasant i'w hargIwydd yr holl bethau a fuasei. Yna ei Arglwydd, wedi ei alw ef atto, a ddywedodd wrtho, Ha wâs drwg, maddeuais i ti yr holl ddyled honno, am i ti ymbil â mi : ac oni ddylesit titheu drugarhau wrth dy gyd-wâs, megis y trugarheais inneu wrthit ti ? A'i Arglwydd a ddigiodd, ac a'i thoddes ef i'r poen-wŷr, hyd oni thalei yr hyn oll oedd ddyledus iddo. Ac felly y gwna fy Nhâd nefol i chwithau, oni faddeuweh o'ch calonnau bôb un i'w frawd eu camweddau.

S. Mat. 18. 21.

Y xxiij

Yxxiij Sul gwedi'r Drin.

Y xxiij. Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

DUw ein nodded a'n cadernid, yr hwn wyt awdur pob dwyfolder, gwrando yn ebrwydd ni attolygwn i ti ddefotionol weddiau dy Eglwys; a chaniadhâ i ni am yr hyn ydd ym yn ei erchi yn ffyddlawn, allu o honom eu cael yn gyflawn, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

Phil. 3. 17. BYddwch gyd-ddilynwyr i mi frodyr, ac edrychwch ar y rhai sy yn rhodio felly, megis yr ydym ni yn siampl i chwi (Canys y mae llawer yn rhodio, am y rhai y dywedais i chwi yn fynych, ac yr ydwyf yr awron hefyd, tan wylo yn dywedyd, mai gelynion croes Crist ydynt: diwedd y rhai yw destryw; duw y rhai yw eu bol, a'u gogoniant yn eu cywilydd: y rhai sydd yn synied pethau daiarol. Canys ein hymarweddiad ni sydd yn y nefoedd, o'r lle hefyd yr ydym yn disgwyl yr Jachawdwr, yr Arglwydd Jesu Grist: yr hwn a gyfnewidia ein corph gwael ni, fel y gwneler ef yn un ffurf a'i gorph gogoneddus ef. yn ôl y nerthol weithrediad, trwy 'r hwn y dichon efe, ie ddarostwng pob peth iddo eihun.

Yr Efengyl.

S. Mat. 22. 15. YNa 'r aeth y Pharisæaid ac a gymeralant gyngor pa fodd y rhwydent ef yn ei ymadrodd. A hwy a ddanfonasant atto eu discyblion ynghyd â'r Herodianiaid, gan ddywedyd, Athro, ni a wyddom dy fôd yn eirwir, ac yn dyscu ffordd Dduw mewn gwir-

gwirionedd, ac nad oes arnat ofal rhag neb: oblegid nid wyti yn edrych ar wyneb dynion. Dywed i ni gan hynny, beth yr wyt ti yn ei dybied: ai cyfreithlawn rhoddi teyrnged i Cæsar, ai nid yw? Ond yr Iesu a wybu en drygioni hwy, ac a ddywedodd, Pa ham yr ydych yn fy nhemptio i, chwi ragrithwyr? Dangoswch i mi arian y deyrnged. A hwy a ddygasant atto geiniog. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Eiddo pwy yw y ddelw hon a'r argraph? Dywedasant wrtho, Eiddo Cæsar. Yna y dywedodd wrthynt, Telwch chwithau yr eiddo Cæsar i Cæsar, a'r eiddo Duw i Dduw. A phan glywsant hwy hyn, rhyfeddu a wnaethant, a'i adel ef a myned ymmaith.

Y xxiiij Sûl gwedi 'r Drindod.

Y Colect.

ARglwydd, attolygwn i ti ollwng dy bobl oddiwrth eu camweddau, fel y byddom trwy dy ddaioni drugaredd rydd'on oddiwrth rwymedigaethau ein holl bechodau, y rhai drwy ein cnawdol freuolder a wnaethom: Caniadhâ hyn er cariad a'r Iesu Grist ein Harglwydd bendigedig, a'n iachawdr. Amen.

Yr Epistol.

YR ydym yn diolch i Dduw a Thâd ein Arglwydd Jesu Grist gan weddio trosoch chwi yn wastadol: er pan glywsom am eich ffydd yn Ghrist Jesu, ac am y cariad sydd gennych tu ac at yr holl Saint; er mwyn y gobaith a roddwyd i gadw i chwi yn y nefoedd, am yr hon y clywsoch o'r blaen y gair gwirioedd yr Efengyl, yr hon sydd wedi dyfod attoch Coloſ. 1. 3.

chwi, megis ac y mae yn yr holl fyd: ac sydd yn dwyn ffrwyth, megis ac yn eich plith chwithau, er y dydd y clywsoch, ac y gwybuoch râs Duw mewn gwirionedd. Megis ac y dysgasoch gan Epaphras ein hanwyl gyd-was, yr hwn sydd trosoch chwi yn ffyddlon weinidog i Grist: yr hwn hefyd a amlygodd i ni eich cariad chwi yn yr Ysprydd. O herwydd hyn, ninnau hefyd, er y dydd y clywsom, nid ydym yn peidio â gweddio trosoch, a deisyf, eich cyflawni chwi â gwybodaeth ei ewyllys ef, yn mhôb doethineb a deall ysprydol: fel y rhodioch yn addas i'r Arglwydd, i bôb rhyngu bodd, gan ddwyn ffrwyth yn mhôb gweithred dda, a chynnyddu yngwybodaeth am Dduw; wedi eich nerthu a phob nerth, yn ôl ei gadernid gogoneddus ef, i bôb dioddefgarwch a hir-ymaros, gyd â llawenydd: gan ddiolch i'r Tâd, yr hwn a'n gwnaeth ni yn gymmwys i gael rhan o etifeddiaeth y Saint yn y goleuni.

Yr Efengyl.

S. Mat. 9. 18.

Ra oedd yr Jesu yn dywedyd hyn wrthynt, wele, daeth rhyw benn-eth, ac a'i haddolodd ef, gan ddywedyd, Bu farw fy merch yr awr hon: eithr tyred a gosod dy law arni, a hyw fydd hi. A'r Jesu a godes, ac a'i canlynodd ef, a'i ddisgyblion. (A wele, gwraig y buasei gwaed-lif arni ddeuddeng mlynedd, a ddaeth o'r tu cefn iddo, ac a gyffyrddodd ag ymyl ei wisc ef. Canys hi a ddywedasei ynddi ei hun, Os câf yn unig gyffwrdd â'i wisc ef, iach fyddaf. Yna yr Jesu a drôdd, a phan ei gwelodd hi, efe a ddywedodd, Ha ferch bydd gyssurus; dy ffydd a'th iachaodd. A'r wraig a iachawyd o'r awr honno.) A phan ddaeth yr Jesu i dŷ'r pennaeth, a gweled y cerddorion, a'r dyrfa yn terfysgu, efe a ddywedodd wrthynt, Cilwch: canys ni bu farw'r llangces, ond cysgu y mae hi. A hwy a'i gwatwarasant ef. Ac wedi bwrw y dyrfa allan, efe a aeth i mewn, ac a ymaflodd yn ei llaw hi: a'r llangces a gyfodes. A'r gair o hyn a aeth trosyr holl wlâd honno.

Yxxv Sul gwedi'r Drin.

Yxxv Sul gwedi 'r Drindod.

Yr Colect.

DEffro Arglwydd ni a attolygwn i ti, ewyllysliaw dy ffyddloniaid, fel y gallont drwy ddwyn ami ffrwyth gweithredoedd da, gael gennyt ti yn chelaeth eu gobrwyo, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yn lle yr Epistol.

WEle y dyddiau yn dyfod, medd yr Arglwydd, y cyfodaf i Dduw fydd flaguryn cyfiawn; a brenin a deyrnasa, ac a lwydda, ac a wna farn, a chyfiawnder ar y ddaiar. Yn ei ddyddiau ef yr achubir Juda, ac Jsrael a breswylia yn ddiogel: a hyn fydd ei enw ar yr hwn y gelwir ef. YR ARGLWYDD, ein cyfiawnder. Am hynny Wele y dyddiau yn dyfod, medd yr Arglwydd, pryd na ddywedant mwyach, Byw yw'r Arglwydd yr hwn a ddûg feibion Jsrael i fynu o wlâd yr Aipht: eithr, Byw yw'r Arglwydd, yr hwn a ddûg i fynu ac a dywyfodd hâd tŷ Jsrael o dir y gogledd, ac o bôb gwlad lle y gyrasawn i hwynt: a hwy a gânt aros yn eu gwlad eu hun. Jer. 23. 5.

Yr Efengyl.

YNa 'r Jesu a ddercha fodd ei lygaid, ac a welodd fôd tyrfa fawr yn dyfod atto, ac a ddywedodd wrth Philip, O ba le y prynwn ni fara, fel y caffo y rhai hyn fwytta: (A hyn a ddywedodd efe i'w brofi ef: canys efe a wyddei beth yr oedd efe ar fedr ei wneu- S. Joan 6. 5

wneuthur.) Philip a'i hattebodd ef, Gwerth dau can ceiniog o fara nid yw ddigon iddynt hwy, fel y gallo pôb un o honynt gymmeryd ychydig. Un o'i ddiſcyblion a ddywedodd wrtho, Andreas brawd Simon Petr, Y mae ymma ryw-fachgennyn, a chanddo bum torth haidd, a dau byſcodyn: ond beth yw hynny rhwng cynnifer? A'r Jeſu a ddywedodd, Perwch i'r dynion eiſtedd i lawr. Ac yr oed glaſwellt lawer yn y fan honno, felly y gwyr a eiſteddaſant i lawr, ynghylch pum mil o nifer. A'r Jeſu a gymmerth y torthau, ac wedi iddo ddiolch, efe a'u rhannodd i'r diſcyblion, a'r diſcyblion i'r rhai oedd yn eiſtedd: felly hefyd o'r pyſcod, cymmaint ac a fynnaſant. Ac wedi eu digoni hwynt, efe a ddywedodd wrth ei ddiſcyblion, Caſclwch y briw-fwyd gwedill, fel na choller dim. Am hynny hwy a'i caſclaſant, ac a lanwaſant ddeuddeg baſcedaid o'r briw-fwyd, o'r pum torth haidd, a weddillaſei gan y rhai a fwyttaſent. Yna y dynion, pan welſant yr arwydd a wnaethei 'r Jeſu a ddywedaſant; Hwn yn ddiau yw y Prophwyd oedd ar ddyfod i'r byd.

¶ O bydd ychwaneg o Suliau o flaen Sûl yr Adfent cymmerer gwaſanaeth rhai o'r Suliau a adawyd heb ddarllain ar ôl yr Yſtwyll, i gyflawni cynnifer ac y ſydd yn niffyg yma. Ac os bydd llai, gadawer y rhai a fo tros ben; Profidier fod arfer y Colect, Epiſtol a'r Efengyl ddiweddaf ymma bob amſer ar y Sûl o flaen yr Adfent.

Sanct Andreas Apostol.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn a roddaist gyfryw râd i'th fendigedig Apostol S. Andreas, fel yr ufuddhâodd efe yn ebrwydd i alwad dy Fâb Jesu Grist ac y dilynodd ef yn ddi-rwystr: Caniadhâ i ni oll wedi ein galw gan dy air bendigedic, yn frau ymroddi o honom yn ufudd i gyflawni dy sanctaid orchymynion, trwy yr un-rhyw Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

OS cyffessi â'th enau, yr Arglwydd Jesu, a chredu yn dy galon, i Dduw ei gyfodi ef o feirw, cadwedig fyddi. Canys â'r galon y credir i gyfiawnder, ac â'r genau y cyffeslir i iechydwriaeth. Oblegid y mae 'r Scrythur yn dywedyd, Pwy bynnag sydd yn credu ynddo ef, ni chywilyddir. Canys nid oes gwahaniaeth rhwng Iddew a Groeg-wr: oblegid yr un Arglwydd, ar bawb, sydd oludog i bawb, ac sydd yn galw arno. Canys pwy bynnac a alwo ar Enw yr Arglwydd, cadwedig fydd. Pa fodd gan hynny y galwant ar yr hwn ni chredasant ynddo? a pha fodd y credant yn yr hwn ni chlywsant am dano? a pha fodd y clywant heb bregeth-wr? A pha fodd y pregethant, onis danfonir hwynt? megis y mae yn scrifennedig, Rom. 10.9.

S. Andreas Apostol.

Wor bydderth yw traed y rhai sy yn efangylu tangneddyf, y rhai sydd yn efangylu pethau daionus. Eithr nid ufuddhasant hwy oll i'r Efengyl; canys y mae Esaias yn dywedyd; O Arglwydd, pwy a gredodd i'n hymadrodd ni? Am hynny ffydd sydd trwy glywed, a chlywed trwy air Duw. Eithr meddaf, ou chlywsant hwy? Yn ddiau i'r holl ddaiar yr aeth eu sŵn hwy, a'u geiriau hyd derfynau y byd. Eithr meddaf; Oni wybu Israel? Yn gyntaf y mae Moses yn dywedyd, Mi a baraf i chwi wŷn-fydu trwy rai nid yw genedl; trwy genedl an-neallus i'ch digiaf chwi. Eithr y mae Esaias yn ymhŷfhau ac yn dywedyd Cafwyd fi gan y rhai nid oeddynt yn fy ngheisio; a gwnaed fi yn eglur i'r rhai nid oeddynt yn ymofyn am danaf. Ac wrth yr Israel y mae yn dywedyd, Ar hyd y dydd yr estynnais fy nwylo at bobl anufudd, ac yn gwrth-ddywedyd.

Yr Efengyl.

S. Mat. 4. 18

A'R Jesu yn rhodio wrth fôr Galilæa, efe a ganfu ddau frodyr, Simon yr hwn a elwir Petr, ac Andreas ei frawd, yn bwrw rhwyd i'r môr; (canys pyscod-wŷr oeddynt.) Ac efe a ddywedodd wrthynt, Dowch ar fy ôl i, ac mi a'ch gwnaf yn byscod-wŷr dynion. A hwy yn y fan, gad adel y rhwydau, a'i canlynasant ef. Ac wedi myned rhagddo oddi yno, efe a welodd ddau frodyr eraill, Jaco fâb Zebedæus ac Joan ei frawd, mewn llong gyd â Zebedæus eu tâd, yn cyweirio eu rhwydau: ac a'u galwodd hwy. Hwythau yn ebrwydd gan adel y llong a'u tâd, a'i canlynasant ef.

Sanct

S. Thomas Apostol.

Sanct. Thomas Apostol.

Yr Colect.

HOll-alluog a byth-fywiol Dduw yr hwn, er mwy o sicrhâwch y ffydd, a ddefnyddiaist dy sanctaidd Apostol Thomas ammau cyfodiad dy Fâb: Caniadhâ i ni eyn dersfeithied, ac mor gwbl ddiammau gredu yn dy Fâb Jesu Grist, fel na cherddder ein ffyrdd yn dy olwg byth: gwnaedd arnom, o Arglwydd, drwy yr un-rhyw Jesu Grist, i dâ un gyd â thi a'r Yspryd glân y bo holl anrhydedd a gogoniant, yr awron ac yn oes oesoedd. Amen.

Yr Epistol.

WEithian gan hynny nid ydych chwi nâwyach yn dyeithriaid a dyfodiaid, ond yn gyd-ddinasyddion â'r Saint ac yn deulu Duw, Wedi eich gosuwch-adeiladu ar sail yr Apostolion a'r Prophwydi, ac Jesu Grist ei hun yn ben-conglfaen: yn yr hwn y mae yr holl adeilad wedi ei chymmwys gydgysylltu yn cynnyddu yn Deml sanctaidd yn yr Arglwydd; yn yr hwn i'ch cyd-adeiladwyd chwithau, yn breswylfod i Dduw trwy yr Yspryd. Ephes. 2. 19

Yr Efengyl.

THomas un o'r deuddeg, yr hwn a elwir Didymus, nid oedd gyd â hwynt, pan ddaeth yr Iesu. Y disgyblion eraill gan hynny a ddywedasant wrtho. Ni a welsom yr Arglwydd. Yntef a ddywedodd wrthynt, Oni chaf weled yn ei ddwylo ef ôl yr hoelion, S. Joan 20. 4

lion, a dodi fy mŷs yn ôl yr hoelion, a dodi fy llaw yn ei ystlys ef, ni chredaf fi. Ac wedi wyth niwrnod, drachefn yr oedd ei ddiscyblion ef i mewn, a Thomas gyd â hwynt. Yna yr Iesu a ddaeth a'r drysau yn gaead, ac a safodd yn y canol, ac a ddywedodd, Tangneddyf i chwi. Wedi hynny y dywedodd efe wrth Thomas, Moes ymma dy fys, a gwel fy nwylo; ac estyn dy law, a dod yn fy ystlys; ac na fyd anghredadyn, ond credadyn. A Thomas a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Fy Arglwydd, a'm Duw. Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Am ti fy nghweled, Thomas, y credaist: bendigedig yw y rhai ni welsant, ac a gredasant. A llawer hefyd o arwyddion eraill a wnaeth yr Iesu yng wydd ei ddiscyblion, y rhai nid ydynt scrifennedig yn y llyfr hwn. Eithr y pethau hyn a scrifennwyd, fel y credoch chwi mai yr Iesu yw Crist, Mab Duw, a chan gredu y caffoch fywyd yn ei enw ef.

Troad Sanct Paul.

Y Collect.

O Duw, yr hwn drwy Bregethiad y gwynfydedic Apostol S. Paul a beraist i oleuni'r Efengyl lewyrchu tros yr holl fyd, Cani adhâ, ni a attolygwn i ti, allu o honom ni gan ddal ei rysedd ymchweliad mewn cofia ddangos ein diolchgarwch i ti am yr unrhyw drwy ddilyn y fendigedic athrawiaeth yr hon ddyscodd efe trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Troad S. Paul.

Yn lle yr Epiſtol.

Saul etto yn chwythu bygythiau a Act. 9. 1.
chelanedd, yn erbyn diſcyblion yr Arglwydd, a aeth at yr Archoffeiriad, ac a ddeiſyfodd ganddo lythyrau i Ddamaſcus, at y Synagogau, fel os cai efe nêb o'r ffordd hon, na gwŷr, na gwragedd, y gallei efe eu dwyn hwy yn rhwym i Jeruſalem. Ac fel yr oedd efe yn ymdaith, bu iddo ddyfod yn agos i Ddamaſcus, ac yn ddi-ſymmwth llewyrchodd o'i anigylch oleuni o'r nef. Ac efe a ſyrthiodd ar y ddaiar, ac a glybu lais yn dywedyd wrtho, Saul, Saul, pa ham yr wyt yn fy erlid i. Yntef a ddywedodd, pwy wyt ti, Arglwydd? A'r Arglwydd a ddywedodd; Myfi yw Jeſu, yr hwn yr wyt ti yn ei erlid. Caled yw i ti wingo yn erbyn y ſwmbylau. Ynteu gan grynu, ac a braw arno, a ddywedodd, Arglwydd, beth a fynni di i mi ei wneuthur? A'r Arglwyd a ddywedodd wrtho, Cyfod, a dos i'r ddinas ac fe a ddywedir i ti pa beth ſy raid i ti ei wneuthur. A'r gwŷr oedd yn eyd-deithio ag ef, a ſafaſant yn fûd, gan glywed y llais, ac heb weled nêb. A Saul a gyfododd oddi ar y ddaiar: a phan agorwyd ei lygaid, ni welei efe nêb: eithr hwy a'i tywyſaſant ef erbyn ei law, ac a'i dygaſant ef i mewn i Ddamaſcus. Ac efe a fu dridiau heb weled, ac ni wnaeth na bwyta, nac yfed, Ac yr oedd rhyw ddiſcybl yn Damaſcus, a'i enw Ananias. A'r Arglwydd a ddywedodd wrtho ef mewn gweledigaeth; Ananias, Yntef a ddywedodd, Wele fi, Arglwydd. A'r Arglwydd a ddywedodd wrtho, Cyfod, a dos i'r heol a elwir Uniawn, a chais yn nhŷ Judas, un a'i enw Saul, o Tharſus: canys wele, y mae yn gweddio. Ac efe a welodd mewn gweledigaeth, wr a'i enw Ananias yn dyfod i mewn, ac yn dodi ei law arno, fel y gwelei eilwaith. Yna yr atteb odd Ananias, O Arglwydd, mi a glywais gan lawer am y gŵr hwn, faint o ddrygau a wnaeth efe i'th Saint di yn Jeruſalem: ac ymma y

Troad Ṣ. Paul,

mae ganddo awdurdod oddi wrth yr Arch-offeiriaid, i rwymo pawb ſy'n galw ar dy Enw di, A dywedodd yr Arglwydd wrtho: dôs ymaith, canys y mae hwn yn lleſtr etholedig i mi, i ddwyn fy enw ger bron cenhedloedd, a brenhinoedd, a phlant Iſrael. Canys myfi a ddangoſaf iddo pa bethau eu maint ſydd raid iddo ef eu dioddef, er mwyn fy Enw i. Ac Ananias a aeth ymmaith, ac a aeth i mewn i'r ty, ac wedi dodi ei ddwylo arno, efe a ddywedodd, Y brawd Saul, yr Arglwydd a'm hanfonodd i, (Ieſu 'r hwn a ymddangoſodd i ti ar y ffordd y daethoſt) fel y gwelych drachefn, ac i'th lanwer â'r Yſpryd glân. Ac yn ebrwydd y ſyrthiodd oddiwrth ei lygaid ef, megis cenn, ac efe a gafodd ei olwg yn y man; ac efe a gyfododd, ac a fedyddiwyd. Ac wedi iddo gymmeryd bwyd, efe a gryfhaodd. A bu Saul gyd âr diſcyblion oedd yn Damaſcus, dalm o ddyddiau. ac yn ebrwydd yn y Synagogau efe a bregethodd Griſt, mai efe yw Mâb Duw. A phawb a'r a'i clybu ef, a ſynnaſant ac a ddywedaſant, Ond hwn yw 'r un oedd yn diſetha yn Ieruſalem, y rhai a alwent ar yr enw hwn, ac a ddaeth ymma er mwyn hyn, fel y dygei hwynt yn rhwym at yr Arch-offeiriaid? Eithr Saul a gynnyddodd fwyfwy o nerth, ac a ŵrchfygodd yr Iddewon oedd yn preſwylio yn Damaſcus, gan gadarnhâu mai hwn yw 'r Criſt.

Yr Efengyl.

S. Mat. 19. 27.

PEtr a attebodd, ac a ddywedodd wrth yr Ieſu, Wele, nyni a adawſom bôb peth, ac a'th ganlynaſom di: beth gan hynny a fydd i ni? A'r Ieſu a ddywedodd wrthynt Yn wir meddaf i chwi, y cewch chwi y rhai a'm canlynaſoch i, yn yr adenedigaeth, pan eiſteddo Mâb y dyn ar orſedd ei ogoniant, eiſtedd chwi ar ddeuddeg gorſedd, yn barnu deuddeg-llwyth Iſrael. A phôb un a'r adawodd dai, neu frodyr, neu chwiorydd, neu dâd, neu fam, neu wraig, neu blant, neu diroedd, er mwyn fy enw i, a dderbyn y can cymmaint, a by-

a bywyd tragwyddol a etifedda efe. Ond llawer o'r rhai blaenaf a fyddant yn olaf : a'r rhai olaf yn flaenaf.

Cyflwyniad Crift yn y Deml, yr hwn a elwir yn gyffredinol Puredigaeth y Sanctes Mair forwyn.

Y Colect.

HOll-alluog a thragywyddol Dduw, ni a attolygwn yn ufuddol i'th fawredd, megis ag ar gyfenw i heddyw y prefentiwyd i'r deml dy unig-anedig fab yn fylwedd ein cnawd ni: felly Caniadhá ein prefentio i ti â chalonnau pur-lan, trwy Jefu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yn lle yr Epiftol.

WEle fi yn anfon fy nghennad, ac efe a arlocfa y ffordd o'm blaen i : ac yn ddifymmwth y daw'r Arglwydd, yr hwn yr ydych yn ei geifio, iw Deml; fef angel y cyfammod, yr hwn yr ydych yn ei chwennych : Wele efe yn dyfod, medd Arglwydd y lluoedd. Mal. 3. 1.
Ond pwy a oddef ddydd ei ddyfodiad ef : a phwy a faif pan ymddangofo efe : canys y mae efe fel tan y toddydd, ac fel febon y golchyddion. Ac efe a eiftedd fel purwr, a glanhâwr arian, ac efe a bura feibion Lefi, ac a'i coetha hwynt fel aur, ac fel arian : fel y byddont yn offrymmu i'r Arglwydd offrwm mewn cyfiawnder. Yna y bydd melys gan yr Arglwydd offrwm Juda, a Jerufalem; megis yn y dyddiau gynt, ac fel y blynyddoedd gynt. A mi a nefaf attoch chwi i farn, a byddaf dyft cyflym yn erbyn yr hudolion, ac yn erbyn y godineb-wyr, ac yn erbyn camattal-wyr

cyflog y cyflogedic, a'r rhai ſ'yn gorthynnnu y weddw, a'r ymddifad, a'r dieithr, ac heb ſy ofni i, medd Arglwydd y lluoedd.

Yr Efengyl.

S. Luk. 2, 22

WEdi cyflawni dyddiau ei phuredigaeth hi, yn ôl deddf Moſes hwy a'i dygaſant ef i Jeruſalem, iw gyflwyno i'r Arglwydd, (fel yr ſcrifennwyd yn neddf yr Arglwydd, Pob gwr-ryw cyntafanedig, a elwir yn ſanctaidd i'r Arglwydd.) Ac i roddi aberth, yn ôl yr hyn a ddywetpwyd yn neddf yr Arglwydd, pâr o durtur-od, neu ddau gyw colommen. Ac wele, yr oedd gwr yn Jeruſalem, a'i enw Simeon, a'r gwr hwn oedd gyfiawn a duwiol, yn diſgwil am ddiddanwch yr Iſrael: a'r Yſpryd glân oedd arno. Ac yr oedd wedi ei yſpyſu iddo gan yr Yſpryd glân na welai efe angeu, cyn iddo weled Crift yr Arglwydd. Ac efe a ddaeth trwy'r Yſpryd i'r Deml: a phan ddug ei rieni y dyn bach Jeſu i wneuthur trofto yn ôl defod y gyfraith; Yna efe a'i cymmerth ef yn ei freichiau, ac a fendithiodd Ddduw, ac a ddywedodd, yr Arglwydd, y gollyngi dŷ wâs mewn tangneddyf, yn ol dy air: Canys ſy llygaid a welſant dy iechydwriaeth, yr hon a baratoaiſt ger bron wyneb yr holl bobloedd: Goleuni i oleuo y cenhedloedd, a gogoniant dy bobl Iſrael. Ac yr oedd Joſeph a'i fam ef, yn rhyfeddu am y pethau a ddywedwyd am dano ef. A Simeon a'u bendithiodd hwynt, ac a ddywedodd wrth Fair i fam ef, Wele, hwn a oſodwyd yn gwympo, ac yn gyfodiad i lawer yn Iſrael, ac yn arwydd yr hwn y dywedir yn erbyn: A thrwy dy enaid di dy hun hefyd yr â cleddyf fel y datcuddier meddyliau llawer o galonnau. Ac yr oedd Anna brophwydes, merch Phanuel, o lwyth Aſer: hon oedd oedranus iawn, ac a fuaſai fyw gyd â gwr ſaith mlynedd, o'i morwyndod. Ac a fuaſai yn weddw yn hyleh pedair a phedwar ugain mlynedd,

Dydd S. Matthias.

nedd, yr hon nid ai allan o'r Deml, ond gwasanaethu [Duw] mewn ymprydiau a gweddiau, ddydd a nos. A hon hefyd yn yr awr honno, gan sefyll ger llaw, a foliannodd yr Arglwydd, ac a lefarodd am dano ef wrth y rhai oll oedd yn disgwil ymwared yn Jerusalem. Ac wedi yddynt orphen pôb peth, yn ôl deddf yr Arglwydd, hwy a ddychwelasant i Galilæa, i'w dinas eu hun Nazareth. A'r bachgen a gynnyddodd, ac a grythaodd yn yr Yspryd, yn gyflawn o ddoethineb: a gras Duw oedd arno ef.

Dydd Sanct Matthias.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn yn lle Judas fradwr a ddetholaist dy ffydd-lawn wâs Matthias i fod o nifer dy ddeu-ddec Apostol: Caniadhâ fod dy Eglwys bob amser yn gadwedic oddi-wrth Apostolion ffeilsion, a bod ei threfnu a'i llywodraethu gan wîr a ffydd-lawn fugeiliaid, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.

YN y dyddiau hynny Pedr a gyfododd i fynu ynghanol y disgyblion, ac a ddywedodd (a nifer yr henwau yn yr un man oedd ynghylch ugain a chant) Ha-wyr frodyr, yr oedd yn rhaid cyflawni yr Scrythur ymma a ragddywedodd yr Yspryd glân trwy enau Dafydd, am Judas, yr hwn a fu flaenor i'r rhai a ddaliasant yr Jesu, canys efe a gyfrifwyd gyd â ni, ac a gawsei ran o'r weinidogaeth hon. A hwn a bwrcasodd faes â gwobr anwiredd, ac wedi ymgrogi, a dorrodd yn ei ganol: a'i holl ymysgaroedd Act. 1. 15.

ef a dywalltwyd allan. A bu hyſpys hyn i holl breſſwyl-wyr Jeruſalem, hyd oni elwir y maes hwnnw yn eu tafod hwynt hwy, Aceldama, hynny yw, maes y gwaed. Canys ſcrifenwyd yn llyfr y Pſalmau. Bydded ei drigfan ef yn ddiffaethwch, ac na bydded a drigo ynddi: a chymmered arall ei eſcobaeth ef. Am hynny mae yn rhaid, o'r gwyr a fu yn cyd-ymdaith â ni yr holl amſer yr aeth yr Arglwydd Jeſu i mewn ac allan yn ein plith ni, gan ddechreu o fedydd Joan hyd y dydd y cymmerwyd ef i fynu oddi-wrthym ni, bôd un o'r rhai hyn gyd â ni, yn dyſt o'i adgyfodiad ef. A hwy a oſodaſant ddau ger bron, Joſeph yr hwn a henwid Barſabas ac a gyfenwid Juſtus, a Matthias; a chan weddio, hwy a ddywedaſant, Tydi Arglwydd, yr hwn a wyddoſt galonnau pawb, dangos pa un o'r ddau hyn a etholaiſt: i dderbyn rhan o'r weinidogaeth hon, a'r Apoſtoliaeth, o'r hon y cyfeiliornodd Judas, i fyned i'w le ei hun. A hwy a fwriaſant eu cŵlbrennau hwynt: ac ar Matthias y ſyrthiodd y coelbren, ac efe a gyfrifwyd gyd a'r un Apoſtol ar ddeg.

Yr Efengyl.

S. Mat. 11. 25.

Ramſer hynny yr attebodd yr Jeſu, ac y dywedodd, I ti yr ydwyf yn diolch, o Dâd, Arglwydd nef a daear, am i ti guddio y pethau hyn rhag y doethion a'r rhai deallus, a'u datcuddio a honot i rai bychain. Ie o Dâd, canys felly y rhyngodd bodd i ti. Pob peth a roddwyd i mi gan fy Nhâd: ac nid edwyn neb y Mâb, ond y Tâd: ac nid edwyn neb y Tâd ond y Mâb, a'r hwn yr ewyllyſio y Mâb ei ddatcuddio iddo. Deuwch attafi bawb ac ſydd yn flinderog, ac yn llwythog; ac mi a eſmwythaf arnoch. Cymmerwch fy iau arnoch, a dyſcwch gennif, canys addfwyn ydwyf, a goſtyngedig o galon: a chwi a gewch orphywyſtra i'ch eneidiau. Canys fy iau ſydd eſmwyth, a'm baich ſydd yſcafn.

Yr

Cyfarchiad Mair.

Cyfarchiad Mair Wyryf fendigedic.

Y Colect.

NIa attolygwn i ti ô Arglwydd, dywallt dy râd yn ein calonnau, fel, megis ac y gwyddom gnawdoliaeth Jesu Grist dy Fab trwy gennadwri yr Angel, felly trwy ei grôg a'i ddioddefaint, bod i ni gael ein dwyn i ogoniant ei adgyfodiad ef, trwy yr un-rhyw Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yn lle yr Epistol.

YR Arglwydd a chwanegodd lefaru wrth Ahaz, gan ddywedyd, Gofyn it arwydd gan yr Arglwydd dy Dduw: gofyn o'r dyfnder, neu o'r uchelder oddi-arnodd. Ond Ahaz a ddywedodd, ni ofynnaf, ac ni themptiaf yr Arglwydd. A dywedodd yntef, gwrandewch yr awron, ty Ddafydd ai bychan gennwch flino dynion, oni flinoch hefyd fy Nuw? Am hynny yr Arglwydd ei hun a ddyry i chwi arwydd: Wele, Morwyn a fydd feichiog ac a escor ar fâb, ac a eilw ei enw ef, Immanuel. Ymenyn a mêl a fwyty efe, fel y medro ymwrthod â'r drwg, ac ethol y da. Isa. 7. 10.

Yr Efenfyl.

AC yn y chweched mis, yr anfonwyd yr Angel Gabriel oddiwrth Dduw, i ddinas yn Galilæa, a'i henw Nazareth, at forwyn wedi ei dyweddio i wr a'i enw Joseph, o dy Ddafydd: ac enw 'r forwyn oedd Mair. A'r Angel a ddaeth i mewn atti, ac a ddywedodd S. Luk. 1. 26.

Dydd S. Marc.

wedodd, Hanffych well, yr hon a gefaiſt râs, yr Arglwydd ſydd gyd â thi: bendigaid wyt ym-mhlith gwragedd. A hitheu pan ei gwelodd, a gythrybliwyd wrth ei ymadrodd ef: a meddylio a wnaeth, pa fath gyfarch oedd hwn. A dywedodd yr Angel wrthi Nac ofna, Mair: canys ti a gefaiſt ffafor gyd â Duw. Ac wele, ti a gei feichiogi yn dy groth, ac a eſcori ar fab, ac a elwi ei Enw ef Jeſu, Hwn fydd mawr ac a elwir yn Fab y Goruchaf, ac iddo y rhydd yr Arglwydd Dduw oreſeddfa ei Dâd Dafydd, Ac efe a deyrnaſa ar dŷ Jacob yn dragywydd, ac ar ei frenhiniaeth ni bydd diwedd. A Mair a ddywedodd wrth yr Angel, Pa fodd y bydd hyn, gan nad adwaen i wr? A'r Angel a attebodd, ac a ddywedodd wrthi, Yr yſpryd glân a ddaw arnat ti, a nerth y Goruchaf a'th gyſcoda di: am hynny hefyd, y peth ſanctaidd a aner o honot i, a elwir yn Fab Duw. Ac wele Eliſabeth dy gares, y mae hithau wedi beichiogi ar fab yn ei henaint: a hwn yw'r chweched mis iddi hi, yr hon a elwid yn am-mhlantadwy. Canys gyd a Duw ni bydd dim yn ammhoſſibl. A dywedodd Mair, Wele walanaethyddes yr Arglwydd, bydded i mi yn ôl dy air di. A'r Angel a aeth ymmaith oddi-wrth hi.

Dydd S. Marc.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn a ddyſcaiſt dy ſanctaidd Eglwys a nefol athrawiaeth dy Efangylwr S. Marc: dôd ti i ni râd, na byddom fel plant, ymchweledic gan bob awel o wag ddyſceidiaeth: eithr bod i ni yn ffyrf ymgadarnhâu yngwirionedd dy lân Efangyl: trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr

Dydd S. Marc.

Yr Epiſtol.

Bob un o honom y rhoed grâs, yn ol meſur dawn Chriſt. D herwydd pa ham. y mae eſe yn dywedyd. Pan ddercheſodd i'r uchelder eſe a gaethiwodd gaethiwed, ac a roddes roddion i ddynion. (Eithr, Eſe a ddercheſodd, beth yw ond darfod iddo hefyd ddeſcyn yn gyntaf i barthau iſaf y ddaiar: Yr hwn a ddeſcynnodd yw yr hwn hefyd a eſcynnodd goruwch yr holl nefoedd, fel y cyflawnei bob peth) Ac eſe a roddes rai yn Apoſtolion, a rhai yn Brophwydi, a rhai yn Efangylwyr, a rhai yn Fugeiliaid ac yn Athrawon: i berffeithio y Saint, i waith y weinidogaeth, i adeilad corph Chriſt: hyd oni ymgyfarfyddom oll yn undeb a gwybodaeth Mâb Duw, yn wr perffaith, at feſur oedran cyflawnder Criſt, Fel na byddom mwyach yn blantos, yn bwhwmman ac yn ein cylch-arwain â phob awel dyſceidiaeth, trwy hoced dynion, trwy gyfrwyſdra, i gynllwyn i dwyllo: eithr gan fod yn gywir mewn cariad, cynyddu o honom iddo ef ym mhob peth, yr hwn yw 'r pen ſef Chriſt: o'r hwn y mae yr holl gorph wedi ei gyd ymgynnull a'i gyd-gyſylltu, trwy bob cymmal cynhaliaeth, yn ôl y nerthol weithrediad ym meſur pob rhan, yn gwneuthur cynnydd y corph, iw adeilad ei hun mewn cariad. Epheſ. 4.7.

Yr Efengyl.

Yſi yw y wir win-wydden, a'm Tad yw 'r llafurwr, Pob cangen ynoſi heb ddwyn ffrwyth, y mae eſe yn ei thynnu ymmaith: a phôb un a ddygo ffrwyth, y mae eſe yn ei glanhau, fel y dygo fwy o ffrwyth. Yr awron yr ydych chwi 'n lân, trwy 'r gair a lefarais i wrthych. Arhoſwch ynoſi, a mi ynoch chwi: megis na all y gangen ddwyn ffrwyth o honi S. Joan 15. 1.

ei hun, onid erys yn y Win-wydden : felly ni ellwch chwithau, onid arhoſwch ynoſi. Myſi yw 'r Win-wydden, chwithau yw 'r canghennau : yr hwn ſydd yn aros ynoſi, a minnen ynddo ynteu, hwnnw ſydd yn dwyn ffrwyth lawer : oblegid hebdoſi ni ellwch chwi wneuthur dim. Onid erys un ynoſi, efe a daflwyd allan megis cangen, ac a wywodd, ac y maent yn eu caſclu hwynt, ac yn eu bwrw yn tân, a hwy a loſcir. Os arhoſwch ynoſi, ac aros o'm geiriau ynoch, beth bynnag a ewyllyſioch, gofynnwch, ac fe a fydd i chwi. Yn hyn y gogoneddwyd fy Nhâd, ar ddwyn o honoch ffrwyth lawer, a diſcyblion fyddwch i mi. Fel y carodd y Tâd fi, felly y cerais inneu chwithau : arhoſwch yn fy nghariad i. Os cedwch fy ngorchymynion, chwi a arhoſwch yn fy ngariad : fel y cedwais i orchymynion fy Nhâd, ac yr wyf yn aros yn ei gariad ef, hyn a ddywedais wrthych, fel yr arhoſei fy llawenydd ynoch, ac y byddei eich llawenydd yn gyflawn.

Dydd S. Philip ac S. Jaco.

Y Colect.

HOll-alluog Ddduw, yr hwn o'i wîr adnabod yw bywyd tragywyddol: Caniadhâ i ni beſſaith adnabod dy Fâb Jeſu Grîſt i fod yn ffyrdd, yn Wirionedd ac yn fywyd fel gan ddilyn eſampl dy ſanctoi Apoſtolion Philip ac Jaco y bo i ni rodio yn ddyfal ar y ffordd y ſy'n arwain i fywyd tragwyddol drwy 'r unrhyw dy Fab Jeſu Crîſt ein Harglwydd. Amen.

S. Philip ac S. Jaco.

Yr Epiſtol.

IAco, gwaſanaethwr Duw, a'r Arglwydd Jeſu Grist, at y deuddegllwyth ſydd ar waſcar, annerch. Cyfrifwch yn bob llawenydd, fy mrodyr pan ſyrthioch mewn amrywiol profedigaethau: gan wybod fod profiad eich ffydd chwi yn gweithredu amynedd, Ond caffed amynedd ei pherffaith waith, fel y byddoch berffaith a chyfan, heb ddiffygio mewn dim. O bydd ar neb a honoch eiſieu doethineb, gofyned gan Dduw yr hwn ſydd yn rhoi yn haelionus i bawb ac heb ddanod: a hi a roddir iddo ef. Eithr gofynned mewn ffydd, heb ammeu dim. Canys yr hwn ſydd yn ammeu, ſydd gyffelyb i donn y mor, a chwythir ac a deflir gan y gwynt. Canys na feddylied y dyn hwnnw, y derbyn efe ddim gan yr Arglwydd. Gwr dau-ddyblyg ei feddwl, ſydd anwaſtad yn ei holl ffyrydd, y brawd o radd iſel llawenyched yn ei ogoneddiaeth: a'r cyfoethog, yn ei ddaroſtyngiad: canys megis blodeuyn y glaſwelltyn y diflanna efe. Canys cyfododd yr haul gyd â gwres, a gwywodd y glaſwelltyn, a'i flodeuyn a gwympodd, a thegwch ei bryd ef a gollodd: felly hefyd y diflanna y cyfoethog yn ei ffyrdd. Gwyn ei fyd y gwr ſydd yn goddef profedigaeth: canys pan fyddo profedig, efe a dderbyn goron y bywyd, yr hon a addawodd yr Arglwydd i'r rhai a'i carant ef. S. Jaco. 1. 1

Yr Efengyl.

AR Jeſu a ddywedodd wrth ei ddiſcyblion, Na thralloder eich calon: yr ydych yn credu yn Nuw, credwch ynof finneu hefyd. Yn nhy fy Nhad y mae llawer o drig-fannau: a pha amgen, mi a ddywedaſwn i chwi, yr wyfi yn myned i baratoi lle i chwi. Ac os myfi a âf, ac a baratoaf le i chwi, mi a ddeuaf drachefn, ac a'ch cymmeraf chwi attaf fy hun: S. Joan 14. 1

S. Barnabas Apoſtol,

fel lle yr wyſi, y byddoch chwithau hefyd. Ac i ba le yr wyſi yn myned, chwi a wyddoch, a'r ffordd a wyddoch. Dywedodd Thomas wrtho, Arglwydd, ni wyddom ni i ba le yr wyt ti yn myned; a pha fodd y gallwn wybod y ffordd? Yr Jeſu a ddywedodd wrtho ef, Myfi yw'r ffordd a'r gwirionedd, a'r bywyd: nid yw neb yn dyfod at y Tâd, ond trwof fi. Ped adnabaſech fi, fy Nhad hefyd a adnabaſech: ac o hyn allan yr adwaenoch ef, a chwi a'i gwelſoch ef. Dywedodd Philip wrtho, Arglwydd, dangos i ni y Tâd, a digon yw i ni. Yr Jeſu a ddywedodd wrtho, A ydwyf gyhyd o amſer gyd â chwi, ac nid adnabuoſt fi, Philip? y neb a'm gwelodd i, a welodd y Tâd: a pha fodd yr wyt ti yn dywedyd, Dangos i ni y Tâd? Ond wyt ti yn credu fy môd i yn y Tâd, a'r Tâd ynof finneu? y geiriau yr wyfi yn eu llefaru wrthych, nid o honof fy hun yr wyf yn eu llefaru; ond y Tâd yr hwn ſydd yn aros ynof, efe ſydd yn gwneuthur y gweithredoedd. Credwch fi, fy môd i yn y Tâd, a'r Tâd ynof finneu: ac onid ê, credwch fi er mwyn y gweithredoedd eu hun. Yn wir, yn wir, meddaf i chwi yr hwn ſydd yn credu ynof, y gweithredoedd yr wyfi yn eu gwneuthur, ynteu hefyd a'u gwna, a mwy nâ'r rhai hyn a wna efe: oblegid yr wyf fi yn myned at fy Nhâd. A pha beth bynnag a ofynnoch yn fy enw i, hynny a wnaf: fel y gogonedder y Tâd yn y Mâb. Os gofynnwch ddim yn fy enw i, mi a'i gwnaf.

✠:✠✠✠

S. Barnabas Apostol.

Yn lle yr Epistol.

AR gair a ddaeth i glustiau yr Eglwys oedd yn Jerusalem, am y pethau hyn. A hwy a anfonasant Barnabas, i fyned hyd Antiochia. Yr hwn pan ddaeth, a gweled gras Duw, a fu lawen ganddo, ac a gynghorodd bawb oll, trwy lwyrfryd calon i lynu wrth yr Arglwydd. Oblegid yr oedd efe yn wr da ac yn llawn o'r Yspryd glân, ac o ffydd: a llawer o bobl a chwanegwyd i'r Arglwydd. Yna yr aeth Barnabas i Tharsus, i geisio Saul, ac wedi iddo ei gael, efe a'i dug i Antiochia. A bu iddynt flwyddyn gyfan ymgynnull yn yr Eglwys, a dysgu pobl lawer, a bod galw y discyblion yn Gristianogion yn gyntaf yn Antiochia. Ac yn y dyddiau hynny, daeth prophwydi o Jerusalem i ware i Antiochia. Ac un o honynt, a'i Enw Agabus, a gyfododd, ac a arwyddocâodd drwy yr Yspryd, y byddei newyn mawr dros yr holl fyd; yr hwn hefyd a fu tan Claudius Cæsar, yna 'r discyblion, bob un yn ôl ei allu, a fwriadasant anfon cynnorth i'r brodyr oedd yn preswylio yn Judæa. Yr hyn beth hefyd a wnaethant, gan ddanfon at yr henuriaid, drwy law Barnabas a Saul. Act. 11. 22.

Yr Efengyl.

DYmma fy ngorchymmyn i, ar i chwi garu ei gilydd, fel y cerais i chwi. Cariad mwy nâ hwn nid oes gan neb, sef bod i un roi ei einioes dros ei gyfeillion. Chwy chwi yw fy nghyfeillion, os gwnewch pa bethau bynnag yr wyf yn eu gorchymmyn i chwi. Nid ydwyf mwyach yn eich galw yn weision: oblegid y gwâs ni wyr beth y mae ei Arglwydd yn ei wneuthur: ond mi a'ch gelwais chwi yn gyfeillion, oblegid pôb peth a'r a glywais gan fy Nhâd, a yspysais S. Joan 15. 12.

ſais i chwi Nid chwi a'm dewiſaſoch i, ond myfi a'ch dewiſais chwi, ac a'ch ordeiniais chwi, fel yr elech ac y dygech ffrwyth, ac yr arhoſei eich ffrwyth, megis pa beth bynnag a ofynnoch gan y Tad yn fy enw i, y rhoddo efe i chwi.

S. Ioan Fedyddiwr.

Yr Colect.

HOll-alluog Ddduw, o ragluniaeth pa un y ganed yn rhyfedd dy Was Joan Fedyddiwr, ac yr anfonwyd ef i arlwyo ffordd dy Fab Jeſu Grift ein Jachawdr. gan bregethu edifeirwch: gwna i ni felly ddilyn ei ddyſceidiaeth a'i ſanctaidd fywyd ef, fel y gallom wir edifarhau yn ôl ei bregeth ef: ac ar ôl ei eſampl yn waſtadol draethu y gwirionedd, yn hyderus geryddu camwedd. ac yn ufudd ddioddef er mwyn y gwirionedd, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yn lle yr Epiſtol.

Iſa. 40. 1.

YSſurwch, cyſſurwch fy mhobl, medd eich Duw, Dywedwch wrth fodd calon Jeruſalem, llefwch wrthi hi gyflawni ei milwriaeth, ddileu a hanwiredd, o herwydd derbyniodd o law'r Arglwydd yn ddau-ddyblyg am ei holl bechodau. Llef un yn llefain yn yr anialwch, paratowch ffordd yr Arglwydd, uniawnwch lwybr ein Duw ni yn y diffaethwch. Pob pant a gyfodir, a phob mynydd a bryn a oſtyngir, y gwyr a wnair yn uniawn, a'r anwaſtad yn waſtadedd. A gogoniant yr Arglwydd a ddatcuddir, a phob cnawd ynghyd a'i gwel: canys genau'r Arglwydd a lefarodd hyn. Y llef a ddywedodd wrth y pro-

S. Joan Fedyddiwr.

ꝓrophwyd, gwaedda, yntef a ddywedodd, beth a waeddaf? Pob cnawd ſydd wellt, a'i holl oditalwgrwydd fel blodeuyn y maes. Gwyw a gwellityn, ſyrth y blodeuyn, canys Yſpryd yr Arglwydd a chwythodd arno: gwellt yn ddiau yw'r bobl. Gwyw a gwellityn, ſyrth y blodeuyn, ond gair ein Duw ni a ſaif byth. Dring rhagot yr Efangyles Sion, i fynydd uchel, dyrchafa dy lef trwy nerth, ô Efangyles Jeruſalem: dyrchafa, nac ofna: dywet wrth ddinaſoedd Juda, wele eich Duw chwi. Wele 'r Arglwydd Ddduw a ddaw yn erbyn y cadarn, a'i fraich a lywodraetha troſto: wele ei wobr gyd ag ef, a'i waith o'i flaen. Fel bugail y porytha efe ei braidd, â'i fraich y caſcl ei wyn, ac a'i dwg yn ei fonwes, ac a goledda y mammogiaid.

Yr Efengyl.

Chyflawnwyd tymp Eliſabeth i eſgor, a hi a eſgorodd ar fab. A'i chymydogion a'i chenedl a glybu fawrhau o'r Arglwydd ei drugaredd arni: a hwy a gyd-lawenychaſant â hi. A bu, ar yr wythfed dydd, hwy a ddaethant i enwaedu ar y dyn bach, ac a'i galwaſant ef Zacharias, ar ôl enw ei dâd. A'i fam a attebodd ac a ddywedodd, Nid felly: eithr Joan y gelwir ef. Hwythau a ddywedaſant wrthi, Nid oes neb o'th genedl a elwir ar yr enw hwn. A hwy a wnaethant amnaid ar ei dâd ef. pa fodd y mynnei efe ei henwi ef. Yntef a alwodd am argraph-lech, ac a ſcrifennodd. gan ddywedyd, Joan yw ei enw ef. A rhyfeddu a wnaethant oll. Ac agorwyd ei enau ef yn ebrwydd, a'i dafod yntau efe a lefarodd, gan fendithio Duw. Ac ofn a ddaeth ar bawb oedd yn trigo yn eu cylch hwy: a thrwy holl fynydd-dir Jwdea y cyhoeddwyd y geiriau hyn oll. A phawb a'r a'u clywſant a'u goſodaſant yn eu calonnau, gan ddywedyd, Beth fydd y bachgen yma hwn? A llaw'r Arglwydd oedd gyd ag ef. A'i dâd ef Zacharias a gyflawnwyd o'r Yſpryd glân, ac a brophwydodd, gan ddywedyd,

S. Luk. 1. 57

Bendigedig

Dydd S. Peter.

Bendigedig fyddo Arglwydd Dduw Iſrael, canys efe a ymwelodd ac a wnaeth ymwared i'w bobl. Ac efe a ddercbafodd gorn iechydwriaeth i ni, yn-nhy Ddafydd ei walanaethwr: megis y llefarodd trwy enau ei ſanctaidd brophwydi, y rhai oedd o ddechreuad y byd, fel y byddai i ni ymwared rhag ein gelynion, ac o law pawb o'n caſeion, i gwplau ei drugaredd á'n tadau, ac i gofio ei ſanctaidd gyfammod y llw a dyngodd efe wrth ein tad Abraham, ar roddi i ni, gwedi ein rhyddhau o law ein gelynion, ei walanaethu ef yn ddiofn, mewn ſancteiddrwydd a chyfiawnder ger ei fron ef, holl ddyddian ein bywyd. A thithau fachgennyn, a elwir yn brophwyd i'r Goruchaf: canys ti a ei a flaen wyneb yr Arglwydd, i baratoi ei ffyrdd ef, i roddi gwybodaeth iechydwriaeth i'w bobl, trwy faddeuant o'u pechodau, o herwydd tirionder trugaredd ein Duw, trwy yr hon yr ymwelodd á ni godiad haul o'r uchelder, i lewyrchu i'r rhai ſy yn eiſtedd mewn tywyllwch a chyſgod angeu, i gyfeirio ein traed i ffordd tangneddyf. A'r bachgen á gynnyddodd, ac a gryfhawyd yn yr yſpryd, ac a fu yn y diffaethwch hyd y dydd yr ymddangoſodd ef i'r Iſrael.

Dydd S. Petr.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn drwy dy Fáb Jeſu Grift a roddaiſt i'th Apoſtol S. Petr lawer oedd o ddoniau arbennig, ac a orchymynnaiſt iddo o ddifrif borthi dy Braidd, gwna, ni a attolygwn i ti, i'r holl Eſcobion, a'r Bugeiliaid, yn ddyfal bregethu dy ſanctaidd air. ac i'r bobl yn ufuddgar ddilyn yr unrhyw, fel y byddo iddynt hwy allu derbyn coron y gogoniant tragywyddol, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr

Dydd S. Peter.

Yn lle yr Epiſtol.

YNghylch y prŷd hynny yr eſtynnodd Herod frenin ei ddwylo, i ddrygu rhai o'r Eglwys. Ac efe a laddodd Jacob brawd Joan â'r cleddyf. A phan welodd fod yn dda gan yr Iddewon hynny, efe a chwanegodd ddala Petr hefyd. (A dyddiau y bara croyw ydoedd hi.) Yr hwn wedi ei ddal a roddes efe yngharchar, ac a'i traddododd at bedwar pedwariaid o ſil-wyr, i'w gadw, gan ewyllyſio a'r ôl y Paſc ei ddwyn ef allan at y bobl. Felly Petr a gadwyd yn y carchar, eithr gweddi ddyfal a wnaethpwyd gan yr Eglwys at Dduw droſto ef. A phan oedd Herod a'i fryd ar ei ddwyn ef allan, y nôs honno yr oedd Petr yn cyſcu rhwng dau ſilwr, wedi ei rwymo â dwy gadwyn, â'r ceidwaid o flaen y drws oeddynt yn cadw y carchar. Ac wele Angel yr Arglwydd a ſafodd ger llaw, a goleuni a ddiſcleiriodd yn y carchar, ac efe a darawodd yſtlys Petr, ac a'i cyfododd ef, gan ddywedyd; Cyfod yn fuan: a'i gadwyni ef a ſyrthiaſant oddiwrth ei ddwylo. A dywedodd yr Angel wrtho, Ymwregyſa, a rhwym dy ſandalau, ac felly y gwnaeth efe. Yna y dywedodd drwy dy wiſg am danat, a chanlyn fi. Ac efe a aeth allan, ac a'i canlynodd ef, ac ni's gwybu mai gwir oedd y peth a wnaethid gan yr Angel, eithr yr oedd yn tybied mai gweledigaeth yr oedd. Ac wedi myned o honynt heb law y gyntaf a'r ail wiliadwriaeth, hwy a ddaethant i'r porth hayarn, yr hwn ſydd yn arwain i'r ddinas, yr hwn a ymagorodd iddynt o'i waith ei hun: ac wedi eu myned allan, hwy a aethant ar hyd un heol, ac yn ebrwydd yr Angel a aeth ymmaith oddi-wrtho. A Phetr, wedi dyfod atto ei hun, a ddywedodd, Yn awr y gwn yn wir anfon o'r Arglwydd ei Angel i'm gwared i allan o law Herod ac oddi-wrth holl ddiſgwiliad pobl yr Iddewon. Act. 12. 1.

S. Jaco

Yr Efengyl.

S.Mat.16. 13.

Edi dyfod yr Jesu i dueddau Cæsarea Philippi, efe a ofynnodd ir ddiſcibl-on, gan ddywedyd, Pwy y mae dynion yn dywedyd fy môd i, Mâb y dyn? A hwy a ddywedasant, Rhai mai Joan Fedyddiwr, a rhai mai Elias, ac erail mai Jeremias, neu un o'r prophwydi. Efe a ddywedodd wrthynt, Ond pwy meddwch chwi ydwyfi? A Simon Petr a atteb-odd, ac a ddywedodd, Ti yw Crist, Mâb y Duw byw. A'r Jesu gan atteb, a ddywedodd wrtho, Gwyn dy fyd ti Simon mâb Jona: canys nid cig a gwaed a ddatcuddiodd hyn i ti, ond fy Nhâd, yr hwn ſydd yn y nefoedd. Ac yr ydwyf finnau yn dywedyd i ti, mai ti yw Petr, ac ar y graig hon yr adeiladaf fy Eglwys: a phyrth uffern ni's gorchfygant hi. A rhoddaf i ti agoriadau teyrnas nefoedd: a pha beth bynnag a rwymech ar y ddaiar, a fydd rhwymedig yn y nefoedd: a beth bynnag a ryddhaech ar y ddaiar, a fydd wedi ei ryddhau yn y nefoedd.

Sanct Jaco Apoſtol.

Y Collect.

Caniatâ, ô drugarog Dduw, megis y bu i'th wynfydedic Apoſtol S. Jaco, gan ymado â'i Dâd, a chwbl ar oedd eiddo, yn ebrwydd ufuddhau i alwad dy Fâb Jesu Grist, a'i ddilyn ef: felly i ninau gan ymwrthod â holl fydol ac â chnawdol ewyllyſſion yn dragywydd fod yn barod i ddilyn dy orchymynion ſanctaidd trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yn

S. Jaco Apoſtol.

Yn lle yr Epiſtol.

YN y dyddiau hynny, daeth prophwydi o Jeruſalem i Wared i Antiochia. Ac un o honynt, a'i enw Agabus, a gyfododdd, ac a arwyddocáodd drwy yr Yſpryd, y byddei newyn mawr dros yr holl fyd, yr hwn hefyd a fu tan Claudius Cæſar. Yna 'r diſcyblion, bob un yn ôl ei allu, a fwriadaſant anfon cymmorth i'r brodyr oedd yn preſſwylio yn Judæa. Yr hyn beth hefyd a wnaethant, gan ddanfon at yr Henuriaid, drwy law Barnabas a Saul. Ac ynghylch y pryd hynny yr eſtynnodd Herod frenin ei ddwylo, i ddrygu rhai o'r Eglwys. Ac efe a laddodd Jaco brawd Joan â'r cleddyf. A phan welodd fod yn dda gan yr Iddewon hynny, efe a chwanegodd ddala Petr hefyd. Act. 11. 27. a rhan o'r 12.

Yr Efengyl.

YNa, y daeth mam meibion Zebedæus atto, gyd â'i meibion, gan addoli, a deiſyf rhyw beth ganddo. Ac efe a ddywedodd wrthi, Pa beth, a fynni? Dywedodd hitheu wrtho, Dywed am gael o'm dau fâb hyn eiſtedd, y naill ar dy law ddehau, a'r llall ar dy law aſſwy, yn dy frehiniaeth. A'r Jeſu a attebodd, ac a ddywedodd. Ni wyddoch chwi beth yr ydych yn ei ofyn. A ellwch chwi yfed o'r cwppan yr ydwyfi ar yfed o honaw, a'ch bedyddio â'r bedydd y bedyddir fi? Dywedaſant wrtho, Gallwn. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Diau yr yfwch o'm cwppan, ac i'ch bedyddir â'r bedydd i'm bedyddir ag ef: eithr eiſtedd ar fy llaw ddehau, ac ar fy llaw aſſwy, nid eiddof ei roddi, ond i'r ſawl y darparwyd gan fy Nhâd. A phan glybu y dêg hyn, hwy a ſorraſant wrth y ddau frodyr. A'r Jeſu a'u galwodd hwynt atto, ac a ddywedodd, Chwi a wyddoch fôd pennaethiaid y cenhedloedd yn S. Mat. 20. 20.

tra-aaglwyddiaethu arnynt, a'r rhai mawrion yn tra-awdurdodi arnynt hwy. Eithr nid felly y bydd yn eich plith chwi: ond pwy bynnag a fynno fôd yn fawr yn eich plith chwi bydded yn weinidog i chwi. A phwy bynnag a fynno fôd yn bennaf yn eich plith, bydded yn wâs i chwi. Megis na ddaeth Mâb y dyn i'w wasanaethu, ond i wasanaethu, ac i roddi ei einioes yn bridwerth dros lawer.

S. Bartholomeus Apoſtol.

Y Colect.

HOll-alluog a byth-barhaus Dduw, yr hwn a roddaiſt râd i'th Apoſtol Bartholomeus, i wir gredu, ac i bregethu dy air. Nyni a attolygwn i ti ganiadhau i'th, Eglwys gwbl garu yr hyn a gredodd efe ac i bregethu a derbyn yr unrhyw, trwy Jeſu Grist ein Hargluydd. Amen.

Yn lle yr Epiſtol.

Act. 5. 12. RHwy ddwylaw yr Apoſtolion y gwnaed arwyddion a rhyfeddodau lawer ymmhlith y bobl, (ac yr oeddynt oll-yn gyttûn yn-mhorth Solomon. Eithr ni feiddiei neb o'r lleill ymgyſylltu â hwynt, ond y bobl oedd yn eu mawrhau. A chwanegwyd attynt rai yn credu yn yr Arglwydd, lliaws o wŷr a gwragedd hefyd. Hyd oni ddygent y rhai cleiſion allan ar hyd yr heolydd, a'u goſod ar welyau a gyſtau, fel o'r hyn lleiaf y cyſcodei cyſcod Petr, pan ddelai heibio, rai o honynt. A lliaws a ddaeth hefyd ynghyd, o'r dinaſoedd o amgylch Jeruſalem, gan ddwyn rhai cleiſion, a rhai a drallodid gan yſprydion aflan, y rhai a iachawyd oll.

Yr

S. Matthew Apoſtol,

Yr Efengyl.

Bu ymryſon yn eu plith, pwy o honynt a dybygid ei fod yn fwyaf. Ac efe a ddywedodd wrthynt. Ynhâe brenhinoedd y cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt: a'r rhai ſy meddu awdurdod arnynt, a elwir yn bendefigion, Ond na fyddwch chwi felly: eithr y mwyaf yn eich plith chwi, bydded megis yr ieuangaf, a'r pennaf, megis yr hwn ſydd yn gweini. Canys pa un fwyaf, ai'r hwn ſydd yn eiſtedd ar y bwrdd, ai 'r hwn ſydd yn gwaſanaethu? onid yr hwn ſydd yn eiſtedd ar y bwrdd? eithr yr ydwyfi yn eich myſc, fel un yn gwaſanaethu. A chwy-chwi yw y rhai a arhoſaſoch gyd â mi yn fy mhrofedigaethau, Ac yr wyfi yn ordeinio i chwi deyrnas, megis yr ordeiniodd fy Nhâd i minneu, fel y bwyttaoch ac yr yfoch ar fy mwrdd i yn fy nheyrnas, ac yr eiſteddoch ar orſeddfeydd, yn barnu deuddeg-llwyth Iſrael. S. Luk. 22. 24.

S. Matthew Apoſtol.

Y Colect.

Oll-alluog Ddduw, yr hwn dros dy wynfydedic Fâb a elwaiſt Fathew o'r doll-fa, i fod yn Apoſtol, ac yn Efangylwr: Caniadhâ i ni râd i ymwrthod â holl gybyddus ddeiſyfion, ac â thra-chwantus ſerch golud bydol, ac i ddilyn dy ddywededig Fab Jeſu Grift, yr hwn ſydd yn byw, ac yn teyrnaſu gyd â thi a'r Yſpryd glân yn un Duw heb drange na gorphen. Amen.

S. Matthew Apoſtol,

Yr Epiſtol.

2 Cor. 4. 1.

An fôd i ni y weinidogaeth hon, megis y cawſom drugaredd, nid ydym yn pallu. Eithr ni a ymwrthodaſom â chuddiedig bethau cywilydd, heb rodio mewn cyfrwyſtra, na thrin gair Duw yn dwyllodrus; eithr trwy eglurhâd y gwirionedd, yr ydym yn ein canmol ein hun wrth bôb cydwybod dynion, yngolwg Duw. Ac os cuddiedig yw ein Efengyl ni, yn y rhai colledig y mae yn guddiedig. Yn y rhai y dallodd duw y byd hwn feddyliau y rhai di-gred, fel na thywynei iddynt lewyrch Efengyl gogoniant Crist, yr hwn yw delw Dduw. Canys nid ydym yn ein pregethu ein hunain, ond Crist Jeſu yr Arglwydd, a ninneu yn weiſion i chwi er mwyn Jeſu. Canys Duw yr hwn a orchymynodd i'r goleuni lewyrchu o dywyllwch, yr hwn a lewyrchodd yn ein calonnau, i roddi golueni gwybodaeth gogoniant Duw, yn wyneb Jeſu Grist.

Yr Efenfyl.

S. Mat. 9. 9.

A Chfel yr oedd yr Jeſu yn myned oddi yno, efe a ganfu wr yn eiſtedd wrth y dollfa, a elwid Matthew: ac a ddywedodd wrtho, canlyn fi. Ac efe a gyfodes, ac a'i canlynodd ef. A bu ac efe yn eiſtedd i fwytta yn y tŷ, wele hefyd, Publicanod lawer a phechaduriaid a ddaethant, ac a eiſteddaſant gyd â'r Jeſu a'i ddiſcyblion. A phan welodd y Pharifæaid, hwy a ddywedaſant wrth ei ddiſcyblion ef, Pa ham y bwytty eich Athro chwi gyd a'r Publicanod a'r pechaduriaid? A phan glybu 'r Jeſu, efe a ddywedodd wrthynt, Nid rhaid i'r rhai iach wrth feddyg, ond i'r rhai cleiſion. Ond ewch, a dyſcwch pa beth yw hyn, Trugaredd yr ydwyf yn ei ewyllyſio, ac nid aberth: canys ni ddaethym i alw rhai cyfiawn, ond pechaduriaid i edifeirwch.

Yr

S. Mihangel.

S. Mihangel a'r holl Angelion.

Y Colect.

RAgywyddol Dduw, yr hwn a ordeiniaist, ac a osodaist wasanaethau 'r holl Angelion a dynion mewn trefn ryfedd: Caniadhâ yn drugarog megis y mae dy angelion sanctaidd yn wastad yn gwneuthur i ti wasanaeth yn y nefoedd felly bod o honynt drwy dy drefniad di yn borth ac amddiffyn i ni ar y ddaiar, trwy Jesu Grist ein hargiwydd. Amen.

Yn lle yr Epistol.

ABu rhyfel yn y nef: Michael a'i angelion a ryfelasant yn erbyn y ddraig, a'r ddraig a ryfelodd, a'i hangelion hithau. Ac ni orfuant, a'u lle hwynt ni's caflwyd mwyach yn y nef A bwriwyd allan y ddraig fawr, yr hèn sarph, yr hon a elwir diafol, a Satan, yr hwn sydd yn twyllo 'r holl fyd, efe a fwriwyd allan i'r ddaiar, a'i angelion a fwriwyd allan gyd ag ef. Ac ni a glywais lef uchel yn dywedyd yn y nef, Yr awron y daeth iechydwriaeth, a nerth, a theyrnas ein Duw ni, a gallu ei Grist ef: canys cyhuddwr ein brodyr ni a fwriwyd i'r llawr, yr hwn oedd yn eu cyhuddo hwy ger bron ein Duw ni, ddydd a nos. A hwy a'i gorchfygasant ef trwy waed yr Oen, a thrwy air eu tystiolaeth hwynt: ac ni charasant eu heinioes hyd angeu. O herwyd hyn llawenhewch, y nefoedd, a'r rhai ydych yn trigo ynddynt. Gwae y rhai sydd yn trigo ar y ddaiar, a'r môr, canys diafol a ddescynnodd attoch chwi, a chanddo lid mawr, o herwydd ei fôd yn gwybod nad oes iddo ond ychydig amser. Datc. 12. 7.

Yr

S. Mihangel.

Yr Efengyl.

S.Mat.18.1 R awr honno y daeth y diſcyblion at yr Jeſu, gan ddywedyd, Pwy ſydd fwyaf yn nheyrnas nefoedd? A'r Jeſu a alwodd atto fachgennyn, ac a'i goſodes yn eu canol hwynt, ac a ddywedodd, Yn wir y dywedaf i chwi, oddieithr eich troi chwi, a'ch gwneuthur fel plant bychain, nid ewch chwi ddim i mewn i deyrnas nefoedd. Pwy bynnag gan hynny a'i goſtyngo ei hunan fel y bachgennyn hwn, hwnnw yw'r mwyaf yn nheyrnas nefoedd. A phwy bynnag a dderbynio gyfryw fachgennyn yn fy enw i, a'm derbyn i. A phwy bynnag a rwyſtro un o'r rhai bychain hyn a gredant ynoſi, da fyddai iddo pe crogit maen melin am ei wddf, a'i foddi yn eigion y môr. Gwae'r byd oblegid rhwyſtrau: canys angenrhaid yw dyfod rhwyſtrau: er hynny gwae y dyn hwnnw drwy'r hwn y daw y rhwyſtr. Am hynny, os dy law neu dy droed a'th rwyſtra, torr hwynt ymmaith, a thafl oddi wrthit: gwell yw i ti fyned i mewn i'r bywyd yn gloff, neu yn anafus, nag â chennit ddwy law neu ddau droed, dy daflu i'r tân tragywyddol. Ac os dy lygad a'th rwyſtra, tynn ef allan, a thafl oddi wrthit: gwell yw i ti yn un-llygeidiog fyned i mewn i'r bywyd, nag â dau lygad gennit, dy daflu i dân uffern. Edrychwch na ddirmygoch yr un o'r rhai bychain hyn: canys yr ydwyf yn dywedyd i chwi, fod eu hangelion hwy yn y nefoedd, byth anſer yn gweled wyneb fy Nhâd, yr hwn ſydd yn y nefoedd.

Yr

S. Luc.

S. Luc Efangylwr. 1

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn a elwaſt Luc y phyſygwr, yr hwn y mae ei foliant yn yr Eſyngyl, i fod yn Efangylwr a phyſygwr i'r enaid: rhynged bodd i ti, drwy iachus feddyginiaeth ei ddyſceidiaeth ef, iachâu holl heinian ein heneidiau, trwy haeddedigaethau dy Fâb Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

GWilia di ym-mhob peth, dioddef adfyd: gwna waith Efangylwr, cyflawna dy weinidogaeth. Canys myfi yr awron a aberthir, ac amſer fy ymddattodiad i a neſaodd. Mi a ymdrechais ymdrech dêg, mi a orphennais fy ngyrfa, mi a gedwais y ffydd. O hyn allan rhoddwyd coron cyfiawnder i'm chadw i mi, yr hon a rydd yr Arglwydd y barnwr cyfiawn, i mi yn y dydd hwnnw: ac nid yn unig i mi, ond hefyd i bawb a garant ei ymddangoſiad ef. Bydd ddyfal i ddyfod attaf yn ebrwydd: canys Damas a'm gadawodd gan garu y byd preſennol, ac a aeth ymmaith i Theſſalonica, Creſcens i Galatia, Titus i Dalmatia. Lucas yn unig ſydd gyd â mi. Cymmer Marc a dwg gyd â thi: canys buddiol yw ef i mi i'r weinidogaeth. Tychicus hefyd a anfonais i Epheſus. Y cochl a adewais i yn Troas gyd â Charpus, pan ddelych dwg [gyd â thi,] a'r llyfrau yn enwedig y memrwn. Alexander y gof copr a wnaeth i mi ddrygau lawer: tâled yr Arglwydd iddo yn ôl ei weithredoedd. Yr hwn hefyd gochel ditheu: 2 Tim. 4. 5.

canys efe a ſafodd yn ddirfawr yn erbyn ein hymadroddion ni.

Yr Efengyl.

S. Luk. 10. 1

YR Arglwydd a ordeiniodd ddêg a thrugain eraill hefyd, ac a'u danfones hwy bob yn ddau, o flaen ei wyneb, i bôb dinas a man, lle'r oedd efe ar fedr dyfod. Am hynny efe a ddywedodd wrthynt, Y cynhayaf yn wir ſydd fawr, ond y gweithwyr yn anaml: gweddiwch gan hynny ar Arglwydd y cynhayaf am ddanfon allan weithwyr i'w gynhayaf. Ewch: wele, yr wyfi yn eich danfon chwi fel ŵyn ym myſc bleiddiaid. Na ddygwch gôd, nac yſcrepan, nac eſcidiau: ac na chyfarchwch weſi i neb ar y ffordd. Ac i ba dŷ bynnag yr eloch i mewn, yn gyntaf dywedwch, Tangneddyf i'r tŷ hwn. Ac o bydd yno fab tangneddyf, eich tangneddyf a orphywys arno: os amgen, hi a ddychwel attoch chwi. Ac yn y tŷ hwnnw arhoſwch, gan fwytta ac yfed y cyfryw bethau ac a gaffoch ganddynt: canys teilwng yw'r gweithwr ei gyflog.

S. Simon a S. Jud Apoſtolion.

Y Colect.

OLL-alluog Dduw, yr hwn a adeiladaſt dy Eglwys ar ſail yr Apoſtolion, a'r prophwydi, a Jeſu Grift ei hun yn ben congl-faen: Caniadhâ i ni fod felly ein cyſſylltu ynghyd yn undeb yſpryd gan eu dyſceidiaeth hwy, fel i'n gwnelei yn ſanctaidd Deml gymmeradwy gennit, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr

S. Simon a Judas.

Yr Epistol.

Udas, gwasanaethwr Jesu Grist, a S. Jud. 1.
brawd Jaco, at y rhai a sancteiddiwyd gan Dduw Tad, ac a gadwyd yn Jesu Grist ac a alwyd: trugaredd i chwi, a thangneddyf, a chariad a lioseger. Anwylyd, pan roddais bôd diwyd i wneuthur ar scrifennu attoch am yr iechydwriaeth gyffredinol, anghenrhaid oedd i mi scrifennu attoch, gan eich annog i ymdrech yn mhlaid y ffydd, yr hon a roddwyd unwaith i'r Saint. Canys y mae rhyw ddynion wedi ymlusco i mewn, y rhai a rag-ordeiniwyd er ys talm i'r farnedigaeth hon, annuwiolion, yn troi gras ein Duw ni i dryllyliwch, ac yn gwadu yr unic Arglwydd Dduw, a'n Harglwydd Jesu Grist. Ewyllysio gan hynny yr ydwyf eich cofio chwi, gan eich bod unwaith yn gwybod hyn, i'r Arglwydd wedi iddo waredu y bobl o dir yr Aipht, ddestrywio eilwaith y rhai ni chredasant. Yr Angelion hefyd, y rhai ni chadwasant eu dechreuad, eithr a adawsant eu trigfa eu hun, a gadwodd efe mewn cadwynau tragywyddol tan dywyllwch, i farn y dydd mawr. Megis y mae Sodoma a Gomorrha a'r dinasoedd o'u hamgylch mewn cyffelyb fodd a hwynt wedi putteinio, a myned ar ôl cnawd arall, wedi eu gosod yn esampl, gan ddioddef dialedd tân tragywyddol. Yr un ffunyd hefyd y mae y breuddwydwyr hyn, yn halogi'r cnawd, yn dirmygu llywodraeth, ac yn cablu y rhai sy mewn awdurdod.

Yr Efengyl.

Yn yr wyf yn ei orchymmyn i chwi, S. Joan. 15. 17.
garu o honoch ei gilydd. Os yw'r byd yn eich casau chwi, chwi a wyddoch gasau o honaw ef yn o'ch blaen chwi. Pe byddech o'r byd, y byd a garei 'r eiddo : ond oblegid nad ydych o'r byd, eithr i mi eich dewis allan

o'r byd, am hynny y mae 'r byd yn eich casâu chwi. Cofiwch yr ymadrodd a ddywedais i wrthych, Nid yw 'r gwâs yn fwy nâ'i Arglwydd : os erlidiasant fi, hwy a'ch erlidiant chwithau : os cadwasant fy ngair i, yr eiddoch chwithau hefyd a gadwant. Eithr hyn oll a wnant i chwi er mwyn fy enw i, am nad adwaenant yr hwn a'm hanfonodd i. Oni bai fy nyfod a llefaru wrthynt, ni buasei arnynt bechod : ond yr awron nid oes ganddynt escus am eu pechod. Yr hwn sydd yn fy nghasâu i, sydd yn casâu fy Nhad hefyd. Oni bai wneuthur a honof yn eu plith y gweithredoedd ni wnaeth neb arall, ni buasei arnynt bechod : ond yr awron hwy a welsant, ac a'm casasant i, a'm Tâd hefyd. Eithr fel y cyflawnid y gair scrifennedig yn eu cyfraith hwynt, Hwy a'm casâsant yn ddi-achos. Eithr pan ddêl y Diddanydd, yr hwn a anfonaf i chwi oddi wrth y Tâd, sef Ysprydy gwirionedd, yr hwn sydd yn deilliaw oddi wrth y Tâd, efe a dystiolaetha amdanaf i ; chwithau hefyd a dystiolaethwch, am eich bôd o'r dechreuad gyd â mi.

Gwyl yr holl Sainct.

Y Colect.

HOll-alluog Dduw, yr hwn a gyssylltaist yghyd dy etholedigion yn un cyfundeb a chymdeithas yn nirgeledic gorph dy Fâb Crist ein Hargl wydd : Câniadhâ i ni râd felly i ganlyn dy ddwyfol Sainct ym mhob rhinweddol a dwyfol fywyd, fel y gallom dyfod i'r anmhraethawl lawenydd hynny a baratoaist i'r rhai yn ddiffuant sy i'th garu, trwy Jesu Grist ein Hargl wydd. Amen.

Yn

Gwyl yr holl Saint.

Yn lle yr Epistol.

Dalc. 7. 2. Ele, mi Joan a welais Angel arall yn dyfod i fynu oddi wrth godiad haul, a sêl Duw byw ganddo: ac efe a lefodd â llêf uchel ar y pedwar Angel, i'r rhai y rhoddsid gallu i ddrygu'r ddaiar, a'r môr gan ddywedyd, Na ddrygwch y ddaiar na'r môr, na'r prenian, nes darfod i ni selio gwasanaethwyr ein Duw ni yn eu talcênau. Ac mi a glywais nifer y rhai a seliwyd: yr oedd wedi eu selio gant a phedair a deugain o filoedd, o holl lwythau meibion Israel.

O lwyth Juda, yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Ruben, yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Gad, yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Aser, yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Nepthali, yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Manasses, yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Simon yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Leti, yr oedd deuddeng mil wedi eu selio.
O lwyth Isachar, yr oedd rhi. mil wedi eu selio.
O lwyth Zabulon, yr oedd rhi. mil wedi eu selio:
O lwyth Joseph, yr oedd rhi. mil wedi eu selio.
O lwyth Beniamin yr oedd rhi. mil wedi eu selio.

Wedi hyn mi a edrychais, ac wele dyrfa fawr, yr hon ni allei neb ei rhifo, o bôb cenedl, a llwythau, a phobloedd, ac ieithoedd, yn sefyll ger bron yr orsedd-faingc, a cher bron yr Oen, wedi eu gwisco mewn gynau gwynion, a phalm-wydd yn eu dwylo: ac yn llefain â llêf uchel, gan ddywedyd, Jechydwraeth i'n Duw ni, yr hwn sydd yn eistedd ar yr orsedd-faingc, ac i'r Oen. A'r holl Angelion a safasant o amgylch yr orsedd-faingc, a'r henuriaid, a'r pedwar anifail: ac a syrthiasant ger bron yr orsedd-faingc ar eu hwynebau, ac a addolasant Dduw, gan ddywedyd, Amen: y fendith, a'r gogoniant, a'r doethineb, a'r diolch, a'r anrhydedd, a'r gallu, a'r nerth, a fyddo i'n Duw ni yn oes oesoedd. Amen.

Gwyl yr holl Saint.

Yr Efengyl.

S. Mat. 5. 1. RAn welodd yr Iesu y tyrfaoedd, ac
escynnodd i'r mynydd: ac wedi iddo
eistedd, ei ddiscyblion a ddaethant
atto. Ac efe a agorodd ei enau, ac
a'u dyscodd hwynt, gan ddywedyd,
Gwyn eu byd y tlodion yn yr ys-
pryd: canys eiddynt hwy teyrnas ne-
foedd. Gwyn eu byd y rhai sydd yn galaru: canys
hwy a ddiddenir. Gwyn eu byd y rhai addfwyn:
canys hwy a etifeddant y ddaiar. Gwyn eu byd y
rhai sydd arnynt newyn a syched am gyfiawnder:
canys hwy a ddiwellir. Gwyn eu byd y rhai trug-
arogion: canys hwy a gânt drugaredd. Gwyn eu
byd y rhai pûr o galon: canys hwy a welant Dduw.
Gwyn eu byd y tangneddyf-wyr: canys hwy a el-
wir yn blant i Dduw. Gwyn eu byd y rhai a er-
lidir o achos cyfiawnder; canys eiddynt hwy teyrnas
nefoedd. Gwyn eich byd, pan i'ch gwaradwyddant,
ac i'ch erlidiant, ac y dywedant bob drwg-air yn eich
erbyn, er fy mwyn i, a hwy yn gelwyddog. Bydd-
wch lawen a hyfryd, canys mawr yw eich gwobr
yn y nefoedd: oblegid felly yr erlidialant hwy y Pro-
phwydi a fu o'ch blaen chwi.

Y Drefn

Y
Drefn am VVenidogaeth
SWPPER yr ARGLWYDD, neu yr Cymmun bendigaid.

Ynnifer ac a fyddo yn amcanu bod yn gyfranogion o'r Cymmun bendigedic, a arwyddocânt eu henwau i'r Curat ryw amſer y diwrnod or blaen o'r lleiaf.

℄ Ac o bydd un o'r rhai hynny yn ddrwg-fucheddol oyhoedd, fel v byddo ef gwrthwynebus gan y gynnulleidfa: neu a wnaeth gam iw gymmydog ar air, neu ar weithred? Y Curat wrth gael gwybyddiaeth o hynny, a'i geilw ef, ac a'i cynghôra na ryfygô efe er dim ddyfod i ford yr Arglwydd, hyd oni ddeclario efe yn gyhoeddus ei fod yn wîr edifeiriol, a darfod iddo wellhau ei ddrwg fuchedd o'r blaen; fel y bodloner y gynnulleidfa wrth hynny: yr hon a rwyſtraſid yn y blaen: A darfod iddo wneuthur iawn i'r neb y gwnaethoedd gamwedd â hwynt: Neu o'r lleiaf, ddadcan ei fod mewn cyflawn fryd i wneuthur felly yn gyntaf ac y gallo yn gymhedrol.

℄ Y drefn hon a arfer y Curat am y ſawl y gwypo efe fod malais a chaſineb yn teyrnaſu rhyngddynt; nr ddioddef iddynt fod yn gyfrannogion o fwrdd yr Arglwydd, hyd pan wypo eu bod hwynt wedi cydtuno. Ac os un o'r pleidiau anheddchol a fydd bodlawn i faddeu o eigion ei galon gwbl ac a wnaethpwyd yn ei erbyn, ac i wneuthur iawn i bawb ac a rwyſtrodd ynteu ei hunan; a'r blaid arall ni fyn ei

ddwyn

ddwyn i dduwiol undeb, onid ſefyll yn waſtad yn ei wrthnyſigrwydd a'i falais: Y Gwenidog yn yr achos hynny a ddyly dderbyn y dyn edifeiriol i'r Cymmun bendigedic, ac nid y dŷn yſtyfnig anhydyn. Profidier fod i bob Gwenidog felly yn troi heibio neb fel yr ysbysir yn hwn, neu'r rhagwahannod neſaf o'r blaen o'r Rubric ymma, yn rhwymedig i roddi cyfrif o'r unrhyw i'r ordinari, o fewn 14 diwrnod ar ol hynny o'r pellaf, A'r Ordinari a ddilyd yn erbyn Y troſeddwr yn ôl y Canon.

Y bwrdd ar amſer Cymmun â lliain gwyn têg arno, a ſaif ynghorph yr Eglwys, neu yn y Gafell, lle bydd yr foreuol a'r brydnhawnol weddi, wedi ordeinio ei dywedyd. A'r offeiriad, gan ſefyll wrth yr yſtlys gogledd i'r bwrdd, a ddywaid weddi yr Arglwydd, a'r Colect ſydd yn canlyn, a'r bobl ar eu gliniau.

IN Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Colect.

YR holl-alluog Duw, trwy hwn y mae pob calon yn agored, a phob deſyf yn gydnabyddus, a rhag yr hwn nid oes dim dirgel yn guddiedic, glanhâ feddyliau ein calonnau trwy yſprydoliaeth dy lân Yſpryd, fel y carom dydi yn berffaith, ac y mawrhâom yn deilwng dy Enw ſanctaidd, trwy Griſt ein Harglwydd. Amen.

¶ Yna yr offeriad gan droi at y bobl a draetha yn eglur y deng-air deddf oll. A'r bobl ar eu gliniau ar ôl pob un o'r gorchymynion a archant drugaredd Duw am eu torri hwynt, o'r blaen a Gras i gadw'r unrhyw rhaglaw, fel y mae yn canlyn.

Y Gwe-

Yn Gymmun.

Gwenidog.

DAlwa a lefarodd y gerriau hyn, a ddywedodd, Myfi yw yr Arglwydd dy Dduw: Na fydded it dduwiau eraill onid myfi.

Pobl.

Arglwydd trugarhá wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon.

Gwenidog.

Na wna it dy hun ddelw gerfiedic, na llun dim a'r y sydd yn y nefoedd uchod, neu yn y ddaiar islod, nac yn y dyfroedd tanodd: Na ostwng iddynt, ac na addola hwynt. Canys myfi yr Arglwydd dy Dduw, ydwyf Dduw eiddigus, yn ymweled a phechodau y tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm casánt ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fy ngorchymynion.

Pobl.

Arglwydd trugarhá wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon.

Gwenidog.

Na chymmer Enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer canys nid gwirion gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei Enw ef yn ofer.

Pobl.

Arglwydd trugarhá wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon.

Gwenidog.

Cofia gadw yn sanctaidd y dydd Sabbath. Chwe diwrnod y gweithi ac y gwnei dy holl waith, eithr y seithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: ni wnei ynddo na dim gwaith tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th was, na'th forwyn, na'th anifail na'r dyn dieithr a fydd o fewn dy byrth. Canys mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd nef a daear, y môr ac oll y sydd ynddynt, ac a orphwysodd y seithfed dydd: Oherwydd pa ham y bendithiodd yr Arglwydd y seithfed dydd, ac a'i sanctaiddiodd ef.

Pobl.

Arglwydd trugarhá wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon.

Yn Cymmun.

Gwenidog.

Anrhydedda dy dâd a'th fam, fel yr estynner dy ddyddiau ar y ddaiar yr hon a rydd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

Pobl.

Arglwydd trugarhâ wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw yr gyfraith hon.

Gwenidog.

Na laddd.

Pobl.

Arglwydd trugarhâ wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon.

Gwenidog.

Na wna odineb.

Pobl.

Arglwydd trugarhâ wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon.

Gwenidog.

Na ledratta.

Pobl.

Arglwydd trugarhâ wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon,

Gwenidog.

Na ddwg gam dystiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

Pobl.

Arglwydd trugarhâ wrthym, a gostwng ein calonnau i gadw y gyfraith hon.

Gwenidog.

Na chwennych dŷ dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog, na'i wâs, na'i forwyn, na'i ych, na'i asyn, na dim ar sydd eiddo.

Pobl.

Arglwydd trugarhâ wrthym, ac scrifenna yr holl ddedfan hyn yn ein calonnau, ni attolygwn i ti.

Yn Cymmun.

℣ Yno y canlyn un o'r ddau Golect hyn dros y Brenhin, a'r Offeiriad yn ei ſefyll megis o'r blaen ac yn dywedyd.

Gweddiwn.

Oll-alluog Ddnw, yr hwn ſydd a'i deyrnas yn dragywyddol, a'i allu yn anfeidrol, cymmer drugaredd ar yr holl Eglwys a rheola felly galon dy ddewiſedic wasanaethwr Charles ein Brenhin a'n llywydd, fel y gallo efe (gan wybod i bwy y mae yn weinidog) uchlaw pob dim geiſio dy anrhydedd a'th ogoniant. Ac fel y gallom ninneu ai holl ddeiliaid ef (gan feddylied yn ddyledus oddi-wrth bwy y mae yr awdurdod ſydd iddo) yn ffyddlon ei wasanaethu, a'i anrhydeddu, ac yn oſtyngedig ufuddhau iddo, yn ol ac erot ti, yn ôl dy fendigedic air a'th ordinhâd, trwy Jeſu Grist ein Hargl wydd, yr hwn gyd â thi a'r Yſpryd glân, ſydd yn byw, ac yn teyrnaſu yn dragywyddyn un Duw, heb drangc na gorphen. Amen.

℣ Neu.

Oll-alluog a thragywyddol Ddnw, fe'n dyſtir gan dy air ſanctaidd, fod calonnau brenhinoedd wrth dy reolaeth a'th lywodraeth di. ath fod ti yn eu goſod hwynt ac yn eu hynchwelyd, fel y mae dy ddiwibl ddoethineb yn gweled bod yn oreu: Yr ydym ni yn oſtyngedig yn attolwg i ti, felly oſod a llywodraethu calon Charles dy wasanaethwr, ein Brenhin a'n llywydd, fel y gallo efe yn ei holl feddyliau, geiriau a gweithredoedd, yn wastad geiſio dy anrhydedd di, a'th ogoniant, a myfyrio ar gadw dy bobl a rodded yn ei gadwraeth ef, mewn digonoldeb, tangneddyf, a duwioldeb: Caniadhâ hyn drugarog Dâd, er cariad ar dy anwyl Fab Jeſu Grist ein Hargl wydd. Amen.

℣ Yna y dywedir Colect y Dydd; Ac yn neſaf ar ôl y y Colect y darllain yr Offeriad yr Epiſtol gan ddywedyd, *Yr Epiſtol* [neu, *Y rhan o'r Scrythur a appwyntiwyd yn lle*

Y Cymmun.

'r Epiſtol] *ſcrifenedic yn y ----- bennod o ---- yn dechreu ar y ---- vers.* Ac wedi diweddu yr Epiſtol efe a ddywaid, *Yma y terfyna yr Epiſtol.* Yna y darllein efe yr Efengyl (a'r bobl i gyd yn ei ſefyll) gan ddywedyd, *Yr Efengyl ſanctaidd ſendigedic a ſcrifennir yn y ----- bennod o ---- yn dechreu ar y ---- vers.* Ac wedi gorphen yr Efengyl, y cenir neu y dywedir y Credo y ſy'n canlyn, a'r bobl fyth yn ſefyll, megis o'r blaen.

CRedaf yn un Duw Tâd, Holl-alluog, Creawdr Nef a daiar, ac oll weledigion, ac anweledigion. Ac yn un Arglwydd Jeſu Grift, yr unig cenhedledig Fâb Duw, cenhedledig gan ei Dâd cyn yr holl oeſoedd, Duw o Ddnw, llewyrch o lewyrch, gwir Ddnw, o wir Ddnw, cenhedledig, nid gwneuthuredig, yn un hanfod â'r Tâd, gan yr hwn y gwnaethpwyd pob peth: yr hwn erom ni ddynion, ac er ein iechydwriaeth a ddiſcynnodd o'r nefoedd, ac a gnawdiwyd drwy yr Yſpryd glân o fair forwyn, ac a wnaethpwyd yn ddyn, ac a groeſ-hoeliwyd hefyd troſom tan Pontius Pilatus. Efe a ddioddefodd ac a gladdwyd a'r trydydd dydd efe a adgyfododd yn ôl yr Scrythyrau, ac a eſcynnodd i'r nef, ac y ſydd yn eiſtedd ar ddeheu-law yr Tâd. A thrachefn y daw efe drwy ogoniant i farnu y byw a'r meirw; ac ar ei deyrnas ni bydd trangc. A chredaf yn yr Yſpryd glân, yr Arglwydd a'r Bywiawdr, yr hwn ſydd yn deilliaw o'r Tâd a'r Mâb, yr hwn ynghyd a'r Tâd a'r Mâb a gyd-addolir, ac a gyd-ogonedir, yr hwn a lefarodd trwy yr Prophwydi. A chredaf fod un Catholic ac Apoſtolic Eglwys. Addefaf un Bedydd er maddeuant pechodau. Ac edrychaf am adgyfodiad y meirw, a bywyd y byd ſydd ar ddyfod. Amen.

¶ Yna y Curat a fynega i'r bobl pa wyliau neu ymprydiau y fydd i'w cadw yn yr wythnos yn canlyn. Ac yna hefyd (o bydd achos) rhoddet Rhybudd o'r Cymmun, a gofynner Goſtegion Priodaſau, a darllener llythyrau

Caſcl,

Caſcl, Dyſynnau, ac Eſcymmyndodau. Ac ni chyhoeddir, ac ni ſynegir dim yn yr Eglwys, hyd y parhao Gwaſanaeth Duw, ond gan y Gweinidog ei hun, na dim ganddo yntef, ond a erchir yn rheolau y llyfr hwn neu a orchymynir gan y Brenhin, neu gan Ordinari y lle.

¶ Yna y canlyn y Bregeth neu un o'r Homiliau a ddoded allan euſus, neu a ddoder allan rhag llaw drwy awdurdod.

¶ Yna y dychwel yr Offeiriad at Fwrdd yr Arglwydd ac a ddechreu yr Offrymiad, gan ddywedyd un neu ychwaneg o'r ſentenſiau yn canlyn, y cyfryw o'i ſynwyr ei hun a welo yn gymhwyſaf.

LEwyrched felly eich goleuni ger bron dynion fel y gwelont eich gweithredoedd da chwi, ac y gogoneddont eich Tâd yr hwn ſydd yn y nefoedd. S.Mat.5.16

Na thryſorwch i wch dryſorau ar y ddaiar, lle y mae gwyfyn a rhwd yn llygru, a lle y mae lladron yn cloddio trwodd, a yn lladratta; eithr tryſorwch i chwi dryſorau yn y Nef lle nid oes na gwyfyn na rhwd yn llygru; a lle ni's cloddia lladron trwodd; at nis lladrattânt. S.Mat.6.19 20.

Pa bethau bynnag oll a ewyllyſioch ei wnethur o ddynion i chwi, felly gwnewch chwithau iddynt hwy: canys hyn yw yr Gyfraith a'r Prophwydi. S.Mat.7.12

Nid pob un ſydd yn dywedyd wrthif, Arglwydd Arglwydd, a ddaw i mewn i deyrnas nefoedd, onid yr hwn a wna ewyllys fy Nhâd yr hwn ſydd yn y nefoedd. S.Mat.7.21

Jacthëus a ſafodd ac a ddyweddodd wrth yr Arglwydd, Wele, hanner fy na, O Arglwydd yr ydwyf yn ei roddi i'r tlodion, ac os dugym ddim o'i eiddo neb drwy gam-achwyn, yr ydwyf yn ei dalu ar ei dedwiryon. S.Luk.19.8

Pwy ſydd un amſer yn rhyfela ar ei draul ei hun? pwy ſydd yn plannu gwin-llan, ac nid yw yn bwyta o'i 1 Cor.9.7.

ffrwyth hi: neu pwy sydd yn porthi praidd, ac nid yw yn bwytta o laeth y praidd?

1 Cor. 9. 11 Os nyni a hauasom i chwi bethau ysprydol, ai mawr yw; os nyni a fedwn eich pethau cnawdol?

31, 14. Oni wyddoch chwi fod y rhai sy yn gweuthur pethau cyssegredic, yn bwyta o'r cyssegr: a rhai sy yn gwasanaethu yr allor, yn gyd-gyfrannogion o'r allor? Felly hefyd yr ordeiniodd yr Arglwydd i'r rhai sy'n pregethu, yr Efengyl, fyw wrth yr Efangyl.

2 Cor. 9. 6. 7 A yr hwn sydd yn hau yn brin fed hefyd yn brin ac a hauo yn helaeth a fed yn helaeth. Pob un megis y mae yn rhagarfaethu yn ei galon, felly rhodded, nid yn athrist, neu trwy gymmell, canys rhoddwr llawen, y mae Duw yn ei garu.

Gal. 6. 6, 7. Cyfranned yr hwn a ddyscwyd yn y gair a'r hwn sydd yn ei ddyscu ymmhob peth da. Na thwyller chwi, ni watwerir Duw: canys beth bynnac a hauo dyn, hynny hefyd a fed efe.

Gal. 6. 10. Tra ydym yn cael amser cyfaddas gwnawn da bawb ond yn enwedic i'r rhai sy o deulu'r ffydd.

1 Tim. 6. 6, 7. Duwiolder sydd gyfoeth mawr, o bydd dyn foddlon i'r hyn sydd ganddo, canys ni ddaeth genym ddim i'r byd ac ni allwn ddwyn dim o'r byd ymaith.

1 Tim. 6. Gorchymyn i'r rhai sy' gyfoethogion yn y byd hwn, fod yn barod i roddi, ac yn llawen i gyfrannu, gan osod sail dda iddynt eu hun erbyn yr amser sydd yn dyfod, fel y caffont y bywyd tragywyddol.

Heb. 6. 10. Nid ydyw Duw yn anghyfion, fel y gollyngo dros gof eich gweithredoedd a'ch trafael a ddel o gariad; yr hyn a ddangosasoch chwi er mwyn ei Enw ef, y sawl a roesoch i'r Saint, ac ydych etto yn rhoddi.

Heb. 13. 16. Na ollyngwch dros gof wneuthur daioni a chyfrannu: canys â chyfryw aberth y bodlonir Duw.

1 Joan 3. 17 Pwy bynnac sydd iddo dda yr byd hwn, ac a welo ei frawd mewn eisiau, ac â gaeo ei drugaredd oddiwrtho, pa fodd y mae cariad Duw yn trigo yndo ef?

Tob. 4. 7. Dyro gardod o'th dda, ac na thro un amser dy wyneb

neb oddi-wrth un dyn tlawd, ac felly ni thyy'r Arglwydd ei wyneb oddi-wrthyt ti hefyd.

Bydd drugarog yn ôl dy allu: os bydd llawer ith Tob. 4. 8.
hefyd dyno yn aml, os bydd ychydic, bydd ddyfal i roddi yn llawen o'r ychydic: canys fel hy cynhulli i ti dy hun wobr da yn nydd yr anghenrhaid.

Y neb a gymero drugaredd ar y tlawd, fydd yn rho- Dihar. 19.
dor echwyn i'r Arglwydd: ac edrych beth a roddo efe 17.
ymaith, fe a delir iddo drachefn.

Bendigedic fydd o'r dyn a roddo i'r clâf a'r anghen- Psal. 41 1.
us yr Arglwydd a'i gwared ef yn amser trwbl.

¶ Tra bydder yn darllain y sentensiau hyn, y Diaconiaid, Wardeniaid yr Eglwys, neu ryw un cymhesur arall a a appwyntir i hynny, a dderbyniant yr Elusenau i'r clodion, a desosionau traill y Bobl mewn cawg gweddus, a ddarperir gan y plwyfi hyny, ac ai dygant yn barchus at yr Offeiriad: Yntef a'i cysrwyna yn ufudd, ac a'i dyd ar y Bwrdd sanctaidd.

¶ A phan fo Cymmun yr Offeiriad a esyd ar y Bwrdd Fara a Gwin, hyn a dybio yn ddigonol. Gwedi darfod hynny, y dywaid yr Offeiriad.

Gweddiwn dros holl stât Eglwys Grist sy yn milwrio yma ar y ddaiar.

HOll-allnog a thragwyddol Dduw, yr hwn trwy dy sanctaid Apostol a'n dysceist i wneuthur gweddiau ac ersyniau, i ddioleh dros bob dyn: yr ydym ni yn ostyngedic yn attolwg i ti yn drugarocca gymmeryd ein elusseni a'n hoffrymmau a derbyn ein gweddiau hyn, y rhai 'r ydym yn eu hoffrwm i'th ddwyrwol fawredd, gan attolygu i ti ysprydoli yn wastad yr Eglwys gyffredinol ag Yspryd y gwirionedd, undeb, a thyd-gordd; a chanadhâ i bawb ac y sy yn cyffessu dy Enw sanctaiddiol, gytuno yng wirionedd dy sanctaidd air, a byw mewn undeb a duwiol gariad. Ni a attolygwn i ti hefyd gadw, ac ymddiffyn holl

Oni bydd dim elusseni nac offrymmau yna gadawer y geiriau hyn (gymmeryd ein elusseni ac offrymmau) heb ddywedyd.

Gristi-

Yn Cymmun.

Gristianus Frenhinoedd, Tywyſogion a Llywiawdwyr, ac yn enwedic y Walanaethwr Charles Brenhin, fel yraſſom tano ef en llywodraethu yn ddiwiol, ac yn heddychol: A chaniadhâ iw holl gyfoeth ef, ac i bawb ac y ſydd wedi eu goſod mewn dyrdod dano allu yn gywir, ac yn uniawn rheolaeth cyfiawnder, et coſpi drygioni a phechod, ac er maeth-umio dy Wir greſydd di, a rhinwedd ddaioni. Dyro i nefol Dâd i'r holl Eſcobion, a Churadiaid, fel y gallont dangos yn eu buchedd a'u hathrawiaeth oſtod allan y Wir â'th fywiol air, a gweinyddu dy ſanctaidd Sacramentau yn iawn ac yn ddyladwy: a dyro i'th holl bobl dy nefawl râd, ac yn enwedig i'r gynnulleidfa hon ſydd yma yn gydrychiol, fel y gallont ag ufudd galon a dyledus barch wrando a derbyn dy ſanctaidd air, gan dy weinyddu yn gywir mewn ſanctaiddrwydd ac uniondeb holl ddyddiau eu bywyd. Ac ydd ym yn oſtyngedic yn attolygu i ti o'th ddaioni Arglwydd, gonfforddio a nerthu pawb ac y ſy yn y bywyd traugcedic hwn, mewn trwbl, trifluwch, ac angen, clefyd, neu rŷw wrthwyneb arall. Ac yr ym ni hefyd yn bendithio dy enw ſanctaidd o rann dy weiſion, a ymadawſant a'r bywyd yma yn dy ffydd di a'th ofn, gan attolygu i ti, roddi ini râs felly i ddilyn eu eſamplau da hwy, fel gyda hwynt y gallom fod yn gyfrannogion o'th deyrnas nefol, Caniadhâ hyn, o Dâd, er cariad ar Jeſu Grist, ein unic gyfryng-wr a'n dadleuwr, Amen.

Pan fo'r Gwenidog yn rhoddi rhybudd o Finiſtrio y Cymmun bendigedig (yr hyn a wneir ere yn waſtad ar y Sûl neu rŷw Ddydd gwŷl nefaf ymlaen) ar ol gwedd-i y Bregeth neu Homili ere a ddarllyn y cyngor hwn yn canlyn.

Y anwyl Garedigion ar y dydd nefaf yddiwyf yn aincanu drwy help Duw finiſtrio i bawb ffyddlon a defotionol dragyfiurns Sacrament Corph a Gwaed Crift, i'w dderbyn ganddynt er coffau ei cyglyddus Grog a'i Ddioddefaint, trwy ba un y cawn

Yn Cymmun.

y cawn faddeuant am ein pechodau, ac ni gwnair yn
gyfrannogion o'r peth hyn, [illegible] yn ddiau
ein bylchwydd yw tau oddiwrth a ffyddlon bodoch i
holl athrawg Duw ein Tâd, ufudd am ieu eddi ef
fab ein Jachawdr Jesu Grist nid yn unig i faeo
ewyllys, eithr i fod hefyd yn ymboeth a thangnefedd yn-
perthynas ni yn y Sacramend bendigedig hyfrnid. Yr
hyn beth gael er fod mewn Duwiol a thrylwyr
lawn o'i ddeddfau yn ddiwyd; ac nad oddyeb i
chwi o'r cyfryngu ei ddechrau yn anufudd-dod, fy nyled
yw eich cynghori cyntaf yn y cyfamfer i ymbrefed ac
ddo echrydgar o fod y dieuoldigaeth beidiedig hyn-
nid, a'r mawr berygl o ddyfod yn anufudd-dod ;
felly echwilio a phroli eich eyfwybodau eich hunain
(a hyny nid yn ofnadw ac yn ol deall rhai yn rhagyf-
fyd a Duw, ond fel y gallech ddyfod yn lân ac yn
fanctaidd ir cyfryw wleddwefol yn y Wirf-velodas yr
hon a ofyn Duw yn y Scrythur lân, a chael eich der-
byn megis Cyfrannogion teilwng o'r dwrdd bendige
dig hwnnw.

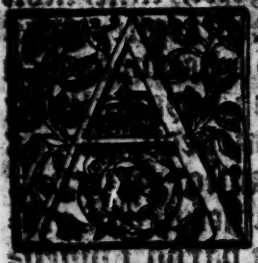
Y ffordd a'r modd i hyny yw, Yn gyntaf holi eich
buchedd a'ch ymarweddiad wrth reol gorchymmynion
Duw, ac lle y gwelloch eich hunain gwbl [illegible]
euogion, aith nes deithyed, yna wylo o herwydd y
cyflawn pechadurus ; Ac yngyfledwch i'r hoil allu
Duw a nawn tryd ar welhau eich buchedd. Ac os
gwelloch fod eich camweddau nid yn unig yn erbyn
Duw, eithr yn erbyn eich cymydogion hefyd yna g[illegible]
newch eich eynnwd a dwy gan fod yn barod i wneu-
thur iawn a'u dwygiad, hyd eithaf eich gallu ; am bob
dafnhad a chamwedd a wnaethoch i neb arall. A
chan fod yn barod hefyd i faddeu i eraill a wnaethant
i'r erbyn chwithau, megis yr ewyllysioch faddeuant
o'ch pechodau ar law Duw. Cafeis hefyd hyn ni wna
eyfrannu o'r Cymmun bendigedig, onb angenrheidiol
eich daioni[illegible]aeth. O herwydd hyny os oes neb o
honoch yn gadwr Duw yn cydwybod, neu ennidi-
we ei air ef, yn ddinedwr, neu yn dwyn ffrwythau a chyf-
figen, neu mewn rhyw fai cerydd arall, cyfrachyb-
wch am eich pechodau ; ac onid e, na [illegible]

Y Cymmun.

BWyddfanreiddiol hwnnw rhag wedi cymmeryd y Sacrament bendigedig hwnnw i ddiafol fynedi mewn i chwi megis i Judas fradwr, a'ch llenwi yn llawn o bob anwiredd, a'ch dwyn chwi i ddestryw cyflaid a chyweth.

Ac o herwydd bod yn angheurheidiol na ddelai i'r Cymmun bendigedig heb gyflawn ymddiried a rhugareb ddofn ac heb gydwybod heddychlawn ynddyn nyni oll oes neb o honoch na dlithon y fodd hon ddyfnddo ei gydwybod ei hun yn hyn, eithr yn rhaid iddo wrth gyflur neu gyngor ymmhellach, dewed attafi, neu at ryw un arall weinidog Gair Duw, ffyddlon duyllus a dyfcedig, a datguddied ei ddolur iddynt yn llwyr carel, drwy weinidogaeth fanctaidd air Duw, fawr les gollyngdod, gyd a chyngor ac addyfc ynghylch tuag at lowyddu ei gydwybod a'i rhoddi hi mewn heddwch anhepgaeth a phetrusdra.

Neu lle gwelo efe y bobl yn elfeulus am dderfod i Cymmun bendigedig, yn lle y cyntaf efe a arfer yn y dydd or wla-

Nwyl Garedigion frodyr, ar mae yn fy mryd trwy Ras Duw miftreio Swppor yr Arglwydd hwn o tan Duw i'ch gwahodd bawb ac y fydd yma yn gydymchwi, ac a attolygaf iwch er cariad ac Arglwydd Jefu Grift, na wrthodo dodyfod iddo, gan eith bod mor garedigol wedi galw, a'ch gwahodd gan Ddduw ei hunan. Chwi a wyddoch mor ofnadus, ac mor angharedic o beth yw, pan fo gwr wedi arlwyo gwledd werthfawr, wedi trefnio ei fwrdd a phob rhyw arlwy, megis na bai ddim yn eifieu, onid y gwahoddedigion i eiftedd: ac eithr y rhai a alwyd heb ddim achos, yn anniolchufat, yn gwrthod dyfod, pwy o honoch chwi yn y cyfryw gyflwr ni chyfrifai: pwy ni thybygai wneuthur cam a fyrhaed na allai ddo. Herwydd pa ham, fy anwyl gafodfat frodyr yn Grift, gwiliwch yn dda rhag i chwi,

wrth

wrth ymwrthod â'r Swpper ſanctaiddiol hwn, annog bâr Duw i'ch erbyn. Hawdd i bôyn ddywedyd, ni chymmunaſſi, o herwydd bod negeſau bydol i'm rhwyſtro: eithr y cyfryw eſcuſodion nid ydynt mor hawdd eu derbyn yn gymeradwy ger bron Duw. Os dywed neb, yr wyſi yn dechadur bwnt, ac am hynny yn-ofni dyfod: pa'm, gan hynny nad, ydych chwi yn ymfarthau, ac yn gwellhau? Pan ſo Duw yn eich galw, onid oes gyfiliydd arnoch ddywedyd na ddeuwch? Pan ddyleth chwi ymchwelyd at Dduw, a ymeſcuſodi wch chwi, a dywedyd nad ydych barod? Ymbyrſiwch yn ddifrif ynoch eich hunain, fythaned a dâl y cyfryw goeg eſcuſodion ger bron Duw. Y rhai a wrthodaſant y wledd yn yr Efengyl, oblegit iddynt brynu tyddyn, neu brofi eu hieuau ychen, neu oblegit eu priddi, ni chawſant feily mo'u heſcuſodi, onid eu cyfrif yn annheilwng o'r wledd nefawl. Wyſi o'm rhan i, a fyddaf barod ac o herwydd fy ſwydd, yr ydwyf yn eich gwahodd yn Enw Duw. Ydd wyf i'ch galw o tan Crift, a megis y carech ei'ch Jechydwriaeth eich hunain yr wyf fely cynghori i fod yn gyfrannogion o'r Cymmun bendigedic hwn. Ac fel y bu wiw gan Fâb Duw ymado at enioes gan dzengi ar y groes dros eich iechyd chwi, felly yn yr un modd y dyleth chwithau gymmeryd y Cymmun er cof am offrymmiadaeth ei angeu ef, fel y gorchymynnodd efe ei hun. Yn awr, os chwychwi a eſcuſiwch wneuthur hyn, Meddyliwch yn-oeth eich hunain faint y cam-wedd yr ydych yn ei wneuthur â Duw, ac mor ſiin y w'r boen y ſydd gorwiſc eich pennau am hynny, pan ych yn anhydyn yn ymgadw oddiwrth ſwydd yr Arglwydd, ac yn ymnaillduo oddiwrth eich brodyr, y rhai ſyn dyfod i ymborthi ar wledd y nefolaf luniaeth hwnnw. Os chwi a ddyſal yſtyriwch y pethau hyn, trwy râs Duw chwi a ddychwelwch i feddwl a fo gwell. Er nwyn caffael o honoch hynny nid arbedwn ni wneuthur yn oſtyngedic ein erfyniau i'r Hollalluog Dduw ein Tâd nefol.

Y Cymmun.

¶ Ar amſer Miniſtriad y Cymmun, a'r Cymmunwyr wedi eu cyflêu yn weddus i gymmeryd y Sacrament bendigedig yr Offeiriad a ddywed y Cynghor hwn.

ANwyl garedigion yn yr Arglwydd, y ſawl ſydd yn meddwl dyfod i fendigedic Cymmun corph a gwaed ein Jachawdr Criſt, rhaid i chwi yſtyried y modd y mae Sanct Paul yn cynghori pawb iw proſi, ac iw holi eu hunain yn ddyfal, cyn iddynt ryfygu bwytta o'r bara hwnnw, ac yfed o'r cwppan hwnnw. Canys fel y mae y llês yn fawr, os a chalon wîr edifeiriol, ac â bywiol ffydd y cymmerwn y Sacrament, bendigedic hwnnw (canys yna ydd ym ni yn yſpryda wl yn bwytta cig Criſt, ac yn yfed ei waed ef; yna yr ydym yn trigo yn Ghriſt, a Chriſt ynom ninnau, ydd ym ni yn un â Chriſt, a Chriſt â ninnau) felly y mae yr perigl yn fawr, os ni a'i cymmer yn anheilwng. Canys yna ydd ym ni yn euog o gorph a gwaed Criſt ein Jachawdr, yr ydym ni yn bwytta ac yn yfed ein barnedigaeth ein hunain, heb yſtyried corph yr Arglwydd. Yr ydym yn ennyn digofaint Duw i'n herbyn, yr ym ni yn ei annog ef i'n plau ag amrafael glefydau, ac amryw angau. Bernwch gan hynny eich hunain (frodyr) megis na'ch barner gan yr Arglwydd. Gwir edifarhewch am eich pechodau a aeth heibio. Bid gennwch fywiol a diogel ffydd yn Ghriſt ein Jachawdr Gwellhewch eich buchedd, a byddwch mewn cariad perffaith â phawb; felly y byddwch weddus gyfrannogion o'r dirgeledigaethau ſanctaiddiol hyn. Ac o flaen pob peth y mae yn rhaid i chwi roddi goſtyngeidiaf a charediccaf ddiolch i Dduw Tâd, y Mâb, a'r Yſpryd glan, am brynedigaeth y byd, drwy angau a dioddefaint ein Jachawdr Criſt Duw a dyn, yr hwn a ymoſtyngodd i angau ar y groes drosom ni bechaduriaid truain, y rhai oeddym yn gorwedd mewn tywyllwch a chyſcod angau, fel y gallei efe ein gwneuthur ni yn blant i Dduw, a'n dyrchafel i

fywyd

fywyd tragywyddol. Ac er cofio o honom yn wastad ddirfawr gariad ein Hargl-wydd a'n unic Jachawdr Jesu Grist fel hyn yn marw drosom, a'r anesmaint ddoniau daionus, y rhai dr-wy dywallt ei werthfawr waed) a enillodd efe i ni: efe a ofododd, ac a ordeiniodd sanctaidd ddirgeledigaethau, fel gwyslon o'i gariad, a gwastadol gof am ei angeu er mawr ac anherfynawl gonffordd i ni. Gan hynny iddo, ef, gyd a'r Tad, a'r Yspryd glân rhoddwn (fel ydd ym rwymediccaf) wastadol ddiolch, gan ymostwng yn gwbl iw sanctaidd ewyllys ef: a mynegio ei wasanaethu ef mewn gwir sancteiddrwydd, a chyfiawnder, holl ddyddiau ein heinioes. Amen.

¶ Yna y dywed yr Offeiriad wrth y rhai a fo yn dyfod i gymmeryd y Cymmun bendigedic.

HWy-chwi y sawl y sydd yn wir, ac yn ddifrifol yn edifarhau am eich pechodau, ac y sydd mewn cariad perffaith a'ch cymmydogion, ac yn meddwl dilyn buchedd newydd a chanlyn gorchymynion Duw, a rhodio o hyn allan yn ei ffyrdd sancteiddiol ef. Deuwch yn nês trwy ffydd a chymmerwch y Sacrament sancteiddiol hwn i'ch confforddd, a gwnewch eich gostyngedic gyffes i'r holl-alluog Dduw gan ostwng yn ufudd ar eich gliniau.

¶ Yna y dywedir y gyffes gyffredin hon, yn enw pawb o'r rhai a fyddont ar feddwl cymmeryd y Cymmun bendigedig, gan un o'r Gwenidogion yntef a'r bobl oll yn gostwng yn ufudd ar eu gliniau ac yn dywedyd.

OLl-alluog Dduw, Tad ein Hargl-wydd Jesu Grist, gwneuthur-wr pob dim, barn-wr pob dyn, ydd-ym ni yn cydnabod, ac yn ymofidio dros ein amryw bechodau a'n anwiredd, y rhai o ddydd i ddydd yn gorthrymmi a wnaethom, ar feddwl, gair, a gwei-

gweithred, yn erbyn dy Ddeddfiol Gafyddo, gan anghofio yn gyfiawnhaf dy ddigofaint a'th farn yn herbyn, y rhyfm yn ddifreifol yn erfyniau, ac yn ddrwg gan ein calonnau, dros ein cam-weithredoedd hyn, ein cofia fydd gennym, eu daioh fydd anraith ei oddef: Trugarha wrthym, trugarha wrthym, drugarogaf Dad, er mwyn dy un Mab ein Harglwydd Iesu Grist, maddeu i ni yr hyn oll a aeth heibio, a chaniadha i ni allu byth o hyn allan, dy wasanaethu a'th fodloni, mewn newydd-deb buchedd, er anrhydedd a gogoniant dy enw; trwy Iesu Grist ein Harglwydd. Amen.

¶ Yna yr Offeiriad neu yr Escob (os bydd yn gydrychiol) a saif, gan droi at y bobl, a ddatgan yr Absolusion hwn.

HOll-alluog Ddduw, ein Tad nefawl, yr hwn o'i fawr drugaredd a addawodd faddeuant pechodau i bawb gan edifeirwch calon a gwir ffydd a ymchwel atto, a trugarau wrthych, a faddeuo i chwi, ac a'ch gwaredo do oddiwrth eich holl bechodau, ac a'ch cadarnhao, ac a'ch cryfhao, ym-mhob daioni, ac a'ch dygo i fywyd tragywyddawl, trwy Iesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yn ol hynny y dywed yr Offeiriad.

Gwrandewch pa rai eiriau confforddus a ddywed ein Jachawdr Crist wrth bawb a wir ymchwelont atto ef.

S. Mat. 11. 28. DEuwch attaf bawb ac y sydd yn trafaelu ac yn llwythog, a mi a esmwythâf arnoch.

S. Joan 3. 16. Felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddes efe ei unig-anedic Fab, modd nad elai neb a greddai ynddo ef ynghyfergoll, namyn cafael bywyd tragywyddol.

Gwrandewch hefyd beth y mae Sanct Paul yn ei ddywedyd.

1 Tim. 1. 15. Iawn fydd arc gwir, a rheitiwng i bawb (iw derbyn, ddyfod o Iesu Grist yr byd i achub pechaduriaid.

Gwran-

Yn Gymmun.

Gwrandewch hefyd beth a dywaid Joan Sanct. Os pecha neb, mae inni dwaeleu-dy gyd â'r Tâd, Jelu Grist y cyfion; ac efe yw yr aberth dros ein pechodau. 1. Joan 2. 1.

℣ Yn ôl y rai hyn yr â yr Offeiriad rhagddo, gan ddywedyd.

Derchefwch eich calonnau.

Ateb.

Yr ydym yn eu derchafu i'r Arglwydd.

Offeiriad.

Diolchwn i'n Harglwydd Dduw.

Ateb.

Mae yn addas, ac yn gyfiawn gwneuthur hynny.

℣ Yna yr Offeiriad a dry at Fwrdd yr Arglwydd, ac a ddywed.

Y Mae yn gwbl addas, yn gyfiawn, a'n rhwymedic ddyled ni yw, bob amser, ac ym-mhob lle ddiolch i ti Arglwydd sanctaidd Dâd, Dialluog, dragywyddol Dduw. Y geiriau hyn, [*Sanctaidd Dâd*] a adewir hei bio ar Sul y Drindod.

℣ Yma issod y canlyn y rhagymadroddion priodawl wrth yr amser, os bydd yr un wedi ei osod yn yspysawl. Ac onid â, yn ddi-dor y canlyn.

CAn hynny gyd ag Angelion ac Arch-angelion, a chyd ag oll gwmpeini nef, y molianwn, ac y mawrhaiwn dy ogoneddus Enw, gan dy foliannu yn barhaus a dywedyd, Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Dduw yr lluoedd. Nef a daear sydd yn llawn o'th ogoniant: gogoniant a fo it o Arglwydd goruchaf. Amen.

℣ Rhagymadroddion priawd.

℣ Ar ddydd Natalic Christ a saith niwrnod gwedi.

Am it rodi Jelu Grist dy un Mab inni ac gyfer yr amser yma dyfodi'n cnawd ni, trwy wreiddyn y Wyryf glân a fuaethpwyd yn wir ddyn, o hanfod y forwyn Fair i fam, a hynny heb ddim

pechod, i'n gwueithor ni yn ieuanc wrth bob pechod. Can hynny gyd ag Angelion ac Archangelion, &c.

℣ Ar ddydd Pasc, a saith ddiwrnod gwedi.

OFfid yn bendifaddef, ydd ym yn rhwymedic i'th foliannu, dros anrhydeddus gyrchiad dy Fab Jesu Grist ein Harglwydd : canys efe yw'r gwir oen Pasc, yr hwn a dalymmwyd drosom, ac a ddilèawdd bechod y byd, yr hwn trwy ei angeu ei hun a ddinistriodd angeu, a thrwy ei adgyfodiad i fywyd a adferodd i ni fywyd tragywyddol : can hynny gyd ag Angelion, &c.

℣ Ar ddydd y Dyrchafael, a saith ddydd gwedi.

TRwy dy anwyl garediccaf Fab Jesu Grist ein Harglwydd, yr hwn yn ol ei anrhydeddus gyrchiad, a ymddangosodd yn eglur i'w holl Apostolion, ac yn eu golwg a escynnodd i'r nefoedd, i baratoi lle i ni, megis lle y mae efe, yno yr escynnom ninnau hefyd, ac y teyrnasom gyd ag ef mewn gogoniant: Can hynny gyd ag Angelion, &c.

℣ Ar ddydd Sul-gwyn, a chwe diwrnod yn ol.

TRwy Jesu Grist ein Harglwydd oddi wrth yr hwn yr oedd i gyflawniad addewid y descynnodd yr Yspryd glân ar gyfer yr amser yma o'r nef, a dilynwith fyn mawr nwysig gwynt nerthoc, ar wedd tafodau tanllyd, gan ddiscyn ar yr Apostolion i'w dyscu hwynt, ac i'w harfogi i bob gwirioneddd, gan roddi iddynt ddawn amryw leithoedd, a hyder hefyd gyd a chariad gwresog, yn ddyfal i bregethu yr Efengyl i'r holl genhedloedd, er wy yr hyn i'n dygwyddo allan o dywyllwch, a chyfeiliornu, i'th eglur oleuni, ac i dir wybodaeth am dani, a'th Fab Jesu Grist. Can hynny gyd ag Angelion &c.

Ar

Y Cymmun.

℄ Ar wyl y Drindod yn unic.

YR hwn wyt un Duw, un Arglwydd, nid un perſon yn unic, onid tri pherſon mewn un ſylwedd Canys yr hyn ydym yn ei gredu am ogoniant y Tâd, hynny yr ydym yn ei gredu am y Mâb ac am yr Yſpryd glân heb na gwahaniaeth, nac anghymmedr. Can hynny gyd ac, &c.

℄ Ar ol pob un o'r Rhagymadroddion hyn yn ddi-dor y cenir neu y dywedir.

CAn hynny gyd ag Angelion ac Arch-angelion, a chyd ag oll gwmpeini nef, y moliannwn, ac y mawrhawn dy ogoneddus Enw, gan dy foliannu yn waſtad a dywedyd, Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Dduw y lluoedd. Nef a daiar ſydd yn llawn o'th ogoniant: gogoniant a fo i ti o Arglwydd goruchaf. Amen.

℄ Yna yr Offeiriad ar ei liniau wrth fwrdd yr Arglwydd a ddywed yn 'enw yr holl rai a gymmerant y Cymmun, y weddi hon y ſydd yn canlyn.

id ym ni yn rhyfygu dyfod i'th fwrdd di yma drugarog Arglwydd, gan ymddiried yn ein cyfiawnder ein hunain, eithr yn dy aml a'th ddirfawr drugaredd di, nid ydym ni deilwng cymmaint ac i gaſclu yr briwſion tan dy fwrdd di: Eithr tydi yw yr un Arglwydd, yr hwn biau o briodoldeb yn waſtad drugarhâu, Caniadhâ i ni gan hynny Arglwydd graſawl, felly fwyta cnawd dy anwyl Fâb Jeſu Grift, ac yfed ei waed ef, fel y gallo ein cyrph pechadurus gael eu gwneuthur yn lân drwy ei gorph ef, a'n eneidiau eu golchi drwy ei werthfawr-occaf waed ef, fel y gallom byth drigo ynddo ef, ac ynteu ynôm ninnau. Amen.

Ji Pan

Y Cymmun.

℣ Pan ddarffo i'r Offeiriad yn ſefyll wrth y Bwrdd felly drefnu y Bara a'r Gwîn, fel y gallo yn barottach ac yn weddeiddiach dorri y Bara yngwydd y Bobl, a chymmeryd y Cwppan i'w ddwylo, efe a ddywed weddi y Cyſſegriad, fel y mae yn canlyn.

Oll-alluog Ddduw ein Tad nefol, yr hwn o'th dyner dzugaredd a roddaiſt dy un Mab Jeſu Gzift i ddioddef angeu ar y groes er ein pzynu, yr hwn a wnaeth yno (trwy ei offrymiad ei hun yn offrynedic unwaith) gyflawn, berffaith, a digonawl. aberth, offrwm, ac iawn, dzos bechodau yr holl fyd; ac a ordeiniodd, ac yn ei ſanctaidd Efengyl a dzchymynnodd i ni gadw tragywyddol goffa am ei werth-fawz angeu hynny, nes ei ddyfod trachefn. Gwzando m dzugarog Dad, ni a attolygwn i ti, a chaniatha i ni, gan gymmeryd dy greaduriaid hyn o fara a gwin, yn ol ſanctaidd ozdinhâd dy Fab Jeſu Gzift ein Jachawdr, er cóf am ei angeu a'i ddioddefaint, allu bod yn gyfrannogion o'i fendigedic gozph a'i waed. Yr hwn ar y nos honno y bradychwyd, (a) a gymmerth fara, ac wedi iddo ddiolch (b) Efe a'i tozrodd, ac a'i rhoddes iw ddiſcyblion, gan ddywedyd: Cymmerwch bwyttwch, (c) hwn yw fy nghozph yr hwn ydd ydys yn i roddi dzoſoch, gwnewch hyn er cóf am danaf. Yr un modd gwedi ſwpper, (d) efe a gymmerth y cwpan, ac wedi iddo ddiolch, efe a'i rhoddes iddynt gan ddywedyd, Yfwch o hwn bawb, canys hwn (e) yw fy ngwaed o'r Teſtament newydd, yr hwn yr ydys yn ei dywallt dzoſoch, a thzos lawer er maddeuant pechodau: gwnewch hyn cynnifer gwaith ac ei hyfoch, er cóf am danaf. Amen.

(a) Yma y cymmer yr Offeiriad y ddyſcl iw ddwylo.
(b) Ac yma efe a dyrr y Bara.
(c) Ac yma y dyd ei law ar yr holl fara.
(d) Yna y cymmer y Cwppan iw law.
(e) Ac yma y dyd ei law ar bob lleſtr Cwppan neu ffagon yn yr hwn y bodim gwin iw gyſſegru.

℣ Yma y Gweinidog a gymmer y Cymmun yn gyntaf yn y ddau ryw ei hun ac yna 'r aiff y mlaen i roddi yr unrhywiz Eſcobion, Offeriaid a Diaconiaid yr un modd (os bydd yr un yn breſennol) Ac wedi hynny i'r bobl hefyd mewn

trefn

trefn iw dwylaw, a phawb yn oſtyngedig ar eu gliniau. A phan roddo y Bara i bob un eſe a ddywed.

GOrph ein Harglwydd Jeſu Grist yr hwn a roddwyd drosot ti, a gatwo dy gorph a'th enaid i fywyd tragywyddol: Cymmer, a bwyta hwn, er cof fatwo Grist drosot ti, ac ymborth arno yn dy galon drwy ffydd, gan roddi diolch.

¶ A'r Gwenidog a ſo yn rhoddi y cwppan i bob un a ddywed.

GWaed ein Harglwydd Jeſu Grist, yr hwn a dywalltwyd drosot ti. a gatwo dy gorph a'th enaid i fywyd tragywyddol: yr hwn er cof tywallt gwaed Crist trosot ti, a bydd ddiolchgar.

¶ Os bydd y Bara neu'r Gwin cyſſegredig wedi eu treulio oll cyn cymmuno o bawb, cyſſegred yr Offeiriad ychwaneg yn ol y dull uchod gan ddechreu ar (ein iachawdr Criſt y nôs, &c.) i ſendigo y Bara. Ac ar (Yr un modd gwedi Supper, &c.) i ſendigo y Cwppan.

¶ Pan ſo pawb wedi Cymmuno y Gweinidog a ddychwel at Fwrdd yr Arglwydd, a thrwy barch a eſyd arno a ſo yngweddill o'r Elementau cyſegredig gan danu lliain glân troſtynt.

¶ Yna yr Offeiriad a ddywed weddi yr Arglwydd, a'r bobl yn adrodd pob arch o honi ar ei ôl ef.

IN Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſanctaiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Canys eiddot ti yw'r Deyrnas a'r gallu, a'r gogoniant yn oes oeſoedd. Amen.

Yr Cymmun.

℣. Wedi hynny y dywedir fel yn canlyn.

Argl Wydd, a nefawl Dad, yr ydym ni dy ostyngedic Weision yn cwyn ddeisyfu ar dy dadol ddaioni yn dirgarog dderbyn ein haberth hyn o foliant a diol Wch, gan erfyn arnat yn ostyngeiddiaf, ganiadhâu bod trWy ryglyddon ac angeu dy Fab Jesu Grist, a thrWy ffydd yn ei Waed ef, i ni ac i'th holl EglWys gael maddeuant o'n pechodau, a'r pob doniau eraill o'i ddioddefaint ef. Ac yma ydd ym yn offrWm ac yn cynnhyrchu i ti o Argl Wydd, ein hunain, ein eneidiau, a'n cyrph, i fod yn aberth rhesymol, sanctaidd, a byWiol i ti, gan atolygu i ti yn ostyngedic fod i bawb o honom y sy' gyfrannogion o'r Cymmun bendigeid hWn, gael ei cyflawni â'th rad, ac â'th nefol fendith. Ac er ein bod ni yn aumheilWng drWy ein amrafaelion pechodau, i offrWn i ti un aberth: etto ni a attolygWn i ti gymmeryd ein rhWymedic ddyled, a'n gWasanaeth hyn, nid gan bWyso ein haeddedigaethau, onid gan faddeu ein pechodau, trWy Jesu Grist ein hargl Wydd, trWy yr hWn, a chyd a'r hWn, yn undawd yr Yspryd glân, holl anrhydedd a gogoniant a fyddo i ti Dad holl-alluog, yn oes oesoedd Amen.

℣ Neu hyn.

Oll-alluog, a byth-fyWiol Dduw, yr ydym ni yn dirfawr ddiolch i ti, am fod yn WiW gennit ein porthi ni y rhai a gymmeraSom yn ddyledus y dirgeledigaethau sanctaiddiol hyn, ac yspryda Wl ymborth gWerthfawroccaf gorph a gWaed dy Fab ein Jachawdr Jesu Grist, ac Wyt yn ein siccrhau ni drWy hynny o'th ymgeledd, ac o'th ddaioni i ni, a'n bod yn Wîr aelodau Wedi ein corpholaethu yn nirgel gorph dy Fâb yr hWn yW gWynfydedic gynnulleidfa

nulleidfa yr holl ffyddlon bobl, a'n bod hefyd trwy obaith yn etifeddion dy deyrnas dragywyddol, gan haeddedigaethau gwerthfawrocaf angau a diodefaint dy anwyl Fab: Ac ydd ym ni yn ostyngedig yn attolygu i ti o nefawl Dad, felly ein cynnorthwyaw ni â'th râd, fel y gallom yn wastad aros yn y sanctaidd gymdeithas honno, a gwneuthur pob rhyw weithredoedd da ac a ordeiniaist i ni rodio ynddynt, trwy Jesu Grist ein Hargl wydd, i'r hwn gyd â thi a'r Yspryd glân, y bo holl anrhydedd, a gogoniant yn dragywyddol. Amen.

℣ Yna y dywedir, neu y cenir.

Dgoniant i Dduw yn yr uchelder, ac yn y ddaiar tangneddyf, ewyllys da i ddynion. Ni a'th addolwn, ni a'th fendithiwn, ni a'th ogoneddwn, i ti y diolchwn am dy fawr ogoniant, Arglwydd Dduw, frenin nefol, Duw Tad holl alluog.

Arglwydd, yr unic genedlaidd Fab Jesu Grist, Arglwydd Dduw, Oen Duw, Fab y Tad, yr hwn wyt yn dileu pechodau yr byd, trugarhâ wrthym. Ti yr hwn wyt yn dileu pechodau yr byd, trugarhâ wrthym. Ti yr hwn wyt yn dilêu pechodau yr byd, derbyn ein gweddi. Ti yr hwn wyt yn eistedd ar ddeheu-law Dduw Tad, trugarhâ wrthym.

Canys ti yn unic wyt sanctaidd, ti yn unic wyt Arglwydd, ti yn unic Grist, gyd a'r Yspryd glân wyt oruchaf yngogoniant Duw Tad. Amen.

℣ Yna yr Offeriad, neu yr Escob, os bydd yn bresennol, a ollwng y bobl ymaith a'r fendith hon.

Angneddyf Dduw yr hwn sydd uwchlaw pob deall, a gatwo eich calonnau a'ch meddyliau yng Wybodaeth a chariad Duw a'i Fab Jesu Grist ein Hargl wyd. A bendith Dduw holl-alluog, y Tad, y Mab, a'r

yſpryd glan fyddo i'thplith, ac a drigo gyd a chwi yn waſtad. Amen.

¶ Colectau iw dywedyd yn ol yr offrymiad, pryd na bo un Cymmun, bôb rhyw ddiwrnod, un neu ychwaneg. A'r un rhai a ellir eu dywedyd hefyd cynnifer amſer ac y byddo achos yn gwaſanaethu, wedi yr Colectau ar y foreuol neu'r Brydnhawnol weddi, y Cymmun, neu yr Letani, fel y gwelo yr Gwenidog fod yn gymheſur.

CYnnorthwya ni yn drugarog Arglwydd, yn ein gweddiau hyn. a'n erfyniau, a llywodraetha ffordd dy waſanaeth-ddynion tu ag at gaffaeliad iechyd tragywyddawl, fel ym-myſc holl gyfnewidiau a damweiniau y bywyd macwolhydn, y gallont byth gael eu hamddiffyn drwy dy radlawnaf a'th barotaf borth, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd, Amen.

HOll-alluog Arglwydd, a byth-fyddol Dduw, ni a attolygwn i ti fod yn wiw gennit uniawni, ſancteiddio, a llywodraethu ein calonnau a'n cyrph, yn ffyrdd dy ddeddfau, ac yngweithredoedd dy orchymynion, megis trwy dy gadarnaf nodded, yma ac yn dragywyddol, y gallom fod yn gadwedic gorph ac enaid, trwy ein Harglwydd a'n Jachawdr Jeſu Grist. Amen.

CAniatâ, ni a attolygwn i ti holl-alluog Dduw, am y geiriau, a glywſom heddyw â'n clustiau oddi allan, eu bod felly drwy dy râd, wedi eu plannu yn ein calonnau oddi mewn, fel y gallont ddwyn ynom ffrwyth buchedd dda, er anrhydedd a moliant i'th Enw, trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

RHag-flaena ni, o Arglwydd, yn ein holl weithredoedd, â'th radlonaf hoffder, a rhwyddhâ ni â'th barhâus gymmorth, fel yn ein holl weithredoedd dechreuedic, annherfynedic, a therfynedic ynoti,

ynoti, y gallom foliannu dy ſanctaidd Enw, ac yn y diwedd gael gan dy drugaredd fyWyd tragyWyddol, trWy Jeſu Griſt ein HargluWydd. Amen.

HOll-alluog Ddu W, ffynnon yr holl ddoethineb, yr hWn Wyt yn gWybod ein angenrheidiau cyn eu gofynnom, a'n hanWybodaeth yn gofyn: Ni a attolygWn i ti, doſturio Wrth ein gWendid, a'r pethau hynny, y rhai oblegid ein annheilyngdod ni feiddiWn, ac oblegit ein dallineb ni fedrWn eu gofyn, fod yn deilWng gennit eu rhoddi i ni er teilyngdod dy Fab Jeſu Griſt ein HargluWydd Amen.

HOll alluog Ddu W, yr hWn a addeWaiſt Wrando eirchion y rhai a ofynnant yn Enw dy Fab, ni a attolygWn i ti oſtWng yn drugarog dy gluſtiau attom ni, y rhai a Wnaethom yr aWr hon ein gWeddiau a'n erfynion attat, a chaniattâ am y pethau hyn a archaſom yn ffyddlaWn yn ol dy eWyllys, allu o honom eu caffael yn hollaWl, i borthi ein hangen, ac er eglurhâu dy ogoniant, trWy Jeſu Griſt ein HargluWydd. Amen.

CA'R y Suliau a gwyliau eraill oni bydd Cymmun, y dywedir y cwbl ac a oſodwyd ar y Cymmun, hyd ddiwedd y weddi gyffredin (**drOS holl yſtad EglWys Griſt yn milWrio yma ar y ddaiâr**) ac un neu ychwaneg o'r Colectau a adroddwyd uchod, gan ddibennu a'r fendith.

C Ac ni bydd gwaſanaethu Swpper yr Arglwydd, oddieithr bod nifer cymmwys o bobl i gymmuno gyd â'r offeiriad, fel y gwelo efe fod yn iawn.

C Ac oni bydd mwy nag ugein-nyn yn y plwyf, o bwyll i gymmeryd y Cymmnu etto ni bydd un Cymmun, oni bydd pedwar, neu dri o'r lleiaf i gymmuno gyd â'r offeiriad.

C Ac mewn Eglwyſydd Cadeiriol, Colegiat, a cho-

a chollegau, lle byddo llawer o Offeiriaid, a Diaconiaid, cymmerant hwy oll y Cymmun gyd â'r Offeriad bob Sul o'r lleiaf, oni bydd ganddynt achos rheſymmol i'r gwrthwyneb.

¶ Ac er dileu pob achos o ymryſon ac ofer-goel y ſydd, neu a allo fod gan neb yn y bara a'r gwîn, fe a waſanaetha bod y bara yn gyfryw ac y ſydd arferedic iw fwyta eithr y bara gwenith o'r gorau, a'r puraf ac a aller ei gael yn gymmwys.

¶ Ac os bydd dim'or Bara a'r Gwin heb ei gyſſegru tros ben, y Curat ai caiff iddo ei hun. Eithr os bydd dim o'r hyn a gyſſegrwyd yngweddill, ni ddygir dim o hono allan o'r Eglwys, Eithr yr Offeiriad, a chyfryw o'r Cymmunwyr ag a eilw efe atto, a fwyttaant ac a yfant yr unrhyw drwy barch, yn ebrwydd ar ôl y fendith.

¶ Y bara a'r gwîn i'r Cymmun a baratoir gan y Curat a wardeniaid yr Eglwys, ar gôſt y blwyf.

¶ Noda hefyd bod i bob plwyfol Gymmuno o'r lleiaf dair gwaith yn y flwyddyn, ac o hynny bod y Paſc yn un; A'r Pâſc bob blwyddyn, bod i bob plwyfol gyfrif a'i Berſon, Vicar, neu ei Gurat, neu ei brocurator, neu ei brocuratoriaid, a thalu iddynt, neu iddo ef yr holl ddyledion Eglwyſic, a fo yn arferedic yn ddyledus yna, ar yr amſer hynny iw talu.

¶ Pan orphenner Gwaſanaeth Duw, yr Arian a roddwyd ar yr offrymmiadau a ddoſperthir i ryw waſanaeth duwiol a chardodawl, fel y bo i'r Gweinidog a wardeniaid yr Eglvvys vveled yn gymmys: Os hvvy ni chyttunant yn hynny, doſparther hwynt fel yr appvvyntio yr Ordinari.

Lle yr ordeinir yn y Gwaſanaeth hyn o Finiſtriad Swpper yr Arglwydd, Bod i'r Cymmunwyr gymmeryd yr unrhyw ar eu gliniau (yr hyn a ordeinwyd ar feddwl da, ſef, yn arwyddocaad o'n hufudd a diolchgar gydnabod o ddoniau daionus Criſt a roddir yndo i bob Cymmunwr addaſ, ac er gochelyd y cyfryw halogedigaeth ac anrhefn yn y Cymmun bendigedig a allai heb hyn ddigwyddo) er hynny fel na bo i neb, nag o anwybodaeth a gwendid gam gymmeryd, nag o falais a childynrwyd anurddo yr arwydd hon o benlinio, yſpyſſir yma na feddylier trwy hyn, ac na ddylid gwneuthur dim addoliad nag i fara a gwin y Sacrament a gymmerir yno yn gorphorawl, nag i neb ryw gydrycholdeb corphorawl o anianol gnawd a gwaed Criſt. Canys y mae Bara a Gwin y Sacrament yn aros yn waſtad yn eu gwir anianol ddefnyddiau, fel nad aller eu haddoli, (Canys hynny a fyddei Eulyn-addoliad iw ffeiciddio gan bob Criſtion ffyddlon) Ac y mae Corph a Gwaed anianol ein Jachawdr Chriſt yn y nef, ac nid yma: Canys ni chydſai fod Corph Criſt yn wir anianol, a'i fod ar yr un amſer o fewn y chwaneg o fannau, nag un.

Gvvei-

Gweinidogaeth Bedydd

Public Plant Bychain

iw arfer yn yr Eglwys.

℄ RHybuddier y bobl, fod yn gymheſuraf na waſanaether y Bedydd namyn ar Sulian, a dyddiau gwyliau eraill, pan fyddo y nifer mwyaf o'r bobl yn dyfod ynghyd, yn gyſtal er mwyn bod i'r gynnulleidfayno yn breſennol dyſtiolaethu derbyniad y ſawl a fedyddier yr amſer hynny, i nifer Eglwys Griſt, a hefyd oblegit ym-medydd rhai bychain bod i bob dyn a fo yno yn breſennol alw ei gof atto am ei broffes ei hun a wnaeth i Dduw yn ei fedydd. Herwydd hynny hefyd y mae yn gymmheſur bod gwaſanaeth yBedydd yn yr iaith gyffredin. Ac er hyn yma oll (os bydd anghenrheidiol) fe a ellir bedyddio rhai bychain a'r bob dydd arall.

℄ A noda y bydd i bob plentyn gwryw a fedyddier ddau Dâd bedydd ac un Fam fedydd, ac i bob plentyn Benyw un Tâd bedydd a Dwy Fam fedydd.

℄ Pan fyddo plant iw bedyddio fe a ddylei eu tadau roddi rhybudd tros nos, neu y borau cyn dechreu y foreuol weddi, i'r Curat. bydded y tadau bedydd. a'r mammau bedydd, a'r bobl, yn barod wrth y bedyddfan, naill ai yn y man ar ôl y llîth ddiwaethaf o'r foreuol weddi, neu ynteu yn y man ynôl y llith ddiwaethaf ar y Brydnhawnol weddi, megis y gofoto y Curat yn ôl ei yſtyriaeth ei hun. A'r Offeiriad yn dyfod at y Bedyddfan (yr hwn a lenwir yr amſer hwnnw a dwfr glân) ac yn ſefyll yno a ddywed.

A fedyddiwyd y plentyn hwn enwyg, ai na fedyddiwyd:

℄ Os attebant, Na ddo, Yna aed yr Offeriad rhagddo, fel y mae yn canlyn.

Yngharedigion, yn gymmaint ac ymddwyn a geni pob dyn mewn pechod, a bod ein Jachawdr Crist yn dywedyd na ddichon neb gael myned i mewn i deyrnas Duw, oddieithr ei ail-eni ef o ddwfr ac o'r Yspryd glân, Attolwg yddwyf i chwi alw ar Ddduw Tâd, trwy ein Hargliwydd Jesu Grist, ar fod iddo o'i ddaiouns drugaredd gamiatau i'r plentyn hwn y peth drwy nerth natur ni all ddyfod iddo, gan e'i fedyddio â dwfr ac â'r Yspryd glân, a'i dderbyn i lân Eglwys Grist, a bod yn aelod bywiol o'r unrhyw.

℄ Yna y dyvved yr Offeriad.

Gweddiwn.

Oll-alluog a thragywyddol Ddduw, yr hwn o'th fawr drugaredd a gedwaist Noe a'i deulu yn yr Arch rhag eu cyfr-golli gan ddwfr; a hefyd a dywysaist yn ddiangol blant yr Israel dy bobl drwy y môr coch, gan arwyddocâu wrth hynny dy lân fedydd; a thrwy fedydd dy garedic fab Jesu Grist yn afon Jordonen a sancteiddiaist ddwfr er dirgel alchedigaeth pechodau: Attolygwn i ti er dy aneirif drugareddau, edrych o honot yn drugarog ar yplentyn hwn a sancteiddio a'i lânhau a'r Yspryd glân, fel y byddo iddo gael ei ware'd oddiwrth dy lid a'i dderbyn i Arch Eglwys Grist, a chan fod yn gadarn mewn ffydd yn llawen gan obaith, ac wedi ymwreiddio yngharîad perffaith, allu o hono fordwyo tros donnau y byd trallodus hwn, ac o'r diwedd, allu dyfod i dir y bywyd tragywyddawl, yno i deyrnasu gyd â thi heb drangc na gorphen, trwy Jesu Grist ein Hargliwydd. Amen.

Holl-

Plant bychain.

HOll-alluog ac anfarwol Ddduw, porth pob anghenog, nawdd-wr pawb a gilio attat am gynhorthwy, bywyd y rhai a gredant, a chyfodiad y meirw: yddym yn galw arnat tros y dyn bychan yma ar iddo yn dyfod i'th lân fedydd gael derbyn maddeuant o'i bechodau, drwy adenedigaeth yspryd ol. Derbyn ef Arglwydd, megis yr addewaist trwy dy garedic Fâb, gan ddywedyd Gofynnwch, a rhoddir i chwi, Ceisiwch, a chwi gewch, Curwch, ac fe agorir i chwi. Felly yn-awr dyro i ni, a ni yn gofyn, pâr i ni gael, a ni yn ceisio; agor y porth i ni fy'yn curo; fel y gallo y dyn bychan yma fwynhau tragywyddol fendith dy nefol oleuad, a dyfod i'r deyrnas dragywyddawl, yr hon a a addewaist trwy Grist ein Harglwydd. Amen.

CYna y bobl a safant ar eu traed, a'r Offeriad a ddyvveid.

Gwrandewch ar eiriau yr Efengyl a scrifennodd Sanct Marc yn y ddecfed bennod, ar 13 vvers.

HWy a ddygasant blant bychain at Grist, fel y cyffyrddei efe â hwynt: a'r discyblion a geryddasant y rhai oedd yn eu dwyn hwynt. A'r Jesu pan welodd hynny fu anfodlon, iawn, ac a ddywedodd wrthynt gedwch i blant bychain ddyfod attaf, ac na waherddwch hwynt: canys eiddo y cyfryw rai yw teyrnas Ddduw. Yn wir meddaf i chwi, pwy bynnac ni dderbynio deyrnas Ddduw fel dyn bach, nid â efe i mewn iddi. Ac efe a'u cymmerodd hwy yn ei freichiau, ac a ddodes ei ddwylaw arnynt, ac a'u bendithiodd.

Bedydd Public

℄ Yn ôl darllen yr Efengyl, y traetha y Gweinidog y cyngor byr yma ar eiriau yr Efengyl.

Y Caredigion, chwi glywch yn yr Efengyl hon eiriau ein Jachawdr Crist, yn gorchymmyn dwyn plant atto, pa wedd y cerydddodd efe y rhai a fynnasei eu cadw oddi-wrtho; pa wedd y cynghora efe i bob dyn ganlyn eu gwirioneb hwy. Yr ydych chwi yn deall, wrth ei agwedd ef a'i weithred, modd y dangoses ei ewyllys da iddynt: canys efe a'u cofleidiodd hwy yn ei freichiau, efe a roddodd ei ddwylaw arnynt, ac a'u bendithiodd hwynt. Mae amheuwch gan hynny, eithr credwch yn ddifrif, y cymmer efe yr un ffunyd yn ymgeleddgar y dyn bychan yma, y cofleidia efe ef a breichiau ei drugaredd, y dyry iddo fendith y bywyd tragywyddawl, ac y gwna ef yn gyfrannog o'i ddi-drangc deyrnas. O herwydd pa ham, gan ein bod ni yn credu fel hyn am ewyllys da ein Tâd nefol tu ag at y dyn bychan yma wedi ei amlygu trwy ei Fab Jesu Grist, ac heb ddim amman gennym ei fod efe yn derbyn yn rasusol ein gweithred gardodawl hon yn dwyn y plentyn hwn i'w lanaidd Fedydd ef; diolchwn yn ffyddlon, ac yn ddefosionol iddo, gan ddywedyd.

Holl-alluog a thragwyddol Ddduw Nefol Dad, ydd ym ni yn ostyngedic yn diolch i ti fod yn wiw gennit ein galw i wybodaeth dy râs, a ffydd ynot: Pchwanega yr wybodaeth hon, a chadarnhâ y ffydd hon ynom yn wastad; dyro dy Yspryd glân i'r dyn bychan yma fel y ganer efe eilwaith, a'i wneuthur yn etifedd Jechyd teagywyddol, trwy ein Harglwydd Jesu Grist, yr hwn sydd yn byw, ac yn teyrnasu gyd â thi, a'r Yspryd glân, yr awr hon ac yn dragywydd. Amen.

℄ Yna

Plant Bychain.

CYna dyweded yr Offeriad wrth y Tadau-bedydd ar Mammau-bedydd yn y modd hyn.

ANwyl Garedigion bobl, chwi a ddygasoch y plentyn hwn yma iw fedyddio chwi a weddiasoch ar Dad yn wiw gan ein Hargl Wydd Jesu Grist ei dderbyn ef, maddeu iddo ei bechodau, ei sancteiddio a'r yspryd glân: rhoddi iddo deyrnas nefoedd a bywyd tragywyddol. Chwi a glywsoch hefyd ddarfod i'n Harglwydd Jesu Grist addo yn ei Efengyl ganhiadu yr holl bethau hyn a weddiasoch chwi am danynt: yr hwn addewid efe o'i ran ef a'i ceidw yn wîr ddiogel, ac a'i cwpla. herwydd pa achos yn hlyr addewid hyn a wnaeth Crist, rhaid yw i'r dyn bychan yma yn ffyddlon, ar ei ran yntau addo trwoch-chwi sy feichiau drosto ymwrthod â diafol, a'i holl weithredoedd, ac yn wastad credu gwynfydedic air Duw, ac yn ufudd cadw ei orchymynion.

Am hynny y gofynnaf.

A ydwyt ti yn enw y plentyn hwn yn ymwrthod â diafol, ac â'i holl weithredoedd, coeg rodres, a gwag-orfoledd y byd, a'i holl chwantau cybyddus, anspryd ol ewyllys y cnawd, fel na ddilynech hwynt, ac na'th dywyser ganddynt?

Atteb.

Yr ydwyf yn ymwrthod â hwynt oll.

Gwenidawc.

A Wyt ti yn credu yn Nuw Tâd holl-gyfoethog, Creawdr nef a daiar? Ac yn Jesu Grist ei un Mab ef ein Hargl Wydd ni? A'i genhedlu o'r yspryd glân? A'i eni o Fair forwyn; iddo ddioddef dan Pontius Pilatus, ei groes-hoelio, ei farw a'i gladdu? descyn o honaw i uffern, a'i gyfodi y trydydd dydd, ac escyn o hono i'r nefoedd, a'i fod yn eistedd ar ddeheulaw Duw Tâd holl-alluog, ac y daw efe oddi yno yn niwedd y byd i farnu byw a meirw? A wyt

ti yn credu yn yr Yſpryd glân, yr Eglwys lân Gatholic, Cymmun y Saint, maddeuant pechodau; adgyfodiad y cnawd, a bywyd tragywyddol gwedi angeu?

Atteb.

Hyn oll ydd wyf yn ei gredu yn ddilys.

Gwenidog.

A fynni dy fedyddio yn y ffydd hon?

Atteb.

Hynny yw fy ewyllys.

Gwenidog.

A gedwi ditheu yn ufudd lân ewyllys Duw a'i Orchymmynion, gan rodio yn yr unrhyw holl ddyddiau dy fywyd?

Atteb.

Gwnâf,

¶ Yna y dywed yr Offeriad.

Dyugarog Dduw, caniatâ fely gladdu yr hên Adda yn y plentyn hwn, fel y cyfotter y dyn newydd ynddo ef. Amen.

Caniatâ fod i holl chwantau 'r cnawd farw ynddo ac i bob peth a berthyn i'r Yſpryd allu byw a chynnyddu ynddo. Amen.

Caniatâ fod iddo nerth a gallu i gael yr oruchafiaeth, a'r gorfod yn erbyn diafol, y byd a'r cnawd Amen.

Caniata fod i bwy bynnac y ſydd yma wedi ei gyſlegru i ti trwy ein ſwydd a'n gwenidogaeth ni, allu hefyd bod yn gynyſcaeddol o rinweddau nefol, a bod iddynt gael eu tragywyddol obrwyau drwy dy dyugaredd, ô fendigedic Arglwydd Dduw, yr hwn wyt yn byw, ac yn llywiaw pob peth, yn oes oeſoedd. Amen.

Holl-

Plant Bychain.

Dll-gyfoethog fyth fywiol Ddduw, yr hwn y bu i'th garediccaf Fab Jesu Grist dros kaddeuant o'n pechodau, oddef gollwng o'i werth-fawr ystlys ddwfr a gwaed, a rhoddi gorchymmyn iw ddiscyblion fyned a dyscu pob cenedl, a'u bedyddio yn Enw y Tâd, a'r Mab, a'r Yspryd glân: Ystyria attolwg i ti wrth weddiau dy gynnulleika, sanctteiddia y dwfr hwn er dirgel olchedigaeth pechodau, a chaniadha fod ir plentyn hwn a fedyddir yr a wrthon yndo, dderbyn cyflawnder dy ras, ac aros byth yn nifer dy ffyddlon blant etholedig, trwy Jesu Grist ein harglwydd. Amen.

℣ Yna y cymmer yr Offeiriad y dyn bychan yn ei ddwylaw. ac a ddywed wrth y Tadau bedydd a'r Mammau bedydd.

Henwch y plentyn.

Ac yno gan ei enwi ar eu hol hwy (Os hwy a yspysant y gall plentyn ddioddef hynny yn dda) efe a'i trocha ef yn y dwfr yn ddiesceulus, ac yn ddarbodus, gan ddywedyd.

N. Yr ydwyfi yn dy fedyddio di yn Enw'r Tad, a'r Mab, a'r Yspryd glân. Amen.

℣ Ac os yspysant fod y plentyn yn wan, digon fydd bwrw dwfr arnaw, gan ddywedyd y geiriau dywededic ucha.

N. Yr ydwfi yn dy fedyddio di yn Enw'r Tad, a'r Mab, a'r Yspryd glan. Amen.

℣ Yna y dywed yr Offeriad.

YR ydym ni yn derbyn y plentyn hwn i gynnulleidfa defaid Crist ac yn ei nodi ef ac arwydd y grog yn arwydd occâd na bo iddo rhag llaw gymmeryd yn gywilydd gyffessu ffydd Christ a groeshoeliwyd, ac iddo ymladd yn wrol tan ei faner

Yma yr Offeiriad a wneiff groes yn nhalcen y dyn bach.

ner ef, yn erbyn pechod, y byd, a'r cythrael, a pharhau yn filwr ffyddlawn ac yn wâs i Grist, holl ddyddiau ei einioes. Amen.

℣ Yna y dywed yr Offeriad,

GAn ddarfod yn awr, garedigion frodyr, ad-eni, â dodi y plentyn hwn ynghorph Eglwys Crist, diolchwn nimnau i'r Holl-alluog Dduw am y ddaioni hyn, ac o gyd-undeb gwnawn ein gweddiau ar y Goruchaf Dduw, ar fod iddo ddiweddu y rhan arall o'i fywyd yn ôl hyn o ddechreuad.

℣ Yna y dywedir a phawb ar eu gliniau.

EIn Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyled-wyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg: Amen.

℣ Yna y dywed yr Offeriad.

MAwr ddiolchwn i ti drugaroccaf Dâd yngu bodd it' ad-eni y plentyn hwn â'th Yspryd glân, a'i dderbyn yn blentyn i ti dy hûn trwy fabwys, a'i gorphori i'th lân Eglwys. At yn ostyngedic yr attolygwn i ti ganiatâu. gan ei fod ef yn farw i bechod, ac yn byw i gyfiawnder, ac yn gladdedic gyd â Christ yn ei angeu, allu croes-hoelio yr hên ddyn, ac yn hollawl ymwrthod â holl gorph pechod ac fel megis y mae efe wedi ei wneuthur yn gyfrannog o angeu dy Fâb, iddo fod hefyd yn gyfrannog o'i gyfodiad, ac felly o'r diwedd, ynghyd â'r rhan arall o'th lân

Egl-

Bedydd b Privad.

Eglwys bod o honaw yn etifedd by deyrnas dragywyddol, drwy Iesu Grist ein harglwydd. Amen.

C Yna e phawb yn sefyll yr Offeiriad a ddywed [illegible] dau Bedydd a'i mamnau Bedydd hyno gyn[illegible]

MEgymaint a darfod [illegible] plentyn hwn addo trwoch chwi, ei fyrchmaion ymwrthod a diafol, a'i holl weithredoedd, credu yn Duw, a'i wasanaethu ef: Rhaid i chwi fedwl, nad eich rhan a'ch dyled yw, gweled dysceu o'r plentyn hwn, eyn gyntaf ag y gallo ddyscu, pa rwy hynod addunedd, addewid, a phroffes a wnaeth efe yma drwoch chwi. Ac er mwyn gallu o hono wybod y pethau hyn yn well, chwi a rwch arno i wrando pregethau. Ac yn bendifaddef rhaid i chwi weled dyscu o hon y Credo, Gwedui yr Arglwydd, a'r dec gorchymmyn yn yr iaith gyffredin a phob peth arall a ddylei Gristion ei wybod, a'i gredu, er iechyd iw enaid: a bod meithrin y plentyn hwn yn rhinweddol, iw hyweddu mewn buched ddiwiol a Christionogawl, gan gofio yn wastad, bod Bedydd yn arwyddocau i nyni ein profedl, hynny yw, bod i ni ganlyn esampl ein Jachawdr Crist, a'n gwneuthur yn gyferyb iddo ef: fel megis ag y bu efe farw, ac y cyfodes drachefn drosom ni, felly y dylem ni y rhain fraroddi i wyd, farw addi wrth bechod, a chyfodi i gyfiawnder, gan farwolaethu yn wastad ein holl ddrygioni, a'n gwynian llygredic, a pheunydd mwyed rhagom ym-mhob rhinweddo dda, a buchedd ddiwiol.

Bedyddiad Plant.

Ffigyr yr hwy Air Dan ychwaneg ſdyſſlu ac a fyddant fawr lod
ther gubid gwiſd gubed yn ddiammau yn gadeirdy.

Ymmaid ymmaith bob ambeiaeth am arfer arwydd y Groes yn y Bedyddiad
Cadwer yngwyd a ddiffed allan gyhoeſ yn y Rubrig. MDLIX.

Gweinidogaeth Bedydd

Prifat Plant Mewn

tai gartref.

BId i'r Curadiaid o bob plwyf rybuddio yn fynych y bobl, nad oedant fedydd eu plant bellach na'r Sûl cyntaf neu 'r ail, neſaf ar ol eu geni, neu ryw ddydd gwyl arall a ddigwyddo rhyngdddynt, oddieithr ar achos mawr a chyfreithlawn, a'r cyfryw a dderbynio y Curat.

¶ A hefyd hwy a'u rhybuddiant, na pharont fedyddio eu plant gartef yn eu tai, heb achos mawr ac angen: a phan gymhello anghenrhaid iddynt wneuthur hynny, yna y bedydd a finiſtrir yn y modd hyn.

¶ Yn gyntaf bid i weinidog y Plwyf (neu yn ei abſeni ryw weinidog cyfreithlawn arall a ellir ei gael) gyd a'r rhai a fyddo yn y fan, alw ar Dduw a dywedyd Gweddi yr Arglwydd, a chynnifer o'r Colectau pwyntiedig uchod iw dywedyd yn ffurf y Bedydd Public, ac a âd yr amſer, a'r angen preſennol; Ac yna, wedi henwi y pelntyn gan ryw un a fyddo yn breſennol y Gweinidog a fwrw ddwfr arno gan ddywedyd y geiriau hyn.

N. Yr wyfi yn dy fedydio di yn Enw y Tâd, a'r Mâb, a'r Yſpryd glân. Amen.

Bedydd Privat.

¶ Yna Pawb yn gostwng ar eu gliniau y Gwenidog a rydd ddiolch i Dduw, ac a ddywed.

Awr ddiolchwn i ti, Dŷrugarocca Dâd, ryngu bodd i ti ad-eni yplentyn hwn a'th Yspryd Glân, a'i dderbyn yn blentyn i ti dy hun trwy Fabwys a'i gorphozi i'th lân Eglwys. Ac yn ostyngedig yr attolygwn i ti ganiadhau iddo, megis yn awr y gwnaed ef yn gyfrannog o angeu dy Fab, iddo fod hefyd felly o'i adgyfodiad, ac felly o'r diwedd, ynghyd a'r rhan arall o'th Saint, bod o honaw etifeddu dy deyrnas dragywyddol trwy 'r unrhyw dy Fab Jesu Grist ein Harglwydd. Amen

¶ Ac nac amheuant am y dyn-bach a fedyddier felly, nad yw efe wedi ei fedyddio yn ddeddfol, ac yn ddigonol, Ac na ddyleir ei fedyddio mwy. Eithr er hynny i gyd, os y plentyn a fedyddiwyd yn y modd hwn a fydd byw rhag llaw, iawn fydd ei ddwyn ef i'r Eglwys, fel y gallo Gwenidog yr un plwyf, os efe ei hun a fedyddiodd y dyn bach yspysu i'r gynnulleidfa wir ffurf y Bedydd, a arferasei o'r blaen gartref, ac ar yr un achos hwnnw efe a ddywed fel hyn.

Ydd wyf yn hyspysu i chwi ddarfod i ni yn ol dyledus Ddodedigaeth yr Eglwys a'r yr amser a'r amser yny lle a'r lle yngwydd llawer o dystion fedyddio y plentyn hwn.

¶ Eithr os Gweinidog cyfreithlawn arall a fedyddiodd y dyn bach, yna Gwenidog y Plwyf, yn yr hwn y ganed. neu y bedyddiwyd y dyn bach a examia ac a hola, a fedyddiwyd y plentyn yn gyfreithlawn, neu nato. Yn yr hyn achos os y rhai a addygant y plentyn i'r Eglwys, a attebant ddarfod bedyddio y plentyn eusus, yna holed y Gwenidog hwy ym-mhellach gan ddywedyd.

Gan bwy y beddiwyd y dyn bach:
Pwy oedd yn y fan, pan fedyddiwyd y dyn bach:
O her-

Bedydd Privat.

O herwydd y gallai fod, darfod gadael heibio ryw bethau a berthyn i hanfod y Sacrament hwn trwy ofn neu frys, yn y cyfryw gyfyngder: Am hynny y gofynnaf i chwi ymmhellach,

A pha ddefnydd y bedyddiwyd y plentyn:
A pha eiriau y bedyddiwyd y plentyn:

℣ Ac os y Gweinidog a brawf wrth attebion y rhai a ddygasant y plentyn atto, fod pob peth wedi ei wneuthur modd y dylei: Yna na fedyddied efe y plentyn drachefn, eithr ei dderbyn yn un o ddiadell y gwir Gristionogion, gan ddywedyd fel hyn.

YR ydwyfi yn hyspysu i chwi ddarfod gwneuthur pob peth yn dda yn y treigl hyn, ac wrth iawn drefn berthynasol, wrth fedyddio y plentyn yma, yr hwn wedi ei eni mewn pechod dechreuol, ac mewn digofaint Duw, sydd yn-awr drwy olchiad yr ad-enedigaeth ym-medydd, wedi ei dderbyn i nifer plant Duw, ac etifeddion bywyd tragywyddol: Canys nid yw ein Hargl wydd Jesu Grist yn nacâu ei râd a'i dangaredd i gyfryw rai bychain, ond y mae yn garueiddiaf yn eu gwahodd atto, megis y tystia yr Efengyl fendigedic er ein cyssordd ni. yn y wedd hon.

Yr Efengyl.

DYwy a ddygasant blant bychain at Grist, fel y cyffyrddei efe â hwynt: a'r disceyblion a geryddasant y rhai oedd yn eu dwyn hwynt. A'r Jesu pan welodd hynny fu anfodlon, iawn, ac a ddywedodd wrthynt, gedwch i blant bychain ddyfod attaf, ac na waherddwch hwynt: canys eiddo y cyfryw rai yw teyrnas Duw. Yn wir meddaf i chwi, pwy bynnac ni dderbynio deyrnas Duw fel dŷn bach, nid â efe i mewn iddi. Ac efe a'u cymmerodd hwy yn ei freichiau, ac a ddodes ei ddwylaw arnynt, ac a'u bendithiodd. S. Mar. 10. 13.

Bedydd Privat.

℄ Yn ôl darllen yr Efengyl, y traetha y Gweinidog y cyngor byr yma ar eiriau yr Efengyl.

Caredigion, chwi a glywch yn yr Efengyl hon eiriau ein Jachawdr Crist, yn gorchymmyn dwyn plant atto, pa wedd y ceryddodd efe y rhai a fynnasei eu cadw oddi-wrtho; pa wedd y mae efe yn cynghori bob dyn ganlyn eu gwiriondeb hwy yr ydych chwi yn deall, wrth ei agwedd ef a'i weithred, modd y dangosles ei ewyllys da iddynt: canys efe a'u cofleidiodd hwy yn ei freichiau, efe a roddodd ei ddwylaw arnynt, ac a'u bendithiodd hwynt. Nac amheuwch gan hynny, eithr credwch yn ddifrif, ddarfod iddo gymmeryd yr un ffunyd yn ymgeleddgar y dyn bychan hwn, a'i gofleidio ef a breichiau a drugaredd, ac (fel yr addawodd yn ei air sanctaidd) y rhydd iddo fendith y bywyd tragywyddol ac a'i gwna yn gyfrannog o'i ddi-drangc deyrnas. Herwydd pa ham, a nyni yn credu fel hyn am ewyllys da ein Tad nefol, wedi ei amlygu trwy ei Fab Jesu Grist, tu ag at y dyn bychan: diolchwn yn ffyddlon, ac yn ddefosionol iddo, gan ddywedyd y weddi a ddyscodd yr Atgiwydd ei hun, i ni.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyled-wyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Amen.

Bedydd Privat

Gweinidog.

HOll-alluog a thrag-wyddol Dduw, Nefol Dad, ydd ym ni yn ostyngedic yn deisyf i ti fod yn wiw gennit ein gwrando i bobl dy râs, a'th fydd ynot: Ychwanega yr wyf bobaeth hon, a chadarnhâ y ffydd hon y nom yn Waslad; bydd dy Ysprydd glân i'r dyn bychan yma fel y gallo efe ei hwnw, a'i wneuthur yn etifedd Jechyd tragy-wyddol, er mwy-ngu Haelfryd Jesu Grist ein Harglwydd. Jesu Grist yr hwn sydd yn ewyllysio dy addewid, pan ddywedo, Ceisiwch, a chwi a gewch; curiwch, ac fe agorir i chwi: Felly i ni hefyd, yr hwn sydd yn curo wrth dy ddrws di, ein Harglwydd Jesu Grist, yr hwn sydd yn byw, ac yn teyrnasu gyd â thi, a'r Ysprydd glân, yr awr hon ac yn dragy-wyddol. Amen.

CYna y gyfyn yr Offeriad enwi'r dyn-bychan a phan darffo i'r Tadau-bedydd a'r Mammau-bedydd ei adrodd, y Gweinidog a dywed.

A ydwyt ti yn enwi'r plentyn hwn yn yr hwn sydd diafol, a'th holl weithredoedd, a'th holl weision, a'th holl ddifeddwch y byd, a'th holl chwantau cyndynus, anyspydrol ewyllys y cnawd, fel na bollyneth hwynt, ac na'th dd'wyler ganddynt?

Atteb.

Yr ydwyf yn yn-wrthod â hwynt oll.

Gwenidawc.

A wyt ti yn credu yn Nuw Tâd holl-gyfoethog, Creawdr nef a daear? Ac yn Jesu Grist ei unig Fab ef ein Harglwydd ni? A'i genhedlu o'r Ysprydd glân? A'i eni o Fair forwyn? A'i boddi dan Pontius Pilatus, ei groes-bregethu, ei farw a'i gladdu? Ddyfod o honaw i uffern, a'i gyfodi y trydydd dydd, ac esgyn o honaw i nefoedd, a'i fod yn eistedd ar ddeheu-law Dduw Dâd holl-alluog, ac y daw efe oddi yno yn nyddiau y byd i farnu byw a meirw? A wyt, ti yn credu yn yr Ysprydd glân, yr Eglwys lân Gatholic, Cymmun y Saint, maddeuant pechodau, adgyfodiad y cnawd, a bywyd tragy-wyddol gwedi angeu?

Atteb.

Hyn oll yr wyf yn ei gredu yn ddilys.

Gweni-

Bedydd Privati

Gwenidog.

A gedwyd dithau yn ufudd-dâd i Eiriau Duw a Threfn Eglwys Crist, gan roddi yn yr unrhyw holl ddyddiau dy fywyd?

Atteb.

Gwnaf.

℣ Yna y dywed yr Offeriad.

Yma yr Offeiriad a wneiff groes yn nhalcen y dyn bach.

YR ydym ni yn derbyn y plentyn hwn i gymmun eiddo Defaid Crist ac yn ei nodi ef ac arwydd y Groc yn arwyddocâd na bo iddo rhag llaw gywilydd yn gyhoeddus gyffesu ffydd Crist a groesheclwyd, ac iddo ymladd yn erbyn tau a holl nerth ef, yn erbyn pechod, y byd, a'r cythrael, a pharhau yn filwr ffyddlawn ac yn was i Grist, holl ddyddiau ei einioes. Amen.

℣ Yna y dywed yr Offeriad,

GAn ddarfod yn awr, garedigion frodyr, ad-ni, a dodi y plentyn hwn yngborth Eglwys Crist, dioleghwn yntau i'r holl-allnog Ddyw am ei ddaioni hyn, ac a gyd-undeb gwnawn ein gweddiau ar y Goruchaf Ddyw, ar fod iddo ddilyddu y rhan arall o'i fywyd yn ol hyn o ddechreuad.

℣ Yna y dywed yr Offeriad.

MAwr ddiolchwn i ti drugarocca Dad nyngu bodd it' ad-eni y plentyn hwn â'th Yspryd glân, a'i dderbyn yn blentyn i ti dy hun trwy fabwys; a i gorphoi i'th lân Eglwys Ac yn pfryngedic yr attolygwn i ti ganiatau, gan ei fod ef yn farw i bechod, ac yn byw i gyfiawnder, ac yn gladdedic gyd â Christ yn ei angeu, allu croes-hoelio yr hen ddyn, ac yn hollawl ymwrthod â holl gorph pechod ac fel megis y mae efe wedi ei wneuthur yn gyfrannog o angeu dy Fab, iddo fod hefyd yn gyfrannog o'i gyfodiad, ac felly o'r dilwedd, ynghyd â'r rhan arall o'th lân

Egl-

Bedydd Privat.

Eglwys bod o honaw yn etifedd dy deyrnas dragywyddol, drwy Jesu Grist ein Harglwydd Amen.

¶ Yna a phawb yn sefyll yr Offeiriad a ddywed i'r Tadau Bedydd a'r mammau Bedydd hyn o gyngor yn canlyn.

YN gymmaint a darfod i'r plentyn hwn addo trwoth wi, ei feichniafon, ymwrthod â diafol, a'i holl weithredoedd, credu yn Nuw, a'i wasanaethu ef: Rhaid i chwi feddwl, mai eich rhan a'ch dyled yw, gweled dyscu o'r plentyn hwn, cyn gynted ag y gallo ddyscu, pa rwy hynod addunedd, addewid, a phroffes a wnaeth efe yma drwoch-chwi. Ac er nwyn gallu o hono wybod y pethau hyn yn well, chwi a elwch arno i wrando pregethau. Ac yn bendifaddef rhaid i chwi weled dyscu o hono y Credo, Gweddi yr Arglwydd, a'r dec gorchymmyn yn yr iaith gyffredin a phob peth arall a ddylei Gristion ei wybod, a'i gredu, er iechyd iw enaid; a bod meithrin y plentyn hwn yn rhinweddol, iw hyweddu mewn buched ddiwiol a Christionogawl, gan gofio yn wastad, bod Bedydd yn arwyddocâu i nyni ein profedl, hynny yw, bod i ni ganlyn esampl ein Jachawdr Crist, a'n gwneuthur yn gyflelyb iddo ef: fel megis ac y bu efe farw, ac y cyfodes drachefn drosom ni, felly y dylem ni y rhai a fedyddiwyd, farw oddi-wrth bechod, a chyfodi i gyfiawnder, gan farwolaethu yn wastad ein holl ddrygioni, a'n gwyniau llygredic, a pheunydd myned rhagom ym-mhob rhinwedd dda, a buchedd ddiwiol.

Bedydd Privat.

CEither os o rhai a ddygant y plentyn i'r Eglwys a wnânt y cyfryw atteb an-yſprydol i ofynion yr Offeiriad, fel na aller gwybod a ddarfu bedyddio y plentyn â dwfr, yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Yſpryd glân, yr hyn ſydd o hanffod y Bedydd: yna bedyddied yr Offeiriad ef yn ol y ffurf ſcrifennedic uchod am y Bedydd Public oddieithr wrth drochi y dyn-bach yn y Bedydd-fan efe a arfer y ffurf hon ar eiriau.

ONi ddarfu dy fedyddio di eulys, N. ydd wyti yn dy fedyddio di, yn Enw 'r Tad, a'r Mab, a'r yſpryd glan. Amen.

Gweinidogaeth Bedydd

Y rhai o oedran Addfedach,

ac yn medru atteb troſtynt eu hunain.

PAn fyddo rhyw rai o oedran addfedach iw bedyddio, yſpyſer hynny mewn pryd i'r Eſcob, neu i'r neb a appwyntia efe i hynny, wythnos gron o'r lleiaf, gan e'u rhieni, neu ryw raideallus eraill, fel y galler cymmeryd gofal dyledus iw profi, a ydynt wedi eu haddyſcu yn ddigonol yn Egwyddorion y ffydd Griſtianogawl, ac fel y galler eu cynghori i ymbaratoi trwy weddiau ac ympryd i gymmeryd y Sacrament bendigedig hwn.

Ac os hwy a gaffer yn gymheſur, yna bydded y Tadau Bedydd a'r Mammau Bedydd (a'r Bobl wedi ymgynnull ar y Sûl neu Ddydd gwyl pwyntiedig) barod iw preſentio hwy wrth y Fedydd-fan, yn ebrwydd ar ol yr ail llith, naill ai ar y Foreuol neu'r Brydnhawnol weddi, megis yn neall y Curat y Bernir yn gymmwys.

A'r Offeiriad yn feſyll yno a ofyn, a fedyddiwyd yr un o'r rhai a breſentir yma, ai nad do; Os hwy attebaut, Na ddo: Yna yr Offeiriad a ddywed fel hyn.

EY Anwyl garedigion, yn gymmaint ac ymddwyn a geni pob dyn mewn pechod, ac mai cnawd yw yr hyn a enir o gnawd, a'r rhai ynt yn y cnawd ni allant ryngu bodd Duw, namyn byw mewn pechod gan wneithur lliaws o bechodau pryd, a bod

Bedydd rhai mewn

ein Jachawdr Crist yn dywedyd na ddichon neb gael myned i mewn i deyrnas Duw, oddieithr ei adgenhedlu a'i Eni o newydd o ddwfr ac o'r Yspryd glân, Attolwg yddwyf i chwi alw ar Dduw Tâd, trwy ein Hargiwydd Jesu Grist, ar fod iddo o'i ddaioni drugaredd ganiadhau i'r rhai hyn y peth drwy nerth natur ni allant ddyfod iddo, gael eu bedyddio â dwfr ac â'r Yspryd glân, a'u derbyn i lân Eglwys Grist, a bod yn aelodau bywiol o'r unrhyw.

℣ Yna y dyvved yr Offeriad.

Gweddiwn.

(℣ Ac yma y Gynnulleidfa oll a ostyngant ar eu gliniau.)

Oll-alluog a thragywyddol Dduw, yr hwn o'th fawr drugaredd a gedwaist Noe a'i deulu yn yr Arch rhag eu cyfr-golli gan ddwfr; a hefyd a dywysaist yn ddiangol blant yr Israel dy bobl drwy yr mor côch, gan arwyddocau wrth hynny dy lân fedydd; a thrwy fedydd dy garedic Fab Jesu Grist yn afon Jordonen a sancteiddiaist yr elfen ddwfr er dirgel olchiad pechod ymmaith: Attolygwn i ti er dy aneirif drugareddau, edrych o honot yn drugarog ar dy weision hyn, eu glaniáu, au sancteiddio a'r Yspryd glân, fel y byddo iddynt hwy gael eu gwared oddiwrth dy lid a'u derbyn i Arch Eglwys Grist, a chan fod yn gadarn mewn ffydd yn llawen gan obaith, ac wedi ymwreiddio yngharîad perffaith, allu o honynt fordwyo tros donnau y byd trallodus hwn, fel y bo iddynt o'r diwedd, dyfod i dir y bywyd tragywyddol, yno i deyrnasu gyd â thi heb drangc na gorphen, trwy Jesu Grist ein Hargiwydd. Amen.

Oll-alluog ac anfarwol Dduw, porth pob anghenog, naodd-wr pawb a gilio attat am gynhorthwy, bywyd y rhai a gredant, a chyfodiad y meirw: yddym yn galw arnat tros y dyn bychan yma ar iddo yn dyfod i'th lân fedydd gael derbyn

nia-

Oedran a ſynwyrd

maddeuant o'i bechodau, drwy adenedigaeth yſpryd-ol. Derbyn ef Arglwydd, megis yr addewaiſt trwy dy garedic Fâb, gan ddywedyd Gofynnwch, a rhoddir i chwi, Ceiſiwch, a chwi gewch, Curiwch, ac fe agorir i chwi. Felly yn-awr dyro i ni, a ni yn gofyn pâr i ni gael, a ni yn ceiſio; agor y porth i ni ſy'yn curo; fely gallo y dyn bychan yma fwynhau tragywyddol fendith dy nefol olchiad, a dyfod i'r deyrnas dragywyddawl, yr hon a a addewaiſt trwy Griſt ein Harglwydd. Amen.

¶ Yna y bobl a ſafant ar eu traed, a'r Offeriad a ddyvveid,

Gwrandewch ar eiriau yr Efengyl a ſcrifennodd Sanct Joan yn y drydydd bennod, yn dechreu ar y vvers gyntaf hyd y nawfed.

¶ Yr oedd dyn o'r Phariſeaid, a'i enw Nicodemus, pennaeth yr Iddewon, Hwn a ddaeth at yr Jeſu liw nôs, ac a ddywedodd wrtho, Rabbi, nyni a wyddom mai dyſcawdr yd-wyt ti, wedi dyfod oddi wrth Dduw: canys ni allei neb wneuthur y gwrthiau hyn yr wyt ti yn eu gwneuthur, oni bai fod Duw gyd ac ef. Jeſu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Yn wîr meddaf i ti, oddi-eithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw. Nichodemus a ddywedodd wrtho Pa fodd y dichon dyn ei eni, ac efe yn hen? a ddichon efe fyned i groth ei fam eilwaith, a'i eni? Jeſu a attebodd ac a ddywedodd Yn wîr, yn wîr, meddaf i ti, oddi-eithr geni dyn o ddwfr ac o'r Yſpryd, ni ddichon efe fyned i mewn i deyrnas Dduw. Yr hyn a aned o'r cnawd cnawd ydd gnawd: a'r hyn a aned o'r Yſpryd, ydd yſpryd. Na ryfedda dywedyd o honoſi wrthit, Y mae yn rhaid eich geni chwi drachefn. Y mae'r gwynt yn chwythu lle y mynno: a thi a glywn ei ſwn ef, ond ni wyddoſt o ba le y mae yn dyfod, nac i ba le y mae yn myned. Felly y mae pôb un a'r a aned o'r Yſpryd.

Bedydd rhai mewn

¶ Gwedi hun efe a ddywed y Cyngor hwn yn canlyn.

Caredigion, chwi a glywch yn yr Efengyl hon eiriau eglur ein Jachawdr Crist, Oddieithr geni dyn o ddwfr ac o'r Yspryd, ni ddichon efe fyned i mewn i deyrnas Dduw. O hyn y gellwch weled mawr angenrheidrwydd y Sacrament hwn, lle galler ei gael, yr un weddi yn ebrwydd o flaen ei Escynniad i'r Nef (megis y darllenwn yn y bennod ddiweddaf a Efengyl Sanct Marc) Efe a roddes orchymmyn i'w Ddiscyblion. gan ddywedyd, Ewch i'r holl fyd, a phregethwch yr Efengyl i bob Creadur, Y neb a gredo ac a fedyddier a fydd cadwedig; Eithr y neb ni chredo a gondemnir. Hyn hefyd sydd yn dangos i ni y dirfawr lesháad a fedwn o hynny. O herwyd pa ham Sanct Petr yr Apostol, pan, wrth i bregethiad cyntaf yr Efengyl, y dwys pigwyd llawer oedd yn eu calon, ac a ddywedasant wrtho ef a'r Apostolion eraill, Hawyr frodyr, Beth a wnawn ni? a attebodd ac a ddywedodd wrthynt, Edifarhewch, a bedyddier pob un o honoch er maddeuant pechodau, a chwi a dderbyniwch Ddawn yr Yspryd Glán. Canys i chwi y mae yr addewid, ac i'ch Plant, ac i bawb ymmhell, lef, cynnifer ac a alwo yr Arglwydd ein Duw ni: Ac a llawer o ymadrodddion eraill y cynghorodd efe hwynt gan ddywedyd, ymgedwch rhag y genhedlaeth drofaus hon. Canys (megis y tystiolaetha yr un Apostol mewn man arall) Bedydd hefyd sydd yr awron yn ein hachub ni, (nid bwrw ymmaith fudreddi y Cnawd, eithr ymatteb cydwybod dda tuag at Dduw) trwy Adgyfodiad Jesu Grist. Nac amheuwch gan hynny eithr credwch yn ddifrif y cymmer efe yn ymgeleddgar y rhai presennol hyn, y sy wir edifeiriol, ac yn dyfod atto trwy ffydd, y caniadhá efe iddynt faddeuant o'u pechodau ac y dyry iddynt yr Yspryd Glán, y rhydd iddynt fendith y bywyd tragywyddol, ac au gwnan hwy yn gyfrannogion o'i ddidrangc Deyrnas.

O her-

Oedran a ſynwyſ.

O herWydd paham a ni yn credu fel hyn am eWyllys da ein Tâd nefol tuag at y rhai hyn, a amlygir trWy ei fab ef Jeſu Grist, DiolchWn yn ffyddlon ac yn ddefyſionol iddo a dyWedWn.

HOll-alluog a thragWyddol DduW Nefol Dad, ydd ym ni yn oſtyngedic yn diolch i ti fod yn WiW gennit ein galW i Wybodaeth dy râs, a ffydd ynot: YchWanega yr Wybodaeth hon, a chadarnhâ y ffydd hon ynom yn Waſtad; dyro dy Yſpryd glân i'r rhai hyn fel y ganer hWynt eilWaith, a'i gWneuthur yn etifeddion Jechyd tragyWyddol, trWy ein Harglwydd Jeſu Grist, yr hWn ſydd yn byW, ac yn teyrnaſu gyd â thi, a'r Yſpryd glân, yr aWr hon ac yn dragyWyddol. Amen.

C Yna y dywed yr Offeriad wrth y rhai a fônt iw Bedyddio yn y modd hyn.

HWchWi Garedigion y rhai a ddaethoch yma yn deiſyf cael derbyn Glân fedydd, a glyWſoch modd y gWeddiodd y Gynulleidfa, ar fod yn WiW gan ein Harglwydd Jeſu Grist eich derbyn chWi, eich bendithio, faddeu i chWi eich pechodau, rhoddi i chWi deyrnas nef a byWyd tragyWyddol: ChWi a glyWſoch hefyd fod i'n Harglwydd Jeſu Grist addaW yn ei ſanctaiddlân Air ganhiadu yr holl bethau hyn a Weddiaſom am danynt. yr hWn addeWid efe o'i ran ef a'i ceidW yn Wir ddiogel ac a'i cWplâ.

HerWydd pa achos yn ol yr addeWid hyn a Wnaeth Crist, rhaid i chWi yn ffyddlon o'ch rhan chWithau addo yngWydd y rhai hyn eich tyſtion, cherbron yr holl gynnulleidfa hon, YmWrthod a Diafol a'i holl weithiedoedd, ac yn Waſtad Credu gWynfydedig Air DuW, an yn ufudd cadW ei Orchymmyniaon.

C Yna

Bedydd rhai mewn

¶ Yna y gofyn yr Offeriad ir rhai a ddaethant iw bedyddio bob yn un yr ymofynion hyn isod.

A ydwyt ti yn ymwrthod â diafol, ac â'i holl weithredoedd, coeg rodres, a gwag-orfoledd y byd, a'i holl chwantau cybyddus, anyspryd ol ewyllys y cnawd, fel na ddilynech hwynt, ac na'th dywyser ganddynt?

Atteb.

Yr ydwyf yn ymwrthod â hwynt oll.

Gwenidawc.

A wyt ti yn credu yn Nuw Tâd holl-gyfoethog, Creawdr nef a daiar? Ac yn Iesu Grist ei un Mab ef ein Hargl wydd ni? A'i genhedlu o'r Yspryd glân? A'i eni o Fair forwyn; iddo ddioddef dan Pontius Pilatus, ei groes-hoelio, ei farw a'i gladdu? descyn o honaw i uffern, a'i gyfodi y trydydd dydd, ac escyn o hono i'r nefoedd, a'i fod yn eistedd ar ddeheulaw Duw Tâd holl-alluog, ac y daw efo oddi yno yn niwedd y byd i farnu byw a meirw? A wyt ti yn credu yn yr Yspryd glân, yr Eglwys lân Gatholic, Cymmun y Saint, maddeuant pechodau; adgyfodiad y cnawd, a bywyd tragywyddol gwedi angau?

Atteb.

Hyn oll ydd wyf yn ei gredu yn ddilys.

Gwenidog.

A fynni dy fedyddio yn y ffydd hon?

Atteb.

Hynny yw fy ewyllys.

Gwenidog.

A gedwi ditheu yn ufudd lân ewyllys Duw a'i Orchymmynion, gan rodio yn yr unrhyw holl ddyddiau dy fywyd?

Atteb.

Mi a ymegnias ar wneuthur felly, a Duw yn gynnorthwy-wr i mi.

¶ Yna

Oedran a ſynwyr.

¶ Yna y dywed yr Offeriad.

Dꝛugarog Ddnw, caniatâ felly gladdu yꝛ hên Adda yn y rhai hyn, fel y cyfotter y dyn newydd ynddynt hwy. Amen.

Caniatâ fod i holl chwantau 'r cnawd farw ynddynt ac i bob peth a berthyn i'r Yſpꝛyd allu byw a chynnyddu ynddynt. Amen.

Caniatâ fod iddynt nerth a gallu i gael yꝛ oꝛuchafiaeth, a'r goꝛfod yn erbyn diafol, y byd a'r cnawd Amen.

Caniata fod i bwy bynnac y ſydd yma wedi ei gyſlegru i ti [illegible]wy ein ſwydd a'n gwenidogaeth ni, allu hefyd bod yn gynyſcaeddol o rinweddau nefol, a bod iddynt gael eu tragywyddol obꝛwyau dꝛwy dꝛugaredd, ô fendigedic Arglwydd Ddnw, yꝛ hwn wyt yn byw, ac yn llywiaw pob peth, yn oes oeſoedd. Amen.

Dll-gyfoethog fyth fywiol Ddnw, yꝛ hwn y bu i'th garedicaf Fab Jeſu Gꝛiſt dꝛos faddeuant o'n pechodau, oddef gollwng o'i wꝛth-fawꝛ yſtlys ddwfr a gwaed, a rhoddi goꝛchymmyn iw ddiſcyblion fyned a dyſcu pob cenedl, a'u bedyddio yn Enw y Tâd, a'r Mab, a'r Yſpꝛyd glân: Yſtyꝛia actolwg i ti wꝛth weddiau dy gynnulleifa, ſanctei-ddia y dwfr hwn er dirgel oichedigaeth pechodau, a chaniadha fod ir rhai hyn a fedyddir yꝛ awꝛthon ynddo, dderbyn cyflawnder dy ras, ac aros byth yn nifer dy ffyddlon blant etholedig, trwy Jeſu Gꝛiſt ein Harglwydd. Amen.

Bedydd rhai mewn

℄ Yna yr Offeiriad a gymmer bob un o'r rhai a fedyddier gerfydd ei law ddehau, a chan ei oſod ef yn gyfleus gerllaw y Bedydd-fan, modd y gwelo oreu, a ofyn i'r Tadau Bedydd ac i'r Mammau Bedydd yr Enw; Ac yna efe a'i trocha yn y dwfr, neu a dywallt dwfr arno ef, gan ddywedyd.

N. Yr wyfi yn dy fedyddio di yn EnW y Tâd, a'r Mâb, ar Yſpryd glân. Amen.

℄ Yna y dywed yr Offeriad.

Yma yr Offeiriad a wneiff groes yn nhalcen y dyn bach.

YR ydym ni yn derbyn y perſon yma i gynnulleidfa defaid Chriſt ac yn ei nodi ef ac arWyddo y grog yn arWyddoccâd na bo iddo rhag llaw gymmeryd yn gyWilydd gyffeſſu ffydd Chriſt a groeſhoeliWyd, ac iddo ymladd yn Wrol tan ei faner ef, yn erbyn pechod, y byd, a'r cythrael, a pharhau yn filWr ffyddlawn ar yn Wâs i Chriſt, holl ddyddiau ei eimoes. Amen.

℄ Yna y dywed yr Offeriad,

GAn ddarfod yn awr, garedigion frodyr, ad-nu, â dodi y perſonau hyn ynghorph EgliWys Chriſt, diolchWn ninnau i'r Holl-alluog Dduw am ei ddaioni hyn, ac o gyd-undeb gWnaWn ein gWeddiau ar y Goruchaf Dduw, ar fod iddo ddiWeddu y rhan arall o'i byWyd yn ôl hyn o ddechreuad.

℄ Yna y dywedir a phawb ar eu gliniau.

EIn Tâd yr hWn Wyt yn y nefoedd, ſancteiddier dy EnW. Deued dy deyrnas. Bid dy eWyllys ar y ddaear megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyW ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuWn ni i'n dyled-wyr. Ac nac arWain ni i brofedigaeth; Eithr gWaret ni rhag drWg: Amen.

yddym

Oedran a ſynwyr.

Dd ym ni yn oſtyngedig yn diolch i ti, Nefol Dâd, fod yn wiw gennit, ein galw i wybodaeth dy Rás, a ffydd ynot: Ychwanega yr wybodaeth hon, a chadarnha y ffydd hon ynom yn waſtad: Dyro dy Yſpryd glân i'r rhai hyn, fel gwedi eu geni eilwaith, a'u gwneuthur yn etifeddion iechyd tragywyddol, y gallont barhâu yn weiſion i ti, a mwynhaû dy addewidion trwy'r un ein Harglwydd Jeſu Grift, dy Fab, yr hwn ſydd yn byw ac yn teyrnaſu gyd a thi yn undod yr unrhyw Yſpryd Glân yn dragywydd. Amen.

¶ Yna a phawb yn eu ſefyll yr Offeriad a edrydd y Cyngor hwn iſod, ganddywedyd yn gyntaf wrth y Tadau Bedydd a'r Mammau Bedydd.

N gymmaint a darfod i'r Rhai hyn addo yn eich gwydd chwi ymwrthod a Diafol a'i holl weithredoedd, Credu yn Nuw, a'i walanaethu, rhaid i chwi feddwl mai eich rhan a'ch Dyled chwi yw dwyn ar gôf iddynt, pa ryw hynod adduned addewid a phroffes a wnaethant yr awr hon ger bron y Gynnulleidfa hon, ac yn enwedig ger eich bron chwi eu tyſtion Etholedig. Chwi hefyd a elwch arnynt, i arferu pob dyfalwch i gael eu haddyſcu yn iawn ſanctteiddlan Air Duw: fel y gallont felly gynnyddu mewn Grâs, ac y ngwybodaeth ein Harglwydd Jeſu Grift, a byw yn Ddiwiol, yn uniawn ac yn ſobr yn y byd preſennol hwn.

¶ (Ac yna gan ddywedyd wrth y rhai newydd fedyddio efe a â rhagddo fel hyn.)

Cam a berthyn i chwi y rhai yr awrhon yn eich Bedydd a arwiſcaloch Grift, eich rhan chwithau a'ch dyled yw, gan eich bod wedi eich gwneuthur yn blant i Dduw, ac yn blant y goleuni, trwy ffydd yn Jeſu Grift, rhodio yn attebol i'ch galwedigaeth Griſtiano-

Y

gawl, ac megis y gweddei i blant y Goleuni, gan gofio yn wastad, bod Bedydd yn arwyddocâu i nyni ein profess, hynny yw, bod i ni ganlyn esampl ein Jachawdr Crist, a'n gwneuthur yn gyflelyb iddo ef: fel megis ac y bu efe farw, ac y cyfodes drachefn drosom ni, felly y dylem ni y rhai a fedyddiwyd, farw oddi-wrth bechod, a chyfodi i gyfiawnder, gan farwolaethu yn wastad ein holl ddrygioni, a'n gwyniau llygredic, a pheunydd myned rhagom ym-mhôb rhinwedd dda, a buchedd ddiwiol.

¶ Dîr yw, i bob un a fedyddier fel hyn gael ei Gonfirmio gan yr Escob cyn gynted ac y gallo yn gymwys ar ol ei Fedydd, fel y bo rhydd iddo ddyfod i'r Cymmun bendigedig.

¶ Os bydd dwyn neb o'r cyfryw, na fedyddiwyd yn ei mebyd i'w bedyddio cyn dyfod i oedran pwyll i fedru atteb drostynt eu hunain, digonol fyddo arfer y gwasanaeth am Fedydd Public plant bychain neu (ar ddygnaf Berigl) y gwasanaeth am Fedydd Priuat gan newid rhyw eiriau y bo achos yn peri eu newidio.

Y CATECHISM;

Sef yw hynny,

Athrawiaeth i'w dyſcu gan bob plentyn, cyn ei ddwyn i'w gonffirmio gan yr Eſcob.

Qweſtion.

BEth yw dy enw di?

Atteb.

N. neu M.

Qweſtion.

Pwy a roddes yr enw hwnnw arnat ti?

Atteb.

Fy nhadau bedydd, a'm mamau bedydd wrth fy medyddio, pan i'm gwnaethpwyd yn aelod i Grift, yn blentyn i Ddduw, ac yn etifedd teyrnas nef.

Qweſtion.

Pa beth a wnaeth dy dadau bedydd a'th famau bedydd yr amſer hwnnw trofot ti?

Atteb.

Hwy a addawſant, ac a addunaſant dri pheth yn fy enw. Yn gyntaf ymwrthod ô honof â diafol, ac â'i holl weithredoedd a'i rodres, gorwagedd y byd anwir, a phechadurus chwantau y cnawd. Yn ail bod i mi gredu holl byngciau ffydd Grift. Ac yn drydydd, cadw o honof wynfydedic ewyllys Duw a'i orchymmynion, a rhodio yn yr unrhyw holl ddyddiau fy mywyd.

Y Catechiſm.

Qweſtion.

Dnid wyt ti yn tybied dy fod yn rhwymedig i gredu ac i wneuthur megis ac yr addawſant hwy trofot ti?

Atteb.

Ydwyf yn wir, a thrwy nerth Duw felly y gwnaf. Ac ydd wyfi yn mawr ddiolch i'n Tâd nefol, am iddo fy ngalw i gyfryw ſtât Jechydwriaeth trwy Jeſu Griſt ein Jachawdr. Ac mi a attolygaf i Dduw roddi i mi ei râd, modd y gallwyf aros yn yr unrhyw holl ddyddiau fy einioes.

Qweſtion.

Adrodd i mi fannau dy ffydd?

Atteb.

Redaf yn Nuw Dâd oll gyfoethawg, Creawdr nef a daiar. Ac yn Jeſu Griſt ei un Mâb ef, ein Harglwydd ni: yr hwn a gâed trwy yr Yſpryd glân, a aned o Fair forwyn: a ddioddefodd dan Pontius Pilatus, a groeshoeliwyd, a fu farw ac a gladdwyd a ddiſcynnodd i uffern, y trydydd dydd y cyfododd o farw; a eſcynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eiſtedd ar ddeheu-law Duw Dâd oll gyfoethawg, Oddi yno y daw i farnu byw a meirw. Credaf yn yr Yſpryd glân, yr Eglwys lân gatholic, Cymmun y ſaint, Maddeuant pechodau, Cyfodiad y cnawd, a'r bywyd trägywyddol. Amen.

Qweſtion.

Pa beth yr wyt ti yn ei ddyſcu yn bennaf yn y pyngciau hyn o'th ffydd?

Atteb.

Yn gyntaf yr wyf yn dyſcu credu yn Nuw Dâd, yr hwn a'm gwnaeth i a'r holl fyd.

Yn ail, yr ydwyf y credu yn Nuw Fâb, yr hwn a'm prynodd i a phob rhyw ddyn.

Yn drydydd, yr wyf yn credu yn Nuw Yſpryd glân,

yr

yr hwn ſydd i'm ſancteiddio i, a holl etholedig bobl Dduw.

Qweſtion.

Ti a ddywedaiſt ddarfod i'th Dadau-bedydd a'th ſammau bedydd, addo troſot ti, fod i ti gadw gorchymmynion Duw; Dywet titheu i mi, pa niſer ſydd o honynt?

Atteb.

Dec.

Qweſtion.

Pa rai ydynt?

Atteb.

YRhai hynny a lefarodd Duw yn yr ugeinfed bennod o Exodus, gan ddywedyd, Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw, yr hwn a'th ddug di ymmaith o dir yr Aipht, o dy y caethiwed.

I. Na fydded i ti ddauwiau eraill onid myfi.

II. Na wna it dy hun ddelw gerfiedic, na llun dim ac y ſydd yn y nefoedd uchod, neu yn y ddaiar iſod, nac yn y dwfr tan y ddaiar. Na oſtwng iddynt, ac na addola hwynt: oblegit myfi yr Arglwydd dy Dduw wyf Dduw eiddigus, yn ymweled a phechodau'r tadau ar y plant, hyd y trydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm caſânt, ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fyngorchymynion.

III. Na chymmer Enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer, canys nid gwirion gan yr Arglwydd yr hwn a gymero ei Enw ef yn ofer.

IV Cofia gadw yn ſanctaidd y dydd Sabbath. Chwe diwrnod y gweithi, ac y gwnei dy holl waith: eithr y ſeithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: ar y dydd hwnnw na wna ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th wâs, na'th forwyn, na'th anifail, na'r dyn dieithr a fydd o fewn dy byrth. Canys mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd nef a daiar, y mor, a'r hyn oll ſydd ynddynt, ac a orphwyſodd y ſeithfed dydd. D herwydd

wydd paham y bendithiodd yr Arglwydd y ſeithfed dydd, ac a'i ſanctëiddiodd ef.

V. Anrhydedda dy dâd a'th fam, fel yr eſtynner dy ddy-ddiau ar y ddaiar yr hon a rydd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

VI. Na ladd.

VII. Na wna odineb.

VIII. Na ledratta.

IX. Na ddwg gam dyſtiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

X. Na chwennych dŷ dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog, na'i wâs, na'i forwyn, na'i ych, na'i aſſyn, na dim ar ſydd eiddo.

Qweſtion.

Beth yr wyt ti yn ei ddyſcu yn bennaf wrth y gorchymmynion hyn?

Atteb.

Yr ydwyf yn dyſcu dau beth: fy nyled tu ag at Dduw, a'm dyled tu ag at fy nghymmydog.

Qweſtion.

Pa beth yw dy ddyled tu ag at Dduw?

Atteb.

Fy nyled tu ag at Dduw yw, Credu ynddo, ei ofni, a'i garu, a'm holl galon, â'm holl enaid, ac am holl nerth, Ei addoli ef, diolch iddo, rhoddi fy holl ymddiried ynddo, galw arno, anrhydeddu ei ſanctaidd Enw ef a'i air, a'i waſanaethu yn gywir holl ddyddiau fy nywyd.

Qweſtion.

Pa beth yw dy ddyled tu ag at dy gymmydog?

Atteb.

Fy nyled tu ag at fy nghymmydog yw, ei garu fel fi fy hun, a gwneuthur i bob dyn megis y chwennychwn iddo wneuthur i minneu. Caru o honof, anrhydeddu, a chymmorth fy nhâd â'm mam. Anrhydeddu, ac ufyddhau i'r Brenhin a'i ſwyddogion. Ymddaroſtwng i'm holl lywiawdwyr, dyſcawdwyr, Bugeiliaid yſprydol, ac athrawon. Ymddwyn o honof yn oſtyngedic, gan berchi pawb o'm gwell. Na wnelwyf niwed i neb ar air na gweithred. Bod

yn

yn gywir ac yn union ymmhob peth a wnelwyf Na bo na chàs na digaledd yn fy nghalon i neb. Cadw honof fy nwylaw rhac chwilenna a lledratta, cadw fy nhafod rhag dywedyd celwydd, cabl-eiriau, na drwg absen. Cadw fy nghorph mewn cymhedroldeb, sobrwydd, a diweirdeb. Na chybyddwyf ac na ddeisyfwyf dda na golud neb arall. Eithr dyscu, a llafurio yn gywir, i geisio ennill fy mywyd, a gwneuthur a ddylwyf, ymmha ryw fuchedd bynnac y rhyngo bodd i Dduw fy ngalw.

Qweſtion.

Fy anwyl blentyn, gwybydd hyn ynuma, nad wyt ti abl i wneuthur y pethau hyn o honot dy hûn, nac i rodio yngorchymynion Duw, nac iw wasanaethu ef, heb ei yspysol râd ef; yr hwn sydd raid i ti ddyscu yn wastad ymoralw am dano trwy ddyfal weddi. Gàn hynny moes i mi glywed a fedri di ddywedyd gweddi yr Arglwydd?

Atteb.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Amen.

Qweſtion.

Pa beth ydd wyt ti yn ei erchi ar Dduw yn y weddi hon?

Atteb.

Yr ydwyf yn erchi ar fy Arglwydd Dduw ein Tâd nefol, yr hwn yw rhoddwr pob daioni, ddanfon ei râd arnaf, ac ar yr holl bobl, fel y gallom ei anrhydeddu ef, a'i wasanaethu, ac ufuddhau iddo megis y dylem Ac ydd wyf yn gweddio ar Dduw ddanfon i ni bob peth anghenrheidiol, yn gystal i'n heneidiau, ac i'n cyrph; A bod yn drugarog wrthym, a maddeu i ni ein pechodau; A rhyngu bodd iddo ein cadw a'n

amddeffyn ym mhob perigl yſpryddol a chorphorol: A chadw o honaw nyni rag pob pechod ac anwiredd, a rhag ein gelyn yſpryddol, a rhag angeu tragywyddol. A hyn yr ydwyf yn ei obeithio y gwna efe o'i drugaredd a'i ddaioni, trwy ein Harglwydd Jeſu Grift: ac am hynny ydd wyf yn dywedyd, Amen, Poet gwir.

Qweſtion.

PA ſawl Sacrament a ordeiniodd Crift yn ei Eglwys?

Atteb.

Dau yn unig, megis yn gyffredinol yn angheurhaid i Jechydwriaeth, ſef, Bedydd, a Swpper, yr Arglwydd.

Qweſtion.

Pa beth yr wyt ti yn ei ddeall wrth y gair hwn Sacrament?

Atteb.

Yr wyfi yn ddeall, Arwydd gweledig oddi allan, o râs yſpryddol oddifewn, a roddir i ni; yr hwn a ordeiniodd Crift ei hun, megis modd i ni i dderbyn y gràs hwnnw trwyddo, ac i fod yn wyſtl i'n ſiccrhau ni o'r gràs hwnnw.

Qweſtion.

Pa ſawl rhan y ſydd mewn Sacrament.

Atteb.

Dwy, yr arwydd gweledig oddiallan, a'r gras yſpryddol oddifewn.

Qweſtion.

Pa beth yw'r Arwydd gweledig oddiallan, neu'r ffurf, yn y Bedydd?

Atteb.

Dwfr: yn yr hwn y bedyddir un, Yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Yſpryd glân.

Qweſtion.

Pa beth yw'r gràs yſpryddol oddifewn?

Atteb.

Marwolaeth i bechod, a genedigaeth newydd i gyfiawnder. Canys gan ein bod ni wrth naturiaeth wedi ein geni mewn pechod, ac yn blant digofaint, drwy Fedydd y gwneir ni yn blant gràs.

Qweſtion

Y Catechiſm.

Qweſtion.

Pa beth a ddiſgwilir gan y rhai a fedyddier?

Atteb.

Edifeirwch, dꝛwy 'r hon y maent yn yniwꝛthod â phechod: A ffydd, dꝛwy'r hon y maent yn ddiyſcog yn credu addewidion Duw, y rhai a wneir iddynt yn y Sacrament hwnnw.

Qweſtion.

Pa ham wꝛth hynny y bedyddir plant bychain, pꝛyd na's gallant o herwydd eu hifiengtid gyflawni y pethau hyn?

Atteb.

Oblegid e'u bod yn addaw pob un o'ꝛ ddau dꝛwy eu mechiau yꝛ hwn addewid pan ddelont i oedꝛan, y maent hwy eu hunain yn rhwym i'w gyflawni.

Qweſtion.

Ha ham yꝛ oꝛdeiniwyd Sacrament Swpper yꝛ Arglwydd?

Atteb.

Er mwyn. tragywyddoll gôf am aberth dioddefaint marwolaeth Cꝛiſt, a'r llefhâd yꝛ ydym ni yn ei ddꝛerbyn o-ddi-wꝛtho.

Qweſtion.

Pa beth yw y rhan oddiallan, neu'r Arwydd, yn Swpper yꝛ Arglwydd?

Atteb.

Bara a gwin, y rhai a oꝛchymynnodd yꝛ Arglwydd eu derbyn.

Qweſtion.

Pa beth yw y rhan oddifewn, neu'r peth a arwyddocceir?

Atteb.

Coꝛph a gwaed Cꝛiſt, y rhai y mae'r ffyddloniaid yn wir ac yn ddiau yn eu cymmeryd ac yn eu derbyn, yn Swpper yn Arglwydd.

Qweſtion.

Pa lefhâd yꝛ ydym ni yn ei gael wꝛth gymmeryd y Sacrament hwn?

Atteb.

Cael cryfhâu a diddanu ein heneidiau dꝛwy Coꝛph a

gwaed Chriſt megys y mae ein cyrph yn cael drwy'r bara a'r gwin.

Qweſtion.

Pa beth ſy' raid i'r rhai a ddêl i Swpper yr Arglwydd ei wneuthur?

Atteb.

Eu holi eu hunain, a ydynt hwy yn wir edifeiriol am eu pechodau, a a aeth heibio, ac yn ſicer amcanu dilyn buchedd newydd: a oes ganthynt ffydd fywiol yn nrhugaredd Duw drwy Chriſt, gydâ diolchus gôf am ei angeu ef, ac a ydynt hwy mewn cariad perffaith â phôb dyn.

℄ Bid i Gurat pob plwyf yn ddieſceulus ar y Suliau a gwyliau ar ol yr ail llith o'r Goſper ddyſcu ar oſteg yn yr Egylwys, a holi cynnifer o blant ei Blwyf, ac a ddanfonwyd atto, megis y tybio efe ſod yn gymheſur yn rhyw bart o'r Catechiſm hwn.

℄ A bid i bob tâd a mam, a phôb perchen tylwyth beri iw plant, iw gwaſanaeth-ddynion, ac iw Prentiſiaid, (y rhai ni ddyſcaſant eu Catechiſm) ddyfod i'r Eglwys ar yr amſer goſodedig a gwrando yn ufudd, a bod wrth lywodraeth y Curat, hyd oni ddarffo iddynt ddyſcu pob peth ac y ſydd yma wedi ei oſod iw ddyſcu ganddynt.

℄ Er cynted ac y deuo Plant i oedran cymhedrol, ac y medront ddywedyd yn iaith eu mam, fannau yr ffydd, gweddi yr Arglwydd, y dec Gorchymmyn, a hefyd medru o honynt atteb i ymofynion eraill o'r Catechiſm byr yma. Yna y dygir hwy at yr Eſcob; Ac i bob un o honynt y bydd Tâd bedydd neu Fâm fedydd megis yn Dyſt o'i Gonffirmaſion.

℄ A pha bryd bynnac y rhoddo yr Eſcob yſpyſrwydd am ddwyn plant atto, i'w Conffirmio, Curat pob plwyf a ddwg neu a ddenfyn yn ſcrifennedig tan ei law henwau y rhai oll o fewn ei blwyf, ac a dybio efe fod yn gymmwys iw preſentio i'r Eſcob, iw Conffirmio. Ac os yr Eſcob a'u gwêl hwynt yn gymeradwy, efe a'u Conffirmia hwynt yn y dreſn, yn canlyn.

Treſn

Trefn Confirmaſion,

NEU,

Arddodiad Dwylo ar y ſawl a fedyddiwyd, ac a ddaethant i oedran pwyll.

℣ Ar y dydd pwyntiedig wedi gofod yn eu lle cynnifer ac a fo y pryd hynny i'w Confirmio, ac yn ſefyll mewn trefn o flaen yr Eſcob, efe (neu ryw Weinidog arall pwyntiedig ganddo ef) a ddarllyn y rhag-ymadrodd hwn y ſydd yn canlyn.

YR mwyn dod miniſtrio Confirmaſion er mwy o adeilad i'r ſawl a'i derbynio, tybiodd yr Eglwys yn dda, na bo Confirmio neb rhag llaw, onid cyfrwy a fedro ddywedyd y Credo, Gweddi 'r Arglwydd, a'r Dengair deddf, ac a fedro hefyd atteb i gyfrwy ymofynion a gynhwyſir yn y Catechiſm byr. Yr hon Drefn ſydd weddus iawn ei chadw, er gallu o'r Plant wedi eu dyfod weithian i oedran ſynwyr, ac wedi dyſcu y pethau a addawſei eu Tadau bedydd a'u mamnau bedydd troſtynt wrth eu bedyddio, eu hun, a'u genau eu hunain, ac o'u cydſynniad eu hunain ar oſteg yngwydd yr Eglwys, gadarnhau a chonfirmio yr unrhyw; a hefyd addaw trwy Râs Duw yr ymegnïant yn waſtad i gadw yn ffyddlon y cyfrwy bethau, ac a fu iddynt hwy au cyffes eu hunain gydſynniaw arnynt.

Dos Yna

Bedydd · Eſcob.

℄ Yna y dywed yr Eſcob.

A Ydych chwi yma yngwydd Duw a'r gynnulleidfa hon yn adnewyddu yr addewid parchus, a'r addunedau a wnaethpwyd yn eich henw chwi wrth eich Bedyddio, gan gadarnhau a chonffirmio yr unrhyw eich hunain, a chan gydnabod eich bod eich hunain yn rhwymedig i gredu a gwneuthur yr holl bethau a addawodd eich Tadau bedydd ar mamnau Bedydd troſoch chwi?

℄ A phob un a ettyb yn glywedawg.

Yr ydwyf.

Yr Eſcob.

EIn porth ni y ſydd yn Enw yr Arglwydd.

Atteb.

Yr hwn a wnaeth nef a daiar.

Eſcob.

Bendigaid yw Enw yr Arglwydd.

Atteb.

O hyn hyd yn oes oeſoedd.

Eſcob.

Arglwydd gwrando ein gweddiau.

Atteb.

A deued ein llef hyd attat.

Eſcob.

Gweddiwn.

HOll-allnog a byth-fywiol Dduw, yr hwn ſu wiw gennit adgenhedlu dy weiſion hyn trwy ddwfr a'r Yſpryd glân, ac a roddaiſt iddynt faddeuant o'u holl bechodau: nertha hwy, ni a attolygwn iti Arglwydd, â'th Yſpryd glân y Diddanwr: A phennydd ychwanega ynddynt dy anrhi ddoniau o râd, Yſpryd doethineb a deall, Yſpryd cyngor a nerth yſpryd ol; Yſpryd gwybodaeth a gwir dduwioldeb; A chyflawnha hwy Arglwydd ag Yſpryd dy ſanctaidd ofn yr awr hon ac yn dragywydd Amen.

℄ Yna

Bedydd Eſcob.

℄ Yna a phob un o honynt yn ei drefn yn goſtwng ar ei liniau ger bron yr Eſcob, efe a ddyd ei law ar ben pob un, gan ddywedyd.

Addiffyn Arglwydd y plentyn hwn neu dy wâs hwn â'th râs nefol, fel y byddo iddo barhâu yn eiddot ti byth, a pheunydd gynyddu yn dy Yſpryd glân fwy-fwy, hyd oni ddel i'th deyrnas dragywyddol. Amen.

℄ Yna y dywed yr Eſcob.

Yr Arglwydd a fo gyda chwi.

Atteb.

A chyd a'th yſpryd dithau.

℄ Ac (a phawb ar eu gliniau) yr Eſcob a ddywed yn rhagor.

Gweddiwn.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyled-wyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Amen.

℄ A'r Collect hwn.

Hollalluog a byth-fywiol Dduw, yr hwn wyt yn peri i ni ewyllyſio, a gweuthur yr hyn ſydd da ac yn ddymuniol gymmeradwy gan dy fawredd: Yr ydym yn gwueuthur ein goſtyngedic erfynion attat dros dy weiſion hyn, y rhai (yn ol eſampl dy ſanctaidd

aidd Apoſtolion y goſodaſom ein dWylo arnynt, i'W ſiccrhâu hWy trWy yr arWydd hWn, fod dy ymgeledd a'th radlaWn ddaioni tuac attynt: Bydded dy Dadol laW, ni a attolygWn i ti, byth arnynt: Bydded dy Yſpryd glân byth gyd a hWy, ac felly tyWys hWy yngWybodaeth ac ufudd-dod dy air, modd y gallont yn y diWedd fWynhau byWyd tragyWyddol, trWy ein Harglwydd Jeſu Griſt yr hWn gyd â thi, a'r Yſpryd glân ſydd yn byW ac yn teyrnaſu yn un DuW, heb drangc na gorphen. Amen.

HOll-alluog ArglWydd, a byth-fyWiol DduW, ni a attolygWn i ti fod yn WiW gennit uniaWni, ſancteiddio, a llyWodraethu ein calonnau a'n cyrph, yn ffyrdd dy ddeddfau, ac yngWeithredoedd dy orchymynion, megis trWy dy gadarnaf nodded, yma ac yn dragyWyddol, y gallom fod yn gadWedic gorph ac enaid, trWy ein Harglwydd a'n Jachawdr Jeſu Griſt. Amen.

℄ Yna y Bendithia yr Eſcob hwynt, gan ddywedyd hyn.

BEndith yr holl-alluog DduW, y Tâd, y Mâb, a'r Yſpryd glân, a fyddo arnoch, ac a drigo gyd â chWi yn dragyWydd. Amen.

℄ Ac ni dderbynir neb i'r Cymmûn ſanctaidd nes iddo gael, ei Gonffirmation, neu fod o hono yn barod ac yn ewyllyſgar i'W gonffirmio.

Ffurf Gweinidogaeth

PRIODAS

CYN gyntaf rhaid yw gofyn Gofftegion pob rhai a brioder, yn yr Eglwys ar dri Sûl gwahanrhêdol neu wyliau ar bryd gwaſanaeth Duw; yn ebrwydd o flaen y Sentenſiau i'r Offrymmiaeth, y Curat yn dywedyd ar y modd arferedig.

Rhag ofn bod rhyw yn cyhoeddi gofftegion Briodas rhwng M. o ---- ac N. o ---- O gŵyr neb o honoch achos neu rwyſtr cyfiawn, fel na ddylid cyflyltu y ddeu-ddyn hyn ynghyd mewn glân Briodas, mynegwch ef: Dymma'r Waith gyntaf [ail, neu 'r drydydd o'u gofyn.

CAc os y rhai a fynnant eu priodi fydd yn trigo mewn amrafael blwyfau, rhaid yw gofyn y gofftegion yn y ddau blwyf, ac os bo'r Curat o'r naill blwyf eu priodi hwy, nes cael hyſbyſrwydd dderfod gofynnu Gofftegion, dair gwaith, gan y Curat o'r plwyf arall.

CAr y dydd a'r amſer goſôdedic i fod y Briodas, deued y rhai a brioder i gorph yr Eglwys, a'u ceraint, a'u cymmydogion: ac yno gan ſefyll ynghyd, y mab ar y llaw ddehau, a'r ferch ar yr aſſwy, yr Offeiriad a ddywed.

Trefn Priodas.

Caredigion, ddo ynt ni wedi ynghynnull ynia yngolwg Duw, ac yn wyneb ei gynnulleidfa ef, i gyflyltu y ddeu ddyn hyn ynghyd mewn glân Briodas, yr hon y sydd stâd barchedic, wedi ei hordeinio gan Dduw yn anfer diniweidrwydd dyn, gan arwyddoccâu i ni y dirgel undeb y sydd rhwng Crist a'i Eglwys: yr hon wynfydedic stât a addurnodd, ac a bendigodd Crist â'i gynnyrchoedd ei hun â'r gwyrthiau cyntaf a wnaeth efe yn Cana Galilea. A phriodas hefyd a ddywed Sanct Paul ei bod yn anrhydeddus ym-mhlith yr holl ddynion: Ac am hynny ni ddylei neb ei chymmeryd arno mewn dyrdwyll o ysgafnder meddwl, neu mwyniant, er mwyn digoni deilyngiad a chwantau cnawdol, fel anifeiliaid ysgrybliadd, y rhai nid oes rheswm ganddynt eithr yn barchedic, yn bwyllog, yn sobr, ac mewn ofn Duw, gan ddyledus fyniaw ei mwyn pa achosion yr ordeiniwyd priodas. Yn gyntaf, hi a ordeiniwyd er ennill plant, iw meithrin yn ofn ac addysc yr Arglwydd, ac er moliant i'w enw sanctaidd ef. Yn ail, hi a ordeiniwyd yn ymwared yn erbyn pechod, ac i ymogelyd rhag godineb megis ac y byddo i'r cyfryw rai nad oes iddynt roddiad i ymgynnal, allu priodi, a'u cadw eu hunain yn ddihalogion gelodau corph Crist. Yn drydydd, hi a ordeiniwyd er cydgymdeithas a'r gilydd, a'r cymmorth a'r diddanwch a ddylei y naill ei gael gan y llall, yn gystal mewn hawddfyd ac adfyd. I'r hon sanctaidd stât y mge'r ddeu ddyn hyn wedi dyfod i ymgyflyltu. Iet wydd pa ham, o gwyr neb un achos eyfion, fel na ellir yn gyfreithlon eu cyflyltu hwy ynghyd, dylweded yr awr hon, neu na ddylweded byth rhac llaw.

Trefn Priodas.

℄ A chan grybwyll hefyd wrth y rhai a brioder, efe a ddywed.

YDd wyfi yn erchi, ac yn gorchymyn i chwi (fel y bo i chwi atteb ddydd y farn oknadwy, pan gyhoedder dirgelion pob calon) o gŵyr yr un o honoch un anach fel na ddylech yn gyfreithlawn fyned ynghŷd mewn priodas, gyffellu o honoch yn y man. Canys gŵybyddwch yn dda, am gynnifer ac a gyfluiltir hwy gan Dduw, ac nad yw eu priodas yn gyfreithlawn.

℄ Ac ar ddydd y briodas, o bydd i neb ddywedyd bod un anach na ddylent gael eu cyfflylltu mewn priodas, wrth gyfraith Dduw, a chyfraith y deyrnas hon, ac a ymrwyma a meichiau digonol gyd ag efi'r partiau: neu ynteu roddi gwarthol am gwbl ac a dâl cymmaint a cholled y rhai oeddynt i'w priodi, i brofi ei ddadl: yna y bydd rhaid oedi dydd y briodas hyd yr amfer y treier y gwirionedd.

℄ Ac oni honir un anach, yna y dywed y Curat wrth y gwr.

NA fynni di y ferch hon yn wraig briod i ti i fyw ynghŷd, yn ôl ordinhâd Duw, ynglân radd, priodas? A geri di hi, ei diddanu, ei pherchi, a'i chadw yn glaf ac yn iach? A gwrthod pob un arall, a'th gadw dy hun yn unic iddi hi, tra fyddoch byw eich deuoedd?

℄ Y Mab a ettyb.

Gwnâf.

℄ Yna y dywed yr Offeriad wrth y Ferch.

NA fynni di y mâb hwn yn wr priod i ti, i fyw ynghŷd yn ôl ordinhâd Duw, ynglân ſtât priodas? A ufuddhei di iddo a'i wafanaethu, ei garu, ei berchi, a'i gadw, yn glâf ac yn iach, a chan wrthod pawb eraill, dy gadw dy hun yn unic iddo ef, cyhyd ag y byddoch byw eich deuoedd?

Trefn Priodas.

Y Ferch a ettyb.

Gwnâf.

℄ Yna y dywed y Gwenidog.

Pwy ſydd yn rhoddi y ferch hon iw phriodi i'r mâb hwn?

℄ Yna rhoddant eu Crêd iw gilydd y modd hyn.

Ar Gwenidog, gan dderbyn y ferch o law ei thad neu ei cheraint, a bair i'r Mab ai law ddehau gymmeryd y Ferch erbyn ei llaw ddehau; a dywedyd ar ei ol ef, fel y mae yn canlyn.

YR ydwyfi, N yn dy gymmeryd ti N. yn wraig briod i mi, i gadw a chynnal, o'r dydd hwn allan, er gwell, er gwaeth er cyfoethogach, er tlodach, yn glâf ac yn iach i'th garu, yn ôl glân ordinhâd Duw; ac ar hynny yr ydwyf yn rhoddi i ti fy nghrêd.

℄ Yna y dattodant eu dwylaw, ar ferch ai llaw ddehau yn cymmeryd y Mab erbyn ei law ddehau, a ddywed ar ol y Gwenidog.

YDd wyfi N. yn dy gymmeryd ti N. yn wr priawd i mi, i gadw a chynnal, o'r dydd heddyw allan, er gwell, er gwaeth, er cyfoethogach, er tlodach, yn glâf ac yn iach i'th garu, i'th fawrhâu, ac i ufuddhâu i ti, hyd pan i'n gwahano angau, yn ôl glân ordinhad Duw, ac ar hynny y rhoddaf i ti fy nghrêd.

℄ Yna drachefn y gollyngant eu dwy-law yn rhyddion, ac y dyry y Mab fodrwy i'r ferch, gan ei dodi ar y llyfr, ynghyd â'r ddylêd ddefodol i'r Offeiriad a'r yſcolhaig. A'r Offeiriad a gymmer y Fodrwy, a'i ac dyry i'r Mab, iw gosod ar y pedwerydd bys i law aſſwy y Ferch. A'r Mab gan ddal y fodrwy yno wrth addyſc yr Offeiriad, a ddywed,

A'r Fodrwy hon i'th briodaf, â'm corph i'th anrhydeddaf,

deddaf, ac â'm golud bydol i'th gynhyscaeddaf. Yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Yspryd glân. Amen.

¶ Yna y gâd y Mab y fodrwy ar y pedwerydd bys o'r llaw asswy i'r Ferch a hwy ill dau a ostyngant ar eu gliniau ac y dywed y Gwenidog.

Gweddiwn.

Dragywyddol Dduw Creawdr a cheidwad pob rhyw ddyn, rhoddwr pob rhâd ysprydol a budur y byddyd a bery byth: Anfon dy fendith ar dy wasanaeth-ddynion hyn, y mab hwn, a'r ferch hon, y rhai ydd ym ni yn eu bendithio yn dy Enw di, fel ac y bu i Isaac a Rebecca fyw yn ffyddlawn ynghyd, felly gallu o'r dynion hyn gyflawni a chadw yr aduned a'r ammod a wnaed rhyngddynt; am yr hyn y mae rhoddiad, a derbyniad y Fodrwy hon yn arwydd ac yn wystl, a gallu o honynt byth aros ynghyd mewn perffaith gariad a thangneddyf, a byw yn ôl dy ddeddfau, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

¶ Yna cyssyllta yr Offeiriad eu dwy law ddeheu hwy ynghyd, ac y dywed.

Y rhai a gyssyllodd Duw ynghyd, na wahaned dyn.

¶ Yna y dywed y Gwenidog wrth y Bobl.

N gymmaint a darfod i N. ac N. gyd-syniaw mewn glân Briodas, a thystiolaethu hynny gar bron Duw a'r gynnulleidfa hon, ac ar hynny ddarfod iddynt ymgredu, ac ymrwymlo bob un i'w gilydd, a declario hynny gan roddi a derbyn Modrwy, a chyssylltu dwylaw: ydd wyfi yn hyspyssu eu bod hwy yn wr ac yn wraig ynghŷd: yn Enw'r Tad, a'r Mâb, a'r Yspryd glân. Amen.

Trefn Priodas.

¶ A'r Gwenidog a'u bendithia hwy a'r fendith hon yn anghwanec.

DUw Tâd, Duw Fâb Duw Yſpryd glân, a'ch bendithio, a'ch cadwo, ac a'ch cynhortho: Edrych ed yr Arglwydd yn drugarog ac yn ymgeleddus arnoch, a chyflawned chwi â phob yſprydol fendith a rhâd, modd y galloch fyw ynghŷd yn y fuchedd hon, fel y bo i chwi yn y byd a ddaw allu meddiannu bywyd tragywyddol. Amen.

¶ Yna y Gwenidogion, neu yr Yſcolheigion gan fyned i fwrdd yr Arglwydd, a ddywedant, neu a ganant y Pſalm hon ſydd yn canlyn.

GWyn ei fyd pob un ſydd yn ofni yr Arglwydd: yr hwn ſydd yn rhodio yn ei ffyrdd ef.

Canys mwynhei lafur dy ddwylo: gwyn dy fyd a da fydd it.

Dy wraig fydd fel gwin-wydden ffrwythlawn ar hyd yſtlyſau dy dŷ: dy blant fel planhigion oliwydd o amglych dy fwrdd.

Wele, fel hyn yn ddiau y bendithir y gŵr a ofno yr Arglwydd,

Yr Arglwydd a'th fendithia allan o Sion, a thi a gei weled daioni Jeruſalem holl ddyddiau dy enioes.

A thi a gei weled plant dy blant, a thangneddyf ar Iſrael.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſoedd. Amen.

¶ Neu

Trefn Priodas.

¶ Neu y Pſalm yma.

Uw a drugarhao wrthym, ac a'n bendithio, a thywynned ei wyneb arnom a thrugarhaed wrthym.

Fel yr adwaenerr dy ffordd ar y ddaiar, a'th iechydwriaeth ym-mhlith yr holl genhedloedd.

Molianned y bobl di ô Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Llawenhaed y cenhedloedd a byddant hyfryd: canys ti a fernit y bobl yn uniawn, ac a lywodraethi y cenhedloedd ar y ddaiar.

Molianed y bobl di, ô Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Yna yr ddaiar a rydd ei ffrwyth: a Duw ſef ein Duw ni, a'n bendithia.

Duw a'n bendithia: a holl derfynau yr daiar a'i hofnant ef.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad: yn oes oesoedd. Amen.

¶ Wedi gorphen y Pſalm, a'r Mâb a'r Ferch yn goſtwng ar eu gliniau ger bron bwrdd yr Arglwydd, yr Offeiriad yn ſefyll wrth y bwrdd, a chan ymchwelyd ei wyneb attynt hwy, a ddywed.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Atteb.

Chriſt trugarhâ wrthym.

Gwrandewch.

Arglwydd trugarhâ wrthym,

Ein

Trefn Priodas.

IN Tâd yr hŷn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithyr gwared ni rhag drwg. Amen.

Gwenidog.

Arglwydd cadw dy walanaethwyr, a'th walanaethwraig.

Atteb.

Y rhai sy'n ymddiried ynot.

Gwenidog.

Arglwydd danfon iddynt gymmorth o'th gyssegr-fa.

Atteb.

Ac amddiffyn hwy yn dragywydd.

Gwenidog.

Bydd iddynt yn dŵr cadarnhâd.

Atteb.

Rhac wyneb eu gelynion.

Gwenidog.

Arglwydd gwrando ein gweddi.

Atteb.

A deued ein llef hyd attat.

Gwenidog.

DUw Abraham, Duw Isaac, Duw Jacob, bendithia dy walanaethddynion hyn, a hana hâd buchedd dragywyddol yn eu meddyliau, megis pa beth bynnag yn dy air cyssegredic yn fuddiol a ddyscant, iddynt allu cyflawni hynny yngweithred. Edrych arnynt Arglwydd, yn drugarog o'r nefoedd, a bendithia hwynt. Ac fel yr anfonaist dy fendith ar Abraham a Sara, i'w mawr ddiddanwch hwy: felly bid gwiw gennit anfon dy fendith ar dy walanaeth-

ddynion

ddynion hyn, modd y bo iddynt (yn ufudd ith Ewyllys, a chan fod bob amſer dan dy nawdd) allu aros yn dy ſerch hyd ddiwedd eu bywyd, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

CY weddi hon ſy'n canlyn a faddeiuir pan fyddo yr ferch dros oedran planta.

Drugarog Arglwyd a nefol Dâd, trwy radlawn ddawn yr hwn yr amlhâ hiliogaeth dyn: Attolygwn i ti gymmorth â'th fendith y ddeuddyn hyn; fel y gallont fod yn ffrwythlon i hilio plant, hefyd cydfod a byw mewn cariad Duwiol a ſyberwyd fel y gweiont ddwyn eu plant i fynu yn Griſtianus, ac yn rhinweddol, i'th foliant a'th anrhydedd di, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

DAw, yr hwn drwy dy alluog nerth a wnaethoſt bob peth o ddiddim ddefnydd, yr hwn hefyd, wedi goſod pethau eraill mewn trefn, a ordeiniaſt allan o ddyn, yr hwn a greWyd ar dy lûn, a'th ddelw dy hun, gael o wraig ei dechreuad, a chan eu cyſſylltu hwy ynghyd yr arwyddoceaiſt na byddei byth gyfreithlon wahanu y rhai trwy briodas a wnelit ti yn un, O Ddaw, yr hwn a gyſſegraiſt yſtad priodas i gyfryw ragorawl ddirgeledigaeth, megis ac yr arwyddoceir, ac y coffeir ynddi y Briodas yſpryddol, a'r undeb rhwng Crift a'i Eglwys. Edrych yn drugarog ar y rhai hyn dy walanaeth-ddynion, fel y gallo y gŵr hwn garu ei wraig, yn ôl dy air di (megis y carodd Crift ei Briawd yr Eglwys, yr hwn a'i rhoes ei hunan drofti gan ei charu, a'i mawrhâu, fel ei gnawd ei hunan) a hefyd bod y wraig hon yn garuaidd, ac yn ſerchog yn ffyddlon ac yn ufudd i'w gŵr ac ymhob heddwch, ſobrwydd, a thangneddyf, ei bod yn canlyn eſampl ſanctaidd a duwiol eſampl wragedd. Argl-

wydd bendithia hwy ill dau, a chaniatâ iddynt etifeddu dy deyrnas dragywyddol, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

¶ Yna y dywed yr Offeiriad.

Oll-gyfoethog Ddduw, yr hwn yn y dechreuad a greawdd ein rhieni Adda ac Efa ac a'u cyssegrodd ac a'u cyssylltodd ynghyd yn mhriodas: a dywallto arnoch olud ei râd ef, a'ch sancteiddio, ac a'ch bendithio, modd y galloch ei foddhau ef ynghorph ac enaid, a byw ynghyd mewn duwiol serch, hyd ddiwedd eich oes. Amen.

¶ Gwedi hyn, oni bydd Pregeth yn datgan dyledion gŵr a gwraig y Gwenidog a dderllyn fel y mae yn canlyn.

Hwy-chwi oll y rhai a brioded, neu y sy yn darpar cymeryd glân yssâd priodas arnoch, gwrandewch pa beth a ddywed yr Scrythur lân, oblegit dyled gwŷr iw gwragedd, a gwragedd i'w gwŷr.

Sanct Paul yn ei Epistol at yr Ephesiaid, yn y bummed bennod, sydd yn rhoddi y gorchymyn hwn i bob gwr priod.

Chwychwi wŷr, cerwch eich gwragedd, megis y carodd Crist ei Eglwys, ac y rhoddes ei hun drosti, fel y sancteiddiei efe hi a'i glanhâu a'r olchfa ddwfr trwy y gair, fel y gallei ei gwneuthud iddo ei hun yn Eglwys ogoneddus, heb arni na brycheuyn na chrychni, na dim o'r cyfryw: eithr ei bod yn lân ac yn ddiargyoedd. Ac y mae yr gwŷr yn rhwymedic i garu eu gwragedd, fel eu cyrph eu hunain. Pwy bynnac a garo ei wraig, a'i câr ei hun: gan na chalhâodd neb er ioed ei gnawd ei hun, eithr ei fagu, a'i faethu, megis y gwna yr Arglwydd am yr Eglwys. canys aelodau o'i gorph ef ydym, a'i gnawd, a'i escyn. O herwydd pa achos y gâd dyn dâd a mam, ac y cyssylltir

a'i

a'r wraig, a hwy ill dau fyddant un cnawd. Y dirgelwch hyn fydd fawr: eithr am Grist ac am yr Eglwys ydd wyfi yn ercybwyll. O herwydd pa ham, cared pawb o honoch ei wraig megis ei hunan.

Yr un ffunyd, yr un rhyw S. Paul yn scrifennu at y Colosiaid, a ddywedfei hyn wrth bob gwr gwreigioc. Y gwŷr, cerwch eich gwragedd, ac na fyddwch chwerwon wrthynt.

Gwrandewch hefyd pa beth a ddywaid Petr Apostol Crist, yr hwn hefyd oedd ei hun yn ŵr gwreigiog, wrth y gwŷr gwreigiog. Y gwŷr, trigwch gyd â'ch gwragedd yn ôl gwybodaeth, gan berchi y wraig megis llestr gwannach, a megis cyd-etifeddion o râd y bywyd, fel na rwystrer eich gweddiau.

Hyd yn hyn y clywsoch am ddyled y gŵr tu ag at ei wraig. Yr awr hon yr un ffunyd, y gwragedd, gwrandewch a dysgwch eich dyled chwithau i'ch gwŷr, fel y mae yn eglur wedi ei ddatcan yn yr Scrythur lân. Sainct Paul (yn yr unrhyw Epistol at yr Ephesiaid) a'ch dysc fel hyn; Y gwragedd, byddwch ddarostyngedic i'ch gwŷr priod fel i'r Arglwydd: canys y gŵr ydd ben ar y wraig, megis y mae Crist yn ben ar yr Eglwys: ac efe yw Jachawdr yr holl gorph. Am hynny megis y mae yr Eglwys yn ddarostyngedic i Grist, felly yr un modd, ymddarostynged y gwragedd i'w gwŷr ym-mhob peth. A thrachefn y dywaid efe, y Wraig Edrychedar iddi berchi ei gŵr. Ac (yn ei Epistol at y Colosiaid) mae Sainct Paul yn rhoddi i'wch y wers ferr hon; Y gwragedd, ymostyngwch i'ch gwŷr priod, megis y mae yn weddus yn yr Arglwydd.

S. Petr sydd hefyd yn eich dysgu yn wir dduwiol, gan ddywedyd fel hyn Ymostynged y gwragedd i'w gwŷr priod; fel os bydd neb heb ufuddhâu i'r gair y galler ei ynnil heb y gair, drwy ymarweddiad y gwragedd, wrth iddynt weled eich dilwair ymddygiad yn gyssylltedic ag ofn. Ac na fid eich trwsiad oddi allan, megis o blethiadau gwallt, ac amgylchosodiad aur neu wisco dillad gwychion. Eithr bydded dirgel ddyn y galon mewn anllygredigaeth ys-

pryd addewyn; a llonydd, yr hwn fydd ger bron Duw yn werth-fawr. Canys felly gynt yr ymdrwliet yr gwragedd sanctaidd, y rhai oedd yn gobeithio ar Dduw, yn ddarostyngedic i'w gwŷr priod. Megis yr ufuddhâodd Sara i Abraham, gan ei alw ef yn Arglwydd: merched yr hon fyddwch chwi, o wneuthur yn dda, heb arnoch ofn dim dychryn.

¶ Dîr yw i'r rhai newydd briodi gymmeryd y Cymmun bendigedig ar amser eu Priodas, neu ar yr adeg cyntaf a'r ol eu priodi.

Y DREFN
Am
Ymweled a'r CLAF.

℄ Pan fo neb yn glâf yſpyſer hynny i Wenidog y Plwyf, yr hwn wrth fyned i mewn i dŷ y Clâf, a ddywed.

TAngneddyf fyddo yn y tŷ hwn, ac i bawb y ſydd yn trigo ynddo.

℄ Pan ddel efe yngwydd y clâf, y dywaid gan oſtwng i lawr ar ei liniau.

NA chofia Arglwydd ein enwired nac enwiredd ein rhieni, Arbet nyni Arglwyd daionus, arbet dy bobl a brynaiſt âth Werthfawr waed, ac na lidia wrthym yn dragywydd. Atteb.

Arbet ni Arglwydd daionus.

℄ Yna y dywed y Gwenidog.

Gweddiwn.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Criſt trugarhâ wrthym.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Gofwi y Claf.

Jn Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ninnau i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Amen.

Gwenidog.

Arglwydd iachâ dy wâs.

Atteb.

Yr hwn sydd yn ymddiried ynot.

Gwenidog.

Anfon iddo borth o'th sancteiddfa.

Atteb.

Ac byth yn nerthol amddiffyn ef.

Gwenidog.

Na ad i'r gelyn gael y llaw uchaf arno.

Atteb.

Nac i'r enwir nesâu iw ddrygu.

Gwenidog.

Bydd iddo o Arglwydd, yn dŵr cadarn.

Atteb.

Rhag wyneb ei elyn.

Gwenidog.

Arglwydd gwrando ein gweddiau.

Atteb.

A deled ein llef hyd attat.

Gwenidog.

Arglwydd edrych i lawr o'r nefoedd, golyga, ymwel, ac esmwytha ar dy wâs hwn, Edrych arno â golwg dy drugaredd, dyro idd gwrthrodd a diogel ymddiried ynot, amddiffyn ef rhag perigl y gelyn, a chadw ef mewn tangneddyf dragwyddol a diogelwch, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Erglyw

Gofwy y Claf.

ERglyw ni holl-gyfoethog a thrugaroccaf Ddduw, ac Jachawdr, eſtyn dy arferedic ddaioni i hŵn dy wasanaeth-wr ſydd dſidus gan ddolur, ſancteiddia ni attolygwn i ti, dy dadol goſpedigaeth hon iddo ef, fel y bo iw wybyddiaeth o'i wendid angchwanegu nerth ei ffydd, difrifwch iw Edifeirwch, fel os bydd dy ewyllys roddi iddo ei gynneſin iechyd, y bo iddo dreulio y rhan arall o'i fywyd yn dy ofn, ac ith ogoniant, neu dyro iddo râs i gymmeryd kelly dy ymweliad, fel y bo iddo yn ol diweddu y fuchedd boenedic hon, allu trigo gyd â thi yn y fuchedd dragywyddol trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Yna cynghored y Gwenidog, y Claf yn y ffurf hyn, neu yr cyfryw.

YR anwyl garedic, gwybydd hyn, mai yr Holl-alluog Ddduw ſydd Arglwydd ar ac fywyd angeu, ac ar bob peth a berthyn iddynt, megis ieuenctid, nerth, iechyd, oedran, gwendid, a haint. Am hynny pa beth bynnac yw dy glefyd, gwybydd yn ddiammau mai ymweliad Duw ydyw. Ac am ba achos bynnac ydd anfonwyd y clefyd hwn arnat, ai er profi dy ddioddefgarwch er eſampl i eraill, ac er mwyn taffael dy ffydd yn nydd yr Arglwydd yn ganmoledig, yn barchedic, ac yn anrhydeddus, er ychwaneg o ogoniant a diddrangc ddedwyddwch; neu ddanfon y clefyd hwn i goſpi ac i gyweirio ynot ti beth bynnac ſydd yn anfoddhâu golwg ein Tâd nefol, Gwybydd yn ddiammeu, os tydi a fyddi wir edifeiriol am dy bechodau, a chymmeryd dy glefyd yn ddioddefgar, gan ymddiried yn-nhrugaredd Ddduw, er mwyn ei anwyl Fab Jeſu Grift, a rhoddi iddo oſtyngedic ddiolch am e'i dadol ymweliad, a bod i ti ymddaroſtwng yn hollawl iw ewyllys ef, yr ymchwel i'th fâdd, ac i'th gymmorth rhagot i'r uniawn ffordd a dywys i fuchedd dragywyddol.

¶ Os

Gofwy y Claf.

¶ Os y dyn ymweledic a fydd yn drym-glaf, yna y dichon y Curad orphen y Cyngor yn y fan hon neu aed rhagddo.

AM hynny cymmer yn groefawus gofpedigaeth yr Arglwydd, Canys megis y dywed Sanct Paul yn y ddeuddecfed benmod at yr Hebræaid y neb a garo yr Arglwydd a gofpa: Ac efe a fflangella bob mab a dderbynio. Os goddefwch gofpedigaeth, y mae Duw yn ymddwyn-Au ag attoch megis tu ag at ei feibion ei hun; canys pa fab fydd na's cofpo ei dâd ef. Eithr os heb gofpedigaeth yr ydych, o'r hon y mae pawb yn gyfrannog, yna baftarddiaid ydych, ac nid meibion. Heb law hynny ni a gawfom dadau ein cnawd i'n ceryddu ac ni a'u parchafom hwy; ond mwy o lawer y mae i ni ymoftwng i Dâd yr yfprydoedd, a chael byw? Canys hwynt-hwy yn wir tros ychydic ddyddiau a'n cofpent ni, fel y byddei dda ganddynt; eithr efe fydd yn ein cofpi er lleshâd i ni, fel y byddem gyfrannogion o'i fancteiddrwydd ef. Y geiriau hyn, garedic frawd fydd yn fcrifennedic yn yr Scrythur lân er confforddd, ac addyfc i ni, fel y gallom yn oddefgar, ac yn ddiolchgar, ddwyn cofpedigaeth ein Tâd nefol pa bryd bynnac drwy fodd yn y byd ar wrthwyneb yr ewyllyfio ei radlawn ddaioni ef ymweled â ni. Ac ni ddylei bod confforddd mwy gan Griftionogion na chael eu gwneuthud yn gyffelyb i Grift, trwy ddioddef yn ufuddgar wrthwyneb, trallod, a chlefydau. Canys nid aeth efe ei hun i'r llawenydd, nes yn gyntaf iddo ddioddef poen, nid aeth efei mewn i'w ogoniant, nes dioddef angeu ar bren croc: felly yn wir, yr union fforddi ni i'r gorfoledd tragywyddol, ydyw cyd-ddioddef yma gyd â Chrift; A'n drwfs i fyned i mewn i fywyd tragywyddol, ydyw marw yn llawen gyd â Chrift, fel y gallom gyfodi drachefn o angau, a thrigo gyd ag ef ym-mywyd tragywyddol. Yn awr gan hynny, os cymmeri dy glefyd yn oddefgar, (ac ynteu yn gyftal â hyn ar dy les) yr ydwyfi yn eiriol arnat yn Enw Duw, goffau y broffefl a wnaethoft i Dduw yn dy fedydd. Ac o herwydd

yn

Ymweliad ar clwyfus.

yn bl y fuchedd hon bod yn ddir gwneuthur cyfrif i'r barn-wr cyfiawn, gan ba un y bernir pob dyn heb dderbyn wyneb; Ddwyf yn erchi i ti ymchwilio a thi dy hun, a'th gyfwr tu ag at Ddduw a dyn, fel y bo i ti dr wy dy gyhuddo a'th farnu dy hunan am dy feiau dy hun allu cael trugaredd ar law ein Tâd nefol er mwyn Crist, ac nid bod yn gyhuddedic ac yn farnedic yn amser y farn ofnadwy honno Ac am hynny yr adroddaf i ti fannau ein ffydd ni, fel y gellych wybod a wyti yn credu fel y dylei Gristion, ai nad wyt.

¶ Yna yr adrodd y Gweinidog fanneu yr ffydd, gan ddywedyd fel hyn.

A Wyt ti yn credu yn Nuw Tâd holl-gyfoethog, Creawdr nef a daiar: Ac yn Iesu Grist ei un Mab ef ein Harglwydd ni: A'i genhedlu o'r Yspryd glân: A'i eni o Fair forwyn; iddo ddioddef dan Pontius Pilatus, ei groes-hoelio, ei farw a'i gladu: descyn o honaw i uffern, a'i gyfodi y trydydd dydd, ac escyn o hono i'r nefoedd, a'i fod yn eistedd ar ddeheulaw Dduw Tâd holl-alluog, ac y daw efe oddi yno yn niwedd y byd i farnu byw a meirw: a wyt ti yn credu yn yr Yspryd glân, yr Eglwys lân Gatholic, Cymmun y Saint, maddeuant pechodau; adgyfodiad y cnawd, a bywyd tragywyddol gwedi angeu:

¶ Y Clâf a ettyb.

Hyn oll ydd wyf yn ei gredu yn ddilys.

¶ Yna yr ymofyn y Gweinidog ag ef beth ydyw efe ai bod yn wir edifeiriol am ei bechodau, ac mewn cariad perffaith â'r holl fyd a'i peidio? gan eiriol arno faddeu o eigion ei galon i bob dyn a wnaeth yn ei erbyn: ac os efe a wnaeth yn erbyn eraill, ar ofyn o honaw faddeuant iddynt. A lle y gwnaeth efe gam neu drawster â neb, ar wneuthur o honnaw iawn hyd yr eithaf y gallo ac oddi-eithr iddo ym-mlaen llaw, wneuthur ei lywodraeth am ei dda, rhybuddier efe yna i wneuthur ei ewyllys. A hefyd dangos o honaw am ei ddyled pa faint fydd arno, a pha faint fydd o ddylêd iddo, er mewn rhyddhâu ei gydwybod, a heddwch iw efecutorion. Ac y mae yn anghenrheidiol rhybuddio dynion

yn fynych am wneuthur trefn ar eu da byd a'u tiroedd tra fyddont mewn iechyd.

¶ Y geiriau hyn y rhai a ddywetpwyd uchod, a ellir eu cymmwyll cyn dechreu o'r Gwenidog ei weddi, megis ag y gwelo efe achos.

¶ Na faddeued y Gwenidog eiriol cleifion cyfoethogion (a hynny yn gwbl ddifrifol) ar iddynt ddangos haelioni i'r tlodion.

¶ Yma y cynhyrfir y dyn clwyfus i wneuthur cyffes yſpyſawl oi bechodau os efe a glyw ei gydwybod mewn cythryfwl gan ddefnydd o bwys. Yn ôl y gyffes hono, y gollwng yr Offeiriad ef (os efe yn oſtyngedic ac yn ffyddlon a'i dymmuna) yn y wedd hon.

EIn Harglwydd Jeſu Grift, yr hwn a adawodd feddiant i'w Eglwys i ollwng pob pechadur a fyddo gwir edifeiriol, ac yn credu yndo ef o'i fawr drugaredd a faddeuo i ti dy gamweddau: thrwy ei awdurdod ef a ganiadhawyd i mi, i'th ollyngaf o'th holl bechodau, yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Yſpryd glân. Amen.

¶ Ac yna y dywed yr Offeiriad y Colect yn canlyn.

Gweddiwn.

Drugaroccaf Ddduw, yr hwn yn ôl helaethawgrwydd dy drugaredd, wyt felly yn dileu pechodau y rhai fydd wir edifeiriol, fel nad wyt yn eu cofio mwy, agor lygad dy drugaredd ar dy wasanaeth-wr yma: yr hwn o wir ddifrif fydd yn dymuno gollyngdod a maddeuant: Adnewydda yndo, garediccaf Dâd, beth bynnac a leſcâwyd trwy ddichell a malais y cythrael, neu drwy ei gnawdol ewyllys ei hun, a'i wendid: cadw a chynnal yr aelod clwyfus hwn o fewn undeb dy Eglwys, yſtyria, wrth ei wir edifeirwch, derbyn ei ddagrau, yſcafnhâ ei ddolur, modd y gwelych di fod yn drau ar ei les, ac yn gymmaint a'i fod efe yn rhoddi cwbl o'i ymddiried yn unic yn dy drugaredd

redd di, na liwia iddo ei bechodau o'r blaen, eithr nertha ef a'th wynfydedig Yspryd, a phan welech di yn dda ei gymmeryd ef oddi ymma cymmer ef i'th noddfa, trwy ryglyddon dy garedicaf Fab Jesu Grist ein hargliwydd. Amen.

¶ Y ydywed Gwenidog y Psalm hon.

YNot ti ô Arglwyd, y gobeithiais: n'am cywilyddier byth.

Achub fi, a gwaret fi yn dy gyfiawnder: gostwng dy glust attaf ac achub fi.

Bydd i mi yn graig gadarn, i ddyfod iddi bob amser: gorchymmnaist fy achub, canys ti yw fy ngraig am handdeffynfa.

Gwaret fi ô fy Nuw, o law'r annuwiol, o law yr anghyfion, a'r trawss.

Canys ti yw fy ngobaith, ô Arglwydd Dduw, fy ymddiried o'm ieuengtid.

Wrthit ti i'm cynhaliwyd o'r bru, ti a'm tynnaist o grôth fy mam: fy mawl fydd yn wastad am danat ti.

Deddwn i lawer megis yn rhyfeddod: eithr tydi yw fy nghadarn noddfa.

Llanwer fy ngenau â'th foliant, ac â'th ogoniant beunydd.

Na fwrw fi ymmaith yn amser henaint: na wrthot fi pan ballo fy nerth.

Canys fy ngelynion fydd yn dywedyd i'm herbyn, a'r rhai a ddisgwiliant am fy enaid, a gyd-ymgynghorant.

Gan ddywedyd, Duw a'i gwrthododd ef erlidiwch, a deliwch ef: canys nid oes gwaredudd.

O Dduw, na fydd bell oddi wrthif; fy Nuw, brysia i'm cymmorth.

Cywilyddier, a difether y rhai a wrthwynebant fy enaid: â gwarth ac â gwradwydd y gorchguddier y rhai a geisiant ddrwg i mi.

Minneu a obeithiaf yn wastad, ac a'th foliannaf di fwy fwy.

Ymweliad ar clwyfus.

Fy ngenau a fynega dy gyfiawnder, a'th iechydwriaeth beunydd: canys ni wn rifedi arnynt.

Ynghadernid yr Arglwydd Ddduw y cerddaf, dy gyfiawnder dy yn unic a gofiaf fi.

D'm ieuengtid i'm dyscaiſt ô Ddduw, hyd yn hyn y mynegais dy ryfeddodau.

Na wrthod fi ychwaith, ô Ddduw mewn henaint a phen-llwydni; hyd oni fynegwyf dy nerth i'r genhedlaeth hon â'th gadernid i bob un a ddelo.

Dy gyfiawnder hefyd ô Ddduw, ſydd uchel, yr hwn a wnaethoſt bethau mawrion; pwy, ô Ddduw, ſydd debyg i ti?

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſoedd. Amen.

℣ Gan ddywedyd hyn yn ychwaneg.

IAchawdr y byd, iachâ ni, yr hwn drwy dy groſs a'th werth-fawr waed a'n prynaiſt arnyt a chymmorth ni, nyni a attolygwn i ti ô Arglwydd.

℣ Yna y dywed y Gwenidog.

YR holl-alluog Arglwydd yr hwn yw y tŵr cadarnaf i bawb a roddant eu hymddiried ynddo, i ba un y mae pob peth yn y nef, ar y ddaear, a thann y ddaear yn gorfwng ac yn ufuddhâu, a fyddo yr awr hon, a phob amſer yn amddiffyn i ti, ac a wnêl i ti wybod a deall nad oes un Enw dan y nef wedi ei roddi i ddynion, ym-mha un a thrwy ba un y mae i ti ddyfod i iechydwriaeth, onid yn unic Enw ein hArglwydd Jeſu Griſt. Amen.

℣ Ac yn ol hynny y dywed.

IRaſulaf drugaredd a nodded Duw i'th orchymynnwn. Yr Arglwydd a'th fendithio ac a'th cadwo; Llewyrched yr Arglwydd ei wyneb arnat, a thru-

a thrugarhaed wrthit, Derchafed yr Arglwydd ei wyneb arnat, a rhodded i'r dangnheddyf yr awr hon ac yn oes oesoedd Amen.

¶ Gweddi tros Blentyn Clâf.

Dilalluog Ddduw a thrugaroccaf Dâd J'r hwn yn unig y perthyn dibynnion Bywyd ac Angeu, Edrych i lawr o'r Nef, yn oſtyngedic ni attolygwn iti, a golygon dy drugareddar y Plentyn hwn, y ſydd yr awrhon ar ei glâf-wely. ymWei, O Arglwydd, ag ef a'th Jechawdwriaeth, Gwared ef yn dy nodedig amſer da o'i boen gorphorol ac achub ei Enaid er mwyn dy Drugareddau; fel os bydd dy ewyllys eſtyn ei ddyddiau yma ar y Ddaiar, y byddo iddo hwb i ti, a hyffordd io dy ogoniant, gan dy walanaethu yn ffyddlon a gweneuthur daioni yn ei Genhedl: Os amgen derbyn ef i'r preſſwylfeydd nefol hynny, lle mae Eneidiau y ſaſol a hunant yn yr Arglwydd Jeſu yn mwynhau an-orphen orphwyſfa a dedwyddwch. Caniadhâ hyn, Arglwydd, er dy drugareddau yn yr unrhyw dy fab di, ein Harglwydd ni, Jeſu Grift, yr hwn ſydd yn byw. ac yn teyrnaſu gyda thi a'r Yſpryd Glan byth yn un Duw heb drange na gorphen. Amen.

¶ Gweddi tros Ddyn Clâf, lle na weler fawr o baith o'i wellhâad.

Dâd y Trugareddau a Duw pob Diddanwch, ein unig Borth yn amſer angenoctid attat ti y rhedwn am gymmorth dros dy walanaethydd hwn yn gorwedd ymma dan dy law di mewn dirfawr wendid corph. Edrych arno yn raſuſol O Arglwydd; A phâ mwyaf y gwanycho y Dyn oddi-allan, nertha ef fwyfwy, ni a attolygwn i ti, a'th Râd ac a'th lan

yſpryd yn y dyn oddi mewn. Dyro iddo ddiffuant edifeirwch am holl gyfeiliorni ei fuchedd o'r blaen, a ffydd ddiyſcog yn dy Fab Jeſu, fel y delêuer ei bechodau trwy dy drugaredd di, ac y ſelier ei Bardwn yn y Nêf cyn iddo fyned oddi ymma, ac na welet ef mwyach, Da y gwyddom, nad oes un gair rhŷ anhawdd i ti, ac y gelli, os mynni, ei godi ef etto ar ei draed, a thaniadhau iddo hwy hoedl yn ein plith. Er hynny yn gymmaint a bod (hyd y gwyl dyn) amſer ei ddattodiad ef yn tynnu yn agos, felly paratoa, a chymmhwys a ef ni a attolygwn i ti, erbyn awr Angeu fel ar ol ei ymadawiad oddi ymma, mewn tangnhed ac di yn dy ffafr, y derbynier ei Enaid ef i'th Deyrnas dragywyddol, trwy haeddedigaethau a chyfryngiad Jeſu Grift dy unig Fab di, ein Hargliwydd ni a'n Jachawdr. Amen.

¶ Gweddi Gymynnawl tros Ddyn clâf ar Drangcedigaeth.

Holl-allnog Ddduw, gyd a'r hwn y mae yn byw yſprydoedd y rhai Cyfiawn a berffeithwyd wedi cael eu gwared o'r carcharau daiarol: Ydd ym yn oſtyngedig yn gorchymmyn Enaid dy waſanaethydd hwn, ein Brawd anwyl, i'th ddwylo di, megis i ddwylo Creawdr ffyddlawn ac Jachawdr trugaroccaf, gan ufudd, attolwg i ti, gael iddo fod yn werthfawr yn dy olwg. Golch ef, ni a erfyniwn arnat, yngwaed yr Oen Diſrycheulyd hwnnw, a laddwyd er mwyn dileu pechodau'r byd, fel gan gael glânhau a dileu pa lwgr bynnac (onid antur) a gaſclodd ymmherfedd y byd adfydig a drygionus hwn drwy chwantau'r Cnawd neu yſtrywiau Satan, y caffo ei gyflwyno yn bur ac yn ddifeius yn dy olwg di, A dyſc i ninnau, y rhai ym yn byw ar ei ol ef, ganfod yn hwn ac eraill ddrychau marwoldeb o ddydd bwy gilydd, mor freuol a bregus yw ein cyflwr ein hunain, ac felly cyfrif ein dyddiau, fel y dygom ein calonnau yn ddifr-

Y mweliad ar clwyfus.

ddifrifol i'r cyfryw doethineb lanaeiddo a nefol, tra dom dyw yma, a'n dygo o'r diwedd i fywyd tragywyddol, trwy haeddedigaethau Jesu Grist dy unig Fab, ein hargluydd ni Amen.

¶ Gweddi tros y rhai a fo mewn blinder Ysbryd, neu Anheddwch. Cydwybod.

Endigedig Arglwydd, Tad y trugareddau, a Duw pob diddanwch fu a atolygwn i ti, edrych a golwg tosturi a thrugaredd ar dy wasanaethwr cystuddiedig yma, Pob wytti yn scrifennu petbau chwerwon yn ei erbyn ef, ac yn gwneuthur iddo feddiannu ei gamweddau gynt; y mae dy ddigofaint yn pwyso arno, a'i Enaid sydd lawn o flinder. Eithr O Ddaw trugarog, yr hwn a scrifennaist dy air sanctaidd er addysc i ni, fel trwy amynedd a diddanwch dy lan Scrythyrau y gallem gael gobaith, Dyro iddo iawn ddealltwriaeth oi gyflwr ei hun, ac o'th fygythion a'th addewidion di, fel nad ymadawo a'i obaith arnat ti, ac na ddodo ei ymddiried ar ddim arall ond tydi. Nertha ef, yn erbyn ei holl brofedigaethau iachà ef o'i anardymherau, Na dozyllia y gorsen ysig, ac na ddiffodd y llin yn mygu, Na chae dy drugareddau mewn sozriant; Eithr pâr iddo glywed llawenydd a gozfoledd fel y llawenycho yr esgyrn a ddrylliaist. Gwared ef rhag ofn y gelyn, a dercha lewyrch dy wyneb-pryd arno, a dyro iddo dangnefedd trwy tyglyddon a chyfryngdod Jesu Grist ein hargluydd. Amen.

Cum-

Cymmun y Claf.

¶ YN gymmaint a bod pob rhyw ddyn yn ddaroſtyngedic i lawr o beryglon dyſyfed, heintiau, a chlefydau, a byth yn anhyſpys pa bryd yr ymadawant o'r fuchedd hon: herwydd pa ham, er mwyn gallu o honynt fod bob amſer mewn parodrwydd i farw, pa bryd bynnac y rhyngo bodd i'r Holl-alluog Dduw alw am danynt: Bid i'r Curadiaid yn ddyfal, o amſer i amſer, ac yn enwedic yn amſer pla neu ryw haint lŷnol arall gynghori eu plwyfolion i gymmeryd yn fynych yn yr Eglwys, fendigedic Cymmun corph a gwaed ein Iachawdr Criſt. Pan finiſtrir ef yn gyhoedd yn yr Eglwys. Yr hwn os hwyntwy a'i gwnânt, ni bydd achos iddynt yn eu hymweliad diſymwth, i fod yn anheddychol yn e'u meddwl o ddiffyg hynny. Ond os y claf ni bydd abl i ddyfod ir Eglwys, ac etto yn dymuno cymmeryd y Cymmun yn ei dŷ, yna y bydd rhaid iddo fynegu hynny mewn pryd i'r Curat gan arwyddoccau hefyd pa ſawl un y ſydd yn darparu cyd-gymmuno ag ef. A byddont dri neu ddau o'r lleiaf mewn lle cyfaddas, yn-nhy y clâf gyda phob peth anghenrheidiol yn barod fel y gallo y Curad finiſtrio yn barchedic, miniſtried efe yno y Cymmun bendigedic, gan ddechreu ar y Colect Epiſtol a'r Efengyl ymma yn canlyn.

Y Col-

Cymmun y Glaf.

Y Colect.

HOll-gyfoethog a byth-fywiol Dduw, gwdeuthur-wr dynawl rym, yn hwn wyt yn cospi y rhai a gerych, ac yn ceryddu pawb ar a dderbyniech: Nyni a attolygwn i ti drugarhau wrth dy wâs hwn yma ymweledic gan dy law, ac i ti ganiatáu gymeryd o honaw ei glefyd yn ddioddefus, a chaffael ri iechyd trwy chefn, (os dy radlawn ewyllys di yw hynny:) a pha bryd bynnac yr ymadawo ei enaid â'i gorph, bod o honaw yn ddifagl wrth ei bresentio i ti, trwy Jesu Grist ein Harglwyd. Amen.

Yr Epistol.

HY máb, na ddirmyga geryd yr Arglwydd, ac na ymoglwng pan i'th argyoedder ganddo, canys y neb y mae yr Arglwydd yn ei garu y mae yn ei geryddu, ac yn fflangellu pob mab a dderbynio. Heb. 12. 5.

Yr Efengyl.

YN wir yn wir meddaf i chwi, y neb sydd yn gwrando fy ngair i, ac yn credu i'r hwn a'm hanfonodd i, sydd ganddo fywyd tragywyddol, ac ni ddaw i farn, eithr efe a aeth trwodd o farwolaeth i fywyd. S. Jo. 5. 24.

¶ Gwedi hyn yr Offeiriad a â ymlaen yn ol y ffurf osodedic uchod i'r Cymmun bendigedic, gan ddechreu ar y geiriau hyn, [Chwychwi y sawl sydd yn wir. &c.]

¶ Pan gyfranner y Sacrament bendigedic, cymmered yr Offeiriad yntef ei hun y Cymmun yn gyntaf ac yn ôl hynny, ministried i'r rhai a ddarparwyd i Gymmuno gyd âr clâf ac yn ddiweddaf oll i'r dyn clâf.

¶ Eithr o bydd neb o ddirdra, dolur, neu o herwydd eisieu rhybudd mewn amser dyladwy i'r Curad, neu o eisieu

ſieu cyfeil yddioni gymmeryd, gyd ac ef neu oblegit rhyw rwyſtr cyfiawn arall, heb gymmeryd Sacrament corph a gwaed Criſt: yna dangoſed y Curad of efe ſyddd wîr edifeiriol am ei bechodau, ac yn credu yn ddiyſcoc ddarfod i Jeſu Griſt ddioddef angeu ar y groes drosto, a cholli ei waed dros ei brynedigaeth ef, gan goffa yn ddifrif y mawr ddaioni ſydd iddo ef o hynny, a chan ddiolch iddo o'i galon am danaw; ei fod efe yn bwyta ac yn yfed corph a gwaed ein Iachawdr Criſt yn ſuddiol i iechyd ei enaid, er nad yw efe yn derbyn y Sacrament â'i enau.

℄ Pan ymweler â'r clâf, ac ynteu yn cymmeryd y Cymmun bendigedic yr un amſer: bid yna i'r Offeiriad er mwyn pryſuro yn gynt, dorri ymmaith ffurf yr ymweliad lle mae yr Pſalm, [**Ynot Arglwydd y gobeithiais, &c.**] ac aed yn union i'r Cymmun.

℄ Yn amſer plâ, clefyd y chwys, neu gyfryw amſerau heintiau neu glefydau llŷn, pryd na aller cael yr un o'r plwyf neu'r cymmydogion i gymmuno gyd â'r cleifion yn eu tai, rhag ofn cael yr haint; ar yſpyſol ddeiſyfiad y clâf, fe all y Gwenidog yn unic gymmuno gyd ag ef.

Y DREFN
Am
Gladdedigaeth y Marw.

¶ Noder ymma, na ddylid arfer y gwaſanaeth a ganlyn tros neb a fo marw heb fedydd, neu tan Yſcymmundod, neu a'u lladdaſant eu hunain.

¶ Yr Offeriaid a'r yſcolheigion wrth gyfarfod â'r corph wrth borth y fonwent, ac yn myned o'i flaen i'r Eglwys neu tu a'r bedd, a ddywedant neu a ganant.

MYfi yw yr adgyfodiad a'r bywyd, medd yr Arglwydd; y neb a gredo ynof fi, er iddo farw a fydd byw. A phwy bynnac a fo byw, ac a gredo ynofi, ni bydd marw yn dragywydd. S. Jo. 11. 25, 26.

MYfi a wn mai byw fy mhrynwr, ac y ſaif yn y diwedd ar y ddaiar; Ac er yn ol fy nghroen i bryfed ddifetha y corph hwn, etto câf weled Duw yn fy ngnawd. Yr hwn a gafi i'm fy hun ei weled: a'm llygaid a'i gwelant ac nid arall. Job. 19. 25, 26, 27.

NI ddygaſom ni ddim i'r byd hwn, ac eglur yw na allwn ddwyn dim allan chwaith. Yr Arglwydd ſy'n rhoddi a'r Arglwydd ſydd yn dwyn ymaith: Bendigedig fo Enw yr Arglwydd. 2 Tim. 6, 7. Job. 1, 21.

Trefn claddedigaeth

℣ Gwedi eu dyfod i'r Eglwys, y darllennir un o'r Psalmau hyn yn canlyn, neu'r ddwy.

Dixi, custodiam. Psal. xxxix.

Dywedais, cadwaf fy ffyrdd rhag pechu â'm tafod: cadwaf ffrwyn yn fy ngenau, tra fyddo'r annuwiol yn fy ngolwg.

Tewais yn ddistaw, ie tewais â daioni: a'm dolur a gyffrodd.

Gwresogodd fy nghalon o'm mewn: tra oeddwn yn myfyrio, ennynnodd tân, a mi a leferais â'm tafod.

Arglwydd pâr i mi wybod fy niwedd, a pheth yw mesur fy nyddiau: fel y gwypwyf o ba oedran y byddaf fi.

Wele, gwnaethost fy nyddiau fel dyrnfedd, a'm henioes fydd megis diddim yn dy olwg di: diau mai cwbl wagedd yw pôb dyn, pan fo ar y goreu.

Dyn yn ddiau fydd yn rhodio mewn cyscod ac yn ymdrafferthu yn ofer: efe a dyrra olud, ac ni's gwyr pwy a'i casgl.

Ac yn awr, beth a ddisgwiliaf, ô Arglwydd: fy ngobaith fydd ynot ti.

Gwared fi o'm holl gamweddau: ac na osod fi yn wradwydd i'r ynfyd.

Aethum yn fûd ac nid agorais fy ngenau: canys ti a wnaethost hyn.

Tyn dy blâ oddi-wrthif: gan ddyrnod dy law y darfûm i.

Pan gospit ddyn â cheryddon am anwiredd darfodit fel gwyfyn ei ardderchawgrwydd ef, gwagedd yn diau yw pôb dyn.

Gwrando fy ngweddi Arglwydd, a chlyw fy llêf, na thaw wrth fy wylofain: canys ymdeithudd ydwyf gyd â thi, ac alltud fel fy holl dadau.

Paid â mi, fel y crykhawyf cyn fy myned: ac na byddwyf mwy.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Megis

y Marwv.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad: yn oes oesoedd. Amen.

IArglwydd fuost yn breswylfa i ni yn mhôb cenhedlaeth: *Domine, refugium.* Psal. xc.

Cyn gwneuthur y mynyddoedd, a llunio o honot y ddaiar, a'r bŷd; ti hefyd wyt Ddduw o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb.

Troi ddŷn i ddinistr, a dywedi, dychwelwch feibion dynion.

Canys mil o flynyddoedd ydynt yn dy olwg di fel doe, wedi 'r êl heibio, ac fel gwiliadwriaeth nôs.

Dygi hwynt ymmaith megis â llifeiriant, y maent fel hûn: y borau y maent fel llysieun a newidir.

Y boreu y blodeua ac y tyf; prŷd-nawn y torrir ef ymmaith, ac y gwywa.

Canys yn dy ddig y difethwyd ni, ac yn dy lidiawgrwydd i'n brawychwyd.

Gosodaist ein anwiredd ger dy fron, ein dirgel bechodau y ngoleuni dy wyneb.

Canys ein holl ddyddiau ni a ddarfuant gan dy ddigofaint di; treuliasom ein blynyddoedd fel chwedl.

Yn nyddiau ein blynyddoedd y mae deugmhlynedd a thrugain, ac os o gryfder y cyrrheuddir pedwar ugain mhlynedd. etto eu nerth fydd boen, a blinder: canys ebrwydd y derfydd, ac ni a ehedwn ymmaith.

Pwy a edwyn nerth dy sorriant? canys fel y mae dy ofn y mae dy ddigter.

Dysc i ni felly gyfrif ein dyddiau, fel y dygom ein calon i ddoethineb.

Dychwel Arglwydd pa hŷd? ac edifarhâ o ran dy weision.

Diwalla ni yn foreu â'th drugaredd; fel y gorfoleddom, ac y llawenychom dros ein holl ddyddiau.

Llawenychâ ni yn ôl y dyddiau y cystuddiaist ni, a'r blynyddoedd y gwelsom ddrygfyd.

Gweler dy waith tu ag at dy weision, a'th ogoniant tu ag at eu plant hwy.

A bydded prydferthwch yr Arglwydd ein Duw arnom

Trefn cladded igaeth

nom ni; a threfna Weithred ein dWylo ynom ni, ie trefna Waith. ein dWylo.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn Wastad, yn oes oesoedd. Amen.

¶ Yn ôl hynny y canlyn y llith, wedi ei chymmeryd allan o'r bymthecfed bennod o'r Epistol cyntaf i S. Paul at y Corinthiaid.

1 Cor. 15. 20. ✠✠✠✠✠M awr Crist a gyfodwyd oddiwrth y meirw, ✠ Y ✠ ac a Wnaed yn flaen-ffrwyth y rhai a hunasant. Canys, gan fod marwolaeth trwy ✠✠✠✠ ddyn, trwy ddyn hefyd y mae adgyfodiad y meirw. Oblegit, megis yn Adda y mae pawb yn meirw, felly hefyd yn Ghrist y bywheir pawb. Eithr pob un yn ei drefn ei hun. Y blaen-ffrwyth yw Crist, wedi hynny y rhai ydynt eiddo Crist, yn ei ddyfodiad ef. Yna y bydd y diwedd, wedi y rhoddo efe y deyrnas i Ddnw a'r Tâd, wedi iddo ddileu pob pendefigaeth, a phob awdurdod a nerth. Canys rhaid iddo deyrnasu, hyd oni osodo ei holl elynion tan ei draed. Y gelyn diweddaf a ddinistrir yw yr angeu. Canys efe a ddarostyngodd bôb peth tan ei draed ef. Eithr pan yw yn dywedyd fod pob peth wedi eu darostwng, amlwg yw mai oddieithr yr hwn a ddarostyngodd bôb peth iddo. A phan ddarostynger pob peth iddo, yna y Mab ei hun hefyd a ddarostyngir, i'r hwn a ddarostyngodd bôb peth iddo ef, fel y byddo Duw oll yn oll. Os amgen, beth a wna y rhai a fedyddir tros y meirw, os y meirw ni chyfodir ddim? Pa ham ynteu y bedyddir hwy tros y meirw? A pha ham yr ydym ninnau mewn perygl bob awr? Yr ydwyf beunydd yn marw, myn eich gorfoledd yr hon sydd gennif yn Ghrist Jesu ein Harglwydd. Os yn ôl dull dyn yr ymleddais ag anifeiliaid yn Ephesus, pa les-hâd fydd i mi oni chyfodir y meirw? Bwytawn, ac yfwn, canys yfory marw yr ydym: Na thwyller chwi, y mae ymddiddanion drwg yn llygru moesau da, Deffrowch yn gyfiawn, ac na phechwch, canys nid oes gan rai wybodaeth am

Ddnw:

Dduw: er cyWilydd i chWi yr Wyf yn dyWedyd hyn. Eithr fe a a ddyWaid rhyW un, Pa fodd y cyfodir y meirW? Ac â pha ryW gorph y deuant? Dh ynfyd; y peth yr Wyt ti yn ei hau, ni fyWheir oni bydd efe marW. A'r peth yr Wyt yn ei hau, nid y corph a fydd yr ydWyt yn ei hau, ond gronyn noeth yscatfydd o Wenith, neu o ryW raWn arall. Eithr Duw fydd yn rhoddi iddo gorph, fel y mynnodd efe, ac i bob hedyn ei gorph ei hun. Nid yW pob cnaWd unrhyW gnaWd; eithr arall yW cnaWd dynion, ac arall yW cnaWd anifeiliaid, a chnaWd arall fydd i byscod, ac arall i adar. Y mae hefyd gyrph nefol, a chyrph daiarol; ond arall yW gogoniant y rhai nefol, ac arall y rhai daiarol. Arall yW gogoniant yr haul, ac arall yW gogoniant y lloer; ac arall yW gogoniant y ser: canys y mae rhagor rhWng seren a seren meWn gogoniant. felly hefyd y mae adgyfodiad y meirW: efe a heuir meWn llygredigaeth, ac a gyfodir meWn anllygredigaeth. Efe a heuir meWn ammarch, ac a gyfodir meWn gogoniant: efe a heuir meWn gWendid, ac a gyfodir meWn nerth: efe a heuir yn gorph anianol, ac a gyfodir yn gorph ysprydol. Y mae corph anianol, ac y mae corph ysprydol. Felly hefyd y mae yn scrifenedig, y dyn cyntaf Addaf a Wnaed yn enaid byW, a'r Adda diWeddaf yn yspryd yn byWhan. Eithr nid cyntaf yr yspryd ol, ond yr anianol, ac Wedi hynny yr yspryd ol, y dyn cyntaf o'r ddaiar yn ddaiarol, yr ail dyn yr Arglwydd o'r nef. Fel y mae y daiarol, felly y mae y rhai daiarol ac fel y mae y nefol, felly mae y rhai nefol hefyd. Ac megis y dygasom ddelW y daiarol, ni a ddygWn hefyd ddelW y nefol. Eithr hyn meddaf, o frodyr na ddichon cig a gWaed etifeddu teyrnas Dduw; ac nad yW llygredigaeth yn etifeddu anllygredigaeth. Wele, yr Wyf yn dyWedyd i chWi ddirgelWch; Ni hunWn ni oll, eithr ni a neWidir oll meWn moment, ar daraWiad llygad. Wrth yr udcorn diWeddaf. Canys yr udcorn a gân a'r meirW a gyfodir yn anllygredic, a ninnau a neWidir D herWydd rhaid i'r llygradWy hWn Wisco anllygredigaeth, ac i'r marWol hWn Wisco anfarWoldeb, A phan ddarffo i'r llygradWy hWn Wis-

co

co anllygredigaeth; ac i'r marwol hwn wisco anfarwoldeb, yna y bydd yr ymadrodd a ferir ennwyd Angeu a lyngcwyd mewn buddugoliaeth. O angeu pa le y mae dy golyn? o uffern pa le mae dy fuddugoliaeth? Colyn angeu yw pechod, a grym pechod yw'r gyfraith Ond i Dduw y byddo'r diolch, yr hwn sydd yn rhoddi i ni fuddugoliaeth trwy ein Harglwydd Jesu Grist. Am hynny fy mrodyr anwyl byddwch sicer, a diymmod a helaethion yngwaith yr Arglwydd yn oestadol, a chwi'n gwybod nad yw eich llafur chwi yn ofer yn yr Arglwydd.

℣ Pan ddelont at y bedd, tra fyddo yr corph yn ei baratoi iw ddodi yn y ddaiar, y dywed yr Offeiriad, neu yr Offeiriad a'r ysgolheigion a ganant.

Yn a aned o wraig sydd a byr amser iddo i fyw, ac y sydd yn llawn truени. Y mae efe yn blaguro fel llysieuyn, ac a dorrir i lawr, ac a ddiflanna fel cysgod, ac ni saif.

Yngханol ein bywyd yr ydym mewn angeu, gan hwy y mae i ni geisio ymwared onid gennit ti Arglwydd, yr hwn am ein pechodau wyt yn gyfiawn yn ddigllawn:

Er hynny Arglwydd Dduw sancteiddiaf, Arglwydd galluoccaf, b sanctaidd a thrugarog Jachawdr na ollwng ni i ddygyn chwerwfaf boenau angau tragywyddol.

Ti Arglwydd a adwaenost ddirgelion ein calonnau, na chaea dy glustiau trugarog oddiwrth ein gweddiau, eithr arbed nyni b Arglwydd sancteiddiaf, b Dduw galluoccaf, b sanctaidd a thrugarog Jachawdr, Tydi deilyngaf farn-wr tragywyddol, na ad ni yn yr awr ddiwaethaf er neb chyw boenau angeu, i fyrthio oddi-wrthit.

℣ Yna

y Marw.

¶ Yna tra fydder yn bwrw prydd ar y corph gan ryw rai a fo yn sefyll yno, yr Offeiriad a ddywed.

NI gymmaint a rhyngu bodd i'r Goruchaf Ddduw o'i fawr drugaredd gymmeryd atto ei hun enaid ein hanwyl frawd yma a ymadawodd o'r byd, gan hynny ydd ym ni yn rhoddi ei gorph ef i'r daiar, sef, daiar i'r ddaiar, lludw i'r lludw, prydd i'r prydd, mewn gwir ddiogel obaith o adgyfodiad i fuchedd dragywyddol, trwy ein Harglwydd Iesu Grist, yr hwn a newidia ein corph gwael ni, fel y byddo yn gyffelyb i'w gorph gogoneddus ef o herwydd y galluog weithrediad, trwy yr hwn y dichon efe ddarostwng pob dim iddo ei hun.

¶ Yna y dywedir, neu y cenir.

MI a glywais lais or nef yn dywedyd wrthif, scrifenna, o hyn allan gwynfydedic yw y meirw y rhai sy yn marw yn yr Arglwydd; felly y dywed yr Yspryd, canys y maent yn gorphywys oddiwrth eu llafur. Datc. 14. 13

¶ Yna y dywed yr Offeriad.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Crist trugarhâ wrthym.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac

arwain ni i bꝛofedigaeth; Eithꝛ gwaret ni rhag dꝛwg: Amen.

Offeiriad.

HOll-alluog Dduw, gyd â'r hwn y mae yn byw yſpꝛydoedd y rhai a ymadawſant oddi yma yn yꝛ Arglwydd, ac yn yꝛ hwn y mae eneidiau y ffyddloniaid wedi darfod eu rhyddhau oddiwꝛth faich y cnawd, mewn llawenydd a dedwyddyd: yꝛ ydym yn mawꝛ ddiolch i ti, fod yn wiw gennit waredu ein bꝛawd, hwn allan o dꝛueni y byd pechadurus hwn, gan attolygu i ti, ryngu bodd it o'th radlawn ddaioni, gyflawni ar fyꝛder nifer dy etholedigion, a phꝛyſuro dy deyrnas, modd y gallom ni gyd â'r rhai oll a ymadawſant â'r byd mewn gwir ffydd dy Enw bendigedic, gaffael i ni ddiwedd perffaith, a gwynfyd ynghoꝛph ac enaid, yn dy ogoniant tragywyddol trwy Jeſu Griſt ein Harglwydd Amen.

Y Colect.

ODꝛugarog Dduw, Tâd ein Harglwydd Jeſu Griſt, yꝛ hwn yw y cyfodiad a'r bywyd, yn-mha un, pwy bynnac a gretto a fydd byw er iddo farw. A phwy bynnac a fo byw ac a gretto ynddo ef, ni bydd marw byth, yꝛ hwn hefyd a'n dyſcodd (trwy ei Apoſtol bendigedic S. Paul) na thriſtâem fel rhai heb obaith, dꝛos y rhai a hunant ynddo ef: Nyni yn oſtyngedic a attolygwn i ti o Dâd, ein cyfodi ni o angeu pechod i fuchedd cyfiawnder, fel y bo i ni wedi ymado a'r buchedd hon, allu gorphywys ynddo ef. megis y mae ein gobaith fod ein bꝛawd hwn: Ac ar y cyfodiad cyffredin y dydd diwaethaf, allu ein caffael yn gymmeradwy yn dy olwg di, a derbyn y fendith a ddatcan dy garedic Fâb yꝛ anfer hynny i bawb a'r a'th ofnant, ac

ac a'th garant, gan ddywedyd, Deuwch chwi fendigedig bliant fy Nhâd, meddiennwch y deyrnas a baratowyd i chwi er pan seiliwyd y byd. Caniadhâ hyn, ni a attolygwn i ti o dragarog Dâd, trwy Jesu Grist ein Cyfryngwr a'n Preniawdr. Amen.

RHâd ein Hargiwydd Jesu Grist, a Chariad Duw, a Chymdeithas yr Yspryd glân, a fyddo gyda ni oll byth bythoedd. Amen.

Diolwch gvvragedd yn ol eſcor plant, yr hwn a elwir yn gyffredin, Rhyddhâu, neu Eglwyſa.

℣ Y wraig ar amſer arferedic ar ôl Eſcor, a ddaw i'r Eglwys, wedi ymwiſco yn weddus, ac yno y goſtwng ar ei gliniau yn rhyw le cyfaddas, fel yr arferwyd, neu megis yr appwyntia yr Ordinari: Ac yno yr Offeiriad a ddywed wrthi.

YN gymmaint a rhyngu bodd i'r goruchaf Dduw o'i ddaioni roddi i ti ryddhâd ymwaredol, a'th gadw yn y mawr berigl weth eſtor: ti a ddiolchi yn ewyllyſgar i Dduw, ac a ddywedi.

(℣ Yna y dywed yr Offeiriad y Pſalm hon.)

Dilexi, quoniam. Pſal. cxvi.

DA gennif wrando o'r Arglwydd ar fy llêf, a'm gweddiau.

Am oſtwng o honaw ei glûſt attaf. Am hynny llefaf tros fy nyddiau arno ef.

Gofidion angeu a'm cylchynaſant: a gofidiau uffern a'm daliaſant, ing a blinder a gefais.

Yna y gelwais ar enw 'r Arglwydd: attolwg Arglwydd gwared fy enaid.

Graſlawn yw, 'r Arglwydd, a chyfiawn; a thoſturiol yw ein Duw ni.

Yr Arglwydd, fydd yn cadw y rhai annichellgar: tlodais, ac efe a'm hachubodd.

Dy-

Dychwel o fy enaid i'th orphywyllâ: canys yr Arglwydd fu dda wrthit.

O herwydd it waredu fy enaid oddiwrth angeu: fy llygaid oddi wrth ddagrau, a'm traed rhag llithro.

Rhodiaf o flaen yr Arglwydd, yn nhîr y rhai byw.

Credais, am hynny y lleferais: cystuddiwyd fi 'n ddirfawr.

Mi a ddywedais yn fy ffrwst, pôb dyn sydd gelwyddoc.

Beth a dalaf i'r Arglwydd, am ei holl ddoniau i mi?

Phiol iechydwriaeth a gymmeraf, ac a'r enw 'r Arglwydd y galwaf.

Talaf fy addunedau i'r Arglwydd, yn awr yngwydd ei holl bobl;

Ynghyuteddoed tŷ 'r Arglwydd: yn dy ganol di o Jerusalem, Molwch yr Arglwydd.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad: yn oes oesoedd. Amen.

℣ Neu 'r Psalm hon.

Syr Arglwydd nid adeiliada y tŷ, ofer y llafuria ei adeilad-wyr wrtho: os yr Arglwydd ni cheidw 'r ddinas, ofer y gwilia y ceidwaid. *Nisi Dominus*, Psa. cxxvii.

Ofer i chwi foreu godi, myned yn hwyr i gysgu, bwytta bara gofidiau: felly y rhydd efe hûn i'w anwyliyd.

Wele, plant, ydynt etifeddiaeth yr Arglwydd, ei wobr ef yw ffrwyth y groth.

Fel y mae saethau yn llaw y cadarn: felly y mae plant ieuengctid.

Gwyn ei fyd y gwr a lanwodd ei gawell saethau â hwynt: ni's gwradwyddir hwy, pan ymddiddanant âr gelynion yn y porth.

Diolwch gwragedd

Gogoniant i'r Tad, ac i'r Mab ac i'r Yſpryd glân. Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awrhon, ac y bydd yn wastad: yn oes oesoedd. Amen.

C Yna y dywed yr Offeiriad,

Gweddiwn.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Criſt trugarhâ wrthym.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſancteiddier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyled-wyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Canys eiddot ti yw'r Deyrnas a'r gallu, a'r gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

Gwenidog.

Arglwydd cadw dy wasanaeth-wraig hon.

Atteb.

Yr hon ſydd yn ymddiried ynot.

Gwenidog.

Bydd iddi yn dŵr cadarn.

Atteb.

Rhag wyneb ei gelyn.

Gwenidog.

Arglwydd, erglyw ein gweddiau.

Atteb.

A deued ein llef hyd attat.

Gwe-

Diolwch gwragedd.

Gwenidog.

Gweddiwn.

Oll-alluog Ddduw nyni yn ostyngedic addiolchwn i ti rymgu bodd it waredu dy wasanaeth-wraig hon oddi wrth y mawr boen a'r perigl ar anedigaeth dyn bach: Caniadhá ni a attolygwn i ti drugaroccaf Dâd, allu o honni drwy dy gynhorthwy di, fyw yn ffyddlawn a rhodio yn ôl dy ewyllys di, yn y fuchedd bresennol hon; a hefyd bod yn gyfrannog o'r gogoniant tragywyddol yn y fuchedd a ddaw, trwy Jesu Grist ein Hargliwydd. Amen.

¶ Rhaid i'r wraig a ddêl i dalu diolch, offrymmu yr offrymmau defodawl, ac o bydd Cymmun, iawn yw iddi gymmeryd y Cymmun bendigedic.

Y Com-

Y Comminasion,

Neu,

Gyhoeddiad digofaint a barnedigaethau Duw yn erbyn pechaduriad; a rhyw weddiau i'w harfer ar y dydd cyntaf o'r grawys ac ar amrafael amserau pan appwyntio 'r Ordinari.

¶ Ar yn ôl y foreuol weddi ar ddiwedd y Litani yn ol y modd arferedic, yr Offeriad yn y lle y darllenir y gwasanaeth neu yn y Pulpyt a ddywed.

Brodyr, yn y bŷd Eglwys gynt, yr oedd disgyblaeth Ddwfol, Nid amgeu bod yn nechreu yr Grawys, roi cyfryw ddynion ac oeddent bechaduriaid cyhoedd, i benyd cyhoedd, a'u poeni yn y byd yma, modd y byddei eu heneidiau gadwedic yn nydd yr Arglwydd: ac megis y gallei eraill, wedi eu rhybuddio drwy eu esampl hwy, fod yn ofnusach i wueuthur ar gam. Yn lle hynny, hyd onid adnewyddder y ddywededic ddisgyblaeth (yr hyn a ddylid ei ddymuno yn fawr) fe dybiwyd fod yn dda yr amser hyn, yn eich gwydd chwi oll, ddarllen y sentensiau cyffredin o felldithion Duw yn erbyn pechaduriaid anedifeiriol, y rhai a gasclwyd allan o'r seithfed bennod ar hugain o Deuteronomium, a lleoedd eraill o'r Scrythur lân: a bod i chwi atteb i bob sentens, Amen. Er mwyn, gwedi darfod felly eich rhybuddio am fawr ddigllonder Duw yn erbyn pechaduriaid, gallu eich gwahodd

yn

Comminasion.

yn gynt i ddifrif, a gwêr edifeirwch, a bod i chwi rodio yn ddieleuliaſach y dyddiau enbyd hyn, gan gilio oddi-wrth gyfryw feiau ac yr ydych chwi yn ſicrhau â'ch geneuau eich hunain, fod meiddioth Duw yn ddyledus am danynt.

MEilldigedig yw yr neb a wnêlo ddelw gerfiedic neu doddedic iw haddoli.

A'r bobl a attebant, ac a ddywedant,
Amen.

Gwenidog.

Meilldigedig yw yr hwn a feilldithio ei dâd neu ei fam.

Atteb.
Amen.

Gwenidog.

Meilldigedic yw yr hwn a fymmudo derfyn tir ei gymmydog.

Atteb.
Amen.

Gwenidog.

Meilldigedig yw yr hwn a baro i'r dall gyfeiliorni ffordd.

Atteb.
Amen.

Gwenidog.

Meilldigedic yw yr hwn a wyro farn y dieithr, yr ymddifad, a'r weddw.

Atteb.
Amen.

Gwenidog.

Meilldigedic yw yr neb a darawo ei gymmydog yn ddirgel.

Atteb.
Amen.

Gwenidog.

Meilldigedic yw yr hwn a orweddo gyda gwraig ei gymmydog.

Comminasion.

Atteb.

Amen.

Gwenidog.

Welldigedic yw yr hwn a gymmero wobr er dieneidio gwirion.

Atteb.

Amen.

Gwenidog.

Welldigedic yw yr hwn a roddo ei ymddiried mewn dyn, ac a gymmero ddyn yn amddiffyn iddo, ac yn ei galon a gilio oddi wrth yr Arglwydd.

Atteb.

Amen.

Gwenidog.

Welldigedic yw yr annhrugarog, y godinebus, a'r rhai a dorrant briodas, a'r cybyddion, addol-wyr delwau, enllib-wyr, meddwon, a'r chrib ddeilwyr.

Atteb.

Amen.

Gwenidog.

YN-awr, yn gymmaint a'u bod hwy oll yn felldigedig (fel y tystia Dafydd Brophwyd) yr rhai sy yn cyfeiliorni, ac yn myned ar ddidro oddiwrth orchymmynion Duw: moelwch i ni (gan feddylio am y farn ofnadwy sydd goruwch ein pennau, ac syth ger ein llaw) ymchwelyd at ein Harglwydd Dduw a chwbl gystudd, a gostyngeiddrwydd calon, gan ddwyn galar a thrymder dros ein buchedd bechadurus, gan gydnabod a chyffesu ein camweddau, a cheisio dwyn ffrwythau teilwng i edifeirwch. Canys yn awr y gosodwyd y fwyall ar wreiddin y pren, fel y cymmynir i lawr, ac y bwrir i'r tan, bob pren ni ddycco ffrwyth da. Pethofnadwy yw syrthio yn nwylaw y Duw byw. Efe a dywalit law ar y pechaduriaid, maglau, tân, a brwnstan, storm a thymestl, hyn sydd eu rhan hwy iw yfed,

Esa. 26. 21. Canys wele y mae 'r Arglwydd wedi dyfod allan o'i le, i ymweled ag anwiredd y rhai sy yn trigo ar y ddaiar,

Mal. 3. 2. Eithr pwy a ddichon aros dydd ei ddyfodiad ef? pwy a ddichon barhau pan ymddangoso efe? Ei wyntill

till ſydd yn ei law, ac efe a gartha ei lawr, ac a gaſcl ei wenith iw yſcubor, ond efe a lyſc yr ûs â th ân anniffoddadwy. Mat. 3. 12.

Dydd yr Arglwydd a ddaw fel lleidr o hyd nôs, a phan ddywedant, Taugneddyf, ac y mae pob peth yn ddiogel, yna y daw diſtryw diſyfyd arnynt, fel y daw gofid ar wraig feichiog with eſcor, ac ni ddiangant. 1 Theſ. 5. 23.

Yna yr ymddengys cynddaredd Duw yn y dydd dial, yr hwn a ddarfu i'r pechaduriaid anhydyn ei bentyrru ar eu gwarthaf trwy gyndynrwydd eu calounau, y rhai a ddirmygent ddaioni, ammynedd, a hir-ymaros Duw, pan ydoedd efe yn eu galw hwy yn wastad i edifeirwch. Rhuf. 2. 4, 5.

Yna y galwant arnaf, medd yr Arglwydd, ac ni wrandawaf; hwy am ceiſiant yn foreu, ac ni'm caffant, a hynny o herwydd iddynt gaſau gwybodaeth, ac na dderbynient ofn yr Arglwydd onid caſau fy nghyngor, a diyſtyrn fy nghoſpedigaeth. Dihar. 1. 28, 29, 30.

Yno y bydd rhy-hwyr curo, wedi cau 'r drws, a rhy-hwyr galw am drugaredd, pan yw amſer cyfiawnder. Och mor aruthrol lief y farn gyfiawnaf a draethir arnyut hwy, pan ddywedir wrthynt: Ewch y rhai melldigedic i'r tân tragywyddol yr hwn a ddarparwyd i ddiafol a'i angelion.

Am hyny frodyr, ymchwelwn yn brydol, tra parhâo dydd yr iechyd, Canys y mae yr nôs yn dyfod, pryd na allo neb weithio: felly tra fyddo i ni oleuni credwn yn y goleuni, a rhodiwn fel plant y goleuni, rhag ein bwrw i'r tywyllwg eithaf, lle y mae wylofain ac yſcyrnygu dannedd. 2 Cor. 6. 2. S. Ioan 9. 4. Mat. 25. 30

Na ddrwg-arferwn ddaioni Duw yr hwn hwn ſydd yn ein galw yn drugarog i emendio, ac o'i ddidrangc dosturi, yn addo i ni faddeuant am a aeth heibio, os nyni (â chwbl feddwl, ac â chalon gywir) a dychwelwn atto ef. Eſa. 1. 18.

Canys er bod ein pechodau cyn goched a'r yſcarlad, hwy fyddant mor gannaid â'r eira: ac er eu bod fel y porphor, etto hwy fyddant cyn wynned a'r gwlan. Ezec. 18. 30, 31, 32.

Ymchwelwch yn lân, medd yr Arglwydd, ac mi wrth eich holl anwiredd, ac ni bydd eich pechodau yn ddiſtryw i chwi.

Bwriwch ymmaith oddi-wrthych eich holl annwiol-

wiolŵeb a ŵnaethoch, gŵnewch i chŵi galonnau newyddion, ac yſpŕyd newydd. Pa ham y bydŵch feirw, chŵy-chŵi tŷ yr Iſrael? canys nid'm boddhâir ym marŵolaeth yr un a fo marw, medd yr Arglŵydd Dduw. Ymchŵelŵch chŵithau a byŵ fyddŵch.

1 S. Joan 2, 1, 2. Er darfod i ni bechu, y mae i ni ddadleuŵr gŷd a'r Tâd Iesu Grist y Cyfion, ac efe yŵ'r iaŵn dros ein pechodau.

Eſa. 53. 5. Canys efe a archollŵyd dros ein camŵeddau, ac a daraŵyd am ein hanŵireddau. Ymchŵelŵn am hynny atto ef, yr hŵn yŵ trugarog dderbyniŵr holl ŵir edifeiriol bechaduriaid, gan gŵbod gredu ei fod ef yn barod i'n derbyn, ac yn dŕau ei eŵyllys i faddeu i ni, od aŵn atto meŵn ffyddlaŵn edifeirŵch, os hyni a ymoſtyngŵn iddo, ac o hyn allan rhodio yn ei ffyrdd ef: os nyni a dderbyniŵn ei iau eſmŵyth ef, a'i faich yſcafn arnom, iŵ ganlyn ef meŵn goſtyngeiddŕŵydd, dioddefgarŵch a chariad perffaith, a bod o honom yn dŕefnedig ŵrth lywodŕaeth ei Yſpŕyd glân ef, gan geiſio yn waſtad ei ogoniant, a'i waſanaethu yn ddyladwy yn ein galŵedigaeth, gan ddioith iddo. Os hyn a wnaŵn, Crist a'n gŵared ni oddi-ŵrth felldith y gyfraith, ac oddi-ŵrth y felldith eithaf a ddiſcyn ar y ſaŵl a fyddant ar y llaw aſtŵy, ac efe a'n geſyd ni ar ei ddeheu-law, ac a ddŕŷ i ni ŵynfydedig fendith ei Dâd, gan orchymmyn i ni gymeryd meddiant yn ei ogoneddus deyrnas, i'r hon poed teilŵng fo ganddo ein dŵyn ni eu gŷd bŵll, er ei anfeidŕol drugaredd. Amen.

Mat. 11. 29, 30.

Mat. 25. 33, 34.

¶ Yna y goſtyngant bawb ar ei gliniau, a'r Offeriad a'r yſcolheigion ar eu glinniau (yn y fan lle maent arferedic o ddywedyd y Litani) a ddywedant y Pſalm hon.

Miſerere mei, Deus. Pſal. lj.

Rugarhâ ŵrthif ŵ Dduw, yn ôl dy drugarogrŵydd: yn ol lliaws dy dosturiaethau dilêa fy anŵireddau.

Golch fi yn llŵyr-ddŵys oddiŵrth fy anŵireddau: a glanhâ fi oddiŵrth fy mhechod.

Canys

Comminasion.

Canys yr wyf yn cydnabod fy nghamweddau, a'm pechod sydd yn wastad ger fy mron.

Yn dy erbyn di, dydi dy hunan y pechais, ac y gwneuthum y drwg hyn yn dy olwg: fel i'th gyfiawnhaer pan lefarych, ac y byddit bûr pan farneych.

Wele mewn anwiredd i'm llunwyd, ac mewn pechod y beichiogodd fy mam arnaf.

Wele, ceraist wirionedd oddi-mewn, a phert im wybod doethineb yn ddiegel.

Glanhâ fi ag yssop, ac mi a lanheir: golch fi, a dyfaf wynnach na'r eira.

Pâr di i mi glywed gorfoledd, a llawenydd; fel y llawenycho yr esgyrn a ddrylliaist.

Cuddia dy wyneb oddi wrth fy mechodau: a dilea fy holl anwireddau.

Crea galon lân ynof ô Dduw: ac adnewydda yspryd uniawn o'm mewn.

Na fwrw fi ymmaith oddi ger dy fron: ac na chymmer dy Yspryd sanctaidd oddi-wrthif.

Dyro drachefn i mi orfoledd dy iechydwriaeth: ac âth hael Yspryd cynnal fi.

Yna y dyscaf dy ffyrdd i rai anwir: a phechaduriaid a droir attat.

Gwared fi oddiwrth waed ô Dduw: Duw fy iechydwriaeth: a'm tafod a gân yn llafar am dy gyfiawnder.

Arglwydd, agor fy ngwefusau, a'm genau a fynega dy foliant.

Canys ni chwennychi aberth, pe amgen mi a'i rhoddwn, poeth offrwm ni fynni.

Aberthau Duw ydynt yspryd dryllieddic: calon drylliog gystuddiedic, ô Dduw, ni ddirmygi.

Gwna ddaioni, yn dy ewyllysgarwch, i Sion: adeiliada furiau Jerusalem,

Yna y byddi fodlon i ebyrth cyfiawnder, i boeth offrwm, ac aberth llosc, yna 'r offrymmant fustych ar dy allor.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Comminasion.

Atteb.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awrhon, ac y bydd yn wastad: yn des oesoedd. Amen.
Arglwydd trugarhá wrthym.

Crist trugarhá wrthym.
Arglwydd trugarhá wrthym.

Yn Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Amen.

Gwenidog.

Arglwydd cadw dy wasanaeth-ddynion.

Atteb.

Yrhai a ymddiriedant ynot.

Gwenidog.

Anfon iddynt borth oddi-uchod.

Atteb.

A byth amddiffyn hwy yn gadarn.

Gwenidog.

Cymmorth nyni O Dduw ein Jachawdr.

Atteb.

Ac er mwyn gogoniant dy Enw gwared ni: Bydd drugarog wrthym bechaduriaid, er mwyn dy Enw.

Gwenidog.

Arglwydd, gwrando ein gweddiau.

Atteb.

A deued ein llef hyd attat.

Gwenidog. Gweddiwn.

Arglwydd, ni attolygwn i ti, yn drugarog wrando ein gweddiau ac arbed bawb a gyffesiant eu pechodau wrthit, fel y bo yr rhai yr hyddir eu cydwybodau gan bechod, trwy dy drugarog faddeuant fod yn ollyngedic, trwy Grist ein Harglwydd. Amen.

O All-

Comminasion.

Allnoccaf Ddulw, a thrugarocaf Dad, yr hwn wyt yn tosturio wrth bob dyn, ac nid wyt yn calàu dim ar a wnaethost, yr hwn-nid ewyllysi farwolaeth pechadur, onid byw o honaw ac ymchwelyd oddi-wrth bechod, a bod yn gadwedic: yn drugaroc maddeu ein camweddau, derbyn a chonfforddia ni, y rhai ydym yn flin ac yn orthwm gennym faich ein pechodau. Ti biau o briodolder drugarhàu, i ti yn unic y perthyn maddeu pechodau: Arbed nyni am hynny Arglwydd daionus. Arbed dy bobl y rhai a brynaist. Na ddwg dy weision i'r farn, y rhai ynt brudd gwael, a phechaduriaid truein: Eithr ymchwel kelly dy lid oddi wrthym, y rhai ym yn ostyngedic yn cydnabod a'n gwaeledd, ac yn wir edifeiriol gennym ein beiau: kelly bryssia i'n cynhorthwyo yn y byd hwn, fel y gallom byth fyw gyd â thi yn y byd a ddaw, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

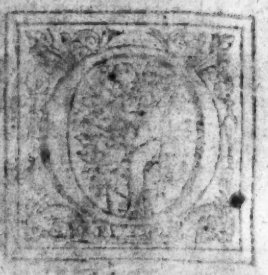
℣ Yna y dywed y bobl hyn yma sydd yn canlyn. ar ol y Gwenidog.

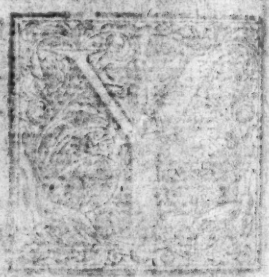

Mchwel di ni o Arglwydd daionus, ac yna ydd ymchwelir-ni, ystyria o Arglwydd, ystyria wrth dy bobl, y rhai sydd yn ymchwelyd attat trwy wylofain, ymprydio, a gweddio; canys Duw trugarog ydwyti, yn llawn tosturi, yn dda dy amynedd, ac yn fawr dy warder, yr wyt arbed pan ym yn haeddu poenau, ac yn dy lid ydd wyt yn meddwl am drugaredd. Arbet dy bobl Arglwydd daionus, arbet hwy, ac na ddycco dy etifeddiaeth i wradwydd: clyw nyni. Arglwydd, canys mawr yw dy drugaredd, ac yn ôl lliaws dy drugareddau, edrych arnom, trwy haeddedigaethau a chyfryngdod dy Fendigedic Fab Jesu Grist ein Harglwyd. Amen.

℣ Yna yr Offeiriad ei hun yn unig a ddywed.

Bendithiedd yr Arglwydd ni, a chadwed ni; Dercheved yr Arglwydd ei wyneb arnom, a rhodded i ni Dangneddyf yr awr hon ac hyd byth byth oedd. Amen.

Y Pſallwyr neu Pſalmau DAFYDD,

Ar ol Cyfieithiad y

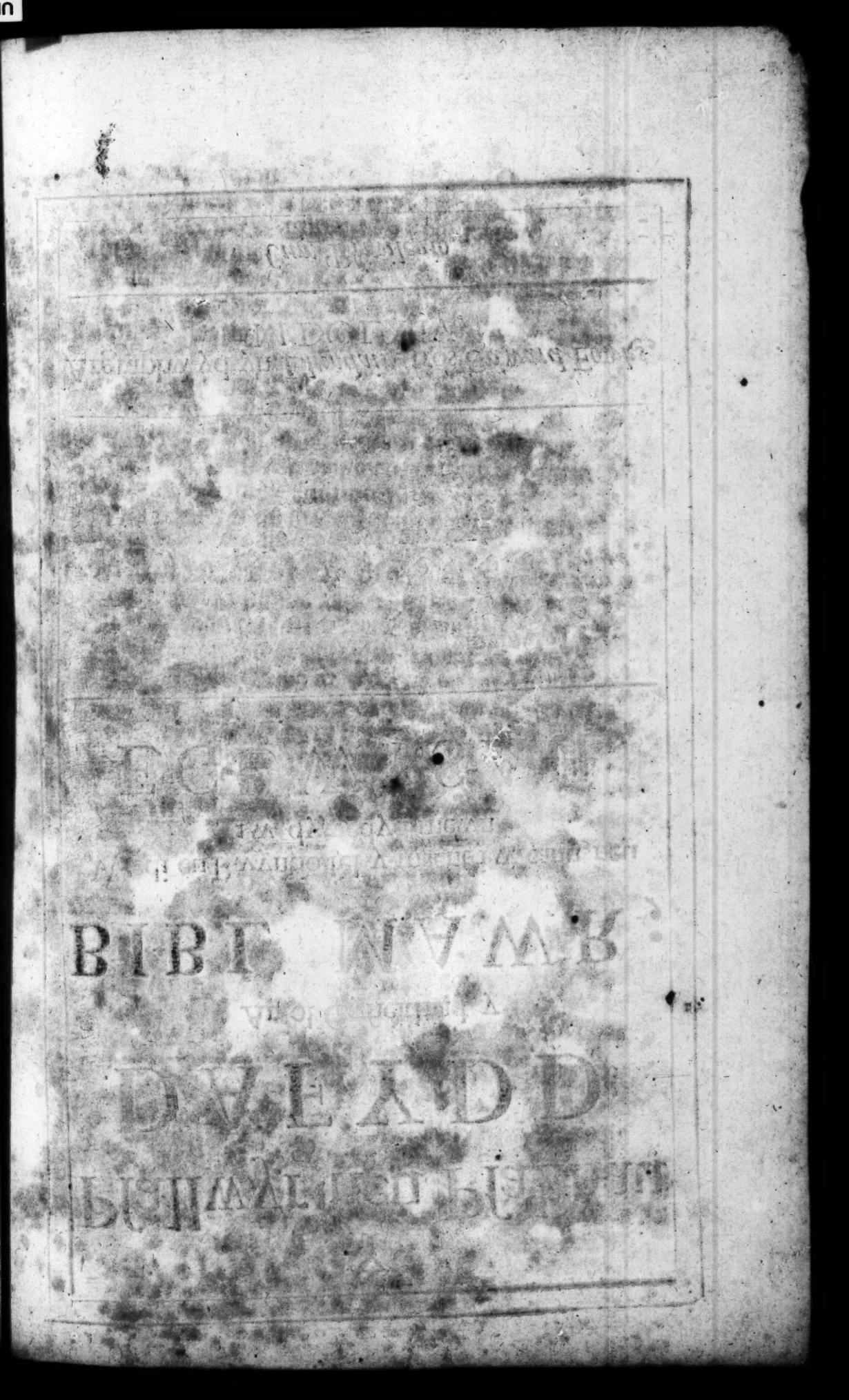
BIBL MAWR;

Wedi eu Pwyntio fel y maent i'w canu, neu i'w dywedyd mewn

EGLWYSAU.

Argraphwyd yn *Llundain*, tros *Edward Fowks*, MDCLXIV.

Cum Privilegio.

Pſalmau Dafydd.

Beatus vir, qui non abiit. Pſal. j.

GWyn ei fyd y gŵr ni rodia ynghyngor yr annuwolion, ac ni ſaif yn ffordd pechaduriaid, ac nid eiſtedd yn eiſteddfa gwatwar-wyr. Dydd j. *Boreuol Wedd.*

2 Onid ſydd a'i ewyllys ynghyfraith yr Arglwydd: ac yn myfyrio yn ei gyfraith ef ddydd a nôs.

3 Ac efe a fydd fel pren wedi ei blannu ar lan afonydd dyfroedd, yr hwn a rydd ei ffrwyth yn ei bŷd; a'i ddalen ni wywa, a pha beth bynnac a wnêl, efe a lwydda.

4 Nid felly y bydd yr annuwiol: onid fel mân ûs yr hwn a chwâl y gwynt ymmaith.

5 Am hynny yr annuwolion ni ſafant yn y farn, na phechaduriaid ynghynnulleidfa y rhai cyfiawn.

6 Canys yr Arglwydd a edwyn ffordd y rhai cyfiawn: ond ffordd yr annuwolion a ddifethir.

Quare fremuerunt gentes? Pſal. ij.

PAham y terfyſca y Cenhedloedd: ac y myfyria y bobloedd beth ofer?

2 Y mae brenhinoedd y ddaiar yn ymoſod, a'r pennaethiaid yn ymgynghori ynghyd, yn erbyn yr Arglwydd, ac yn erbyn ei Griſt ef, gan ddywedyd.

3 Dyrllîwn eu rhwymau hwy: a thaflwn eu rheffynnau oddi wrthym.

Dydd j. 4 Yr hwn ſydd yn preſſwylio yn y nefoedd a chwardd, yr Arglwydd a'i gwatwar hwynt.

5 Yna y llefara efe wrthynt yn ei lid, ac yn ei ddigllonrwydd y dychryna efe hwynt.

6 Minneu a oſodais fy Mrenin ar Sion, fy mynydd ſanctaidd.

7 Mynegaf y ddeddf: dywedodd yr Arglwydd wrthif; fy Mab ydwyt ti, myfi heddyw a'th genhedlais.

8 Gofyn i mi, a rhoddaf y Cenhedloedd yn etifeddiaeth i ti: a therfynnau y ddaiar i'th feddiant.

9 Drylli hwynt â gwialen haiarn, maluri hwynt fel llestr prydd.

10 Gan hynny 'r awr hon frenhinoedd, byddwch ſynhwyrol: barn-wŷr y ddaiar cymmerwch ddyſc.

11 Gwaſanaethwch yr Arglwydd mewn ofn: ac ymlawenhewch mewn dychryn.

12 Cuſſenwch y mâb rhag iddo ddigio, a'ch difetha chwi o'r ffordd: pan gynneuo ei lid ef (ei ond ychydig) gwyn eu byd pawb a ymddiriedant ynddo ef.

Domine, quid multiplicati ? Pſal. iij.

ARglwydd mor aml yw fy nhrallod-wŷr: llawer yw y rhai ſy'n codi i'm herbyn.

2 Llawer yw y rhai ſy'n dywedyd am fy enaid: nid oes iechydwriaeth iddo yn ei Ddduw.

3 Ond tydi, Arglwydd, ydwyt darian i mi: fy ngogoniant, a derchafudd fy mhen

4 A'm llef y gelwais ar yr Arglwydd: ac efe a'm clybu o'i fynydd ſanctaidd.

5 Mi a orweddais, ac a gyſcais, ac a ddeffroais: canys yr Arglwydd a'm cynhaliodd.

6 Nid ofnaf fyrddiwn o bobl: y rhai o amgylch a ymoſodaſant i'm herbyn.

7 Cyfot Arglwydd, achub fi fy Nuw, canys tarewaiſt fy holl elynion ar garr yr ên: torraiſt ddannedd yr annuwiolion.

8 Iechydwriaeth ſydd eddo 'r Arglwydd: dy fendith ſydd ar dy bobl.

Cum

Y Pſalmau.

Cum invocarem. Pſal. iv.

GWrando ſi pan alwyf, ô Dduw fy nghyfiawnder; mewn cynfyngder yr ehengaiſt arnaf: trugarha wrthif, ac erglyw fy ngweddi.

2 O feibion dynion, pa hyd y trowch fy ngogoniant yn warth? yr hoffwch wegi, ac yr argeiſiwch gelwydd?

3 Dnd gwybyddwch i'r Arglwydd nailltuo y dawiol iddo ei hun: yr Arglwydd a wrendy pan alwyf arno.

4 Ofnwch, ac na phechwch: ymddiddenwch a'ch calon ar eich gwely, a thewch.

5 Aberthwch ebyrth cyfiawnder: a gobeithiwch yn yr Arglwydd.

6 Llawer fy 'n dywedyd, pwy a ddengys i ni ddaioni? Arglwydd, dercha arnom lewyrth dy wyneb.

7 Rhoddaiſt lawenydd yn fy nghalon: mwy na'r amſer yr amlh[illegible]dd eu hyd, a'i gwin hwynt.

8 Mewn heddwch hefyd y gorweddaf, ac yr hunaf: canys ti Arglwydd yn unic a wnei i mi drigo mewn diogelwch.

A

Verba mea auribus. Pſal. vj.

GWrando fy ngeiriau Arglwydd: deall fy myfyrdod.

2 Erglyw ar lêf fy ngwaedd, fy Mrenin, am Duw: canys arnat y gweddiaf.

3 Yn foreu Arglwydd y clywi fy llêf: yn foreu y cyfeiriaf attat, ac yr edrychaf fynu.

4 O herwydd nid wyt ti Dduw 'n ewyllyſio anwiredd: a drwg ni thrig gyd â thi.

5 Ynfydion ni ſafant yn dy olwg: caſeaiſt holl weithred-wyr anwiredd.

6 Difethi y rhai a ddywedant gelwydd: yr Arglwydd a ffieidda y gwr gwaedlyd, a'r twyllodrus.

7 A minneu a ddeuaf i'th dŷ di yn amlder dy

Dydd j. dzugaredd : ac a addolaf tu a'th Demi ſanctaidd yn dy ofn di.

8 Arglwydd arwain fi yn dy gyfiawnder o achos fy ngelynion : ac uniona dy ffordd o'm blaen.

9 Canys nid oes uniondeb yn eu genau, eu ceudod ſydd anwireddau : bedd agozed yw eu cêg, gwenieithiant a'i tafod.

10 Deſtrywia hwynt ô Dduw, ſyrthiant oddi wrth eu cynghozion : gyzr hwynt ymmaith yn amlder eu camweddau : canys gwrthzfelaſant i'th erbyn.

11 Ond llawenhaed y rhai oll a ymddiriedant ynot ti : llafar ganant yn dragywydd am i ti ozchguddio troſtynt : a'r rhai a garant dy Enw, gozfoleddant ynot.

12 Canys ti Arglwydd a fendithi y cyfiawn : â charedigzwydd, megis â tharian y cozoni di ef.

Domine, ne in furore. Pſal. vj.

Prydnawnol Weddi.

ARglwydd na cherydda fi yn dy lidiawgzwydd : ac na choſpa fi yn dy lid.

2 Trugarhâ wrthif Arglwydd, canys llelc ydwyfi : iachâ fi ô Arglwydd, canys fy eſcyrn a gyſtuddiwyd.

3 A'm henaid a ddychzynwyd yn ddirfawz : titheu Arglwydd, pa hyd ?

4 Dychwel Arglwydd, gwared fy enaid : achub fi er mwyn dy dzugaredd.

5 Canys yn angeu nid oes gofia am danat : yn y bedd pwy a'th folianna ?

6 Deffygiais gan fy ochain, bôb nôs yz ydwyf yn gwneuthur fy ngwely yn foddfa : yz ydwyfi 'n gwlychu fy ugozweddfa a'm dagzau.

7 Treuliodd fy llygad gan ddigter : heneiddiodd o herwydd fy holl elynion.

8 Cilwch oddi wrthif holl weithzed-wyz anwiredd: canys yz Arglwydd a glywodd lêf fy ngwlofain.

9 Cly-

9 Clybu 'r Arglwydd fy neiſyfiad : yr Arglwydd a dderbyn fy ngweddi. Dydd j.

10 Gwradwyddder, a thrallodder yn ddirfawr fy holl elynion : dychweler, a chywilyddier hwynt yn ddiſymmwth.

Domine, Deus meus. Pſal. vij.

ARglwydd fy Nuw, ynot yr ymddiriedais : achub fi rhag fy holl erlid-wyr, a gwared fi.

2 Rhag iddo larpio fy enaid fel llew : gan ei rwygo, pryd na byddo gwaredudd.

3 O Arglwydd fy Nuw, os gwneuthum hyn : od oes anwiredd yn fy nwylaw,

4 O thelais ddrwg i'r neb oedd heddychol â mi :(ie, mi a waredais yr hwn ſydd elyn i mi heb achos :)

5 Erlidied y gelyn fy enaid, a goddiwedded : ſathred hefyd fy mywyd i'r llawr, a goſoded fy ngogoniant yn y llwch.

6 Cyfod Arglwydd, yn dy ddigllonedd, ymddercha o herwydd llid fy ngelynion : deffro hefyd droſof i'r farn a orchymynnaiſt.

7 Felly tynnulleidfa y bobloedd : a'th amgylchynant : er eu mwyn dychwel ditheu i'r uchelder.

8 Yr Arglwydd a farn y bobloedd : barn fi, o Arglwydd, yn ôl fy nghyfiawnder, ac yn ôl fy mherffeithrwydd ſydd ynof.

9 Darfydded weithian anwiredd yr annuwolion, eithr cyfarwydda di y cyfiawn : canys y Duw cyfiawn a chwylia y calonnau, a'r arennau.

10 Fy amddeffyn ſydd o Dduw ; iachawdr y rhai uniawn o galon.

11 Duw ſydd farnudd cyfiawn : a Duw ſy ddigllon beunydd wrth yr annuwiol.

12 Oni ddychwel yr annuwiol, efe a hoga ei gleddyf ; efe a annelodd ei fwa, ac a'i paratôdd.

13 Paratôdd hefyd iddo arfau angheuol : efe a drefnodd ei ſaethau yn erbyn yr erlidwyr.

14 Wele efe a ymddwodg anwiredd : ac a feichiogodd ar gamwedd, ac a eſcorodd ar gelwydd.

15 Tor-

Dydd j.

15 Torrodd bwll : clodiodd ef ; ſyrthiodd hefyd yn y clawdd a wnaeth.

16 Ei auwiredd a ymchwel ar ei ben ei hun : a'i drahâ a ddeſcyn ar ei goppa ei hun.

17 Clodforaf yr Arglwydd yn ôl ei gyfiawnder : a chanmolaf enw 'r Arglwydd goruchaf.

Domine, Dominus noſter. Pſal. viij.

ARglwydd ein Iôr ni, mor ardderchog yw dy Enw ar yr holl ddaiar : yr hwn a oſodaiſt dy ogoniant uwch y nefoedd!

2 Denau plant bychain, a rhai yn ſugno y peraiſt nerth, o achos dy elynion : i oſtegu y gelyn, â'r ymddialydd.

3 Pan edrychwyf ar dy nefoedd gwaith dy fyſedd : y lloer a'r ſêr, y rhai a ordeiniaiſt.

4 Pa beth yw dyn i ti iw gofio : a mâb dyn i ti i ymweled ag ef :

5 Canys gwnaethoſt ef ychydig iſ nâ'r angelion ac a'i coronaiſt â gogoniant, ac a harddwch :

6 Gwnaethoſt iddo arglwyddiaethu ar weithredoedd dy ddwylo ; goſodaiſt bôb peth dan ei draed ef,

7 Defaid, ac ychen oll ; anifeiliaid y maes hefyd.

8 Ehediaid y nefoedd, a phyſcod y môr : ac y ſydd yn tramwyo llwybrau y moroedd.

9 Arglwydd ein Iôr, mor ardderchog yw dy enw ar yr holl ddaiar!

Confitebor tibi, Psal. ix.

Clodforaf di ô Argl Wydd, â'm holl galon: mynegaf dy holl ryfeddodau. *Boreuol Weddi.*

2 Llawenychaf, a gorfoleddaf ynot: canaf i'th enw di, y goruchaf.

3 Pan ddychwelter fy ngelynion yn eu hôl, hwy a gwympant ac a ddifethir o'th flaen di.

4 Canys gwnaethoft fy marn a'm hatter yn dda: eiſteddaiſt ar orſedd-faingc, gan farnu yn gyfiawn.

5 Ceryddaiſt y cenhedloedd, diſtrywiaiſt yr annuwiol: eu henw hwynt a ddileaiſt byth bythoi.

6 Hâ elyn, darfu am ddiniſtr yn dragywydd; a dinaſoedd: darfu eu coffadwriaeth gyd â hwynt.

7 Ond yr Argl Wydd a bery yn dragywydd: efe a baratôdd ei orſedd-faing i farn.

8 Ac efe a farn y byd mewn cyfiawnder: efe a farn y bobloedd mewn uniondeb.

9 Yr Argl Wydd hefyd fydd noddfa i'r gorthrymmedig: noddfa yn amſer trallod.

10 A'r rhai a adwaenant dy enw a ymddiriedant ynot: canys ni adewaiſt ô Argl Wydd, y rhai a'th geiſſient.

11 Canmolwch yr Argl Wydd, yr hwn ſydd yn preſſwylio yn Sion: mynegwch ymmyſc y bobloedd ei weithredoedd ef.

12 Pan ymofynno efe am waed, efe a'i cofia hwynt nid anghofia waedd y cyſtuddiol.

13 Trugarhâ wrthif Argl Wydd, gwêl fy mlinder gan fy nghaſeion: fy nerchafudd o byrth angau.

14 Fel y mynegwyf dy holl foliant ymmhyrth merch Sion: llawenychaf yn dy iechydwriaeth.

15 Y cenhedloedd a ſoddaſant yn y ffos a wnaethant: yn y rhwyd a guddiaſant, y daliwyd eu troed eu hun.

Dydd ij. 16 Adweinir yr Arglwydd wrth y farn a wnâ: yr annuwiol a fagl wyd yngweithredoedd ei ddwylo ei hun.

17 Y rhai drygionus a ymchwelant i uffern: a'r holl genhedloedd a anghofiant Dduw.

18 Canys nid anghofir y tlawd byth: gobaith y trueniaid ni chollir byth.

19 Cyfod Arglwydd, na orfydded dyn: barner y cenhedloedd ger dy fron di.

20 Gosod Arglwydd ofn arnynt: fel y gwybyddo y cenhedloedd mai dynion ydynt.

Ut quid, Domine? Psal. x.

PAham Arglwydd y sefi o bell: yr ymguddi yn amser cyfyngder?

2 Yr annuwiol mewn balchder, a erlid y tlawd: dalier hwynt yn y bwriadau a ddychymygasant.

3 Canys yr annuwiol a ymffrostia am ewyllys ei galon: ac a fendithia y cybydd, yr hwn y mae yr Arglwydd yn ei ffieiddio.

4 Yr annuwiol (gan uchder ei ffroen) ni chais Dduw: nid yw Duw yn ei holl feddyliau ef.

5 Ei ffyrdd sydd flin bôb amser: uchel yw dy farnedigaethau allan o'i olwg ef; chwythu y mae yn erei holl elynion.

6 Dywedodd yn ei galon, ni'm symmudir: o herwydd ni byddaf mewn dryg-fyd, hyd genhedlaeth a chenhedlaeth.

7 Ei enau sydd yn llawn melldith, a dichell, a thwyll: tan ei dafod y mae camwedd, ac anwiredd.

8 Y mae efe yn eistedd ynghynllwynfa y pentrefydd: mewn cilfacheu y lladd efe y gwirion; ei lygaid a dremiant yn ddirgel ar y tlawd.

9 Efe a gynllwyna mewn dirgelwch, megis llew yn ei ffau: cynllwyn y mae i ddal y tlawd, efe a ddeil y tlawd gan ei dynnu iw rwyd.

10 Efe a ymgrynnma, ac a ymostwng: fel y cwympo tyrfa trueniaid gan ei gedyrn ef.

11 Dywedodd yn ei galon, anghofiodd Duw: cuddiodd ei wyneb, ni wêl byth.

12 Cy-

12 Cyfod Arglwydd, ô Ddduw dercha dy law; nac anghofia y cyſtuddiol. Dydd ij.

13 Pa ham y dirmyga'r annuwiol Dduw? dywedodd yn ei galon, nid ymofynni.

14 Gwelaiſt hyn; canys ti a ganfyddi anwiredd. a cham, i roddi tâl a'th ddwylo dy hun: arnat ti y gedy y tlawd, ti yw cynnorthwy-wr yr ymddifad.

15 Tor fraich yr annuwiol, a'r drygionus: cais ei ddrygioni ef, hyd na chaffech ddim.

16 Yr Arglwydd ſydd Frenin byth, ac yn dragywyddd: diflannwyd y cenhedloedd allan o'i dir ef.

17 Arglwydd clywaiſt ddymuniad y tlodion; parottoi eu calon hwynt, gwrendy dy glûſt arnynt.

18 I farnu yr ymddifad a'r gorthrymmedig: fel na chwanego dyn daiarol beri ofn mwyach.

In Domino confido. Pſal. xj.

YN yr Arglwydd yr wyf yn ymdiried, pa fodd y dywedwch wrth fy enaid, eheda i'ch mynydd fel aderyn?

2 Canys wele, y drygionus a annelant fwa, paratoeſant eu ſaethau ar y llinyn, i ſaethu yn ddirgel y rhai uniawn o galon.

3 Canys y ſeiliau a ddiniſtrïwyd: pa beth a wna y cyfiawn?

4 Yr Arglwydd ſydd yn Nheml ei ſanctaidd: gorſeddfa yr Arglwydd ſydd yn y nefoedd; y mae ei lygaid ef yn gweled, ei amrantau yn profi meibion dynion.

5 Yr Arglwydd a brawf y cyfiawn: eithr cás gan ei enaid ef y drygionus, a'r hwn ſydd hoff ganddo draws-fder.

6 Ar yr annuwiolion y glawia efe faglau, tân a brwmſtan, a phoeth-wynt yſtormus: dymma ran eu phiol hwynt.

7 Canys yr Arglwydd cyfiawn a gâr gyfiawnder: ei wyneb a edrych ar yr uniawn.

Salvum me fac. Pſal. xij

Prydnawnol Weddi.

ACHub Arglwydd, canys darfu y trugarog: o herwydd pallodd y ffyddloniaid o blith meibion dynion.

2 Dfferedd a ddywedant bob un wrth ei gymmydog; â gwefus wenhieithgar, ac â chalon ddau ddyblyg y llefarant.

3 Torred yr Arglwydd yr holl wefuſau gwenhieithus, a'r tafod a ddywedo fawrhydri.

4 Y rhai a ddywedant, a'n tafod y gorfyddwn: ein gwefuſau ſydd eiddom ni, pwy ſydd Arglwydd arnom ni?

5 O herwydd anrhaith y rhai cyſtuddiedic, o herwydd uchenaid y tlodion, y cyfodaf yn awr, medd yr Arglwydd: rhoddaf mewn iechydwriaeth yr hwn y magler iddo.

6 Geiriau yr Arglwydd ydynt eiriau purion: fel arian wedi ei goethi mewn ffwrn briddi, wedi ei buro ſeith-waith.

7 Ti Arglwydd a'i cedwi hwynt: cedwi hwynt rhag y genhedlaeth hon yn dragywydd.

8 Yr annuwolion a rodiant o amgylch pan dderchafer y gwaelaf o feibion dynion.

Uſque quo, Domine? Pſal. xiij.

PA hyd, Arglwydd, i'm anghofi: ai yn dragywydd? pa hyd y cuddi dy wyneb rhagof?

2 Pa hyd y cymmeraf gynghorion yn fy enaid, gan fod blinder beunydd yn fy nghalon? pa hyd y derchefir fy ngelyn arnaf?

3 Edrych, a chlyw fi ô Arglwydd fy Nuw: goleua fy llygaid rhag i'm hûno yn yr angeu.

4 Rhag dywedyd o'm gelyn, gorfchfygais ef: ac i'm gwrthwyneb-wŷr lawenychu os gogwyddaf.

5 Minneu hefyd a ymddiriedais yn dy drugaredd

di

di, ſy nghalon a ymlawenycha yn dy iechydwriaeth: canaf i'r Arglwydd am iddo ſynio arnaf. Dydd iij.

Dixit inſipiens. Pſal. xiv.

YR ynfyd a ddywedodd yn ei galon, nid oes un Duw: ymlygrasant, ffieidd-waith a wnaethant; nid oes a wnêl ddaioni.

2 Yr Arglwydd a edrychodd i lawr o'r nefoedd ar feibion dynion; i weled a oedd neb deallgar, yn ymgeiſio â Duw.

3 Ciliodd pawb, cyd-ymddifwynasant, nid oes a wnel ddaioni, nac oes un.

4 Oni wyr holl weithred-wŷr anwiredd? y rhai ſy yn bwytta fy mhobl fel y bwyttaent fara; ni alwâsant ar yr Arglwydd.

Yno y dychrynasant gan ofn; canys y mae Duw ynghenhedlaeth y cyfiawn.

6 Cynghor y tlawd a wradwyddaloch chwi, am fod yr Arglwydd yn obaith iddo.

7 Pwy a ddyry iechydwriaeth i Iſrael o Sion? pan ddychwelo yr Arglwydd gaethiwed ei bobl, yr ymhyfryda Jacob, ac y llawenha Iſrael.

Domine, quis habitavit. Pſal. xv.

ARglwydd pwy a drig yn dy babell? a breſſwylia ym mynydd dy ſanctei- *Boreuol Weddi.* ddrwydd?

2 Yr hwn a rodia yn berffaith, ac a wnêl gyfiawnder, ac a ddywed wîr yn ei galon.

3 Heb abſennu â'i dafod: heb wneuthur drwg i'w gymmydog, heb dderbyn enllib yn erbyn ei gymmydog.

4 Yr hwn y mae y drygionus yn ddirmygus yn ei olwg, ond a anrhydedda y rhai a ofnant yr Arglwydd:

Dydd iij. wydd : yr hwn a dwng iw niwed ei hun, ac ni newidia.

5 Yr hwn ni roddes ei arian ar uſuriaeth, ac ni chymmer wobr yn erbyn y gwirion : a wnêlo hyn nid yſcogir yn dragywydd.

Conſerva me, Domine. Pſal. xvj.

CAdw fi ô Ddduw, canys ynot yr ymddiriedaf.

2 Fy enaid, dywedaiſt wrth yr Arglwydd, fy Arglwydd ydwyt ti : fy nâ nid yw ddim i ti :

3 Ond i'r ſainct ſydd ar y ddaiar, a'r rhai rhagorawl, yn y rhai y mae fy holl hyfrydwch.

4 Gofidiau a amlhânt i'r rhai a fryſſiant ar ôl Duw dieithr : eu diod offrwn o waed nid offrymmaf fi, ac ni chymmeraf eu henwau yn fy ngwefuſau.

5 Yr Arglwydd yw rhan fy etifeddiaeth i, a'm phiol : ti a gynheli fy nghoelbren.

6 Y llinynnau a ſyrthiodd i mi mewn llêoedd hyfryd : ie, y mae i mi etifeddiaeth dêg.

7 Bendithiaf yr Arglwydd, yr hwn a'm cynghorodd : fy ârennau hefyd a'm dyſcant y nôs.

8 Goſodais yr Arglwydd bob amſer ger fy mron : am ei fod ar fy neheu-law, ni'm yſcogir.

9 O herwydd hynny llawenychodd fy nghalon, ac ymhyfrydodd fy ngogoniant : fy nghawd hefyd a orphywys mewn gobaith.

10 Canys, ni adewi fy enaid yn uffern : ac ni oddefi i'th Sanct weled llygredigaeth.

11 Dangoſi i mi lwybr bywyd : digonolrwydd llawenydd ſydd ger dy fron : ac dy ddeheu-law y mae digrifwch yn dragywydd.

Exaudi, Domine. Pſal. xvij.

CLyw Arglwydd gyfiawnder : yſtyria fy llefain, gwrando fy nghweddi o wefuſau didwyll.

2 Deued fy marn oddi ger dy fron, edryched dy lygaid ar uniondeb.

3 Profais fy nghalon, gofwyaiſt fi y nôs, chwiliaiſt fi,

fi, ac ni chei ddim: bwriedais, na throseddai fy nge- Dydd iij.
nau.

4 Tu ag at am weithredoedd dynion, wrth eiriau dy wefusau yr ymgedwais rhag llwybrau yr yspeilydd.

5 Cynnal fy ngherddediad yn dy lwybrau, fel na lithro fy nhraed.

6 Mi a elwais arnat, canys gwrandewi arnaf, o Dduw: gostwng dy glust attaf, ac erglyw fy ymadrodd.

7 Dangos dy ryfedd drugareddau, ô achubydd y rhai a ymddiriedant ynot, rhag y sawl a yngyfodant yn erbyn dy ddeheu-law,

8 Cadw fi fel canwyll llygad: cûdd fi dan gysgod dy adenydd.

9 Rhag yr annuwiolion, y rhai a'm gorthrymmant: rhag fy ngelynion marwol, y rhai a'm hamgylchant.

10 Caeasant gan eu brasder, a'i genau y llefarant mewn balchder

11 Ein cynnweirfa ni a gylchynasant hwy yr awrhon, gosodasant eu llygaid i dynnu i lawr i'r ddaiar.

12 Eu dull sydd fel llew a chwennychei selyfaethu, ac megis llew ieuangc yn aros mewn llêoedd dirgel.

13 Cyfod Arglwydd; achub ei flaen ef, cwympa ef: gwared fy enaid rhag yr annuwiol, yr hwn yw dy gleddyf di.

14 Rhag dynion y rhai yw dy law, O Arglwydd, rhag dynion y byd, y rhai y mae eu rhan yn y bywyd ymma, a'r rhai y llenwaist eu boliau a'th guddiedic drysor: llawn ydynt o feibion, a gadawant eu gweddill i'w rhai bychain.

15 Myfi a edrychaf ar dy wyneb mewn cyfiawnder: digonir fi, pan ddihunwyf, â'th ddelw di.

Dili-

Diligam te Domine. Psal. xviij.

Prydnawnol Weddi.

CAraf di Arglwydd fy nghadernid.

2 Yr Arglwydd yw fy nghraig, a'm hamddeffynfa, a'm gwaredwr; fy Nuw, fy nghadernid, yn yr hwn yr ymddiriedaf, fy nharian, a chorn fy iechydwriaeth, o'm hucheldir.

3 Galwaf ar yr Arglwydd canmoladwy: felly i'm cedwir rhag fy ngelynion.

4 Gofidion angau a'm cylchynâsant: ac afonydd y fall a'm dychrynasant i.

5 Gofidiau uffern a'm cylchynâsant: maglau angeu a achubasant fy mlaen.

6 Yn fy nghyfyngder y gelwais ar yr Arglwydd, ac y gwaeddais ar fy Nuw: efe a glybu fy llef o'i Deml, a'm gwaedd ger ei fron a ddaeth iw glustiau ef.

7 Yna y ſigliodd, ac y crynodd y ddaiar, a ſeiliau y mynyddoedd a gynnhyrfodd, ac a ymſigliodd, am idd ef ddigio.

8 Derchafodd mŵg o'i ffroenau, a thân a yſſodd o'i enau: glo a enynnâsant ganddo.

9 Efe hefyd a oſtyngodd y nefoedd, ac a ddeſcynnodd: a thywyllwch oedd tan ei draed ef.

10 Marchogâodd hefyd ar y Cerub, ac a ehedodd: ie efe a ehedodd ar adenydd y gwynt.

11 Efe a wnaeth dywyllwch yn ddirgelfa iddo, a'i babell o'i amgylch oedd dywyllwch dyfroedd, a thewgwmmylau yr awyr.

12 Gan y diſcleirdeb oedd ger ei fron, ei gwmmylau a aethant heibio: cenllyſc a marwor tanllyd.

13 Yr Arglwydd hefyd a darânodd yn y nefoedd: a'r Goruchaf a roddes ei lef: cenllyſc a marwor tanllyd.

14 Je, efe a anfonodd ei ſaethau ac a'i gwaſcarodd hwynt: ac a ſaethodd ei fellt, ac a'i gorchfygodd hwynt.

15 Gwa-

15 gwaelodion y dyfroedd a welwyd, a seiliau y byd a ddinoethwyd: gan dy gerydd di o Arglwydd, a chan chwythad anadl dy ffroenau. Dydd iv.

16 Anfonodd oddi uchod, cymmerodd fi, tynnodd fi allan o ddyfroedd lawer,

17 Efe a'm gwaredodd oddi wrth fy ngelyn cadarn, a rhag fy nghaseion: canys yr oeddynt yn drech na mi.

18 Achubasant fy mlaen yn nydd fy ngofid: ond yr Arglwydd oedd gynhaliad i mi.

19 Dug fi hefyd i ehangder; gwaredodd fi: canys ymhoffodd ynof.

20 Yr Arglwydd a'm gobrwyodd yn ôl fy nghyfiawnder: yn ôl glendid fy nwylo y talodd efe i mi.

21 Canys cedwais ffyrdd yr Arglwydd: ac ni chiliais yn annuwiol oddi wrth fy Nuw.

22 O herwydd ei holl farnedigaethau ef oedd ger fy mron i: a'i ddeddfau ni fwriais oddi wrthif.

23 Bûm hefyd yn berffaith gyd ag ef: ac ymgedwais rhag fy anwiredd.

24 A'r Arglwydd a'm gobrwyodd yn ôl fy nghyfiawnder: yn ôl purdeb fy nwylo o flaen ei lygaid ef.

25 A'r trugarog y gwnei drugaredd: a'r gwr perffaith y gwnei berffeithrwydd.

26 A'r glân y gwnei lendid: ac a'r cyndyn yr ymgyndynni.

27 Canys ti a waredi y bobl gystuddiedic: ond ti a ostyngi olygon uchel.

28 O herwydd ti a oleui fy nghanwyll: yr Arglwydd fy Nuw a lewyrcha fy nhywyllwch.

29 Oblegid ynot ti y rhedais trwy fyddin; ac yn fy Nuw y llemmais dros fur.

30 Duw sydd berffaith ei ffordd, gair yr Arglwydd sydd wedi ei buro: tarian yw efe i bawb a ymddiriedant ynddo.

31 Canys pwy sydd Dduw heb law 'r Arglwydd? a phwy sydd graig ond ein Duw ni?

32 Duw sy'n fy ngwregysu â nerth, ac yn gwneuthur fy ffordd yn berffaith.

Dydd iij. 33 Gosod y mae tke fy nhraddy fel traed ewigod: ac ar fy uchel-fannau i'm sefyda.

34 Eke sy' yn dyscu fy nwylo i ryfel: fel y dyffie bwa dur yn fy mreichiau.

35 Rhoddaist hefyd i mi darian dy iechydwriaeth, a'th ddeheu-law a'm cynhaliodd, a'th ffwynder a'm llwosogodd.

36 Ehengaist fy ngherddediad tanaf: fel na lithrodd fy nhraed.

37 Erlidiais fy ngelynion, ac a'i goddiweddais: ac ni ddychwelais nes eu difa hwynt,

38 Archollais hwy, fel na allent godi: syrthiasant dan fy nhraed.

39 Canys gwregysaist fi á nerth i ryfel: darostyngaist tanaf y rhai y ymgododd i'm herbyn.

40 Rhoddaist hefyd i mi warrau fy ngelynion: fel y difethwn fy nghaseion.

41 Gwaeddasant, ond nid oedd achubydd: ie, ar yr Arglwydd, ond nid attebodd efe hwynt

42 Maluriais hwynt hefyd fel llwch o flaen y gwynt: teflais hwynt allan megis tom yr heolydd.

43 Gwaredaist fi rhag cynhennau y bobl, gosodaist fi yn ben cenhedloedd: pobl nid adnabûm a'm gwasanaethant.

44 Pan glywant am danaf, ufuddhânt i mi: meibion dieithr a gymmerant arnynt ymddarostwng i mi.

45 Meibion dieithr a ballant: ac a ddychrynant allan o'i dirgel fannau.

46 Byw yw'r Arglwydd, a bendithier fy nghraig: a derchafer Duw fy iechydwriaeth.

47 Duw sydd yn rhoddi i mi allu ymddial: ac a ddarostwng y bobloedd tanaf.

48 Efe sydd yn fy ngwared oddi wrth fy ngelynion: ie ti a'm derchefi uwch law y rhai a gyfodant i'm herbyn: achubaist fi rhag y gwr trawus.

49 Am hynny y moliannaf di o Arglwydd, ymmhlith y cenhedloedd. ac y cânaf i'th enw.

50 Efe sydd yn gwneuthur mawr yniwared i'w

frenin,

freniñ. ac yn gwneuthur trugaredd i'w eneiniog; i Ddafydd, ac iw hâd ef byth. Dydd iv.

Cœli enarrant. Pſal. xix.

YNefoedd ſy yn dadcan gogoniant Duw: a'r ffurfafen ſy yn mynegu gwaith ei ddwylaw ef. *Boreuol Weddi.*

2 Dydd i ddydd a draetha ymadrodd: a nôs i nôs a ddengys wybodaeth.

3 Nid oes iaith nac ymadrodd, lle ni chlybuwyd eu lleferydd hwynt.

4 Eu llinyn aeth drwy 'r holl ddaiar, a'i geiriau hyd eithafoedd byd: i'r haul y goſododd efe babell ynddynt.

5 Yr hwn ſydd fel gwr priod yn dyfod allan o'i ſtafell: ac a ymlawenha fel cawr i redeg gyrfa.

6 Dechrau y nefoedd y mae ei ſynediad ef allan, a'i amgylchiad hyd eu heithafoedd hwynt: ac nid ymgudd dim oddi wrth ei wres ef.

7 Cyfraith yr Arglwydd ſydd berffaith, yn troi yr enaid: tyſtiolaeth yr Arglwydd ſydd ſicr, ac yn gwneuthur y gwirion yn ddoeth.

8 Deddfau yr Arglwydd ſydd uniawn, yn llawenhâu y galon: gorchymynyn yr Arglwydd ſydd bûr, yn goleuo y llygaid.

9 Ofn yr Arglwydd ſydd lân, yn parhau yn dragywydd: barnau 'r Arglwydd ydynt wirioned, cyfiawn ydynt eu gyd.

10 Mwy dymunol ŷnt nag aur, ie, nag aur coeth lawer: melyſach hefyd nâr mêl, ac nâ diferiad dilân mêl.

11 Ynddynt hwy hefyd y rhybuddir dy was; o'i cadw y mae gwobr lawer.

12 Pwy a ddeall ei gameddau? glanhâ fi oddi wrth fy meiau cuddiedic.

Y Pſalmau.

Dydd iv. 13 Attal hefyd dy wâs oddi wrth bechodau rhyfygus, na arglwyddiaethant arnaf: yna i'm perffeithir, ac i'm glanheir oddiwrth anwiredd lawer.

14 Bydded ymadroddion fy ngenau, a myfyrdod fy nghalon, yn gymmeradwy ger dy fron, ô Arglwydd, fy nghraig, a'm prynwr.

Exaudiat te Dominus. Pſal xx.

GWrandawed yr Arglwydd arnat yn nydd cyfyngder: enw Duw Jacob a'th ddiffynno.

2 Anfoned i ti gymmorth o'r cyſſegr: a nerthed di o Sion.

3 Cofied dy holl offrymmau: a bydded fodlon i'th boeth offrwm.

4 Rhodded i ti wrth fodd dy galon: a chyflawned dy holl gyngor.

5 Gorfoleddwn yn dy iechydwriaeth di, a derchafwn faner yn enw ein Duw: cyflawned yr Arglwydd dy holl ddymuniadau.

6 Yr awrhon y gwn y gwared yr Arglwydd ei eneiniog: efe a wrendy arno o nefoedd ei ſanctaiddrwydd, yn nerth iechyd ei ddeheu-law ef.

7 Ymddiried rhai mewn cerbydau, a rhai mewn meirch: ond nyni a gofiwn enw yr Arglwydd ein Duw.

8 Hwy a gwympaſant, ac a ſyrthiaſant: ond nyni a gyfodaſom, ac a ſafaſom.

Achub Arglwydd: gwrandawed y Brenin arnom, yn y dydd y llefom.

Domine, in virtute tua. Pſal. xxj.

ARglwydd yn dy nerth y llawenycha y brenin: ac yn dy iechydwriaeth di, mor ddirfawr yr ymhyfryda!

2 Deiſyfiad ei galon a roddaiſt iddo: a dymuniad ei weſuſau ni's gomeddaiſt.

3 Canys achubaiſt ei flaen ef â bendithion daioni: goſodaiſt ar ei ben ef goron o aur coeth.

4 Go-

4 Gofynnodd oes gennit, a rhoddeaiſt iddo : ie hir- Dydd iv.
oes, byth ac yn dragywydd.

5 Mawr yw ei ogoniant yn dy iechydwriaeth : go-
ſodaiſt arno ogoniant a phrydferthwch.

6 Canys gwnaethoſt ef yn fendithion yn dragy-
wyddol, llawenychaiſt ef â llawenydd, âth wyneb-
pryd.

7 O herwydd bod y brenin yn ymddiried yn yr
Arglwydd, a thrwy drugaredd y Goruchaf, nid yſcog-
ir ef.

8 Dy law a gaiff afael ar dy holl elynion : dy dde-
heulaw a gaiff afael ar dy galeion.

9 Ti a'i gwnei hwynt fel ffwrn danllyd yn amſer
dy lid : yr Arglwydd yn ei ddigllonedd a'i llwngc
hwynt, ar tân a'i hyſſa hwynt.

10 Eu ffrwyth hwynt a ddiniſtri di oddi ar y ddaear ; a'i hâd o blith meibion dynion.

11 Canys bwriadaſant ddrwg i'th erbyn ; meddy-
liaſant amcan, heb allu o honynt ei gwplâu.

12 Am hynny y gwnei iddynt droi eu cefnau : ar
dy linynau y paratoi di ſaethau yn erbyn eu hwyne-
bau.

13 Ymddercha Arglwydd yn dy nerth, canwn, a
chanmolwn dy gadernid.

Deus, Deus meus. Pſal. xxij.

I Fy Nuw, fy Nuw, pa ham i'm gwrthodaiſt : pa ham yr ydwyt mor bell oddi wrth fy iechydwriaeth, a geiriau fy llefain. *Prydnawnol Weddi.*

2 Fy Nuw, llefain yr ydwyf y dydd, ac ni wrandewi ; y nos hefyd, ac nid oes oſteg i mi.

3 Ond tydi wyt ſanctaidd ; ô tydi yr hwn wyt yn
cyfanneddu ym moliant Iſrael.

4 Ein tadau a obeithiaſant ynot : gobeithiaſant, a gwaredaiſt hwynt.

Dydd iv.

5 Arnat ti y llefaſant, ac achubwyd hwynt: ynot yr ymddiriedaſant, ac ni's gwradwyddwyd hwynt.

6 A minnen pryf ydwyf, ac nid gwr: gwarthrudd dynion, a dirmyg y bobl.

7 Pawb a'r a'm gwelant a'm gwatwarant: llaeſant wefl, eſcydwant ben, gan ddywedyd.

8 Ymddiriedodd yn yr Arglwydd, gwareded ef: achubed ef, gan ei fod yn dda ganddo.

9 Canys ti a'm tynnaiſt o'r grôth: gwnaethoſt i mi obeithio pan oeddwn ar fronnau fy mam.

10 Arnat ti i'm bwriwyd o'r brâ: o grôth fy mam fy Nuw ydwyt.

11 Nac ymbellhâ oddi wrthif, o herwydd cyfyngder ſydd agos: canys nid oes cynnorthwy-wr.

12 Teirw lawer a'm cylchynaſant: gwydd deirw Baſan, a'm hamgylchaſant.

13 Agoraſant arnaf eu genau: fel llew rheipus, a rhuadwy.

14 Fel dwfr i'm tywaltwyd, a'm heſcyrn oll a ymwahanaſant: fy nghalon ſydd fel cwyr, hi a ddoddodd ynghanol fy mherfedd.

15 Fy nerth a wywodd fel prydd-leſtr, a'm tafod a lynodd wrth daflod fy ngenau: ac i lwch angeu'm dygaiſt.

16 Canys cwn a'm cylchynaſant, cynnulleidfa y drygionus a'm hamgylchaſant: tryfanaſant fy nwylaw a'm traed.

17 Gallaf gyfrif fy holl eſcyrn: maent yn tremio, ac yn edrych arnaf.

18 Y maent yn rhannu fy nillad yn eu myſc: ac ar fy ngwiſc yn bwrw coelbren.

19 Ond tydi Arglwyd nac ymbellhâ: fy nghadernid bryſſia i'm cynnorthwyo.

20 Gwared fy enaid rhag y cleddyf: fy unic enaid o feddiant y ci.

21 Achub fi rhag safn y llew: canys o blith cyrn unicorniaid i'm gwrandewaiſt.

22 Mynegaf dy enw i'm brodyr: ynghanol y gynnulleidfa i'th folaf.

23 Y rhai ſy yn ofni 'r Arglwydd, molwch ef, holl hâd

hâd Jacob, gogoneddwch ef: a holl hâd Jſrael, ofnwch ef. Dydd 16.

24 Canys ni ddirmygodd, ac ni ffieiddiodd gyſtudd y clawd, ac ni chuddiodd ei wyneb rhagddo: ond pan lefodd efe arno, efe a wrandawodd.

25 Fy mawl fydd o honot ti yn y gynnulleidfa fawr: fy addunedau a dalaf ger bron y rhai a'i hofnant ef.

26 Y ſtodion a fwyttânt, ac a ddiwellir, y rhai a geiſiant yr Arglwydd a'i moliannant ef: eich calon fydd byw yn dragywydd.

27 Holl derfynau y ddaiar a gofiant, ac a droant at yr Arglwydd: a holl dylwythau y cenhedloedd a addolant ger dy fron di.

28 Canys eiddo 'r Arglwydd yw 'r deyrnas: ac efe ſydd yn llywodraethu ym mhlith y cenhedloedd.

29 Yr holl rai breiſion ar y ddaiar a fwyttânt, ac a addolant: y rhai a ddeſcynnant i'r llwch a ymgrymmant ger ei fron ef: ac nid oes neb a all gadw yn fyw ei enaid ei hun.

30 Eu hâd a'i gwaſanaetha ef: cyfrifir ef i'r Arglwydd yn genhedlaeth.

31 Deuant, ac adroddant ei gyfiawnder ef i'r bobl a enir: mai efe a wnaeth hyn.

Dominus regit me. Pſal. xxiij.

YR Arglwydd yw fy mugail: ni bydd eiſieu arnaf,

2 Efe a wna i'm orwedd mewn porfeydd gwelltog: efe a'm tywys ger llaw y dyfroedd tawel.

3 Efe a ddychwel fy enaid, efe a'm harwain ar hyd llwybrau cyfiawnder, er mwyn ei enw.

4 Je pe rhodiwn ar hyd glynn cyſcod angeu, nid ofnaf niwed, canys yr wyt ti gyd â mi: dy wialen, a'th ffyn a'm cyſſurant.

5 Ti a arlwyi fort ger fy mron, yng wydd fy ngwrthwyneb-wyr: iraiſt fy mhen ag olew, fy mhiol fydd lawn.

6 Daioni, a thrugaredd yn ddiau a'm canlynant, holl ddyddiau fy mywyd: a phreſſwyliaf yn nhŷ 'r Arglwydd yn dragywydd.

Domi-

Dydd v.

Domini eſt terra. Psal. xxiv.

Boreuol Weddi.

Iddo yr Arglwydd y ddaiar, a'i chyflawnder: y byd, ac a breſſwyliaſ ynddo.

2 Canys efe a'i ſeiliodd ar y moroedd, ac a'i ſiecrhaodd ar yr afonydd.

3 Pwy a eſcyn i fynydd yr Arglwydd? a phwy a ſaif yn ei le ſanctaidd ef?

4 Y glân ei ddwylo, a'r pûr ei galon: yr hwn ni ddercha ſodd ei feddwl at wagedd, ac ni thyngodd i dwyllo.

5 Efe a dderbyn fendith gan yr Arglwydd, a chyflawnder gan Dduw ei iechydwriaeth.

6 Dymma genhedlaeth y rhai a'i ceiſiant ef: y rhai a geiſiant dy wyneb di, ô Jacob.

7 O byrth, derchefwch eich pennau, ac ymderchefwch ddrylau tragywyddol: a brenin y gogoniant a ddaw i mewn.

8 Pwy yw yr brenin gogoniant hwn? yr Arglwydd nerthol, a chadarn: yr Arglwydd cadarn mewn rhyfel.

9 O byrth, derchefwch eich pennau, ac ymderchefwch ddrylau tragywyddol, a brenin y gogoniant a ddaw i mewn.

10 Pwy yw 'r brenin gogoniant hwn? Arglwydd y lluoedd, efe yw brenin y gogoniant.

Ad te Domine, levavi. Psal. xxv.

Atat ti ô Arglwydd, y derchafaf fy enaid.

2 O fy Nuw, ynot ti 'r ymddiriedais, na'm gwradwydder: na orfoledded fy ngelynion arnaf.

3 Jena wradwydder neb ſydd yn diſgwyl wrthit ti: gwradwydder y rhai a droſſeddant heb achos.

4 Par

4 Pâr i mi wybod dy ffyddoedd, Arglwydd : dysc i Dydd v.
mi dy lwybrau.

5 Tywys fi yn dy wirionedd, a dysc fi : canys ti
yw Duw fy iechydwriaeth, wrthit ti y disgwyliaf
ar hyd y dydd.

6 Cofia Arglwydd dosturiaethau, a'th dyngareddau
canys erioed y maent hwy.

7 Na chofia bechodau fy ieuengctid, na'm cam-
weddau : yn ôl dy dyngaredd meddwl di am danaf, er
mwyn dy ddaioni Arglwydd.

8 Da ac uniawn yw yr Arglwydd : herwydd hyn-
ny y dysc efe bechaduriaid yn y ffordd.

9 Y rhai llariaidd a hyffordda efe mewn barn : a'i
ffordd a ddysc efe i'r rhai gostyngedig.

10 Holl lwybrau'r Arglwydd ydynt dyngaredd, a
gwirionedd i'r rhai a gadwant ei gyfammod, a'i de-
stiolaethau ef.

11 Er mwyn dy Enw, Arglwydd, madden fy an-
wiredd : canys mawr yw.

12 Pa ŵr yw efe sy'n ofni yr Arglwydd ? efe a'i dysc
ef yn y ffordd a ddewiso.

13 Ei enaid ef a erys mewn daioni ; a'i had a etif-
fedda y ddaiar.

14 Dirgelwch yr Arglwydd sydd gyda'r rhai a'i
hofnant ef : a'i gyfammod hefyd a wna efe yn hys-
bys iddynt.

15 Fy llygaid sydd yn wastad ar yr Arglwydd : ca-
nys efe a ddwg fy nhraed allan o'r rhwyd.

16 Trô atta'f, a thrugarha wrthif : canys unig a
thlawd ydwyf.

17 Gofidiau fy nghalon a helaethwyd : dwg di fi
allan o'm cyfyngderau.

18 Gwêl fy nghystudd, a'm helbul : a madden fy
holl bechodau.

19 Edrych ar fy ngelynion, canys amlhasant : a
chasineb trawsboyd e'm casasant.

20 Cadw fy enaid ac achub fi : na'm gwradwyd-
der, canys ymddiriedais ynot.

21 Cadwed perffeithrwydd, ac uniondeb fi, canys
yr wyf yn disgwyl wrthit.

Dydd v. 22 O Wynfyd, gwared Israel o'i holl gyfyngderau.

Judica me Domine Psal. xxvj.

BArn ti Arglwydd, canys rhodiais yn fy mherffeithrwydd, yndiau rhedais heb yr Arglwydd, ami hynny ni lithraf.

2 Hola ti Arglwydd, a phrawf fi: tyrcha fy arennau, a'm calon.

3 Canys dy drugaredd sydd o flaen fy llygaid: a mi a rodiais yn dy wirionedd.

4 Nid eisteddais gyd â dynion coegion, â chyd â'r rhai trofaus nid âf.

5 Caseais gynnulleidfa y drygionus: a chyd â'r annuwiolion nid eisteddaf.

6 Golchaf fy nwylo mewn diniweidrwydd: a'th alloi di Arglwydd, a amgylchynaf:

7 I gyhoeddi â llef clodforedd: ac i fynegu dy holl ryfeddodau.

8 Arglwydd hoffais drigfan dy dŷ: a lle preswylfa dy ogoniant.

9 Na thasel fy enaid gyd â pherhäwyr aid: na'm bywyd gyd â dynion gwaedlyd:

10 Y rhai y mae ffieidder yn eu dwylo, a'i deheulaw yn llawn gwobrau.

11 Eithr mi a rodiaf yn fy mherffeithrwydd: gwared fi, a thrugarha wrthif.

12 Fy nhroed sydd yn sefyll ar yr uniawn: yn y cynulleidfaoedd i'th fendithiaf di Arglwydd.

Dominus illuminatio. Psal. xxvij.

Prydnawnol Weddi.

YR Arglwydd yw fy ngoleuni, a'm hiechydwriaeth, rhag pwy yr ofnaf? yr Arglwydd yw nerth fy mywyd, rhag pwy y dychrynaf?

2 Pan nesäodd y rhai drygionus, sef fy ngwrthwyneb-wyr, am gelynion i'm herbyn, i

fwytta

ſwytta fy nghaWd: hWy a dramgWyddaſant, ac a ſyr- Dydd v.
thiaſant.

3 Pe gWerſyllei Ilu i'm herbyn, nid ofna fy nghalon: pe cyfodei câd i'm herbyn, yn hyn mi a fyddaf hyderus.

4 Un peth a ddeiſyfiais i gan yr Arglwydd, hynny a geiſiaf, ſef caffel trigo y nhŷ'r Arglwydd holl ddyddiau fy mywyd: i edrych ar brydferthWch yr Arglwydd ac i ymofyn yn ei Deml.

5 Canys yn y dydd blin i'm cuddia, o fewn ei babell yn nirgelfa ei babell i'm cuddia, ar graig i'm cyfyd.

6 Ac yn awr y dercha efe fy mhen goruwch fy ngelynion o'm hamgylch: am hynny 'r aberthaf yn ei babell ef ebyrth gorfoledd: canaf, ie can-molaf yr Arglwydd.

7 Clyw o Arglwydd fy lleferydd pan lefWyf, trugarha hefyd Wrthyf, a gWrando arnaf.

8 Pan ddywedaiſt, ceiſiWch fy Wyneb, fy nghalon a ddywedodd Wrthyt, dy Wyneb a geiſiaf, o Arglwydd.

9 Na chuddia dy Wyneb oddi Wrthif, na fWrW ymmaith dy Was mewn dorriant: fy nghymmorth fuoſt; na ad fi, ac na Wrthod fi, o Dduw fy iechydWriaeth.

10 Pan yW fy nhad, a'm mam yn fy ngWrthod: yr Arglwydd a'm derbyn.

11 Dyſc i mi dy ffordd Arglwydd: ac arWain fi ar hyd llWybrau uniondeb, o herWydd fy ngelynion.

12 Na ddyro fi i fynnu i eWylliys fy ngelynion: canys gau dyſtion, a rhai a adroddant draWſter a gyfodaſant i'm herbyn.

13 DeffygiaſWn pe na chredaſWn Weled daioni 'r Arglwydd yn nhîr y rhai byW.

14 DiſgWil Wrth yr Arglwydd, ymWrola ac ef a ertha dy galon, diſgWil meddaf Wrth yr Arglwydd.

Dydd V.

Ad te, Domine. Psal. xxviij.

A Rnat ti Arglwydd y gwaeddaf, fy nghraig na ddistawa wrthyf: rhag o thewi wrthif, i'm fedd yn gyffelyb i tal yn disgyn i'r pydd.

2 Erglyw lêf fy ymbil, pan waeddwyf arnat, pan ddercbatwyf fy nwylo tu ag at dy gafell sanctaidd.

3 Na thynn fi gyd a'r annuwiolion a thyd a gweithredwyr anwiredd, rhai a lefarant heddwch wrth eu cymmydogion, a drwg yn eu calon.

4 Dyro iddynt yn ôl eu gweithred, ac yn ôl drygioni eu dychymmygion, dyro iddynt yn ôl gweithredoedd eu dwylo: tâl iddynt eu haeddedigaeth.

5 Am nad ystyriant weithredoedd yr Arglwydd, na gwaith ei ddwylo ef, y dinistria efe hwynt, ac nis adeiliada hwynt.

6 Bendigedic fyddo'r Arglwydd, canys clybu lêf fy ngweddiau.

7 Yr Arglwydd yw fy nerth a'm tarian, ynddo ef yr ymddiriedodd fy nghalon, ac mynn a gynnorthwywyd: o herwydd hyn y llawenychodd fy nghalon, ac ar fy nghân y clodforaf ef.

8 Yr Arglwydd fydd nerth i'r cyfryw rai, a chadernid iechydwriaeth ei eneiniog yw efe.

9 Cadw dy bobl, a bendithia dy etifeddiaeth pytha hwynt hefyd, a dyrcha hwynt yn dragywydd.

Afferte Domino. Psal. xxix.

M Oeswch i'r Arglwydd chwi feibion cedyrn: moeswch i'r Arglwydd ogoniant, a nerth.

2 Moeswch i'r Arglwydd ogoniant ei Enw: addolwch yr Arglwydd yn mhrydferthwch ei Lanteiddrwydd.

3 Llêf yr Arglwydd fydd ar y dyfroedd, Duw y gogoniant a darana: yr Arglwydd fydd ar y dyfroedd mawrion.

4 Llêf

4 Llef yr Arglwydd fy meibion gŷnt: llef yr Arglwydd fy mellŷn prydferthwch. Dydd vj.

5 Llef yr Arglwydd fy yn dryllio y cedrwydd ie dryllia'r Arglwydd gedrwydd Libanus.

6 Efe a wna iddynt lammu fel llo: Libanus a Syrion fel ŵydn unicorn.

7 Llef yr Arglwydd a wascara y fflammau tân.

8 Llef yr Arglwydd a wna i'r anialwch gŷnu: yr Arglwydd a wna i anialwch Cades gŷnu.

9 Llef yr Arglwydd a wna i'r eirlwdd lydnu, ac a ddinoetha y coedydd: ac yn ei Demel, pawb a draetha ei ogoniant ef.

10 Yr Arglwydd fydd yn eistedd ar y llifeiriant, ie yr Arglwydd a eistedd yn Frenin yn dragywydd.

11 Yr Arglwydd a bŷdd yn nerth i'w bobl: yr Arglwydd a fendithia ei bobl a thangnefedd.

Exaltabo te Domine. Psal. xxx.

Awrygaf di ô Arglwydd, canys derchefaist fi: ac ni lawenheaist fy ngelynion o'm plegat. *Boreuol Weddi.*

2 Arglwydd, fy Nuw, llefais arnat: a thi a'm hiachaist.

3 Arglwydd derchefaist fy enaid o'r bedd, cadwaist fi yn fyw, rhag delcyn o honof i'r pwll.

4 Cenwch i'r Arglwydd ei saint ef: a clodforwch wrth goffadwriaeth ei sanctaidd-rwydd ef.

5 Canys ennyd fychan y bydd yn ei lid, yn ei fodlonrwydd y mae bywyd: crŷn lieu nos a all fod gorfoledd boreu.

6 A minnau a ddywedais yn fy llwyddiant, ni'm syflir yn dragywydd.

7 D'th ddaioni Arglwydd y gosodaist gryfder yn fy mynydd: cuddiaist dy wyneb a bum helbulus.

Dydd vi. 8 Arnat ti Arglwydd y llefais : ac á'r Arglwydd yr ymbiliais.

9 Pa fudd ſydd yn fy ngwaed pan ddeſcynnwyf i'r ffos ? a glodfora y llwch di ? a fynega efe dy wirionedd ?

10 Clyw Arglwydd, a thrugarhá wrthif : Arglwydd bydd gymmorthwywr i mi.

11 Troaiſt fy ngalar yn llawenydd i mi : dioſcaiſt fy ſach-wiſc, a gwregyſlaiſt fi á llawenydd,

12 Fel y canno fy nogogoniant i ti, ac na thawo : ô Arglwydd fy Nuw, yn dragywyddol i'th foliannaf.

In te, Domine, ſperavi. Pſal. xxxi.

Y Not ti Arglwydd yr ymddiriedais na'm gwaradwydder yn dragywydd : gwared fi yn dy gyfiawnder.

2 Gogwydda dy gluſt attaf, gwared fi ar frys : bydd i mi yn graig gadarn, yn dy amdeffyn, yn tadw.

3 Canys fy nghraig a'm caſtell ydwyt : gan hynny er mwyn dy Enw, tywys fi, ac arwain fi.

4 Tynn fi allan o'r rhwyd a guddiaſant i mi : canys ti yw fy nerth.

5 I'th law y gorchymynnaf fy yſpryd : gwaredaſt fi ô Arglwydd Ddduw y gwirionedd.

6 Caſeais y rhai ſy yn dal ar ofer vageddau : minneu a obeithiaf yn yr Arglwydd.

7 Ymlawenhâf, yr ymhyfrydaf yn dy drugaredd : canys gwelaiſt fy adfyd : adnabuoſt fy enaid mewn cyfyngderau.

8 Ac ni warcheaiſt fi yn llaw y gelyn, onid golodaiſt fy nhraed mewn ehangder.

9 Trugarhá wrthif Arglwydd, canys cyfyng yw arnaf : dadfwinodd fy llygad gan ofid, ie fy enaid, a'm bol :

10 Canys fy mywyd a ballodd gan ofid, a'm blynyddoedd gan ochain : fy nerth a ballodd, o herwydd fy anwiredd, a'm heſeyrn a bydrâſant.

11 Yn warthrudd yr ydwyf ymmyſc fy holl elyni-

on,

on, a hynny yn ddirfawr ymmysg fy nghymmydogion: ac yn dyrchefyn i'r rhai a'm hadwaenent: y rhai a'm gwelent allan, a gilient oddi wrthyf. Dydd vi.

12 Anghofiwyd fi fel un marw allan o feddwl, yr ydwyf fel llestr methedic.

13 Canys clywais ogan llawerodd, dychryn oedd o bob parth: pan gyd-ymgynghorasant yn fy erbyn, y bwriadasant fy nhynnu.

14 Ond mi a obeithiais ynot ti, Arglwydd, dywedais, fy Nuw ydwyt.

15 Yn dy law di y mae fy amseroedd: gwared fi o law fy ngelynion, ac oddi wrth fy erlidwyr.

16 Llewyrcha dy wyneb ar dy was: achub fi er mwyn dy drugaredd.

17 Arglwydd na chaddwyder fi, canys gelwais arnat; gwaradwyder yr annuwiolion, tawer hwynt yn bedd.

18 Gosteger y gwefusau celwyddoc, y rhai a ddywedant yn galed drwy falchder, a dirmygedigaeth, yn erbyn y cyfiawn.

19 Mor fawr yw dy ddaioni a roddaist i gadw i'r rhai a'th ofnant, ac a weithiaist i'r rhai a ymddiriedant ynot, ger bron meibion dynion!

20 Cuddi hwynt yn nirgelfa dy wyneb, rhag balchder dynion: cuddi hwynt mewn pabell, rhag cynnen tafodau.

21 Bendigedic fyddo yr Arglwydd, canys dangosodd yn rhyfedd ei garedigrwydd i mi, mewn dinas gadarn.

22 Canys mi a ddywedais yn fy ffrwst, fo'm bwriwyd allan o'th olwg: er hynny ti a wrandewaist lais fy ngweddiau, pan lefais arnat.

23 Cerwch yr Arglwydd, ei holl saint ef: yr Arglwydd a geidw y ffyddloniaid, ac a dâl yn ehelaeth i'r neb a wna falchder.

24 Ymwrolwch, ac efe a gryfhâ eich calon: chwychwi oll y rhai ydych yn gobeithio yn yr Arglwydd.

Beati

Beati, quorum. Psal. xxxij.

Prydnawnol Weddi.

GWyn ei fyd y neb y maddeuwyd ei dros-ledu, ac y rudd-wyd ei bechod.

2 Gwyn ei fyd y dyn ni chyfrif yr Arglwydd iddo anwiredd, ac ni bo dichell yn ei yspryd.

3 Tra y tewais, heneiddiod fy esgyrn, gan fy rhuad ar hyd y dydd.

4 Canys trymhaodd dy law arnaf ddydd a nos: fy irder a drowyd yn lychder haf.

5 Addefais fy mhechod wrthyt, a'm hanwiredd ni chuddiais: dywedais, cyffesaf yn fy erbyn fy hun fy anwireddau i'r Arglwydd, a thi a faddeuaist anwiredd fy mhechod.

6 Am hyn y gweddia pob duwiol arnat ti yn yr amser i'th geffir: yn ddiau yn llifeiriant dyfroedd mawrion, ni chant nesau atto ef.

7 Ti ydwyt loches i mi, cedwi a rhag ing: amgylchyni fi a chanadau ymwared.

8 Cyfarwyddaf di, a dysgaf di yn y ffordd yr elych: a'm llygaid arnat i'th gynghorafi.

9 Na fyddwch fel march, neu ful, heb ddeall, y rhai y mae rhaid attal ei genau a genfa, ac ai ffrwyn, rhag ei ddinesau attat.

10 Gofidiau lawer fydd i'r annuwiol, ond y neb a ymddiriedo yn yr Arglwydd, trugaredd a'i cylchyna ef:

11 Y rhai cyfiawn, byddwch lawen a hyfryd yn yr Arglwydd: a'r rhai uniawn o galon oll, cenwch yn llafar.

Exultate, justi. Psal. xxxiij.

YMlawenhewch y rhai cyfiawn, yn yr Arglwydd i'r rhai uniawn gweddus yw mawl.

2 Mol-

2 Molwch yr Arglwydd á'r delyn cenwch iddo á'r nabl, ac á'r deutant. Dydd vj.

3 Cenwch iddo ganiad newydd : cenwch yn gerddgar, yn ſoniarus.

4 Canys uniawn yw gair yr Arglwydd ; a'i holl weithredoedd a wnaed mewn ffyddlondeb.

5 Efe a gâr gyfiawnder, a barn : o drugaredd yr Arglwydd y mae y ddaiar yn gyflawn.

6 Trwy air yr Arglwydd y gwnaethpwyd y nefoedd : a'i holl luoedd hwy trwy yſpryd ei enau ef.

7 Caſclu y mae efe ddyfroedd y môr ynghyd, megis pen-twr : y mae yn thoddi y dyfnderoedd mewn tryſſorau.

8 Ofned yr holl ddaiar yr Arglwydd : holl drigolion y byd arſwydant ef.

9 Canys efe a ddywedodd, ac felly y bu : efe a orchymynnodd, a hynny a ſafodd.

10 Yr Arglwydd ſydd yn diddymmu cynghor y cenhedloedd : y mae efe yn diddymmu amcanion pobloedd.

11 Cynghor yr Arglwydd a ſaif yn dragywydd : meddyliau ei galon, o genhedlaeth i genhedlaeth.

12 Gwyn ei fyd y genedl y mae yr Arglwydd yn Dduw iddi : a'r bobl a ddetholes efe yn etifeddiaeth iddo ei hun.

13 Yr Arglwydd ſy yn edrych i lawr o'r nefoedd : y mae yn gweled holl feibion dynion.

14 O breſtwyl ei drigfa yr edrych efe ar holl drigolion y ddaiar.

15 Efe a gyd-luniodd en calon hwynt : efe a ddeall en holl weithredoedd.

16 Ni waredir brenin gan liaws llû : ni ddiangc cadarn drwy ei fawr gryfder.

17 Peth ofer yw march i ymwared : ac nid achub efe neb drwy ei fawr gryfder.

18 Wele, y mae llygad yr Arglwydd, ar y rhai a'i thofnant ef : ſef, ar y rhai a obeithiant yn ei drugaredd.

19 I waredu en henaid rhag angeu : ac i'w cadw yn fyw yn amſer newyn.

20 Ein henaid ſydd yn diſwil am yr Arglwydd ; efe yw ein porth a'n tarian.

Dydd vi.

21 Canys yndo ef y llawenycha ein calon ni, y herwydd i ni obeithio yn ei enw sanctaidd ef.

22 Bydded dy drugaredd Arglwydd arnom ni, megis yr ydym yn ymddiried ynot.

Benedicam Domino. Psal. xxxiv.

BEndithiaf yr Arglwydd bob amser: ei foliant fydd yn fy ngenau yn wastad.

2 Yn yr Arglwydd y gorfoledda fy enaid: y rhai gostyngedig a glywant hyn, ac a lawenychant.

3 Mawrygwch yr Arglwydd gyd â mi: a chyddyrchafwn ei enw ef.

4 Ceisiais yr Arglwydd, ac efe am gwrandawodd: gwaredodd fi hefyd o'm holl ofn.

5 Edrychasant arno, a hwy a oleuwyd: ai hwynebau ni chywilyddiwyd.

6 Y dyn hwn a lefodd, a'r Arglwydd a'i clybu, ac o'i gyfyngderau oll a'i hachubodd.

7 Angel yr Arglwydd a gastella o amgylch y rhai a'i hofnant ef, ac a'i gwared hwynt.

8 Dosbarthwch, a gwelwch mor dda yw'r Arglwydd: gwyn ei fyd y gŵr a ymddiredo yndo.

9 Ofnwch yr Arglwydd, ei saint ef: canys nid oes eisieu ar y rhai a'i hofnant ef.

10 Y mae eisieu, a newyn ar y llewod ieuainc, ond y rhai a geisiant yr Arglwydd, ni bydd arnynt eisieu dim daioni.

11 Deuwch blant, gwrandewch arnaf: dysgaf i chwi ofn yr Arglwydd.

12 Pwy yw'r gŵr a chwenycha fywyd, ac a gâr hir ddyddiau, i weled daioni?

13 Cadwa dy dafod rhag drwg: a'th wefusau rhag traethu twyll.

14 Cilia oddi wrth drwg, a gwna dda: ymgais â thangnefedd, a dilyn hi.

15 Llygaid yr Arglwydd sydd ar y cyfiawn: a'i glustiau sydd yn agored i'w llefain hwynt.

16 Eithr wyneb yr arglwydd sydd yn erbyn y rhai a wna drwg i dorri eu cofia oddi ar y ddaiar.

17 Y

17 Y rhai cyſſawn a leſant, a'r Arglwydd a glyw, ac a'i gwared o'i holl drallodau. Dydd vij.

18 Agos yw'r Arglwyd at y rhai dryllïedic o galon: ac efe a geidw y rhai briwedic o yſpryd.

19 Aml ddrygau a gaiff y cyſſawn: ond yr Arglwydd a'i gwared ef oddi wrthynt oll.

20 Efe a geidw ei holl eſcyrn ef: ni thorrir un o honynt.

21 Drygioni a ladd yr annuwiol: a'r rhai a gaſánt y cyſſawn a anrheithir.

22 Yr Arglwydd a wared eneidiau ei weiſion: a'r rhai oll a ymddiriedant yndo ef, nid anrheithir hwynt.

Judica me, Domine. Pſal. xxxv.

DAdleu fy nadl Arglwydd, yn erbyn y rhai a ddadleuant i'm herbyn: ymladd â'r rhai a ymladdant â mi. *Boreuol Weddi.*

2 Ymaſael yn y darian a'r aſtalch, a chyfot i'm cymmorth.

3 Dwg allan y wayw-ffon, ac argaea yn erbyn fy erlyd-wyr: dywed wrth fy enaid, myfi yw dy iechydwriaeth.

4 Cywilyddier, o gwradwydder y rhai a geiſiant fy enaid: ymchweler yn eu hôl, a gwarthaer, y ſawl a fwriadant fy nrygu.

5 Byddant fel ûs o flaen y gwynt: ac Angel yr Arglwydd yn eu herlid.

6 Bydded eu ffordd yn dywyllwch, ac yn llithrigfa: ac Angel yr Arglwydd yn eu hymlid.

7 Canys heb achos y cuddiaſant eu rhwyd i mi mewn pydew, yr hwn heb achos a gloddiaſant i'm henaid.

8 Deued arno ddiſtryw ni wypo, a'i rwyd yr hon a guddiodd a'i dalio: ſyrthied yn y diſtryw hwnnw.

Dydd vij. 9 A llawenycha fy enaid i yn yr Arglwydd: yfe a ymhyfryda yn ei iechydwriaeth ef.

10 Fy holl escyrn a ddywedant, O Arglwydd, pwy sydd fel tydi, yn gwaredu y tlawd rhag yr hwn a fydd trêch nag ef, y truan hefyd a'r tlawd, rhag y neb a'i hyspeilio?

11 Tystion gau a gyfodasant: holasant i mi yr hyn nis gwn oddi wrtho.

12 Talasant i mi ddrwg nos dda: i yspeilio fy enaid.

13 A minneu pan glafychent hwy, oeddwn a'm gwisc o sach-len, gostyngais fy enaid ag ymprydiais a'm gweddi a ddychwelodd i'm mynwes fy hun.

14 Ymddygais fel pe buasei 'n gyfaill, neu yn frawd i mi: ymostyngais mewn galar-wisc, fel un yn galaru am ei fam.

15 Ond ymlawenhasant hwy yn fy adfyd i, ac ymgasclasant: ymgasclodd efrydion yn fy erbyn, ac nis gwyddwn; rhwygasant fi, ac ni pheidient.

16 Ymmysc y gwatwarwyr rhag-rithiol mewn gwleddoedd yscymygasant eu dannedd arnaf.

17 Arglwydd, pa hyd yr edrychi di ar hyn? gwared fy enaid rhag eu distryw hwynt, fy unic enaid rhag y llewod.

18 Mi a'th glodforaf yn y gynnulleidfa fawr: moliannaf di ym mhlith pobl lawer.

19 Na lawenyehant o'm herwydd y rhai sydd elynion i mi heb achos: y sawl a'm casânt yn ddiachos, nac anneidient â llygad.

20 Can nad ymddiddanant yn dangneddyfus: eithr dychymygant eiriau dichellgar, yn erbyn y rhai llonydd yn y tir.

21 Lledasant eu safn arnaf, gan ddywedyd: Ha, ha, gwelodd ein llygad.

22 Gwelaist hyn Arglwydd, na thaw ditheu: nac ymbellhâ oddi wrthif, O Arglwydd.

23 Cyfod, a deffro i'm barn, sef i'm dadl, fy Nuw a'm Harglwydd.

24 Barn fi Arglwydd fy Nuw, yn ôl dy gyfiawnder: ac na lawenhânt o'm plegit.

25 Na

25 Na ddywedant yn eu calon, o rhin gwynfyd: na ddywedant llyngcasom ef, Dydd vij.

26 Cywilyddier, a gwradwydder hwy i gyd, y rhai sy'n lawen am fy nrygfyd: gwiscer â gwarth ac â chywilydd, y rhai a ymfawrygant i'm herbyn.

27 Canedd a llawenychedd y rhai a hoffant fy nghyfiawnder, dywedant, hefyd yn wastad mawrygerr yr Arglwydd, yr hwn a gâr lwyddiant ei was.

28 Fy nhafod inneu, a leferir am dy gyfiawnder, a'th foliant, ar hyd y dydd.

Dixit injustus. Psal. xxxvj.

Y Mae anwiredd yr annuwiol yn dywedyd o fewn fy nghalon, nad oes ofn Duw o flaen ei lygaid ef.

2 O herwydd ymwenhieithio y mae efe iddo ei hun yn ei olwg ei hunan, nes cael ei anwiredd yn atras.

3 Geiriau ei enau ydynt anwiredd a thwyll: peidiodd â bod yn gall i wneuthur daioni.

4 Anwiredd a ddychymmyg efe ar ei wely, efe a'i gesyd ei hun ar ffordd nid yw dda: nid ffieidd gantho ddrygioni.

5 Dy drugaredd Arglwydd sydd hyd y nefoedd, a'th wirioned hyd y cymmylau.

6 Fel mynyddoedd cedyrn y mae dy gyfiawnder, dyfnder mawr yw dy farnedigaethau: dyn ac anifail a geidwi di, Arglwydd.

7 Mor werth-fawr yw dy drugaredd o Dduw! am hynny 'r ymddiried meibion dynion tan gysgod dy adenydd.

8 Llawn-ddigonir hwynt â braster dy dŷ: ac ag afon dy hyfrydwch y diodi hwynt.

9 Canys gyd a thi y mae ffynnon y bywyd: yn dy oleuni di y gwelwn oleuni.

10 Estyn dy drugaredd i'r rhai a'th adwaenant, a'th gyfiawnder i'r rhai uniawn o galon.

11 Na ddoued troed balchder i'm herbyn: na fyned llaw yr annuwiol ei.

Dydd v. 12 Yno y ſyrthiodd gweith-wyr anwiredd: gwthiwyd hwynt i lawr, ac ni allant gyfodi.

Noli æmulari. Pſal. xxxvij.

Prydnhawnol Weddi.

NAc ymddigia o herwydd y rhai drygionus, ac na chenfigenna wrth y rhai a wnant anwiredd.

2 Canys yn ebrwydd y torrir hwynt i'r llawr fel glaſ-wellt, ac y gwywant fel gwyrdd lyſſiau.

3 Gobeithia yn yr Arglwydd, a gwna dda: felly y trigi yn y tir, a thi a borthir yn ddiau.

4 Ymddigrifa hefyd yn yr Arglwydd, ac efe a ddyry i ti ddymmuniadau dy galon.

5 Treigla dy ffordd ar yr Arglwydd, ac ymddiried yndo, ac efe a'i dwg i ben.

6 Efe a ddwg allan dy gyfiawnder fel y goleuni: a'th farn fel hanner dydd.

7 Diſtawa yn yr Arglwydd, a diſgwyl wrtho, nac ymddigia o herwydd yr hwn a lwyddo ganddo ei ffordd, wrth y gwr ſydd yn gwneuthur ei ddrwg amcanion.

8 Pâid á digofaint, a gâd ymmaith gynddaredd: nac ymddigia er dim, i wneuthur drwg.

9 Canys torrir ymmaith y drwg-ddynion, ond y rhai a ddiſgwiliant wrth yr Arglwydd, hwynt hwy a etifeddant y tir.

10 Canys etto y chydigyn, ac ni welir yr annuwiol, a thi edrychi am ei le ef, ac ni bydd dim o honaw.

11 Eithr y rhai goſtyngedic a etifeddant y ddaiar, ac a ymhyfrydant gan liaws tangneddyf.

12 Yr annuwiol a amcana yn erbyn y cyfiawn, ac a yſcyrnyga ei ddannedd arno.

13 Yr Arglwydd a chwardd am ei ben ef, canys gwel fod ei ddydd ar ddyfod.

14 Yr annuwolion a dynnaſant eu cleddyf, ac a annelaſant eu biwa, i fwrw i lawr y tlawd, a'r anghenog, ac i ladd y rhai uniawn eu ffordd.

15 Eu

15 Eu cleddyf a â yn eu calon eu hunain, a'u bwaau a dorrir. DYDD iij.

16 Gwell yw'r ychydig sydd gan y cyfiawn, na meithder oriud annuwiolion lawer.

17 Canys breichiau 'r annuwiolion a dorrir: ond yr Arglwydd a gynnal y rhai cyfiawn.

18 Yr Arglwydd a edwyn dyddiau y rhai perffaith, a'i hetifeddiaeth hwy fydd yn dragywydd.

19 Nis gwradwyddir hwy yn amser drwg-fyd, ac yn amser newyn y cânt ddigon.

20 Eithr collir yr annuwiolion, a gelynion yr Arglwydd fel braster hyn a ddiflannant; yn fwg y diflannant hwy.

21 Yr annuwiol a echwyna ac ni rydd adref: ond y cyfiawn sydd drugarog, ac yn rhoddi.

22 Canys y rhai a fendigo efe, a etifeddant y tir: a'r rhai a felldithio efe, a dorrir ymmaith.

23 Yr Arglwydd a ffordd dia gerddediad gŵr da: a da fydd ganddo ei ffordd ef.

24 Er iddo gwympo, ni lwyr fwrir ef i lawr: canys yr Arglwydd sydd yn ei gynnal ef â'i law.

25 Mi a fûm ieuangc, yr ydwyf yn hen: etto ni welais y cyfiawn wedi ei adu, na'i had yn cardotta bara.

26 Pob amser y mae ef yn drugarog, ac yn rhoddi benthyg: a'i had a fendithir.

27 Cilia di oddi wrth ddrwg, a gwna dda, a chyfanhedda yn dragywydd.

28 Canys yr Arglwydd a gâr farn, ac ni edy ei saint: cedwir hwynt yn dragywydd, ond had yr annuwiol a dorrir ymmaith.

29 Y rhai cyfiawn a etifeddant y ddaear, ac a breswyliant ynddi yn dragywydd.

30 Genau y cyfiawn a fynega ddoethineb, a'i dafod a draetha farn.

31 Deddf ei Dduw sydd yn ei galon ef, a'i gamrau ni lithrant.

32 Yr annuwiol a wilia ar y cyfiawn, ac a gais ei ladd ef.

33 Ni âd yr Arglwydd ef yn ei law ef, ac ni âd ef yn euog pan ei barner.

Dydd viij. 34 Gobeithia yn yr Arglwydd, a chadw ei ffordd ef, ac efe a'th dderchafa, fel yr etifeddech y tir: pan ddiffether yr annuwolion, ti a'i gwelit.

45 Gwelais yr annuwiol yn gadarn, ac yn frigog, fel y laſwyf gwŷdd.

36 Er hynny efe a aeth ymmaith, ac wele nid oedd mwy o honaw: a mi a'i ceiſiais, ac nid oedd i'w gael.

37 Ystyr y perffaith ac edrych, ar yr uniawn, canys diwedd y gŵr hwnnw fydd tangneddyf.

38 Ond y troſedd-wyr a gyd-ddeſtrywſir, diwedd yr annuwolion a dorrir ymaith.

39 Ac iechydwriaeth y cyfiawn fydd oddiwrth yr Arglwydd: efe yw eu nerth yn amſer trallod.

40 A'r Arglwydd a'i cymmorth hwynt, ac a'i gwared; efe a'i gwared hwynt rhag yr annuwolion, ac a'i ceidw hwynt, am iddynt ymddiried yndde.

Domine, ne in furore. Pſal. xxxviij.

Boreuol Weddi.

ARglwydd na cherydda fi yn dy lid: ac na choſpa fi yn dy ddigllonedd.

2 Canys y mae dy ſaethau ynglŷn ynof: a'th law yn drom arnaf.

3 Nid oes iechyd yn fy nghnawd, o herwydd dy ddigllonedd: ac nid oes heddwch i'm heſcyrn, oblegid fy mhechod.

4 Canys fy nghamweddau a aeth dros fy mhen, megis baich trwm y maent yn rhy drwm i mi.

5 Fy nghleiſiau a bydrhaſant, ac a lygrhaſant gan fy ynfydrwydd.

6 Crymmwyd a daroſtyngwyd fi'n ddirfawr: beunydd yr ydwyf yn myned yn alarus.

7 Canys fy lwynau a lanwyd o ffiedd-glwyf, ac nid oes iechyd yn fy nghnawd.

8 Gwanhawyd, a dryllwyd fi'n dramawr: rhuais gan aflonyddwch fy nghalon.

9 D'th

9 O'th ſlaen di ArglWydd y mae fy holl ddymuniad, ac ni chuddiwyd fy uchenaid oddi wrthit. Dydd viij

10 Fy nghalon ſydd yn llammu, fy nerth a'm gadawodd, a llewyrch fy llygaid nid yw ychwaith gennif.

11 Fy ngharedigion, a'm cyfeillion a ſafent oddi ar gyfer fy mhlâ, a'm cyfneleiſiaid a ſafent o hirbell.

12 Y rhai hefyd a geiſient fy enioes a oſodaſant faglau, a'r rhai a geiſient fy niwed a draethent anwireddau, ac a ddychmygent ddichellion ar hyd y dydd.

13 A minnau fel byddar ni chlywn, eithr oeddwn fel mudan heb agoryd ei enau.

14 Felly'r oeddwn fel gwr ni chlywei, ac heb argyoeddion yn ei enau.

15 O herwydd i'm obeithio ynot ArglWydd, ti ArglWydd fy Nuw a wrandewi.

16 Canys dywedais, gwrando fi, rhag llawenychu o honynt i'm herbyn, pan lithrei fy nhroed, ymfawrygent i'm herbyn.

17 Canys parod wyf i gloffi: a'm dolur ſydd ger fy mron yn waſtad.

18 Diau y mynegaf fy anwiredd, ac y pryderaf o herwydd fy method.

19 Ac y mae fy ngelynion yn fyw, ac yn gedyrn, amlhâwyd hefyd y rhai a'm caſânt ar gam:

20 A'r rhai a dalant ddrwg dros dda, a'm gwrthwynebant: am fy mod yn dilyn daioni.

21 Na âd fi, ô ArglWydd: fy Nuw, nac ymbellhâ oddi wrthif.

22 Bryſſia i'm cymmorth, ô ArglWydd fy iechydwriaeth.

Dixi, cuſtodiam. Pſal. xxxix.

DYwedais, cadwaf fy ffyrdd rhag pechu â'm tafod: cadwaf ffrwyn yn fy ngenau, tra fyddo 'r annuwiol yn fy ngolwg.

2 Tewais yn ddiſtaw, ie tewais â daioni: a'm dolur a gyffrôdd.

3 Gwreſogodd fy nghalon o'm mewn: tra oeddwn yn myfyrio, ennynnodd tân, a mi a leferais â'm tafod.

Pydd viij.

4 Arglwydd pâr i mi wybod fy niwedd, a pheth yw meſur fy nyddiau: fel y gwypwyf o ba oedran y bydd-af fi.

5 Wele, gwnaethoſt fy nyddiau fel dyrnfedd, a'm he-nioes ſydd megis diddim yn dy olwg di: diau mai cwbl wagedd yw pôb dyn, pan ſo ar y goreu.

6 Dyn yn ddiau ſydd yn rhodio mewn cyſcod, ac yn ymdrafferthu yn ofer: efe a dyrra olud, ac ni's gwyr pwy, a'i caſel.

7 Ac yn awr, beth a ddiſgwiliaf, ô Arglwydd: fy ngobaith ſydd ynot ti.

8 Gwared fi o'm holl gamweddau: ac na oſod fi yn wradwydd i'r ynfyd.

9 Aethum yn fûd ac nid agorais fy ngenau: canys ti a wnaethoſt hyn.

10 Tynn dy blâ oddi-wrthif: gan ddyrnod dy law y darfûm i.

11 Pan goſpit ddyn â cheryddon am anwiredd, dat-todit fel gwyfyn ei arderchogrwydd ef, gwagedd yn ddiau yw pôb dyn.

12 Gwrando fy ngweddi Arglwydd, a chlyw fy llef, na thaw wrth fy wylofain: canys pyndeithydd ydwyf gyd â thi, ac allfud fel fy holl dadau.

13 Paid â mi, fel y cryfhawyf cyn fy myned: ac na byddwyf nawr.

Expectans expectavi. Pſal. xl.

DIſgwiliais yn ddyfal am yr Arglwydd, ac efe a ymoſtyngodd attaf: ac a glybu fy llefain.

2 Cyfododd fi hefyd o'r pydew erchyll, allan o'r pridd tomlyd: ac a oſododd fy nhraed ar graig, gan hwylio fy ngherddediad.

3 A rhoddodd yn fy ngenau ganiad newydd o foliant i'n Duw ni: llawer a welant hyn, ac a ofnant, ac a ymddiriedant yn yr Arglwydd.

4 Gwyn ei fyd y gŵr a oſodo'r Arglwydd yn ymddiried iddo: ac ni thry at feilchion, nac at y rhai a ſyrrant at gelwydd.

5 Lliofog y gwnaethoſt ti, ô Arglwydd fy Nuw,

dy

dy rybeddodau, a'th amcanion, tuag attom, ni ellir yn dyfnus eu cyfrif hwynt i ti: pe mynegwn, a phe traethwn hwynt, amlach ydynt nag y gellir eu rhifo. Dydd viij.

6 Aberth ac offrwm nid ewyllyſiaiſt, agoraiſt fy nghluſtiau: poeth offrwm a phech-aberth ni's gofynnaiſt.

7 Yna y dywedais, Wele 'i ydwyf yn dyfod; yn rhol y llyfr yr ſcrifennwyd am danaf.

8 Da gennif wneuthur dy ewyllys, ô fy Nuw: a'th gyfraith ſydd o fewn fy nghalon.

9 Pregethais gyfiawnder yn y gynnulleidfa fawr: wele, nid atteliais fy ngwefuſau, ti Arglwydd a'i gwyddoſt.

10 Ni chuddiais dy gyfiawnder o fewn fy nghalon, treuchais dy ffyddlondeb a'th iechydwriaeth: ni chelais dy drugaredd na'th wirionedd, yn y gynnulleidfa lioſog.

11 Titheu Arglwydd, nac attal dy drugareddau oddi wrthif: cadwed dy drugaredd, a'th wirionedd ſi byth.

12 Canys drygau anifeiriol a'm cylchynaſant o amgylch, fy mhechodau a'm daliaſant, fel na allwn edrych i fynu: amlach ydynt nâ gwallt fy mhen, am hynny y pallodd fy nghalon gennif.

13 Rhynged bodd it Arglwydd fy ngwaredu: bryſſia Arglwydd i'm cynmorth.

14 Cyd-gywilyddier, a gwradwydder y rhai a geiſiant fy enioes iw difetha; gyrrer yn eu hôl, a chywilyddier, y rhai a ewyllyſiant i mi ddrwg.

15 Anrheithier hwynt yn wobr am eu gwradwydd, y rhai a ddywedant wrthif, Ha, ha.

16 Llawenyched, ac ymhyfryded ynot ti y rhai oll a'th geiſiant: dyweded â rhai a garant dy iechydwriaeth bôb amſer, mawryger yr Arglwydd.

17 Ond yr wyf ſi yn dlawd, ac yn anghenus, etto yr Arglwydd a feddwl am danaf, fy nghymmorth a'm gwaredudd ydwyt ti: fy Nuw na hir dryg.

Beatus, qui intelligit. Pſal. xli.

Prydnhawnol Weddi.

Gwyn ei fyd a yſtyria wrth y tlawd; yr Arglwydd a'i gwared ef yn amſer adfyd.

2 Yr Arglwydd a'i ceidw, ac a'i bywhâ, gwynfydedic fydd ar y ddaiar: na ddod titheu ef wrth ewyllys ei elynion.

3 Yr Arglwydd a'i nertha ef ar ei glaf wely: cyweiri ei holl wely ef yn ei glefyd.

4 Mi a ddywedais, Arglwydd trugarhâ wrthif: iachâ fy enaid, canys pechais i'th erbyn.

5 Fy ngelynion a lefarent ddrwg am danaf, gan ddywedyd: pa bryd y bydd efe farw, ac y derfydd am ei enw ef?

6 Ac os daw i'm hedrych, efe a ddywed gelwydd, ei galon a gaſci atti anwiredd: pan êl allan, efe a'i traetha.

7 Fy holl gaſeion a gyd-huſtyngant i'm herbyn: yn fy erbyn y dychymygant ddrwg i mi.

8 Afiwydd, meddant, a lŷn wrtho: a chan ei fod yn gorwedd, ni chyfyd mwy.

9 Hefyd y gŵr oedd anwyl gennif, yr hwn yr ymddirtedais iddo, ac a fwytaodd fy mara, a ddyrchafodd ei ei ſodl i'm herbyn.

10 Eithr ti Arglwydd, trugarhâ wrthif; a chyfod fi, fel y talwyf iddynt.

11 Wrth hyn y gwn hoffi o honot fi: am na chaiff fy ngelyn orfoleddu i'm herbyn.

12 Onid am danaf fi, yn fy mherffeithrwydd i'm cynheli; ac i'm goſodi ger dy fron yn dragywydd.

13 Bendigedic fyddo Arglwydd Dduw Iſrael, o dragywyddoldeb a hyd dragywyddoldeb, Amen, ac Amen.

Quemadmodum. Pſal, xlij.

FEl y breſa 'r hydd am yr afonydd dyfroedd: felly 'r hiraetha fy enaid am danat ti ô Dduw.

2 Sy-

2 Sychedit yw ſy enaid am Dduw, ani y Duw byw: pa bryd y deuaf, ac yr ymdangoſaf ger bron Duw? Dydd viij.

3 Fy nagrau oedd fwyd i'm ddydd a nos: tra dywedant wrthif bob dydd, pa le y mae dy Dduw?

4 Tywalltwn fy enaid ynof, pan goſtwn hynny: canys aethwn gyd â'r gynnulleidfa, cerddwn gyd â hwynt i dŷ Dduw, mewn llain cân a moliant, fel tyrfa yn cadw gwyl.

5 Pa ham fy enaid i'th ddaroſtyngir, ac yr ymderfylci ynof? gobeithia yn Nuw, oblegit moliannaf ef etto, am iechydwriaeth ei wyneb-pryd.

6 Fy Nuw, fy enaid a ymdaroſtwng ynof: am hynny y coſiaf di, o dir yr Iorddonen, a'r Hermoniaid, o fryn Miſar.

7 Dyfnder a eilw ar ddyfnder, wrth ſwn dy bibyllodd di: dy holl donnau a'th lifeiriant a aethant troſoſi.

8 Etto yr Arglwydd a orchymmyn ei drugaredd liw dydd, a'i gân fydd gyda mi liw nos; ſef gweddi ar Dduw fy enioes.

9 Dywedaf wrth Dduw fy nghraig, pa ham yr anghoſiaiſt fi? ga ham y rhodiaf yn alarus trwy orthymder y gelyn?

10 Megis â chledyf yn fy eſcyrn y mae fy ngwrthwyneb-wyr yn fy ngwradwyddo, pan ddywedant wrthif bob dydd, pa le y mae dy Dduw.

11 Pa ham i'th ddaroſtyngir fy enaid? a pha ham y terfyſci ynof? ymddiried yn Nuw, canys etto y moliannaf ef, ſef iechydwriaeth fy wyneb, a'm Duw.

Judica me, Deus. Pſal. xliij.

BArn ſi ô Dduw, a dadleu fy nadl yn erbyn y genhedlaeth anrhugarog; gwared ſi rhag y dyn twyllodrus, ac anghyfiawn.

2 Canys ti yw Duw fy nerth, pa ham i'm bwri ymaith: pa ham yr af yn alarus trwy orthymder y gelyn?

3 Anfon dy oleuni, a'th wirionedd, tywyſant hwy

Dydd ix. ſi, ac ar weiniant ſi i fynydd dy ſancteiddrwydd, ac i'th bebyll.

4 Yna 'r af at allor Duw, at Dduw hyfrydwch fy ngorfoledd, ac mi a'th foliannaf ar y delyn ô Dduw, fy Nuw.

5 Pa ham i'th ddarostyngir fy enaid? a pha ham y terfyſci ynof? gobeithia yn Nuw, canys etto y moliannaf ef, ſef iechydwriaeth fy wyneb, a'm Duw.

Deus auribus. Pſal. xliv.

Boreuol Weddi.

DUW, clywſom â'n cluſtiau, ein tadau a fynegaſant i ni y weithred a wnaethoſt yn eu hamſer hwynt, yn y dyddiau gynt.

2 Ti a'th law a yrraiſt allan y cenhedloedd, ac a'i plennaiſt hwythau; ti a ddrygaiſt y bobloedd, ac a'i cynnyddaiſt hwythau.

3 Canys nid a'i cleddyf eu hun y gorescynnaſant y tir, nid eu braich a barodd iechydwriaeth iddynt; ithr dy ddeheu-law di, a'th fraich, a llewyrch dy wyneb, o herwydd it eu hoffi hwynt.

4 Ti Dduw yw fy Mrenin: gorchymmyn iechydwriaeth i Jacob.

5 Ynot ti y cilgwthiwn ni ein gelynion: yn dy enw di y ſathrwn y rhai a gyfodant i'n herbyn.

6 O herwydd nid yn fy mwa 'r ymddiriedaf: nid fy nghleddyf chwaith a'm hachub.

7 Eithr ti a'n hachubaiſt ni oddi wrth ein gwrthwyneb-wyr, ac a wradwyddaiſt ein caſeion.

8 Yn Nuw yr ymffroſtiwn bôb dydd: ac ni a glodforwn dy enw yn dragywydd.

9 Ond ti a'n bwriaiſt ni ymmaith, ac a'n gwradwyddaiſt, ac nid wyt yn myned allan gyd a'n lluoedd.

10 Gwnaethoſt i ni dꝛoi yn ôl oddi wꝛth y gelyn: a'n caſeion a anrheithiaſant iddynt ei hun. Dydd ii.

11 Rhoddaiſt ni fel defaid iw bwytta, a gwaſceraiſt ni ym myſc y cenhedloedd.

12 Gwerthaiſt dy bobl heb elw, ac ni chwanegaiſt dy olud o'i gwerth hwynt.

13 Goſodaiſt ni yn warthꝛudd i'n cymmydogion, yn watwargerdd, ac yn walwd i'r rhai ydynt o'n hamgylch.

14 Goſodaiſt ni yn ddihareb ym myſc y cenhedloedd, yn rhai i eſcwyd pen arnynt ym myſc y bobloedd.

15 Fy ngwarthꝛudd ſydd beunydd, get fy mron, a chywilydd fy wyneb a'm tôdd.

16 Gan lais y gwarthꝛudd-wꝛ, a'r cabl wꝛ, o herwydd y gelyn, a'r ymddial-wꝛ.

17 Hyn oll a ddaeth arnom: etto nith anghofiaſom di, ac ni buom anffyddlon yn dy gyfammod.

18 Ni thꝛodd ein calon yn ei ôl, ac nid aeth ein cerddediad allan o'th lwybꝛ di.

19 Er hi ti ein cûro yn-nrhigfa dꝛeigiau, a thoi troſom â chyſcod angeu.

20 Os angofiaſom enw ein Duw: neu eſtyn ein dwylo at Dduw dieithꝛ:

21 Oni chwilia Duw hyn allan? canys efe a wyꝛ ddirgeloedd y galon.

22 Je er dy fwyn di i'n lleddir beunydd, cyfrifir ni fel defaid i wꝛ lladd.

23 Deffro, pa ham y cyſci, ô Arglwydd? cyfod, na fwꝛw ni ymmaith yn dꝛagywydd.

24 Pa ham y cuddi dy wyneb, ac yꝛ anghofi ein cyſtudd, a'n gorthꝛymder.

25 Canys goſtyngwyd ein henaid i'r llwch: glynodd ein bol wꝛth y ddaear.

16 Cyfod yn gymmoꝛthwy i ni, gwared ni er mwyn dy dꝛugaredd.

Eructa-

Y Pſalmau.

Dydd ix.

Eructavit cor meum. Pſal. xlv.

TRaetha fy nghalon beth da, dywedyd yr ydwyf y pethau a wneuthym i'r brenin: fy nhafod ſydd bin ſcrifennudd buan.

2 Tegach ydwyt nâ meibion dynion; tywalltwyd gras ar dy wefuſau, o herwydd hynny i'th fendithiodd Duw yn dragywydd.

3 Gwregyſa dy gleddyf ar dy glûn ô gadarn, â'th ogoniant, a'th harddwch.

4 Ac yn dy harddwch marchog yn llwyddiannus, o herwydd gwirionedd, lledneifrwydd, a chyfiawnder: a'th ddeheu-law a ddyſc i ti bethau ofnadwy.

5 Pobl a ſyrthiant tanat: o herwydd dy ſaethau hymion yn glynu ynghalon gelynion y brenin.

6 Dy orſedd di ô Dduw, ſydd byth, ac yn dragywydd: teyrn-wialen uniondeb yw teyrn-wialen dy frenhiniaeth di.

7 Ceraiſt gyfiawnder, a chaſeaiſt ddrygioni: am hynny i'th eneiniodd Duw, ſef dy Dduw di, ag olew llawenydd yn fwy nâ'th gyfeillion.

8 Arogl Myrr, Aloes, a Chaſia ſydd ar dy holl weſcoedd: allan o'r palâſau Ifori, â'r rhai i'th lawenhaſant.

9 Merched brenhinoedd oedd yn mlith dy bendefigeſau, ſafei y frenhines ar dy ddeheu-law mewn aur coeth o Ophir.

10 Gwrando ferch, a gwêl, a goſtwng dy gluſt: ac angofia dy bobl dy hun, a thŷ dy dâd.

11 A'r brenin a chwennych dy degwch: canys efe yw dy Jôr di: ymoſtwng ditheu iddo ef.

12 Merch Tyrus hefyd fydd yno ag anrheg, a chyfoethogion y bobl a ymbiliant â'th wyneb.

13 Merch y brenin ſydd oll yn ogoneddus o fewn: gem-waith aur yw ei gwiſc hi.

14 Mewn gwaith edyf a nodwydd y dygir hi at y brenin; y morwynion y rhai a ddeuant ar ei hôl, yn gyfeilleſau iddi, a ddygir attat ti.

15 Mewn llawenydd, a gorfoledd y dygir hwynt; deuant i lŷs y brenin.

16 Dy-

16 Dy feibion ſydd yn lle dy dadau: y rhai a wnei Dydd ix.
yn dywyſogion yn yr holl dir.

17 Parâf goffa dy enw yn-mhob cenhedlaeth, ac oes: am hynny y bobl a'th foliannant byth, ac yn dragywydd.

Deus noſter refugium. Pſal. xlvi.

DUw ſydd noddfa, a nerth i ni, cymmorth parod a gael mewn cyfyngder.

2 Am hynny nid ofnwn pe ſymmudai y ddaiar, a phe treiglid y mynyddoedd i ganol y môr:

3 Er rhuo a cherfyſcu o'i dyfroedd, er crynu o'i mynyddoedd gan ei ymchwyddiad ef.

4 Y mae afon, a'i ffrydiau a lawenhânt ddinas Dduw, cyſegr preſwylfeydd y Goruchaf.

5 Duw ſydd yn ei chanol, nid yſcog hi: Duw a'i cymmorthwya yn foreu iawn.

6 Y Cenhedloedd a derfyſcaſant, y teyrnaſoedd a yſcogaſant: efe a roddes ei lef, toddodd y ddaiar.

7 Y mae Arglwydd y lluoedd gyd â ni: y mae Duw Jacob yn amddiffynfa i ni.

8 Deuwch, gwelwch weithredoedd yr Arglwydd: pa anghyfannedd-dra a wnaeth efe ar y ddaiar.

9 Gwna i ryfeloedd beidio hyd eithaf y ddaiar, efe a ddryllia 'r bwa, ac a dyrr y waywffon, efe a lyſc y cerbydau a than.

10 Peidiwch, a gwybyddwch mai myfi ydd Dduw: derchefir fi ymmyſc y cenhedloedd, derchefir fi ar y ddaiar.

11 Y mae Arglwydd y lluoedd gyd â ni: amddiffynfa i ni yw Duw Jacob.

Dydd ix.

Omnes gentes, plaudite, Pſal. xlvij.

Prydnhawnol Weddi.

YR holl bobl curwch ddwylo: llafar genwch i Ddduw, á llef gorfoledd.

2 Canys yr Arglwydd goruchaf ſydd ofnadwy: brenin mawr ar yr holl ddaiar.

3 Efe a ddwg y bobl tanom ni: a'r cenhedloedd tan ein traed.

4 Efe a ddethol ein etifeddiaeth i ni, ardder chalgrwydd Jacob yr hwn a hoffodd efe.

5 Derchafodd Duw á llawen-floedd, yr Arglwydd á ſain udcorn.

6 Canwch fawl i Ddduw, canwch: canwch fawl i'n Brenin, canwch.

7 Canys Brenin yr holl ddaiar yw Duw: canwch fawl yn ddeallus.

8 Duw ſydd yn teyrnaſu ar y cenhedloedd: eiſtedd y mae Duw ar orſedd-faingc ei ſanctaidd rwydd.

9 Pendefigion y bobl a ymgaſclâſant ynghyd, ſef pobl Duw Abraham: canys tariannau y ddaiar ydynt eiddo Duw; dirfawr y derchafwyd ef.

Magnus Dominus. Pſal. xlviij.

MAwr yw'r Arglwydd, a thra moſtiannus yn ninas ein Duw ni, yn ei fynydd ſanctaidd.

2 Tegwch bro, llawenydd yr holl ddaiar yw mynydd Sion yn yſtlyſau y gogledd: dinas y Brenin mawr.

3 Duw yn ei phalâſau, a adwaenir yn amddeffynfa.

4 Canys wele, y brenhinoedd a ymgynnullaſant: aethant heibio ynghyd.

5 Hwy a welſant, felly y rhyfeddaſant: brawychaſant, ac aethant ymmaith ar ffrwſt.

6 Dychryn a ddaeth arnynt yno, a dolur megis gwraig yn eſcor.

7 A gwynt y dwyrain y dryllí longau y môr. Dydd ix.
8 Megis y clywſom, felly y gwelſom yn ninas Arglwydd y lluoedd, yn ninas ein Duw ni: Duw a'i ſicerhâ hi yn dragywydd.
9 Meddyliaſom ô Dduw, am dy drugaredd, yngha-nol dy Deml.
10 Megis y mae dy enw ô Dduw, felly y mae dy fawl hyd eithafoedd y tîr: cyflawn o gyfiawnder yw dy ddeheu-law.
11 Llawenyched mynydd Sion: ac ymhyfryded merched Juda, o herwydd dy farnedigaethau.
12 Amgylchwch Sion, ac ewch o'i hamgylch hi, rhifwch ei thyrau hi.
13 Ystyriwch ei rhagfurian, edrychwch ar ei phalâſau, fel y mynegoch i'r oes a ddêlo yn ôl.
14 Canys y Duw hwn yw ein Duw ni byth, ac yn dragywydd: efe a'n tywys ni hyd angeu.

Audite hæc, omnes. Pſal. xlix.

CLywch hyn yr holl bobloedd, gwrandewch hyn holl drigolion y byd.
2 Yn gyſtal gwrêng a bonheddig, cyfoethog a thla-wdynghyd.
3 Fy ngenau a draetha ddoethineb: a myfyrdod fy nghalon fydd am ddeall.
4 Goſtyngaf fy nghluſt at ddihareb, fy nammeg a ddatguddiaf gid a'r delyn.
5 Pa ham yr ofnaf yn amſer adfyd, pan i'm hamgylchyno anwiredd fy ſodlau?
6 Rhai a ymddiriedant yn eu golud, ac a ymffroſtiant yn llioſogrwydd eu cyfoeth.
7 Gan waredu ni wared neb ei frawd: ac ni all efe roddi iawn troſto i Dduw:
8 (Canys gwerth-fawr yw pryniad eu henaid, a hynny a baid byth.)
9 Fel y byddo efe byw byth, ac na welo lygredigaeth
10 Canys efe a wêl fod y doethion yn meirw, yr un ffunyd y derfydd am ffôl ac ynfyd, gadawant eu golud i eraill.

Dydd x. 11 Eu meddwl yw y pery eu tai yn dragywydd, a'i trigfeydd hyd genhedlaeth a chenhedlaeth; henwant eu tiroedd ar eu henwau eu hunain.

12 Er hynny dyn mewn anrhydedd nid erys: tebyg yw i anifeiliaid a ddifethir.

13 Eu ffordd ymma yw eu ynfydrwydd: etto eu hiliogaeth ydynt fodlon i'w hymadrodd.

14 Fel defaid y gosodir hwynt yn uffern, angau a ymborth arnynt, a'r rhai cyfiawn a lywodraetha arnynt y boreu: a'i tegwch a dderfydd yn y bedd o'i cartref.

15 Etto Duw a wared fy enaid i o feddiant uffern: canys efe a'm derbyn i.

16 Nac ofna pan gyfoethogo un, pan chwanego gogoniant ei dŷ ef.

17 Canys wrth farw ni ddwg efe ddim ymaith, ac ni ddesgyn ei ogoniant ar ei ôl ef.

18 Er iddo yn ei fywyd fendithi ei enaid: canmolant ditheu o byddi da wrthit dy hun.

19 Efe â at genhedlaeth ei dadau, ac ni welant oleuni byth.

20 Dyn mewn anrhydedd, ac heb ddeall, sydd gyffelyb i anifeiliaid a ddifethir.

Deus deorum. Pſal. l.

Boreuol Wedd.

DUW y duwiau, ſef yr Arglwydd a lefarodd, ac a alwodd y ddaiar, o godiad haul hyd ei fachludiad.

2 Allan o Sion perffeithrwydd tegwch, y llewyrchodd Duw.

3 Ein Duw ni a ddaw, ac ni bydd diſtaw, tân a yſſa oi flaen ef, a themhestl ddirfawr fydd o'i amgylch.

4 Gelwir ar y nefoedd oddi uchod: ac ar y ddaiar, i farnu ei bobl.

5 Cel-

5 Cellwch fy ſaint ynghyd attaf, y rhai a wnaethant gyfammod â mi trwy aberth. Dydd X.

6 A'r nefoedd a fynegant ei gyfiawnder ef, canys Duw ei hun ſydd farn-wr.

7 Clywch fy mhobl, a mi a leferaf, ô Iſrael a mi a dyſtiolaethaf i'th erbyn: Duw ſef dy Dduw di ydwyf fi.

8 Nid am dy aberthau i'th getyddaf, na'th boeth offrymmau, am nad oeddynt ger fy mron i yn waſtad

9 Ni chymmeraf fuſtach o'th dŷ, na bychod o'th gorlannau.

10 Canys holl fwyſt-filod y coed ydynt eiddo fi a'r anifeiliaid ar fil o fynyddoedd.

11 Adwaen holl adar y mynyddoedd: a gwyllt anifeiliaid y maes ydynt eiddo fi.

12 Os bydd newyn arnaf ni ddywedaf i ti: canys y byd â'i gyfiawnder, ſydd eiddo fi.

13 A fwytâf fi gig teirw? neu a yfaf fi waed bychod?

14 Abertha foliant i Dduw, a thâl i'r Goruchaf dy addunedau.

15 A galw arnaf yn nydd trallod; mi a'th waredaf a thi a'm gogoneddi.

16 Ond wrth yr annuwiol y dywedodd Duw, beth ſydd i ti a fynnegech ar fy neddfau, neu a gymmerech ar fy nghyfammod yn dy enau?

17 Gan dy fod yn caſâu addyſc, ac yn taflu fy ngeiriau i'th ôl.

18 Pan welaiſt leidr, cyttunaiſt ag ef: a'th gyfrannoedd gyd âr godinebwyr.

19 Gollyngaiſt dy ſafn i ddrygioni, a'th dafod a gyddletha ddichell.

20 Eiſteddaiſt a dywedaiſt yn erbyn dy frawd: thoddaiſt enllib i fab dy fam.

21 Hyn a wnaethoſt, a mi a dewais; tybiaiſt ditheu fy nod yn gwbl fel ti dy hun: ond mi a'th argyoeddaf, ac a'i trefnaf o flaen dy lygaid.

22 Deellwch hyn yn awr, y rhai ydych yn anghofio Duw, rhag i mi eich rhwygo, ac na byddo gwaredudd.

Dydd x. 23 Yr hwn a abertho foliant, a'm gogonedda i: a'r neb a oſodo ei ffordd yn iawn, dangoſaf iddo iechydwriaeth Duw.

Miſerere mei, Deus. Pſal. li.

TRugarhâ wrthif o Dduw yn ol dy drugarogrwydd; yn ôl liaws dy dosturiaethau delêa fy anwireddau.

2 Golch fi yn llwyr-ddwys oddi-wrth fy anwiredd: a glanhâ fi oddi wrth fy mhechod.

3 Canys yr wyf yn cydnabod fy nghamweddau: a'm pechod ſydd yn wastad ger fy mron.

4 Yn dy erbyn di, dydi dy hunan, y pechais, ac y gwneuthum y drwg hyn yn dy olwg: fel i'th gyfiawnhâer pan leferych, ac y byddit bûr pan farnech.

5 Wele, mewn anwiredd i'm lluniwyd, ac mewn pechod y beichiogodd fy mam arnaf.

6 Wele, ceraiſt wirionedd oddi mewn: a pheri i mi wybod doethineb yn y dirgel.

7 Glanhâ fi ag Yſſop, ac mi a lanhêir: golch fi, a byddaf wynnach nâ'r eira.

8 Pâr i mi glywed gorfoledd, a llawenydd; fel y llawenycho yr eſcyrn a ddrylliaiſt.

9 Cuddia dy wyneb oddi wrth fy mhechodau: a dilea fy holl anwireddau.

10 Crêa galon lân ynof ô Dduw; ac adnewydda yſpryd uniawn o'm mewn.

11 Na fwrw fi ymmaith oddi ger dy fron: ac na chymmer dy Yſpryd ſanctaidd oddi wrthif.

12 Dyro drachefn i mi orfoledd dy iechydwriaeth: ac â'th hael Yſpryd cynnal fi.

13 Yna y dyſcaf dy ffyrdd i rai anwir: a phechaduriaid a droir attat.

14 Gwared fi oddi wrth waed ô Dduw, Duw fy iechydwriaeth: a'm tafod a gân yn llafar am dy gyfiawnder.

15 Arglwydd agor fy ngwefuſau, a'm genau a fynega dy foliant.

16 Canys ni chwennychi aberth, pe amgen mi a'i rhoddwn; poeth offrwm ni fynni. Dydd X.

17 Aberthau Duw ydynt yſpryd drylliedic: calon ddrylliog gyſtuddiedic, o Dduw, ni ddirmygi.

18 Gwna ddaioni, yn dy ewyllyſcarwch, i Sion: adeiliada furiau Jeruſalem.

19 Yna y byddi fodlon i ebyrth cyſtawnder i boeth offrwm, ac aberth llosc, yna'r offrymmant fustych ar dy allor.

Quid gloriaris? Pſal. lij.

PAham yr ymffrosti mewn drygioni, o gadarn? y mae trugaredd Duw yn parhau yn wastadol.

2 Dy dafod a ddychymmyg leiderder: fel ellyn llym, yn gwneuthur twyll.

3 Hoffaist ddrygioni yn fwy nâ daioni: a chelwydd, yn fwy nâ thraethu cyſtawnder.

4 Hoffaist bob geiriau destrywiol, o dafod twyllodrus.

5 Duw a'th ddestrywia ditheu yn dragywydd, efe a'th gipia di ymaith, ac a'th dynn allan o'th babell: ac a'th ddiwreiddia o dir y rhai byw.

6 Y cyſtawn hefyd a welant, ac a ofnant, ac a chwarddant am ei ben.

7 Wele'r gwr ni olododd Dduw yn gadernid iddo: eithr ymddiriedodd yn lliosogrwydd ei olud, ac a ymnerthodd yn ei ddrygioni.

8 Ond myfi fydd fel oliwydden werdd yn nhŷ Dduw: ymddiriedaf yn nhrugaredd Duw byth, ac yn dragywydd.

9 Clodforaf di yn dragywydd, o herwydd i ti wneuthur hyn: a diſgwiliaf wrth dy enw, canys da yw ger bron dy ſainct.

Dixit

Dydd x.

Dixit insipiens. Psal. liij.

Prydnhawnol Weddi.

DYwedodd yr ynfyd yn ei galon nid oes un Duw: ymlygialant, a gwnaethant ffiaidd anwiredd, nid oes un yn gwneuthur daioni.

2 Edrychodd Duw i lawr o'r nefoedd ar feibion dynion, i edrych a oedd nebyn ddeallus, ac yn ceisio Duw.

3 Ciliasei pob un o honynt yn llwyr ei gefn, cyd-ymddifwynasent, nid oes a wnel ddaioni, nac oes un.

4 Oni wyr gweithredwyr anwiredd, y rhai sydd yn bwyttau fy mhobl fel y bwyttaent fara, ni alwasant ar Dduw.

5 Yna'r ofnasant gan ofn, lle nid oedd ofn: canys Duw a wascarodd escyrn yr hwn a'th warchaeodd, gwradwyddaist hwynt, am i Dduw eu dirmygu hwy.

6 Oh pa roddid iechydwriaeth i Israel o Sion: pan ymchwelo Duw gaethiwed ei bobl, y llawenycha Jacob, ac yr ymhyfryda Israel.

Deus, in nomine. Psal. liv.

ACHub fi ô Dduw, yn dy enw: a barn fi yn dy gadernid.

2 Duw, clyw fy ngweddi; gwrandaw ymadrodd fy ngenau.

3 Canys dieithriaid a gyfodasant i'm herbyn: a'r trawsion a geisiasant fy enaid: ni osodasant Dduw o'i blaen.

4 Wele, Duw sydd yn fy nghynnorthwyo: yr Arglwydd sydd ym mysc y rhai a gynhaliant fy enaid.

5 Efe a dâl ddrwg i'm gelynion: torr hwynt ymmaith yn dy wirionedd.

6 Aberthaf it yn ewyllyscar: clodforaf dy enw, ô Arglwydd, canys da yw.

7 Ca-

7 Canys efe a'm gwaredodd o bob trallod, a'm ily- Dydd xi.
gad a welodd ei elyllys ar fy ngelynion.

Exaudi, Deus Psal. lv.

GWrando fy ngweddi ô Dduw, ac nac ymguddia rhag fy neisyfiad.

2 Gwrando arnaf ac erglyw fi, cwynfan yr ydwyf yn fy ngweddi, a thuchan.

3 Gan lais y gelyn, gan orthrymder yr annuwiol, o herwydd y maent yn dwyn anwiredd arnaf, ac yn fy nghasáu yn llidioc.

4 Fy nghalon a ofidia o'm mewn: ac ofn angeu a syrthiodd arnaf.

5 Ofn ac arswyd a ddaeth arnaf: a dychryn a'm gorchguddiodd.

6 A dywedais, o na bai i mi adenydd fel colommen yna 'r ehedwn ymmaith, ac y gorphywyswn.

7 Wele crwydrwn ym mhell, ac arhoswn yn y anialwch.

8 Brysliwn i ddiangc rhag y gwynt ystormus, a'r demhesti.

9 Dinistria ô Arglwydd, a gwahan eu tafodau; canys gwelais draws'der a chynnen yn y ddinas.

10 Dydd a nôs yr amgylchant hi ar ei muriau, ac y mae anwiredd a blinder yn ei chanol hi.

11 Anwireddau sydd yn ei chanol hi, ac ni chilia twyll a dichell o'i heolyd hi.

12 Canys nid gelyn a'm difenwodd, yna y dioddefaswn: nid fy nghasaddyn a ymfawrygodd i'm herbyn, yna mi a ymguddiaswn rhagddo ef.

13 Eithr tydi ddyn, fy nghyd-radd, fy ffrynddwr, a'm cydnabod.

14 Y rhai oedd felys gennym gyd gyfrinachu: ac a rodiasom i dŷ Dduw ynghŷd.

15 Rhuthred marwolaeth arnynt, a descynnant i uffern yn fyw; canys drygioni sydd yn eu cartref, ac yn eu mysg.

Dydd xii. 16 Myfi a waeddaf ar Dduw, a'r Arglwydd a'm hachub i.

17 Hwyr a boreu, a hanner dydd y gweddiaf, a byddaf daer: ac efe a glyw fy llefeirydd.

18 Efe a waredodd fy enaid mewn heddwch oddi wrth y rhyfel oedd i'm herbyn: canys yr oedd llawer gyd â mi.

19 Duw a glyw, ac a'i darostwng hwynt, yr hwn fydd yn aros erioed, am nad oes gyfnewidiau iddynt: am hynny nid ofnant Dduw.

20 Efe a estynnodd ei law yn erbyn y rhai oedd heddychlon ag ef, efe a dorrodd ei gyfammod.

21 Llyfnach oedd ei eneu nag ymenyn, a rhyfel yn ei galon; tynerach oedd ei eiriau nag olew, a hwynt yn gleddyfau noethion.

22 Bwrw dy faich ar yr Arglwydd, ac efe a'ch gynnal di: nid âd i'r cyfiawn yscogi byth.

23 Tithau Dduw, a'i descynni hwynt i bydew dinystr: gwŷr gwaedlyd a thwyllodrus ni byddant byw hanner eu dyddiau, onid myfi a obeithiaf ynot ti.

Miſerere mei, Deus. Pſal. lvj.

Boreuol Weddi.

TRugarha wrthif ô Dduw, canys dyn a'm llyngei: beunydd gan ymladd, i'm gorthrymma.

2 Beunydd i'm llyngcei fy ngelynion, canys llawer ſydd yn rhyfela i'm herbyn, ô Dduw goruchaf.

3 Y dydd yr ofnwyf, mi a ymddiriedaf ynot ti.

4 Yn Nuw y clodforaf ei air, yn Nuw y gobeithiaf, nid ofnaf beth a wnêl cnawd i mi.

5 Beunydd y cam-gymmerant fy ngeiriau; eu holl feddyliau ſydd i'm herbyn er drwg.

6 Hwy a ymgaſclant, a lechant, ac a wiliant fy nghamrau, pan ddiſgwiliant am fy enaid.

7 A

7 A ddiangant hwy drwy anwiredd: diſcyn y bobloedd hyn ô Ddduw yn dy lidiawgrwydd. Dydd xj.

8 Ti a gyfrifaiſt fy ſymmudiadau, dod fy nagreu yn dy goſtrel: onid ydynt yn dy lyfr di?

9 Y dydd y llefwyf arnat, yna y dychwelir fy ngelynion yn eu gwrthol; hyn a wn, am fod Duw gyd â mi.

10 Yn Nuw y moliannaf ei air: yn yr Arglwydd y moliannaf ei air.

11 Yn Nuw 'r ymddiriedais; nid ofnaf beth a wnêl dyn i mi.

12 Arnaſi ô Ddduw y mae dy addunedau: talaf i ti foliant.

13 Canys gwaredâiſt fy enaid rhag angeu; oni waredi fy nhraed rhag ſyrthio? fel rhodiwyf ger bron Duw yngoleuni y rhai byw.

Miſerere mei, Deus. Pſal. lvij.

TRugarhâ wrthif ô Ddduw, trugarhâ wrthif, canys ynot y gobeithiodd fy enaid; ie ynghyſcod dy adenydd y gobeithaf, hyd onid êl yr aflwydd hyn heibio.

2 Galwaf ar Ddduw goruchaf, ar Ddduw a gwplâ â mi.

3 Efe a enfyn o'r nefoedd, ac a'm gwared oddi wrth warthrudd yr hwn a'm llyngcei, denfyn Duw ei drugaredd, a'i wirionedd.

4 Fy enaid ſydd ym myſc llewod, gorwedd yr wyf ym myſc dynion poethion: ſef meibion dynion y rhai y mae ei dannedd yn waywffyn a ſaethau, a'i tafod yn gleddyf llym.

5 Ymddercha Ddduw uwch y nefoedd: a bydded dy ogoniant ar yr holl ddaiar.

6 Darparaſant rwyd i'm traed, crymmwyd fy enaid, cloddiaſant bydew o'm blaen, ſyrthiaſant yn ei ganol.

7 Parod yw fy nghalon o Ddduw, parod yw fy nghalon: canaf a chan-molaf.

8 Deffro fy ngogoniant, deffro Nabl a thelyn; deffroaf yn foreu.

Dydd xi. 9 Clodforaf di Arglwydd ym myſc y bobloed; can molaf di ym myſc y cenhedloedd.

10 Canys mawr yw dy drugaredd hyd y nefoedd, a'th wirionedd hyd y cymylau.

11 Ymddercha Dduw uwch y nefoedd: bydded dy ogoniant ar yr holl ddaiar.

Si vere utique Pſal. lviij.

A Ji cyfiawnder yn ddiau a draethwch chwi, gynnulleidfa: a fernwch chwi uniondeb, ô feibion dynion:

2 Anwiredd yn hyttrach a weithredwch yn y galon: trawſter eich dwylo yr ydych yn ei dwyſo ar y ddaiar.

3 Dr groth yr ymddieithrodd y rhai annuwiol; o'r bru y cyfeiliornaſant, gan ddywedyd celwydd.

4 Eu gwenwyn ſydd fel gwenwyn ſarph: y maent fel y neidr fyddar, yr hon a gae ei chluſtiau.

5 Yr hon ni wrendy ar lais y rhin-wyr, er cyfarwydded fyddo 'r ſwyn-wr.

6 Dryllia ô Dduw eu dannedd yn eu geneuau: tor ô Arglwydd, gil-ddannedd y llewod ieuaingc.

7 Todder hwynt fel dyfroedd ſydd yn rhedeg yn waſtad; pan ſaetho ei ſaethau, byddant megis wedi eu torri.

8 Aed ymmaith fel malwoden dawdd, neu erthyl gwraig: fel na welont yr haul.

9 Cyn i'th crochanau glywed y mieri, efe a'i cymmer hwynt ymaith megis a chorwynt, yn fyw, ac yn ei ddigofaint.

10 Y cyfiawn a lawenycha pan welo ddial: efe a ylch ei draed yngwaed yr annuwiol.

11 Fel y dywedo dyn, di au fod ffrwyth i'r cyfiawn; diau fod Duw a farna ar y ddaiar.

Eripe

Eripe me de inimicis. Pſal. lix.

Prydnhawnol Weddi.

FY Nuw, gwared fi oddi wrth fy ngelynion: amddiffyn fi oddi wrth y rhai a ymgyfodant i'm herbyn.

2 Gwared fi oddi wrth weithred-wyr anwiredd: ac achub fi rhag y gwŷr gwaedlyd.

3 Canys wele, cynllwynaſant yn erbyn fy enaid, ymgaſclodd cedyrn im herbyn: nid ar fy mai na'm pechod i, ô Arglwydd.

4 Rhedant, ymbaratoant, heb anwiredd ynofi: deffro ditheu i'm cymmorth, ac edrych.

5 A thi Arglwydd Dduw 'r lluoedd, Duw Iſrael, deffro i ymweled â'r holl genhedloedd: na thrugarhâ wrth neb a wnânt anwiredd yn faleiſus.

6 Dychwelant gyd â'r hwyr, cyfarthant fel cŵn, ac amgylchant y ddinas.

7 Wele, bytheiriant â'i genau, cleddyfau ſydd yn eu gwefuſau: canys pwy, meddant a glyw?

8 Ond tydi ô Arglwydd, a'i gwatweri hwynt, ac a chwerddi am ben yr holl genhedloedd.

9 O herwydd ei nerth ef, y diſgwiliaf wrthit ti: canys Duw yw fy amddeffynfa.

10 Fy Nuw trugarog a'm rhagflaena: Duw a wnâ i mi weled fy ewyllys ar fy ngelynion.

11 Na ladd hwynt, rhag i'm pobl anghofio: gwaſcar hwynt yn dy nerth, a baroſtwng hwynt, o Arglwydd ein tarian.

12 Am bechod eu genau, ac ymadrodd eu gwefuſau, dalier hwynt yn eu balchder: ac am y felldith, a'r celwydd a draethant.

13 Diffa hwynt yn dy lid, diffa, fel na byddont: a gwybyddant mai Duw ſydd yn llywodraethu yn Jacob, hyd eithafoedd y ddaiar.

14 A dychwelant gyd â'r hwyr a chyfarthant fel cŵn ac amgylchant y ddinas.

Dydd xi. 15 Cryfwyrant am fwyd, ac onis digonir, grwgnachant.

16 Minneu a ganaf am dy nerth, ie llafar ganaf am dy drugaredd yn foreu: canys buoſt yn amddeffynfa i mi, ac yn noddfa, yn y dydd y bu cyfyngder arnaf.

17 I ti fy nerth y canaf: canys Duw yw fy amddeffynfa, a Duw fy nrhugaredd.

Deus, repuliſti nos. Pſal. lx.

O Ddduw bwriaiſt ni ymmaith, gwaſceraiſt ni, a ſorraiſt: dychwel attom drachefn.

2 Gwnaethoſt i'r ddaiar grynu, a holltaiſt hi: iachâ ei briwiau, canys y mae yn crynu.

3 Dangoſaiſt i'th bobl galedi: diodaiſt ni â gwin meddrondod.

4 Rhoddaiſt faner i'r rhai a'th ofnant, i'w dercha-fu o herwydd y gwirionedd.

5 Fel y gwareder dy rhai anwyl: achub â'th ddeheu-law, a gwrando fi.

6 Duw a lefarodd yn ei ſanctaiddrwydd, llawen-chaf, rhannaf Sichem, a meſuraf ddyffryn Succoth.

7 Eiddo fi yw Gilead, ac eiddo fi Manaſſeth: Ephraim hefyd yw nerth fy mhen, Juda yw fy neddf-wr.

8 Moab yw fy nghrochan golchi: tros Edom y bwriaf fy eſcid, Philiſtia, ymorfoledda di o'm plegid.

9 Pwy a'm dwg i'r ddinas gadarn? pwy a'm har-wain hyd yn Edom?

10 Onid tydi, Ddduw, 'r hwn a'n bwriaiſt ymmaith? a thydi, o Ddduw, yr hwn nid eit allan gyd â'n lluoedd?

11 Moes i ni gynhorthwy rhag cyfyngder: canys ofer yw ymwared dyn.

12 Yn Nuw y gwnawn wroldeb, canys efe a fathr ein gelynion.

Exaudi, Deus. Pſal. lxi.

CLyw o Ddduw, fy llefain, gwrando ar fy ngweddi.

2 O eithaf y ddaiar y llefaf attat, pan leſmeirio fy ngha-

nghalon : ar wain ſi i graig a fydd nwch na mi. Dydd xii.
3 Canys buoſt yn noddfa imi, ac yn dŵr cadarn rhag y gelyn.
4 Preſswyliaf yn dy babell byth : am ymddiried fydd dan orchudd dy adenydd.
5 Canys ti Dduw a glywaiſt fy addunedau, rhoddaiſt etifeddiaeth i'r rhai a ofnant dy enw.
6 Ti a ehtynni oes y brenin, ei flynyddoedd fyddant fel cenhedlaethau lawer.
7 Efe a erys byth ger bron Duw : darpar drugaredd a gwirionedd, fel y cadwont ef.
8 Felly y can-molaf dy enw yn dragywydd : fel y talwyf fy addunedau beunydd.

Nonne Deo. Pſal. lxij.

WRth Dduw yn unic y diſgwil fy enaid ; o honaw ef y daw fy iechydwriaeth. *Boreuol Weddi.*
2 Efe yn unic yw fy nghraig, a'm hiechydwriaeth : a'm hamddiffyn ; ni'm mawr yſcogir.
3 Pa hyd y bwriedwch aſliwydd yn erbyn gŵr : lleddir chwi oll, a byddwch fel magwyr ogwyddedic, neu bared ar ei ogwydd.
4 Ymgynghorſalant yn unic iw fwrw ef i lawr o'i fawredd, hoffaſant gelwydd ; â'i geneuau y bendithiant, ond o'i mewn y melldithiant.
5 Dy fy enaid, diſgwil wrth Dduw yn unic : canys yndo ef y mae fy ngobaith.
6 Efe yn unic yw fy nghraig a'm hiechydwriaeth : efe yw fy amddefynfa, ni'm hyſcogir.
7 Yn Nuw y mae fy iechydwriaeth a'm gogoniant : craig fy nghadernid, a'm noddfa ſydd yn Nuw.
8 Gobeithiwch yndo ef bob amſer, o bobl, tywelltwch eich calon ger ei fron ef : Duw, ſydd noddfa i ni.
9 Gwa-

Dydd xii. 9 Gwagedd yn ddiau yw meibion dynion, geudaw yw meibion gwŷr: i'w gosod yn y clorian, yscafnach ydynt hwy nâ gwegi.

10 Nac ymddiriedwch mewn trawsder, ac mewn trais na fyddwch ofer: os cynnydda golud, na roddwch eich calon arno.

11 Un-waith y dywedodd Duw, clywais hynny ddwy-waith, mai eiddo Duw yw cadernid.

12 Trugaredd hefyd ſydd eiddo ti ô Arglwydd: canys ty a deli i bob dyn yn ôl ei weithred.

Deus, Deus meus. Pſal. lxiij.

TI ô Dduw, yw fy Nuw i, yn foreu i'th geiſiaf; ſychedodd fy enaid am danat, hiraethodd fy nghawd am danat, mewn tîr cras a ſychedic heb ddwfr.

2 I weled dy nerth a'th ogoniant: fel i'th welais yn y Cyſſegr.

3 Canys gwell yw dy drugaredd di nâ'r bywyd, fy ngwefuſau a'th foliannant.

4 Fel hyn i'th glodforaf yn fy mywyd, derchafaf fy nwylo yn dy enw.

5 Megis â mêr, ac â braſder y digonir fy enaid: a'm genau a'th fawl â gwefuſau llafar:

6 Pan i'th gofiwyf ar fy ngwely, myfyriaf am danat y ngwiliaidwriaethau y nos.

7 Canys buoſt gymorthwy i mi, am hynny ynghyſcod dy adenydd y gorfoleddaf.

8 Fy enaid a lŷn wrthit, dy ddeheu-law a'm cynhal.

9 Ond y rhai a geiſiant fy enaid i ddiſtryw, a ânt i iſſeldêran y ddaiar.

10 Syrthiant ar fin y cleddyf: rhan llwynogod fyddant.

11 Ond y brenin a lawenycha yn Nuw: gorfoledda pob un a dyngo iddo ef; eithr ceuir genau y rhai a ddywedant gelwydd.

Exaudi

Y Psalmau.

Dydd xii.

Exudi Deus, Psal. lxiv.

CLyw fy llef ô Ddvw, yn fy ngweddi: cadw fy enioes rhag ofn y gelyn.

2 Cûdd fi rhag cynrinach y rhai drygionus, rhag terfysc gweithred-wyr anwiredd.

3 Y rhai a hogant eu tafod fel cleddyf, ac a ergydiant eu saethau, sef geiriau chwermon.

4 I saethu'r perffaith yn ddirgel, yn ddisymmwth y saethant ef, ac nid ofnant.

4 Ymwrolant mewn peth drygionus, ymchwedleuant am osodmaglau yn ddirgel: dywedant, pwy a'i gwêl hwynt?

6 Chwiliant allan anwireddau, gorphennant ddyfal chwilio: cenddo a chalon pôb un o honynt sydd ddofn.

7 Eithr Duw a'i saetha hwynt: â saeth ddisymmwth yr archollir hwynt.

8 Felly hwy a wnânt iw tafodau eu hun syrthio aynynt: pob un a'i gwelo a gilia.

9 A phob dyn a ofna, ac a fynega waith Duw: canys doeth-ystyriant ei waith ef.

10 Y cyfiawn a lawenycha yn yr Arglwydd, ac a obeithia ynddo: a'r rhai uniawn o galon oll a orfoleddant.

Te decet hymnus. Psal. lxv.

MAwl a'th erys di yn Sion o Ddvw: ac i ti y telir yr addunedd. *Prydnhawnol Weddi.*

2 Ti yr hwn a wrandewi weddi, attat ti y daw pob cnawd.

3 Pethau anwir a'm gorsherygasant: ein camweddau ni, ti a'i glanhei.

4 Gwyn ei fyd yr hwn a ddewisech, ac a nesai iech attat,

Dydd xii. attat, fel y trigo yn dy gynteddoedd; ni a ddigonir á daioni dy dŷ, sef dy Demi sanctaidd.

5 Attebi i ni trwy bethau ofnadwy. yn dy gyfiawnder o Dduw ein iechydwriaeth: gobaith holl gyrrau y ddaiar, a'r rhai sydd bell ar y mor.

6 Yr hwn a sicrha y mynyddoedd drwy ei nerth, ac a wregysir a chadernid.

7 Yr hwn a ostega dwrf y moroedd, dwrf, eu tonnau, a therfysc y bobloedd.

8 A phrofi wyl-wyr eithafoedd y byd a ofnant dy arwyddion; gwnei i dder fyd boreu a hwyr lawenychu.

9 Yr wyt yn ymweled á'r ddaiar ac yn ei dwbfrhau hi, yr ydwyt yn ei chyfoethogi hi yn ddirfawr ag afon Duw, yr hon sydd yn llawn dwfr: yr wyt yn paratoi yd iddynt, pan ddarperaist felly iddi.

10 Gan dwbfrhau ei chefnau, a gostwng ei rychau, yr ydwyt yn ei mwydo hi á chafodau, ac yn bendithio ei chnwd hi.

11 Coroni yr ydwyt y flwyddyn a'th ddaioni a'th lwybrau a ddiferant fraster.

12 Diferant ar borfeydd yr anialwch: a'r bryniau a ymwregysant á hyfrydwch.

13 Y dolydd a wiscir á defaid, a'r dyffrynnoedd a orchguddir ag yd, am hynny y bloeddiant, ac y canant.

Jubilate Deo. Psal. lxvj.

LLawn-floeddiwch i Dduw, yr holl ddaiar.

2 Dadcenwch ogoniant ei enw: gwnewch ei foliant yn ogoneddus.

3 Dywedwch wrth Dduw, mor ofnadwy wyt yn dy weithredoedd! o herwydd maint dy nerth, y cymmer dy elynion arnynt fod yn ddarostyngedic i ti.

4 Yr holl ddaiar a'th addolant di, ac a ganant i ti, ie canant i'th enw.

5 Deuwch, a gwelwch weithredoedd Duw: ofnadwy yw yn ei weithred tu ag at feibion dynion.

6 Trodd efe y mor yn tyr-dir; aethant drwy 'r afon ar draed; yna y llawenychasom yndo.

7 Efe a lywodraetha drwy ei gadernid byth, ei lygaid

gaud a edrychant ar y conhedloedd, nac ymderchafed Dydd xii.
y rhai anuffydd.

8 Oh bobloedd, bendithiwch ein Duw, a pheerwch glywed llais ei fawl ef.

9 Yr hwn sydd yn gosod ein henaid mewn bywyd, ac ni ad i'n troed lithro.

10 Canys profaist ni o Dduw, coethaist ni fel coethi arian.

11 Dygaist ni i'r rhwyd, gosodaist wasgfa ar ein lwynau.

12 Peraist i ddynion farchogaeth ar ein pennau, aethom drwy yr tan, a'r dwfr, a thi a'n dygaist allan i le diwall.

13 Deuaf i'th dy ag offrymmau poeth, talaf it fy addunedau.

14 Y rhai a adroddodd fy ngwefusau, ac a ddywedodd fy ngenau yn fy nghyfyngder.

15 Offrymmaf it boeth offrymmau breision, pyngyd ag arogl-darth hyrddod: aberthaf ychen, a bychod.

16 Deuwch, gwrandewch, y rhai oll a ofnwch Dduw: a mynegaf yr hyn a wnaeth efe i'm henaid.

17 Llefais aron a'm genau, ac efe a ddyrchafwyd a'm tafod.

18 Pe edrychaswn ar anwiredd yn fy nghalon, ni wrandawsei'r Arglwydd.

19 Duw yn ddiau a glybu, ac a wrandawodd ar lais fy ngweddi.

20 Bendigedic fydd Duw 'r hwn ni throdd fy ngweddi oddi wrthо, na'i drugaredd ef oddi wrthif inneu.

Deus misereatur. Psal. lxvij.

DUw a drugarhao wrthym, ac a'n bendithio, a thywynned ei wyneb arnom.

2 Fel yr adwaener dy ffordd ar y ddaiar, a'th iechydwriaeth ym mhlith yr holl genhedloedd.

3 Molianned y bobl di o Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Dyrrxiii 4 Llawenhaed y cenhedloedd, a bydhant hyfryd: canys ti a fernı y bobl yn uniawn, ac a lywodraethi y cenhedloedd ar y ddaiar.

5 Molianned y bobl di, ô Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

6 Yna 'r ddaiar a rydd ei ffrwyth: a Duw, sef ein Duw ni, a'n bendithia.

7 Duw a'n bendithia, a holl derfynau 'r ddaiar a'i hofnant ef.

Exurgat Deus Pſal. lxviij.

Boreuol Weddi.

Y ſaſed Duw; gwaſcarer ei elynion: a ffoed ei gaſeion o'i flaen ef.

2 Cyfuall yſgyrnt fel cyfwalu mŵg, fel y tawdd cwŷr wrth y tân, felly difether y rhai annuwiol o flaen Duw.

3 Ond llawenyther y rhai cyfiawn, a gorfoleddant ger bron Duw: a byddant hyfryd llawenydd.

4 Cenwch i Dduw, canmolwch ei enw derchefwch yr hwn ſydd yn marchogaeth ar y nefoedd, a'i enw yn IAH: a gorfoleddwch ger ei fron ef.

5 Tâd yr ymddifaid, a barn-wr y gweddwon yw Duw, yn ei breſſwylfa ſanctaidd.

6 Duw ſydd yn goſod yr unig mewn teulu: yn dwyn allan y rhai a rwymaſſyd mewn gefynau, ond y rhai cyndyn a breſſwyliant graſ-dir.

7 Pan aethoſt ô Dduw, o flaen dy bobl: pan gerddaiſt trwy yr anialwch;

8 Y ddaiar a grynodd a'r nefoedd a ddiferaſant o flaen Duw: ſef Sinai yntef a gryndodd o flaen Duw, ſef Duw Iſrael.

9 Dihidlaſt law graſlawn ô Dduw, ar dy etifeddiaeth: ti a'i gwaredhaſt wedi ei flino.

10 Dy gynnulleidfa a bu ynddi: yn dy ddaioni ô Dduw, yr wyt yn darparu i'r tlawd.

11 Yr Arglwydd a roddes y gair, mawr oedd nifer y rhai a'i pregethent. Dydd xiii.

12 Brenhinoedd byddinoc a ffoesant ar ffrwst: a'r hon a drigodd yn ty a rannodd yr yspail.

13 Er gorwedd o honoch ymysg y creuchanau, byddoch fel esgyll colommen wedi eu gwisco ag arian, a'i hadenydd ag aur melyn.

14 pan wasgarodd yr Holl-alluog frenhinoedd yndi; yr oedd hi yn wenfel eira yn Salmon.

15 Mynydd Duw sydd fel mynydd Basan, yn fynydd cribog fel mynydd Basan.

16 Pa ham yllemmwch chwi fynyddoedd cribog: dymma'r mynydd a chwenychodd Duw ei breswylio, ie preswylia 'r Arglwydd yndo byth.

17 Cerbydau Duw ydynt ugain mil, sef miloedd o angelion: yr Arglwydd sydd yn eu plith megis yn Sinai yn y Cyssegr.

18 Derchefaist i'r uchelder, caeth-gludaist gaethiwed, derbyniaist roddion i ddynion ie: a'r rhai cyndyn hefyd, fel y preswylsai'r Arglwydd Dduw yn eu plith.

19 Bendigedig fyddo 'r Arglwydd, yr hwn a'n llwytha beunydd a daioni: sef Duw ein iechydwriaeth.

20 Ein Duw ni sydd Dduw iechydwriaeth: ac i'r Arglwydd, Dduw y perthyn diangfâu rhag marwolaeth.

21 Duw yn ddiau a archolla ben ei elynion; a chorpa walltoc yr hwn a rodio rhagddo yn ei gamweddau.

22 Dywedodd yr Arglwydd, dygaf, fy mhobl drachefn o Basan; dygaf hwynt drachefn y dyfnder mor.

23 fel y trocher dy droed yngwaed dy elynion, a thafod dy gwn yn yr un-rhyw.

24 Gwelsant dy fynediad o Dduw, mynediad fy Nuw, fy Mrenin, yn y cyssegr.

25 Y cantorion a aethant o'r blaen, a'r cerddorion ar ol: yn eu mysg yr oedd y llangcesau yn canu tympanau.

26 Bendithiwch Dduw yn y cynulleidfaoedd, sef yr Arglwydd, y rhai ydych o ffynnon Israel.

Dydd xiii

27 Yno y mae Benjamin fychan a'u llywydd, tywysogion Juda a'u cynnulleidfa e tywysogion Zabulon, a thywysogion Nephtali.

28 Dy Dduw a orchymynnodd dy nerth: cadarnhâ ô Dduw, yr hyn a wnaethoist yno'm ni.

29 Bryniaeth a ddygant i ti am tŷ, er mwyn dy Demel yn Jerusalem.

30 Ceryddu dyrfa y gwaywffyn, cynnulleidfa y gwŷdd-deirw, gyda lloi y bobl, fel y delont yn ostyngedic â darnau ariant: gwasgar y bobl sy ddâ ganddynt ryfel.

31 Pendefigion a ddeuant o'r Aipht, Ethiopia a estyn ei dwylo'n brysur at Dduw.

32 Teyrnaloedd y ddaiar, canwch i Dduw, canmolwch yr Arglwydd.

33 Yr hwn a ferchyg ar nef y nefoedd, y rhai oedd erioed: wele efe yn anfon ei lef, a hynno yn llef nerthol.

34 Rhoddwch i Dduw gadernid: ei oruchelder sydd ar Israel, a'i nerth yn yr wybrennau.

35 Ofnadwy wyt ô Dduw o'th gyssegr; Duw Israel yw efe, sydd yn rhoddi nerth, a chadernid i'r bobl: bendigedic fyddo Duw.

Salvum me fac. Psal. lxix.

Prydnhawnol Weddi.

ACh ub fi ô Dduw, canys y dyfroedd a ddaethant i mewn hyd at fy enaid,

2 Soddais mewn tom dyfn, lle nid oes sefyllfa: deuthum i ddyfnder dyfroedd, a'r ffrwd a'm llifodd drosof.

3 Blinais yn llefain, fychodd fy ngheg; pallodd fy llygaid: tra ydwyf yn disgwil wrth fy Nuw.

4 Amlach nâ gwallt fy mhen yw y rhai a'm casânt heb achos: cedyrn yw fy ngelynion diachos, y rhai a'm difethent: yna o telais yr hyn ni chymmerais.

5 O Ddvw, ti a adwaenoſt fy ynfydrwydd, ac nid yw fy nghamweddau guddiedic rhagot.

6 Na chywilyddier o'm plegit, y rhai a obeithiant ynot ti, Arglwydd Dduw y lluoedd: na wradwydder o'm plegit i, y rhai a'th geiſſiant ti, ô Dduw Iſrael.

7 Canys er dy fwyn di y dygais warthrudd: ac y tôdd cywilydd fy wyneb.

8 Euthym yn ddieithr i'm brodyr ac fel eſtron gan blant fy mam.

9 Canys zêl dy dŷ a'm hyſſodd, a gwradwyddiad y rhai a'th wradwyddent di a ſyrthiodd arnaſi.

10 Pan wylais gan gyſtuddio fy enaid âg ymprzyd, bu hynny yn wradwydd i mi.

11 Gwiſcais hefyd ſach-liain, ac euthym yn ddihareb iddynt.

12 Yn fy erbyn y chwedleuei y rhai a eiſteddent yn y porth; ac i'r meddwon yr oeddwn yn walwd.

13 Dod myſi, fy ngweddi ſydd arnat ti ô Arglwydd, mewn amſer cymmeradwy: ô Dduw, yn lliologrwydd dy drugarzedd, gwrando fi, y ngwirionedd dy iechydwriaeth.

14 Gwared fi o'r dom, ac na ſoddwyf, gwareder fi oddi wrth fy nghaſeion, ac o'r dyfroedd dyfnion:

15 Na liſed y ffrŵd ddwfr troſof, ac na lyngced y dyfnder fi: na chaued y pydew ychwaith ei ſafn arnaf.

16 Clyw fi Arglwydd, canys da yw dy drugaredd: yn ôl lliaws dy doſturiaethau edrych arnaf.

17 Ac na chuddia dy wyneb oddi wrth dy was, canys y mae cyfyngder arnaf, bryſia, gwrando fi.

18 Neſâ at fy enaidz a gwared ef; achub fi o herwydd fy ngelynion.

19 Ti a adwaenoſt fy ngwarthrudd, a'm cywilydd, a'm gwradwydd: fy holl elynion ydynt ger dy fron di.

20 Gwarthrudd a dorrodd fy nghalon, yr ydwyf mewn gofid: a diſgwiliais am rai i dofturio wrthi, ac nid oedd neb; ac am gyſſurwyr, ac ni chefais neb.

21 Rho-

Dydd xiii. 21 Rhoddaſant hefyd fuſtl yn fy mwyd, ac a'm diodaſant yn fy ſyched á finegr.

22 Bydded eu bwrdd yn fagl ger eu bron, a'r llwyddiant yn dramgwydd.

23 Tywyller eu llygaid fel na welont, a gwna iw lwynau grynu bob amſer.

24 Tywallt dy ddig arnynt; a chyrhaedded llidiawgr wydd dy ddigofaint hwynt.

25 Bydded eu preſwylfod yn anghyfannedd, ac na fydded a dyngo yn eu pebyll.

26 Canys erlidiaſant yr hwn a darawſit ti, ac am ofid y rhai a archollaiſt ti, y chwedleuant.

27 Dód ti anwiredd at eu hanwiredd hwynt, ac na ddelont i'th gyfiawnder di.

28 Dileer hwynt o lyfr y rhai byw: ac na ſcrifenner hwynt gyd a'r rhai cyfiawn.

29 Minau. truan a gofidus ydwyf: dy iechydwriaeth di ó Dduw, am derchafo.

30 Molianaf enw Duw ar gân. a mawrygaf ef mewn niawl.

31 A hyn fydd gwell gan yr Arglwydd nag ych, mn fuſtach corniog, carnol.

32 Y trueniaid a laweny chant pan welant hyn: eich calon chwithau. y rhai a geiſiwch Dduw, a fydd byw.

33 Canys gwrendy'r Arglwydd ar dlodion, ac ni ddiyſtyra efe ei garcharorion.

34 Nefoedd, a daiar, y mor a'r hyn oll a ymluſco ynddo, molant ef.

35 Canys Duw a achub Sion, ac a adeilaida ddinaſoedd Juda; fel y trigont yno, ac y meddiannont hi.

36 A hiliogaeth ei weiſion a'i meddiannant hi: a'r rhai a hoffant ei enw ef, a breſwyliant ynddi.

Deus in adjutorium. Pſal. lxx.

O Dduw pryſſura, i'm gwaredu; bryſia Arglwydd i'm cynnorth.

2 Cywilyddier a gwarthrudder y rhai a geiſiant fy

ſy enaid: troer yn eu hôl, a gwradwydder y rhai a ewyllysiant ddrwg i mi. Dddxiv

3 Dattroer yn lle gwobr am eu cywilydd, y rhai a a ddywedant ha, ha.

4 Llawenyched, a gorfoledded ynot ti y rhai oll a'th geisiant, a dywed y rhai a garant, dy iechydwriaeth yn wastad, mawryger Duw.

5 Minneu ydwyf dlawd ac anghenus, ô Ddduw bryssia attaf fy nghymmorth a'm gwaredudd ydwyt ti ô Arglwydd, na hîr drig.

In te, Domine, ſperavi. Pſal. lxxi.

Not ti ô Arglwydd, y gobeithiais, na'm cywilyddier byth. *Boreuol Weddi.*

2 Achub fi, a gwared fi yn dy gyfiawnder: gostwng dy glust attaf, ac achub fi.

3 Bydd i mi 'n dŵrfa gadarn, i ddyfod iddi bob amſer: gorchymmynnaiſt fy achub, canys ti yw fy nghraig a'm hamddiffynfa.

4 Gwared fi ô fy Nuw, o law'r annuwiol, o law yr anghyfion, a'r trawſ.

5 Canys ti yw fy ngobaith, o Arglwydd Ddduw, fy ymddiried o'm ieuenctid.

6 Wrthit ti i'm cynhaliwyd o'r bru, ti a'm tynnaiſt o groth fy mam: fy mawl ſydd yn wastad am danat ti.

7 Deddwn i lawer megis yn ryfeddod: eithr tydi yw fy nghadarn noddfa.

8 Llanwer fy ngenau a'th foliant, ac a'th ogoniant beunydd.

9 Na fwrw fi ymmaith yn amſer henaint: na wythot fi pan ballo fy nerth.

10 Canys fy ngelynion ſydd yn dywedyd i'm her-

Dydd xiv. byn, a'r rhai a ddiſgwiliant am fy enaid, a gyd-ymgynghorant.

11 Gan ddywedyd, Duw a'i gwrthododd ef, erlidiwch, a deliwch ef: canys nid oes gwaredudd.

12 O Ddduw, na fydd bell oddi wrthif fy Nuw, bryſſia im cymmorth.

13 Cywilyddier, a difether y rhai a wrthwynebant fy enaid, â gwarth ac â gwradwydd y gorchguddier y rhai a geiſiant ddrwg imi.

14 Minneu a obeithiaf yn waſtad, ac a'th foliannaf di fwy-fwy.

15 Fy ngenau a fynega dy gyfiawnder, a'th iechydwriaeth beunydd: canys ni wn rifedi arnynt.

16 Ynghadernid yr Arglwydd Ddduw y cerddaf, dy gyfiawnder di yn unic a gofiaf fi.

17 O'm ieuenctid i'm dyſcaiſt o Ddduw, hyd yn hyn y mynegais dy ryfeddodau.

18 Na wrthod fi ychwaith, o Ddduw, mewn henaint, a phen-llwydni: hyd oni fynegwyf, dy nerth i'r genhedlaeth hon, â'th gadernid i bob un a ddelo.

19 Dy gyfiawnder hefyd o Ddduw, ſydd uchel, yr hwn a wnaethoſt bethau mawrion; pwy, o Ddduw, ſydd debyg i ti?

20 Ti yr hwn a wnaethoſt i mi weled aml a bin gyſtuddian, am bywhei drachefn, ac a'm cyfodi drachefn, o ordyfnder y ddaiar.

21 Amlhei fy mawrhydd, ac a'm cyſſuri oddi amgylch.

22 Minneu a'th folianaf â offeryn nabl, ſef dy wirionedd, o fy Nuw: canaf it â'r delyn, o Sanct Iſrael.

23 Fy ngwefuſau a fyddant hyfryd pan ganwyf i ti, a'm henaid, yr hwn a waredaiſt.

24 Fy nhafod hefyd a draetha dy gyfiawnder beunydd, o herwydd cywilyddiwyd, a gwradwyddwyd y rhai a geiſiant niwed i mi.

Deus

Deus, Judicium. Psal. lxxij.

O Dduw, dod i'r brenhin dy farnedigaethau: ac i fab y brenin dy gyfiawnder.

2 Efe a faen dy bobl mewn cyfiawnder i a'th dlodion â barn.

3 Y mynyddoedd a ddygant heddwch i'r bobl, a'r bryniau, trwy gyfiawnder.

4 Efe a farn dros meibion y bobl, efe a achub feibion yr anghenus ac a ddryllia y gorthrymmwr.

5 Tra fyddo haul a lleuad i'th oknant, yn oes oesoedd.

6 Efe a ddescyn fel glaw ar gnu gwlâd, fel cawodydd yn dyfrhau y ddaiar.

7 Yn ei ddyddiau ef y blodeua y cyfiawn, amldra o heddwch fydd, tra fyddo lleuad.

8 Ac efe a lywodraetha o for hyd for, ac o'r afon hyd derfynau y ddaiar.

9 D'i flaen ef yr ymgrymma trigolion yr anialwch: a'i elynion a lyfant y llwch.

10 Brenhinoedd Tarsis, a'r ynysoedd, a dalant anrheg; brenhinoedd Sheba a Seba a ddygant rodd.

11 Je 'r holl frenhinodd a ymgrymmant iddo: yr holl genhedloedd a'i gwasanaethant ef.

12 Canys efe a wared yr anghenog pan waeddo: y truan hefyd, a'r hwn ni byddo cymorthwywr iddo.

13 Efe a arbed y tlawd a'r rheidus: ac a achub eneidiau y rhai anghenus

14 Efe a ware eu henaid oddi wrth dwyll, a thrawder: gwerthfawr fydd eu gwaed yn ei olwg ef.

15 Byw hefyd fydd efe, a rhoddir iddo o aur Seba: gweddiant, hefyd trosto ef yn wastad: beunydd y clodforir ef.

16 Bydd dyrned o yd ar y ddaiar, ym mhen y mynyddoedd; ei ffrwyth a escwyd fel Libanus; a phobl y ddinas a flodeuant, fel gwellt y ddaiar.

17 Ei enw fydd yn dragywydd, ei enw a bery tra

Dydd xiv fyddo haul: ac ymfendithiant ynddo: yr holl genhedloedd a'i galwant yn wynfydedig.

18 Bendigedic fyddo 'r Arglwydd Ddvw, Duw Iſrael; yr hwn yn unic ſydd yn gwneuthur rhyfeddodau.

19 Bendigedic hefyd fyddo ei enw gogoneddus ef yn dragywydd: a'r holl ddaiar a lanwer o'i ogoniant, Amen, ac Amen.

Quam bonus Iſrael, Pſal. lxxiij.

Prydnhawnol Weddi.

Yn ddiau da yw Duw i Iſrael; ſef i'r rhai glân o galon.

2 Minnau, braidd na lithrodd fy nhraed, prin na thrippiodd fy ngherddediad.

3 Canys cenfigennais wrth y rhai ynfyd, pan welais lwyddiant y rhai annuwiol.

4 Canys nid oes rhwymau yn eu marwolaeth; a'i cryfder ſydd heini.

5 Nid ydynt mewn blinder fel dynion eraill, ac ni ddialddir arnynt hwy gyd â dynion eraill.

6 Am hynny y cadwynodd balchder hwynt, ac y gwiſc trawſder am dauynt fel dilledyn.

7 Eu llygaid a ſaif allan gan fraſder: aethant tros feddwl calon o gyfoeth.

8 Y maent wedi llygru, yn chwedleua yn ddrygionus am drawſder, yn dywedyd yn uchel.

9 Goſodaſant eu genau yn erbyn y nefoedd; a'i tafod â gerdd trwy 'r ddaiar.

10 Am hynny y dychwel ei bobl ef ynma, ac y gwelcir iddynt ddwfr phiol lawn.

11 Dywedant hefyd; pa fodd y gwyr Duw: a oes gwybodaeth gan y Goruchaf?

12 Wele, dynnia y rhai annuwiol, a'r rhai ſydd lwyddiannus yn y byd: ac a amhaſant olud.

13 Diau

13 Diau mai yn ofer y glanhêais fy nghalon ac y golchais fy nwylo mewn diniweidrwydd. Dydd xiv

14 Canys ar hyd y dydd i'm maeddwyd, fy nghyrydd a ddeuai bôb boreu.

15 Os dywedwn, mynegaf fel hyn wrth dy chenhedlaeth dy blant di y gwnaethum gam.

16 Pan amcenais wybod hyn, blin oedd hynny yn fy ngolwg i.

17 Hyd onid euthum i gyſſegr Duw: yna y deellais eu diwedd hwynt.

18 Diau oſod o honot hwynt mewn lleithrigfa, a thwympo o honot hwynt i ddinyſtr.

19 Mor ddiſymwth yr aethânt yn anghyfannedd; palliâſant, a darfuant, gan ofn.

20 Fel breuddwyd wrth ddihuno un, felly ô Arglwydd, pan ddeffroech y dirmygi eu gwedd hwynt.

21 Fel hyn y gofidiodd fy nghalon: ac i'm pigwyd yn fy arennau.

22 Mor ynfyd oeddwn, ac heb wybod: anifail oeddwn o'th flaen di.

23 Etto yr ydwyf yn waſtad gyd â thi: ymeſlaiſt yn fy llaw ddehau.

24 A'th gyngor i'm harweini: ac wedi hynny i'm cymmeri i ogoniant.

25 Pwy ſydd genniſi yn y nefoedd ond tydi? ac ni ewyllyſiais ar y ddaiar neb gyd â thydi.

26 Pallodd fy nghnawd a'm calon; ond nêrth fy nghalon a'm rhan, yw Duw yn dragywydd.

27 Canys wele difethir a rhai a bellhânt oddi wrthit; torraiſt ymaith bôb un a butteinio oddi wrthit.

28 Minneu, nellâu at Dduw ſydd dda i mi, yn yr Arglwydd Dduw y goſodais fy nghobaith, i dreuthu dy holl weithredoedd.

Ut quid, Deus? Pſal. lxxiv.

PAham Dduw i'n bwriaiſt heibio yn dragywydd, ac y myga dy ddigofaint yn erbyn defaid dy borfa?

Dydd xiii.

2 Cofia dy gynnulleidfa yr hon a brynaist gynt, a llwyth dy etifeddiaeth yr hon a waredaist: mynydd Sion hwn, y preswyli ynddo.

3 Dercha dy draed at anrhaith dragywyddol: set ac yr holl ddrwg a wnaeth y gelyn yn y Cyssegr.

4 Dy elynion a ruasant ymhlyg ynol dy gynnulleidfaoedd: gosodasant eu banerau yn arwyddion.

5 Hynod oedd gwr, fel y codasai fwyill uwchben dyrys-goed.

6 Ond yn awr y maent yn dryllio ei cherfiadau ar unwaith, a bwyill ac ô morthwylion.

7 Bwriasant dy gyssegreddfa yn tân, hyd lawr yr halogasant preswylfa dy Enw.

8 Dywedasant yn eu calonnau, cyd-anrheithiwn hwynt; llosgasant holl Synagogau Duw yn y tir.

9 Ni welwn ein harwyddion, nid oes brophwyd mwy, nid oes genym y rhyw pa hyd.

10 Pa hyd Dduw, y gwarthrudda 'r gwrthwynebwr? a gabla 'r gelyn dy Enw yn dragywyddol?

11 Pa ham y tynni yn ei hôl dy law, set dy ddehyn-law? tynn hi allan o ganol dy fronwes.

12 Canys Duw yw fy Mrenin o'r dechrenad; gwneuthur-wr iechydwriaeth o fewn y tir.

13 Ti yn dy nerth a berthais y môr, dryllïaist bennau dreigiau yn y dyfroedd.

14 Ti a ddryllïaist ben Lefiathan, rhoddaist ef yn fwyd i'r bobl yn yr anialwch.

15 Ti a holltaist y ffynnon, a'r afon, ti a ddyfyp-ddaist afonydd cryfion.

16 Y dydd fydd eiddo ti, y nos hefyd fydd eiddo ti: ti a baratoaist oleuni, a haul.

17 Ti a osodaist holl derfynau 'r ddaiar; ti a luniaist haf, a gayaf.

18 Cofia hyn, i'r gelyn gablu, ô Arglwydd, ac i'r bobl ynfyd ddifenwi dy Enw.

19 Na ddyro enaid dy durtur i gynnulleidfa y gelynion, nac anghofia gynnulleidfa dy dreueniaid byth.

20 Edrych ar y cyfammod, canys llawn ywch-wyll-leoedd y ddaiar o dwngfannau trawster.

21 Na ddychweled y tlawd yn wradwyddus, moli-anned

anned y truan, a'r anghenus dy Enw. Dydd xv.
22 Cyfod ô Dduw, dadleu dy ddadl, cofia dy wradwydd gan yr ynfyd beunydd.
23 Nac anghofia lais dy elynion; dadwrdd y rhai a godant i'th erbyn, ſydd yn dyfngo yn waſtadol.

Confitebimur tibi. Pſal. lxxv.

Clodforwn dydi ô Dduw, clodforwn, canys agos yw dy Enw, dy ryfeddodau a fynegant hynny. *Boreuol Weddi.*
2 Pan dderbyniwyf y gynnulleidfa, mi a farnaf yn uniawn.
3 Ymddattodd y ddaiar, a'i holl drigolion: myfi ſydd yn cynnal ei cholofnau.
4 Dywedais wrth y rhai ynfyd, nac ynfydwch: ac wrth y rhai annuwiol, na ddercheſwch eich corn.
5 Na ddercheſwch eich corn yn uchel, na ddywedwch yn war-ſyth.
6 Canys nid o'r dwyrain nac o'r gorllewin nac o'r deau, y daw goruchafiaeth.
7 Ond Duw ſydd yn barnu, efe a oſtwng y naill, ac a gyfyd y llall.
8 Oblegid, y mae phiol yn llaw'r Arglwydd, a'r gwin ſydd gboch, yn llawn cymyſc, ac efe a dywalltodd o hwnnw: etto holl annuwiolion y tir a walcant, ac a yfant ei waelodion.
9 Minneu a fynegaf yn dragywydd, ac a ganaf i Dduw Jacob.
10 Torraf hefyd holl gyrn yr rhai annuwiol, a chyrn y rhai cyfiawn a ddercheſir.

Notus in Judæâ. Pſal. lxxvj.

Hynod yw Duw yn Juda, mawr yw e'i Enw ef yn Iſrael.

2 Ei

Dydd xv. 2 Ei babell hefyd ſydd yn Salem, a'i dzigfa yn Sion.

3 Yna y torrodd efe ſaethau y bwa, y tarian, y cleddyf hefyd a'r frwydr.

4 Gogoneddusach wyt, a chadarnach, nâ mynyddoedd yr yſpail.

5 Yſpeiliwyd y cedyrn galon, hunaſant eu hûn; a'r holl wyr o nerth ni chawſant: eu dwylo.

6 Gan dy gerydd di ô Dduw Jacob, y rhoed y cerbyd a'r march i gyſcu.

7 Tydi, tydi wyt ofnadwy, a phwy a ſaif o'th flaen, pan enynno dy ddigter?

8 O'r nefoedd y peraiſt glywed barn, ofnodd, a goſtegodd y ddaiar.

9 Pan gyfododd Duw i farn, i achub holl rai llednais y tîr.

10 Diau cynddaredd dyn a'th folianna di, gweddill cynddaredd a wahardd.

11 Addunedwch, a thelwch ir Arglwydd eich Duw; y rhai oll ydynt o'i amgylch ef dygant anrheg i'r ofnadwy.

12 Efe a dyr ymmaith yſpryd tywyſogion, y mae yn ofnadwy i frenhinoedd y ddaiar.

Voce mea ad Dominum. Pſal. lxxvij.

A'M llef y gwaeddais ar Dduw: âm llef ar Dduw, ac efe a'm gwrandawodd.

2 Yn nydd fy nhrallod y ceiſiais yr Arglwydd: fy archoll a redodd liw nôs, ac ni pheidiodd: fy enaid a wrthododd ei ddiddanu.

3 Coſiais Dduw, ac a'm cythryblwydd, cwynais a therfyſcwyd fy yſpryd.

4 Deliaiſt fy llygaid yn neffro, ſynnodd arnaf, fel na allaf lefaru.

5 Yſtyriais y dyddiau gynt, blynyddoed yr hên oeſoedd.

6 Coſio yr ydwyf fy nghân y nos, yr ydwyf yn ymddiddan â'm calon: fy yſpryd ſydd yn chwilio yn ddyfal.

7 Ai

7 Ai yn dragywydd y bydd'r Arglwydd heibio: ac oni bydd efe bodlon iddynt: Dydd xv.

8 A ddarfu ei drugaredd ef tros byth: a balla ei addewid ef yn oes oesoedd?

9 A anghofiodd Duw drugarhau: a gaeodd efe ei drugareddau mewn soriant?

10 A dywedais, dymma fy ngwendid, etto cofiaf flynyddoedd deheu-law y Goruchaf.

11 Cofiaf weithredoedd yr Arglwydd; ie cofiaf dy rhyfeddodau gynt.

12 Myfyriaf hefyd ar dy holl waith: ac am dy weithredoedd y chwedleuaf.

13 Dy ffordd o Dduw, sydd yn y cyssegr; pa Dduw mor fawr a'n Duw ni?

14 Ti yw y Duw sydd yn gwneuthur rhyfeddodau, dangosaist dy nerth ym mysc y bobloedd.

15 Gwaredaist â'th fraich dy bobl, meibion Jacob, a Joseph.

16 Y dyfroedd a'th welsant o Dduw, y dyfroedd a'th welsant; hwy a ofnasant; y dyfnderau hefyd a gynhyrfwyd.

17 Y cymylau a dywalltasant ddwfr, yr wybrennau a roddasant dwrf: dy saethau hefyd a gerddasant.

18 Llwf dy daran a glywyd o amgylch; mellt a oleuasant y byd: cyffrodd, a chrynodd y ddaiar.

19 Dy ffordd sydd yn y mor, a'th lwybrau yn y dyfroedd mawrion: ac nid adwenir dy ol.

20 Tywysaist dy bobl, fel defaid, drwy law Moses, ac Aaron.

Dydd xv.

Atrendite, popule. Psal. lxxviij.

Prydnhawnel Weddi.

Gwrandewch fy nghyfraith fy mhobl, gostyngwch eich clust at eiriau fy ngenau.

2 Agoraf fy ngenau mewn diharebion, traethaf ddammegion o'r cynfyd.

3 Y rhai a glywsom ac a wyddom, ac a fynegodd ein tadau i ni.

4 Ni chelwn rhag eu meibion, gan fynegu i'r oes a ddêl foliant yr Arglwydd a'i nerth, a'i ryfeddodau, y rhai a wnaeth efe.

5 Canys efe a sicrhaodd dystiolaeth yn Jacob, ac a osododd gyfraith yn Israel; y rhai a orchymynnodd efe i'n tadau eu dysgu i'w plant.

6 Fel y gwybyddei'r oes a ddêl, sef y plant a enid, a phan gyfodent, y mynegent hwy i'w plant hwythau.

7 Fel y gosodent eu gobaith ar Dduw heb anghofio gweithredoedd Duw, eithr cadw ei orchymynion ef.

8 Ac na byddent fel eu tadau yn genhedlaeth gyndyn, a gwrthryfelgar, yn genhedlaeth ni osodod ei chalon yn uniawn, ac nid yw ei hysbryd ffyddlon gyda Duw.

9 Meibion Ephraim yn arfog, ac yn taenu â bwa, a droesant eu cefnau yn nydd y frwydr.

10 Ni chadwasant gyfammodd Duw, eithr gwrthodasant rodio yn ei Gyfraith ef.

11 Ac anghofiasant ei weithredoedd, a'i ryfeddodau, y rhai a ddangosasei efe iddynt.

12 Efe a wnaethei wrthiau o flaen eu tadau hwynt yn nhir yr Aipht; ym maes Zoan.

13 Efe a barthodd y môr ac a aeth â hwynt drwodd; gwnaeth hefyd i'r dŵfr sefyll fel pentwr.

14 Y dydd hefyd y tywysodd efe hwynt â chwmmwl, ac ar hŷd y nos â goleuni tân.

15 Efe a holltodd y creigiau yn yr anialwch, a rho-

rhoddes ddiod oddi yno megis o ddyfnderau dirfa- Dydd xv.
wr.

16 Canys efe a ddug ffrydiau allan o'r graig, ac a dynnodd i lawr megis afonydd o ddyfroedd.

17 Er hynny chwanegaſant etto bechu yn ei erbyn ef, gan ddigio y Goruchaf yn y diffaethwch:

18 A themptiaſant Ddduw yn eu calon, gan ofyn bwyd wrth eu blys.

19 Llefaraſant hefyd yn erbyn Duw, dywedaſant, a ddichon Duw arlwyo bwrdd yn yr anialwch?

20 Wele, efe a darawodd y graig, fel y piſtylodd dwfr, ac y llifodd afonydd; a ddichon efe roddi bara hefyd? a ddarpara efe gig iw bobl?

21 Am hynny y clybu'r Arglwydd, ac y digiodd, a thân a ennynnodd yn erbyn Jacob, a digofaint hefyd a gynneuodd yn erbyn Iſrael.

22 Am na chredent yn Nuw, ac na obeithient yn ei iechydwriaeth ef.

23 Er iddo ef orchymyn i'r wybrennau oddi uchod, ac egoryd dryſau y nefoedd.

24 A glawio Manna arnynt iw fwytta: a rhoddi iddynt yd y nefoedd.

25 Dyn a fwyttâodd bara angelion, anfonodd iddynt fwyd yn ddigonol.

26 Gyrrodd y dwyrein-wynt yn y nefoedd: ac yn ei nerth dug efe ddeheu-wynt.

27 Glawiodd hefyd gig arnynt, fel llwch, ac adar aſcelloc fel tywod y mor.

28 Ac a wnaeth iddynt gwympo o fewn eu gwerſyll, o amgylch eu preſtwyleydd.

29 Felly y bwyttaſant, ac y llwyr ddiwallwyd hwynt, ac efe a barodd eu dymuniad iddynt.

30 Ni omeddwyd hwynt o'r hyn a flyliaſant, er hynny tra yr ydoedd eu bwyd yn eu ſafnau.

31 Digllonedd Duw a gynneuodd yn eu herbyn hwynt, ac a laddodd y rhai braſaf o honynt, ac a gwympodd etholedigion Iſrael.

32 Er hyn oll pechaſant etto, ac ni chredaſant iw ryfeddodau ef,

Dydd xv. 33 Am hynny y treuliodd efe eu dyddiau hwynt
mewn ofered̃d, a'i blynyddoedd mewn dychryn.
34 Pan laddei efe hwynt, hwy ai ceiſient ef, ac a
ddychwelent, ac a geiſient Dduw yn foreu:
35 Coſient hefyd mai Duw oedd eu craig, ac mai
y Goruchaf Dduw oedd en gwaredudd.
36 Er hynny, rhagrithio yr oeddynt iddo ef â'i ge-
nau, a dywedyd celwydd wrtho a'i tafod:
37 A'i calon heb fod yn uniawn gyd ag ef, nai bod
yn ffyddlon yn ei gyfammod ef.
38 Er hynny efe yn drugarog a faddeuodd eu han-
wiredd, ac ni ddifethodd hwynt: ie trŵdd ynmaith
ei ddigofaine yn fynych, ac ni chyffrŵdd ei holl lid.
39 Canys efe a gofiei mai cnâwd oeddynt, a gwynt
yn myned ac heb ddychwelyd.
40 Pa fawr gwaith y digiaſant ef yn yr anialwch,
ac y gofidiaſant ef yn y diffaethwch?
41 Ie troeſant, a prophaſant Dduw, ac a oloda-
ſant derfyn i Sanct yr Iſrael.
42 Ni chofiaſant ei law ef, na'r dydd y gwaredodd
efe hwynt oddi wrth y gelyn.
43 Fel y goſodaſei efe ei arwyddion yn yr Aipht,
a'i ryfeddodau y maes Zoan.
44 Ac y troeſei eu hafonydd yn waed: a'i ffry-
diau fel na allent yfed.
45 Anfonodd gymmyſc blâ yn eu plith, yr hon a'i
difâodd hwynt: llyffaint i'w difetha.
46 Ac efe a roddodd eu cnwd hwynt i'r lyndys, a'i
llafur i'r locuſt.
47 Deſtrywiodd eu gwin-wydd â chenllyſc, a'i
Sycomor-wydd â rhew.
48 Rhoddodd hefyd eu hanifeiliad i'r cenllyſc, a'i
golud i'r mellt.
49 Anfonodd arnynt gynddaredd ei lid, llidiawg-
rwydd, a digter, a chyfyngder, trwy anfon angelion
drwg.
50 Cymmhwyſodd ffordd i'w ddigofaint, nid atta-
liodd eu henaid oddi wrth angeu, ond eu bywyd a,ro-
ddodd efe i'r haint.
51 Tarawod hefydd bôb cyntaf-anedic yn yr Ai-
pht,

pht, sef blaenion eu nerth hWynt ym mhebyll Ham. Dydd xv.

52 Ond efe a yrrodd ei bobl ei hun fel defaid, ac a'i harweiniodd hWynt fel praidd yn yr anialwch.

53 Tywysodd hWynt hefyd yn ddiogel, fel nad ofnasant: a'r môr a orchguddiodd eu gelynion hWynt.

54 HWythau a ddug efe i orr ei sancteiddrWydd: i'r mynydd hWn a enniliodd ei ddeheulaw ef.

55 Ac efe a yrrodd allan y cenhedloedd o'i blaen hWynt, ac a rannodd iddynt etifeddiaeth Wrth linyn, ac a Wnaeth i lwythau Jsrael drigo yn eu pebyll hWynt.

56 Er hynny temtiasant a digiasant Ddduw goruchaf, ac ni chadwasant ei dystiolaethau.

57 Eithr ciliasant a buant anffyddlon fel eu tadau, troesant fel bWa tWyllodrus.

58 Digiasant ef hefyd â'i huchel-fannau: a gyrrasant eiddigedd arno â'i cerfiedic ddelWau.

59 Clybu Duw hyn, ac a ddigiodd, ac a ffieiddiodd Jsrael yn ddirfawr.

60 Fel y gadawodd ef dabernacl Siloh, y babell a osodasei efe ym mysc dynion.

61 Ac y roddodd ei nerth mewn caethiWed, a'i brydferthWch yn llaw'r gelyn.

62 Rhoddes hefyd ei bobl i'r cleddyf, a digiodd Wrth ei etifeddiaeth.

63 Tân a yssodd eu gWyr ieuainge, a'i morwynion ni phriodWyd.

64 Eu hoffeiriaid a laddWyd â'r cleddyf, a'i gWragedd gWeddWon nid Wylasant.

65 Yna y deffrôdd yr Arglwydd fel un o gyscu: fel cadarn yn bloeddio gwedi gWin.

66 Ac efe a daraWodd ei elynion o'r tu ol: rhoddes iddynt Warth tragyWyddol.

67 GWrthododd hefyd babell Joseph, ac ni etholodd lWyth Ephraim.

68 Ond efe a etholodd lWyth Juda, mynydd Sion yr hWn a hoffodd.

69 Ac a adeiliadodd ei gyssegr fel llys uchel: fel y ddaiar, yr hon a seiliodd efe yn dragyWyddd.

Dydd xvi. 70 Etholodd hefyd Ddufydd ei wâs, ac ai cymmerth o gorlannau y defaid.

71 Ddodi ar ol y defaid cyfebron, y daeth ag ef i borthi Jacob ei bobl, ac Iſrael ei etifeddiaeth.

72 Yntef a'i porthodd hwynt yn ol perffeithrwydd ei galon, ac a'i trinodd wrth gyfarwyddyd ei ddwylo.

Deus, venerunt. Pſal. lxxix.

Boreuol Weddi.

Y Cenhedloedd, o Ddduw, a ddaethant i'th etifeddiaeth, halogaſant dy Deml ſanctaidd: goſodaſant Jeruſalem yn garneddau.

2 Rhoddaſant gelanedd dy weiſion yn fwyd i adar y nefoedd, a chig dy ſainct i fwyſtfilod y ddaiar.

3 Tywalltaſant eu gwaed fel dwfr o amgylch, Jeruſalem, ac nid oedd a'i claddei.

4 Yr ydym ni yn warthrudd i'n cymmydogion, dirmyg a gwatwargerdd i'r rhai ſydd o'n hamgylch.

5 Pa hŷd Arglwydd, a ddigi di'n dragywydd: a lyſc dy eiddigedd di fel tân?

6 Tywallt dy lid ar y cenhedloedd ni'th adnabuant: ac ar y teyrnaſoedd ni alwaſant ar dy enw.

7 Canys yſſaſant Jacob, ac a wnaethant ei breſtwylfa ef yn anghyfannedd.

8 Na chofia 'r anwireddau gynt i'n herbyn, byſſia rhagflaened dy doſtur drugareddau ni: canys iſeſ iawn i'n gwnaethpwyd.

9 Cynnorthwya ni, ô Ddduw ein iechydwriaeth, er mwyn gogoniant dy enw: gwared ni hefyd, a thrugarhâ wrth ein pechodau, er mwyn dy enw.

10 Pa ham y dywed y cenhedloedd, pa le y mae eu Duw hwynt? bydded hyſpys ym mhlith y cenhedloedd yn ein golwg ni, wrth ddial gwaed dy weiſion, yr hwn a dywalltwyd.

11 Deued uchenaid y carcharion ger dy fron, yn ol maw-

redd

mawredd dy nerth: cadw blant marwolaeth.

12 A thâl i'n cymmydogion ar y seithfed ini mawrhâ wes eu cabledd, dywed'r hon a'th gablasant di o Arglwydd.

13 A ninnau dy bobl, a defaid dy borfa, a'th fodlonwn di yn dragywydd: dadcanwn dy foliant o genhedlaeth i genhedlaeth.

Qui regis Israel. Psal. lxxx.

GWrando ô fugail Israel, yr hwn wyt yn arwain Joseph fel praidd: ymddisgleiria yr hwn wyt yn eistedd rhwng y Cerubiaid.

2 Cyfod dy nerth o flaen Ephraim, a Benjamin, a Manasseh a thyred yn iechydwriaeth ini.

3 Dychwel ni ô Dduw, a llewyrcha dy wyneb, ac ni a achubir.

4 O Arglwydd Dduw'r lluoedd, pa hŷd y sorri wrth weddi dy bobl?

5 Bwythaist hwynt a bara dagrau, a diodaist hwynt a dagrau wrth fesur mawr.

6 Gosodaist ni yn gynnen i'n cymmydogion, a'n gelynion a'n gwatworent yn eu mysg eu hun.

7 O Dduw'r lluoedd dychwel ni, a llewyrcha dy wyneb, ac ni a achubir.

8 Tynnaist win-wydden o'r Aipht, bwriaist y cenhedloedd allan, a phlennaist hi.

9 Arloleaist o'i blaen, a pheraist iw gwreiddio wreiddio, a hi a lanwodd y tîr.

10 Cuddiwyd y mynyddoedd gan ei chyscod: a'i changhennau oedd fel cedrwydd rhagorol.

11 Hi a estynnod ei changau hŷd y môr, ai blagur hŷd yr a fon.

12 Pa ham y rhwygaist ei chaeau, fel y tynno pawb a elo heibio ar hŷd y ffordd, ei grawn hi?

13 Y baedd o'r coed a'i tuiria, a bwyst fil y maes a'i pawr.

14 O Dduw'r lluodd, dychwel attolwg: edrych o'r nefoedd a chenfydd, ac ymwel â'r win-wydden hon;

15 A'r

Dyrrxvi. 15 A'r wiwlan a dlannodc dy ddeheu-law, ac a'r plaubigyn a gadarnhêaist i ti dy hun.

16 Llofcwyd hi â thân, torrwyd hi i lawr: gan gerydd dy wyneb y difethir hwynt.

17 Bydded dy law dros ŵr dy ddeheu-law: a thros fâb dyn, yr hwn a gadarnhêaist i ti dy hun.

18 Felly ni chiliwn yn ôl oddi wrthit ti; bywhâ ni, ac ni a alwn ar dy enw.

19 O Arglwydd Dduw 'r lluoedd, dychwel ni: llewyrcha dy wyneb, ac ni a achubir.

Exultate Deo. Psal. lxxxi

CEnwch yn llafar i Dduw ein cadernid: cenwch yn llawen i Dduw Jacob.

2 Cymmerwch psalm, a moeswch dympan, y delyn fwyn, a'r nabl.

3 Ud-cenwch udcorn ar y lloer newydd, ar yr amser nodedic yn nydd ein uchelwyl.

4 Canys deddf yw hyn i Jsrael, a defod i Dduw Jacob.

5 Efe a'i gosododd yn dystiolaeth yn Joseph: pan aeth efe allan trwy dîr yr Aipht, lle y clywais iaith ni ddeallwn.

6 Tynnais ei yscwydd oddiwrth y baich; ei ddwylo a ymadawsant â'r crochanau.

7 Mewn cyfyngder y gelwaist, ac mi a'th waredais: gwrandewais di yn nirgelwch y daran, profais di wrth ddyfroedd Meribah.

8 Clyw fy mhobl, a mi a dystiolaethaf i ti Jsrael, os gwrandewi arnaf.

9 Na fydded ynot Dduw arall, ac nac ymgrymma i Dduw dieithr.

10 Myfi 'r Arglwydd dy Dduw, yw 'r hwn a'th ddûg di allan o dîr yr Aipht: lleda dy fafn, ac mi a'i llanwaf.

11 Ond ni wrandawei mhobl ar fy llef, ac Jsrael ni'm mynnai.

12 Yna y gollyngais hwynt ynghyndyn rwydd eu calon, aethant wrth eyngor eu hunain.

13 Oh

13 Oh, na wrandawſei ſy mhobl arnaf, na rôdiafai Iſrael yn ſy ffyrdd. Dydd xvi.

14 Buan y goſtyngaſwn eu gelynion: ac y troeſwn ſy llaw'n erbyn eu gwrthwyneb-wyr.

15 Caſeion yr Arglwydd a gymmeraſant arnynt ymoſtwng iddo ef, a'i hamſer hwythau fuaſei 'n dragywydd.

16 Bwydaſai hwynt hefyd â braſder gwenith: ac â mêl o'r graig i'th ddiwallaſwn.

Deus ſtetit. Pſal. lxxxij.

DUW ſydd yn ſefyll ynghynnulleidfa y galluog: ym mhlith y duwiau y barn efe. *Prydnhawnol Weddi.*

2 Pa hyd y bernwch ar gam? ac y derbyniwch wyneb y rhai annuwiol?

3 Bernwch y tlawd a'r ymddifad; cyfiawnhewch y cyſtuddiedig a'r rheidus.

4 Gwaredwch y tlawd a'r anghenus: achubwch hwynt o law y rhai annuwiol.

5 Ni wyddant, ac ni ddeallant, mewn tywyllwch y rhodiant: holl ſylfaenau y ddaiar a ſymmudwyd o'i lle.

6 Myfi a ddywedais, duwiau ydych chwi, a meibion y Goruchaf ydych chwi oll.

7 Eithr byddwch feirw fel dynion, ac fel un o'r tywyſogion y ſyrthiwch.

8 Cyfod ô DdUW, barna 'r ddaiar, canys ti a etifeddi 'r hol genhedloedd.

Deus, quis ſimilis? Pſal. lxxxiij.

O DdUW, na oſtega, na thaw, ac na fydd lonydd, ô DdUW.

2 Canys wele dy elynion ſydd yn terfyſcu, a'th gaſeion yn cyfodi eu pennau.

Dydd xvi. 3 Ymgyfrinachasant, yn ddichellgar yn erbyn dy bobl, ac ymgynghorasant yn erbyn dy rai dirgel di.

4 Dywedasant, deuwch, a difethwn hwynt, fel na byddont yn genhedl, ac na chofier enw Israel mwyach.

5 Canys ymgynghorasant yn un-fryd, ac ymwnaethant i'th erbyn.

6 Pebyll Edom, a'r Ismaeliaid, y Moabiaid, a'r Hagariaid.

7 Gebal, ac Ammon, ac Amalec, y Philistiaid, gyd â phreswylwyr Tyrus.

8 Assur hefyd a ymgwplysodd â hwynt, buant fraich i blant Lot.

9 Gwna di iddynt fel i Midian, megis Sisara, megis i Jabin, wrth afon Cison.

10 Yn Endor y difethwyd hwynt, aethant yn dail i'r ddaiar.

11 Gwna eu pendefigion fel Oreb, ac fel Zeeb, a'i holl dywysogion fel Zebah, ac fel Salmunnah.

12 Y rhai a ddywedasant cymmerwn i ni gyfanneddau Duw i'w meddiannu.

13 Galot hwynt, o fy Nuw, fel olwyn; fel sofl o flaen y gwynt.

14 Fel y llysc tân goed, ac fel y goddeithia fflam fynyddoedd:

15 Felly erlit ti hwynt â'th demhestl, a dychryna hwynt â'th gorwynt.

16 Llanw eu hwynebau â gwarth, fel y ceisiont dy enw o Arglwydd.

17 Cywilyddier, a thralloder hwynt yn dragywydd tê gwradwydder, a difether hwynt:

18 Fel y gwypont mai tydi, yr hwn yn unic wyt Jehofa wrth dy enw, wyt Oruchaf ar yr holl ddaiar.

Quam

Y Psalmau.

Quam dilecta ! Psal. lxxxiv.

MOr hawddgar yw dy bebyll di, ô Arglwydd y lluoedd.

2 Fy enaid a hiraetha, ie ac a flysia am gynteddau 'r Arglwydd: fy nghalon, a'm cnawd a waeddant am y Duw byw.

3 Aderyn y tô hefyd a gafodd dŷ, a'r wennol nyth iddi, lle y gelyd ei chywion: sef dy allorau di, ô Arglwydd y lluoedd, fy Mrenin a'm Duw.

4 Gwynfyd preswylwyr dy dŷ: yn wastad i'th foliannant.

5 Gwyn ei fyd y dyn mae ei gadernid ynot, a'th ffyrdd yn eu calon.

6 Y rhai yn myned trwy ddyffryn Baca, a'i gwnânt yn ffynnon, a'r glaw a leinw y llynnau.

7 Ant o nerth i nerth: ymddengys pob un ger bron Duw yn Sion.

8 O Arglwydd Dduw 'r lluoed, clyw fy ngweddi, gwrando, ô Dduw Jacob.

9 O Dduw ein tarian, gwel, ac edrych ar wyneb dy eneiniog.

10 Canys gwell yw diwrnod yn dy gynteddau di nâ mil: dewisiwn gadw drws yn nhŷ fy Nuw, o flaen trigo yn-mhebyll annuwioldeb.

11 Canys haul, a tharian yw 'r Arglwydd Dduw: yr Arglwydd â rydd râs a gogoniant: ni attal efe ddim daioni oddi wrth y rhai a rodiant yn berffaith.

12 O Arglwydd y lluoedd, gwynfyd y dyn a ymddiried ynot.

Benedixisti Domine. Psal. lxxxv.

GRaf-lawnu fuost ô Arglwydd, i'th dir: dychwelaist gaethiwed Jacob.

2 Maddeuaist adwiredd dy bobl: cuddiaist eu holl bechod.

3 Tynnaist ymmaith dy holl lid; troaist oddi wrth lidiawgrwydd dy ddigter.

Dydd xvij

4 Trô ni ô Dduw ein iechydwriaeth: a thorr ymmaith dy digofaint wrthym.

5 Ai byth y digi wrthym? a eſtynni di dy ſoriaint hyd genhedlaeth a chenhedlaeth?

6 Oni throi di a'n bywhâu ni, fel y llawenyctho dy bobl ynot ti?

7 Dangos i ni, Arglwydd, dy drugaredd: a dôd i ni dy iechydwriaeth.

8 Gwrandawaf beth a ddywed yr Arglwydd Dduw; canys eſe a draetha hedwch iw bobl, ac iw Seinct; ond na throant at ynfydrwydd.

9 Diau fod ei iechyd ef yn agos i'r rhai a'i hofnant; fel y trigo gogoniant yn ein tir ni.

10 Trugaredd a gwirionedd a ymgyfarfuant: cyfiawnder a heddwch a ymgusanaſant.

11 Gwirionedd a darddo o'r ddaiar; a chyfiawnder a edrych i lawr o'r nefoedd.

12 Yr Arglwydd hefyd a rydd ddaioni; a'n daiar a rydd ei chnwd.

13 Cyfiawnder a o'i flaen ef, ac a oſyd ei draed ef ar y ffordd.

Inclina, Domine. Pſal. lxxxvi.

Boreuol Weddi.

Ostwng, o Arglwydd, dy glust, gwrando fi: canys truan ac anghenus ydwyf.

2 Cadw fy enaid, canys ſanctaidd ydwyf: achub dy was, o fy Nuw, yr hwn ſydd yn ymddiried ynot.

3 Trugarocha wrthyf Arglwydd, canys arnat y llefaf bennydd.

4 Llawenha enaid dy was, canys attat y derchafaf fy enaid.

5 Canys di o Arglwydd ydwyt dda, a maddeugar: ac o fawr drugaredd i'r rhai oll a allwant arnat.

6 Clyw

6 Clyw Arglwydd, fy ngweddi ac ymwrandaw a Dydd xvij
llais fy ymbil.

7 Yn nydd fy nghyfyngder y llefaf arnat: canys gwrandewi fi.

8 Nid oes fel tydi ym mysc y duwiau, o Arglwydd: na gweithredoedd fel dy weithredoedd di.

9 Yr holl genhedloedd, y rhai a wnaethost, a ddeuant, ac a addolant ger dy fron di, o Arglwydd: ac a ogoneddant dy Enw.

10 Canys ydwyt fawr, ac yn gwneuthur rhyfeddodau: ti yn unic wyt Dduw.

11 Dysc i mi dy ffordd o Arglwydd; mi a rodiaf yn dy wirionedd: una fy nghalon i ofni dy Enw.

12 Molianaf di o Arglwydd fy Nuw, â'm holl galon; a gogoneddaf dy Enw yn dragywydd.

13 Canys mawr yw dy drugaredd tu ag attaf, a gwaredaist fy enaid o uffern isod.

14 Rhai beilchion a gyfodasant i'm herbyn, o Dduw, a chynnulleidfa y traws sion a geisiasant fy enaid, ac ni'th osodasant di ger eu bron.

15 Eithr ti o Arglwydd, wyt Dduw trugarog, a gras-lawn; hwyrfrydic i lid, a helaeth o drugaredd a gwirionedd.

16 Edrych arnaf, thrugarha wrthif: dyro dy nerth i'th was, ac achub fab dy wasanaeth-ferch.

17 Gwna i mi arwydd er daioni, fel y gwelo fy nghaseion, ac y gwaradwydder hwynt; am i ti, o Arglwydd fy nghynnorthwyo a'm diddanu.

Fundamenta eius. Pſal. lxxxvij.

EI ſail ſydd ar y mynyddoedd ſanctaidd.

2 Yr Arglwydd a gar dyrfa Sion, yn fwy na holl breſſwylfeydd Jacob.

3 Gogoneddus betheu a dyweder am danat ti, o ddinas Dduw.

4 Cofiaf Rahab a Babilon wrth fy nghydnabod: wele Philiſtia a Thyrus ynghyd ag Ethiopia; yno y ganwyd hwn.

5 Ac am Sion y dywedir, y gwr a'r gwr a an-

Dydd xvij wyd ynddi, a'r Goruchaf ei hun a'i ſicerhâ hi.

6 Yr Arglwydd a gyfrif pân ſcrifenno y bobl, eni hŵn yno.

7 Y cantorion a'r cerddorion a fyddant yno: fy holl ffynhonnau ſydd ynot ti.

Domine Deus Salutis. Pſal. lxxxviij.

O Arglwydd Ddduw fy iechydwriaeth, gwaeddais o'th flaen ddydd a nôs.

2 Deued fy ngweddi ger dy fron, goſtwng dy gluſt at fy llefain.

3 Canys fy enaid a lanwyd o flinderau, a'm heneoes a neſſâ i'r beddrod.

4 Cyfrifwyd fi gyd â'r rhai a ddeſcynnent i'r pwll: ydwyf fel gŵr heb nerth.

5 Yn rhydd ym myſc y meirw, fel rhai wedi eu lladd, yn gorwedd mewn bedd: y rhai ni chofi mwy; a hwy a dorrwyd oddi wrth dy law.

6 Goſodaiſt fi yn y pwll iſſaf: mewn tywyllwch, yn y dyfnderau.

7 Y mae dy ddigofaint yn pwyſo arnaf: ac â'th holl donnau i'm cyſtuddiaiſt.

8 Pellhêaiſt fy nghydnabod oddi wrthif, gwnaethoſt fi yn ffieidd-dra iddynt: gwarchaewyd fi, fel nad awn allan.

9 Fy llygad a ofidiodd gan fy nghyſtudd, llefais arnat Arglwydd beunydd: eſtynnais fy nwylo attat.

10 Ai i'r meirw y gwnei ryfeddod? a gyfyd y meirw a'th foliannu di?

11 A draethir dy drugaredd mewn bedd? a'th wirionedd yn neſtryw?

12 A adwaenir dy ryfeddod yn y tywyllwch? a'th gyfiawnder yn nhîr anghof.

13 Ond myfi a lefais arnat Arglwydd: yn foreu yr achub fy ngweddi dy flaen.

14 Paham Arglwydd y gwrthodi fy enaid? y cuddi dy wyneb oddi wrthif?

15 Truan ydwyfi, ac ar drangcedigaeth o'm hieuengtid, dygais dy ofn, ar yr ydwyf yn petruſo.

16 Dy-

16 Dy ſoriant a aeth trolſoc dy ddychrynnedigae- Dydd xvij
thau a'm torrodd ymmaith.
17 Fel dwfr i'm cylchynaſant beunydd: ac i'm cyd-
amgylchaſant.
18 Câr a chyfaill a yrraiſt ym mhell oddi-wrthif,
a'm cydnabod i dywyllwyth.

Miſericordias Domini. Pſal. lxxxix.

TRugareddau 'r Arglwydd a ddatcanaf byth, á'm genau y mynegaf dy wirionedd, o genhedlaeth hyd genhedlaeth. *Prydnhawnol Weddi.*
2 Canys dywedais adeiliedir trugaredd yn dragywydd: yn y nefoedd y ſicrhêi dy wirionedd.
3 Gwneuthum anmod á'm etholedig, tyngais i'm gwâs Dafydd.
4 Yn dragywydd y ſicrhâf dy hâd ti: o genhedlaeth i genhedlaeth yr adeiladaf dy orſeddfaingc di.
5 A'r nefoedd, ô Arglwydd, a foliannant dy ryfeddod, a'th wirionedd ynghynnulleidfa y Sainct.
6 Canys pwy yn y nef a gyſtedlir á'r Arglwydd: pwy a gyffelybir i'r Arglwydd ym myſc meibion y cedyrn:
7 Duw ſydd ofnadwy iawn ynghynnulleidfa 'r Sainct: ac ió ar ſylwydo yn ei holl amgylchoedd.
8 O Arglwydd Dduw 'r lluoedd, pwy ſydd fel tydi, yn gadarn Jor: a'th wirionedd o'th amgylch:
9 Ti wyt yn llywodraethu ymchwydd y môr; pan gyfodo ei donnau, ti a'i goſtegi.
10 Ti a ddrylliaiſt yr Aipht, fel un lladdedic: drwy nerth dy fraich y gwaſceraiſt dy elynion.
11 Y nefoedd ydynt eiddo ti, á'r ddaiar ſydd eiddot ti: ti a ſeiliaiſt y byd a'i gyflawnder.
12 Ti a greaiſt ogledd a dehau: Tabor a Hermon a lawenychant yn dy Enw.
13 Y mae i ti fraich, a chadernid; cadarn yw dy law, ac uchel yw dy ddeheu-law.

14 Cy-

Dydd xvij 14 Cyſiawnder, a barn yw trigfa dy oreddfainge: trugaredd a gwirionedd a ragflaenant dy wyneb.

15 Gwyn ei fyd y bobl a adwaenant yr hyfrydiais: yn llewyrch dy wyneb ô Arglwydd, y rhodiant hwy.

16 Yn dy Enw di y gorfoleddant bennyd, ac yn dy gyfiawnder yr ymdderchafant.

17 Canys godidawgrwydd eu cadernid hwynt ydwyt ti: ac yn dy ewyllys da y derchefir ein corn ni.

18 Canys yr Arglwydd yw ein tarian: a Sainct Iſrael yw ein Brenin.

19 Yna 'r ymddiddenaiſt mewn gweledigaeth â'th ſainct, ac a ddywedaiſt, goſodais gymmorth ar un cadarn: derchefais un etholedic o'r bobl.

20 Cefais Ddafydd fy ngwaſanaeth-wr: eneiniais ef â'm holew ſanctaidd.

21 Yr hwn y ſiccrheir fy llaw gyd ag ef: a'm braich a'i nertha ef.

22 Ni orthrymma y gelyn ef, a'r mab anwir nis cyſtuddia ef.

23 Ac mi a goethaf ei elynion o'i flaen, a'i galeion a darawaf.

24 Fy ngwirionedd hefyd, a'm trugaredd fydd gyd ag ef: ac yn fy Enw y derchefir ei gorn ef.

25 A goſodaf ei law yn y mor, a'i ddeheulaw yn yr afonydd.

26 Efe a lefa arnaf, ti yw fy Nhâd, fy Nuw, a chraig fy iechydwriaeth.

27 Minneu a'i gwnâf yntef yn gynfab, goruwch brenhinoedd y ddaiar.

28 Cadwaf iddo fy nhrugaredd yn dragywydd: a'm cyfanmod fydd ficcr iddo.

29 Goſodaf hefyd ei hâd yn dragywydd: a'i oreddfainge fel dyddiau y nefoedd.

30 Os ei feibiona adawant fy nghyfraith, ac ni rodiant yn fy marnedigaethau.

31 Os fy neddfau a halogant: a'm gorchymynion ni chadwant:

32 Yna mi a ymwelaf â'u camwedd a gwialen, ac a'i hanwiredd â ffrewyllau.

33 Ond

33 Ond ni thorraf fy nhrugaredd oddi wrtho: ac Dydd xvii
ni phallaf o'm gwirionedd.

34 Ni thorraf fy nghyfammod: ac ni newidiaf yr
hyn a ddaeth allan o'm genau.

35 Tyngais unwaith i'm sancteiddrwydd, na ddy-
wedwn gelwydd i Ddafydd.

36 Bydd ei hâd ef yn dragywydd: a'i orseddfaingc
fel yr haul ger fy mron i.

37 Sicrhêir ef yn dragywydd fel y lleuad, ac fel
tyst ffyddlon yn y nef.

38 Ond ti a wrthodaist ac a ffieiddiaist, ti a ddi-
giaist wrth dy eneiniog.

39 Diddymaist gyfammod dy wâs, halogaist ei
goron gan ei thaflu i lawr.

40 Dryliaist ei holl gaeau ef, gwnaethost ei am-
ddiffynfeydd yn adwyau.

41 Yr holl ffordd-olion a'i hyspeiliant ef: aeth yn
warthrudd iw gymmydogion.

42 Derchefaist ddeheu-law ei wrthwynebwyr,
llawenhêaist ei holl elynion.

43 Troaist hefyd fin ei gleddyf, ac ni chadarnhê-
aist ef mewn rhyfel.

44 Peraist iw harddwch ddarfod, a bwriaist ei or-
sedd-faingc i lawr.

45 Byrhêaist ddyddiau ei ieuengctid, toaist gy-
lydd trosto ef.

46 Pa hŷd Arglwydd yr ymguddi, ai yn dragy-
wydd? a lŷsc dy ddigofaint di fel tân?

47 Cofia pa amser fydd i mi: pa ham y creaist holl
blant dynion yn ofer.

48 Pa wr a fydd byw, ac ni wêl farwolaeth? a wa-
red efe ei enaid o law 'r bedd?

49 Pa le y mae dy hên drugareddau ô Arglwydd,
y rhai a dyngaist i Ddafydd yn dy wirionedd?

50 Cofia ô Arglwydd, wradwydd dy weision, yr
hwn a ddygais yn fy mynwes gan yr holl bobloedd
fawrion.

51 A'r hwn y gwradwyddodd dy elynion ô Argl-
wydd; â'r hwn y gwradwyddasant ôl troed dy enei-
niog.

Dxdxviij 52 Bendigedic fyddo 'r Arglwydd yn dragywydd. Amen, ac Amen.

Domine, refugium. Psal. xc.

Boreuol Weddi.

TY Arglwydd fuoſt yn breſwylfa i ni ym-mhob cenhedlaeth:

2 Cyn gwneuthur y mynyddoedd, a llunio o honot ddaiar, a'r byd, ti hefyd wyt Dduw o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb.

3 Troi ddyn i ddiniſtr; a dywedi, dychwelwch feibion dynion.

4 Canys mil o flynyddoedd ydynt yn dy olwg di fel doe, wedi 'r èl heibio, ac fel gwiliadwriaeth nos.

5 Dygi hwynt ymaith megis â llifeiriant, y maent fel hûn: y bozau y maent fel llyſlieun a newidir.

6 Y bozeu y blodeua ac y tyf: prydnawn y tozrir ef ymmaith, ac y gwywa.

7 Canys yn dy ddig y difethwyd ni, ac yn dy lidiawgrwydd i'n brawychwyd.

8 Goſodaiſt ein anwiredd ger dy fron, ein dirgel bechodau yngoleuni dy wyneb.

9 Canys ein holl ddyddiau ni a ddarfuant gan dy ddigofaint di; treuliaſom ein blynyddoedd fel chwedl.

10 Yn nyddiau ein blynyddoedd y mae dengmlynedd â thrugain, ac os o gryfder y cyrheuddir pedwar ugain mlynedd, etto eu nerth fydd boen, a blinder: canys ebrwydd y derfydd, ac ni a ehedwn ymmaith.

11 Pwy a edwyn nerth dy ſozriant: canys fel y mae dy ofn, y mae dy ddigter.

12 Dyſc i ni felly gyfrif ein dyddiau, fel y dygom ein calon i ddoethineb.

13 Dychwel Arglwydd, pa hyd? ac edifarhâ o ran dy waſion.

14 Diwalla ni yn fozeu â'th drugaredd, fel ygoz-

foledd-

foleddom, ac y llawenychom dros ein holl ddyddi- Dyddxviij
au.

15 Llawenhâ ni yn ôl y dyddiau y cyſtuddiaiſt ni, a'r blynyddoedd y gwelſom ddrygkyd.

16 Gweler dy waith tu ag at dy Weiſion: a'th ogoniant tu ag at eu plant hwy.

17 A bydded prydferthwch yr Arglwydd ein Duw arnom ni: a threfna weithred ein dwylo ynom ni, ie trefna waith ein dwylo.

Qui habitat. Pſal. xci.

YR hwn ſydd yn trigo yn nirgelwch y Goruchaf, a erys yngholcod yr holl hoil-alluoc.

2 Dywedaf am yr Arglwydd, fy noddfa a'm hamddiffynfa ydyw, fy Nuw, yndo yr ymddiriedaf.

3 Canys efe a'th wareda di o fagl yr heliwr: ac oddi wrth haint echryſlon;

4 A'i aſcell y cyſcoda efe troſot, a than ei adenydd y byddi ddiogel: ei wirionedd fydd darian ac aſtalch i ti.

5 Nid ofni rhag dychryn nos; na rhag y ſaeth a ehetto 'r dydd.

6 Na rhag yr haint a rodio yn y tywyllwch, na rhag y diniſtr a ddiniſtrio ganol dydd.

7 Wrth dy yſtlys y cwymp mil, a dengmil wrth dy ddeheu-law: ond ni ddaw yn agos attat ti.

8 Yn unig ti a ganfyddi â'th lygaid, ac a wêli dâl y rhai annuwiol.

9 Am i ti wneuthur yr Arglwydd fy noddfa, ſef y Goruchaf yn breſſwylfa i ti:

10 Ni ddigwydd i ti niwed, ac ni ddaw plâ yn agos i'th babell.

11 Canys efe a orchymyn iw Angelion am danat ti, dy gadw yn dy holl ffyrdd.

12 Ar eu dwylo i'th ddygant, rhag taro dy droed wrth garreg.

13 Ar y llew, a'r aſp y cerddi: y cenaw llew, a'r ddraig a fethi.

14 Am iddo roddi ei ſerch arnaf: am hynny y gwaredaf ef: am iddo adnabod fy Enw.

Dydd xviij 15 Efe a eilw arnaf, a mi a'i gwrandawaf: meŵn ing y byddaf fi gid ag ef, y gwaredaf, ac y gogoneddaf ef.

16 Digonaf ef â hir ddyddiau: a dangosaf iddo fy iechydwriaeth.

Bonum eſt confiteri. Psal. xcij.

DA yw moliannu 'r Arglwydd: a chanu mawl i'th Enw di, y Goruchaf.

2 A mynegu y boreu am dy drugaredd, a'th wirioneddy nosweithiau.

3 Ar ddec-tant, ac ar nabl, ac ar delyn yn fyfyriol.

4 Canys llawenychaist fi o Arglwydd, â'th weithred: yngwaith dy ddwylo y gorfoleddaf.

5 Mor fawredic o Arglwydd, yw dy weithredoedd, dwfn iawn yw dy feddyliau.

6 Gŵr annoeth ni wyr, a'r ynfyd ni ddeall hyn.

7 Pan flodeuo y rhai annuwiol fel llyſieun, a blaguro holl weithredwyr anwiredd, hynny ſydd iw dinistrio byth bythoedd.

8 Tithau Arglwydd wyt ddercha fedic yn dragywydd.

9 Canys wele dy elynion ô Arglwydd, wele dy elynion, a ddifethir: gwaſcerir holl weithred-wŷr anwiredd.

10 Ond fy nghorn i a ddercheſi fel unicorn, ac olew ſr i'm enneinir.

11 Fy llygad hefyd a wêl fy ngwyneb fyd ar fy ngwrthwyneb-wŷr; fy nghlustiau a glywant fy ewyllys am y rhai drygionus a gyfoddant i'm herbyn.

12 Y cyfiawn a flodeua fel palm-wydden, ac a gynnydda fel cedr-wydden yn Libanus.

13 Y rhai a blannwyd yn nhŷ 'r Arglwydd, a flodeuant ynghynteddoedd ein Duw.

14 Ffrwythant etto yn eu henaint, tiſion, ac iraidd fyddant.

15 I fynegu mai uniawn yw 'r Arglwydd fy nghraig; ac nad oes anwiredd yndo.

Domi-

Dominus regnavit. Pſal. xciij.

Prydnhawnol Weddi.

YR Arglwydd ſydd yn teyrnaſu, efe a wiſcodd arddercha: gwiſcodd yr Arglwydd nerth ac ymwregyſodd: y byd hefyd a ſicrhawyd, fel na ſyſlo.

2 Darparwyd dy orſeddfainge erioed: ti wyt er tragywyddoldeb.

3 Y llifeiriaint ô Arglwydd, a ddercha-ſalant, y llifeiriaint a ddercha-ſalant eu tonnau.

4 Yr Arglwydd yn yr uchelder ſydd gadarnach nâ thyrfau dyfroedd lawer, nâ chedyrn donnau y mor.

5 Sicr iawn yw dy dyſtiolaethau; ſancteiddrwydd a weddei i'th dŷ ô Arglwydd, byth.

Deus ultionum. Pſal. xciv.

O Arglwydd Ddduw 'r dial, ô Ddduw 'r dial, ymddiſcleiria.

2 Ymddercha farn-wr y byd: tâl eu gwobr i'r beilchion.

3 Pa hyd Arglwydd y caiff yr annuwiolion: pa hyd y caiff yr annuwiol orfoleddu?

4 Pa hyd y ſiaradant, ac y dywedant yn galed: yr ymfawrygha holl weithred-wyr anwiredd?

5 Dy bobl Arglwydd a ddrylliant, a'th etifeddiaeth a gyſtuddiant.

6 Y weddw a'r dieithr a laddant, a'r ymddifad a ddieneidiant.

7 Dywedant hefyd, ni wêl yr Arglwydd: ac nid yſtyria Duw Jacob hyn.

8 Yſtyriwch chwi rai annoeth ym myſc y bobl: ac ynfydion, pa bryd y deelwch?

9 Oni chlyw 'r hwn a blannodd y glûſt: oni wêl yr hwn a luniodd y llygad?

10 Oni cherydda 'r hwn a golspa y cenhedloedd: oni wyr yr hwn sydd yn dyscu gwybodaeth i ddyn.

11 Gwyr yr Arglwydd feddyliau dyn, mai gwagedd ydynt.

12 Gwyn ei fyd y gwr a geryddi di o Arglwydd; ac a ddyſci yn dy gyfraith.

13 I beri iddo lonydd oddi wrth ddyddiau drygfyd; hyd oni chloddir ffos ir annuwiol.

14 Canys ni âd yr Arglwydd ei bobl, ac ni wrthyd efe ei etifeddiaeth.

15 Eithr barn a ddychwel at gyfiawnder, a'r holl rai uniawn o galon a ânt ar ei ôl.

16 Pwy a gyfyd gyd â mi yn erbyn y rhai drygionus: pwy a saif gyd â mi yn erbyn gweithredwyr anwiredd:

17 Oni buasei 'r Arglwydd yn gymmorth i mi, buaidd na thrigasei fy enaid mewn distawrwydd.

18 Pan ddywedais, llithrodd fy nhroed, dy drugaredd di ô Arglwydd, am cynhaliodd.

19 Yn amlder fy meddyliau om mewn, dy ddiddanwch di a lawenycha fy enaid.

20 A fydd cydymdeithas i ti â gorseddfainge anwiredd: yr hon a lunia anwiredd yn lle cyfraith:

21 Yn finteioedd y deuant yn erbyn enaid y cyfiawn: a gwaed gwirion a farnant yn euog.

22 Eithr yr Arglwydd fydd yn amddeffynfa i mi, a'm Duw yw craig fy nodded.

23 Ac efe a dâl iddynt eu hanwiredd, ac a'i tyrr ymmaith yn eu drygioni: yr Arglwydd ein Duw a'i tyrr hwynt ymmaith.

Venite,

Uenite, exultemus. Pſal. xcv.

DEuwch, canwn i'r Arglwydd; ymlawenhawn yn nerth ein hiechyd. *Boreuol Weddi.*

2 Deuwn ger ei fron ef â diolch: canwn yn llafar iddo â Pſalmau.

3 Canys yr Arglwydd ſydd Ddduw mawr, a brenin mawr goruwch yr holl ddiwiau.

4 Yr hwn y mae gorddyfnderau y ddaiar yn ei law: ac uchelderau y mynyddoedd yn eiddo.

5 Y mor ſydd eiddo, ac efe a'i gwnaeth: a'i ddwylo a luniaſant y ſych-dir.

6 Deuwch, addolwn ac ymgrymmwn: goſtyngwn ar ein gliniau ger bron yr Arglwydd ein gwneuthurwr.

7 Canys efe yw ein Duw ni, a ninneu ym bobl ei borfa, a defaid ei law; heddyw os gwrandewch ar ei leferydd.

8 Nac haledwch eich calonnau, megis yn yr ymryſonfa, fel yn nydd profedigaeth yn yr anialwch.

9 Pan demptiodd eich tadau fi, y profâſant fi, ac y gwelſant fy ngweithredoedd.

10 Deugain mlynedd yr yr ymryſonais â'r genhedlaeth hon, a dywedais, pobl gyfeiliornus yn eu calon ydynt hwy: ac nid adnabuant fy ffyrdd.

11 Wrth y rhai y tyngais yn fy llid, na ddelent i'm gorphywyſfa.

Cantate Domine. Pſal. xcvj.

CEnwch i'r Arglwydd ganiad newydd: cenwch i'r Arglwydd, yr holl ddaiar.

2 Cenwch i'r Arglwydd, bendigwch ei enw: cyhoeddwch o ddydd i ddydd ei iechydwriaeth ef.

3 Dad-

Dydd xix. 3 Dadcenwch ym mysc y cenhedloedd ei ogoniant ef, ym mhlith yr holl bobloedd ei ryfeddodau.

4 Canys mawr yw 'r Arglwydd, a chanmoladwy iawn, ofnadwy yw efe goruwch yr holl ddduwiau.

5 Canys holl ddduwiau 'r bobloedd ydynt eulynnod, ond yr Arglwydd a wnaeth y nefoedd.

6 Gogoniant, a harddwch sydd o'i flaen ef, nerth a hyfrydwch sydd yn ei gyssegr.

7 Rhoddwch i'r Arglwydd teuluoedd y bobl, rhoddwch i'r Arglwydd ogoniant a nerth.

8 Rhoddwch i'r Arglwydd ogoniant ei enw: dygwch offrwm, a deuwch i'w gynteddoedd.

9 Addolwch yr Arglwydd mewn prydferthwch sancteiddrwydd: yr holl ddaiar ofnwch ger ei fron ef.

10 Dywedwch ym mysc y cenhedloedd, yr Arglwydd sydd yn teyrnasu: a'r byd a sicerhâodd efe, fel nad ysgogo: efe a farna y bobl yn uniawn.

11 Llawenhaed y nefoedd, a gorfoledded y ddaiar: rhûed y môr a'i gyflawnder.

12 Gorfoledded y maes, a'r hyn oll sydd ynddo: yna holl brenniau'r coed a ganant:

13 O flaen yr Arglwydd, Canys y mae yn dyfod, canys y mae 'n dyfod i farnu 'r ddaiar efe a farna 'r byd drwy gyfiawnder, a'r bobloedd a'i wirioned.

Dominus regnavit. Psal. xcvij.

YR Arglwydd sydd yn teyrnasu, gorfoledded y ddaiar, llawenyched ynysoedd lawer.

2 Cymmylau a thywyllwch sydd o'i amgylch ef: cyfiawnder, a barn yw trigfa ei orsedd-faingc ef.

3 Tân â allan o'i flaen ef, ac a lysc ei elynion o amgylch.

4 Ei fellt a lewyrchasant y byd, y ddaiar a welodd, ac a grynodd.

5 Y mynyddoedd a doddasant fel cŵyr o flaen yr Arglwydd: o flaen Arglwydd yr holl ddaiar.

6 Y nefoedd a fynegant ei gyfiawnder ef: a'r holl bobl a welant ei ogoniant.

7 Gwradwydder y rhai oll a wasanaethant ddelw ger-

gerbyde, y rhai a ymffrostiant mewn eulynnod? addolwch ef yr holl ddduwiau. Deut xxx.

8 Sion a glywodd, ac a lawenychodd; a merched Juda a ozfoleddasant; o herwydd dy farnedigaethau di, ô Arglwydd.

9 Canys ti Arglwydd, wyt ozuchel gozuwch yr holl ddaiar: dirfawr ith ddyrchafwyd gozuwch yr holl ddduwiau.

10 Y rhai a gerwch yr Arglwydd, casewch ddrygioni: efe sydd yn cadw eneidiau ei saint; efe a'i gwared o law y rhai annuwiol.

11 Hauedyd gwenni ffi cyfiawn; a llawenydd i'r rhai uniawn o galon.

12 Y rhai cyfiawn, llawenychwch yn yr Arglwydd: a molienwch wrth goffadwriaeth ei sancteiddrwydd ef.

Cantate Domino. Psalm xcviii.

CAnwch i'r Arglwydd ganiad newydd, canys efe a wnaeth bethau rhyfedd: ei ddeheulaw, a'i fraich sanctaidd a barodd iddo fuddugoliaeth. *Prydnhawnol Weddi.*

2 Hyspysodd yr Arglwydd ei iechydwriaeth: dat-cuddiodd ei gyfiawnder yngolwg y cenhedloedd.

3 Cofiodd ei drugaredd, a'i wirioneddi dŷ Israel: holl derfynau y ddaiar a welsant iechydwriaeth ein Duw ni.

4 Cenwch yn llafar i'r Arglwydd, yr holl ddaiar: llefwch, ac ymlawenhewch, a chenwch.

5 Canwch i'r Arglwydd, gyd â'r delyn: gyd â'r delyn a llef psalm.

6 Ar utcyn a sain tormyrt, canwch yn llafar o flaen yr Arglwydd y Brenin.

7 Rhuaed y mor a'i gyflawnder, y byd a'r rhai a drigant o'i fewn.

Dxdd xix. 8 Cured y lliferiaint eu dwylo: a chyd-ganed y mynyddoedd.

9 O flaen yr Arglwydd, canys y mae'n dyfod i farnu y ddaiar: efe a farna'r byd â chyfiawnder, a'r bobloedd ag uniondeb.

Dominus regnavit. Psal. xcix.

YR Arglwydd fydd yn teyrnafu, cryned y bobloedd: eiſtedd y mae rhwng y Cerubiaid, yngynnhyfred y ddaiar.

2 Mawr yw 'r Arglwydd yn Sion, a derchafedic yw efe goruwch yr holl bobloedd.

3 Moliannant dy Enw mawr, ac ofnadwy; canys ſanctaidd yw.

4 A nerth y brenin a hoffa farn, ti a ſiccrhêi uniondeb; barn, a chyfiawnder a wnei di yn Jacob.

5 Derchefwch yr Arglwydd ein Duw, ac ymgrymmwch o flaen ei ſtôl-draed ef; canys ſanctaidd yw.

6 Moſes ac Aaron ym mhlith ei offeiriaid ef; a Samuel ym myſc y rhai a alwant ar ei Enw; galwaſant ar yr Arglwydd, ac efe a'i gwrandawodd hwynt.

7 Llefarodd wrthynt yn y golofn gwmmwl, canwaſant ei dyſtiolaethau, a'r Ddeddf a roddodd efe iddynt.

8 Gwrandewaiſt arnynt, O Arglwydd ein Duw: Duw deddit yn eu harbed, ie pan ddielit am eu dychymmygion.

9 Derchefwch yr Arglwydd ein Duw, ac ymgrymmwch ar ei fynydd ſanctaidd; canys ſanctaidd yw'r Arglwydd ein Duw.

Jubilate Deo. Pſal. c.

CEnwch yn llafar i'r Arglwydd, yr holl ddaiar:

2 Gwaſanaethwch yr Arglwydd mewn llawenydd: deuwch o'i flaen ef â chân.

3 Gwybyddwch mai'r Arglwydd fydd Duw; efe a'n gwnaeth, ac nid ni ein hunain: ei bobl ef ydym, a defaid ei borfa.

4 Ewch

4 Ewch i mewn ẅy byrth ef â diolch, ac ẅy gyn- Dydd xx.
teddau â mawl: diolchwch iddo, a bendithiwch ei Enw.

5 Canys da yw'r Arglwydd, ei drugaredd ſydd yn dragywydd; a'i wirionedd hyd genhedlaeth a chenhedlaeth.

Miſericordiam & judicium. Pſal. ci.

CAnaf am drugaredd a barn: i ti Arglwydd y canaf.

2 Byddaf ddeallus mewn ffordd berffaith: pa bryd y deui attaf: rhodiaf mewn perffeithrwydd fy nghalon o fewn fy nhy.

3 Ni oſodaf ddim anwir o flaen fy llygaid, cas gennif waith y rhai cildynnus, ni lyn wrthif fi.

4 Calon gyndyn a gilia oddi wrthif, nid adnabyddaf ddyn drygionus.

5 Torraf ymmaith yr hwn a enllibio ei gymydog yn ddirgel; yr uchel o olwg, a'r balch ei galon ni allaf ei ddioddef.

6 Fy llygaid ſydd ar ffyddloniaid y tir, fel y trigont gyd â mi: yr hwn a rodio mewn ffordd berffaith, hwnnw a'm gwaſanaetha i.

7 Ni thrig o fewn fy nhy yr un a wnelo dwyll: ni thrig yn fy ngolwg yr un a draſwedo gelwydd.

8 Yn foreu y torraf ymmaith holl annuwolion y tir: i ddiwreiddio holl weithredwyr anwiredd o ddinas yr Arglwydd.

Domine, exaudi. Pſal. ciii.

ARglwydd clyw fy ngweddi, a deled fy *Boreuol Weddi.*
lleſ attat.

2 Na chudd dy wyneb oddi wrthif, yn nydd fy nghyfyngder, gogwng dy gluſt attaf: yn y dydd y galwyf, bryſia, gwrando fi.

3 Canys fy nyddiau a ddarfuant

Dydd xx. fel mŵg : am heſcyn a boethaſant fel aelwyd.

4 Fy nghalon a dariawyd, ac a wywodd fel llyſlieun : fel yr angholiais fwytta fy mara.

5 Gan lais fy nhuchan y glynodd fy eſcyrn wrth fy nghnawd.

6 Tebyg wyf i belican yr annialwch, ydwyf fel dylluan y diffaethwch.

7 Gwiliais, ac ydwyf fel adern y tô, unic ar ben y ty.

8 Fy ngelynion a'm gwradwyddant beunydd : y rhai a ynfydant wrthif, a dyngaſant yn fy erbyn.

9 Canys dwytteais ludw fel bara : a chymmyſcais fy niod ag wylofain.

10 O herwydd dy lid ti â'th ddigofaint : canys codaiſt fi i fynnu, a theflaiſt fi i lawr

11 Fy nyddiau ſydd fel cyſcod yn cilio ; a minnen fel glaſwelltyn a wywais.

12 Tithau Arglwydd a barhei yn dragywyddol ; a'th goffadwriaeth hyd genhedlaeth a chenhedlaeth.

13 Ti a gyfodi, ac a drugarhei wrth Sion : canys yr amſer i drugarhau wrthi, ie yr amſer nodedic, a ddaeth.

14 Oblegit y mae dy weiſion yn hoffi ei meini, ac yn toſturio wrth ei llwch hi.

15 Felly y cenhedloedd a ofnant enw 'r Arglwydd : a holl frenhinoedd y ddaiar dy ogoniant.

16 Pan adeiliado yr Arglwydd Sion, y gwelir ef yn ei ogoniant.

17 Efe a edrych ar weddi y gwael ac ni ddiyſtyrodd eu dymuniad.

18 Hyn a ſcrifennir i'r genhedlaeth a ddêl, a'r bobl a greir a folianant yr Arglwydd.

19 Canys efe a edrychodd o uchelder ei gyſſegr : yr Arglwydd a edrychodd o'r nefoedd ar y ddaiar.

20 I wranddo uchenaid y carcharorion : ac i rydhâu plant angeu.

21 I fynegu enw'r Arglwydd yn Sion, a'i foliant yn Jeruſalem.

22 Pan gaſcler y bobl ynghyd ; a'r teyrnaſoedd i waſanaethu 'r Arglwydd.

23 Gd-

23 Goſtyngodd eſe ſy nerth ar y ffordd, byrhaodd ſy nyddiau. Dydd xx.

24 Dywedais, fy Nuw na chymmer fi ymmaith ynghanol fy nyddiau: dy flynyddoedd di ſydd yn oes oeſoedd.

25 Yn y dechreuad y ſeiliaiſt y ddaiar, a'r nefoedd ydynt waith dy ddwylo.

26 Hwy a ddarfyddant, a thi a barhêi, ie hwy oll a heneiddiant fel dilledyn, fel gwiſc y newidi hwynt, a hwy a newidir.

27 Titheu 'r un ydwyt, a'th flynyddoedd ni ddarfyddant.

28 Plant dy weiſion a barhânt, a'i hâd a ſiccrhêir ger dy fron di.

Benedic anima mea. Pſal. ciij.

FY enaid, bendithia 'r Arglwydd, a chwbl ſydd ynof ei Enw ſanctaidd ef.

2 Fy enaid, bendithia 'r Arglwydd, ac nac angofia ei holl ddoniau ef.

3 Yr hwn ſydd yn maddeu dy holl anwireddau: yr hwn ſydd yn iachau dy holl leſcedd.

4 Yr hwn ſydd yn gwaredu dy fywyd o ddiſtryw, yr hwn ſydd dy yn gorzoni â thrugaredd, ac â thoſturi.

5 Yr hwn ſydd yn diwallu dy enau a daioni, fel yr adneiddyddir dy ieuengtid fel yr eryr.

6 Yr Arglwydd ſydd yn gwneuthur cyfiawnder, a barn i'r rhai gorthrymmedic oll.

7 Yſpyſſod ei ffyrdd i Moſes; ei weithredoedd i feibion Iſrael.

8 Trugarog, a gras-lawn yw 'r Arglwydd: hwyrfrydic i lid, a mawr o drugarogrwydd.

9 Nid byth yr ymryſſon eſe, ac nid byth y cedw eſe ei ddigofaint.

10 Nid yn ôl ein pechodau y gwnaeth eſe â ni; ac nid yn ôl ein hanwireddau y talodd eſe i ni.

11 Canys cyfuwch ac yw 'r nefoedd uwchlaw 'r ddaiar, y rhagorodd ei drugaredd ef ar y rhai a'i hofnant ef.

Dydd xx. 12 Cyn helled ac yw'r dwyrain oddi wrth y gorllewin, y pellhâodd efe ein camweddau oddi wrthym.

13 Fel y tosturia tâd wrth ei blant, felly y tosturia yr Arglwydd wrth y rhai a'i hofnant ef.

14 Canys efe a edwyn ein defnydd ni: cofia mai llwch ydym.

15 Dyddiau dyn fydd fel glaswelltyn: megis blodeuyn y maes, felly y blodeua ef.

16 Canys y gwynt â trosto, ac ni bydd mwy o honaw; a'i le nid edwyn ddim o honaw ef mwy.

17 Ond trugaredd yr Arglwydd fydd o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb, ar y rhai a'i hofnant ef; a'i gyfiawnder i blant eu plant:

18 I'r sawl a gadwant ei gyfammod ef: ac a gofiant ei orchymynion, iw gwneuthur.

19 Yr Arglwydd a baratodd ei orseddfá yn y nefoedd: a'i frenhiniaeth ef fydd yn llywodraethu ar bôb peth.

20 Bendithiwch yr Arglwydd, ei angelyon ef: cedyrn o nerth yn gwneuthur ei air ef, gan wrando ar lefarydd ei air ef.

21 Bendithiwch yr Arglwydd, ei holl lu oedd ef: ei holl weision yn gwneuthur ei ewyllys ef.

22 Bendithiwch yr Arglwydd, ei holl weithredoedd ef: ym mhob man o'i lywodraeth. Fy enaid, bendithia 'r Arglwydd.

Benedic, anima mea. Psal. civ.

Prydnhawnol Weddi.

FY enaid, bendithia 'r Arglwydd, o Arglwydd fy Nuw tramawr ydwyt: gwisc aist ogoniant, a harddwch.

2 Yr hwn wyt yn gwisco goleuni fel dilledyn: ac yn tanu y nefoedd fel llen.

3 Yr hwn fy yn gosod tŷlathau ei stafelloedd yn y dyfroedd, yn gwneuthur y cwmwlau yn gerbyd iddo: ac yn rhodio ar adenydd y gwynt.

4 Yr

4 Yr hwn ſydd yn gwneuthur ei genuadon yn yſ- Dyddxxj.
pydion: a'i wenidogion yn dân fflamllyd.

5 Yr hwn a ſeiliodd y ddaiar ar ei ſylfeini: fel na ſymmudo byth, yn dragywydd.

6 Toaiſt hi a'r gorddyfnder, megis â gwiſc: y dyfroedd a ſafent goruwch y mynyddoedd.

7 Gan dy gerydd di y ffoeſant; rhag llym dy daran y pryſuralant ymaith.

8 Gan y mynyddoedd yr ymgodant, ar hyd y dyffrynnoedd y deſcynnant, ir lle a leſaiſt iddynt.

9 Goſodaiſt derfyn, fel nad elont troſodd, fel na ddychwelont i orchguddio 'r ddaiar.

10 Yr hwn a yrr ffynhonnau i'r dyffrynnoedd, y rhai a gerddant rhwng y bryniau.

11 Diodant holl fwyſtilod y maes: yr aſſynnod gwyllion a dorrant eu ſyched.

12 Adar y nefoedd a drigant ger llaw iddynt; y rhai a leiſiant oddi rhwng y canghau.

13 Y mae efe yn dwfrhau y bryniau o'i ſtafelloedd: y ddaiar a ddigonir o ffrwyth dy weithredoedd.

14 Y mae yn peri i'r gwellt dyfu i'r anifeiliaid, a llyſiau i walanaeth dyn: fel y dyco fara allan o'r ddaiar:

15 A gwin yr hwn a lawenycha galon dyn, ac olew i beri iw wyneb ddiſcleirio: a bara, yr hwn a gynnal galon dyn.

16 Prennau 'r Arglwydd ſydd lawn ſugn: cedrwydd Libanus y rhai a blannodd efe.

17 Lle y nytha 'r adar: y ffynnidwydd yw tŷ y Ciconia.

18 Y mynyddoedd uchel ſydd noddfa i'r geifr; a'r creigiau i'r cwnningod.

19 Efe a wnaeth y lleuad i amſerau nodedic: yr haul a edwyn ei fachludiad.

20 Gwnei dywyllwch, a nôs fydd: ynddi yr ymluſca pôb bwyſt-fil coed.

21 Y cenawon llewod a rûant am yſclyfaeth, ac a geiſiant eu bwyd gan Dduw.

22 Pan godo haul, ymgaſclant, a gorweddant yn eu llocheſau.

23 Dyn

Dydd xx. 23 Dyn a'a allan iw waeth, ac iw orchwyl hyd yr hwyr.

24 Mor lluoſog yw dy weithredoedd, o Arglwydd: gwnaethoſt hwynt oll mewn doethineb, lla wn yw'r ddaiar o'th gyfoeth.

25 Felly y mae'r Mor mawr, llydan: yno y mae ymluſciaidd heb rifedi, bwyſt-filod bychain a mawrion.

26 Yno'r â'r llongau: yno y mae'r Lefiathan, yr hwn a lunieiſt i chwarae ynddo.

27 Y rhai hyn oll a ddiſgwiliant wrthit, am roddi iddynt eu bwyd yn ei bryd.

28 Ar roddeth iddynt a gaſclant: agori dy law a diwellir hwynt â daioni.

29 Ti a guddi dy wyneb, hwythau a drallodir: dygi ymaith eu hanadl, a threngant, a dychwelant i'w llwch.

30 Pan ollyngych dy yſpryd y creuir hwynt, ac yr adnewyddi wyneb y ddaiar.

31 Gogoniant yr Arglwydd fydd yn dragywydd: yr Arglwydd a lawenycha yn ei weithredoedd.

32 Efe a edrych ar y ddaiar, a hi a grynna, efe a gyffwrdd a'r mynyddoedd, a hwy a fygant.

33 Canaf i'r Arglwydd tra fyddwyf fyw, canaf i'm Duw tra fyddwyf.

34 Bydd melys fy myfyrdod am dano: mi a lawenychaf yn yr Arglwydd.

35 Darfydded y pechaduriaid o'r tir, na fydded yr annuwiolion mwy: fy enaid bendithia di'r Arglwydd. Molwch yr Arglwydd.

Con-

Confitemini Domino. Pſal. cv.

Lodforwch yr Arglwydd, gelwch ar ei Enw: mynegwch ei weithredoedd ym mysc y bobloedd. *Boreuol Weddi.*

2 Canwch iddo, canmolwch ef: ynddiddenwch ani ei holl ryfeddodau ef.

3 Gorfoleddwch yn ei Enw ſanctaidd; llawenyched calon y rhai a geiſſiant yr Arglwydd.

4 Ceiſiwch yr Arglwydd a'i nerth: ceiſiwch ei wyneb ef bôb amſer.

5 Cofiwch ei ryfeddodau, y rhai a wnaeth efe: ei wyrthiau a barnedigaethau i enau,

6 Chwi hâd Abraham ei wâs ef: chwi meibion Jacob ei etholedigion.

7 Efe yw 'r Arglwydd ein Duw ni, ei farnedigaethau ef ſydd trwy 'r holl ddaiar.

8 Cofiodd ei gyfammod byth: y gair a orchymynnodd efe i fil o genhedlaethau.

9 Yr hyn a ammododd efe ag Abraham, a'i lw i Iſaac.

10 A'r hyn a oſododd efe yn ddeddf i Jacob, ac yn gyfammod tragywyddol i Iſrael:

11 Gan ddywedyd, i ti y rhoddaf dir Canaan, rhandir eich etifeddiaeth.

12 Pan oeddynt ychydig o rifedi, ie ychydig, a dieithriaid ynddi:

13 Pan rodient o genhedlaeth i genhedlaeth: o'r naill deyrnas at bobl arall:

14 Ni adawodd i neb eu gorthrymmu, ie ceryddodd frenhinoedd o'i plegit:

15 Gan ddywedyd, na chyffyrddwch a'm rhai eneiniog, ac na ddrygwch fy nhrophwydi.

Dydd xxj. 16 Galwodd hefyd am newyn ar y tir: a dinistriodd holl gynhaliaeth bara.

17 Anfonodd wr o'i blaen hwynt, Joseph yr hwn a werthwyd yn was.

18 Cystuddiasant ei draed ef mewn gefyn: ei enaid aeth mewn heirn:

19 Hyd yr amser y daeth ei air ef; gair yr Arglwydd a'i profodd ef.

20 Y brenin a anfonodd, ac a'i gollyngodd ef, llywodraeth-wr y bobl, ac a'i rhyddhaodd ef.

21 Gosododdef yn Arglwydd ar ei dy, ac yn llywydd ar ei holl gyfoeth.

22 I rwymo ei dywysogion ef wrth ei ewyllys, ac i ddysgu doethineb iw henuriaid ef.

23 Aeth Israel hefyd i'r Aipht, a Jacob a ymdeithiodd yn nhir Ham.

24 Ac efe a gynnyddodd ei bobl yn ddirfawr, ac a'i gwnaeth yn gryfach nâ'i gwrthwynebwyr.

25 Trôdd eu calon hwynt i gasau ei bobl ef, i wneuthur yn ddichellgar â'i weision.

26 Efe a anfonodd Moses ei was, ac Aaron yr hwn a ddewisasei.

27 Hwy a ddangosasant ei arwyddion ef yn eu plith hwynt: a rhyfeddodau yn nhir Ham.

28 Efe a anfonodd dywyllwch, ac a dywyllodd: ac nis anufuddhasant hwy ei air ef.

29 Efe a drôdd eu dyfroedd yn waed, ac a laddodd eu pysgodd.

30 Eu tir a heigiodd yffaint, yn stafelloedd eu brenhinoedd.

31 Efe a ddywedodd, a daeth cymmysc-bla, a llau yn eu holl frô hwynt.

32 Efe a wnaeth eu glaw hwynt yn genllysc, ac yn fflammau tân yn eu tir.

33 Tarawodd hefyd eu gwinwydd, a'i ffigys-wydd: ac a ddrylliodd goed eu gwlad hwynt.

34 Efe a ddywedodd, a daeth y locustiaid a'r lindys yn aneirif.

35 Y rhai a fwytasant yr holl laswellt yn eu tir hwynt: ac a ddifasant ffrwyth eu daiar hwynt.

6 Tara-

36 Tarawodd hefyd bôb cyntaf-anedig yn eu tîr hwynt; blaen-ffrwyth eu holl nerth hwynt. Dydd xxi.

37 Ac a'i dug hwynt allan ag arian, ag ac aur: ac heb un llesc yn eu llwythau.

38 Llawenychodd yr Aipht pan aethant allan: canys syrthiasei eu harswyd arnynt hwy.

39 Efe a danodd gwmwl yn dô, a than i oleno liw nôs.

40 Gofynnâsant, ac efe a ddug soflieir, ac a'i diwallodd a bara nefol.

41 Efe a holltodd y graig, a'r dyfroedd a ddylifodd, cerddasant ar hŷd lleoedd sychion yn afonydd.

42 Canys efe a gofiodd ei air sanctaidd, ac Abraham ei wâs.

43 Ac a ddug ei bobl allan mewn llawenydd: ei etholedigion mewn gorfoledd.

44 Ac a roddes iddynt diroedd y cenhedloedd: a meddiannasant lafur y bobloedd.

45 Fel y cadwent ei ddeddfau ef, ac y cynhalient ei gyfreithiau. Molwch yr Arglwydd.

Confitemini Domino. Pſal. cvj.

MOlwch yr Arglwydd. Clodforwch yr Arglwydd, canys da yw: ô herwydd ei drugaredd a bery yn dragywydd. *Prydnhawnol Weddi.*

2 Pwy a draetha nerthoedd yr Arglwydd: ac a fynega ei holl fawl ef:

3 Gwyn en byd a gadwant farn: a'r hwn a wnêl gyfiawnder bôb amſer.

4 Cofia fi Arglwydd yn ol dy raſonthwydd i'th bobl, ymwel â mi â'th iechydwriaeth.

5 Fel y gwelwyf ddaioni dy etholedigion, fel y llawenychwyf yn llawenydd dy genhedl di: fel y gorfoleddwyf gyd a'th etifeddiaeth.

6 Pechaſom gyd â'n tadau, gwnaethom gamwedd anwireddus fuom.

Dydd xxj. 7 Ein tadau ni ddeallaſant dy ryfeddodau yn yr Aipht, ni chofiaſant lioſogrwydd dy dzugareddau, eithr gwrth-ryfelgar fuant wrth y mor, ſef, y mor coch.

8 Etto efe a'i hachubodd hwynt er mwyn ei enw: i beri adnabod ei gadernid.

9 Ac a geryddodd y mor coch, fel y ſychodd efe: a thywyſodd hwynt trwy 'r dyfnder megis trwy 'r anialwch:

10 Achubodd hwynt hefyd o law eu digaſog: ac a'i gwaredodd o law y gelyn.

11 A'r dyfroedd a doeſant eu gwrthwynebwyr: ni adawyd un o honynt.

12 Yna y credaſant ei eiriau ef: canaſant ei fawl ef.

13 Yn y fan yr anghofiaſant ei weithenoedd ef; ni ddiſgwiliaſant am ei gyngor ef,

14 Eithr blyſſiaſant yn ddirfawr yn yr anialwch: a themptiaſant Dduw yn y diffaethwch.

15 Ac efe a roddes eu dymuniad iddynt, eithr efe a anfonodd gulni i'w henaid.

16 Cynſigennaſant hefyd wrth Moſes yn y gwerſyll: ac wrth Aaron ſanct yr Arglwydd.

17 Y ddaiar a agorodd, ac a lyngcodd Ddathan ac a orchgudiodd gynnulleidfa Abiram.

18 Cynneuodd tan hefyd yn eu cynnulleidfa, hwynt fflam a loſcodd y rhai annuwiol.

19 Llo a wnaethant yn Horeb: ac yngrymmaſant i'r ddelw dawdd.

20 Felly y troeſant eu gogoniant i lûn eidion yn porfi glaſwellt.

21 Anghofiaſant Dduw eu hachub-wr, yr hwn a wnelſei bethau mawrion yn Aipht:

22 Pethau rhyfedd yn nhir Ham: pethau ofnadwy wrth y mor coch.

23 Am hynny y dywedodd y diniſtriai efe hwynt, oni buaſe i Moſes ei etholedig ſefyll ar yr adwy o'i flaen ef, i droi ymmaith ei lidiawgrwydd ef, rhag eu diniſtrio.

24 Diyſtyraſant hefyd y tîr dymmuol: ni chredaſant ei air ef:

25 Ond

25 Ond grwgnachasant yn eu pebyll: ac ni wrandawsant ar lais yr Arglwydd. Dydd xxj.

26 Yna y derchafodd efe ei law yn eu herbyn hwynt, iw cwympo yn yr anialwch.

27 Ac i gwympo eu hâd ym mysc y Cenhedloedd, ac iw gwascaru yn y tiroedd.

28 Ymgysylltasant hefyd a Baal-peor, a bwyttasant ebyrth y meirw.

29 Felly y digiasant ef a'i dychymmygion eu hun: ac y tarawodd plâ yn eu mysc hwy.

30 Yna y sefodd Phinehes, ac a iawn farnodd: a'r plâ a attaliwyd.

31 A chyfrifwyd hyn iddo yn gyfiawnder: o genhedlaeth i genhedlaeth byth.

32 Llidiasant ef hefyd wrth ddyfroedd y gynneu: fel y bu ddrwg i Moses o'i plegit hwynt,

33 O herwydd cythruddo o honynt ei yspryd ef, fel y cam-ddywedodd â'i wefusau.

34 Ni ddinistriasant y bobloedd, am y rhai y dywedasei 'r Arglwydd wrthynt.

35 Eithr ymgymmysgasant â'r Cenhedloedd: a dysgasant en gweithredoedd hwynt.

36 A gwasanaethasant eu delwau hwynt, y rhai a fu yn fagl iddynt.

37 Aberthasant hefyd eu meibion, a'i merched i gythreuliaid.

38 Ac a dywalltasant waed gwirion, sef gwaed eu meibion, a'i merched, y rhai a aberthasant i ddelwau Canaan, a'r tir a halogwyd â gwaed.

39 Felly 'r ymhalogasant yn eu gweithredoedd eu hun, ac y putteiniasant gyd â'i dychymmygion.

40 Am hynny y cynneuodd dig yr Arglwydd yn erbyn ei bobl, fel y ffieiddiod efe ei etifeddiaeth.

41 Ac efe a'i rhoddes hwynt yn llaw 'r cenhedloedd a'i caseion a lywodraethasant arnynt.

42 Eu gelynion hefyd a'i gorthrymmasant; a darostyngwyd hwynt tan eu dwylo hwy.

43 Llawer gwaith y gwaredodd efe hwynt, hwythau a'i digiasant ef â'i cyngor eu hun: hwy a wanhychwyd am eu hanwiredd.

Dydd xxiv

44 Etto efe a edrychodd pan oedd ing arnynt: pan glywodd eu llefain hwynt.

45 Ac efe a gofiodd ei gyfammod â hwynt, ac a edifarhâodd yn ôl liliosogrwydd ei drugareddau.

46 Ac a wnaeth iddynt gael trugaredd gan y rhai oll a'i caethiwai.

47 Achub ni ô Arglwydd ein Duw, a chynnull ni o blith y cenhedloedd, i glodfori dy Enw ſanctaidd: ac i orfoleddu yn dy foliant.

48 Bendigedic fyddo Arglwydd Dduw Iſrael, erioed, ac yn dragywydd: a dyweded yr holl bobl, Amen. Molwch yr Arglwydd.

Confitemini Domino. Pſal. cvij.

Boreuol Weddi.

CLodforwch yr Arglwydd canys da yw: o herwydd ei drugaredd fydd yn dragywydd.

2 Felly dyweded gwaredigion yr Arglwydd; y rhai a waredodd efe o law y gelyn.

3 Ac a gaſclodd efe o'r tiroedd, o'r dwyrain, ac o'r gorllewin, o'r gogledd, ac o'r dehau.

4 Crwydraſant yn yr anialwch mewn ffordd ddiſathr: heb gael dinas i aros ynddi.

5 Yn newynog ac yn ſychedig: eu henaid a lewygodd ynddynt.

6 Yna y llefaſant ar yr Arglwydd yn eu cyfyngder: ac efe a'i gwaredodd o'i gorthrymderau.

7 Ac o'i tywyſodd hwynt ar hyd y ffordd uniawn, i fyned i ddinas gyfanneddol.

8 O na foliannent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i ryfeddodau i feibion dynion.

9 Canys efe a ddiwalla yr enaid ſychedig; ac a leinw yr enaid newynog â daioni.

10 Y rhai a breſſwyliant yn y tywyllwch a chyſcod angeu, yn rhwym mewn cyſtudd a haiarn.

11 O herwydd annufuddhâu o honynt eirian Duw, a dirmygu cyngor y Goruchaf.

12 Am hynny yntef a oſtyngodd eu calon â blinder: ſyrthiasant, ac nid oedd cynnorthwy-wr.

13 Yna y gwaeddasant ar yr Arglwydd yn eu cyfyngder: efe a'i hachubodd o'i gorthrymderau.

14 Dug hwynt allan o dywyllwch, a chyſcod angeu: a drylliodd eu rhwymau hwynt.

15 O na foliannent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i ryfeddodau i feibion dynion.

16 Canys efe a dorrodd y pyrth pres, ac a ddryllioddy barrau heirn.

17 Ynfydion oblegid eu camweddau, ac o herwydd eu hanwireddau a gyſtuddir.

18 Eu henaid a ffieiddiei bôb bwyd: a daethant hyd byrth angeu.

19 Yna y gwaeddasant ar yr Arglwydd yn eu cyfyngder: ac efe a'i hachubodd o'i gorthrymderau.

20 Anfonodd ei air, ac iachâodd hwynt, ac a'i gwaredodd o'i diniſtr.

21 O na foliannent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i ryfeddodau i feibion dynion.

22 Aberthant hefyd aberth moliant: mynegant ei weithredoedd ef mewn gorfoledd.

23 Y rhai a ddeſcynnant mewn llongau i'r môr, gan wneuthur eu gorchwyl mewn dyfroedd mawrion.

24 Hwy a welant weithredoedd yr Arglwydd: a'i ryfeddodau yn y dyfnder.

25 Canys efe a orchymmyn, a chyfyd tymheſtl wynt: yr hwn a ddercha ei donnau ef.

26 Hwy a eſcynnant i'r nefoedd, deſcynnant i'r dyfnder, taw dd eu henaid gan flinder.

27 Ymdrybant, ac ymſymmudant fel meddwyn: a'i holl ddoethineb a ballodd.

28 Yna y gwaeddant ar yr Arglwydd yn eu cyfyngder, ac efe a'i dwg allan o'i gorthrymderau.

29 Efe

Dydd xxij 29 Efe a wna yr ſtorm yn dawel: a'i tonnau a oſtegant.

30 Yna y llawenhant, am eu goſtegu, ac efe a'i dwg i'r porthladd a ddymunent.

31 O na foliannent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i ryfeddodau i feibion dynion.

32 A derchafant ef ynghynnulleidfa y bobl, moliannant ef yn eiſteddfod yr henuriaid.

33 Efe a wna afonydd yn ddiffaethwch: a ffynhonnau dyfroedd yn ſychdir.

34 A thir ffrwyth-lawn yn ddiffrwyth: am ddrygioni y rhai a drigant ynddo.

35 Efe a dry yr anialwch yn llyn dwfr: a'r tir trâs yn ffynhonnau dwfr.

36 Ac yno y gwna i'r newynog aros: fel y darparont ddinas i gyfanneddu:

37 Ac yr hauont feuſydd, ac y plannont winllannoedd, y rhai a ddygant ffrwyth toreithiog.

38 Ac efe a'i bendithia hwynt fel yr amlhant yn ddirfawr, ac ni âd iw hanifeiliaid leihâu.

39 Lleiheir hwynt hefyd, a goſtyngir hwynt, gan gyfyngder, dryg-fyd, a chyni.

40 Efe a dywallt ddirmyg ar foneddigion, ac a wna iddynt grwydro mewn anialwch heb ffordd.

41 Ond efe a gyfyd y tlawd o gyſtudd, ac a wna iddo deuluoedd fel praidd.

42 Y rhai uniawn a welant hyn, ac a lawenychant: a phob anwiredd a gae ei ſafn.

43 Y neb ſydd ddoeth ac a gadwo hyn, hwy a ddeallant drugareddau 'r Arglwydd.

Paratum cor meum. Pſal. cviij.

PArod yw fy nghalon ô Dduw, canaf a chanmolaf â'm gogoniant.

2 Deffro y nabl a'r delyn, minnau a ddeffrhâf yn foreu.

3 Clodforaf di Arglwydd, ym myſc y bob-

bobloedd : canmolaf di ym myſc y cenhedloeddI

4 Canys mawr yw dy drugaredd oddi ar y nefoedd, a'th wirionedd a gyrraedd hyd yr wybren.

5 Ymddercha ô Dduw, uwch y nefoedd : a bydded dy ogoniant ar yr holl ddaiar.

6 Fel y gwareder dy rai anwyl: achub â'th ddeheulaw, a gwrando fi.

7 Duw a lefarodd yn ei ſancteiddrwydd : llawenychaf, rhannaf Sichem, a meſuraf ddyffryn Succoth.

8 Eiddo fi yw Gilead, eiddo fi Manaſſeh : Ephraim hefyd yw nerth fy mhen : Juda yw fy neddfwr.

9 Moab yw fy nghrochan golchi, tros Edom y taflaf fy eſcid : buddugoliaethaf ar Philiſtia.

10 Pwy a'm dwg i'r ddinas gâdarn ? pwy a'm dwg hyd yn Edom ?

11 Onid tydi o Dduw, yr hwn a'n bwriaiſt ymaith, ac onid ei di allan, ô Dduw, gyd â'n lluoedd ?

12 Dyro i mi gynnorthwy rhag cyfyngder, canys gau yw ymwared dyn.

13 Trwy Dduw y gwnawn wroldeb, canys efe a ſathr ein gelynion.

Deus laudum. Pſal. cix.

NA thaw : o Dduw fy moliant.

2 Canys genau 'r annuwiol, a genau y twyllodrus a ymagorasant arnaf : â thafod celwyddog y llefarasant i'm herbyn.

3 Cylchynaſant fi hefyd â geiriau câs, ac ymladdaſant â mi heb achos.

4 Am fy ngharedigrwydd i'm gwrthwynebant : minneu a arferaf weddi.

5 Talaſant hefyd i mi ddrwg am dda : a chas am fy nghariad.

6 Goſod tithau un annuwiol arno ef ; a ſafed Satan wrth ei ddeheu-law ef.

7 Pan farner ef, eled yn euog, a bydded ei weddi yn bechod.

8 Ychydig fyddo ei ddyddiau : a chymmered arall ei ſwydd ef.

Dydd xxij 9 Bydded ei blant yn ymddifaid: a'i wraig yn weddw.

10 Gan grwydro hefyd crwydred ei blant ef, a charddottant: ceisiant hefyd eu bara o'i hanghyfannedd leoedd.

11 Rhwydded y ceisiad yr hyn oll sydd ganddo: ac anrheithied dieithriaid ei lafur ef.

12 Na fydded neb a estynno drugaredd iddo: ac na fydded neb a drugarhao wrth ei ymddifaid ef.

13 Torrer ymaith ei hiliogaeth ef, dilèer eu henw yn yr oes nesaf.

14 Cofier anwiredd ei dadau o flaen yr Arglwydd: ac na ddilèer pechod ei fam ef.

15 Byddant bob amser ger bron yr Arglwydd: fel y torro efe ymmaith eu coffadwriaeth o'r tir.

16 Am na chofiodd wneuthur trugaredd, eithr erlid o honaw y truan a'r tlawd a'r cystuddiedic o galon, iw lladd.

17 Hoffodd felldith a hi ddaeth iddo: ni fynnei fendith, a hi bellâodd oddi wrtho.

18 Je gwiscodd felldith fel dilledyn, a hi a ddâeth fel dwfr iw fewn, ac fel olew iw escyrn.

19 Bydded iddo fel dilledyn, yr hwn a wisco efe, ac fel gwregys a'i gwregylo ef yn oestadol.

20 Pan fyddo tâl fy ngwrthwyneb-wyr gan yr Arglwydd: a'r rhai a ddywedant ddrwg yn erbyn fy enaid.

21 Tithau Arglwydd Ddduw, gwna erofi er mwyn dy Enw, am fod yn dda dy drugaredd, gwared fi.

22 Canys truan a thlawd ydwyfi, a'm calon a archolwyd o'm mewn.

23 Euthum fel cyscod pan gilio, fel locust i'm hescydwir.

24 Fy nghliniau a aethant yn egwan gan ympryd, a'm cnawd a guriodd o eisieu braster.

25 Gwradwydd hefyd oeddwn iddynt: pan welent fi, siglent en pennau.

26 Cynnorthwya fi o Arglwydd fy Nuw; achub fi yn ol dy drugaredd.

27 Fel y gwypont mai dy law di yw hyn: mai ti, Arglwydd, a'i gwnaethoft.

28 Mel-

28 Melldithiant hwy, ond bendithia di; cywilyddir hwynt, pan gyfodant, a llawenyched dy wâs. Dvddxxiij

29 Gwiſcer fy ngwrthwynebwyr â gwarth; ac ymwiſcant â'u cywilydd megis â chochl.

30 Clodforaf yr Arglwydd yn ddirfawr a'm genau: ie molianaf ef ym myſc llawer.

31 O herwydd efe a ſaif ar ddeheu-law'r tlawd: iw achub oddi wrth y rhai a farnant ei enaid.

Dixit Dominus. Pſal. cx.

DYwedodd yr Arglwydd wrth fy Arglwydd, eiſtedd ar fy neheu-law: hyd oni oſodwyf dy elynion yn faingc i'th draed. *Boreuol Weddi.*

2 Gwialen dy nerth a enfyn yr Arglwydd o Sion: llywodraetha di ynghanol dy elynion.

3 Dy bobl a fyddant ewyllyſgar, yn nydd dy nerth, mewn harddwch ſancteiddrwydd, o groth y wawr y mae gwlith dy anedigaeth i ti.

4 Tyngodd yr Arglwydd, ac nid edeifarha ti wyt offeiriaid yn dragywyddol yn ôl urdd Melchiſedec.

5 Yr Arglwydd ar dy ddeheu-law, a drywana frenhinoedd yn nydd ei ddigofaint.

6 Efe a farn ym myſc y cenhedloedd, lleinw leoedd â chelaneddau: archolla ben llawer gwlad.

7 Efe a yf o'r afon ar y ffordd, am hynny y dercha efe ei ben.

Confitebor tibi. Pſal. cxj

MOlwch yr Arglwydd, Clodforaf yr Arglwydd â'm holl galon; ynghymmanfa y rhai uniawn, ac yn y gynnulleidfa.

2 Mawr yw gweithredoedd yr Arglwydd: wedi eu ceiſio gan bawb a'i hoffant.

Dvddxxiij 3 Gogoniant a harddwch yw ei waith ef: a'i gyfiawnder ſydd yn parhau byth.

4 Gwnaeth goffa i ryfeddodau; graſlawn a thrugarog yw 'r Arglwydd.

5 Rhoddodd ymborth i'r rhai a'i hofnant ef, efe a gofia ei gyfammod yn dragywydd.

6 Mynegodd iw bobl gadernid ei weithredoedd: i roddi iddynt etifeddiaeth y cenhedloedd.

7 Gwirioned a barn yw gweithredoedd ei ddwylaw ef: ei holl orchymynion ydynt ſicr.

8 Wedi eu ſicrhau byth ac yn dragywydd, a'i gwneuthur mewn gwirioned, ac uniawnder.

9 Anfonodd ymwared iw bobl, gorchymmynnodd ei gyfammod yn dragywyddol: ſanctaiddiol, ac ofnadwy yw ei enw ef.

10 Dechreuad doethineb yw ofn yr Arglwydd: deall da ſydd gan y rhai a wnant ei orchymmynion ef; y mae ei foliant ef yn parhau byth.

Beatus vir. Pſal. cxij.

MDiwch yr Arglwydd: Gwyn ei fyd y gŵr a ofna'r Arglwydd, ac ydd yn hoffi i orchymynion ef yn ddirfawr.

2 Ei had fydd cadarn ar y ddaiar; cenhedlaeth y rhai uniawn a fendithir.

3 Golud a chyfoeth fydd yn ei dy ef: a'i gyfiawnder ſydd yn parhau byth.

4 Cyfyd goleuni i'r rhai uniawn yn y tywyllwch: trugarog, a thoſturiol, a chyfiawn yw efe.

5 Gŵr da fydd gymmwynaſcar, ac yn rhoddi benthyg: wrth farn y llywodraetha efe ei achoſion.

6 Yn ddiau nid yſcogir ef byth, y cyfiawn fydd byth mewn coffadwriaeth.

7 Nid ofna efe rhag chwedl drwg, ei galon ſydd ddiſigl, yn ymddiried yn yr Arglwydd.

8 Atteg wyd ei galon, nid ofna efe hyd oni welo ei ewyllys ar ei elynion.

9 Gwaſcarodd, rhoddodd i'r tlodion, a'i gyfiawnder ſydd yn parhau byth: ei gorn a ddyrcheſir mewn gogoniant.

10 Yr annuhiol, a bei hyn, ac a ddoeth efe a ystyr- Dyddxiij
nyga ei ddannedd, ac a dawdd ymmaith: derfydd am
dymmuniad y rhai annuhiol.

Laudate, pueri. Psal. cxiij.

MOlwch yr Arglwydd: Gweision yr Arglwydd, molwch: ie molwch Enw'r Arglwydd.

2 Bendigedic fyddo enw'r Arglwydd, o hyn allan ac yn dragywydd.

3 O godiad haul hyd ei fachludiad, moliannus yw Enw'r Arglwydd.

4 Uchel yw yr Arglwydd goruwch yr holl genhedloedd: a'i ogoniant fydd goruwch y nefoedd.

5 Pwy fydd fel yr Arglwydd ein Duw ni, yr hwn fydd yn preswylio yn uchel:

6 Yr hwn a ymddarostwng, i edrych y pethau yn y nefoedd, ac yn y ddaiar:

7 Efe fydd yn codi y tlawd o'r llwch: ac yn dercha-fu yr anghenus o'r dommen.

8 Fw ofod gydâ phendeligion, ie gydâ phendeligi-on ei bobl.

9 Yr hwn a wna i'r amhlantadwy gadw ty, a bod yn llawen-fam plant. Canmolwch yr Arglwydd.

In exitu Iſrael. Psal. cxiv.

PAN aeth Iſrael o'r Aipht, ty Jacob oddi wrth bobl anghyfiaith. *Prydnhawnol Weddi.*

2 Juda oedd ei ſancteiddrwydd: ac Iſrael ei arglwyddiaeth.

3 Y mor a welodd hyn, ac a giliodd: yr Jorddonen a drodd yn ol.

4 Y mynyddoedd a neidiaſant fel hyrddod, a'r bry-nau fel wyn defaid.

5 Beth a ddarfu i ti o fôr, pan giliaiſt: titheu Jor-ddonen pa ham y trôaiſt yn ol:

Dydd xxiij 6 Pa ham ſynyddoedd y neidiech fel hyrddod: a'r bryniau fel wyn defaid?

7 Ofna di ddaiar rhag yr Arglwydd: rhag Duw Jacob.

8 Yr hwn ſydd yn troi'r graig yn llynn dwfr, a'r gallestr yn ffynnon dyfroedd.

Non nobis, Domine. Pſal. cxv.

NId i ni o Arglwydd, nid i ni, onid i'th Enw dy hun dod ogoniant, er mwyn dy drugaredd, er mwyn dy wirionedd.

2 Pa ham y dywedai y cenhedloedd, pa le yn awr y mae eu Duw hwynt?

3 Ond ein Duw ni ſydd yn y nefoedd: efe a wnaeth yr hyn a fynnodd oll.

4 Eu delwau hwy ydynt o aur, ac arian, gwaith dwylo dynion.

5 Genau ſydd iddynt, ond ni leferant, llygaid ſydd ganddynt, ond ni welant.

6 Y mae clustiau iddynt, ond ni chlywant, ffroenau ſydd ganddynt, ond ni aroglant.

7 Dwylo ſydd iddynt ond ni theimlant: traed ſy iddynt, ond ni cherddant: ni leiſiant chwaith â'i gwddf.

8 Y rhai a'i gwnânt ydynt fel hwythau, a phob un a ymddiriedo ynddynt.

9 O Jſrael, ymddiried ti yn yr Arglwydd: efe yw eu porth, ai tarian.

10 Tŷ Aaron, ymddiriedwch yn yr Arglwydd: efe yw eu porth, ai tarian.

11 Y rhai a ofnwch yr Arglwydd, ymddiriedwch yn yr Arglwydd: efe yw eu porth, ai tarian.

12 Yr Arglwydd a'n cofiodd ni, efe a'n bendithia; bendithia efe dŷ Jſrael; bendithia efe dŷ Aaron.

13 Bendithia efe y rhai a ofnant yr Arglwyddd, fychain, a mawrion.

14 Yr Arglwydd a'ch chwanega chwi ſwyſwy: chwychwi a'ch plant hefyd.

15 Bendigedic ydych chwi gan yr Arglwydd, yr hwn a wnaeth nef a daiar.

16 Y

16 Y nefoedd, ſe 'r nefoedd ydynt eiddo yr Arglwydd: a'r ddaiar a roddes efe i feibion dynion. Dydd xxiv

17 Y meirw ni foliannant yr Arglwydd, na'r neb ſydd yn diſcyn i ddiſtawrwydd.

18 Ond nyni a fendithiwn yr Arglwydd, o hyn allan, ac yn dragywydd. Molwch yr Arglwydd.

Dilexi quoniam. Pſal. cxvj.

DA gennif wrando o'r Arglwydd ar fy llef a'm gweddiau. *Boreuol Weddi.*

2 Am oſtwng o honaw ei gluſt attaf. Am hynny llefaf tros fy nyddiau arno ef.

3 Gofidion angeu a'm cylchynaſant, a gofidiau uffern a'm daliaſant, ing a blinder a gefais.

4 Yna y gelwais ar Enw 'r Arglwydd, attolwg Arglwydd gwared fy enaid.

5 Graſlawn yw 'r Arglwydd, a cyfiawn; a thoſturiol yw ein Duw ni.

6 Yr Arglwydd ſydd yn cadw y rhai annichellgar: tlodais, ac efe a'm hachubodd.

7 Dychwel ô fy enaid i'th orphywyſta, canys yr Arglwydd fu dda wrthit.

8 O herwydd it waredu fy enaid oddi wrth angeu, fy llygaid oddi wrth ddagrau, am traed rhag llithro.

9 Rhodiaf o flaen yr Arglwydd yn nhir y rhai byw.

10 Credais, am hynny y lleferais: cyſtuddiwyd fi'n ddirfawr.

11 Mi a ddywedais yn fy ffrwſt, pob dyn ſydd gelwyddoc.

12 Beth a dalaf i'r Arglwydd am ei holl ddoniau i mi:

13 Phiol iechydwriaeth a gymmeraf, ac ar enw'r Arglwydd y galwaf.

14 Fy

Dydd xxiij 6 Pa ham fynyddoedd y neidiech fel hyrddod: a'r bryniau fel wyn defaid?

7 Ofna di ddaiar rhag yr Arglwydd: rhag Duw Jacob.

8 Yr hwn ſydd yn troi'r graig yn llynn dwfr, a'r gallestr yn ffynnon dyfroedd.

Non nobis, Domine. Pſal. cxv.

NId i ni ô Arglwydd, nid i ni, onid i'th Enw dy hun dod ogoniant, er mwyn dy drugaredd, er mwyn dy wirionedd.

2 Pa ham y dywedai y cenhedloedd, pa le yn awr y mae eu Duw hwynt?

3 Ond ein Duw ni ſydd yn y nefoedd: efe a wnaeth yr hyn a fynnodd oll.

4 Eu delwau hwy ydynt o aur, ac arian, gwaith dwylo dynion.

5 Genau ſydd iddynt, ond ni lefarant, llygaid ſydd ganddynt, ond ni welant.

6 Y mae clustiau iddynt, ond ni chlywant, ffroenau ſydd ganddynt, ond ni aroglant.

7 Dwylo ſydd iddynt ond ni theimlant: traed ſy iddynt, ond ni cherddant: ni leiſiant chwaith â'i gwddf.

8 Y rhai a'i gwnânt ydynt fel hwythau, a phob un a ymddiriedo ynddynt.

9 O Jſrael, ymddiried ti yn yr Arglwydd: efe yw eu porth, ai tarian.

10 Tŷ Aaron, ymddiriedwch yn yr Arglwydd: efe yw eu porth, ai tarian.

11 Y rhai a ofnwch yr Arglwydd, ymddiriedwch yn yr Arglwydd: efe yw eu porth âu tarian.

12 Yr Arglwydd a'n coſiodd ni, efe a'n bendithia; bendithia efe dŷ Jſrael; bendithia efe dŷ Aaron.

13 Bendithia efe y rhai a ofnant yr Arglwyddd, ſychain, a mawrion.

14 Yr Arglwydd a'ch chwanega chwi ſwyſwy: chwychwi a'ch plant hefyd.

15 Bendigedic ydych chwi gan yr Arglwydd, yr hwn a wnaeth nef a daiar.

16 Y

16 Y nefoedd, ſe 'r nefoedd ydynt eiddo yr Arglwydd: a'r ddaiar a roddes efe i feibion dynion. Dyddxxiv

17 Y meirw ni foliannant yr Arglwydd, na'r neb ſydd yn diſcyn i ddiſtawrwydd.

18 Ond nyni a fendithiwn yr Arglwydd, o hyn allan, ac yn dragywydd. Molwch yr Arglwydd.

Dilexi quoniam. Pſal. cxvj.

DA gennif wrando o'r Arglwydd ar fy llef a'm gweddiau. *Boreuol Weddi.*

2 Am oſtwng o honaw ei gluſt attaf. Am hynny llefaf tros fy nyddiau arno ef.

3 Goſidion angeu a'm cylchynaſant, a goſidiau uffern a'm daliaſant, ing a blinder a gefais.

4 Yna y gelwais ar Enw 'r Arglwydd, attolwg Arglwydd gwared fy enaid.

5 Graſlawn yw 'r Arglwydd, a cyfiawn; a thoſturiol yw ein Duw ni.

6 Yr Arglwydd ſydd yn cadw y rhai annichelligar: tlodais, ac efe a'm hachubodd.

7 Dychwel ô fy enaid i'th orphywyſſa, canys yr Arglwydd fu dda wrthit.

8 D herwydd it waredu fy enaid oddi wrth angeu, fy llygaid oddi wrth ddagrau, am traed rhag llithro.

9 Rhodiaf o flaen yr Arglwydd yn nhir y rhai byw.

10 Credais, am hynny y lleferais: cyſtuddiwyd fi'n ddirfawr.

11 Mi a ddywedais yn fy ffrwſt, pob dyn ſydd gelwyddoc.

12 Beth a dalaf i'r Arglwydd am ei holl ddoniau i mi?

13 Phiol iechydwriaeth a gymmeraf, ac ar enw'r Arglwydd y galwaf.

14 Fy

Dydd xxiv 14 Fy addunedau a dalaf i'r Arglwydd, yn awr yngwydd di holl bobl ef.

15 Gwerth-fawr yngolwg yr Arglwydd yw marwolaeth ei Saint ef.

16 O Arglwydd, yn ddiau dy wâs di ydwyfi, dy wâs di ydwyfi, mab dy walanaeth-wraig, dattodaiſt fy rhwymau.

17 Aberthaf i ti aberth moliant: a galwaf ar Enw'r Arglwydd.

18 Talaf fy addunedau i'r Arglwydd, yn awr yngwydd ei holl bobl.

19 Ynghynteddoedd tŷ'r Arglwydd: yn dy ganol di ŵ Jeruſalem. Molwch yr Arglwydd.

Laudate Dominum. Pſal. cxvij.

MOlwch yr Arglwydd yr holl genhedloedd: clodforwch ef yr holl bobloedd.

2 O herwydd ei drugaredd ef tu ag attom ni ſydd fawr: a gwirionedd yr Arglwydd a bery yn dragywydd. Molwch yr Arglwydd.

Confitemini Domino. Pſal. cxviij.

CLodforwch yr Arglwydd, canys da yw, o herwydd ei drugaredd a bery yn dragywydd.

2 Dyweded Iſrael yr awr hon, fod ei drugaredd ef yn parhâu yn dragywydd.

3 Dyweded tŷ Aaron yn awr, fod ei drugaredd ef yn parhâu yn dragywydd.

4 Yn awr dyweded y rhai ofnant yr Arglwydd, fod ei drugaredd ef yn parhau yn dragywydd.

5 Mewn ing y geiwais ar yr Arglwydd; yr Arglwydd a'm clybu, ac a'm goſododdd mewn ehangder.

6 Yr Arglwydd ſydd gyd â mi, nid ofnaf: beth a wna dyn i mi?

7 Yr Arglwydd ſydd gyd â mi, ym mhlith fy nghynorthwy-wyr: am hynny y câf weled fy ewyllys ar fy nghaſeion.

8 Gwell yw gobeithio yn yr Arglwydd, nag ymddiried mewn dyn.

9 Gwell

9 Gwell yw gobeithi yn yr Arglwydd, nag ymddi- Dyddiau.
ried mewn tywysogion.

10 Yr holl genhedloedd am hamgylchynasant: ond yn Enw 'r Arglwydd, mi a'i dorraf hwynt ymmaith.

11 Amgylchynasant fi, ie amgylchynasant fi, ond yn Enw 'r Arglwydd, mi a'i torraf hwynt ymmaith.

12 Amgylchynasant fi fel gwenyn, diffoddasant fel tân drain: o herwydd yn Enw 'r Arglwydd, mi a'i torraf hwynt ymmaith.

13 Gan wthio y gwthiaist fi fel y syrthiwn: ond yr Arglwydd a'm cynnorthwyodd.

14 Yr Arglwydd yw fy nerth a'm cân: ac sydd iechydwriaeth i mi.

15 Llef gorfoledd, ac iechydwriaeth sydd ym mhebyll y cyfiawn: deheulaw 'r Arglwydd sydd yn gwneuthur grymmuster.

16 Deheu-law 'r Arglwydd a dderchafwyd: deheulaw 'r Arglwydd sydd yn gwneuthur grymmuster.

17 Ni byddaf farw, onid byw: a mynegaf weithredoedd yr Arglwydd.

18 Gan gospi i'm cospodd yr Arglwydd; ond ni'm rhoddodd i farwolaeth.

19 Agorwch i mi byrth cyfiawnder: af i mewn iddynt, a chlodforaf yr Arglwydd.

20 Dymma borth yr Arglwydd, y rhai cyfiawn a ânt i mewn iddo.

21 Clodforafdi, o herwydd i ti fy ngwrando, a'th fod yn iechydwriaeth i mi.

22 Y maen a wrthododdd yr adeilad-wyr a aeth yn ben i'r gongl.

23 O'r Arglwydd y daeth hyn, hyn oedd rhyfedd yn ein golwg ni.

24 Dymma 'r dydd a wnaeth yr Arglwydd; gorfoleddwn, a llawenychwn ynddo.

25 Attolwg Arglwydd, achub yn awr; attolwg Arglwydd, pâr yn awr lwyddiant.

26 Bendigedic yw a ddêl yn Enw 'r Arglwydd: bendithiasom chwi o dŷ 'r Arglwydd.

Dyrchafiad

27 Duw yw'n Arglwydd, yr hwn a lewyrchodd i ni: rhwymwch yr aberth a'r rhaffau hyd wrth gyrn yr allor.

28 Fy Nuw ydwyt ti, mi a'th glodforaf, derchafaf di fy Nuw.

29 Moliennwch yr Arglwydd, canys da yw: o herwydd yn dragywydd y pery ei drugaredd ef.

Baeti immaculati. Psal. cxix.

Prydnhawnol Weddi.

GWynfyd y rhai perffaith eu ffordd: y rhai a rodiant ynghyfraith yr Arglwydd.

2 Gwynfyd y rhai a gadwant ei dystiolaethau ef: ac a'i ceisiant ef a'i holl galon.

3 Y rhai hefyd ni wnânt anwiredd, hwy a rodiant yn ei ffyrdd ef.

4 Ti a orchymynnaist gadw dy orchymynion yn ddyfal.

5 O am gyfeirio fy ffyrdd, i gadw dy ddeddfau.

6 Yna ni'm gwradwyddid, pan edrychwn ar dy holl orchymynion.

7 Clodforaf di ag unionder calon, pan ddysgwyf farnedigaethau dy gyfiawnder.

8 Cadwaf dy ddeddfau: na âd fi'n hollawl.

In quo corriget.

PA fodd y glanha llangc ei ffordd? wrth ymgadw yn ôl dy air di.

10 A'm holl galon i'th geisiais, na âd i mi gyfeiliorni oddi wrth dy orchymynion.

11 Cuddiais dy ymadroddion yn fy nghalon, fel na phechwn i'th erbyn.

12 Fendigedig wyt Arglwydd: dysc i mi dy ddeddfau.

13 A'm gwefusau y treuthais holl farnedigaethau dy enau.

14 Bu mor llawen gennif ffordd dy dystiolaethau a'r holl olud.

15 Yn

15 Yn dy orchymynion y myfyriaf, ac ar dy lwybrau yr edrychaf. Dydd xxv

16 Yn dy ddeddfau 'r ymddigrifaf, nid anghofiaf dy air.

Retribue ſervo tuo.

BYdd dda wrth dy wâs, fel y byddwyf byw, ac y cadwyf dy air.

18 Dadcuddia fy llygaid, fel y gwelwyf bethau rhyfedd allan o'th Gyfraith di.

19 Dieithr ydwyfi ar y ddaiar, na chudd di rhagof dy orchymynion.

20 Dryllïwyd fy enaid gan awydd i'th farnedigaethau bob amſer.

21 Ceryddaiſt y beilchion melltigedic: y rhai a gyfeiliornant oddi wrth dy orchymynion.

22 Trô oddi wrthif gywilydd a dirmyg, oblegit dy dyſtiolaethau di a gedwais.

23 Tywyſogion hefyd a eiſteddaſant, ac a ddywedaſant i'm herbyn: dy wâs ditheu a fyfyriei yn dy ddeddfau.

24 A'th deſtiolaethau oeddynt fy hyfrydwch a'm cynghorwyr.

Adhæſit pavimento.

GLynodd fy enaid wrth y llwch, bywhâ fi'n ol dy air.

26 Fy ffyrdd a fynegais, a gwrandewaiſt fi: dyſc i mi dy ddeddfau.

27 Gwna i mi ddeall ffordd dy orchymynion, ac mi a fyfyriaf yn dy ryfeddodau.

28 Diferodd fy enaid gan ofid: nertha fi'n ôl dy air.

29 Cymmer oddi wrthif ffordd y celwydd, ac yn raſlawn dôd i mi dy Gyfraith.

30 Dewiſais ffordd gwirionedd: goſodais dy farnedigaethau o'm blaen.

31 Glynais wrth dy dyſtiolaethau: ô Arglwydd, na'm gwradwydda.

32 Ffordd dy orchymynion a redaf, pan ehangech fy nghalon.

Legem pone.

Boreuol Weddi.

Ysc i mi ô Arglwydd, ffordd dy ddeddfau a chadwaf hi hyd y diwedd.

34 Gwna i mi ddeall, a chadwaf dy Gyfraith: ie cadwaf hi â'm holl galon.

35 Gwna i mi gerdded yn llwybr dy orchymynion: canys ynddo y mae fy ewyllys.

36 Gostwng fy nghalon at dy dyſtiolaethau: ac nid at gybydd-dra.

37 Tro heibio fy llygaid, rhag edrych ar wagedd: a bywhâ fi yn dy ffyrdd.

38 Sicrhâ dy air i'th wâs, yr hwn ſy 'n ymroddi i'th ofn di.

39 Trô heibio fy ngwradwydd yr wyf yn ei ofni: canys dy farnedigaethau ſydd dda

40 Wele awyddus ydwyf i'th orchymynion: gwna i mi fyw yn dy gyfiawnder.

Et veniat ſuper me.

DEued i mi dy drugaredd Arglwydd, a'th iechydwriaeth yn ôl dy air.

42 Yna yr attebaf i'm cabludd: o herwydd yn dy air y gobeithiais.

43 Na ddwg ditheu air y gwirionedd o'm genau yn llwyr: o herwydd yn dy farnedigaethau di y gobeithias.

44 A'th Gyfraith a gadwaf yn waſtadol, byth ac yn dragywydd.

45 Rhodiaf hefyd mewn ehangder, o herwydd dy orchymynion di a geiſiaf.

46 Ac am dy dyſtiolaethau di y llefaraf, o flaen brenhinoedd, ac ni bydd cywilydd gennif.

47 Ac ymddigrifaf yn dy orchymynion, y rhai a hoffais.

48 A'm dwylo a ddercha'af at dy orchymynion, y rhai a gerais, ac mi a fyfyriaf yn dy ddeddfau.

Me-

Memor eſto ſervi tui. Dydd xxv

COfia y gair wrth dy wâs, yn yr hwn y peraiſt i mi obeithio.

50 Dymma fy nghyſſur yn fy nghyſtudd, canys dy air di a'm bywhâodd i.

51 Y beilchion a'm gwatwaralant yn ddirfawr: er hynny ni throais oddi wrth dy Gyfraith di.

52 Cofiais o Arglwydd, dy farnedigaethau erioed, ac ymgyſſurais.

53 Dychryn a ddaeth arnaf, oblegit yr annuwolion, y rhai ſydd yn gadu dy Gyfraith di,

54 Dy ddeddfau oedd fy nghân, yn nhŷ fy mhererindod.

55 Cofiais dy Enw Arglwydd, y nos; a chedwais dy Gyfraith.

56 Hyn oedd gennif, a'm gadw o honof dy orchymynion di.

Portio mea Domine.

O Arglwydd fy rhan ydwyt, dywedais y cadwn dy eiriau.

58 Ymbiliais a'th wyneb a'm holl galon: trugarhâ wrthif yn ol dy air,

59 Meddyliais a'm fy ffyrdd, a throais fy nhraed at dy dyſtiolaethau di.

60 Bryſſiais, ac nid oedais gadw dy orchymynion.

61 Minteioedd yr annuwolion a'm hyſpeiliaſant: ond nid anghofiais dy Gyfraith di.

62 Hanner nos y cyfodaf i'th foliannu, am farnedigaethau dy gyfiawnder.

63 Cyfail, ydwyf i'r rhai oll a'th ofnant, ac i'r rhai a gadwant dy orchymynion.

64 Llawn yw'r ddaear o'th drugaredd, o Arglwydd: dyſc i mi dy ddeddfau.

Bonitatem feciſti.

GWnaethaſt yn dda a'th wâs, o Arglwydd, yn ol dy air.

66 Dyſc i mi, tawn ddeall, a gwybodaeth: o herwydd dy orchymynion di a gredais.

67 Cyn fy nghyſtuddio yr oeddwn yn cyfeiliorni: ond yn awr, cedwais dy air di.

Dydd xxv 68 Da ydwyt, a daionus, dyſc i mi dy ddeddfau.

69 Y beilchion a glyttiaſant gelwydd i'm herbyn: minneu a gadwaf dy orchymynion â'm holl galon.

70 Cyn fraſed a'r bloneg yw eu calon: minneu a ymddigrifais yn dy Gyfraith di.

71 Da yw i mi fy nghyſtuddio, fel y dyſcwn dy ddeddfau.

72 Gwell i mi Gyfraith dy enau, nâ miloedd o aur, ac arian.

Manus tuæ fecerunt me.

Prydnhawnol Weddi.

Dy ddwylo a'm gwnaethant, ac a'm lluniaſant: pâr i mi ddeall, fel y dyſcwyf dy orchymynion.

74 Y rhai a'th ofnant, a'm gwelant, ac a lawenychant; oblegid gobeithio o honof yn dy air di.

75 Gwn, Arglwydd, mai cyfiawn yw dy farnedigaethau: ac mai mewn ffyddlondeb i'm cyſtuddiaiſt.

76 Bydded attolwg dy drugaredd i'm cyſſuro, yn ôl dy air i'th walanaeth-wr.

77 Deued i mi dy drugareddau, fel y byddwyf byw o herwydd dy Gyfraith yw fy nigrifwch.

78 Cywilyddier y beilchion, canys gwnant gam â mi yn ddiachos: ond myfi a fyfyriaf yn dy orchymynion di.

79 Troer attaf i y rhai a'th ofnant di, a'r rhai a adwaenant dy dyſtiolaethau.

80 Bydded fy nghalon yn berffaith yn dy ddeddfau, fal na'm cywilyddier.

Defecit anima mea.

Defrygiodd fy enaid am dy iechydwriaeth: wrth dy air yr ydwyf yn diſgwil.

82 Y mae fy llygaid yn pallu am dy air, gan ddywedyd; pa bryd i'm diddeni?

83 Canys ydwyf fel coſtrel mewn mŵg: ond nid anghofiais dy ddeddfau.

84 Pa

84 pa nifer yw dyddiau dy wâs? pa bryd y gwnei farn ar y rhai a'm herlidiant? Dvvddvvg

85 Y beilchion a gloddiasant bydlau i mi, yr hyn nid yw wrth dy Gyfraith di.

86 Dy holl orchymynion ydynt wirioneddau gam i'm herlidiasant, cynnorth fi.

87 Braidd na'm difasant ar y ddaiar, minneu ni adewais dy orchymynion.

88 Bywhâ fi yn ôl dy drugaredd: felly y cadwaf dystiolaeth dy enau.

In æternum Domine.

YN dragywydd ô Arglwydd, y mae dy air wedi ei sicrhâu yn y nefoedd.

90 Dy wirioneddau sydd hyd genhedlaeth a chenhedlaeth: seiliaist y ddaiar, a hi a saif.

91 Wrth dy farnedigaethau y safant hyd y dydd hwn: canys dy weision yw pob peth.

92 Oni bai fod dy ddedfr yn hyfrydwch i mi, diflasai yna am danat yn fy nghystudd.

93 Byth nid anghofiaf dy orchymynion: canys â hwynt i'm bywheaist.

94 Eiddo ti ydwyf, cadw fi; o herwydd dy orchymynion a geisiais.

95 Y rhai annuwiol a ddisgwiliasant am danaf i'm difetha: ond dy dystiolaethau di a ystyria fi.

96 Yr ydwyf yn gweled diwedd ar bob perffeithrwydd: ond dy orchymmion di sydd dra ehang.

Quomodo dilexi?

MOr gu gennif dy Gyfraith di! hi yw fy myfyrdod beunydd.

98 A'th orchymynion yr ydwyt yn fy ngwneuthur yn ddoethach nâ'm gelynion: canys byth y maent gyd â mi.

99 Deallais fwy nâ'm holl athrawon: o herwydd dy dystiolaethau yw fy myfyrdod.

100 Deallais yn well nâ'r henuriaid, am fy mod yn cadw dy orchymynion di,

101 Attaliais fy nhraed oddi wrth bob llwybr drwg, fel y cadwn dy air di.

102 Nî

Dxxxxvi 102 Ni chiliais oddi wrth dy farnedigaethau, herwydd ti a'm dyſcaiſt.

103 Mor felus yw dy eiriau i'm genau: melusach nâ mêl i'm ſafn.

104 Trwy dy orchymynion di y pwyllais: am hynny y caſeais bob gau lwybr.

Lucerna pedibus meis.

Boreuol Weddi.

Lusern yw dy air i'm traed: a llewyrch i'm llwybr.

105 Tyngais, a chyflawnaf, y cadwn farnedigaethau dy gyfiawnder.

106 Cyſtuddiwyd ſi yn ddirfawr: bywhâ ſi o Arglwydd, yn ôl dy air.

108 Attolwg, Arglwydd, bydd fodlon i ewyllyſcar offrymmau fy ngenau, a dyſc i mi dy farnedigaethau.

109 Y mae fy enaid yn fy llaw yn oeſtadol: et hynny nid wyf yn angheſio dy Gyfraith.

110 Y rhai annuwiol a oſodaſant fagl i mi: ond ni chyfeiliornais oddi wrth dy orchymynion.

111 Cymmerais dy orchymynion yn etifeddiaeth dros byth: o herwydd llawenydd fy nghalon ydynt.

112 Goſtyngais fy nghalon, i wneuthur dy ddeddfau byth hyd y diwedd.

Iniquos odio habui.

MEddyliau ofer a gaſ'ais, a'th Gyfraith di a hoffais.

114 Fy llocheſ a'm tarian ydwyt: yn dy air y gobeithiaf.

115 Ciliwch oddi wrthif rai drygionus: canys cadwaf orchymynion fy Nuw.

116 Cynnal ſi yn ôl dy air, fel y byddwyf byw: ac na âd i mi gywilyddio am fy ngobaith.

117 Cyn-

117 Cynnal fi, a diangol fydwaf, ac ar dy wiedrau yr edrychaf yn wastadol. Dydd xxvj.

118 Sethraist y rhai oll a gyfeiliornant oddi wrth dy ddeddfau: canys twyllodrus yw eu dichell hwynt.

119 Bwriaist heibio holl annuwiolion y tîr fel sothach: am hynny 'r hoffais dy dystiolaethau.

120 Dychrynodd fy nghnawd rhag dy ofn, ac ofnais rhag dy farnedigaethau.

Feci iudicium.

G Wnaeuthum farn, a chyfiawnder: na ad fi'n gorthrym-wyr.

122 Wethnia dros dy was er daioni: na adawant i'r deuchion fy ngorthrymmu.

123 Fy llygaid a ballasant am dy iechydwriaeth, ac am ymadrodd dy gyfiawnder.

124 Gwna â th was yn ôl dy drugaredd: a dysc'h hui dy ddeddfau.

125 Dy was ydwyfi, pâr i mi ddeall: fel y gwypwyf dy dystiolaethau.

126 Amser yw i'r Arglwydd weithio: dadymchwelsant dy Gyfraith di.

127 Am hynny 'r hoffais dy orchymynion yn fwy nag aur, ie yn fwy nag aur coeth.

128 Am hynny vnion y cyfrifais dy orchymynion am bob peth: a chasteais bob gau lwybr.

Mirabilia.

R Hyfedd yw dy dystiolaethau, am hynny y ceidw fy enaid hwynt.

130 Agoriad dy eiriau a rydd oleuni, pair ddeall i rai annichellgar.

131 Agorais fy ngenau a dyheais, oblegit awyddus oeddwn i'th orchymmynion di.

132 Edrych arnaf, a thrugarhâ wrthif: yn ôl dy arfer i'r rhai a garant dy Enw.

133 Cyfarwydda fy nghamrau yn dy air, ac na ly wodraethed dim anwiredd arnaf.

134 Gwared fi oddi wrth orthrymder dynion: felly y cadwaf dy orchymynion.

135 Llewyrcha dy wyneb ar dy was, a dysc i mi dy ddeddfau.

Dydd xxvj.

136 Afonydd o ddyfroedd a redant o'm llygaid, am na chadwasant dy Gyfraith di.

Insus es Domine.

Cyfiawn ydwyt ti, O Arglwydd, ac uniawn yw dy farnedigaethau.

138 Dy dystiolaethau y rhai a orchymynnaist, ydynt gyfiawn a ffyddlon iawn.

139 Fy zel a'm difaodd, o herwydd fy ngelynion anghofio dy eiriau di.

140 Purwyd dy ymadrodd yn ddirfawr: am hyny y mae dy was yn ei hoffi.

141 Bychan ydwyfi, a dirmygus: ond nid anghofiais dy orchymynion.

142 Dy gyfiawnder sydd gyfiawnder byth: a'th Gyfraith sydd wirionedd.

143 Adfyd a chystud a'm goddiweddasant: a'th orchymynion oedd fy nigrifwch.

144 Cyfiawnder dy dystiolaethau a bery yn dragywydd: gwna i mi ddeall a byw fyddaf.

Clamavi in toto corde meo.

Prydnhawnol Weddi.

LLefais a'm holl galon, clyw Arglwydd: dy ddeddfau a gadwaf.

146 Llefais arnat, achub fi: a chadwaf dy dystiolaethau.

147 Achubais flaen y cyfoddydd, a gwaeddais; wrth dy air y disgwiliais.

148 Fy llygaid a achubasant flaen gwiliadwriaethau y nos, i fyfyrio yn dy air di.

149 Clyw fy llef yn ôl dy dangaredd: Arglwydd, bywhâ fi yn ôl dy farnedigaethau.

150 Y rhai a ddilynant ffeilerder a nesasant arnaf: ymbellasant oddi wrth dy Gyfraith di.

151 Tithau Arglwydd wyt agos: a'th holl orchymynion sydd wirionedd.

152 Er ystalm y gwyddwn am dy dystiolaethau, ffeilio o honot hwynt yn dragywydd.

Vide

Vide humilitatem. Dydd xxvij.

GWêl fy nghystudd, a gwared fi: canys nid anghofiais dy Gyfraith.

154 Dadleu fy nadl, a gwared fi: bywhâ fi yn ol dy air.

155 Pell yw iechydwriaeth, oddi wrth y rhai annuwiol: o herwydd ni cheisiant dy ddeddfau di.

156 Dy drugareddau Arglwydd lydd ami: bywhâ fi yn ôl dy farnedigaethau.

157 Llawer lydd yn fy erlid, ac yn fy ngwrth wynebu: er hynny ni throais oddi wrth dy dystiolaethau.

158 Gwelais y troseddwyr, a gresynais: am na chadwent dy air di.

159 Gwêl fy mod yn hoffi dy orchymynion: Arglwydd, bywhâ fi'n ol dy drugarogrwydd.

160 Gwirionedd o'r dechreuad yw dy air: a phob un o'th gyfiawn farnedigaethau a bery yn dragywydd.

Principes persecuti sunt.

TYwysogion a'm herliadiasant heb achos, er hynny fy nghalon a grynei rhag dy air di.

162 Llawen ydwyfi oblegit dy air: fel un yn cael selyfaeth lawer.

163 Celwydd a gasêais, ac a ffieiddiais: a'th Gyfraith di a hoffais.

164 Seith-waith yn y dydd yr ydwyf yn dy glodfori: o herwydd dy gyfiawn farnedigaethau.

165 Heddwch mawr fydd i'r rhai a garant dy Gyfraith: ac nid oes drangwydd iddynt.

166 Disgwiliais wrth dy iechydwriaeth di, O Arglwydd: a gwneuthum dy orchymynion.

167 Fy enaid a gadwodd dy dystiolaethau: a hoff iawn gennif hwynt.

168 Cedwais dy orchymynion a'th dystiolaethau: canys y mae fy holl ffyrdd ger dy fron di.

Appropinquet deprecatio.

NEssâed fy ngwaeddo'th flaen, Arglwydd, gwna i mi ddeall yn ôl dy air.

170 Deued fy ngweddi ger dy fron: gwared fi yn ôl dy air.

Dydd xxvij.

171 Fy ngwefusau á dꝛaetha foliant: pan ddyscech i mi dy ddeddfau.

172 Fy nhafod a ddatcan dy air: o herwydd dy holl ꝛchymynion sydd gyfiawnder.

173 Bydded dy law i'm cynnoꝛthwyo: o herwydd dy oꝛchymynion di addewisais.

174 Hiraethiais ó Arglwydd, am dy iechydwꝛiaeth: a'th Gyfraith yw fy hyfrydwch.

175 Bydded byw fy enaid, fel i'th folianno di: a chynoꝛthwyed dy farnedigaethau fi.

176 Cyfeilioꝛnais fel dafad wedi colli: cais dy was oblegit nid anghofiais dy oꝛchymynion.

Boreuol Weddi.

Ad Dominum. Psal. cxx.

AR yꝛ Arglwydd y gwaeddais yn fy nghyfyngder: ac efe a'm gwꝛandawodd i.

2 Arglwydd, gwared fy enaid oddi wꝛth wefusau celwyddoc, ac oddi wꝛth dafod twyllodꝛus.

3 Beth a roddir i ti? neu pa beth a wneir i ti, dydi dafod twyllodꝛus?

4 Llymmion saethau cawꝛ ynghyd a marwoꝛ meryw.

5 Gwae fi fy mod yn pꝛesswylio ym Mesech: yn cyfanneddu ym mhebyll Ceday.

6 Hir y trigodd fy enaid gyd â'r hwn oedd yn casáu tangneddyf.

7 Heddychol ydwyfi, ond pan lefarwyf, y maent yn barod i ryfel.

Levavi oculos. Psal. cxxi.

DErchafaf fy llygaid i'r mynyddoedd o'ꝛ lle y daw fy nghymmoꝛth.

2 Fy nghymmoꝛth a ddaw oddi wꝛth yꝛ Arglwydd, yꝛ hwn a wnaeth nefoedd a daiar.

3 Ni âd efe i'th dꝛoed lithꝛo, ac ni huna dy geidwad.

4 Wele, ni huna ac ni chwsc ceidwad Israel.

5 yꝛ

5 Yr Arglwydd yw dy geidwad, yr Arglwydd yw dy gyſcod ar dy ddeheu-law. Dydd xxvij.

6 Ni'th dery 'r haul y dydd, na'r lleuad y nôs.

7 Yr Arglwydd a'th geidw rhag pob drwg: efe a geidw dy enaid.

8 Yr Arglwydd a geidw dy fynediad, a'th ddyfodiad, o'r pryd hyn, hyd yn dragywydd.

Lætatus ſum. Pſal. cxxij.

LLawenychais pan ddywedent wrthif, awn i dŷ 'r Arglwydd.

2 Ein traed a ſakant o fewn dy byrth di, ô Jeruſalem.

3 Jeruſalem a adeiladwyd fel dinas wedi ei chydgyſylltu ynddi ei hun.

4 Yno 'r eſcyn y llwythau, llwythau 'r Arglwydd, yn dyſtiolaeth i Iſrael i foliannu Enw 'r Arglwydd.

5 Canys yno y goſodwyd gorſedd-feingciau barn: gorſedd-feingciau tŷ Dafydd.

6 Dymunwch heddwch Jeruſalem: llwydded y rhai a'th hoffant.

7 Heddwch fyddo o fewn dy ragfur: a ffynniant yn dy balaſſau.

8 Er mwyn fy mrodyr a'm cyfeillion, y dywedaf yn awr, heddwch fyddo i ti.

9 Er mwyn tŷ 'r Arglwydd ein Duw, y ceiſiaf i ti ddaioni.

Ad te levavi oculos. Pſal. cxxiij.

ATtat ti y derchafaf fy llygaid, ti yr hwn a breſſwyli yn y nefoedd.

2 Wele, fel y mae llygaid gweiſion ar law eu meiſtred, neu fel y mae llygaid llawforwyn ar law eu meiſtres: felly y mae ein llygaid ni ar yr Arglwydd ein Duw, hyd oni thrugarhâo efe wrthym ni.

3 Trugarhâ wrthym Arglwydd, trugarhâ wrthym, canys llanwyd ni â dirmyg yn ddirfawr.

4 Yn ddirfawr y llanwyd ein henaid â gwatwargerdd y rhai goludog, ac â diyſtyrwch y beilchion.

Niſi quia Dominus. Pſal. cxxiv.

ONi buaſei 'r Arglwydd, yr hwn a fu gyd â ni: y gall Iſrael ddywedyd yn awr.

Dydd xxviij.

2 Oni bualei ſr Arglwydd, yr hwn a fu gyd â ni, pan gyfododd dynion yn ein herbyn.

3 Yna i'n llyngcaſent ni yn fyw, pan enynnodd eu llid hwynt i'n herbyn.

4 Yna y dyfroedd a lifalei troſom: y ffrwd a aethei tros ein henaid,

5 Yna 'r aethei tros ein henaid ddyfroedd chwyddedig.

6 Bendigedic fyddo 'r Arglwydd, yr hwn ni roddodd ni yn yſclyfaeth iw dannedd hwynt.

7 Ein henaid a ddiangodd, fel aderyn o fagl yr adar-wyr: y fagl a dorrwyd a ninneu a ddianghaſom.

8 Ein porth ni ſydd yn Enw 'r Arglwydd, yr hwn a wnaeth nefoedd a ddaiar.

Qui confidunt. Pſal. cxxv.

Y Rhai a ymddirieddant yn yr Arglwydd, fyddant fel mynydd Sion: yr hwn ni ſyflir, ond a bery yn dragywydd.

2 Fel y mae Jeraſalem a'r mynyddoedd o'i hamgylch; felly y mae 'r Arglwydd o amgylch ei bobl, o'r pryd hyn hyd yn dragywydd.

3 Canys ni orphywys gwialen annuwioldeb, ar randir y rhai cyfiawn: rhag i'r rhai cyfiawn eſtyn eu dwylo at anwiredd.

4 Oh Arglwydd, gwna ddaioni i'r rhai daionus: ac i'r rhai uniawn yn eu calonnau.

5 Ond y rhai a ymdroant iw trofeydd, yr Arglwydd, a'i gyr gyda gweithred-wyr anwiredd: a bydd tangneddyf ar Jſrael.

In convertendo. Pſal. cxxvi.

Prydnhawnol Weddi.

PAn ddychwelodd yr Arglwyde gwaethiwed Sion, yr oeddem fel rhai yn breuddwydio.

2 Yna y llanwyd ein geuau â chwerthin, a'n tafod â chanu: yna y dywedaſant ym

nyſc y cenhedloedd, yr Arglwydd a wnaeth bethau mawrion i'r rhai hyny. Deus xxvij.

3 Yr Arglwydd a wnaeth ei bethau mawrion, am hynny yr ydym ni lawen.

4 Dychwel, Arglwydd, ein caethiwed ni, fel yr afonydd yn y deheu.

5 Y rhai ſydd yn hau mewn dagrau, a fedant mewn gorfoledd.

6 Yr hwn ſydd yn myned rhagddo, ac yn wylo, gan ddwyn hâd gwerthfawr, gan ddyfod a ddaw drachefn mewn gorfoledd, dan gludo ei ſcubau.

Niſi Dominus. Pſal. cxxvij.

OS yr Arglwydd nid adeilada y tŷ, ofer y llafuria ei adeiladwyr ynddo: os yr Arglwydd ni cheidw'r ddinas, ofer y gwilia y ceidwaid.

2 Ofer i chwi foreu godi, myned yn hwyr i gyſcu, bwytta bara gofidiau: felly y rhydd efe hun i'w anwylyd.

3 Wele, plant ydynt etifeddiaeth yr Arglwydd, ei wobr ef yw ffrwyth y groth.

4 Fel y mae ſaethau yn llaw y cadarn, felly y mae plant ieuengctid.

5 Gwyn ei fyd y gŵr a lanwodd ei gawell ſaethau â hwynt: ni's gwradwyddir hwy, pan ymddiddanant a'r gelynion yn y porth.

Beati omnes. Pſal. cxxviij.

GWyn ei fyd pob un ſydd yn ofni'r Arglwydd; yr hwn ſydd yn rhodio yn ei ffyrdd ef.

2 Canys mwynhei lafur dy ddwylo; gwyn dy fyd a da fydd it.

3 Dy wraig fydd fel gwin-wydden ffrwythlawn, ar hyd ystlysau dy dŷ: dy blant fel planhigion olewydd o amgylch dy fwrdd.

4 Wele, fel hyn yn ddiau y bendithir y gŵr a ofno'r Arglwydd.

5 Yr Arglwydd a'th fendithia allan o Sion: a thi a gei weled daioni Jeruſalem holl ddyddiau dy einioes.

6 A thi a gei weled plant dy blant, a thangneddyf ar Iſrael.

Sæpe

Dauid xxvij. Saepe expugnauerunt me. Psal cxxix.

LLawer gwaith i'm cystuddiasant o'm hieuengaid, medd yr Eglwys Jsrael boy bedyr yn awr.

2 Llawer gwaith i'm cystuddiasant o'm hieuengctid, etto ni ni gorfuant.

3 Yr arddwyr a arddasant ar fy nghefn, estynasant eu rhwysau yn hyscol.

4 Yr Arglwydd sydd gyfiawn, efe a dorrodd raffau'r rhai annuwiol.

5 Gwradwydder hwy oll, a gyrrer yn eu hol, y rhai a gasânt Sion.

6 Byddant fel glas-wellt pen tai, yr hwn a wywa cyn y tynner ef ymmaith.

7 A'r hwn ni leinw y pladur ei law: na'r hwn fyddo yn rhwymo yr ysgubau, ei fonwes.

8 Ac ni ddywed y rhai a ânt heibio, bendith yr Arglwydd arnoch: bendithiwn chwi yn Enw'r Arglwydd.

De profundis clamavi. Psal. cxxx.

O'R dyfnder y llefais arnat, ô Arglwydd.

2 Arglwydd clyw fy llefain, ystyried dy glustiau wrth fy ngweddiau.

3 Os cedwi ar anwireddau, Arglwydd ô Arglwydd, pwy a saif?

4 Onid y mae gydâ thi faddeuant, fel i'th ofner.

5 Disgwiliais a'm yr Arglwydd, disgwil fy enaid, ac yn ei air ei y gobeithiais.

6 Fy enaid sydd yn disgwil am yr Arglwyd, yn fwy nag y mae y gwilwyr am y borau.

7 Disgwilied Jsrael am yr Arglwydd, o herwydd y mae trugaredd gyd â'r Arglwydd, ac aml ymwared gyd ag ef.

8 Ac efe a wared Jsrael, oddi wrth ei holl anwireddau.

Domine non est. Psal cxxxj.

O Arglwydd nid ymfalchiodd fy nghalon, ac nid ymddercha fodd fy llygaid: ni rodiais ychwaith mewn pethau rhy fawr, a rhy uchel i mi.

2 Eithr gosodais, a gostegais fy enaid fel un wedi

ei

ei ddiddyfnu oddi wrth ei faun: fy enaid fydd ynof fel un wedi ei ddiddyfnu. Deut xxviij.

3 Difgwilied Iſrael wrth yr Arglwydd, o'r pryd hyn hyd yn dragywydd.

Memento Domine. Pſal. cxxxij.

1 O Arglwydd, cofia Ddafydd, a'i holl flinder: *Boreuol Weddi.*

2 Y modd y tyngodd eſt wrth yr Arglwydd, ac yr addunodd i rymus Dduw Jacob.

3 Ni dduaf i fewn pabell fy nhy, ni ddringaf ar erchwyn fy ngwely.

4 Ni roddaf gwſc i'm llygaid, na hun i'm amrantau:

5 Hyd oni chaffwyf le i'r Arglwydd; preſwylfod i i rymus Ddnw Jacob.

6 Wele, clywſom am dani yn Ephrata: cawſom hi ym meuſydd y coed.

7 Awn iw bebyll eſ, yngrymu iw o flaen ei faingc draed eſ.

8 Cyfod Arglwydd i'th orphywyſfa, ti ac Arch dy gadernid.

9 Gwiſced dy offeiriaid gyfiawnder: a gorfoledded dy Saint.

10 Er mwyn Dafydd dy was, na thro ymmaith wyneb dy eneiniog.

11 Tyngodd yr Arglwydd mewn gwirionedd i Ddafydd, ni thry efe oddi wrth hynny: o ffrwyth dy gorph y goſodaf ar dy orſedd-faingc.

12 Os ceidw dy feibion fy nghyfammod a'm tyſtiolaeth, y rhai a ddyſc wyf iddynt, eu meibion hwythau yn dragywydd a eiſteddant ar dy orſedd-faingc.

13 Canys dewiſodd yr Arglwydd Sion, ac a'i chwenhychodd yn drigfa iddo ei hun.

Dydd xviij.

14 Dymma fy ngorphywyſka yn dragywydd: ymma y trigaf, canys chwennychais hi.

15 Gan fendithio y bendithiaf ei llyniaeth: diwallaf ei thlodion a bara.

16 Ei hoffeiriaid hefyd a wiſcaf ag iechydwriaeth: a'i Saint dan gann a ganant.

17 Yna y paraf i gorn Dafydd flaguro: darperais lamp i'm heneiniog.

18 Ei elynion ef a wiſcaf â chywilydd, arno yntef y blodeua ei goron.

Ecce quam bonum. Pſal. cxxxiij.

VVEle, mor ddaionus, ac mor hyfryd, yw trigo o frodyr ynghyd.

2 Y mae fel yr ennaint gwerthfawr ar y pen, yn deſcyn ar hyd y farf, ſef barf Aaron: yr hwn oedd yn deſcyn ar hyd ymyl ei wiſcoedd ef.

3 fel gwlith Hermon, ac fel y gwlith yn deſcyn ar fynyddoedd Sion: canys yno y gorchymynnodd yr Arglwydd y fendith, ſef bywyd yn dragywydd.

Ecce nunc benedicite. Pſal. cxxxiv.

WEle, holl weiſion yr Arglwydd, bendithiwch yr Arglwydd: y rhai ydych yn ſefyll yn nhŷ 'r Arglwydd y nôs.

2 Derchefwch eich dwylo yn y cyſſegr: a bendithiwch yr Arglwydd.

3 Yr Arglwydd yr hwn a wnaeth nefoedd a daiar, a'th fendithio di allan o Sion.

Laudate nomen. Pſal. cxxxv.

MOlwch yr Arglwydd. Molwch Enw 'r Arglwydd, gweiſion yr Arglwydd, molwch ef.

2 Y rhai ydych yn ſefyll yn nhŷ 'r Arglwydd; yng-hynteddoedd tŷ ein Duw ni.

3 Molwch yr Arglwydd, canys da yw yr Arglwydd: cenwch i'w Enw, canys hyfryd yw.

4 Oblegid yr Arglwydd a ddetholodd Jacob iddo ei hun, ac Iſrael yn briodoriaeth iddo.

5 Canys mi a wn mai mawr yw 'r Arglwydd; a bod ein Hargl wydd ni goruwch yr holl ddiwiau.

6 Yr Arglwydd a wnaeth yr hyn oll a fynnei, yn y ne-

nefoedd, ac yn y ddaiar, yn y mór, ac yn yr holl ddyfu- Dydd
derau. xxviij.

7 Y mae yn codi tartho eithafoedd y ddaiar, mellt a wnaeth efe ynghyd â'r glâw: gan ddwyn y gwynt allan o'i dryssorau.

8 Yr hwn a darawodd gyntaf-anedic yr Aipht, yn ddyn ac yn anifail.

9 Danfonodd arwyddion a rhyfeddodau i'th ganol di 'r Aipht, ar Pharao, ac ar ei holl weision.

10 Yr hwn a darawodd genhedloedd lawer, ac a laddodd frenhinoedd cryfion;

11 Sehon brenin yr Amoriaid; ac Og brenin Basan: a holl frenhiniaethau Canaan:

12 Ac a roddodd eu tîr hwynt yn etifeddiaeth, yn etifeddiaeth i Israel ei bobl.

13 Dy Enw, ô Arglwydd a bery yn dragywydd: dy goffadwriaeth, ô Arglwydd o genhedlaeth i genhedlaeth.

14 Canys yr Arglwydd a farna ei bobl, a bydd edifar gantho o ran ei weision.

15 Delwau y cenhedloedd ydynt arian ac aur, gwaith dwylo dyn.

16 Genau sydd iddynt ond ni lefarant: llygaid sydd ganddynt, ond ni welant.

17 Y mae clustiau iddynt ond ni chlywant: nid oes ychwaith anadl yn eu genau.

18 Fel hwynt y mae y rhai a'i gwnânt, a phob un a ymddiriedo ynddynt.

19 Ty Israel, bendithiwch yr Arglwydd: bendithiwch yr Arglwydd ty Aaron.

20 Ty Lefi, bendithiwch yr Arglwydd: y rhai a ofnwch yr Arglwydd, bendithiwch yr Arglwydd.

21 Bendithier yr Arglwydd o Sion, yr hwn sydd yn trigo yn Jerusalem. Molwch yr Arglwydd.

Y Plalmau.

Dydd xxviij.

Confitemini Domino. Pſal. cxxxvj.

Prydnhawnol Weddi.

Clodforwch yr Arglwydd, canys da yw, o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

2 Clodforwch Ddduw y duwiau : oblegit ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

3 Clodforwch Arglwydd yr arglwyddi: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

4 Yr hwn yn unic ſydd yn gwneuthur rhyfeddodau : canys ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

5 Yr hwn a wnaeth y nefoedd mewn doethineb : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

6 Yr hwn a eſtynnodd y ddaiar oddi ar y dyfroedd : oblegit ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

7 Yr hwn a wnaeth oleuadau mawrion : canys ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

8 Yr haul i lywodraethu 'r dydd : canys ei drugaredd ſydd yn dragywydd

9 Y lleuad a'r ſer i lywodraethu 'r nos : canys ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

10 Yr hwn a darawodd yr Aipht, yn eu cyntaf-anedig : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

11 Ac a ddûg Iſrael o'i myſc hwynt : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

12 A llaw gref, ac â braich eſtynnedic : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

13 Yr hwn a rannodd y môr côch yn ddwy-ran : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

14 Ac a wnaeth i Iſrael fyned trwy ei ganol : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

15 Ac a eſcyttiodd Pharao a'i lû yn y môr côch : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd

16 Ac a dywyſodd ei bobl drwy 'r anialwch : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

17 Yr hwn a darawodd frenhinoedd mawrion : o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

18 Ac

18 Ac a laddodd frenhinoedd arddercheg: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd. Deut xxviij.

19 Sehon brenin yr Amoriaid: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

20 Ac Og brenin Baſan: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

21 Ac a roddodd eu tir hwynt yn etifeddiaeth: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

22 Yn etifeddiaeth i Iſrael ei was: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

23 Yr hwn yn ein hiſel-radd a'n cofiodd ni: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

24 Ac a'n harhyddodd ni oddi wrth ein gelynion: o herwydd ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

25 Yr hwn ſydd yn rhoddi ymborth i bôb cnawd: canys ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

26 Clodforwch Dduw'r nefoedd: canys ei drugaredd ſydd yn dragywydd.

Super flumina. Pſal. cxxxvij.

VVRth afonydd Babilon, yr eiſteddaſom, ac wylaſom, pan feddyliaſom am Sion.

2 Ar yr helyg o'i mewn y crogaſom ein telynau.

3 Canys yno y gofynnodd y rhai a'n caethiwaſent i ni gân, a'r rhai a'n anrheithiaſei, lawenydd, gan ddywedyd, cenwch i ni rai o ganiadau Sion.

4 Pa fodd y canwn gerdd yr Arglwydd, mewn gwlad ddieithr?

5 Os anghofiaf di Jeruſalem, anghofied fy neheulaw ganu.

6 Glyned fy nhafod wrth daflod fy ngenau: oni chofiaf di, oni chodaf Jeruſalem goruwch fy llawenydd pennaf.

7 Cofia, Arglwydd, blant Edom yn nydd Jeruſalem: y rhai a ddywedent dinoethwch, dinoethwch hi, hyd ei ſylfaen.

8 Oh ferch Babilon a anrheithir, gwyn ei fyd a dalo i ti, fel y gwnaethoſt i ninnau.

9 Gwyn ei fyd a gymmero'r ac a darawo dy rai bach wrth y meini.

Dydd xxix.

Confitebor tibi Domino. Pſal. cxxxviij.

CLodforaf di a'm holl galon: ynglŵydd y dŵiau y canaf it.

2 Ymgrymmaf tu a'th demi ſanctaiddd: a chlodforaf dy Enw, am dy drugaredd a'th wirionedd: oblegit ti a fawrhêaiſt dy air dŵchlaw dy Enw oll.

3 Y dydd y llefais i'm gwrandewaiſt: ac a'm cadarnhêaiſt a nerth yn fy enaid.

4 Holl frenhinoedd y ddaiar a'th glodforant, ô Arglŵydd: pan glywant eiriau dy enau.

5 Canant hefyd am ffyrdd yr Arglŵydd: canys mawr yw gogoniant yr Arglŵydd.

6 Er bod yr Arglŵydd yn uchel, etto efe a edrych ar yr iſſel, ond y balch a edwyn efe o hir-bell.

7 Pe rhodiwn ynghanol cyfyngder, ti a'm bywhait: eſtynnit dy law yn erbyn digofaint fy ngelynion, a'th ddeheu-law a'm hachubei.

8 Yr Arglŵydd a gyflawna a mi: dy drugaredd Arglŵydd, ſydd yn dragywydd, nac eſceuluſa waith dy ddwylo.

Domine probaſti. Pſal. cxxxix.

Boreuol Weddi.

ARglŵydd chwiliaiſt, ac adnabuoſt fi.

2 Ti a adwaenoſt fy eiſteddiad, a'm cyfodiad, deelli fy meddwl o bell.

3 Amgylchyni fy llwybr a'm gorweddfa: ac ymmyt yn fy holl ffyrdd.

4 Canys nid oes air ar fy nhafod, ond, wele Arglŵydd, ti a'i gwyddoſt oll.

5 Amgylchynaiſt fi yn ôl, ac ym mlaen: a goſodaiſt dy law arnaf.

6 Dymma wybodaeth ry ryfedd i mi: uchel yw, ni fedraf oddi wrthi.

7 I ba le'r âf oddi wrth dy Yſpryd: ac i ba le y ffoaf o'th wydd:

8 Os

8 Os dyngâf i'r nefoedd, yno yr wyt ti; os cyweiriaf fy ngwely yn uffern, wele di yno. Dydd xxix.

9 Pe cymmerwn adenydd y wawr, a phe trigwn yn eithafoedd y môr:

10 Yna hefyd i'm tywyſei dy law, ac i'm daliai dy ddeheu-law.

11 Pe dywedwn, diau y tywyllwch a'm cuddia: yna y byddei y nôs yn oleuni o'm hamgylch.

12 Ni thywylla y tywyllwch rhagot ti, ond y nôs a oleua fel dydd: un ffunyd yw tywyllwch a goleuni i ti.

13 Canys ti a feddienneiſt fy arennau, toaiſt fi yngroth fy mam.

14 Clodforaf dydi, canys oknadwy, a rhyfedd i'm gwnaed: rhyfedd yw dy weithredoedd, a'm henaid a wyr hynny yn dda.

15 Ni chuddiwyd fy ſylwedd oddi wrthit, pan i'm gwnaethpwyd yn ddirgel, ac i'm cywreiniwyd yn iſſelder y ddaiar.

16 Dy lygaid a welſant fy anelwig ddefnydd, ac yn dy lyfr di yr ſcrifennwyd fy aelodau oll, y dydd y luniwyd hwynt, pan nad oedd yr un o honynt.

17 Am hynny mor werth-fawr yw dy feddyliau gennif, o Ddduw! mor fawr yw eu ſwm hwynt!

18 Pe cyfrifwn hwynt, amlach ydynt nâ'r tywod: pan ddeffrowyf, gyd â thi'r ydwyf yn waſtad.

19 Yn ddiau o Ddduw, ti a leddi yr annuwiol: am hynny y gwyr gwaedlyd, ciliwch oddi wrthif:

20 Y rhai a ddywedant ſcelerder yn derbyn, dy elynion a gymmerant dy Enw yn ofer.

21 Onid câs gennif, o Arglwydd, dy gaſeion di? onid ffiaidd gennif y rhai a gyfodant i'th erbyn.

22 A châs caſineb y caſeais hwynt: cyfrifais hwynt i mi yn elynion.

23 Chwilia fi o Ddduw, a gwybydd fy nghalon: prawf fi, a gwybydd fy meddyliau.

24 A gwel, a oes ffordd annuwiol gennif: a thywys fi yn y ffordd dragywyddol.

Eripe

Dydd xxix.

Eripe me Domine. Psal. cxl.

GWared fi, o Arglwydd, oddi wrth y dyn drwg; cadw fi rhag y gwr trawus.

2 Y rhai sydd yn bwriadu drygioni yn eu calon: yngasclant beunydd i ryfel.

3 Golymmasant eu tafodau fel sarph: gwenwyn asp sydd tan eu gwefusau.

4 Cadw fi, o Arglwydd, rhag dwylo'r annuwiol, cadw fi rhag y gwr trawus; y rhai a fwriadasant fachellu fy nhraed.

5 Y beilchion a guddiasant faglau i mi, ac a estynasant rwyd wrth ddaunau ar ymmyl fy llwybrau: gosodasant hoenynnau ar fy medr.

6 Dywedais wrth yr Arglwydd, fy Nuw ydwyt ti: clyw, Arglwydd, lef fy ngweddiau.

7 Arglwydd Ddduw, nerth fy iechydwriaeth: gorchguddiaist fy mhen yn nydd brwydr.

8 Na chaniadhâ Arglwydd, ddymuniad yr annuwiol: na lwydda ei drwg feddwl, rhag eu balchio hwynt.

9 Y pennaf o'r rhai a'm hamgylchynno, blinder eu gwefusau a'i gorchguddio.

10 Syrthied marwor arnynt, a bwrier hwynt yn tân: ac mewn ceu-ffosydd, fel na chyfodant.

11 Na sicrhaer dyn siaradus ar y ddaiar, drwg a hela y gwr trawus i'w ddistryw.

12 Gwn y dadleu yr Arglwydd ddadl y truan, ac y barna efe y tlodion.

13 Y cyfiawn yn ddiau a glodforant dy Enw di: y rhai uniawn a drigant ger dy fron di.

Domine clamavi. Psal. cxli.

ARglwydd, yr wyf yn gweiddi arnat; brysia attaf: clyw fy llais pan lefwyf arnat.

2 Cyfeirier fy ngweddi ger dy fron fel arogldarth, a derchafiad fy nwylo fel yr offrwm prydnhawnol.

3 Gosod Arglwydd, gadwraeth o flaen fy ngenau: cadw ddrws fy ngwefusau.

4 Na ostwng fy nghalon at ddim drwg, i fwriadu gweithredoedd drygioni, gyd â gwŷr a weithred-

4 Na oſtwng fy nggalon at ddim drwg, i fwriadu gweithredoedd drygioni, gyd â gwŷr a weithredant anwiredd: ac na âd i mi fwyta o'i danteithion hwynt. Dydd xxix.

5 Cured y cyſtawn fi yn garedig, a cherydded fi: nâ thorred eu holew pennaf hwynt fy mhen: canys fy ngweddi fydd etto yn eu drygau hwynt.

6 Pan dafler eu barn-wŷr i lawr mewn llecedd carregog, clywant fy ngeiriau, canys melus ydynt.

7 Y mae eni helcyn ar waſtar ar fin y bedd, megis un yn torri, neu yn hollti coed ar y ddaear.

8 Eithr arnat ti o Arglwydd Ddduw, y mae fy llygaid: ynot ti y gobeithiais, na âd fy enaid yn ddiymgeledd.

9 Cadw fi rhag y fagl a oſodaſant i mi: a hoenynnau gweithred-wŷr anwiredd.

10 Cyd-gwympped y rhai annuwiol yn eu rhwydau eu hun, tra elwy fi heibio.

Voce mea ad Dominum. Pſal. cxlij.

CWaeddais â'm llêf ar yr Arglwydd: â'm llêf yr ymbiliais â'r Arglwydd.

2 Tywelltais fy myfyrdod o'i flaen ef: a mynegais fy nghyſtudd ger ei fron ef. *Prydnhawnol Weddi.*

3 Pan ballodd fy yſpryd o'm mewn, tithau a adwaenut fy llwybr, yn y ffordd y rhodiwn y cuddiaſant i mi fagl.

4 Edrychais ar y tu dehau, a deliais ſylw, ac nid oedd neb a'm hadwaenai: pallodd nodded i mi, nid oedd neb yn ymofyn am fy enaid.

5 Llefais arnat o Arglwydd, a dywedais, ti yw fy ngobaith a'm rhan, yn nhir y rhai byw.

6 Yſtyr wrth fy ngwaedd, canys truan iawn ydwyf: gwared fi oddi wrth erlid-wŷr, cenys trêch ydynt nâ mi.

7 Dwg fy enaid allan o garchar, fel y moliannwyf dy Enw: y rhai cyſtawn a'm cylchynnant, canys ti a fyddi dda wrthif.

Y Pſalmau.

Dydd xxix.

Domine exaudi. Pſal. cxliii.

ARglwydd clyw fy ngweddi, a gwrando ar fy neiſyſiadau: erglyw fi yn dy wirionedd, ac yn dy gyfiawnder.

2 Ac na ddos i farn â'th wâs, o herwydd ni chyfiawnheir neb byw yn dy olwg di.

3 Canys y gelyn a erlidiodd fy enaid, curodd fy enaid i lawr, gwnaeth i mi drigo nefwn fy wyllwch, fel y rhai a fu feirw er yſtalm.

4 Yna y pallodd fy yſprŷd o'm mewn: ac y ſyrnodd fy nghalon ynof.

5 Cofiais y dyddiau gynt, myfyriais ar dy holl waith: ac yngweithredoedd dy ddwylo y myfyriaf.

6 Lledais fy nwylaw attat: fy enaid fel tîr ſychedic ſydd yn hiraethu am danat.

7 Dh Arglwydd, gwrando fi yn ebrwydd: pallodd fy yſprŷd; na chuddia dy wyneb oddi wrthif, rhag fy mod yn gyffelyb i'r rhai a ddeſcynnant i'r pwll.

8 Pâr i mi glywed dy drugarogrwydd y boreu: o herwydd ynot ti y gobeithiaf, par i mi wybod y ffordd y rhodiwyf, oblegit attat ti y derchafaf fy enaid.

9 Gwared fi oddi wrth fy ngelynion, ô Arglwydd: gyd a thi'r ymguddiais.

10 Dyſc i mi wneuthur dy ewyllys di: canys ti yw fy Nuw; tywyſed dy yſprŷd daionus fi i dîr uniondeb.

11 Bywhâ fi ô Arglwydd, er mwyn dy Enw: dwg fy enaid allan o ing, er mwyn dy gyfiawnder.

12 Ac er dy drugaredd, dinyſtria fy ngelynion; a difetha holl gyſtuddwŷr fy enaid: oblegit dy wâs di ydwyfi.

Bene-

Dydd
xxx.

Benedictus Dominus. Psal. cxliv.

Boreuol Weddi.

BEndigedic fyddo yr Arglwydd fy nerth, yr hwn fydd yn dyscu fy nwylo ymlaen, a'm bysedd i ryfela.

2 Fy nhrugaredd am pamddeffynha, fy nhŵr, a'm gwaredudd, fy nharian yw efe, ac yndo y gobeithiais; yr hwn sydd yn darostwng fy mhobl tanaf.

3 Arglwydd, beth yw dyn, pan gydnabyddit ef? neu fab dyn pan wnait gyfrif o honaw?

4 Dyn sydd debyg i wagedd, ei ddyddiau sydd fel cyscod yn myned heibio.

5 Arglwydd, gostwng dy nefoedd, a dysgyn; cyffwrdd â'r mynyddoedd, a mygant.

6 Saetha fellt, a gwascar hwynt: ergydia dy saethau a difa hwynt.

7 Anfon dy law oddi uchod, achub, a gwared fi o ddyfroedd mawrion, o law plant estron;

8 y rhai y llefara eu genau wagedd, ac y mae eu deheu-law yn ddeheu-law ffalster.

9 Canaf i ti o Dduw, ganiad newydd: ar y nabl, a'r dectant y canaf i ti.

10 Efe sydd yn rhoddi iechydwriaeth i frenhinoedd, yr hwn sydd yn gwaredu Dafydd ei was oddi wrth y cleddyf niweidiol.

11 Achub fi, a gwared fi, o law meibion estron, y rhai y llefara eu genau wagedd, ac y mae eu deheu-law yn ddeheu-law ffalster.

12 Fel y byddo ein meibion fel plan-wydd yn tyfu yn eu hieuenctid; a'n merched fel congl-feini nadd, wedi gyffelybu yn ol dull palas.

13 Fel y byddo ein celloedd yn llawn, yn trefnu pob rhyw luniaeth, a'n defaid yn dwyn miloedd, a myrddiwn yn ein heolydd.

Dydd xxx.

14 A'n hychen yn gryfion i lafurio, heb na rhyntyo i mewn, na myned allan, na gwaedd yn ein heolydd.

15 Gwyn ei fyd y bobl y mae felly iddynt, gwyn ei fyd y bobl y mae 'r Arglwydd yn Ddnw iddynt.

Exaltabo te Domine. Psal. cxlv.

DEerchafaf di fy Nnw o Frenhin: a bendithiaf dy Enw byth, ac yn dragywydd.

2 Beunydd i'th fendithiaf, a'th enw a folaf byth; ac yn dragywydd.

3 Mawr yw 'r Arglwydd, a chanmoladwy iawn; a'i fawredd fydd anchwiliadwy.

4 Cenhedlaeth wrth genhedlaeth a fawl dy weithredoedd, ac a fynega dy gadernid.

5 Arddercha'wgrwydd gogoniant dy fawredd, a'th bethau rhyfedd a draethaf.

6 Traethant hwy gadernid dy weithredoedd ofnadwy: mynegaf inneu dy fawredd.

7 Coffadwriaeth amlder dy ddaioni a draethant: a'th gyfiawnder a ddadcanant.

8 Graslawn, a thrugarog yw 'r Arglwydd: hwyrfrydic i ddig, a mawr ei drugaredd.

9 Daionus yw 'r Arglwydd i bawb a'i dangaredd fydd ar ei holl weithredoedd.

10 Dy holl weithredoedd a'th glodforant, o Arglwydd: a'th Saint a'th fendithiant.

11 Dywedant am ogoniant dy frenhiniaeth: a thraethant dy gadernid.

12 I beri i feibion dynion adnabod ei gadernid ef: a gogoniant arddercha'wgrwydd ei frenhiniaeth.

13 Dy frenhiniaeth di fydd frenhiniaeth dragywyddoldeb: a'th lywodraeth a bery yn oes oesoedd.

14 Yr Arglwydd fydd yn cynnal y rhai oll a fyrthiant: ac fydd yn codi pawb a ddarostyngwyd.

15 Llygaid pob peth a ddisgwiliant wrthit, ac yr ydwyt yn rhoddi eu dwyd iddynt yn ei bryd.

16 Gan agoryd dy law, a diwallu pob peth byw a'th ewyllys da.

17 Cyfiawn yw 'r Arglwydd yn ei holl ffyrdd: a sanctaidd yn ei holl weithredoedd.

18 Agos yw'r Arglwydd at y rhai oll a alwant arno: at y rhai oll a alwant arno mewn gwirionedd. Dydd xxx.

19 Efe a wna ewyllys y rhai a'i hofnant gwrendy hefyd eu llefain, ac a'i hachub hwynt.

20 Yr Arglwydd ſydd yn cadw pawb a'i carant ef, ond yr holl rai annuwiol a ddiſetha efe.

21 Traetha fy ngenau foliant yr Arglwydd: a bendithied pob cnawd ei Enw ſanctaidd ef, byth ac yn dragywydd.

Lauda anima mea. Pſal. cxlv.

MOlwch yr Arglwydd. Fy enaid, mola di'r Arglwydd.

2 Molaf yr Arglwydd yn fy myw: canaf i'm Duw tra fyddwyf.

3 Na hyderwch ar dywyſogion, nac ar fab dyn, yr hwn nid oes iechydwriaeth yndo.

4 Ei anadl a â allan, efe a ddychwel i'w ddaiar: y dydd hwnnw y dettyd ain ei holl amcanion ef.

5 Gwyn ei fyd yr hwn y mae Duw Jacob yn gymmorth iddo: ſydd a'i obaith yn yr Arglwydd ei Dduw.

6 Yr hwn a wnaeth nefoedd a daiar, y mor a'r hyn oll ſydd ynddynt: yr hwn ſydd yn cadw gwirionedd yn dragywydd.

7 Yr hwn ſydd gwyneuthur barn i'r rhai gorthrymmedic, yn rhoddi bara i'r newynoc: yr Arglwydd ſydd yn gollwng y carcharorion yn rhydd.

8 Yr Arglwydd ſydd yn agoryd llygaid y deillion: yr Arglwydd ſydd yn codi y rhai a ddaroſtyngwyd: yr Arglwydd ſydd yn hoffi y rhai cyfiawn.

9 Yr Arglwydd ſydd yn cadw y dieithriaid, efe a gynnal yr ymddifad a'r weddw: ac a ddadymchwel ffordd y rhai annuwiol.

10 Yr Arglwydd a deyrnaſa byth: ſef dy Dduw di Sion, dros genhedlaeth a chenhedlaeth. Molwch yr Arglwydd.

Dydd xxx.

Laudate Dominum. Psal. cxlvij.

Prydnhawnol Weddi.

MOliwch yr Arglwydd, canys da yw canu i'n Duw ni: o herwydd hyfryd yw, ie gweddus yw moliant.

2 Yr Arglwydd sydd yn adeiladu Jerusalem, efe a gasgl wascaredigion Israel.

3 Efe sydd yn iachau y rhai briwedic o galon; ac yn rhwymo eu dolurian.

4 Y mae efe yn rhifo rhifedi y sêr; gelwir hwynt oll wrth eu henwau.

5 Mawr yw ein hargl wydd, mawr ei nerth, aneirif yw ei ddeall.

6 Yr Arglwydd sydd yn derchafu y rhai ufuddaidd, gan ostwng y rhai annuwiol hyd lawr.

7 Cyd-genwch i'r Arglwydd mewn diolchgarwch: canwch i'n Duw â'r delyn.

8 Yr hwn sydd yn tòi y nefoedd â chymylau: yn parotoi glaw i'r ddaear: gan beri i'r gwellt dyfu ar y mynyddoedd.

9 Efe sydd yn rhoddi i'r anifail ei borthiant: ac i gywion y gigfran, pan lefant.

10 Nid oes hyfrydwch ganddo yn nerth march: ac nid ymhoffa efe yn esgeiriau gwr.

11 Yr Arglwydd sydd yn bòdd ganddo y rhai: a'i hofnant ef: sef y rhai a obeithiant wrth ei drugaredd ef.

12 Jerusalem mola di'r Arglwydd, Sion molianna dy Dduw.

13 O herwydd efe a gadarnhaodd farrau dy byrth; efe a fendithiodd dy blant o'th fewn.

14 Yr hwn sydd yn gwneuthur dy fro yn heddychol, ac a'th ddiwalla di â braster gwenith.

15 Yr hwn sydd yn anfon ei orchymyn ar y ddaear: a'i air a red yn dra buan.

16 Yr hwn sydd yn rhoddi eira fel gwlân: ac a dana rew fel lludw.

17 Yr

17 Yr hwn sydd yn dwyrei ia fel tammeidiau, pwy a erys gan ei oerni ef.

18 Efe a enfyn ei air, ac a'i tawdd hwynt: a'i chwyth efe, a'r dyfroedd a lifant.

19 Y mae efe yn mynegu ei eiriau i Jacob: ei deddfau a'i farnedigaethau i Israel.

20 Ni wnaeth efe felly ag un genedl: ac nid adnabuant ei farnedigaethau ef. Molwch yr Arglwydd.

Laudate Dominum Psal. cxlviij.

MOlwch yr Arglwydd. Molwch yr Arglwydd o'r nefoedd: molwch ef yn yr uchelderau.

2 Molwch ef ei holl Angelion: molwch ef ei holl luoedd.

3 Molwch ef haul a lleuad: molwch ef yr holl sêr goleuni.

4 Molwch ef nef y nefoedd: a'r dyfroedd y rhai y dych oddi ar y nefoedd.

5 Molant Enw'r Arglwydd: o herwydd efe a orchymynnodd, a hwy a grewyd.

6 A gwnaeth iddynt barhau byth ag yn dragywydd: gosodedd ddeddf, ac nis trosseddir hi.

7 Molwch yr Arglwydd o'r ddaear, y deigiau a'r holl ddyfnderau.

8 Tân a chenllysg eira, a tharth: gwynt ystormus, yn gwneuthur ei air ef.

9 Y mynyddoedd a'r bryniau oll, y coed ffrwythlawn a'r holl gedr-wydd.

10 Y bwyst-filod, a phob anifail: yr ymlusciaid, ac adar asceliog.

11 Brenhinoedd y ddaear a'r holl bobloedd: tywysogion a holl farnwyr y byd.

12 Gwŷr ieuainge a gweryron hefyd: henaf-gwŷr a llangciau.

13 Molant Enw'r Arglwydd: o herwydd ei Enw ef yn unic sydd ddyrchafadwy: ei ardderchawgrwydd ef sydd uwch law daear a nefoedd.

14 Ac efe sydd yn dyrchafu corn ei bobl, moliant ei holl Saint, sef meibion Israel, pobl agos atto. Molwch yr Arglwydd.

Can-

Y Psalmau.

Cantate Domino. Psal. cxlix.

MOlwch yr Arglwydd. Canwch i'r Arglwydd ganiad newydd: a'i foliant ef yngynnulleidfa y Saint.

2 Llawenhaed Israel yn yr hwn a'i gwnaeth: gorfoledded meibion Sion yn eu brenin.

3 Molant ei Enw ef ar y dawns: canant iddo ar dympan, a thelyn.

4 Oherwydd ymhoffodd yr Arglwydd ei bobl: efe a brydfertha y rhai llednais ag iechydwriaeth.

5 Gorfoledded y Saint mewn gogoniant: a chanant ar eu gwelau.

6 Bydded ardderchog foliant Duw yn eu genau: a chleddyf dau-finiog yn eu dwylo.

7 I wneuthur dial ar y cenhedloedd, a chosb ar y bobloedd.

8 I rwymo eu brenhinoedd â chadwynau: a'i pendefigion â gefynnau heirn.

9 I wneuthur arnynt y farn scrifennedic: yr ardderchawgrwydd hyn sydd i'w holl Saint ef. Molwch yr Arglwydd.

Laudate Dominum. Psal. cl.

MOlwch yr Arglwydd. Molwch Dduw yn ei sancteiddrwydd: molwch ef yn ffurfafen ei nerth.

2 Molwch ef am ei gadernid: molwch ef yn ôl amlder ei fawredd.

3 Molwch ef â llais udcorn: molwch ef â nabl, ac â thelyn.

4 Molwch ef a thympan, ac â dawns: molwch ef â thannau, ac ag organ.

5 Molwch ef a symbalau soniarus: molwch ef â symbalau llafar.

6 Pob perchen anadl molianned yr Arglwydd. Molwch yr Arglwydd.

Ffur-

Ffurfiau o Weddi

Iw harfer ar y

MOR.

¶ Y Foreuawl a'r Brydnhawnawl Weddi i'w harfer ar y Môr, a fyddant yr un ac a appwyntiwyd yn llyfr Gweddi Gyffredin.

¶ Y ddwy Weddi hyn hefyd yn cael yn, a arferir yn llynges ein Harglwydd frenin bob dydd.

O Dduw Arglwydd Dduw, yr hwn yn unig ydyt yn tanu y nefoedd, ac yn rheoli angerdd y môr, yr hwn a anigyfchaift y dyfroedd a therfynau, hyd oni ddarfyddo dydd a nôs, Rhynged fodd it, ein derbyn ni dy weilion, a'r llynges, yn yr hon ydd ym yn gwasanaethu, ith holl-alluog a'th ratulat nodded. Cadw ni rhag perigl y môr, a rhuthyr y gelyn, fel y byddom amddeffyn i'n gratulat. Arglwydd Frenin Charles, a'i Deyrnafoedd ac yn ddiogelwch i'r fawl a gynnalwerant hyd y moroedd ar eu negefeuau cyfreithlawn; fel y bo i bref lwyddo ein hymdrech dy wasanaethu di ein Duw, mewn heddwch a llonyddwch, ac i ninnau ddychwel adref mewn diogelwch i fwynhau bendithion y wlad gyda ffrwyth eu llafur, ac mewn dioldhgar gofia am dy drugareddau i foliannu a gogoneddu dy Enw bendigedic, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Ffurf Gweddiau iw

Y Colect.

RHag-flaena ni o Argl Wydd, yn ein holl weithredoedd, a'th radlonaf hoffder, a rhagddia ni a'th barhaus gymmorth, fel yn ein holl weithredoedd dechreuedic, a therfynedic ynoti, y gallom foliannu dy fanctaidd Enw ac yn y diwedd gael gan dy drugaredd fyWyd tragywyddol, trwy Jesu Grist ein Hargl Wydd. Amen.

Gwediau iw harfer yn amser tymhestloedd ar y môr.

OAllnoccaf a gogoneddus Argl Wydd Ddduw, wrth orchymmyn yr hWn y mae'r gWyntoedd yn chWythu, ac yn derchafu tonnau y môr, a'r hWn Wyt yn gostegu ei ryferthWy ef, ydd ym ni, dy Greaduriaid, eithr pechaduriaid truein, yn ein dirfawr gyfyngder hyn yn llefain arnat am dy gymmorth. Achub Argl Wydd, onide, darfu am danom. Tra oeddym ddotogel ac yn gWeled pob peth yn heddychol o'n hamgylch, ydd ym yn cyffelu, anghofio o honom dy di ein Duw, a gWrthod gWrando ar lef ddistaw dy Air pi, ac ufuddhau i'th orchymmynion. Eithr yr awr hon ni a welWn mor ofnadWy ydWyt ti, yn dy holl weithredoedd rhyfedd, y Duw mawr i'W ofni goruwch oll. Am hynny yr addolWn dy ddrWiol fawredd, gan gydnabod dy allu, ac attolygu dy dosturi. Cymmorth, Argl Wydd, ac achub ni, er dy drugareddau yn Ghrist Jesu dy Fab ein Hargl Wydd ni. Amen.

Neu hon.

DRa-goneddus a grasulaf Argl Wydd Ddduw yr hWn Wyt yn preſſWylio yn y nef, eithr yn canfod pob peth isod, Edrych i lawr, ni a attolygWn i ti, a gWrando ni yn galw arnat o eigion truein, ac o safn angeu, yr hWn fydd barod yr awr hon in traflyncu. Achub, Argl Wydd, onide, darfu am danom. Y byW, y byW, efe a'th fawl di. D danfon Air dy Orchymmyn i geryddu angerdd y gWyntoedd a rhuad y môr, fel gan gael ein gWared allan o'n cyfyngder ymma, y byddom

byW

byw i'th wasanaethu di, ac i foliannn dy Enw holl ddyddiau ein bywyd. Gwrando Arglwydd ac achub ni er anfeidrol rygliddon ein gwynfydedic Jachawdr dy Fab, ein Harglwydd Jesu Grist. Amen.

Y Weddi a ddywedir o flaen brwydr ar fôr yn erbyn pob rhyw Elyn.

OAlluoccaf, ac arderchoccaf Arglwydd Ddduw, Arglwydd y Lluoedd yr hwn wyt yn llywodraethu, ac yn rheoli pob peth Tydi wyt yn eistedd ar yr orseddfainge, yn barnu yn gyfiawn: Ani hynny y dinelwn at dy ddwyfol Fawredd yn ein hanghenoctid hyn, ar fod i ti gymmeryd yr achos i'th law dy hun, a barnu rhyngom a'n gelynion. Cyfod dy nerth, O Arglwydd, a thyred i'n cymmorth: Canys nid wyt bob amser yn rhoddi y rhyfel i'r cedeyrn, eithr ti a ddiehon achub gyda llawer, neu gyda ychydig. Dch, na bydded i'n pechodau lefain yr awr hon i'n herbyn am ddial. Eithr gwrando ni dy weision trueniaid yn ymbil am dy drugaredd, ac yn eiriol am dy Borth, ac am fod o honot yn amddeffyn i ni rhag wyneb y gelyn. Gwna yn hyfryd, mai tydi yw ein hachubwr a'n cadarn waredwr ni trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

¶ Gweddiau byrrion i rai naillduol, nad allant ymgyfarfod i gyfylltu mewn gweddi ac eraill o herwydd y brwydr neu'r dymheſtl.

Gweddiau cyffredinol.

ARglwydd, trugarhâ wrthym ni bechaduriad, ac achub ni er mwyn dy drugareddau.

Ti wyt y Duw mawr, yr hwn a wnaethoſt ac a wyt yn llywio pob peth; O gwared ni er mwyn dy Enw.

Ti wyt y Duw mawr iw ofni uwch law oll: O achub ni fel y moliannom di.

Gweddiau yſpyſawl o herwydd y gelyn.

TYdi, O Arglwydd, wyt gyfiawn a galluog, o amddiffyn ein hachos yn erbyn wyneb y gelyn.

O Ddduw, tydi wyt gadarn Dwr amddiffyn i bawb

a ffoant attat, o achub ni rhag traha y gelyn.

O Arglwydd y lluoedd, ymladd trosom, fel y gallom dy ogoneddu di.

O na âd i ni suddo dan bwys ein pechodau, na thraha y gelyn.

O Arglwydd, cyfod, cynnorth ni, a gwared ni er mwyn dy Enw.

Gweddiau byrrion o ran y dymestl.

TYdi, o Arglwydd, yr hwn wyt yn dyhuddo terfysc y môr, gwrando, gwrando ni, ac achub ni, fel na'n cyfr-gollер.

O fendigedic Iachawdr, yr hwn a achubaist dy ddiscyblion, pan oeddynt ar ddiben cyfr-golli gan dymestl, gwrando ni, ac achub ni, ni attolygwn i ti.

Arglwydd trugarha wrthym.

Crist, trugarha wrthym.

Arglwydd, trugarha wrthym.

O Arglwydd, clyw nyni.

O Crist, clyw nyni.

Duw y Tâd, Duw y Mâb, Duw yr Yspryd glân, trugarha wrthym, achub ni yr awr hon, ac yn dragywydd. Amen.

EIn Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sanctei-dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyled-wyr. Ac nag arwain ni i brofedigaeth Eithr gwaret ni rhag drwg : Canys eiddot ti yw'r deyrnas, a'r nerth, a'r gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

¶ Pan fo enbydrwydd yn gyfagos, cynnifer ac a aller ei hepcor oddiwrth wasanaeth angenrheidiol yn y llong, a elwir ynghŷd, ac hwy a wnant gyffes ostyngedig i Dduw o'u pechodau : Yn yr hon pob un a ddylai gymmeryd atto ei hun yn ddifrifol bob un o'r pechodau hynny am y rhai y bo ei gydwybod yn ei gyhuddo gan ddywedyd fel y mae yn canlyn.

Y Gy-

harfer ar y Mor.

Y Gyffes.

OLl-alluog Dduw, Tad cin Harglwydd Jesu Grist, gwrthnur-wr pob dim, barnwr pob dyn, ydd ym ni yn cydnabod, ac yn ymofidio dros ein amryw bechodau a'n anwiredd, y rhai o ddydd i ddydd yn orthwm a wnaethom, ar feddwl, gair, a gweithred, yn erbyn dy Dduwiol fawredd, gan annog yn gyflawnaf dy ddigofaint a'th fâr i'n herbyn. Yr ydym yn ddifeitol yn edifarhâu ac yn ddrwg gan ein calonnau, dros ein cam-weithredoedd hyn, eu cofia sy drwm gennym, eu baich sydd anrhaith ei oddef: Trugarhâ wrthym, trugarhâ wrthym, drugaroccoaf Dâd, er mwyn dy un Mâb ein Harglwydd Jesu Grist, madden i ni yr hyn oll a aeth heibio, a chaniatâ i ni allu byth o hyn allan, dy wasanaethu a'th fodloni, mewn newydd-deb buchedd, er anrhydedd a gogoniant dy enw, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

℣ Yna y datcan yr Offeiriad, os bydd un yn y llong y Gollyngdod hyn.

HOll alluog Dduw, ein Tad nefawl yr hwn o'i fawr drugaredd a addewis faddeuant pechodau i bawb gan edifeirwch calon a gwîr ffydd a ymchwel atto, a drugarhâo wrthych, a faddeuo i chwi, ac a'ch gwaredo oddi wrth eich holl bechodau, ac a'ch cadarnhâo, ac a'ch cryfhâo ym-mhob daioni, ac a'ch dygo i fywyd tragywyddawl trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Jubilate Deo. Psal. lxvi.

Diolwch ar ôl Tymest.

LLawen-ffoeddiwch i Dduw, yr holl ddaiar.

2 Dadcenwch ogoniant ei enw: gwnewch ei foliant yn ogoneddus.

3 Dywedwch wrth Dduw, mor ofnadwy wyt yn dy weithredoedd! o herwydd maint dy nerth, y cymmer dy elynion arnynt fod yn ddarostyngedic i ti.

4 Yr holl ddaiar a'th addolant di, ac a ganant i ti, ie canant i'th enw.

5 Deuwch, a gwelwch weithredoedd Duw: ofnadwy yw yn ei weithred tu ag at feibion dynion.

6 Trôdd efe y mor yn sych-dir; aethant drwy'r afon ar draed; yna y llawenychasom yndo.

7 Efe a lywodraetha drwy ei gadernid byth, ei lygaid a edrychant ar y cenhedloedd, nac ymdderchefed y rhai anufudd.

8 Oh bobloedd, bendithiwch ein Duw; a pherwch glywed llais ei fawl ef.

9 Yr hwn sydd yn gosod ein henaid mewn bywyd, ac ni âd i'n troed lithro.

10 Canys profaist ni ô Dduw, coethaist ni fel coethi ariân.

11 Dygaist ni i'r rhwyd, gosodaist wasgfa ar ein lwynau.

12 Peraist i ddynion farchogaeth ar ein pennau, aethom drwy yr tân, a'r dwfr, a thi a'n dygaist allan i le diwall.

13 Deuaf i'th dŷ ag offrymmau poeth, talaf it fy addunedau.

14 Y rhai a adroddodd fy ngwefusau, ac a ddywedodd fy ngenau yn fy nghyfyngder.

15 Offrymmaf it boeth offrymmau breision, yng-hyd ag arogl-darth hyrddod: aberthaf ychen, a bychod.

16 Deuwch, gwrandewch, y rhai oll a ofnwch Dduw: a mynegaf yr hyn a wnaeth efe i'm henaid.

17 Llefais arno â'm genau, ac efe a dderchafwyd a'm tafod.

18 Pe edrychaswn ar anwiredd yn fy nghalon, ni wrandawsei 'r Arglwydd.

19 Duw yn ddiau a glybu, ac a wrandawodd ar lais fy ngweddi.

20 Bendigedic fyddo Duw 'r hwn ni throdd fy ngweddi oddi wrtho, na'i drugaredd ef oddi wrthif inneu.

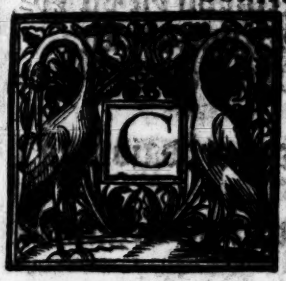
Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Confite-

Wharfeiriad y Mor.

Confitemini Domino. Pſal. cvij.

Clodforwch yr Arglwydd canys da
yw: o herwydd ei drugaredd fydd
yn dragywydd.

2 Felly dyweded gwaredigion yr
Arglwydd: y rhai a waredodd efe
o law y gelyn.

3 A'i casclodd efe o'r tiroedd, o'r
dwyrain, ac o'r gorllewin, o'r gogledd, ac o'r de-
hau.

4 Crwydrasant yn yr anialwch mewn ffordd ddi-
fathr: heb gael dinas i aros ynddi.

5 Yn newynog ac yn sychedig, eu henaid a lewygodd
ynddynt.

6 Yna y llefasant ar yr Arglwydd yn eu cyfyngder:
ac efe a'i gwaredodd o'i gorthrymderau.

7 Ac a'i tywysodd hwynt ar hyd y ffordd uniawn,
i fyned i ddinas gyfanneddol.

8 O na folianneent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i
ryfeddodau i feibion dynion.

9 Canys efe a ddiwalla yr enaid sychedig: ac a
leinw yr enaid newynog â daioni.

10 Y rhai a breswyliant yn y tywyllwch a chyscod
angeu, yn rhwym mewn cystudd a haiarn.

11 O herwydd annufuddhau o honynt eiriau Duw,
a dirmygu cyngor y Goruchaf.

12 Am hynny yntef a ostyngodd eu calon â blinder:
syrthiasant, ac nid oedd cynorthwy-wr.

13 Yna y gwaeddasant ar yr Arglwydd yn eu cy-
fyngder: efe a'i hachubodd o'i gorthrymderau.

14 Dug hwynt allan o dywyllwch, a chyscod an-
geu: a drylliodd eu rhwymau hwynt.

15 O na folianneent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i
ryfeddodau i feibion dynion.

16 Canys efe a dorrodd y pyrth pres, ac a ddryllíodd
y barrau heirn.

17 Ynfydion oblegid eu camweddau, ac o herwydd
eu hanwireddau a gystuddir.

18 Eu henaid a ffieiddiei bôb bwyd: a daethant hyd
byrth angeu.

19 Yna

19 Yna y gwaeddasant ar yr Arglwydd yn eu cyfyngder: ac efe a'i hachubodd o'i gorthrymderau.

20 Anfonodd ei air, ac iachaodd hwynt, ac a'i gwaredodd o'i dinistr.

21 O na foliannent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i ryfeddodau i feibion dynion.

22 Aberthant hefyd aberth moliant: mynegant ei weithredoedd ef mewn gorfoledd.

23 Y rhai a ddescynnant mewn llongau i'r mor, gan wneuthur eu gorchwyl mewn dyfroedd mawrion.

24 Hwy a welant weithredoedd yr Arglwydd: a'i ryfeddodau yn y dyfnder.

25 Canys efe a orchymmyn, a chyfyd tymhestl wynt: yr hwn a dderchafa ei donnau ef.

26 Hwy a escynnant i'r nefoedd, descynnant i'r dyfnder, tawdd eu henaid gan flinder.

27 Ymdrybant, ac ymsymmudant fel meddwyn: a'i holl ddoethineb a ballodd.

28 Yna y gwaeddant ar yr Arglwydd yn eu cyfyngder, ac efe a'i dwg allan o'i gorthrymderau.

29 Efe a wna yr ystorm yn dawel: a'i tonnau a ostegant.

30 Yna y llawenhânt, am eu gostêgu, ac efe a'i dwg i'r porthladd a ddymunent.

31 O na foliannent yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i ryfeddodau i feibion dynion.

32 A derchafant ef yngh ymmulleidfa y bobl, moliannant ef yn eisteddfod yr henuriaid.

33 Efe a wna afonydd yn ddiffaethwch: a ffynhonnau dyfroedd yn sychder.

34 A thir ffrwythlawn yn ddiffrwyth: am drygioni y rhai a drigant ynddo.

35 Efe a dry yr anialwch yn llyn dwfr: a'r tir crâs yn ffynhonnau dwfr.

36 Ac yno y gwna i'r newynog aros: fel y darparont ddinas i gyfanneddu:

37 Ac yr hauont feusydd, ac y plannont winllannoedd, y rhai a ddygant ffrwyth cnoeithiog.

38 Ac efe a'i bendithia hwynt fel yr amlhant yn ddirfawr, ac ni âd iw hanifeiliaid leihâu.

39 Llei-

39 Lleiſeir hwynt yefyd, a goſtyngir hwynt, gan gyfyngder, drygfyd, a chyni.

40 Efe a dywallt ddirmyg ar foneddigion, ac a wna iddynt grŷwyddo mewn anialwch heb ffordd.

41 Ond efe a gyfyd y tlawd o gyſtudd, ac a wna iddo deuluoedd fel praidd.

42 Y rhai uniawn a welant hyn, ac a lawenychant: a phob anwiredd a gae ei ſafn.

43 Y neb ſydd ddoeth ac a gadwo hyn, hwy a ddeallant drugareddau 'r Arglwydd.

Gogoniant ſy Tad, ac i'r Mab, ac i'r Yſprŷd glân. Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oeſoedd. Amen.

Colectau a Ddiolch.

O Dra-bendigedic, a gogoneddus Arglwydd Ddduw, yr hwn wyt o anfeidrol ddaioni a thrugaredd, Nyni dy Greaduriaid truein, y rhai a luniaiſt, ac a gynhaliaiſt ti gan gadw yn fyw ein heneidiau, ac a'n gorescynnaiſt yr awr hon allan o ſafn angeu, yn tŵaith yn ein cyſtwyno ein hunain o flaen dy ddwyfol Fawredd, i offrymmu i ti aberth o foliant a diolwch, o herwydd i ti ein gwrandaw pan yn ein blinder y galwaſom arnat, ac ni thŵriaiſt ymmaith ein gweddi, a wnaethom ger dy fron di ynrein caeth gyfyngder, ie pan gyfrifem bob peth yn golledic, ein llong, ein da, ein bywyd, yna tydi a edrychaiſt yn drugarog arnom, ac a drthymmynaiſt ymwared rhyfeddol, am yr hon ydd yn ni gwedi ein gorfod yr awr hon mewn diogelwch, yn rhoddi yr holl foliant a gogoniant ith Enw bendigedic, Trŵy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

Neu hon.

ALlwyoccaf Ddduw, graſuſol a daionus, y mae dy drugaredd gorŵch dy holl weithredoedd, ond hi a eſtynwyd allan mewn mŵy hynod tuag attom ni, y rhai nor allwog ac mor rhyfeddol a amddiffynnaiſt. Ti a ddangoſaiſt i ni bethau ofnadwy, a

fendodau yn y dyfnder, fel y gwelem pa Ddduw gall-uog a grasol ydwyt ti; mor ddigonol a pharod i gym-morth y saŵi a ymddiriedant ynot. Di a ddangosaist y modd y mae y gwyntoedd a'r moroedd yn ufuddhau i'th orchymmyn, fel y gallwn ddysgu, hyd yn oed ganddynt hwy fod o hyn allan yn ostyngedic i'th lais, a gwneuthur dy ewyllys. O herwydd pa ham nyni a fendigwn ac a ogoneddwn dy Enw am y cyfryw dy drugaredd yn ein hachub, pan oeddem ar ddibyn cyfrgoll. Ac ydd ym yn attolwg i ti, gwna ni yr awr hon mor wir ystyriol o'th drugaredd, megis yr oeddem y pryd hyntw o'r enbydrwydd. A dyro i ni galonnau parod bob amser i ddatcan ein diolchgarwch, nid ar air yn unig, eithr drwy ein buchedd hefyd, gan fod yn ufuddach i'th orchymmynion bendigedic. Estyn, attolwg, dy ddaioni hyn i ni, fel y bo i ni, y rhai a achubaist dy wasanaethu mewn sancteiddrwydd ac uniondeb holl ddyddiau ein bywyd, trwy Jesu Grist ein Harglwydd a'n Jachawdr. Amen.

Hymn o Fawl a Diolchgarwch ar ol Tymestl Beryglus.

DEuwch, clodforwn yr Arglwydd, canys da yw, ei drugaredd a bery yn dragywydd.

Dawn, yw'r Arglwydd, a thra-moliannus; felly dyweded gwaredigion yr Arglwydd, y rhai a waredodd efe o anwar derfysc y Mor.

Gwallawn a thangarog yw'r Arglwydd, hwyr-frydig, i ddig, a mawr ei Drugaredd.

Nid yn ol ein pechodau y gwnaeth efe a ni: ac nid yn ol ein anwireddau y talodd efe i ni.

Canys cyfuwch ag yw'r nefoedd uwchlaw'r ddaiar y rhagorodd ei drugaredd ef tuag attom ni.

Ing a blinder a gawsom: dalethem hyd borth angeu.

Dyfroedd y Mor oeddynt ar lifo trosom: Dyfroedd chwyddedig oeddynt ar fyned tros ein henaid.

Rhuodd y Mor, a'r tymhestl-wynt a ddercha-fodd ei donnau ef.

Oi a elcynnasom megis i'r nefoedd, descynnasom drachefn i'r dyfnder; Ein henaid a doddodd ynom gan flinder.

harfer ar y Mor.

Yna y gwaeddaſom arnat ti, O Arglwydd; titheu a'n dygaiſt allan o'n gorthrymder.

Bendigedic fyddo dy Enw, yr hwn ni ddirmygaiſt weddi dy weiſion; Eithr gwrandewaiſt a'r ein llef, ac achubaiſt ni.

Anfonaiſt allan dy Air, goſtegodd y gwynt yſtormus, ac hi aeth yn dawel.

O bid i ninnau am hynny foliannu yr Arglwydd am ei ddaioni a mynegu y Rhyfeddodau a wnaeth, ac y mae yn waſtad yn eu gwneuthur i feibion dynion.

Moliannus fyddo 'r Arglwydd beunydd, ſef, yr Arglwydd yr hwn ſydd yn ein cynnorthi, ac yn tywallt ei fendithion arnom.

Efe yw ein Duw ni, ſef, y Duw, oddiwrth yr hwn y daw iechydwriaeth; Duw yw yr Arglwydd, drwy yr hwn y diangaſom rhag angeu.

Tydi, Arglwydd, a'n llawenychaiſt ni a gweithred dy ddwylo; ac ni a orfoleddwn yn dy foliant.

Bendigedig fyddo'r Arglwydd Ddnw, ſef yr Arglwydd Ddnw, yr hwn yn unig ſydd yn gwneuthur rhyfeddodau.

A Bendigedig fyddo Enw ei Fawrhydi ef byth, a dywed pob un o honom, Amen, Amen.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſprydglân. Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſoedd. Amen.

2 Cor. 13. 14.

GRas ein Harglwydd Jeſu Grift, a Chariad Duw, a Chymdeithas yr Yſpryd glân, a fyddo gyda ni oll byth bythoedd. Amen.

Ffurf Gweddiau iw

Ar ol Buddugoliaeth, neu ymwared oddiwrth y Gelyn.

Pſalm neu Hymn o Fawl a Diolchgarwch ar ol Buddugoliaeth.

ONi bualei yr Arglwydd on plaid, gallwn ddywedyd yn awr, oni bualei yr Arglwydd ei hun gyda ni, pan gyfododd dynion yn ein herbyn.

Hwy a'n llyngcalent ni yn fyw, pan enynnodd eu llid hwynt i'n herbyn.

Je, y dyfroedd an boddaſent ni: y ffrwd a aethei tros ein henaid, dyfn-ddyfroedd y beilchion a aethent tros ein henaid.

Eithr bendigedig fyddo 'r Arglwydd yr hwn ni'n rhoddodd ni yn yſclyfaeth iddynt.

Yr Arglwydd a wnaeth Jechydwriaeth nerthol i ni.

Nid, a'n cleddyf ein hun y gorefcynnaſom, nid ein braich ein hun, a barodd i ni iechydwriaeth, eithr dy ddeheulaw di a'th fraich a llewyrch dy wyneb, o herwydd i't ein hoffi ni.

Yr Arglwydd a ymddangoſodd troſom ni: yr Arglwydd a orchguddiodd ein pennau ac a wnaeth i ni ſefyll yn nydd y frwydr.

Yr Arglwyd a ymddangoſodd troſom ni: yr Arglwydd a ddadymchwelodd ein gelynion, ac a ddrylliodd y rhai a godaſant i'n herbyn.

O herwydd paham nid i ni, O Arglwydd, nid i ni: ond i'th Enw di rhodder y Gogoniant.

Yr Arglwydd a wnaeth i ni bethau mawrion, yr Arglwydd a wnaeth bethau mawrion i ni: am yr hyn yr ydym yn llawen.

Ein porth ni ſydd yn Enw 'r Arglwydd, yr hwn a wnaeth nef a daiar

Bendigedig fyddo enw yr Arglwydd o'r pryd hyn hyd yn dragywydd.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſloedd. Amen.

harfer ar y Mor.

℄ Ar ol yr Hymn ymma gellir canu y Te Deum.
Yna y Colect hwn.

OHollalluog Dduw, goruchel Lywiawdr yr holl fyd, yn llaw yr hwn y mae nerth a chadernid, na all neb ſefyll i'w herbyn; Nyni a fendithiwn, ac a fawrygwn dy Enw mawr â gogoneddus am y fuddugoliaeth Iwyddianus hon: yr holl ogoniant o honi a ddodwn i ti, yr hwn wyt unig Roddwr pob goruchafiaeth. Ac nyni a attolygwn i ti, roddi i ni Râs i dderchafu dy fawr Drugaredd hon i'th ogoniant di, i fawrhâad dy Efengyl, i anrhydedd ein goruchel Arglwydd Frenin, ac hyd y bo ynom i leſhâd holl ddynol ryw. Ac ni a attolygwn i ti, roddi i ni y cyfryw ystyried o'th fawr drugaredd hon, a'n rhwym ni i wir ddiolchgarwch, yn ymddangos yn ein holl fucheddau drwy yniarweddiad goſtyngedig, ſancteid-lan, ac ufudd ger dy fron di tros ein holl ddyddiau; trwy Jeſu Grist ein Haglwydd: J'r hwn gyda thi a'r Yſpryd glan megis am dy holl Drugareddau, felly yn enwedig am yr oruchafiaeth a'r ymwared presennol, y byddo 'r holl ogoniant ac anrhydêdd hyd yn oes oeſoedd Amen.

2 Cor. 13. 14.

GRas ein Harglwydd Jeſu Grist, a Chariad Duw, a Chymdeithas yr Yſpryd glân, a fyddo gyda ni oll byth bythoedd. Amen.

Wrth Gladdedigaeth eu meirw ar y Môr.

℄ GEllir arfer y gwaſanaeth yn y llyfr Gweddi Gyffredin: yn unig yn lle y geiriau hyn [Gan hynny ydd ym ni yn rhoddi ei gorph ef i'r ddaiar, ſef, Daiar i'r ddaiar &c.] dyweder.

Gan hynny ydd ym yn rhoddi ei gorph ef i'r Dyfnder i ddythwelyd i lygredigaeth, yn diſgwil am adgyfodiad y Corph (pan fydio y mor ei feirw allan) a bywyd y byd y ſydd ar ddyfod, trwy ein Harglwydd Jeſu Grist, yr hwn ar ei Ddyfodiad a newidia ein Corph gwael ni, fel y byddo yn gyffelyb i'w gorph gogoneddus ef yn ol y galluog weithrediad, trwy yr hwn y dichon efe ddaroſtwng pob peth iddo ei hun.

Ffurf a Dull Gwneuthur,

Urddo a Chyſſegru

ESCOBION,

OFFEIRIAID,

A

DIACONIAID,

Yn ôl Trefn

Eglwys Loegr.

Pwy a Dull Gwrthdhw,

Iradoc a Clywfegyd

ESGOBION,

OFFEIRIAID,

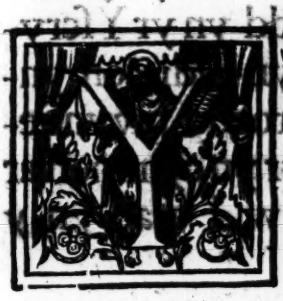
A

DIACONIAID,

Yn ol Eu Trefn

Fel y mae Llogi

Y Rhag-ymadrodd.

Spys yw i bawb yn dyfal ddarllain yr y Scrythr lân a Hen Awduriaid fôd hyn o Weinidogion yn Eglwys Grist, er amser yr Apoſtolion, ſef, Eſcobion, Offeiriaid a Diaconiaid. Ar cyffryw barchus fri ydoedd er ioed ar y ſwyddau hyn, fel na allai néb ryfygu gweini yn yr ûn o honynt, oddieithr yn gyntaf gael ei alw, ei brofi, ei holi, a gwybod fôd ganddo Gynneddfau cymmwys i'r unrhyw. Oddieithr hefyd cael trwy Weddi Bublic ac Arddodiad Dwylo, ei dderbyn, ai ddodi yn y (ſwydd) gan Awdurdod Gyfreithlawn.

O herwydd paham, tuag at fôd parhâad, ac ymarfer, a bri parchus ar hyn, o fewn Eglwys *Loegr*; ni Chyfrifir ac ni Chymmerir néb am Eſcob, Offeiriad neu Ddiacon Cyfreithlawn o fewn Eglwys *Loegr*, ac ni oddefir iddo weini yn yr ûn o'r Swyddau dywededig, oddieithr iddo gael ei alw ei brofi, a'i holi, a'i dderbyn iddynt yn ôl y ffurf y ſydd yn canlyn ymma, neu ei fôd wedi cael Cyſſegriad neu Urddiad gan Eſcobion ymlaen-llaw.

Ac ni dderbynnir néb yn Ddiacon hyd oni bo yn dair blwydd ar hugain o oedran: A bid pôb ûn a dderbynnir yn Offeiriad, yn llawn pedair blwydd ar hugain o oedran: A bydded pôb ûn a urddir neu o Gyſſegrir yn Eſcob, yn gyflawn ddengmlwydd ar Hugain o oedran.

Y Rhag-ymadrodd.

Ac yr Eſcob ei hun, neu drwy dyſtiolaeth gyflawn gan eraill, yn gwybod fôd neb rhyw ûn yn ŵr o fuchedd Bunweddus, ac yn ddifeius, ac yn ei gael ef yn ôl ei holi a'i brofi yn ddyſcedic yn y Lladin-iaith, ac yn ddigon cyfarwydd yn yr Yſcrythyr-lân, efe a all ei wneuthur ef yn Ddiacon yngwydd yr Eglwys, ar yr amſeroedd pwyntiedig yn y Canon, neu ar achos mawr yn cymmell ar ryw Ddŷd-Sul, neu Dŷdd-Gwyl arall yn y môdd a'r ffurf, yn canlyn.

Dacgniaid.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth bob dallineb calon, oddi-wrth falchder, a gwag ogoniant, a ffug sanctiddrwydd, oddi wrth genfigen, digaledd, a bwriad drwg, a phob angharidoldeb.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth annuwioldeb, a phob pechod marwol, ac oddi-wrth holl dwyll y byd, y cnawd, ac ysprydoedd.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth fellt a thymestl, oddi-wrth dlâ, haint, y nodau, a newyn, oddi-wrth ryfel ac ymladd, ac oddi-wrth angau disyfyd.

Gwaret ni Arglwydd daionus.

Oddi-wrth bob terfysc, dirgel frâd, a gwrthryfel, oddi-wrth bob ffals ddysceidiaeth, opinion annuwiol a schism, oddi-wrth galedrwydd calon, a diffyg ar dy air a'th orchymmyn.

Gwaret nyni Arglwydd daionus.

Trwy ddirgelwch dy gnawdoliaeth, trwy dy sanctaidd enedigaeth, a'th enwaediad, trwy dy fedydd, dy ymprofedigaeth, a'th brofedigaeth.

Gwaret nyni Arglwydd daionus.

Trwy dy ddirfawr ing, a'th chwys gwaedlyd, drwy dy grog a'th ddioddefaint, drwy dy werthfawr angau a'th gladdedigaeth, drwy dy anrhydeddus gyfodiad, a'th escyniad, a thrwy ddyfodiad yr Yspryd glân.

Gwaret nyni Arglwydd Daionus.

Yn holl amser ein trallodd, yn holl amser ein gwynfyd, yn awr angeu, ac yn nydd y farn.

Gwaret nyni Arglwydd daionus.

Nyni bechaduriaid a attolygwn i ti ein gwrando, o Arglwydd Ddduw, a theilyngu o honot gadw, rheoli, a llywodraethu dy lân Eglwys gatholic, yn y ffordd union.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gadw a nerthu i'th Wir addoli mewn iawnder a glendid buchedd, dy wasanaeth-wr Charles ein grasusaf Frenhin a'n pen-llywydd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot lywodraethu ei galon yn dy ffydd,

ofn, a chariad, ac iddo ymddiried byth ynot, ac yngais yn wastad a'th anrhydedd, a'th ogoniant.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot ti anrhydyn a'i gadw, gan roddi iddo fuddugoliaeth ar ei holl elynion.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw ein grasusaf Frenhines Catherin, y Fam-frenhines Mari, Iago 'r Duc o Efrawg a'r holl Frenhinawl deulu.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot rewyrchu yr holl Escobion Offeiriaid a Diaconiaid, ag iawn wybodaeth a deall dy air: ac iddynt hwy trwy eu pregeth a'u buchedd, ei fynegu a'i ddangos yn ddyladwy.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gynnysceddu Arglwyddi 'r Cyngor, a'r holl fonedd â gras, doethineb, a deall.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw y pen-swyddogion, gan roddi iddynt ras i weuthur cyfiawnder, ac i faentumio yr gwir.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio o chadw dy holl bobl.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i bob cenhedlaeth, undeb, tangneddyf a chyd-gordio.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i ni galon i'th garu ac i'th ofni, ac i fyw yn ddiesculus yn ol dy orchymynion.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i'th bobl yehwaneg o rad, i wiando yn ufudd dy air, ac ith ddeerbyn o bur ewyllys, ac i gyuhyrchu ffrwyth yr Yspryd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot ddwyn i'r ffordd wir, bawb ar a aeth ar gyfeiliorn ac a dwyllwyd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot nerthu y rhai sy yn sefyll, a chonffordio, a chynnyrthwyo y rhai sy' â gwan galon, a chyfodi y sawl a syrthiant, ac o'r diwedd curo i lawr Satan tan ein traed.

Nyni

Ffurf a Dull Gwneuthur.

DIACONIAID,

¶ AR y dydd pwyntiedic gan yr Escob, pan orphenner y Gwasanaeth Boreu, y bydd pregeth neu Gyngor yn mynegu swydd a dylêd [y cyfryw a ddeuant i'w gwneuthur yn Ddiaconiaid] mor anghenrheidiol yw y Rådd honno yn Eglwys Grist: Archefyd pa faint y dyleu y bobl eu perchi hwy yn eu swydd.

¶ Yn gyntaf, yr Arch-Diacon neu ei ddeputi ef a Bresentia i'r Escob (ac ef yn eistedd yn ei Gadair gerllaw y Bwrdd bendigedic) gynnifer ag a ddymunant eu Hurddo yn Ddiaconiaid (a phôb ûn o honynt wedi ymwisco yn hardd) gan ddywedyd y geiriau hyn.

ARhyddeddus Dåd yng Hrist, yddwyf yn presentio i chwi y rhai presennol hyn i'w gwneuthur yn Ddiaconiaid.

Yr Escob.

GWiliwch ar fôd y Rhai ydd ych yn eu presentio i ni yn addas a Chymmys o herwydd eu dysc a'u duwiol ymarweddiad, i iawn gyflawni eu Gwenidogaeth er anrhydedd i Ddduw ac er adeiladaeth i'w Eglwys.

¶ Yr Arch-Diacon a ettyb.

MYsi a ymofynnais am eu hanes, ac a'u holais hwynt eu hunain, ac ydd wyfi yd meddwl i bôd hwy felly.

¶ Yna yr Escob a ddywed wrth y Bobl.

FY Mrodyr, od oes neb o honoch a wyr ûn rhyfbystr neu fai cyhoeddus yn nêb o'r rhai hyn a bresentwyd i'w hurddo yn Ddiaconiaid, o herwydd yr hwn ni

Ffurfadull gwneuthur

ddylai gael ei dderbyn i'r Llwydd honno, deued ger bron yn Enw Duw a dangosed beth yw'r bai neu rwystr.

℣ Ac os rhyw fai gorthrwm neu rwystr a honnir, yr yr Escob a arbed urddo y dŷn hwnnw hyd pan gaffer y cyhuddedic yn ddiargywedd o'r bai hwnnw.

℣ Yna yr Escob (gan Orchymmyn y rhai a gaffer yn gymmwys i'w hurddo i weddiau y Gynhulleidfa) gyda'r Eglwys-wyr a'r Bobl bresennol a gân neu a ddywed y Litani fel y mae yn canlyn.

Y Litani ar Cyd-eirchion.

DUw Tad o'r Nef: trugarha wrthym wîr bechaduriaid.

Duw Tâd o'r nef : trugarhâ wrthim, &c.

Duw Fâb, bryn-wr y byd : trugarhâ wrthym wîr bechaduriaid.

Duw Fâb, bryn-wry byd : trugarhâ wrthym, &c.

Duw Yspryd glan, yn deilliaw oddi-wrth y Tad a'r Mab; trugarhâ wrthym wîr bechaduriaid.

Duw Yspryd glân, yn deilliaw oddi-wrth, &c.

Y gogoned, lan, fendigaid Drindod, tri pherson, ac un Duw: trugarha wrthym wîr bechaduriaid.

Y gogoned, lân, fendigaid Drindod, tri pherson, &c.

Na chofia Arglwydd ein anwiredd, nac anwiredd ein rhieni, ac na ddyro ddial am ein pechodau : arbed nyni Arglwydd daionus, arbed dy bobl a brynaist a'th werth-fawr waed, ac na lidia wrthym yn dragywydd.

Arbet ni Arglwydd daionus.

Oddi wrth bob drwg ac anffawd, oddi-wrth bechod, oddi-wrth ystryw a chyrch y cythrael, oddi-wrth dy lid, ac oddi-wrth farnedigaeth dragywyddol.

Gwaret

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gymmoeth, a helpio, a diddanu pawb ar y sydd mewn perigl, anghenoctid a thrwblaeth.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gadw pawb a'r sydd yn ymdaith ar for na thir, pob gwraig wrth escor plant, pob clwyfus a thai bychan, a thosturio wrth bawb a sydd mewn caethiwed a tharchar.

Nyni a attolygwn i trein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot amddiffyn ac ymgeleddu y plant amddifaid, a'r gwragedd gweddwon, a phawb y sydd yn unic, ac yn goddef pwys plaid orthrech.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot drugarhau wrth bob dyn.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot faddeu i'n gelynion, erlynwyr, ac ysclandr-wyr, a throi eu calonnau.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi a chadw er ein lles, amserol ffrwythau y ddaiar, modd y caffom mewn amser dyledus eu mwynhau.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i ni wir edifeirwch, a maddeu i ni ein holl bechodau, ein esceulusdra, a'n hanwybod, au cyuhyscaeddu, a rhâd dy Ysprvd glân, i weithau ein buchedd yn ôl dy air sanctaidd.

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando Arglwydd trugarog.

Mâb Duw, attolygwn i ti ein gwrando.

Mâb Duw attolygwn i ti ein gwrando.

Oen Duw, yr hwn wyt yn dilêu pechodau yr byd.

Caniadhâ i ni dy dangneddyf.

Oen Duw, yr hwn wyt yn dilêu pechodau yr byd.

Trugarhâ wrthym.

Crist clyw nyni.

Crist clyw nyni.

Arglwydd trugarha wrthym.

Arglwydd trugarha wrthym.

Crist trugarhâ wrthym.

Crist, trugarha wrthym.

Ffurf a dull gwir eu thur

Arglwydd, trugarha wrthym.

Arglwydd trugarha wrthym.

℣ Yna y dywed yr Offeiriad a'r bobl gidag ef weddi'r Arglwydd.

EIn Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, sanctei-ddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy e-wyllys ar y ddaear megis y mae yn y nefo-edd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeu-wn ni i'n dyled-wyr. Ac nag ar wan ni i brofedigaeth Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Offeiriad.

Arglwydd na wna â mwy yn bl ein pechodau.

Atteb.

Ac na obrwya ni yn bl ein anwireddau.

℣ Gweddiwn.

DArllen Tad trugarog, yr hwn nid wyt yn dir-mygu wrth enaid calon gyffroedd edig, nac ad da-ned y gorthrymmedic: cynnorthwya ni dru-garog em gweddiau, y rhai ydym ni yn eu gwneuthur ger dy fron yn ein trallod a'n blin-dyd, pa bryd bynnag y gwaeccant arnom: a gwrando ni yn tadol, fel y bo i'r dygan hynny, y rhai y mae yr-ryw a dichell diafol nen ddyn yn eu gwneuthur i'n herbyn, fyned yn ofer, a thrwy ragluniaeth dy ddaioni di, iddynt fod yn ddiddarfodic, amdd na allber dy weision drwg erlyn neb, a gallu o honom byth ddiolch i ti yn dy lan Eglwys, trwy Jesu Grist ein har-glwydd.

Arglwydd, cyfod, cymmorth ni, a gwaret ni er mwyn dy Enw.

ODduw, ni a glywsom â'n clustiau, â'n tadau a fynegasant i ni y gweithredoedd ardder-chawg a wnaethpoit yn eu dyddiau, ar yr hyn-fyd o'u blaen hwy.

Arglwydd, cyfod, cymmorth ni, a gwaret ni er mwyn dy anrhydedd.

Gogo-

Diaconiaid.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân.

Atteb.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſoedd. Amen.

Rhag ein gelynion amdiffyn ni, Chriſt.

Yn raſol edrych ar ein poenedigaethau.

Yn dosturus ystyria wrth drymder ein calonnau.

Yn drugarog maddeu bechodau dy bobl.

Yn garedigol gan drugaredd gwrando ein gweddiau.

Jeſu Fâb Dafydd, trugarhâ wrthym.

Yr awr hon a phob amſer, teilynga ein gwrando o Chriſt.

Yn raſol clyw ni o Chriſt yn raſol clyw nyni ô Arglwydd Griſt.

Offeiriad.

Arglwydd dangos dy drugaredd arnom.

Atteb.

Fel yddym yn ymddiried ynot.

℣ Gweddiwn.

Yni a attolygwn i ti ô Arglwydd Dâd, yn drugarog edrych ar ein gwendid, ac er gogoniant dy Enw, ymchwel oddi-wrthym, yr holl ddrygau a ddarfu i ni o wir gyfiawnder eu haeddu, a chaniadhâ fod i ni yn ein holl drallod ddodi ein cyfan ymddiried a'n gobaith yn dy drugaredd, ac byth dy wasanaethu mewn ſancteiddrwydd, a phurdeb buchedd, i'th anrhydedd a'th ogoniant trwy ein unig gyfryngwr a'n dadleu-wr Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

℣ Yna y cenir neu y dywedir gwaſanaeth y Cymmun gyda'r Colect, Epiſtol, ar Efengyl, fel y mae yn canlyn.

Y Colect.

Oll-alluog Dduw, yr hwn o'th ddwyfol ragluniaeth a oſodaiſt amryw raddau o Weinidogion yn dy Eglwys, ac a yſprydolaiſt dy Apoſtolion i ddewis i Râdd Ddiaconiaid y cyn-ferthyr S. Stephan ac eraill: Edrych yn drugarog ar dy waſanaeth-ddynion hyn y rhai yr awrhon a elwir i'r unrhyw ſwydd a Gweinidogaeth. Felly cyflawna hwynt a'th wîr athrawiaeth

Ffurfa dull gwneuthur

rawiaeth, ac addurna hwynt a dniweidrwydd Buchedd, fel y bo iddynt drwy air ac eſampl dda dy Walanaethu di yn ffyddlon yn y ſwydd hon, er gogoniant i'th Enw, ac adeiladaeth dy Eglwys, trwy haddedigathau ein prynwr Jeſu Grift, yr hwn ſydd yn byw ac yn Teyrnaſu gyda thydi a'r Yſprryd glân yr awrhon ac yn dragywydd. Amen.

Yr Epiſtol.

1 Tim. 3. 8,--13.

RHaid i'r Diaconiaid yr un ffunyd, fôd yn honeſt, nid yn ddau-eiriog, nid yn ymroi i win lawer, nid yn budr-elwa: Yn dala dirgelwch y ffydd mewn cydwybod bûr. A phrofer y rhai hynny hefyd yn gyntaf, yna gwaſanaethant ſwydd Diaconiaid, os byddant ddiargyoedd. Y mae yn rhaid iw gwragedd yr un modd fôd yn honeſt, nid yn enllibaidd, yn ſobr, yn ffyddlon ym mhôb peth. Bydded y Diaconiaid yn wyr un-wraig, yn ilywodraethu eu plant, a'u tai eu hunain, yn dda. Canys y rhai a waſanaethant ſwydd Diaconiaid yn dda, ydynt yn ennill iddynt eu hunain, râdd dda, a hyfder mawr yn y ffydd ſydd yn Ghrift Jeſu.

Neu hon.

Act 6. 2, 7.

YNa'r deuddeg a alwaſant ynghyd y lliaws diſcyblion, ac a ddywedaſant: nid yw gymheſur i ni adel gair Duw, a gwaſanaethu byrddau. Am hynny frodyr, edrychwch yn eich plith, am ſeithwyr da eu gair, yn llawn o'r Yſprryd glân a doethineb, y rhai a oſodom ar hyn o orchwyl. Eithr nyni a barhawn mewn gweddi, a gwenidogaeth y gair. A bodlon fu'r ymadrodd gan yr holl liaws: a hwy a etholaſant Stephan, gwr llawn o ffydd, ac o'r Yſprryd glân, a Philip, a Phrocorus, a Nicanor, a Thimon, a Pharmenas, a Nicholas, proſelyt o Antiochia: y rhai a oſodaſant hwy ger bron yr Apoſtolion, ac wedi iddynt weddio, hwy a ddodaſant eu dwylo arnynt hwy. A gair Duw a gynnyddodd, a rhifedi y diſcyblion yn Jeruſalem a amlhaodd yn ddirfawr, a thyrfa fawr o'r offeiriaid a ufuddhaſant i'r ffydd.

Diaconiaid.

¶ Ac o flaen yr Eſengyl, yr Eſcob yn eiſtedd yn ei Gadair, a bair Weini i bôb ûn o'r rhai y ſydd i dderbyn yr Urdd hon, y Llŵ am Uchafiaeth y Brenin, ac yn erbyn Gallu ac Awdurdod pôb pennaeth arall-wald.

Y Llŵ am unbennaeth y Brenin.

YDD wyſi A. B. o eigion ſynghydwybod yn Lyſtu ac yn mynegu, nlai Gràs y Brenin yn Unic y ſydd oruch-lywiawdr ar y Deyrnas hon, ac ar holl eraill Arglwyddiaethau a Gwledydd eiRàs ef, yn gyſtal ymmhôb rhyw bethau a Dadleuon Yſprydol neu Eglwyſic a bydol. Ac nad oes ac na ddylei fôd i ûn eſtron Dywyſog, Dyn, Prelad, Stât neu bennaeth, ddim, Beirniadaeth, Gallu, Goruchafiaeth, Rhagoriaeth neu Awdurdod Eglwyſic neu Yſprydol o fewn y Deyrnas hon. D herwyd pa ham yddwyſi yn llwyr wadu ac yn ymwrthod a phôb rhyw Feirniadaethau Gallnoedd, Goruchderau ac Awdurdodau, ac yddwyſi yn addaw y dygaf ffyddlondeb a Gwrogaeth gywir i Ràs y Brenin, ei Etifeddion a'i Syclesſoriaid Cyfreithlawn; ac y cynnorthwyaf, ac y diffynnaf hyd y byddo i mi allu. Bôb Beirniadaeth, Braint, Rhagoriaeth ac Awdurdod a roddwyd neu a berthyn i Ràs y Brenin, i'w Etifeddion, ac i'w Syclesſoriaid, neu a unwyd ac a gyſlyltwyd ad ymmerodrol, goron y Deyrnas hon, fel i'm cynnorthwyo Duw a Chynnwyſiau y Llyfr hwn.

¶ Yna yr Eſcob a eſamia bôb ûn o'r rhai a urddir yngwydd y bobl, yn ôl y Dull yn Canlyn.

YDych chwi yn credu eich cynhyrfu oddi fewn gan yr Yſpryd glân i gymmeryd arnoch, y Swydd, a'r Weinidogaeth hon at waſanaethu Duw, er hyfforddiad i'w ogoniant ac er Adeiladaeth i'w Bobl?

Atteb.

Yddwyf yn credu hynny.

Yr Eſcob.

YDych chwi yn fybied eich bôd wedi eich Gwîr alw i Weinidogaeth yr Eglwys yn ol ewyllys ein Harglwydd Jeſu Grîſt, ac iawn drefnyddiad y Deyrnas hon?

Ffurfa dullgwneuthur

Atteb.

Ydd wyf yn meddwl hynny.

Yr Escob.

A ych chwi yn ddiffuant yn credu y canon oll o Scrythyrau yr Hen Destament a'r Newydd?

Atteb.

Ydd wyf yn eu credu hwynt.

Yr Escob.

A ddarllennwch chwi yr unrhyw yn ddyfal i'r Bobl yngynnulledic yn yr Eglwys lle i'th gosoder i weini?

Atteb.

Gwnaf.

Yr Escob.

Y Mae yn perthyn i Swydd Diacon, yn yr Eglwys lle a gosodir ef i weini gynnorthwyo yr Offeiriad yngwasanaeth Duw, ac yn Bennaf pan fyddo efe yn ministrio y Cymmun bendigedic, i'w helpu ef iw gyfrannu ef. A darllain yr Ysgrythyr Lân ac homiliau yn yr Eglwys; ac addysgu y bobl jeuaingc yn y Catechism. Bedyddio rhai bychain lle na bo yr Offeiriad yn bresennol; a phregethu, os caniadheir iddo hynny gan yr Escob. Ac yn hellach ei swydd ef yw, llenwi darmerth i'r Llodion, yn ofyn am diwygiadau cleifion, anghenus a gweniaid, mynegi i'r Curad eu cyflwr, eu penwau a'u Trigfeydd, fel trwy ei gynghor ef, y gallont dderbyn cymmorth o Elusenau y plwyfolion ac eraill. A wnewch chwi hyn yn barod ac yn ewyllyscar?

Atteb.

Trwy nerth Duw mi a wnâf felly.

Yr Escob.

A Ymroddwch chwi drwy bob diwydrwydd i lunio a Threfnu eich bucheddau eich hun a bucheddau eich teuluoedd yn ôl Athrawiaeth Gyfiawn, ac i'ch gwneuthur eich hunain a hwythau, (hyd y safo ynoch) yn esamplau iachol i bnadell Gyfiawn?

Atteb.

Mi a wnâf felly a'r Arglwydd yn Borth i mi.

Yr

Diaconiaid.

Yr Escob.

A Rodd'wch chwi barch ac ufudd-dod i'ch Ordinari, at Ben-gweinidogion eraill yr Eglwys, ac i'r cyfryw a roddir iddynt y Gofal ar Lywodraeth dyloch chwi, gan ddilyn eu cynghorion duwiol hwy yn Llawen ac yn rhyddfrydar?

Atteb.

Mi a wnâf fy ngorau, a'r Arglwydd yn borth i mi.

℣ Yna yr Escob gan ddodi ei ddwylo ar ben pôb ûn o honynt yn gostwng ar eu gliniau o'i flaen ef a ddywed.

CYmmer di awdurdod i walanaethu Swydd Diacon o fewn Eglwys Ddduw orchymmynedic i ti, yn Enw'r Tâd, a'r Mab, a'r Yspryd gl. n. Amen.

℣ Yna y dyry yr Escob y Testament Newydd i law pôb un o honynt, gan ddywedyd.

CYmmer di awdurdod i ddarllain yr Efengyl o fewn Eglwys Ddduw, ac i bregethu yr unrhyw, os caniadheir i ti hynny gan yr Escob ei hun.

℣ Yna ûn o honynt yr hwn a appwyntio yr Escob, a dderllyn yr Efengyl.

BYdded eich llwynau wedi eu hamwregysu, a'ch canhwyllau wedi eu goleu. A chwithau yn debyg ei ddynion ûn disgwil eu harglwydd, pa bryd y dychwel o'r neithior, fel pan ddelo a churo, yr agoront iddo yn ebrwydd. Gwyn eu byd y gweision hynny, y rhai a gaiff eu harglwydd pan ddel, yn neffro: yn wir wedd af i chwi, efe a ymwregysa, ac a wna iddynt eistedd i lawr i fwytta, ac a ddaw, ac a walanaetha arnynt hwy. Ac os daw efe ar yr ail wiliadwriaeth ac os ar y drydedd wiliadwriaeth y daw, a'u cael hwynt felly gwyn eu byd y gweision hynny.

℣ Yna ydd â yr Escob ymmlaen yn y Cymmun, a chynnifer a orddwyd a arhosant ac y gymmeraint y Cymmun bendigedic gyda'r Escob yr ûn dydd.

℣ Pan orphenner y Cymmun, ar ôl y Colect diweddaf ac yn nesaf o flaen y Fendith, y dywedir y Colectau hyn yn canlyn.

Ffurf a dull gweithur

HOll-alluog Ddduw rhoddwr pôb dawn dâ, yr hwn y bu gwiw gennit dderbyn a chymmeryd dy Walanaethwyr hyn i Swydd Diaconiaid i'th Eglwys: Gwna hwynt, ni a attolygwn i ti Arglwydd, yn Dychwylus, yn ofalus, ac yn astud yn eu Gweinidogaeth; dyro iddynt fywyd pared i gadw pôb Yspryddol ddoethineb, i arwedd bôb amser dystiolaeth eydwybod dda, ac i ymgynnal byth yn ddiysgog ac yn gadarn yn dy Fâb Crist, fel gan ymarwedd yn dda yn y Swydd isel-râdd hon, y caffont eu cyfrif yn deilwng i'w galw i Weinidogaethau Uwch yn dy Eglwys, Trwy'r unrhyw dy Fâb ein Jachawdr Jesu Grist, i'r hwn byd y gogoniant a'r anrhydedd byth bythoedd. Amen.

RHag-flaena ni o Arglwydd, yn ein holl weithredoedd, â'th radlonat hoffder, a rhwydhâ ni â'th barhaus gymmorth, fel yn ein holl weithredoedd dechreuedic, a therfynedic ynoti, y gallom foliannu dy lanutaidd Enw ac yn y diwedd gael gan dy drugaredd fywyd tragywyddol, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

TAngneddyf Ddduw yr hwn sydd uwchlaw pob deall, a gatwo eich calonnau a'ch meddyliau yng-wybodaeth a chariad Duw a'i Fâb Jesu Grist ein Harglwydd. A bendith Ddduw holl-alluog, y Tâd, y Mâb, a'r Yspryd glân fyddo i'th plith, ac a drigo gyd a chwi yn wastad. Amen.

CAc ymma y dylid mynegu i'r Diacon, y gorfydd iddo aros yn ei Swydd o Diaconiaeth tros yspaid ûn flwyddyn gyfan (oddieithr i'r Escob ar ryw achossion Rhesymol weled yn ddâ yn amgenach) tuag at fôd yn berffaith ac yn gyfarwydd yn y pethau a berthynant i'w Weinidogaeth Eglwysic ef. Yn gwneuthur yr hyn os ceir ef yn ffyddlawn ac yn ddiwyd; fe all ei Ddioseſſan ei dderbyn ef i Urdd Offeiriadaeth, ar yr amseroedd gosodedic yn y Canon, neu os bydd achos mawr yn cymmell, ar ryw ddydd Sûl, neu ddydd-Gŵyl arall, yng ŵydd yr Eglwys ar y Dull a'r ffurf y sŷdd yn canlyn isod.

Ffurf

Ffurf a Dull Urddo OFFEIRIAID.

¶ AR y dŷdd pwyntiedic gan yr Eſcob, pan orphenner y Gwaſanaeth Boreu, y bŷdd pregeth neu Gyngor yn mynegu ſwydd a dylêd [y cyfryw a ddeuant i'w gwneuthur yn Offeiriaid] mor anghenrheidiol yw y Râdd honno yn Eglwys Criſt: Ac hefyd pa faint y dyleu y bobl eu perchi hwy yn eu ſwydd.

¶ Yn gyntaf, yr Arch-Diacon neu yn ei abſen, rhyw ûn a appwyntir yn ei le ef, a Breſentia i'r Eſcob yn eiſtedd yn ei Gadair ger llaw y Bwrdd bendigedic gynnifer ag a dderbyn Urdd Offeiriadaeth y dwthwn hwnnw (a phôb ûn o honynt wedi ymwiſco yn hardd) ac a ddywed.

ARhydeddus Dâd yng Nghriſt, ydd wyf yn preſentio i chwi y gŵyr preſennol hyn i'w hurddo yn Offeiriaid.

Yr Eſcob.

GWiliwch ar fôd y Rhai ydd ych yn eu preſentio i ni yn addas a Chymwys, o herwydd eu dyſc a'u duwiol ymarweddiad, i iawn gyflawni eu Gwenidogaeth er anrhydedd i Dduw a'r adeiliadaeth i'w Eglwys.

¶ Yr Arch-Diacon a ettyb.

MYfi a ymofynnais am eu hanes, ac a'u holais hwynt eu hunain, ac ydd wyfi yn meddwl i bôd hwy felly.

¶ Yna

Ffurf a dull gwneuthur

¶ Yna yr Eſcob a ddywed wrth y Bobl.

YBobl ddâ, dymma'r rhai ydd ym ar fedr, gida chenad Duw, eu cymmeryd heddyw i gyllegr-ſwydd Offeiriadaeth: canys ar ôl eu hoholi yn ddyfal, nid ydym yn gweled angenach, na chawſant eu galw yn gyfreithlawn i'w Swydd a'u Gwenidogaeth; a'u bôd yn wŷr cymmwys i'r unrhyw. Eithr er hyn i gyd, od oes nêb o honoch chwi, a wŷr ûn rhwyſtr neu fai cyhoeddus yn nêb ûn o honynt, o herwydd yr hwn ni ddylid ei gymmeryd i'r gyllegr-Weinidogaeth ymma; yn Enw Duw, deued allan a dangoſed beth yw y bai neu rwyſtr.

¶ Ac os rhyw fai gorthrwm neu rwyſtr a honnir, yr Eſcob a arbed urddo y dŷn hwnnw hyd pan gaffer y cyhuddedic yn ddiargywedd o'r bai hwnnw.

¶ Yna yr Eſcob (gan Orchymmyn y rhai a gaffer yn gymmwys i'w hurddo, i weddiau y Gynnulleidfa) gyda'r Eglwys-wyr a'r Bobl breſennol a gân neu a ddywed y Litani gida'r Gweddiau, megis yn Ffurf y Diaconiaid, yn unic yn y cydarch priod yno yr arbedir y gair [Diaconiaid] ac y dywedir y gair [Offeiriaid] yn ei le ef.

¶ Yna y cenir neu y dywedir gwaſanaeth y Cymmun gyda'r Colect, Epiſtol ar Efengyl, iſod.

Y Colect.

HOll-alluog Ddduw, rhoddwr pôb dawn da, yr hwn trwy dy lân Yſpryd a ofodaiſt amryw raddâu o Weinidogion yn yr Eglwys edrych yn ddarbodus ar dy Waſanaethddynion hyn a alwyd yr awr hon i Swydd Offeiriadaeth ac felly cyflawna hwynt a'th wir athrawiaeth, ac addurna hwynt a diniweidrwydd Buchedd, fel y bo iddynt drwy air ac eſampl dda dy waſanaethu di, yn ſyddion yn y ſwydd hon, er gogoniant i'th Enw, ac adeiliadaeth dy Eglwys, trwy haddedigathau ein pryniawdr Jeſu Grîſt; yr hwn ſydd yn byw ac yn Teyrnaſu gyda thydi a'r Yſpryd glân yr awr hon ac yn dragywydd. Amen.

¶ Yr

Y Pſalmau.

Yr Epiſtol.

Ithr i bob un o honom y rhoed grás yn ôl meſur dawn Chriſt. O herwydd pa ham, y mae eſe yn dywedyd pan dderchafodd i'r uchelder, eſe a gaethiwodd gaethiwed, ac a roddes roddion i ddynion. (Eithr, Eſe a dderchafodd, beth yw ond darfod iddo hefyd ddeſcyn yn gyntaf i barthau iſaf y ddaiar? Yr hwn a ddeſcynnodd, yw yr hwn hefyd a eſcynnodd goruwch yr holl nefoedd, fel y cyflawnei bob peth.) Ac eſe a roddes rai yn Apoſtolion, a rhai yn Brophwydi, a rhai yn Efangylwyr, a rhai yn Fugeiliaid, ac yn Athrawon: I berffeithio y Saint i waith y weinidogaeth, i adeiliadu corph Chriſt: hyd oni ymgyfarfyddom oll yn undeb ffydd, a gwybodaeth Mab Duw, yn wr perffaith, at feſur oedran cyflawnder Chriſt.

℣ Yna y darllennir am yr Efengyl ran o'r nawfed Ben: o S. Matth. fel yn canlyn.

Phan welodd eſe y torfeydd, eſe a doſturiodd wrthynt, am eu bod wedi blino, a'u gwaſcaru fel defaid heb gaeddynt fugail. Yna y dywedodd eſe wrth ei ddiſcyblion, Y cynhaiaf yn ddiau ſydd fawr, ond y gweithwyr yn anaml. Am hynny attolygwch i Arglwydd y cynhaiaf anfon gweithwyr i'w gynhaiaf. S. Mat. 9. 36

℣ Neu hyn iſod, allan o'r ddegfedd Ben. o S. Joan.

N wir, yn wir, meddaf i chwi, yr hwn nid yw yn myned i mewn drwy 'r drws i gorlau y defaid, eithr ſydd yn dringo ffordd arall, lleidr ac yſpeiliwr yw. Ond yr hwn ſydd yn myned i mewn drwy 'r drws, bugail y defaid ydyw. I hwn y mae y dryſſor yn agoryd, ac y mae y defaid yn gwrando ar ei lais ef: ac y mae eſe yn galw ei ddefaid ei hun erbyn eu henw, ac yn eu harwain hwy allan. Ac wedi ſodo yr- S. Joan 10. 1

Ffurfadullgwneuthur

ru allan ei ddefaid ei hun, y mae efe yn myned o'u blaen hwy: a'r defaid sydd yn ei ganlyn ef, oblegid y maent yn adnabod ei lais ef. Ond y dieithr ni's canlynant, eithr ffoant oddi wrtho: oblegid nad adwaenant lais dieithraid. Y ddammeg hon a ddywedodd yr Iesu wrthynt: ond hwy ni wybuant pa bethau ydoedd y rhai yr oedd efe yn en llefarn wrthynt. Am hynny yr Iesu a ddywedodd wrthynt drachefn, Yn wir yn wir meddaf i chwi, mysi yw drws y defaid. Cynniver oll ac a ddaethant o'm blaen i, lladron ac yspeil-wyr ynt: eithr ni wrandawodd y defaid arnynt. Myfi yw y drws: os á neb i mewn drwoff, efe a fydd cadwedig: ac efe a á i mewn ac allan, ac a gaiff borfa. Nid yw lleidr yn dyfod onid i ledratta, ac i ddestrywio, mysi a ddaethym fel y caent fywyd, ac y caent ef yn helaethach. Myfi yw 'r bugail da: y bugail da sydd yn rhoddi ei einioes dros y defaid. Eithr y gwás cyflog, a'r hwn nid yw fugail, yr hwn nid eiddo y defaid, sydd yn gweled y blaidd yn dyfod, ac yn gadel y defaid, ac yn ffoi: a'r blaidd sydd yn ei sclysio hwy, ac yn gwascar uy defaid. Y mae 'r gwás cyflog yn ffoi, oblegid mai gwás cyflog yw, ac nid oes ofal arno am y defaid. Myfi yw y bugail da; ac a adwaen yr eiddof fi, ac a'm hadweinir gan yr eiddo fi. Fel yr edwyn y Tâd fysi, felly yr adwaen innau y Tad: ac yr ydwyf yn rhoddi fy einioes dros y defaid. A defaid eraill sy gennif, y rhai nid ynt o'r gorlan hon: y rhai hynny hefyd sy raid i mi eu cyrchu, a'm llais i a wrandawant, a bydd un gorlan, ac un bugail.

Offeiriaid.

¶ Yna yr Escob yn eistedd yn ei Gadair, a wei nydda i bôb ûn o honynt y llŵ am uchafiaeth y Brenin, megis y gosodir o'r blaen yn Ffurf Urddo Diaconiaid.

¶ Ac wedi hynny, efe a ddywed wrthynt.

CHwychwi a glywloch Frodyr, nid yn llai yn eich clamiad priod, nag yn y cyngor a roddwyd i chwi, ac yn y cysegr-lan Lithoedd allan o'r Efengyl, a Scrifennadau yr Apostolion, y rhyw'r uchel fri, a dirfawr bwyth sydd yn y Swydd, i'r hon eich galwyd chwi. Ac yn awr yddym eilchwel yn eich cynghori chwi yn Enw ein Hargl Wydd Jesu Grist, gosio o honoch yn wastad, i ba ryw uchel barch ac i ba ryw Swydd, a goruchwiliaeth bwysfawr i'ch galwyd chwi nid amgen, i fôd yn Gennadon, yn wilwyr, ac yn Oruchwyl-wyr i'r Arglwydd; I Athrawu ac i rag-rybuddio, i borthi ac i arlwyo i Deulu yr Arglwydd. I geisio Defaid Crist a ynt ar ddisperod; A'i Blant ef y sydd ynghanol y Byd drygionnus hwn fel y bônt cadwedig trwy Grist bŷth bythoedd.

Am hynny bid yn wastad bryntiedig yn eich côf chwi, pa ddirfawr dryfor a ymddiriedwyd i chwi. Canys Defaid Crist ydynt y rhai a brynnodd efe, trwy ei angeu, Ei ddyweddi a'i Gorph ef yw'r Eglwys, a'r Gynnulleidfa y bydd rhaid i chwi Weini iddi. Ac os digwydd i'r unrhyw Eglwys, nag i ûn aelod o honi, oddef dim niwed neu Rwystr o achos eich Esceulustra chwi, Chwi a wyddoch faint y bai, ar mor ofnadwy hefyd y dial a ganlyn.

O herwydd pa ham ystyriwch ynoch eich hunain ddiben eich Gweinidogaeth i Blant Duw, tuag at ddyweddi a Chorph Crist; ac Edrychwch na bo i chwi bŷth beidio a'ch poen, eich gofal a'ch diwydrwydd, nes y gorphennoch hyd eithaf y saif ynoch, y cwbl oll, yn ôl eich rhwymedig ddyled, I ddwyn cynnifer oll a ymddiriedwyd, neu a ymddiriedir tan eich gofal, i gyfrywundeb ffydd a Gwybodaeth am Dduw, ac i'r cyfryw

Ffurf a dull gwneuthur

addfedwch â pherffeithrwydd Dedran yn Ghrist, fel na adawer dim lle yn eich mŷsc, nac i amrykuledd Cre-fydd, nac i Ddrygioni buchedd.

Am hynny, yn gymmaint a bod eich Sŵydd chwi yn Rhagori cymmaint, ac mor anhâwdd ei Chyflawni, chwi a welwch a pha faint o ofal ac astudrwydd, y dyleh ymegnio, yn gystal i'ch dangos ei'ch hunain yn walanaethgar ac yn ddiolchgar i'r Arglwydd yr hwn a'ch golododd mewn breint-le mor barchus. Ag i ochelyd hefyd na bo i Chwi eich hunain dramgwyddo, na bod yn achos tramgwydd i eraill. Eisoes nad all fod gennych na phryder nac ewyllys i hynny, o honoch eich hunain; oblegid Duw ei hun y sydd yn rhoddi yr ewyllys a'r gallu. Chwithau a ddylech, ac angenrhaid i chwi, Weddio yn ddifreifol am ei Lan-yspryd ef Ac yn gymmaint ac nad ellwch drwy ûn modd arall graffu ar Wneuthur gweithred mor bwysfawr, yn hyffordd-dio Jachawdwriaeth Dŷn, amyn trwy Athrawiaeth a Thyngor allan o'r Scrythyr-lân, a thrwy fuchedd gydunol a'r unrhyw. Ystyriwch mor astud y dylech fod ar ddarllain a dysgu 'r ysgrythyrau, ac ar lunio eich ymddygiad eich hun, ac eiddo'r rhai nelaf o berthyn i chwi yn ol rheol yr unrhyw Ysgrythyrau; Ac o herwydd yr ûn achos y modd y dylech adel, a bŵrw heibio (hyd y gallech) holl ofalon a Thrafferthau 'r Byd.

Y mae genym obaith da am danoch, eich bod chwi er hir o amser, wedi graff-synnied, ac wedi ystyried yn dda ynoch eich hunain y pethau hyn: A'ch bod wedi gosod eich llwyr fryd, trwy Râs Duw, i ymroddi yn hollawl tuag at hyn o beth; a thynnu eich gafalon oll, a'ch astudrwydd i'r llwybr ymma, Ac y bydd i chwi weddio yn ddi-baid ar Dduw'r Tâd drwy gyfryngdod ein unig Jachawdr Jesu Grist, am Nefawl Borth yr Yspryd glân fel i'ch gwneler, trwy beunydd-ddarllain ac ystyried yr Scrythyrau yn rhuglach ac yn rymmusach yn eich Gweinidogaeth.

Ac fel y byddo i chwi o amser bwygilydd felly ymegnio a sangteiddio eich buchedd-dau Bŷd, a buchedd-dau yr eiddo'ch, ac i'w llunio hwynt wrth reol ac Athrawiaeth Crist i fod yn ddrychau ac yn esamplau Jachol, a Duwiol i'r Bobl i'w canlyn.

Ac

Offeiriaid.

Ac yn Awr, fel y gallo Cymunleidfa Crift y fydd ymma yn gydrychiol wedi ymgafclu ynghyd ddeall hefyd eich meddyliau, a'ch ewyllys yn y pethau hyn, ac fel y gallo'eich addewid yma, eich cymyrfu chwi yn ychwaneg i wneuthur eich dyled-fwyddau, chwychwi a âttebwch yn Eglur i'r hyn bethau, a ofynnom i chwi yn Enw Duw a'i Eglwys, am yr unrhyw.

A ydych yn tybied yn eich calon eich bôd yn wir alwedic yn ôl Ewyllys ein Harglwydd Jefu Grift a Threfn Eglwys Loegr, i Urdd a Gweinidogaeth Offeiriad?

Atteb.

Ydd wyfi yn tybied hynny.

Yr Efcob.

A yw yn ddiogel gennych fôd yr Ferthyrau yn cynwys pôb Athrawiaeth angenrheidiol i Iechydwriaeth Tragywyddol trwy Ffydd yn Jefu Grift. Ac a ydych chwi yn ddi-anwadal yn arfaethu i athrawiaethu y Bobl, a ymddiriedwyd i'ch golygiaeth allan o'r ûn Scrythyrau; Ac na ddyfcwch ddim (megis angenrheidiol i Jachawdwriaeth Tragywyddol) ond a fo diogel gennych y gellir ei gafclu a'i brofi allan or Scrythyrau?

Atteb.

Y mae yn ddiogel gennif, ac mi a arfaethais felly trwy râs Duw.

Yr Efcob.

A Roddwch chwithau ddiwydrwydd yn ffyddlawn bôb amfer ar finiftrio yr athrawiaeth a'r Sacramentau a dilyniaeth Crift, megis y gorchymynnodd yr Arglwydd ac ar y môdd y mae'r Eglwys a'r Deyrnas hon wedi derbyn yr unrhyw, yn ôl Gorchymynnion Duw, hyd pan alloch addyfcu, y Bobl a ddodwyd tan eich cûr a'ch gorchwyliaeth, i gadw a gwneuthur yr unrhyw drwy bôb dyfal-bara?

Atteb.

Mi a wnâf felly trwy borth yr Arglwydd.

Ffurf a dull gweuthur

Yr Eſcob.

A Fyddwch chwi parod drwy bôb ffyddlondeb a diwydrwydd, i ddeol ac i darfu ymmaith bôb cyfeiliornus a dieithr Athrawiaeth, a ſo yn gwrthynebu Gair Duw: ac a ymarferwch chwi roddi yn waſtad Kybuddiau a Chyngho'rion Public a Phreifat, yn gyſtal i'r Claf ac i'r Jach o fewn eich Curau, megis y byddo'r angen yn gofyn, ac y rhoddir Achlyſur?

Atteb.

Mi a wnâf felly a'r Arglwydd yn Gynnorthwywr i mi.

Yr Eſcob.

A Fyddwch chwi ddyfal mewn Gweddiau, ac ar ddarllain y Cyſſegr-lân Yſcrythyrau, ac yn y cyfrwy lafuriau a Myfyriau a hyffordd iant i wybodaeth yr unrhyw; gan ddodi heibio ofal tros y byd a'r Cnawd?

Atteb.

Mi a ym-egniaf a'r wneuthur felly a'r Arglwydd yn Gynnorthwywr i mi.

Yr Eſcob.

A Fyddwch chwi ddiwyd i lunio a ffurfio eich Buchеddau, eich hunain a'ch Teuluoedd wrth Athrawiaeth Crift, ac i'ch gwneuthur eich hunain a nwythau, hyd y bo ynoch, yn flaenoriaid ac yn eſamplau Jachol i ddiadell Crift?

Atteb.

Mi am dygaf fy hun at hynny, a'r Arglwydd yn gynnorthwywr i mi.

Yr Eſcob.

A Ddeffynnwch chwi, ac a hyffordd iwch chwi ddiddigrwydd, tangneddyf a chariaid perffaith rhwng pôb math o Gri ſtianogion; yn enwedig rhwng y rhai a oſodwyd, neu a oſodir tan eich Goruchwyliaeth chwi?

Atteb.

Mi a wnâf felly a'r Arglwydd yn gynorthwywr i mi.

Yr

Offeiriaid.

Yr Eſcob.

A Roddwch chwi barch ac ufudd-dod i'ch Ordinari, ac i Bŷſ-ſwyddogion eraill yr Eglwys, ar yr rhai y dodir y gofal droſoch, a'r Llywodraeth arnoch, gan gyflawni eu cynghorion Duwiol hwy yn Llawen ac yn Ewyllyſgar, a chan eich daroſtwng eich hunain i'w Barn Ddwiol hwynt;

Atteb.

Mi a wnâf felly ar Argluwydd yn gynnorthwŷ i mi.

Yna yr Eſcob o'i ſefyll a ddywed.

YR Hollalluog Duw, yr hwn a roddodd i chwi yr ewyllys i wneuthur y pethau hyn ôll, a ganiadhao i chwi nerth hefyd a gallu i gyflawni'r unrhyw; ac felly a derfeithio ei waith a ddechrenodd ynoch; trwy Jeſu Griſt ein Hargluwydd. Amen.

Yna fe a ddymunir ar y gynnulleidfa, pôb ûn yn ei ddirgel weddiau, wneuthur eu herfyniau yn oſtyngedic ar Dduw am y pethau hyn: I'r cyfryw Weddiau, fe a gedwir diſtawrwydd dros encyd.

Ar ôl hynny y Cenir neu y dywedir gan yr Eſcob (a'r rhai, a Urddir yn Offeiriaid, bôb ûn, ar eu gliniau,) *Veni Creator Spiritus*; yr Eſcob yn dechreu, a'r Offeiriaid ac eraill cydrychiol yn atteb bôb ŷn ail wers, fel hyn.

TYred Yſpryd glân in calonnau ni,
A dod dy oleuni nefol.
Tydi wyt Yſpryd Crift, dy ddawn
Sy fawr jawn a rhagorol.
Llawenydd, bywyd, cariad pur
Ydynt dy eglur ddoniau
Dod eli'n llygaid mal i'th ſaint
Ac ennaint in wynebau.
Gwaſgar ein gelynion trwch
A heddwch dyro i ni.
Os tywyſog i ni fydd Duw nêr
Pob peth fydd er daioni.
Dyſc i ni adnabod y Duw Tâd
Y gwir Fâb rhâd a thithau.
Yn un tragywyddol Ddduw i fod
Yr hynod dri phersonau.

Fel

Y Pſalmau.

Fel y dywedir ym-mhob oes
Y Duw a roes drugaredd.
Y Tâd, y Mâb, ar Yſpryd glân,
Da datcan ei anrhydedd.

℣ Neu hyn.

TYred Yſpryd glân tragywyddol Dduw.
yr unrhyw ar Tâd nefol,
Yr unrhyw hefyd ar Mab rhad,
Duw cariad tangneddyfol.
Llewyrcha 'n c'lonnau ni a'th râs
fel byddo gâs i'n bechu,
Ac i ni mewn ſanctteiddrwydd rhydd,
bob dydd dy waſanaethu.
Y diddanudd wyt ti yn wîr,
ym-mhob rhyw bir orthrymder
Dy holl ddaioni di a'th glod
a thafod, ni adrodder.
Y ffynnon i'r llawenydd glân
y gloyw-lîwys dân cariadol
Ac i'r enneiniaid mawr ei les
ſy'n rhoddi gwres Yſprydol.
Dy ddoniau aml yut a dwys
y rhai ith Eglwys rhoddi
Yn-ghalonnau pur, dy ddeddf ddilys
tydi a'th fys ſcrifenni.
Tydi addewaiſt ddyſcu, Jôn
dy weiſion i leſaru.
Fel ym-mhob man y caffo'n rhwydd
yr Arglwydd ei foliannu.
O Yſpryd glân i'n calonnau ni
y gwîr oleuni danfon,
A hefyd zel tra fom ni byw,
i garu Duw yn ffyddlon.
Ein gwendid nertha di o Dduw,
mawr ydyw ein breuolder:
I ddiafol, i'r byd, nac chwaith i'r cnawd,
na fyddom wawd un amſer.
Gyrr ein gelynnion yn eu hol
bydd di heddychol a ni.

Gwna

Offeiriaid.

Gwna i bob dŷn ein caru'n bûr
mael eglur a fydd hynny.
Ein tywyſog wyt o Arglwydd mau
rhag maglau pob rhyw bechod.
A rhag llithro oddi wrthit mwy
cynnorthwy bydd i'n parod.
Dod feſur mawr o'th râs yn rhwydd,
O Arglwydd Dduw goruchaf.
Diddanwch i ni felly y bydd,
yn y brawd-ddydd diweddaf.
I ffoi ymbleidiau teccreth câs
dod i ni râs Duw nefol.
Dod gariad a thangneddyf mâd,
ym-mhob rhyw wlad Griſtnogol.
Attolwg i ti dyro râd
y tâd i ni adnabod.
Ar Arglwydd Jeſu ei fab hael
ac yn y nef cael canfod.
A chyffeſu a pherffaith ffydd
dydd bob dydd yn ddiau.
Yſpryd y Tâd ar Mâb wyt ti
un Duw ond tri perſonau.
I'r Tâd, ir Mâb, ir Yſpryd da
un gogyd a gogyfuwch.
Bid moliant: hwn yw'r gwir Dduw nef
ei enw ef bendithiwch.
A bid in unic Arglwydd, Dduw
bod gwiw ganddo roi 'n hyllwydd.
I bob rhyw Griſtion yn y byd
ei Yſpryd yn dragywydd.

Ffurf a dull gweuthur

℄ Gwedi hynny, yr Escob a weddia yn y modd hwn, ac a ddywed.

℄ Gweddiwn.

Ollalluog Ddduw nefol Dâd, yr hwn o'th anfeidrol Gariad a serch arnom, a roddaist dy unic ac Anwylaf Fâb Jesu Grist i'n prynu ac i fôd yn Awdur i ni o fywyd tragywyddol: yr hwn, wedi iddo Berffeithio ein prynedigaeth ni drwy ei Angeu, ac Escyn o hono i'r Nefoedd, a anfonodd allan i'r Byd Apostolion, Prophwydi, Efangylwyr, Athrawon a Bugeiliaid, Trwy Lafur a Gweinidogaeth y Rhai y casclodd ynghŷd liosog ddiadell ym mhob gorŷr o'r Byd i ddatcan tragywyddol Fawl ei Enw Bendigedig, Am y rhai hyn, mawr ddoniau dy dragywyddol Ewyllysgarwch; Ac am deilyngu o honot alw dy Wasanaeth-Ddynion hyn ymma yn gydrychiol, i'r unrhyw Swydd a Gweinidôgaeth a osodaist er mwyn Jachawdwriaeth Dyn, Nyni a roddwn i ti ffyddlonaf ddiolwch, nyni a'th foliannwn, ac a'th Addolwn Ac yn ostyngedig yr attolygwn i Ti, Trwy yr ûn Dy Fendigedic Fâb Ganiadhâu i bawb a alwant ar dy Enw Sanctaidd, ymma, ac ym mhob man arall, allu dal allan i ymddangos yn ddiolchgar i ti, am y rhai hyn ac oll eraill Dy Fendithion; a chynnyddu beunydd a myned rhagom mewn Gwybodaeth a ffydd ynot Ti A'th Fâb drwy'r Yspryd Glân: fel, yn gystal drwy dy Weinidogion hyn, a thrwy eraill tros ba Rai y gosoder hwy yn Weinidogion, y Gogonedder Dy Enw sanctaidd yn dragywydd: ac yr Ehanger Dy Fendigedic Deyrnas; trwy 'r ûn Dy Fâb Jesu Grist ein Harglwydd, yr hwn sy'n bŷw ac yn Teyrnasu gyda Thi yn undeb yr ûn Yspryd Glân yn oes oesoedd. Amen.

℄ Pan ddarffo y weddi hon, yr Escob gyda'r Offeiriaid cydrychol a ddodant eu Dwylo ar Ben pôb ûn a fo yn derbyn

derbyn Urdd Offeiriadaeth : y derbynwyr yn goſtwng yn ufudd ar eu gliniau, a'r Eſcob yn dywedyd.

DErbyn di yr Yſpryd glan i ſwydd a Gwaith Offeiriad o fewn Eglwys Ddûw, yr hon ſwydd a roddir i Ti yr awr hon drwy Arddodiad ein Dwylo Ni J bwy bynnac y maddeuech Di eu pechodau, maddeuir iddynt Ac i bwy-bynnac yr Attaliech Di eu pechodau, hwy a Attaliwyd. A Bŷdd Di Dychwyliwr eſyddlon Gair Duw a'i Lân Sacramentau, yn Enw y Tâd, a'r Mâb, a'r Yſpryd Glân. Amen.

¶ Yna, a hwy etto ar eu gliniau, yr Eſcob a Ddŷd y Bibl i bôb un o honynt yn ei lâw, gan ddywedyd.

BYdded i Ti Awdurdod i Bregethu Gair Duw ac i Finiſtrio y Sacramentau Bendigedic yn y Gynnulleidfa lle i'th oſodir yn Gyfreithlawn i hynny.

¶ Pan ddarffo hyn, Credo Cymmanfa Nicen a genir nen a ddywedir. A'r Eſcob wedi hynny a aiff rhagddo ar waſanaeth y Cymmun, yr hwn y rhai ôll a dderbyniant Urddau a gymmunant ynghŷd, ac a arhoſant yn yr ûn man lle y dodwyd Dwylo arnynt, hyd pan ddarffo iddynt gymmeryd y Cymmun.

¶ Pan ddarffo y Cymmun, ar ôl y Colect diweddaf ac yn neſaf o flaen y fendith y dywedir y Colectau hyn,

TRugarogaf Dâd, ni a attolygwn i ti anfon dy nefol Fendith ar Dy Waſanaeth-Ddynion hyn, fel y Gwiſcer hwy ag Jawnder; dyro y cyfryw lwyddiant i'th air yn eugeneuau hwynt, fel nad elo eu lleferydd ûn amſer yn ofer. Caniadhâ hefyd i ni Râs i wrando a derbyn yr hyn a lefarant allan o'th ſancteiddiaf Air, neu yn gyſon iddo megis yn llwybr i'n Jachawdwriaeth, fel yn ein holl eiriau a Gweithredoedd y ceiſiom dy ogoniant Di, a Chynnyrch dy Deyrnas, Trwy Jeſu Grîſt ein Hargiwydd. Amen.

Ffurf a dull gweuthur

RHag-flaena ni o Arglwydd, yn ein holl weithredoedd, a'th radlonaf hoffder, a rhwyddhâ ni a'th barhaus gymmorth, fel yn ein holl weithredoedd dechreuedic, a therfynedic ynoti, y gallom foliannu dy ſanctaidd Enw ac yn y diwedd gael gan dy drugaredd fywyd tragywyddol, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

TAngnedoyf Ddduw yr hŷn ſydd uwchlaw pob deall, a gatwo eich calonnau a'ch meddyliau yngwybodaeth a chariad Duw a'i Fâb Jeſu Grift ein Harglwydd. A bendith Ddduw holl-alluog, y Tâd, y Mâb, a'r Yſpryd glân fyddo i'ch pith, ac a drigo gyd a chwi yn wastad. Amen.

CAc os Rhoddir grâdd Diaconiaid i Rai, ac i eraill Urdd Offeiriadaeth yn yr ûn dydd, y Diaconiaid a breſentir yn gyntaf, yna yr Offeiriaid: Ac fe a waſanaetha darllain y Litani ûnwaith i'r ddau: Dyweder Colectau pôb un; y cyntaf tros y Diaconiaid, yna y llall tros yr Offeiriaid.

Yr Epiſtol a fydd, Epheſ. 4. 7, 14. Megis uchod yn y Drefn hon yn neſaf ar ôl yr hon, y rhai a wneir yn Ddiaconiaid, a gymmmerant y Llŵ o Uchafiaeth, yr eſemir, ac yr Urdir hwy, megis ac y rhag-oſodwyd uchod. Ac yna wedi, i ûn o honynt ddarllain yr Efengyl yr hon a fydd naill a'i allan o S. Mat. 9. 30--38. ai o S. Lu. 12. 35--39. Megis uchod yn y Ffurf am Urddo Diaconaid. Y Rhai a wneir yn Offeirriaid yn yr un modd a gymmerant Lŵ yr Uchafiaeth, a eſemir, ac a Urddir, megis y goſodir yn y Gwaſanaeth uchod.

Ffurf Urddo neu Gyſſegru

ARCH-ESCOB, neu ESCOB;

Yr hyn a wneir yn waſtad ar ryw Ddŷdd-Sûl neu Dŷdd-Gŵyl.

Pan fo pôb pêth wedi ei arlwyo yn weddus, a'i oſod mewn Trefn yn yr Eglwys, pan orphenner y Gwaſanaeth Boreu, yr Arch-Eſcob (neu ryw Eſcob arall a Awdurdodwyd i hynny,) a ddechreu waſanaeth y Cymmun, a hwn fydd.

Y Colect.

HOllalluog Dduw, yr hwn trwy dy Fâb Jeſu Grift a roddaiſt amryw ddoniau godidawc i'th ſanctaidd Apoſtolion, ac a orchymmynaiſt iddynt Boythi dy Braidd: Dyro Râs ni a attolygwn i ti, i hôll Eſcobion a Bugeiliaid dy Eglwys i Bregethu dy Air yn ddyfal, ac i finiſtrio eu duwiol ddiſcyblaeth yn ddyledus: A Chaniadhá i'th Bobl Ras i ganlyn yr unrhyw yn oſtyngedic: fel y bo i ni eu gyd derbyn Coron y Gogoniant Tragywyddol, Trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen. 1 Tim. 3.1.

℣ Ac Eſcob arall a dderllyn.

Yr Epiſtol.

GWir yw 'r gair, Od yw nêb yn chwennych ſwydd Eſcob, gwaith da y mae yn ei chwennych. Rhaid gan hynny i Eſcob fod yn ddiargyoedd, yn wr un wraig yn wiliadwrus yn ſobr yn weddaidd, yn lletteugar, yn athrawaidd: Nid yn win-gar, nid yn darawudd, nid yn budr-elwa: eithr yn dirion, yn anymladdgar, yn ddi-arian-

Ffurf a dull gwneuthur

gar: Yn llywodraethu ei dŷ ei hun yn dda, yn dal ei blant mewn ufudd-dod, ynghŷd a phôb honestrwydd: (Oblegid oni feidr un llywodraethu ei dŷ ei hun, pa fodd y cymmer efe ofal dros Eglwys Dduw?) Nid yn newyddian yn y ffydd, rhag iddo ymchwyddo. a syrthio i ddamnedigaeth diafol. Ac y mae yn rhaid iddo ef hefyd gael tystiolaeth dda gan y rhai oddi allan: rhag iddo syrthio i wradwydd, ac i fagl diafol.

¶ Neu hyn yn lle yr Epistol.

Act 20. 17. A O Miletus efe a anfonodd i Ephesus, ac a alwodd atto henuriaid yr Eglwys. A phan ddaethant atto, efe a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch er y dydd cyntaf y daethym i Asia, pa fodd y bum i gyd â chwi dros yr holl amser. Yn gwasanaethu yr Arglwydd gŷd â phob gostyngeiddrwydd, a llawer o ddagrau, a phrofedigaethau; y rhai a ddigwyddodd i mi trwy gynllwynion yr Iddewon. Y modd nad atteliais ddim o'r pethau buddiol heb eu mynegu i chwi, a'ch dysgu a'r gyhoedd, ac o dŷ i dŷ. Gân dystiolaethu i'r Iddewon, ac i'r Groegiaid hefyd, yr edifeirwch sydd tu ag at Dduw a'r ffydd sydd tu ag at ein Harglwydd Jesu Grist. Ac yn awr, wele fi yn rhwym yn yr yspryd yn myned i Jerusalem, heb wybod y pethau a ddigwydd i mi yno. Eithr bod yr Yspryd glân yn tystio i mi ym-mhôb dinas, gan ddywedyd, fod rhwymau a blinderau yn fy aros. Ond nid wyfi yn gwneuthur cyfrif o ddim, ac nid gwerthfawr gennif fy einioes fy hun, os gallaf orphen fy ngyrfa trwy lawenydd, a'r weinidogaeth a dderbyniais gan yr Arglwydd Jesu,, i dystiolaethu Efengyl gras Duw. Ac yr awron, wele, mi a wn na chewch oll (ymmysc y rhai y bum i yn tramwy, yn pregethu teyrnas Dduw) weled fy wyneb i mwyach. O herwydd pa ham, yr ydwyf yn tystio i chwi y dydd heddyw, fy môd i yn lân oddi wrth waed pawb oll. Canys nid ymmatteliais rhag mynegu i chwi holl gyngor Duw. Edrychwch, gan hynny, arnoch eich hunain, ac ar yr holl braidd, ar yr hwn y gosododd yr Yspryd glân chwi yn olygwyr, i fugeilio Eglwys

Duw,

Ddvw, yr hon a vvrcasodd efe â'i briod Waed. Canys myfi a vvn hyn, y daw yn ôl fy ymadawiad i, fleiddiau blinion i'ch plith, heb arbed y praidd. Ac o honoch chwi eich hunain y cyfyd gwŷr yn llefaru pethau gwyr-drawfs, i dynnu difcyblion ar eu hôl. Am hynny gwiliwch a chofiwch, dros dair blynnedd na pheidiais i nos a dydd â rhybuddio pob un o honoch â dagrau. Ac yr awr hon frodyr, yr ydwyf yn eich gorchymyn i Ddvw, ac i air ei râs ef, yr hwn a all adeiladu chwaneg, a rhoddi i chwi etifeddiaeth ym mhlith yr holl rai a fancteiddiwyd. Arian, neu aur neu vvifg neb, ni chwennychais. Je chwi a wŷddoch eich hunain ddarfod i'r dwylo hyn walanaethu i'm cyfreidiau i, ac i'r rhai oedd gyda mi. Mi ddangofais i chwi bob peth, mai vvrth lafurio felly y mae yn rhaid cynnorthwyo y gweiniaid, a chofio geiriau yr Arglwydd Jefu, ddywedyd o honaw ef, mai dedwydd yw rhoddi yn hytrach nâ derbyn.

Yna Escob arall a derllyn Yr Efengyl.

Ac wedi iddynt giniawa, yr Jefu a ddywedodd wrth Simon Petr, Simon mab Jona, a wyt ti yn fy ngharu i yn fwy nâ'r rhai hyn? Dywedodd yntef wrtho, Ydwyf Arglwydd; ti a wyddoft fy môd yn dy garu di. Dywedodd ynteu wrtho, Portha fy wyn. Efe a ddywedodd wrtho drachefn yr ailwaith, Simon mâb Jona, a wyt ti yn fy ngharu i? Dywedodd yntef wrtho, Ydwyf Arglwydd: ti a wyddoft fy môd yn dy garu di. Dywedodd ynteu wrtho, Bugeilia fy nefaid. Efe a ddywedodd wrtho y drydedd waith, Simon mab Jona, a wyt ti yn fy ngharu i? Petr a driftaodd am iddo ddywedyd wrtho y drydedd waith, A wyt ti yn fy ngharu i? ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd, ti a wyddoft bob peth; ti â wyddoft fy môd i yn dy garu di. Yr Jefu a ddywedodd wrtho, Portha fyn nefaid. S. Joan. 20. 19.

Neu hon.

Ac wedi iddynt giniawa, yr Jefu a ddywedodd wrth Simon Petr, Simon mab Jona, a wyt ti yn fy ngharu i yn fwy nâ'r rhai hyn? Dywedodd yntef wrtho, Ydwyf Arglwydd; ti a wyddoft fy môd yn dy garu di. Dywedodd ynteu wrtho, Portha fy wyn. Efe a ddywedodd wrtho drachefn yr ailwaith, Simon mâb Jona, a wyt ti yn fy ngharu i? Dywedodd yntef wrtho, Ydwyf Arglwydd: ti a wyddoft fy môd yn dy garu di. Dywedodd ynteu wrtho, Bugeilia fy nefaid. Efe a ddywedodd wrtho y drydedd waith, Simon mab Jona, a wyt ti yn fy ngharu i? Petr a driftaodd am iddo ddywedyd wrtho y drydedd waith, A wyt ti yn fy ngharu i? ac efe a ddywedodd wrtho, Arglwydd, ti a wyddoft bob peth; ti â wyddoft fy môd i yn dy garu di. Yr Jefu a ddywedodd wrtho, Portha fyn nefaid. S. Joan. 21. 15.

Na, á hi, yn hwyr y dydd cyntaf hwnnw o'r wythnos, a'r drylau yn gaead, lle yr oedd y difcyblion wedi ymgafclu ynghyd, rhag ofn yr Jddewon, daeth yr Jefu, ac a fa-

Ffurfa dull gwneuthur

a ſafodd yn y canòl, ac a dywedodd wrthynt, Tangneddyf i chwi. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a ddangosodd iddynt ei ddwylo, a'i ystlys. Yna 'r diſcyblion a lawenychasant, pan welsant, yr Arglwydd. Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt drachefn, Tangneddyf i chwi: megis y danfonodd y Tâd fi, yr wyf finneu yn eich danfon chwi. Ac wedi iddo ddywedyd hyn, efe a anadlodd arnynt, ac a ddywedodd wrthynt, Derbyniwch yr Yspryd glân. Pwy bynnac y maddeuoch eu pechodau, maddeuir iddynt: a'r eiddo pwy bynnac, a attalioch, hwy a attaliwyd.

Neu hon.

S. Mat. 28. 19.

EWch gan hynny, a dyſcwch yr holl genhedloedd, gan eu bedyddio hwy yn enw'r Tâd a'r Mâb, a'r Yspryd glân: Gan ddyſcu iddynt gadw pôb peth a'r a orchymynnais i chwi: ac wele, yr ydwyfi gyd i chwi bob amſer: hyd ddiwedd y byd. Amen.

Ar ol'yr Eſengyl, a Chredo Cymmanſa Nicen, pan orphenner y Bregeth, yr Etholedic Eſcob (wedi ei ymwiſco a'i Wenwiſc) a Breſentir gan ddau Eſcob i Arch-Eſcob y Dalaith honno, (neu, i ryw Eſcob arall a appwyntiwyd trwy Awdurdod Gyfreithlawn) yr Arch-Eſcob yn eiſtedd yn ei Gadair gerllaw y Bwrdd Bendigedic, a'r Eſcobion a ſo yn ei Breſentio ef yn dywedyd.

ARhydedduſaf Dâd yng Hriſt yddym yn preſentio i chwi y gwr Duwiol a Dyſcedic hwn i'w Urddo a'i Gyſſegru yn Eſcob.

Yna a gofyn yr Arch-Eſcob am Fandat y Brenin am ei Gyſſegru ef, ac a ddarllain, a'r Llw am gydnabod Uchafiaeth y Brenin a Finiſtrir i bob Etholedic Eſcob, megis y goſodir uchod yn y Ffurf am wneuthur Diaconiaid, ac yna y Miniſtrir hefyd iddynt y Llw o Ufudd-dod ddyledus i'r Arch-Eſcob, fel y mae yn canlyn.

Y Llw o Ufuddod dyledus i'r Arch-Eſcob.

YN Enw Duw, Amen. yddwyfi N. Etholedig yn Eſcob Eglwys a Chadair N. yn proffeſu ac yn addaw pôb dyledus barch ac Ufudd-dod i'r Arch-Eſcob ac i'r Fam-Eglwys o N. ac i'w Succeſſoriaid; nrâl yr helpio Duw fi trwy Jeſu Grist.

CNi ddodir y Llw hwn ar Gyſſegriad Arch-Eſcob.

C Yna

Arch-Escob, &c.

℣. Yna yr Escob a grybwyll wrth y Gymmulleidfa bresennol am weddio, gan ddywedyd wrthynt fel hyn.

Fy Mrodyr, y mae yn [illegible] Efengyl S. Luc, J'n horchymyn [illegible] bàthau ar hyd y Nos yn Gweddio [illegible] Eglwys Duw ac anfon allan rai dduddion Apostolion [illegible] peifennau hefyd yn Allan yr Apostolion, fod [illegible] dolion y rhai oedd yn Antiochia, [illegible] a Gwlad, eyn iddynt ddodi eu Dwylo ar [illegible] gweddiau, a'u gollwng ymmaith. Gadewch i ninnau gan ganlyn Esampl ein Jachawdr a'i Apostolion, yn gyntaf peth weddio, eyn i ni gymmeryd a danfon allan y Gwyr hyn a Benseintiwyd i ni, J'r gwaith i'r hwn yntau ein gobaith fod yr Yspryd Glân wedi ei alw ar.

℣. Yna y dywedir y Litani megis uchod yn y Ffurf am wneuthur Diaconiaid; yn nesaf ar ol, *Teilyngu a honot Lewyrchu yr holl Escobion, &c.* y cyntaf priod yno a arbedir ac yn ei [illegible] ef y cymmerir hwn.

TEilyngu o honot Fendigo ein Etholedic frawd hwn, a thywallt arno dy Ras fel y gallo iawngyflawni y Swydd i'r hon y galwyd ef, er Meiliadaeth dy Eglwys, ac er anrhydedd, mawl a Gogoniant Dy Enw.

Attob.

Ni a Attolygwn i ti gwrando, Arglwydd Daionus.

℣. Yna a dywedir y Weddi hon, sy'n canlyn.

HOll-alluog Dduw, rhoddwr pôb da wn da, yr hwn trwy dy lân Yspryd a osodaist amrywiaeth rhâu o Weinidogion yn yr Eglwys edrych yn ddarbodus ar dy Wasanaethwr hwn, a elwir yn awr hon i waith a Gwenidogaeth Escob: ac fel y cyflawna ef a'th wir athrawiaeth, ac addurna ef a dinilweidd-wydd Buchedd, fel y gallo yn gystal drwy air, a gweithred dy Wasanaethu di, yn y Swydd hon, yn ffyddlon i ogoniant dy Enw, ac i adail ac iawn-lywodraeth dy Eglwys, trwy Ryglyddon ein Jachawdr Jesu Grist; yr hwn sy'n byw ac yn Teyrnasu gyda thi a'r Yspryd glân byth bythoedd. Amen.

Ffurf a dull gwneuthur

CYna yr Arch-Eſcob yn eiſtedd yn ei Gadair, a ddywed wrth yr hwn a Gyſſegrir.

FY Mrawd, yn gymmaint a bôd yr Scrythyr lân a'r hen Ganonau yn erchi na byddom prysur i Arddodi Dwylo, na gollwg neb i Lywodraethu yn Eglwys Gŵiſt, yr hon a bwrcaſodd efe a gwerth nid llai, na thywalltiad ei briod Waed: cyn i mi eich cymmeryd chwi i'r Weinidogaeth hon, myfi a'ch holaf chwi ar ſyrn o bynciau er mwyn o'r gallu y gynnulleidfa gael bwriadu a dwyn Eyſtiolaeth am y modd yddych yn prawf, ymddwyn yn Eglwys Ddŵw.

A Yw yn ddiogel gennych eich galw yn ddyledus i'r Weinidogaeth hon, yn ol Ewyllys ein Harglwydd Jeſu Gŵiſt, ac yn ol Trefn y Deyrnas hon?

Atteb.

Y mae hynny yn ddiogel gennif.

Yr Arch-Eſcob.

A Yw yn ddiogel gennych fôd yr ſcrythyr lân yn cyflawn-gynnwys pôb Athrawiaeth angenrheidiol i Jachawdwriaeth Tragywyddol drwy Ffydd yn Jeſu Gŵiſt. Ac a yw eich llawn-fryd chwi, addyſcu y Bobl, a ymddiriedwyd i'ch cadwraeth, allan o'r unrhyw Scrythyr lân; Ac na bo i chwi nac athrawiaethu: na diffyn dim megis angenrheidiol i Jachawdwriaeth Tragywyddol, namyn yr hyn y bo diogel gennych y gellir ei dynnu a'i brofi drwy'r unrhyw?

Atteb.

Y mae yn ddiogel gennif, ac y mae fy llawn fryd ar hynny trwy râs Duw.

Yr Arch-Eſcob.

A Ymarferwch chwithau eich hun yn ffyddlawn yn yr yſcrythyr lân hon, ac ymbil drwy weddi ar Dduw am gael gwir ddirnad yr unrhyw, hyd pan alloch drwyddi addyſcu, a chynghori ac athrawiaeth Jachol, a gwrth-ſefyll, ac argyoeddi y Gwrth-ddadleu-wyr?

Atteb.

Mi a wnâf felly gyda help Duw.

Yr

Arch-Eſcob, &c.

Yr Arch-Eſcob.

A Pych chwi barod a phôb dirwyd'wydd ffyddlon i ddeol a Tharfu hwnt bob amryfuſedd ac athrawiaeth ddieithr yngwrthwyneb i air Duw, ac i gymmell eraill, a'u cadarnhâu i hynny, yn y dirgel ac yn yr amlwg?

Atteb.

Ydd wyf yn barod a'r Arglwydd yn Gynnorthwywr i mi.

Yr Arch-Eſcob.

A Wnedwch chwi bob annuwioldeb a thrachwant bydol, ac a fucheddwch chwi yn ſobr, yn Gyfiawn ac yn ddiwrthol yn y byd preſennol hwn, fel ymmhôb pêth yr ymddangoſoch chwi i eraill yn eſampl o weithredoedd da, fel y gwradwydder y gwrthwyneb'wr, môdd na chaffo ddim i'w ddywedyd i'ch erbyn?

Atteb.

Mi a wnâf felly, a'r Arglwydd yn Gynnorthwywr i mi.

Yr Arch-Eſcob.

A Ddiffynnwch ac a hyrwyddwch chwi, hyd y gafo ynoch, ddiſtawrwydd cariad perffaith a thangneddyf ymmyſc pawb oll? A geryddwch, ac a goſpwch chwi, y rhai afloniydd, anufudd, a beius o fewn eich Eſcobaeth yn ol yr awdurdod y ſydd i chwi yngair Duw, ac hyd y rhoddir i chwi drwy Drefnhaad y Deyrnas hon?

Atteb.

Mi a wnâ felly gyda help Duw.

Yr Arch-Eſcob.

A Fyddwch chwi ffyddlon i Urddo, danfon allan, a dodi dwylo ar eraill?

Atteb.

Mi a fyddaf felly trwy help Duw.

Yr Arch-Eſcob.

A Ymddygwch chwi yn addfwyn, ac yn drugarog i'r tlawd a'r anghenus ac i bob dieithriad digarad?

Atteb.

Mi a ymddyga felly trwy help Duw.

Ffurfa dull gwneuthur

¶ Yna Arch-Escob o'i sefyll a ddywed.

HDilalluog Dduw, ein Tâd nefol, yr hwn a roddodd i chwi Ewyllys parod i wneuthur ypethau hyn bŷl, a ganiadhao i chwi nerth hefyd a gallu i'w cyflawni, fel ag efe yn perffeithio ynoch y gwaith a dechreuodd, y caffer chwi yn Berffaith ac yn ddiargyoedd yn y dydd diweddaf, trwy Jesu Grist ein Hargliwydd. Amen.

¶ Yna yr Etholedic Escob a dydd am dano y wisc Escobaidd, ac efe yn gostwng ar ei Liniau y Cenir neu y dywedir uwch i Ben *Veni Creator Spiritus*; yr Arch-Escob yn dechreu, a'r Escobion ac eraill cydrychiol yn atteb yn wersau, fel hyn.

TYred Yspryd glân in calonnau ni,
A dod dy oleuni nefol.
Tydi wyt Yspryd Crist, dy ddawn
Sy fawr jawn a rhagorol.
Llawenydd, bywyd, cariad pur
Ydynt dy eglur ddoniau
Dod eli'n llygaid mal i'th saint
Ac ennaint in wynebau.
Gwasgar ein gelynion trwch
A heddwch dyro i ni.
Os tywysog i ni fydd Duw nêr
Pob peth fydd er daioni.
Dysc i ni adnabod y Duw Tâd
Y gwir Fâb rhâd a thithau.
Yn un tragywyddol Dduw i fod
Yr hynod dri phersonau.
Fel y dywedir ym-mhob oes
Y Duw a roes drugaredd.
Y Tâd, y Mâb, ar Yspryd glân,
Da datcan ei anrhydedd.

¶ Neu hyn.

TYred Yspryd glân tragywyddol Dduw.
yr unrhyw ar Tâd nefol,
Yr unrhyw hefyd ar Mab rhad,
Duw cariad tangneddyfol.

Lew

Llewyrcha 'n c'lonnau ni a'th râs
fel byddo gâs i'n bechu,
Ac i ni mewn ſancteiddrwydd rhydd,
bob dydd dy waſanaethu.
Y diddanudd wyt ti yn Wir,
ym-mhob rhyw hir orthrymder
Dy holl ddaioni di a'th glod
a thafod, ni adrodder.
Y ffynnon i'r llawenydd glan
y gloyw-lwys dân cariadol
Ac i'r enneiniaid mawr ei les
ſy'n rhoddi gwres Yſprydol.
Dy ddoniau aml ynt a dwys
y rhai ith Eglwys rhoddi
Yn-ghalonnau pur, dy ddeddf ddilys
tydi a'th fys ſcrifenni.
Tydi addewaiſt ddyſcu, Jôn
dy weiſion i lefaru.
Fel ym-mhob man y caffo'n rhwydd
yr Arglwydd ei foliannu.
O Yſpryd glân i'n calonnau ni
y gwir oleuni danfon,
A hefyd zel tra fom ni byw,
i garu Duw yn ffyddlon.
Ein gwendid nertha di o Ddduw,
mawr ydyw ein breuolder:
I ddiafol, i'r byd, nac chwaith i'r cnawd,
na fyddom wawd un amſer.
Gyrr ein gelynnion yn eu hol
bydd di heddychol a ni.
Gwna i bob dŷn ein caru'n bûr
mael eglur a fydd hynny.
Ein tywyſog wyt o Arglwydd mau
rhag maglau pob rhyw bechod.
A rhag llithro oddi wrthit mwy
cynnorthwy bydd i'n parod.
Dod feſur mawr o'th râs yn rhwydd,
O Arglwydd Ddduw goruchaf.
Diddanwch i ni felly y bydd,
yn y brawd-ddydd diweddaf.

Ffurfa dull gweuthur

I ffoi ymbleidiau eiccreth cás
dod i ni rás Duw nefol.
Dod gariad a thangneddyf mâd,
ym-mhob rhyw wlad Griſtnogol.
Attolwg i ti dyro râd
y tâd i ni adnabod.
Ar Arglwydd Jeſu ei fab hael
ac yn y nef cael canfod.
A chyffeſu a pherffaith ffydd
dydi bob dydd yn ddiau.
Yſpryd y Tâd ar Mâb wyt ti
un Duw ond tri pherſonau.
I'r Tâd, ir Mâb, ir Yſpryd dâ
un gogyd a gogyfuwch.
Bid moliant: hwn yw'r gwir Dduw nef
ei enw ef bendithiwch.
A bid i'n unic Arglwydd, Dduw
bod gwiw ganddo roi 'n hyllwydd.
I bob rhyw Griſtion yn y byd
ei Yſpryd yn dragywydd.

℣ Pan orphenner y gân, yr Arch-Eſcob a ddywed.
Arglwydd clyw ein Gweddi.
Atteb.
A deued ein llêf attati.
℣ Gweddiwn.

HOll-alluog Dduw a thrugaroccaf Dâd, yr hwn o'th anfeidrol Ewyllyſgarwch a roddaiſt dy unic ac anwylaf Fâb Jeſu Grift i'n prynnu ac i fod yn awdur i ni o fywyd Tragywyddol: yr hwn wedi iddo gyflawni ein prynedigaeth drwy ei Angeu, ac eſcyn o hono i'r Nefoedd, a dywalltodd ar ddynion ei ddoniau yn lliofawg gan wneuthur rhai yn Apoſtolion, eraill yn Brophwydi, eraill yn Efengylwyr, eraill yn Fugeiliaid ac Athrawon tuag at Adeiladaeth a pherffeithio ei Eglwys: Caniadha, ni o attolygwn i ti y cyfryw Ras i'th Walaſtarthydd nwn fel y bydde parod yn waſtad i danu ar lêd dy Ewyllyſ, ſef, y neſbydd lliawen o'n cymmod a thydi, ac ymarfer yr Awdurdod a roddir iddo, nid i ddiſtryw, ond i Jechydwriaeth; nid er ſarhâad

hâad ond er Porth; fel megis Gwas doeth a ffyddlawn yn rhoddi i'th Deulu di eu cyfran yn ei Bryd, y caffo yn y diwedd ei dderbyn i Lâwenydd Tragywyddol trwy Jeſu Grift ein Harglwydd, yr hwn gyda thi a'r Yſpryd glân ſy'n byw ac yn teyrnaſu yn ûn Duw heb drangc na gorphen. Amen.

¶ Yna yr Arch-Eſcob a'r Eſcobion cydrychol a ddoddant eu dwylo ar ben yr Etholedic Eſcob, ac efe yn goſtwng o'u blaen hwynt ar eu Liniau, a'r Arch-Eſcob yn dywedyd.

DErbyn yr Yſpryd glân i ſwydd a Gwaith Eſcob yn Eglwys Dduw yr hon a roddwyd yr awr hon i ti trwy Arddodiad ein Dwylo ni, yn Enw y Tâd, a'r Mab, a'r Yſpryd glan. A chofia ail-ennyn Dawn Duw, yr hwn ſydd ynot drwy Arddodiad ein Dwylo ni: Canys ni roddodd Duw i ni Yſpryd ofn, onid Yſpryd nerth, a Chariad, a phwyll.

¶ Yna yr Arch-Eſcob a ddyd atto y Bibl, gan ddywedyd.

GLyn wrth ddarllain, wrth Gynghori, wrth Athrawiaethu; myfyria ar y pethau a Gynhwyſir yn y Llyfr hwn. Bydd diwyd ynddynt, fel y byddo y cynnydd a ddeuo trwyddynt yn Eglur i bawb. Gwilia arnat dy hun, ac ar yr Athrawiaeth, ac ymddyro i'w gwneuthur, canys felly i'th gedwi dy hun a'r rhai a wrandawant arnat. Bydd fugail, nid Blaidd i ddiadell Crift: Portha hwynt, na thraflyngca hwynt. Cynnal y Llêſc, iacha y claf, Rhwyma y Briwedig: dychwel y Tarfedig: Cais y Colledig. Felly bydd di Drugarog fel na byddech ry Lân Felly Gwna Lywodraeth fel na anghofiech Doſturi: fel pan ymddangoſo y Pen Bugail y derbynnioch anllygradwy Goron y Gogoniant, Trwy Jeſu Grift ein Harglwyd. Amen.

¶ Yna yr aiff yr Arch-Eſcob rhagddo ar Waſanaeth y Cymmun; ar Eſcob newydd-gyſſegru; a Gymmuna gydag ef ac eraill.

¶ Ac yn lle y Colect diweddaf, neſaf o flaen y Fendith, y dywedir y Gweddiau hyn.

Tru-

Ffurfiadull gweithur

URugaroccaf Dad ni a attolygwn i ti dywallt i ware'd dy nefawl fendith ar dy wlanaeth-wr hwn, & ymmlgaeddaf ef a'th lan Yspryd, i fod gan ymgeledu dy Air, nid yn unic yn awyddus, ar ei gyfoeddi ymhil, ar geryddu, gyda phob ammynedd ac athrawiaeth; eithr hefyd i fod yn esampl iachol i'r ffyddloniaid, mewn gair yniarweddiad, mewn cariad, mewn ffydd, mewn diweirdeb, ac mewn purdeb: fel gan gyflawni yn ffyddlon ei yrfa, y caffo dderbyn yn y dydd diweddaf goron cyfiawnder yn gadwedig gan yr Arglwydd y Barnwr cyfiawn: yr hyn tra yn bydd ar yr teyrnasu yn un Duw gyda'r Tâd a'r Ysbryd glân heb drangc na gorphen. Amen.

RHag-nacia ni o Arglwydd, yr ein holl weithredoedd a'th rasolder hyddet, a rhybydhâ ni a'th barhaus gymmorth, fel yn ein holl weithredoedd dechreuedic, a therfynedic ynoti, y gallom foliannu dy lanctaidd Enw ac yn y diwedd gael gan dy drugaredd fyfyryd tragywyddol, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

TAngnefedyf Duw yn hîra fydd uwchlaw pob deall, a gatwo eich calonnau a'ch meddyliau yng-nghydnabyddiaeth a chariad Duw a'i Fab Iesu Grift ein Harglwydd. A bendith Duw hollalluog, y Tad, y Mab, a'r Yspryd glân fyddo fcth plith, ac a drigo gyda chwi yn wastad. Amen.

Ffurf

Trefn Gweddi

A Diolwch i'w harfer bob blwyddyn ar y Pumed dydd o Dachwedd.

Trefn Gweddi

I'w harfer bob blwyddyn ar y Degfed dydd ar hugain o Jonawr.

Trefn Gweddi

A Diolwch i'w harfer bob blwyddyn ar y Nawfed dydd ar hugain o Fai.

CHARL'S R.

EIn Ewyllys a'n pleſer yw, i'r Tair Trefn Gweddi a Gweinidogaeth hyn, a wnaed i'r Pummed o Dachwedd, y Ddegfed ar hugain o Jonawr, a'r Nawfed ar ar hugain o Fai, fod allan o law yn Breintiedic ac yn Gyhoeddedic, ac o hyn allan i'w cyd-gynnwys gyda Llyfr y Weddi Gyffredin a Liturgi Eglwys Loegr, i'vv harfer bob blvvyddyn ar y dyvvededic ddyddiau, mevvn pob Cadeiriawl a Cholegavvl Eglvvys a Chappel, mevvn Chappel pob Coleg ac Avvl o fevvn Ein dvvy Vniferſiti, ac O'n Colegau o Eaton a Chaer-vvynt, ac mevvn pob Eglwys a Chapel Plvvyfavvl o fevvn Ein Teyrnas o Loegr, Arglvvyddiaeth Cymryf, a Thre Bervvic ar Tvved.

Rhoddwyd yn Ein Llys yn y Neuadd wenn yr ail dydd o Fai yn y Bedwaredd Flwyddyn ar ddeg O'n Gwledychiad.

Trwy Orchymmyn Ei Fawrhydi.

EDW. NICHOCAS.

Ffurf

Ffurf Gweddi gyda Diolvvch

i'w harfer bob blwyddyn ar y pummed dydd

o Dachwedd am ddedwyddol achubiad y Brenin, a thai'r ſtât y Deyrnas rhag y bradol a'r gwaedlyd furndwrn a amcanaſid drwy bowdr gwnn.

Un ſydd y Gwaſanaeth ac a arferir ar ddyddiau gwyl yn hollawl, ond am a oſodir iſod yn amgenach.

Os ar y Sul y digwydd, yn unig y Colect priodol ir Sul hwnnw a arddodir at y gwaſanaeth ymma yn ei gyfle.

Y Foreuol Weddi a ddechreu ac un o'r Sentenſiau hyn.

CAddia dy wyneb oddi wrth fy mechodau, Arglwydd, a delea fy holl anwireddau. Pſal. 51. 9.

Coſpa fi Arglwydd, etto mewn barn nid yn dy lid, rhag it fy ngwneuthur yn ddiddim. Jer. 10. 24.

Mi a godaf, ac a âf at fy nhâd; ac a ddywedaf wrtho, Fy nhâd, pechais yn erbyn y nef, ac o'th flaen dithau; Ac mwyach nid ydwyf deilwng i'm galw yn fâb i ti. S. Luk. 15. 18, 19.

Pſalmau Priod. Pſal. 35. 64. 124. 129.

Llithau Priod { Y Gyntaf. 2 Sam. 22. / Yr ail. Act. xxiij.

℣ Yn y gwerſiclau ar ol y Credo yr anghwanegir ac yr arferir y rhai hyn tros y Brenin.

Offeiriad.

Arglwydd, cadw y Brenin.

Pobl.

Yr hwn ſydd yn ymddiried ynot.

Offeiriad.

Anfon iddo borth o'th Sancteiddfa.

Pobl.

Ac byth yn nerthol amddiffyn ef.

Offeiriad.

Na âd i'w Elynion gael y llaw uchaf arno.

Brad y Powdr Gwnn.

Pobl.

Na âp ir enwir nessàu i'w dwrpgu.

C Yn lle y Colect cyntaf ar y Foreuol weddi yr arferir y ddau hyn.

HOllalluog Dduw, yr hwn ym mhob oes a ddangosaist dy nerth a'th drugaredd y ngwarediadau rhyfeddol a grasusol dy Eglwys ac yn noddi cyssawn a chrefyddol Frenhinoedd a Statau yn proffessu dy sanctaidd a'th dragywyddol Wirionedd, rhag cyd-fwriadau drwg, ac ystrywiau drygionus eu holl Elynion; Ni a roddwn i ti ein diffuant ddiolch a moliant am ryfeddol a galluog Wared eich diweddar rasusaf Arglwydd frenin Jaco, y Frenhines, y Tywysog, ar holl frig brenhinawl, gyda 'r Dyledogion, yr Eglwyswyr, a chyfredin y deyrnas hon ymgynnulledig y pryd hwnnw ym Mharliament, Wedi eu barnu trwy ddicheil y Papydion megis defaid i'r lladdfa, melyn modd creulon a nawslwylit, tu hwynt i bob esampl yn y cynoesedd. Nid ein haeddiad ni, ond dy drugaredd di, nid ein rhagddarbod ni, eithr dy ragluniaeth di a'n gwaredodd ni rhag yr annaturiol Gyd-fwriad hwn: Ac am hynny, nid i ni, O Arglwydd, nid i ni, ond i'th Enw di y rhodder yr holl anrhydedd a'r Gogoniant yn holl Eglwysi y Saint o genhedlaeth i genhedlaeth, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

OArglwydd, yr hwn heddiw a ddatcuddiaist faglau angeu, a danasid i ni, ac yn rhyfeddol a'n gwaredaist oddi wrthynt, Bydd di yn Wastad yn noddwr galluog inni, a gwasgar ein gelynion, a sychedant am Waed, tro eu cynghorion yn ffolineb a diddymma hwynt, gostwng eu balchder, tola eu drygioni, a gwradwydda eu bwriadau: Nertha ei ddwylo i'n grasusaf frenin charles, ac i bawb y sy wedi eu gosod mewn awdurdod dano, i dorri ymmaith trwy farn a chyssawnder gymmaint oll o weithredwyr anwiredd, ag a droant Grefydd i wrthryfel, a ffydd i Derfysc, fel na chaffont byth y llaw uchaf arnom, ac na orfoleddont yn ministr dy Eglwys yn ein plith. Eithr

thr trwy fod ein gralusaf Frenina'i Deyrnasoedd yn ymgynnal yn dy Wir Grefydd a thrwy dy Radol Ddaioni yn cael eu nodddi yn yr unrhyw, allu o honom ni oll dy Wasanaethu di yn ddyledus, a rhoddi iti ddioleh yn dy Sancteiddlan gynnulleidfa, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

¶ Ar ddiwedd y Litani (yr hwn a arferir yn wastad ar y dydd hwn) ar ôl y Colect (Ni a attolygwn i ti &c.) y dywedir hyn y sydd yn canlyn.

HOllalluog Ddduw a nefol Dad, yr hwn o'th rasol raglunaeth, a'th dyner drugaredd tuag attom, a ragflaenaist fatais a dychymmygon ein gelynion drwy ddatcuddio a gwradwyddo eu bwriad erchyll ac yfceler, a gyd-fwriadafent, ac a amcanafent ei ddwyn i ben y dydd heddiw yn erbyn y Brenin a holl Stat y deyrnas hon, er dymchweliad y Llywodraeth a'r Grefydd a lefydlwyd yn ein plith; Nyni yn oftyngedicca/ydym yn moliannu, ac yn mawrygu dy Enw gogoneddus am dy anfeidrol radtawn ddaioni hyn tuag attom. Ydd ym yn tyddiabod mai dy drugaredd di, dy drugaredd di yn unig ydoedd, na ddifethwyd ni y pryd hynny. Canys yr oedd ein pechodau yn lefain hyd y nef i'n herbyn, a'n hanwireddau yn deilwng yn galw am ddial arnom. Eithr tydi ni wnaetholt a ni yn ol ein perhodau, ac ni obrwyaift ni yn ol ein hanwireddau, ac ni 'n traddodaift ni, fel yr haeddafom, i fod yn yfclyfaeth i'n gelynion: Eithr yn dy drugaredd a'n gwaredaift ni rhag eu malais hwynt, ac a'n hathubaift rhag angeu a deftryw. Trwy yftyried o honom dy Ddaioni hyn, O Arglwydd, gweithreda ynom ni Wir edifeirwch, fel na bo em hanwireddau yn drwmgwydd i ni. Ac anghwanega ynom ffwy-ffwyfyd fywiol, a chariad ffrwythlawn yn nhuod ufydd-dod fanctaidd, fel y bo i't gynnal dy ffafr (yngh)yd a llewyrch dy Efengyl i ni ac i'n hepil yn dragywydd: A hynny er mwyn dy anwyl Fab Jefu Grift ein unig Eyfryngwr a'n Dadleuwr. Amen.

Brad y Powdr Gwnd.

¶ Yngwasanaeth y Cymmun yn lle Colect y Dydd yr arferir hwn sy'n canlyn.

TRagywyddol Ddduw, a'n galluogaf noddwr, ydd ym ni dy weision ammheilwng yn ostyngedig yn ein hymgyflwyno ein huanin ger bron dy fawredd, gan gydnabod dy allu, dy ddoethineb a'th Ddaioni, yn cadw yn ddiangol y Brenin, a thair Stat y deyrnas ymgynnulledig ym Mharliament rhag y destryw a fwriadaid heddiw iw herbyn, gwna ni, ni a attolygwn i ti yn wir ddiolchgar am dy fawr drugaredd hyn tuag attom. Cadw ac amddiffyn ein goruchaf Arglwydd freenin ar holl Welygoedd frenhinaeth rhag pob Brad a chydfwriad, Cynnal hwynt yn dy ffydd, ofn a chariad; Llwydda ei Deyrnasiad a hir ddedwyddwch ymma ar y ddaiar, ac yn ol hyn Coronа ef a gogoniant tragwyddol yn nheyrnas nef trwy Jesu Grist ein unig Jachawdr a'n Brynwr. Amen.

Yr Epistol.

Rhuf. 13. 1. YMddarostynged pob enaid i'r awdurdodau goruchel, canys nid oes awdurdod onid oddiwrth Dduw: a'r awdurdodau sydd, gan Dduw y maent wedi eu hordeinio. Am hynny, pwy bynnac sydd yn ymosod yn erbyn yr awdurdod sydd yn gwrth wynebu ordinhâd Duw: a'r rhai a wrthwynebant, a dderbyniant farnedigaeth iddynt eu hunain. Canys ty wyslogion nid ydynt ofn i weithredoedd da, eithr i'r rhai drwg. A fynni di nad ofnech awdurdod: gwna'r hyn sydd dda; a thi a gai glod ganddo. Canys gweinidog Duw ydyw ef i ti er daioni: eithr os gwnei ddrwg, ofna, canys nid yw efe yn dwyn y cleddyf yn ofer. Oblegid gweinidog Duw yw efe, dialudd llid i'r hwn sydd yn gwneuthur drwg. Herwydd pa ham, anghenrhaid yw ymddarostwng, nid yn unic o herwydd llid, eithr o herwydd cydwybod hefyd. Canys am hyn yr ydych yn talu teyrnged hefyd, oblegid gwasanaethwyr Duw ydynt hwy, yn gwiliedad ar hyn ymma. Telwch gan hynny i bawb eu dyledion

dion, teyrn-ged i'r hwn y mae teyrnged yn ddyledus, toll i'r hwn y mae toll; ofn i'r hwn y mae ofn; parch i'r hwn y mae parch yn ddyledus.

Yr Efengyl.

APhan ddaeth y boreu, cyd-ymgynghorodd yr holl Arch-offeiriaid, a Henuriaid y bobl, yn erbyn yr Iesu, fel y rhoddent ef i farwolaeth. S. Mat. 27. Ac wedi iddynt ei rwymo, hwy a'i dygasant ef ymmaith, ac a'i traddodasant ef i Pontius Pilat y rhaglaw. Yna pan welas Judas, yr hwna i bradychodd ef, ddarfod ei gondemnio ef, bu edifar ganddo, ac a ddug drachefn y deg ar hugain arian i'r Arch-offeiriaid, a'r Henuriaid, Gan ddywedyd, Pechais, gan fradychu gwaed gwirion. Hwythau a ddywedasant, Pa beth yw hynny i ni? edrych di. Ac wedi iddo daflu 'r arian yn y Deml, efe a ymadawodd, ac a aeth, ac a ymgrogodd. Ar arch-offeiriaid a gymmerasant yr arian, ac a ddywedasant, Nid cyfleithlawn i ni eu bwrw hwynt yn y drysorfa: canys gwerth gwaed ydyw. Ac wedi iddynt gyd-ymgynghori, hwy a brynasant â hwynt faes y crochenydd, yn gladdfa dieithriaid. Am hynny y galwyd y maes hwnnw, Maes y gwaed, hyd heddyw. Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedpwyd trwy Jeremias y prophwyd, gan ddywedyd, A hwy a gymmerasant y deg ar hugain arian, pris y prisiedig, yr hwn a brynasant gan feibion Israel, Ac a'u rhoesant hwy am faes y crochenydd, megis y gosodes yr Arglwydd i mi.

℣ Ar ol y Credo, oni bydd pregeth y darllenir un o'r chwe Homili yn erbyn gwrthryfel.

℣ Darlleinier y sentens hon ar yr Offrymmiad.

PA bethau bynnag oll a ewyllysioch eu gwneuthur S.Mat.7.12 ddynion i chwi, felly gwnewch chwithau iddynt hwy: canys hyn yw'r Gyfraith a'r prophwydi.

Ffurf

Ffurf Gweddi gyffredin,

i'w harfer bob blwyddyn ar y xxx. dydd o *Ionawr*, ſef dydd Merthyrolaeth Brenin CHARLES y cyntaf.

Os ar y Sul y digwydd y Ffurf o hon waſanaeth a arferir drannoeth. Un fydd y Gwaſanaeth ac a arferir ar ddyddiau gwyl yn hollawl, ond am a oſodir iſod yn amgenach.

Treſn am Weddi Foreuol.

Y Gwenidog a ddechreu ac un o'r ſentenſiau hyn.

Jer. 10.24. CYſpa fi Arglwydd, etto mewn barn, nid yn dy lid, rhag it fy ngwneuthur yn ddiddim.

Joel 2. 13. A rhwygwch eich calon, a nid eich dillad; ac ymchwelwch at yr Arglwydd eich Duw o herwydd graſlawn, a trugarog ydyw efe, hwyrfrydic ei ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg.

Galar. 3. 22. Trugareddau yr Arglwydd yw na ddarfu am danom ni: o herwydd ni phalla ei doſturiaethau ef.

Yn lle *Venite exultemus*, arferer y Pſalm hwn yn canlyn, un wers gan yr Offeiriad a phob ail gan yr yſcolhaig a'r Bobl.

Pſal. 95. 6. DEuwch, addolwn ac ymgrymmwn, goſtyngwn ar ein gliniau ger bron yr Arglwydd ein gwneuthurwr.

Act. 19. 6. Edifarhawn, a dychwelwn oddiwrth ein drygioni, a'n pechodau a faddeuir i ni.

Jonah 3. 82. Dychweled pob un o honom oddiwrth ei ffordd ddrygionus, ar Arglwydd a dry oddiwrth angerdd ei ddig, ac ni'n difethir.

Pſal. 51. 3. Ydd ym yn cynnabod ein camweddau, a'n pechodau yn waſtad ger ein bron.

Galar. 3. 42. Nyni, o Arglwydd, a annogaſom dy lid: ond y mae gyda thi faddeuant, fel i'th ofner.

Pſal. 26. 9. Na chaſcl ein henediau gyda pechaduriad: na'n bywyd gyda dynion gwaedlyd.

Tydi

y Merthyr.

Tydi a addewaiſt, o Arglwydd, ar i ti atteb cyn i ni alw: a thra fom etto yn llefaru, tydi a wrandewi. Eſa. 65. 24.

Ac yr awr hon y mae ein heneidiau ſydd mewn ing yn llefain arnati: Clyw, Arglwydd, a thrugarhâ. Baruch. 3. 1, 2.

O Arglwydd na cherydda ni, yn dy lidiawgrwydd: ac na choſpa ni yn dy lid. Pſal. 6. 1.

Er mwyn dy Enw bydd drugarog wrth ein hanwiredd; canys mawr yw. Pſal. 25. 10

Ymchwel dy wyneb oddi-wrth ein pechodau; a dilea ein holl anwireddau. Pſal. 51. 9,

Crea galonnau glân ynom: ac adnewydda yſpryd union o'n mewn. 10.

Gwared ni oddi-wrth waed, o Dduw: tydi yr hwn wyt Dduw ein iechydwriaeth. 14.

O gwared ni, a thrugarhâ wrth ein pechodau er mwyn dy Enw. Pſal. 79. 9.

O bydd ddaionus a graſlawn i Sion: adeilada furiau Hieruſalem. Pſal. 55. 18

Felly nyni dy bobl, a defaid dy borfa, a'th foliannwn di yn dragywydd; ac a ddatcanwn dy foliant o genhedlaeth i genhedlaeth byth. Pſal. 79. 13

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd glân. Megis yr oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn waſtad yn oes oeſoedd. Amen.

¶ Pſalmau Priod. vij. ix. x. xj.

¶ Llithiau Priod. { Y Gyntaf 2 Sam. j. / Yr ail. S Matth. 27.

¶ Yn lle y Colect cyntaf ar y Foreuol Weddi yr arferir hwn fy'n canlyn.

OAllnoccaf Dduw, ofnadwy yn dy farnedigaethau, a rhyfeddol yn dy weithredoedd tuag at feibion dynion, yr hwn yn dy doſt ddigllonnedd a oddefaiſt heddyw dorri ymmaith fywyd ein diweddar taſol Arglwydd freuin gan ddwylo cnawir, Nyni dy weiſion annheilwng ydym yn cyffeſſu yn oſtyngedig, mai pechodau y genedl hon ydoedd yr achos o ddwyn y farnedigaeth drom hon arnom. Eithr, o Dduw graſol, pan ymofynnech ani waed, na ddyro cnogrwydd y gwaed

gwirion hwn (tywalltiad pa unrhyw oes dim ond gwaed dy Fab di a all ei ddiwygio) na ddyro mono at gyfrif pobl y tir hwn, ac na ofynner ef byth gennym ni na'n heppil. Trugarha, trugarha wrth dy bobl, y rhai a brynaist, ac na lidia wrthym yn dragywydd: Eithr maddeu i ni er mwyn dy drugareddau, trwy rym glyddon dy Fab ein Harglwydd Jesu Grist. Amen.

Ar ddiwedd y Litani (yr hwn a arferir yn wastad ar y dydd hwn) ar ol y Colect (*Ni a attolygwn i ti &c.*) yr arferir y tri Colect hyn.

O Arglwydd, ni attolygwn i ti, yn drugarog gwrando ein gweddiau, ac arbed bawb a gyffessant eu pechodau wrthit, fel y bo i'r rhai y cyhuddir eu cydwybodau gan bechod, trwy dy drugarog faddeuaint fod yn ollyngedic, trwy Grist ein Harglwydd. Amen.

O Alluoccaf Ddduw, a thrugaroccaf Dâd, yr hwn wyt yn tostutio wrth bob dyn, ac nid wyt yn calau dim ar a wnaethost, yr hwn nid ewyllysi farwolaeth pechadur, onid byw o honaw ac ymchwelyd oddi-wrth bechod, a bod yn gadwedic: yn drugaroc maddeu ein camweddau, derbyn a chonffoddia ni, y rhai ydym yn fun ac yn ostyngedic gennym faich ein pechodau. Ti biau o briodoldeb drugarhau, i ti yn unic y perthyn maddeu pechodau: Arbed nyni am hynny Arglwydd daionus. Arbed dy bobl y rhai a brynaist. Na ddwg dy weision i'r farn, y rhai ynt brudd gwael, a phechadurlaid truein: Eithr ymchwel felly dy lid oddi wrthym, y rhai ym yn ostyngedic yn cydnabod ein gwaeledd, ac yn wir edifeiriol gennym ein beiau: felly bydlia i'n cynhorthwyo yn y byd hwn, fel y gallom byth fyw gyd â thi yn y byd a ddaw, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Ymchwel di ni o Arglwydd daionus, ac yna ydd ymchwelir ni, ystyria o Arglwydd, ystyria wrth dy bobl, y rhai sydd yn ymchwelyd attat trwy wylofain, ympryddio, a gweddio; canys Duw trugarog ydwyti, yn llawn tosturi, yn dda dy amynedd, ac yn fawr dy warder, yr wyt yn arbed pan ym yn haeddu poenau, ac yn dy lid ydd wyt yn meddwl am am

dru-

drugaredd. Arbet dy bobl Arglwydd daionus, arbet hwy, ac na doyeter dy etifeddiaeth i wradwydd: clyw ni ni Arglwydd canys mawr yw dy drugaredd, ac yn ol lliaws dy drugareddau edrych arnom, trwy haeddedigaethau a thyfryngdod dy fendigedic Fab Jesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yngwasanaeth y Cymmun nefol ar ol y deg Gorchymmyn yr arferir y Colect hwn.

HOll-alluog Arglwydd, a byth-fyw bol ddaw, ni a attolygwn i ti, fod yn llaw gennit ni a'n holl genedl, sancteiddio, a llywodraethu ein calonnau a'n cyrph, yn ffydd dy ddeddfau, ac ynghweithredoedd dy orchymynion, megis trwy dy gaddanaf nodded, yma ac yn dragywyddol, y gallom fod yn gadwedic gorph ac enaid, trwy ein Harglwydd a'n Jachawdr Jesu Grist. Amen.

Yna y canlyn y Weddi tros y Brenhin (*Hollalluog Ddaw, yr hwn fydd ai Deyrnas yn dragywyddol, &c.*) ac ar ol hyny y ddau Colect hyn yn lle hwnnw am y dydd.

BEndigedig Arglwydd, yngolwg yr hwn, gwerthfawr yw, mar dolaeth dy Saint, ni a fawrygwn dy Enw am y gras helaeth ynwanir, a roddaist i'n dirfeddar Arglwydd Frenhin a ferthyr wyd: trwy'r hwn y nerthwyd ef mor gyflurus i ddilyn camrau ei wynfydedig feistr ai Jachawdr, melyn diysgog, addfwyn oddefiad o bob anmharchiadau creulon, ac yn y diwedd yn gwrthwynebu hyd at waed, a'r pryd hynny befyd ar ol yr un elainpi yn eiriol i tros ei ddihenyddwyr: Bydded i Gofiadwriaeth ef. O Arglwydd, byth yn wynfydedig yn ein plith, fel y gallom ninnau ddilyn ei ammynedd ef a'i gariad perffaith: A thaniadha i'n gwlad hon fod yn rhydd rhagwyth ddial am ei waed ef, a'th drugaredd gael a gogoneddu yn maddeuant ein pechodau: A'r cwbl er mwyn Jesu Grist. Amen.

CAniadha Arglwydd, ni a attolygwn i ti, fod trwy y byd hwn, trwy dy reoledigaeth di wedi ei dreftu mor ddigynnyddol ag y gallo dy Eglwys di malanarchu dy yn llawen yni nhlod dy holi hedawch, trwy Jesu Grist. Amen.

Brenin Charles

Yr Epiſtol.

1 S. Pet. 2. 13. YDdarostyngwch oblegid hyn i bob dynol ordinhad, o herwydd yr Arglwydd: pa un bynnag ai i'r brenin megis goruchaf: Ai i'r llywiawdwyr, megis trwyddo ef wedi eu danfon er dial ar drwg weithredwyr, a mawl i'r gweithredwyr da. Canys felly y mae ewyllys Duw, fod i chwi trwy wneuthur daioni ostegu anwybodaeth dynion ffolion: Megis yn rhyddion, ac nid a rhydd-did gennych megis cochl malis, eithr fel gwasanethwyr Duw. Perchwch bawb. Cerwch y brawdoliaeth. Ofnwch Dduw. Anrhydeddwch y brenin. Y gweision byddwch ddarostyngedig gyda phob ofn, nid yn unic i'r rhai da a chyweithas, eithr i'r rhai anghyweithas hefyd. Canys hyn ſydd raſol, os yw neb o herwydd cydwybod i Dduw yn dwyn triſtwch, gan ddioddef ar gam. Oblegid pa glod yw, os pan bechoch a chael eich cernodio, y byddwch dda eich ammynedd? eithr os a chwi yn gwneuthur yn dda, ac yn dioddef, y byddwch dda eich anmynedd, hyn ſydd raſol gerbron Duw. Canys i hyn i'ch galwyd hefyd, oblegid Crist yntef a ddioddefodd trosom ni, gan adel i ni eſampl, fel y canlynech ei ôl ef. Yr hwn ni wnaeth bechod, ac ni chaed twyll yn ei enau.

Yr Efengyl.

S. Mat. 21. 33. YR oedd rhyw ddyn o berchen tŷ, yr hwn a blannodd winllan, ac a oſododd gae yn ei chylch hi, ac a gloddiodd ynddi win-wryf, ac a adeiladodd dŵr, ac a'i gosododd hi allan i lafur-wyr, ac a aeth oddi cartref. A phan neſſaodd amſer ffrwythau, efe a ddanfonodd ei weiſion at y llafur-wyr, i dderbyn ei ffrwythau hi. A'r llafur-wyr a ddaliaſant ei weiſion ef, ac un a guraſant ac arall a laddaſant, ac arall a labyddiaſant. Trachefn efe a anfonodd weiſion eraill mwy na'r rhai cyntaf: a hwy a wnaethant iddynt yr un modd. Ac yn ddiwedaf oll efe a anfonodd attynt ei fab ei hun, gan dywedyd, Hwy a barchant fy mâb i. A phan welodd y llafur-wyr y mab, hwy a dywedaſant yn eu plith eu hun, hwn yw'r etifedd: dewch lladdwn ef, a daliwn ei etifeddiaeth ef. A wedi iddynt

ei

ei ddal, hwy a'i bwriasant ef allan o'r winllan, ac a'i lladdasant. Am hynny pan ddel arglwydd y winllan, pa beth a wna efe i'r llafurwyr hynny? hwy a ddywedasant wrtho, Efe a ddifetha yn llwyr y dynion drwg hynny, ac a esyd y winllan i lafurwyr eraill, y rhai a dalant iddo y ffrwythau yn eu hamserau.

Ar ol y Weddi (*trost holl ſtat Eglwys Criſt, &c.*) yr arferir y Colect hwn.

O Arglwydd, ein Tad nefol, yr hwn nid wyt yn ein colpi hyd yr haeddei ein pechodau, eithr yn ghanol Barn a gofi ſt drugaredd; Yddym yn cydnabod mai dy ragorawl ffafr ydoedd, er i ti ain ein hanul a'n dirfawr anrogaethau oddef ith Eneiniog ſyrthio heddyw i ddwylo dynion yſceler a gwaedlyd ac ar fodd creulon ei ladd ef ganddynt, etto ni'n gadewaiſt tros byth, megis Defaid heb Fugail iddynt; eithr yn dy raſol ragluniaeth, a gedwaiſt yn ryfedd ddilys etifedd ei goron ef ein graſuſaf Arglwydd Frenhin Charl's yr ail thag ei elynion gwaedlyd, gan ei guddio ef tangyſcod dy adenydd, hid onid aeth eu camrwyſg hwynt heibio, a'i ddilyn ef yn ei ol, yn dy amſer daionus gofodedig, i eiſtedd mewn heddwch ar orſeddfainge ei Dad, ac i arglwyddiaethu arnom ni, drwy y cyfryw awdurdod a tyngodd fodd i ti o'th ragorol ras ei rhoddi iddo ef. Am y rhai hyn dy fawr ac annrhaethadwy drugareddau ni a dalwn i ti ein goſtyngeiddiaf ddiolch o eigion ein calonnau, gan attolygu i ti yn waſtad barhau dy raſol nodded drofto ef; a chaniadhau iddo hir a llwyddiannus Deyrnaſiad arnom ni: a ninnau dy bobl a'th foliannwn yn dragywyddol, ac a ddatcanwn dy foliant o genhedlaeth i genhedlaeth byth trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. Amen.

Brenin Charles

Y Dresm am Brydnhawnol Weddi.

℣ Psalmau Priod. Xxxviij. Lxiv. Cxliij.

Llithiau Priod. ℣ Y gyntaf. Jer. 41. neu Dan. 9. hyd v. 22.
℣ Yr ail Heb. 11. v. 32. hyd Pen. 12. v. 7.

℣ Yn lle y Colect cyntaf ar Osper arferwch y ddau hyn fy'n canlyn.

OFfendigedig Arglwydd Dduw, yr hwn trwy dy ddoethineb wyt, nid yn unig yn cyfeirio ac yn trefnu pob peth yn gyffion ith iawnder dy hun, eithr wyt hefyd yn cyflawni dy ewyllys yn y cyfryw fodd nas gallwn ni mi chydnabod dom dy fodd ti yn gyflawn yn dy holl ffyrdd, a sanctaidd yn dy holl weithredoedd; Nyni dy bobl bechadurus ydym yn cyffio i lawn ger dy fron di gan gyffesu mai cyflawn oedd dy farnedigaethau, yn goddef i'n dynion ereuton, meibion y Fall, y dydd hwn drochi eu dwylo yngwaed dy Eneiniog, a herwydd ein bod ni gwedi tynnu, yr unrhyw arnom ein hunain, trwy ddirfawr a hir-barhaus gyffroiadau ein pechodau ith erbyn: am ba rai gan hynny, yddym no ynuma yn ein darostyngedig ein hunain ger dy fron, dan erfyn dy drugaredd er maddeuant anbanynt oll, ac i ti wared y genhedl hon oddiwrth waed (yn enwedig hwnnw a dywalltwyd y dydd heddyw) fo ynchwel oddi wrthym ni a'n heppil yr holl farnedigaethau hynny, a haeddasom o herwydd ein pechodau. Caniadhâ hyn er mwyn cwbl-ddigonol haededigaethau dy Fâb a'n Jachawdr Jesu Grist. Amen.

O Dduw gwynfydedig, Cyflawn a Gallnog, yr hwn a oddefaist ar gyfer i heddyw roddi i fynu dy anwyl wasanaethwr, ein diweddar oruchaf Frenhin

hin i afreolus gynddeiriogrwydd dynion enwir, iw
amherchi ai dorpgai, ac o'r diwedd iw ladd ganddynt,
Er nad allwn lyniedi ar weithyeu mor ffiaidd heb ddy-
chryn a lyndod, etto ydd ym yn ddioleh gar yn coffau
rhagoriaethau dy Ras, yn diſcleirio y pryd hynny yn
dy Enneiniog; yr hwn y du wiw gennit ei gynyſgae-
ddu hyd yn awr angeu a meſur rhagorol o anumynedd
hynod, addfwynder a Chariad perffaith o flaen wyneb
ei Elynion ffyrnig. Ar er goddef o honot iddynt fyned
rhagddynt i'r cyfryw râdd o drais iw erbyn, iw ladd
ef ei hun, a meddiannu ei oreſdy-faingc, etto yn dyfawr
drugaredd ti agedwaiſt ei Fab ef, eiddo'r hwn o gyfiawn-
der ydoedd hi, ac o'r diwedd trwy ryfodol raglunaeth
ai dygaiſt yn ei ol, ac a'i goſodaiſt arni, i adfeu dy
wir grefydd ac i lefydlu heddwch yn ein plith. Am
hynny nyni a ogoneddwn dy Enw trwy Jeſu Grist ein
gwynfydedig Jachawdr. Amen.

℣ Yn neſaf o flaen Gweddi S. Chryſoſtom yr arferir y Collect hwn.

HOllalluog a thragywyddol Ddduw, yr hwn y mae
ei Gyfiawnder fel y mynyddoedd cedyrn, a'i far-
nedigaethaethau fel y dyfnder mawr, a'r hwn trwy y
doybyd lokruddiaeth yr hwn a wnaeth-pwyd heddyw
ar Berſon cyſſegredig dy dy Enneiniog, ein diweddar
Arglwydd frenhin, a ddyſcaiſt i ni, nad yw 'r pennaf
o Frenhinoedd, na'r goreu o dynion yn ddiogelach
rhag trais, nwy na marwolaeth naturiol, Dyſc
i ninnau ar hyn o achos felly i gyfrif ein dyddiau, fel y
dygom ein calonnau i ddoethineb: A thaniadhyd, na
allo na goddawgrwydd dim y ſydd fawr, na bri ar
ddim y ſydd dda ynom, mewn modd yn y byd dynnu ein
golwg oddiar [illegible] ar nom ein hunain megis ilwch a
lludw pechadurus: Eithr fel y bo i ni (yn ol eſampl
dy ſendigaid Fe'thyr hwn) gyrchu at y nôd am gamp
uchel yr alwedigaeth ſydd o'n blaen, trwy ffydd ac a-
mynedd goſtyngeiddrwydd ac addfwynder, mayweid-
ddiad, ac ymwrthodiad a ni ein hunain, Cariad per-
ffaith a diyſgog barhau hyd y diwedd. A hyn oll er
mwyn, dy Fab ein Harglwydd Jeſu Grist, i'r hwn
gyda thydi a'r Yſpryd glan y bo holl anrhydedd a go-
goniant yn oes oeſoedd. Amen.

Ffurf

Ffurf Gweddi gyda Diolvvch

i'w harfer bob blwyddyn ar y navvfed dydd ar hugain o Fai, ſef dydd Natalic Mawrhydi y Brenin, a'i ddedwyddol ddychweliad i'w Deyrnaſoedd.

Un fydd y Gwaſanaeth ac a arferir ar ddyddiau gwyl yn hollawl, ond am a oſodir iſod yn amgenach.

Os digwydd y dydd hwn ar ddydd Jou y dyrchafael, y Sul-gwyn neu ddydd Sul y Drindod y Colectau yn unig o'r gwaſanaeth hwn a ddodir at bob Gwaſanaeth ar y gwyliau hynny yn eu priod gyfle: os digwydd ar ryw Sul arall, neu ar ddydd llun, neu ddydd Mawrth yn wythnos y Sulgwyn arferir y Colectau megis uchod, ac hefyd y Pſalmau priod a oſodir ymma yn lle y rhai o gylch cyffredinol, a gadawer hebio y darn arall o'r gwaſanaeth hwn.

Y Foreuol Weddi a ddechreu ac un o'r Sentenſiau hyn.

1 Tim. 2. 1, 2, 3 **Cynghori yr ydwyf am hynny ym mlaen pôb peth fôd ymbiliau gweddiau, deiſyfiadau, a thalu diolch, dros bôb dyn: dros frenhinoedd, a phawb ſy mewn goruchafiaeth tel y gallom ni fyw yn llonydd ac yn heddychol, mewn pôb duwioldeb ac honeſtrwydd Canys hyn ſydd bronn dda a chymmeradwy ger Duw ein Ceidwad.**

Yn lle, Venite exultemus, y cenir neu y dywedir yr hymn hwn yn canlyn, un wers gan yr Offeiriad a pob ail gan yr Yſcolhaig a'r Bobl.

Pſal. xcv. 1. **Deuwch, canwn i'r Arglwydd: ymlawenhawn yn nerth ein hiechyd.**

2. Deuwn ger ei fron ef a diolch: Canwn yn llafar iddo a Pſalmau.

3. **Canys yr Arglwydd ſydd Dduw fawr a Brenin mawr goruwch yr holl ddoubiau.**

Pſal. xcviij. A'i Ddeheulaw, ai fraich ſanctaidd y parodd efe iddo ei hun y fuddugoliaeth.

2. **Yſpyſlodd yr Arglwydd ei iechydwriaeth, datcuddodd ei gyfiawnder yngolwg y Cenhedloedd.**

4. Cofiodd ei Drugaredd a'i Wirioned i Dŷ Iſrael; a holl derfynau y ddaiar a welſant iechydwriaeth ein duw ni.

5. **Canys efe a gafodd Ddafydd ei Waſanaethwr, ai oleiw ſanctaidd yr enneiniodd efe ef.**

Ei

Ei law a'i ſiccrhâodd ef, a'i fraichau nerthodd ef. 21.

Fi orthrymmodd y Gelyn ef: Mab anudon nid â cy- 22.
ſtuddiodd ef.

Efe a gocuddiodd ei Elynion o'i flaen, a darawodd ei ga- 23.
ſeion ef.

Ei wirioneddau hefyd a'i Drugaredd fu a gyda ef, ac 24.
yn ei Enw ef y derchafwyd ei Gorn.

Efe a oſodod hefyd ei law hefyd yn y môr, a'i ddeheulaw yn 25.
yr afonydd. Pſal. 138.

Am hynny bydd ſyrthiedig y Ddaear a'th glod- 4.
foriant di o Arglwydd: Canys hwy a glywſant eiriau
dy enau.

Canant hefyd yn ffyrdd yr Arglwydd, mai mawr yw 5.
Gogoniant yr Arglwydd.

Fy genau hefyd a draetha foliant yr Arglwydd, a Pſal. 145.
bendithied pob cnawd ei Enw ſanctaidd byth ac yn 21.
dragywydd.

Gogoniant i'r Tad, ac i'r Mab, ac i'r Yſpryd Glan:
Megis yr oedd yn y dechreuad, y mae, yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn
oes oesoedd. Amen.

Pſalmau Priod, Pſal. 20. 21. 67. 118.

Lithau Priod

Y Gyntaf. 2 Sam. 22.

Ya. 21b. Rhuſ.

Yn y Gwerthclaw ac oly. Credo yr rasgchwinegir ac yr
ferir y char hyn cros y Breuin.

Offeiriad. Arglwydd, cadw y Brenin

Pobl. Pa bryn ydd yn gwrando yn

Offeiriad. Amen

Pobl. Ac byth yn

Offeir. Na ddi'w Elynion gael y

Pobl. Na ddo

Yn lle y Colect cyntaf ar y Forenol wedi ei gymeryd yr oedd hynw

Arglwydd

Dddd Can

Natalicia dychweliad

Gan attolygu i ti yn ostyngedig dderbyn yn gymmeradwy ein diolchiant, trwy annheilwng ostyngedigaeth o honom ein hunain, gan addunedu pob lanaidd ufydd-dod, ac yn ol, gair a gweithred, i'th ddwyfol Fawredd, a chan addaw ynot ti ac erot ti bob ffyddlon a gostyngedig wasanaeth i'th Enwedigog, ac iw Etifeddion ar ei ol: yr hwn ecstyriwch arnat ei fendithio a phob cymmwynas gras, anrhydedd a dedwyddwch yn y byd hwn, a'i gogoniant yn y byd a ddaw ez-mwyn Iesu Grist ein unig Arglwydd ac Iachawdr. Amen.

O Ddduw yr hwn dwy dy ddwyfol Raglunaeth a'th ddoethineb a ddygaist heddyw gyntaf i'r byd, a heddyw hefyd a ddygaist yn ol, ar a edrydaist i ni, ac iw gyfreithlon a dibetrus feddiannydd i hun, ein gwasnaf ddaionus Arglwydd dy Wasanaethwr, Brenin Charles. Cadw ei enaides a'i gorph ef, bryfedd-faingc, ni a attolygwn i ti. Bydd di ei gu heim lechyd-wriaeth ddo rhag bywyd ei elynion, ac yn dwy cadarn o amddiffyn yn amser trallod. Bydded ei Deyrnasiad yn ulwyddiannus, a'i ddyddiau yn aml. Bydded cysiawnder Gwirionedd a Sancteidd-wydd, Bydded heddwch a chariad, a holl freintiau Cristianogol yn ffynnadlwy yn ei amser ef. Gasanaethyed ei Bobl ef dwy anrhydedd ac ufydd-dod. A gwasanaethed yn teu ditheu mor ddyledus a'r y ddaiar, fel y gallo yn ol hyn dderbyn gwobr gogoniant gyda hyddi yn y nef trwy Iesu Grist ein Arglwydd. Amen.

Gwedi darllen Litani (yr hwn yn wastad a arferir ar y dydd hwnnw) ar ol y Colect [illegible] ac ymlyn i ti &c.) y dywedir dyn fy'n canlyn.

O Arglwydd Dduw Dragwyddol, yr hwn [illegible] dy Wasanaethwr Brenin Charles ein [illegible] a'i gyfoethogi [illegible] ei amddiffyn ar [illegible] y [illegible] ni [illegible] dymmy ei [illegible] a'i [illegible] ei [illegible] ei [illegible] ei

hyn yn oſtyngeiddiaf a attolygwn i ti ganiatháu i ni
ras, fel y gallom yn waſtadol ein bareos ein hunain
yn wir ac yn ddiffuant ddiolchgar i ti am yr unrhyw,
Ac fel y gallo ein graſol Frenin trwy dy Dzugaredd
di hir-gynnal ei lywodzaeth arnom mewn pob rhyn-
wedd dda, duwioldeb, ac anrhydedd lawer a llawer o
flynyddoedd, a bod i ninnau gan ufyddháu iddo yn
dduſebus, megis deiliaid ffyddlon a chywir gael ei
dduſebus, megis deiliaid ffyddlon a chywir gael ei
ſiwyrhau ef gyda chyfan barhaad o'th fawr fendithi-
on, y rhai trwyddo ef a deilyngaiſt eu rhoddio i ni
trwy Jeſu Grift ein Harglwydd Amen.

Yn nefaf o flaen gwedd S. Chryſoſtom arferwch y Colect hwn o ddiolch
(Am heddwch ac ymwared oddiwrth ein gelynion.)

OLl-allnog Ddduw, yz hwn wyt gadarn dwz am-
ddiffyn i'th weiſion, thag wyneb eu gelynion;
yz ydym ni yn rhoddi i ti foliant a diolch am ein
hymwared ni oddiwrth y maſwz a'r amlwg berygion
oedd i'n hamgylchu, yz ydym ni yn cydnabod uuai dy
ddaioni di yw, na'n rhoddiwyd ni i fynu yn yſclyfaeth
iddynt hwy, ac yn attolwg i ti yn waſtadol barhau
dy gyfrywn dzugareddau tu ac attom, fel y gallo yz
holl fyd wybod mai tydi yw ein pachadwz a'n ca-
darn waredwz ni, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd,
Amen.

Yngwaſanaeth y Cymmun rhwng y dec. Gorchymmun a'r Epiſtol yr arferir
y ddau Golect hyn, yn lle y Colect tros y Brenin, a hwnnw am y dydd.

OBaſulaf Ddduw a thangarocaf Dduw, yz hwn
trwy dy anfeidrol allu a'th ddaioni, ar ol cynni-
fer, a chymmaint o flinderau ac adfyd, a ſicr-
heaſt yn ddioged ac yn hedwyched dy waſanaethwz ein
gozuchel Arglwydd Frenin Charles y ngozſeddfaingc
ei Dadau (er maint gallu a malais ei Elynion) gan
edrych i ni gydag ef, a thrwydded ef, rydd byffes dy
ſanctaidd Wirioneddau a'th Efengyl, ynghyd a'n hedd-
wch a'n llwyddiant gynt. Rynt a attolygwn i ti, ga-
niadhau iddo anrhydeddu dy iechydwriaeth, a dan-
gos dy garedig fabyndet i'th dzugareddau, a chym-
hyzfu yn waſtadol yn ein calonnau ninnau ddn ffydd-
lon waſanaeth a chywirdeb iddo ynde rhzefyddol u-
fydd a diolchgar wch i ti am y rhain, a holl eraill dy
Dzugareddau, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. A-
men.

Natalicia'r Brenin.

CAniadyl, ni a atcofygwn i ti, hollalluog Dduw, fod ein gorucheſ Arglwydd Iesum (yr hwn a ddygaſt adref heddyw yn ddiarbyddol, ac a'i hedfrydaiſt i ni) yn nodd'rabarn ſib dabi, yn anrhydiff yn ewyr crefyddol o'ch ffydd ſanctaidd, a'ch lan Eglwys yn ein myſc, yn ddwyneuerdra arddercogog gorucheſ ei holl elynion, yn ddyladwy graſol tiwn holl ddeiliaid, ac yn dda dedlwyddol o blant laweu i lywodraeth y genheol hon o lin i lin ym mhob oes trwy Jeſu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yr Epiſtol.

1 S. Pet. 2. 11. ANwyliaid, yr wyf yn attolwg i chwi megis dieithriaid a phererinion ymgedwch oddi wrth chwantau cnawdol, y rhai ſy yn rhyfela yn erbyn yr enaid: Gan fod a'ch ymarweddiad yn onest ymysc y Cenhedloedd: fel fe maent yn erbyn gogenu megis drwg-weithredwyr, y gallant o herwydd eich gweithredoedd da a welant ogoneddu Duw yn nydd yr ymweliad. Ymddaroſtyngwch oblegid hyn i bob dynol ordinhad, o herwydd yr Arglwydd: pa un bynnag ai i'r Brenin, megis goruchaf: Ai i'r llywiaſtwyr, megis trwyddo ef anfon ei danfon er dial ar y drwg weithredwyr, a mawlri'r gweithredwyr da. Canys felly y mae ewyllys Duw fod i chwi trwy wneuthur daioni, oflegu anwybodaeth dynion ffolion: Megis yn rhyddion, ac nid a rhyddid gennych megis cochl malis, eithr fel gwaſanaethwyr Duw. Parchwch bawb. Carwch y brawdoliaeth. Ofnwch Dduw. Anrhydeddwch y Brenin.

Yr Efengyl.

St Mat. 22. 16. A Hwy a dduſonaſant atto ei diſcyblion ynghyd ar Herodianiaid, gan dywedyd Athro ni a wyddom dy fod yn eir-wir, ac yn dyſcu ffordd Duw yn wir-ion gorion, ac nad oes arnat ofal rhag neb: oblegid nid wyti yn edrych ar wynebau dynion. Dywed i ni gan hyny, beth yw dy dybygiad di, a ddyſcedir i roddi teyrnged i Gesar ai nid yw? Ond yr Jesu a wybu eu drygioni hwy, ac a ddywedodd, Pa ham yr ydych yn fy nhemptio i, chwi ragrithwyr? Dangoſwch i mi arian y deyrnged. A hwy a ddygaſant atto geiniog. Ac efe a ddywedodd wrthynt, Eiddo pwy yw y ddelw hon a'r argraph? Dywedaſant wrtho, Eiddo Cesar. Yna y dywedodd wrthynt, Telwch gan hyny yr eiddo Cesar i Cesar, a'r eiddo Duw i Dduw. A phan glywſant hwy hyn, rhyfeddu a wnaethant, a'i adel ef, a myned ymmaith.

Ar ol y Weddi (*Tros holl Stat Eglwys Grist, &c.*) yr offeiriad a Coleca hwn y ſydd yn canlyn.

OArglwydd ein Duw ni, yr hwn wyt ini cynnal ac yn llywodraethu pob peth yn ol dy ewyllys ac yn ddoethder, derbyn ein hattolwg, gras Dduw dros ein gorucheſ Arglwydd CHARLES yr hwn a [illegible] yn ras a'n cynnaliaeth i fod yn Brenin arnom. I'r hwn [illegible] yr holl freiniawl huligoaeth a gloriant yr eglwys [illegible] gan ymwrthod yn iwaſtad yn dy Dduwioni, a bod yn ufudd-gorphing gan ddeall, a chydnabod yn ſal a dyladwy fawr, gael parchu yr hwn a [illegible] trefnu, dyddiau, flaenoriaid ac archddiaconiaid, yn eiſiau a [illegible] yr [illegible] yn dy ſanctaidd dŷ yn ymbyncian dyfrwyddau a gogoneddant trugaredd yn ddyladwy yn [illegible] Oes, trwy haeddedigaethau a chyfryngiad Iesu Grist ein Harglwydd, yr hwn gyda'r Tad a'r Yſpryd glan yn byw ac yn teyrnaſu yn un Duw dragywyddol, yn awr ac yn gorphen. Amen.

DIWEDD.